ΙΕΡΑ

ΕΞΕΤΑΣΙΣ

2834

ΤΑ

ΑΠΟΚΡΥΦΑ

ΤΗΣ

ΙΕΡΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

V. DE FEREAL

Μετὰ σημειώσεων

M. DE CUENDIAS.

Μεταφρασθὲν τὸ δεύτερον

Ὑπὸ Σωσθενίδου....

ΑΓΓΕΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ.

Ἐκδίδοται ὑπὸ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ε. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΙΔΟΥ.

Το παρὸν ἐσφράγισα παρὰ δημιλρίου ἐξάρχου
ἀπὸ τῆς Κωμοπόλεως Ἁγίου Θεοδώρου
τῆς Ἀνδρου

το αὐτο ἐσφράγισα διὰ μίαν ἔκδοσιν

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ *ΦΑΡΟΥ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ.*

—

1874.

μὴ ἔλαφον βιβλίον χρονικὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐπιστημ.
μέσα.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τοῦ ἐκδότου καταδιώκεται.

ΤΑ

ΑΠΟΚΡΥΦΑ

ΤΗΣ

ΙΕΡΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ.

Α'.

Ἡ συνοικία τῆς Τριάνης.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, ἐπὶ τῆς βασιλείας Καρόλου τοῦ δεκάτου πέμπτου, οἱ κάτοικοι τῆς Σηβίλλης τῆς φαιδρᾶς ἐκείνης καὶ φιλοπαίγμονος πρωτευούσης τῆς Ἀνδαλουσίας ἐγένοντο κατὰ μικρὸν σκαιοί, σιωπηλοὶ καὶ περίλυποι. Εἰς μάτην ἡ πόλις τῶν Μαύρων ἐπεδείκνυεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας ὑπερλάμπρου ἡλίου τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτῆς δώματα κεκαλυμμένα ὑπὸ θαμνίων καὶ ἀνθέων, τοὺς κομψοὺς αὐτῆς ἐξώστας, ἔνθα εἶρπον, ὡς δίκτυα ἐκ τριχάπτου, σχοῖνοι σφριγῶντες καὶ ἐξανθοῦντες, ῥοιάνθεμα ἐρυθρὰ καὶ ἰάσμαι τῆς Βιργηνίας ἔχουσαι κάλυκας μεγάλους καὶ χρυσούς.

Οὐδόλως ἠκούετο τὴν ἑσπέραν ὑπὸ τοὺς ἐξώστας ἡ μετὰ τῶν ἠχηρῶν ἁρμονιῶν τοῦ κιθαρίου συνηνωμένη φωνὴ τῶν ἐρωτολήπτων ἱππέων, καὶ ἂν κατὰ τὰς ἡδυπαθεῖς ὥρας τῆς νυκτὸς δειλαί τινες νεάνιδες ἀπετόλμων εἰσέτι νὰ φανῶσιν ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῶν καὶ νὰ ἀναπνεύσωσιν τὸν δροσερὸν καὶ εὐώδη ἀέρα, ὅστις προήρχετο ἐκ τῶν ὀχθῶν τοῦ Γαδαλκιβήρου, διέμενον σιωπηλαὶ

καὶ σοβαραὶ ὡς σκιαί· καὶ ἐκ τῶν ἀλάλων αὐτῶν χειλέων μόνον στεναγμοὶ πεπνιγμένοι ἐξεπέμποντο, ἀντὶ τῶν δροσωδῶν ἐκείνων νεανικῶν μειδιαμάτων, τῆς ἐναρμονίου ἐκείνης μελῳδίας τῆς διαλέκτου, ἥτις ἐν τῷ στόματι τῶν γυναικῶν ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Ἱσπανικὴ γλῶσσα ὁμοιάζει πρὸς μουσικὴν εὔηχον.

Πανταχοῦ δὲ ἡ ῥῖκη πρὸ πολλοῦ ἤδη καιροῦ εἶχεν ἀναπετάσει τὴν ἀποτρόπαιον αὐτῆς σημαίαν. Μηδὲ συνδιαλέξεις οἰκογενειακαὶ πλέον ὑπῆρχον· μηδὲ πατριαρχικαὶ συνελεύσεις. Ἡ δυσπιστία καὶ ὁ φόβος παρέλυον τὰ τῆς ψυχῆς ἥδιστα αἰσθήματα. Ὁ πατὴρ ὑπωπτεύετο τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὁ φίλος τὸν φίλον αὐτοῦ. Ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἕτερμον πάντοτε μήπως εὕρωσιν ἐν τῷ ὄντι, ὅπερ τὰ μάλιστα ὑπερηγάπων, κατάσκοπόν τινα ἢ προδότην. Οὐδεὶς ἦν βέβαιος περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ μηδὲ περὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Τὴν ἡμέραν ἔζων εἰς μηδὲν ἐνασχολούμενοι καταπνίγοντες ἐν τοῖς μυχοῖς τῶν καρδιῶν αὐτῶν πᾶσαν ὁρμὴν γενναιότητος ἢ ἀγάπης, μὴ εὑρίσκοντες· μάλιστα μήτε παρηγορίαν μηδὲ ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεὸν τὸν μέγαν ἐκεῖνον παρηγορητὴν πασῶν τῶν ταλαιπωριῶν, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὸν ἐν ἐλευθέρᾳ συνειδήσει, μὴ ὢν βέβαιος, ἐὰν ἡ ἔκφρασις τῆς δεήσεως αὐτοῦ ἢ τῆς πίστεως αὐτοῦ ἡ ὁμολογία, ἦν ἔκφρασις *νόμιμος* ἐπιδοκιμαζομένη ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου τῆς Ἐξετάσεως. Ἱεροκρυφίως σφετερισθεῖσα τὴν ἐξουσίαν ἤθελεν, ὥστε κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῆς νὰ λατρεύωσι τὸν Θεὸν, ἢ μᾶλλον αὐτὴ αὕτη εἰς Θεὸν μεταμορφωθεῖσα, ἰδιοποιεῖτο δικαιώματα ἄπειρα καὶ ὀλεθρίαν δύναμιν ἐπὶ τῶν σωμάτων ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν. Τυραννὶς ἀνηλεὴς ζητιῦσα διὰ παντὸς δυνατοῦ μέσου νὰ φθάσῃ εἰς τὸν μοναδικὸν αὐτῆς σκοπόν, τὴν *Ἀρχήν*, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εὑρίσκετο τότε εἰς τὴν φρικαλέαν ἀκμὴν τῆς δυνάμεως αὐτῆς καὶ εἶχεν ὡς ἀρχηγὸν τὸν καρδινάλιον Ἀλφόνσον Μαρρίκον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Σηβίλλης.

Τὸ σύντομον τοῦτο προοίμιον ἐγένετο πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν τῶν ἑπομένων κεφαλαίων.

Ἀναδράμωμεν ἤδη εἰς τὴν 15ην Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1534.

Περὶ τὴν ἑβδόμην ὥραν τῆς ἑσπέρας, αἱ ἄλλοτε θορυβώδεις καὶ ζωηραὶ ὁδοὶ τῆς Σηβίλλης, καίτοι ἐν καιρῷ τῶν ἀποκρέω, ἦσαν σκοτειναὶ καὶ σιωπηλαί. Ἐκ διαλειμμάτων μόνον ῥυπαροί τινες μοναχοὶ διεσταυροῦντο ἐν ταῖς ὁδοῖς μετά τινων περιπλανωμένων βοερῶν, οἰκετῶν τοῦ Ἱερωδικείου, κατάσκοποι ἄγρυπνοι ἀντεχαιρε-

τῶντο διαβαίνοντες διὰ μυστηριώδους σημείου(1), καὶ οἱ κάτοικοι τῆς συνοικίας τῆς Τριάνης(2) συνεθλίβοντο ἐν ταῖς διόδοις τοῦ καταστρώματος τοῦ ἐν τῷ Γαδαλκιβήρῳ ἐρριμμένου πλοίου, ὅπερ συνενοῖ τὴν πόλιν μετὰ τοῦ ἀπειρομεγέθους τούτου προαστείου, ὑπόνομος ὂν ἀκάθαρτος, ἔνθα βρίθουσιν εἰσέτι μέχρι τῆς σήμερον τὰ σκύβαλα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σηβίλλης.

Μεταξὺ τῶν προσώπων, ἅτινα διήρχοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν γέφυραν τῆς Τριάνης, διεκρίνετο ἀνήρ τις ὑψηλοῦ ἀναστήματος ἐνδεδυμένος ῥάσον μοναχοῦ ἱεροκήρυκος. Τὸ πλατὺ καὶ σοβαρὸν αὐτοῦ μέτωπον ἦν μᾶλλον γαλήνιον ἢ αὐστηρόν, οἱ μεγάλοι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ πλήρης γλυκύτητος, καίτοι ἐξέπεμπον φλόγας ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς σκέψεως, καὶ ἐπὶ τῶν ἀφώνων αὐτοῦ χειλέων ἦν ἐντετυπωμένη ἡ σφραγὶς τῆς εὐφραδείας καὶ τῆς ποιήσεως. Ἐπὶ τῆς ἀκτινοβόλου ταύτης φυσιογνωμίας ἐφαίνετο ἡ ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ ἡ γλυκύτης τοῦ πολυηγαπημένου μαθητοῦ.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐβάδιζε βραδέως· ὡς προαπησχολημένος ὑπὸ ἰδεῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐν τῇ βαθείᾳ ἀφροντισίᾳ τῶν γηΐνων πραγμάτων, ἐν οἷς ἐφαίνετο βεβυθισμένος, δὲν παρετήρει τοὺς πλησίον αὐτοῦ συγκρουομένους διαβάτας, μηδὲ ἐκείνους μάλιστα, οἵτινες ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ ἰδίου μέρους, ὅπου αὐτὸς διευθύνετο, ἠδύναντο νὰ συγκρουσθῶσι καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐν τῇ τῆς νυκτὸς ἡμισκοτίᾳ.

Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ ἕτερον μέρος τῆς γεφύρας, ἔστη ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀβέβαιος, ἐὰν, ἐκ τῶν δύο ὁδῶν, αἵτινες ἐσχημάτιζον ἐνώπιον αὐτοῦ διαίρεσιν, τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐχρεώστει ν' ἀκολουθήσῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ τῇ ὀλίγον τυπικῇ ταύτῃ ἀβεβαιότητι συνηνοῦντο προαπασχολήσεις ἑτέρας φύσεως, ὁ μοναχὸς παραδοθεὶς ἀναμφιβόλως εἰς τὴν φορὰν ἰδέας τινὸς, διέμεινεν

---

(1) Καθὼς; οἱ τέκτονες καὶ ἄλλαι μυστικαὶ ἑταιρίαι, εἶχον καὶ οἱ μύσται τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τὰ ἑαυτῶν σημεῖα, χειραψίας καὶ λέξεις γνωστὰς μόνον εἰς αὐτοὺς, δι' ὧν ἀνεγνωρίζοντο.

(2) Ἡ συνοικία αὕτη κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς Σηβίλλης διὰ τοῦ Γουαδαλκιβήρου ὑπῆρξε πάντοτε καὶ εἶναι μέχρι τῆς σήμερον τὸ προάστειον, ἔνθα οἱ κακοήθεις, λαθρέμποροι, δεσμῶται ἀπολελυμένοι καὶ ἄλλοι φυγόδικοι ἐγκαθιστῶσι τὴν ἑαυτῶν κατοικίαν.

ἀκίνητος καὶ σκεπτικὸς εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Οὕτω δὲ ὡμοίαζεν μᾶλλον πρὸς ἄνθρωπον περιμένοντα συνέντευξίν τινα, ἢ πρὸς φιλόσοφον σκεπτόμενον· καὶ, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πρὸ πάντων ὀλίγοι ἤθελον ἐννοήσει, βλέποντες τὸν μοναχὸν τοῦτον τόσον ἀκίνητον, ὅτι δὲν ὑπέκυπτεν εἰμὴ εἰς στάσιν τινὰ τῶν ἑαυτοῦ διαλογισμῶν.

Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν στιγμὴν ἀνήρ τις καθαρῶς ἐνδεδυμένος ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ ὁδοῦ, ἥτις ὠνομάζετο τότε La calle de los gitanos, ἡ ὁδὸς τῶν Βοεμῶν, ἔστη στιγμάς τινας εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ ταύτης, βλέπων πρὸς πάντα τὰ μέρη, ὡσπερεὶ ἐζήτει τινά· ἔπειτα δὲ παρατηρήσας τὸν κληρικόν, διευθύνθη βραδέως πρὸς αὐτόν.

Φθάσας δὲ εἰς ὀλίγα βήματα ἀπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος ἀδελφοῦ, ἔστη καὶ αὖθις. Ὁ μοναχὸς δὲν ἔβλεπεν εἰσέτι αὐτόν.

Ὁ λαϊκὸς ἐπλησίασε καθ' ἓν βῆμα, καὶ προῦφερε χαμηλοφώνως ταύτην μόνην τὴν λέξιν,

«Hito!»(3).

Εἰς τὸν ἦχον τῆς φωνῆς ταύτης, ὁ φραγκισκάνος ἀνήγειρεν ἀποτόμως τὴν κεφαλήν, ἐθεώρησε κατὰ πρόσωπον ἐπί τινας στιγμὰς τὸν πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον διευθύνοντα ἄνθρωπον καὶ σοβαρῶς ἀπεκρίθη δι' ἄλλης λέξεως,

«Coraza»(4).

— Ὁ Θεός(5) μὲ στέλλει, προσέθηκεν ὁ ἄγνωστος.

---

(3) Hito ἡ λέξις αὕτη κατὰ συγκοπὴν ἐκ τῆς λέξεως chito! σιωπή! καὶ ἐκ τῆς silencio ἐπωμίδος ἐξ ἐριούχου κιτρίνου, δι' οὗ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἐνέδυε τοὺς καταδεδικασμένους νὰ παραστῶσιν εἰς μίαν πρᾶξιν πίστεως εἶναι ἐκ τῶν ἱερῶν σημείων, περὶ ὧν ἐρρέθη ἐν τῇ πρώτῃ σημειώσει. Ἡ ἐπωμὶς αὕτη ἐλέγετο ἐπίσης *ζαμάρα*. Πᾶς ὁ φέρων αὐτὴν ἀπεκαθίστατο αἰωνίως ἄτιμος καὶ ἐστερεῖτο παντὸς δικαιώματος ἀστυκοῦ καὶ πολιτικοῦ. Τὸ στίγμα τοῦτο ἐξετείνετο εἰς πάντας αὐτοῦ τοὺς ἀπογόνους.

(4) Ἡ λέξις αὕτη σημαίνει σκοῦφον ὑψηλὸν καὶ ὀξὺν, τὸν ὁποῖον ἔφερον οἱ κατάδικοι καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐζωγραφίζοντο διάβολοι, φλόγες καὶ μυρία ἕτερα τεράστια παράδοξα· ἦν δὲ καὶ αὕτη ἐκ τοῦ ἱεροῦ λεξικοῦ τῶν μυστῶν.

(5) Ἡ λέξις αὕτη ἐσήμαινε παρὰ τοῖς μύσταις τὸν *Γενικὸν*

— Ὁ Θεὸς ἔχει πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀπεκρίθη ὁ μοναχός.

— Ἡ αἰδεσιμότης σας δύναται νὰ μοὶ ἀκολουθήσῃ, ἐξηκολούθησεν ὁ λαϊκός.

Ὁ κληρικὸς ὑπήκουσε καὶ ἤρξατο βαδίζων πλησίον τοῦ ὁδηγοῦ αὐτοῦ διὰ τρόπου τόσον ἡσύχου καὶ τόσον φυσικοῦ, ὥσπερεὶ τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο προσεδοκᾶτο. Ἀφήσας ἑαυτὸν νὰ ὁδηγηθῇ ὡς εὐπειθὲς παιδίον, καὶ ἐν ἀκριβείᾳ παρατηρῶν τὴν ἀπόλυτον σιωπὴν(6) τὴν ἐπιταγεῖσαν ὑπὸ τῆς φρίκης, ἣν ἐνέπνεεν ἡ ἱερὰ ἐξέτασις καὶ ἥτις διέμεινεν ὡς παροιμία ἀπαίσιος μεταξὺ τῶν Ἰσπανῶν.

Ὁ ἄγνωστος καὶ ὁ μοναχὸς ἠκολούθησαν ὁμοῦ τὴν ὁδὸν τῶν Βοεμῶν, ὁδὸν ἐκτεταμένην, μέλαιναν καὶ σκολιάν, ἔνθα δὲν ἔβλεπέ τις ἑτέραν λάμψιν εἰμὴ τὴν τῶν πολυαρίθμων οἰνοπωλείων τῶν τεταγμένων κατὰ διαστήματα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς εἰδεχθοῦς ταύτης ὁδοῦ, ὅθεν ἐγείρετο θόρυβος ὀξὺς καὶ συγκεχυμένος, σύγκραμα φωνῶν παρατόνων καὶ οἰνοβαρῶν.

Ὁ ὄχλος τῆς Σηβίλλης, ὁ ἀγενὴς ὄχλος, κλέπται καὶ παραπλήσιοι ἐξεδίδοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὰς διασκεδάσεις αὐτῶν καὶ ἐμέθυον ἐκ *μαντζανίλλης* καὶ *παζαρήτου*, ἄτινα ἔπινον εἰς ἐκτεταμένας καταπόσεις ἐντὸς τῶν *σικιτᾶς*, ποτηρίων μακρῶν καὶ στενῶν ἐν εἴδει τετραγώνου, ἐν χρήσει εἰσέτι ἐν τοῖς καπηλείοις τῆς Ἀνδαλουσίας.

Φθάσας ποὸς τὸ βάθος τῆς ὁδοῦ ὁ λαϊκὸς ἔστη ἐνώπιον οἰνοπωλείου τινὸς κάλλιον τῶν ἄλλων φωτιζομένου, καὶ δεικνύων τὴν θύραν εἰς τὸν σύντροφον αὐτοῦ ἔνευσεν αὐτῷ νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ κληρικὸς διέσκέλισεν ἄνευ διαταγμοῦ τὸν οὐδὸν τοῦ ἀποτροπαίου τούτου καταγωγείου, διότι δὲν ἦτον ἐκ τῶν σπανίων τὸ

ἱεροεξεταστὴν τοῦ βασιλείου, τὸν τῆς ἐπαρχίας ἢ αὐτὴν ταύτην τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν λαμβανομένην περιληπτικῶς.

(6) Ἡ φρίκη, τὴν ὁποίαν ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἐνέπνεεν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἦν τοιαύτη, ὥστε, φοβούμενοι μήπως καταγγελῶσι ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου πρὸς ὃν ἐλάλουν περὶ αὐτῆς, οἱ Ἰσπανοὶ συνείθισαν νὰ λέγωσιν ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον τὴν ἑξῆς παροιμίαν « en cosas de inquisicion, chiton! ἤτοι, ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, σιωπή! λέγεται δὲ πρὸς ἔκφρασιν τοῦ κινδύνου, ὃν διατρέχει τις ὁμιλῶν περὶ κεκρυμμένων πραγμάτων.

βλέπειν τότε μοναχοὺς ἐν τοῖς οἰνοπωλείοις. Γνωρίζομεν ἄλλως τε, ὅτι πρὸ αἰώνων ἐν Ἱσπανίᾳ οἱ μοναχοὶ ἐπεμβαίνουσιν εἰς πᾶν κακότροπον καὶ θεήλατον. Ἐξ οὗ ἀναμφιβόλως ἡ περιφρόνησις καὶ τὸ μῖσος, ἅτινα κατέτρεξαν καὶ ἀπεδίωξαν αὐτούς.

Ὁ ἀδελφὸς Ἱεροκήρυξ εἰσῆλθε λοιπὸν ἐν τῷ οἰνοπωλείῳ.

Ἦν δὲ τοῦτο αἴθουσα ἰσόγειος, μακρὰ καὶ σκοτεινὴ ἔχουσα τοίχους μέλανας ἐκ τοῦ καπνοῦ, κεκαλυμμένους τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ πλατέων ῥαγάδων, ὧν τὸ καθαρώτερον χρῶμα παραλλάττον πρὸς τοὺς σκαιοτέρους χρωματικοὺς βαθμοὺς τοῦ τοίχου ἐσχημάτιζεν ἐπὶ τῆς μελαίνης ταύτης ὑποστάσεως μωσαϊκὸν ἱερογλυφικόν.

Βάθρα χονδροειδῆ καὶ συντετριμμένα ἐξετείνοντο καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς αἰθούσης ταύτης, ἐνώπιον τραπεζῶν μελαινῶν ῥυπαρῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐν τούτοις ἡ προστριβὴ τῶν ἀγκώνων εἶχε δώσει εἶδός τι στιλπνότητος.

Ἐπὶ τῶν τοίχων κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ὕψους τῆς ὀροφῆς ἦσαν κεκωλλημένα πλεῖστα χονδροειδῆ εἰκονίσματα, παριστάνοντα τὰς πολυαρίθμους Παναγίας, τὰς ὁποίας λατρεύει ἡ Ἱσπανία, ἡ σκηνὰς τρομερὰς *τοῦ ἔργου πίστεως*. Κάτωθι δὲ ἑκάστου τῶν εἰκονισμάτων τούτων ἔκαιον δύο ἀπειρόκαλα κηρία μικρά, ὡς καυλὸς πτεροῦ ἢ λυχνίσκος ἐν ἐλαίῳ καπνώδης καὶ δυσώδης. Τὰ φῶτα ταῦτα, ἅτινα ἔκαιον ἀκαταπαύστως, ἦσαν τὴν νύκτα ὁ μοναδικὸς φωτισμὸς τοῦ οἰνοπωλείου.

Βλέπων τοὺς εἰδεχθεῖς τὴν θέαν ἀνθρώπους τούτους, μοναχούς, χειροσκόπους, βοεμοὺς καὶ οἰκείους τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐπειδὴ ὑπῆρχον ἐν τῷ οἰνοπωλείῳ ἐξ ὅλων τούτων, βλέπων, λέγομεν, αὐτοὺς καθημένους πέριξ τραπεζῶν μακρῶν εἰς τὴν ταλαντευομένην λάμψιν τῶν κηρίων, ἤθελέ τις ἐκ λάθει αὐτοὺς ὡς χορείαν δαιμόνων καθημένων ὑπὸ ἀγχόνας ἐν τῷ μέσῳ κατακόμβης.

Τὸ γήϊνον ὑπόφαιον καὶ ὑγρὸν ἔδαφος οὐδόλως ἀντήχει ὑπὸ τὰ σανδάλια τῶν μοναχῶν ἢ τοὺς γυμνοὺς πόδας τῶν βοεμῶν. Ὁ θόρυβος τῶν βραγχωδῶν φωνῶν ὡμοίαζε πρὸς θρηνώδη ψαλμῳδίαν. Τὸ ἀκάθαρτον τοῦτο καταγώγιον ἐνέπνεε τόσην φρίκην, ὅσην καὶ ἀηδείαν. Τοιαῦτα ἦσαν τότε τὰ οἰνοπωλεῖα τῆς συνοικίας ἢ τοῦ προαστείου τῆς Τριάνης(7).

(7) Τὰ οἰνοπωλεῖα, οἷα περιγράφει αὐτὰ ὁ συγγραφεύς, εἶναι σπάνια τὴν σήμερον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν συνοικίαν τῆς Τριάνης. Δὲν εἶδον εἰμὴ τρία ἢ τέσσαρα τοιαῦτα κατὰ τὸ ἔτος 1822. Ἐν Ἱσπανίᾳ καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ τὰ οἰνοπωλεῖα, ἅτινα ἐχαροποίουν τοὺς πατέρας ἡμῶν μετεμορφώθησαν εἰς λαμπρότατα καφενεῖα.

Ὁ ἱεροκήρυξ ἀδελφὸς ὑπῆγε νὰ καθήσῃ εἰς τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης, ἔνθα οὐδεὶς ὑπῆρχεν. Ἔπειτα δὲ προσεκάλεσε τὸν σύντροφον αὐτοῦ νὰ καθίσῃ πλησίον του.

— Εὐθὺς, εἶπεν ὁ ἄγνωστος· δέον προηγουμένως νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὴν Σάπαν(8)· καὶ ἔδειξε νεάνιδα ἱσταμένην ὀλίγον μακρὰν αὐτῶν, ἐνώπιον τῆς θύρας στενοῦ τινος χωρίσματος, ὅπερ ἐχρησίμευεν αὐτῇ ὡς μαγειρεῖον.

Ἡ Σάπα, ἀδελφὴ τοῦ καπήλου, ἦν νεαρὰ καὶ μελάγχρους Ἀνδαλουσιανή, ἡμιβοεμὶς ἔχουσα κνήμας λεπτὰς καὶ στρογγύλας μόλις καλυπτομένας μέχρι τοῦ γαστροκνημίου ὑπὸ βραχέος σάγους ἐρυθροῦ. Κόμη δὲ μακρὰ, μέλαινα καὶ κυματώδης ἐν μέρει κατέβαινε διηρημένη εἰς δύο πλεξίδας ἑκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς χαριέσσης αὐτῆς ὀσφύος, καὶ πλατεῖα ταινία πορτοκαλλόχρους καθηλοῦτο πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ἰνίου ὑπὸ μακρῶν καρφίδων μὲ κεφαλὰς χαλυβικὰς, τῶν ὁποίων αἱ μύριαι κόψεις ἔλαμπον ὡς ἀστέρες.

Ὁ ἄγνωστος ἐπλησίασεν πρὸς αὐτὴν οἰκείῳ τῷ τρόπῳ καὶ εἶπεν αὐτῇ ἐν βραχυλογίᾳ καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

«*Ὁ Φράσκος*(9) ἦλθε, Σάπα;»

— Ὄχι ἀκόμη, ἀπεκρίθη ἡ Ἀνδαλουσιανὴ, ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀργήσῃ· ἔστειλα τὸν ἀδελφόν μου *Κόκον*(10) νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὅτι ἡ δεσποινὶς Δολόρα θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν της τὸ μεσονύκτιον. Ὁ Φράσκος θὰ ἔλθῃ νὰ σᾶς εὕρῃ ἐδῶ, καθὼς καὶ τὸν ἅγιον τοῦτον ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ὁ *Θεὸς*(11) τιμᾷ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του.

Συγχρόνως δὲ ἡ Σάπα περίεργον βλέμμα ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ὡραίας καὶ σέβας ἐμπνεούσης μορφῆς τοῦ κληρικοῦ.

— Αὐτὸς εἶναι, εἶπεν ὁ ἄγνωστος, εἶναι ὁ οἰκεῖος ἐξ ἀπορρήτων

(8) Ἡ λέξις αὕτη σημαίνει πλάκα ἐκ μετάλλου στιλπνοῦ καὶ ἠχηροῦ. Διδομένη δὲ εἰς νεάνιδα σημαίνει *χαρίεσσαν, πλήρη θελγήτρων*. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ σημασίᾳ μόνον ὁ ὄχλος ποιεῖ χρῆσιν αὐτῆς.

(9) Φραγκίσκος.

(10) Ἰωακείμ.

(11) Ἴδε σημ. 5.

τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ αἰδεσιμωτάτου πατρὸς Πέτρου Ἄρβουες. Συνήντησα αὐτὸν κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς γεφύρας τῆς Τριάνης, καθὼς μοι εἶχεν εἰδοποιήσει ἡ Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότης, καὶ ἤδη δὲν περιμένομεν εἰμὴ τὸν Φράσκον διὰ τὴν ἐκτέλεσεν τοῦ σχεδίου ἡμῶν, ἐὰν ἐν τούτοις ἡ δεσποινὶς Δολόρα διατηρήσῃ τὸν λόγον της.

— Θὰ ἐξέλθῃ, κύριε, ἀπεκρίθη ἡ Σάπα, τὴν ἔφερα ἐγὼ ἡ ἰδία ἕνα γράμμα ἀπὸ τὸν ἀρραβωνιαστικόν της, τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκλαμπρότης του ἔκαμε νὰ γράψῃ ὁ Πέτρος δὲ Σααβεδρὰ(12) διὰ νὰ περάσῃ τρόπον τινὰ τὸν καιρόν του.

— Καὶ ἡ νεᾶνις συγκατένευσεν ἀμέσως κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τὴν συνέντευξιν; ἠρώτησεν ὁ ἄγνωστος, τὸν ὁποῖον πρὸς πλείονα εὐκολίαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διηγήσει θὰ ὀνομάζομεν Ἐρρικέζον.

—Εἰς τὴν ἀρχὴν ἠρνήθη, εἶπεν ἡ Σάπα, ἀλλὰ τὸ γράμμα ἦτον τόσῳ βιαστικόν! Ἐπρόκειτο περὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ της, καὶ ἡ νεᾶνις ὑπεσχέθη ὅ,τι ἐγὼ ἤθελα. Αὐτὴν τὴν νύκτα λοιπὸν χωρὶς ἄλλο θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μέρος τὸ προσδιωρισμένον. Καὶ ἐννοεῖτε δὰ καλὰ, προσέθηκεν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κόκου, ὅτι ἐγὼ δὲν

(12) Saavedra (Juan Parez de) ἐπικαλούμενος *ψευδὴς πρέσβυς*, ὑπῆρξε, διασημότατος ραδιοῦργος διὰ τῆς ἐπιδεξιότητος αὐτοῦ εἰς ἀπομίμησιν παντὸς εἴδους γραφῆς. Οὗτος ἐζῆν, ὅτις τῇ βοηθείᾳ Ἰησουήτου τινὸς ἐγκατέστησεν ἐν Πορτογαλλίᾳ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν καὶ τὸ ἰησουητικὸν τάγμα διὰ ψευδῶν παπικῶν *βουλλῶν* καὶ πλαστῶν ἐπιστολῶν Καρόλου τοῦ δεκάτου πέμπτου καὶ τοῦ πρίγκηπος Φιλίππου, μετὰ ταῦτα δὲ Φιλίππου τοῦ δευτέρου. Ὁ Σααβεδρὰς δὲν ηὐχαριστήθη ὑπηρετῶν τὰ συμφέροντα τῶν ἰησουητῶν καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἐκ τῆς ἐπιτηδειότητος αὐτοῦ τοῦ πλαστογραφεῖν ὁμόλογα βασιλικὰ καὶ τίτλους πιςώσεων κατὰ τοῦ κράτους καὶ κατὰ τῶν ἰδιωτῶν ἐκέρδισε σημαντικὰ ποσά. Ὁ Ἱεροεξεταστὴς Ταβέρας διέταξεν ἐπὶ τέλους νὰ συλλάβωσι τὸν ἄθλιον τοῦτον, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο ἔκ τινος Ἐκκλησίας ἐν Μαλαγᾷ, καὶ τὸ ἱεροδικεῖον, ὅπερ κατέκαιεν χιλιάδας τιμίων ἀνθρώπων δι' ἕνα λόγον, εὐηρεστήθη νὰ καταδικάσῃ τὸν ἱερόσυλον τοῦτον εἰς δεκαετῆ δεσμά. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ἱεροδικεῖον ἐπωφελήθη ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ψευδοῦς πρέσβεως, διότι τὸ δικαστήριον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὑπ' αὐτοῦ συνέστη, καὶ ἔτι πλέον, ὅλαι αἱ θέσεις καὶ τὰ ὑπουργήματα, ἅτινα ὁ Σααβεδρὰς εἶχε χορηγήσει, ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

ἐστάθηκα ἀδιάφορος εἰς τὴν ἀπόφασίν της, καὶ ὅτι ἐβοήθησα κατὰ τοῦτο μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ Ἐρρικέζος ἐν προσπεποιημένῃ κατανύξει. Εἶσαι ἀληθεινὴ μάγισσα, Σάπα! καὶ μὰ τὴν ψυχήν μου, ἡ Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότης δὲν ἠδύνατο κάλλιον νὰ ἐκλέξῃ ὡς ὄργανον τῆν ἁγιωτάτης καὶ ἀναλλοιοτάτης αὐτοῦ θελήσεως. Ἐννοεῖς καλῶς, Σάπα, ὅτι ὁ ἡμέτερος ἅγιος Ἱεροεξεταστὴς, δὲν ἔχει ἕτερον σκοπὸν εἰμὴ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ διαβόλου τὴν ψυχὴν τῆς νεάνιδος ταύτης ἐμποδίζων τὸν γάμον αὐτῆς μετὰ τοῦ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας, ὅστις εἶναι, λέγουσιν, υἱὸς τοῦ *μαρράνου*(13) καὶ ἔγγονος τοῦ Μορέσκου.

— Ὦ! τοῦτο εἶναι ἀληθεινὸν, εἶπεν ἡ Σάπα εὐλαβῶς ποιοῦσα τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον. Ὁ αὐθέντης μας εἶναι ἅγιος, δὲν ζητεῖ ποτὲ εἰμὴ τὸ συμφέρον τοῦ οὐρανοῦ. Ἀλλὰ μή μοι λέγητε ὅτι εἶμαι μάγισσα, προσέθηκεν ἐν φρικιάσει, τέτοιος λόγος δὲν πρέπει νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα ἀνθρώπου πιστευμένου τοῦ Ἱεροδικείου· διότι πρὸς ἀνταμοιβὴν τοῦ ζήλου, τὸν ὁποῖον ἔχω νὰ ὑπηρετῶ τὴν ἁγιωτάτην ἱερὰν ἐξέτασιν, αὐτὸς ὁ λόγος πολὺ καλὰ ἐμπόρει νὰ μὲ στείλῃ νὰ στολίσω μὲ τὴν κεφαλήν μου τὴν πρώτην μεγάλην *πρᾶξιν πίστεως*, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ διὰ νὰ ἑορτάσωμεν τὰς νίκας τοῦ βασιλέως δὸν Κάρλου, τοῦ πολυηγαπημένου μας αὐθέντου.

— Ἔννοια σου, μὴ ἀνησυχῇς, Σάπα· σὺ εἶσαι πολὺ καλὴ καθολικὴ καὶ πολὺ πιστὴ ὑπηρέτρια τῆς ἁγιωτάτης ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ δὲν ἔχεις νὰ τὴν φοβῆσαι. Δὲν δυνάμεθα νὰ λείψωμεν ἀπὸ τὸ νὰ ἔχωμεν ἐντὸς ὀλίγου μίαν μεγάλην *πρᾶξιν πίστεως*, καὶ δὲν θὰ εἶναι ἡ πρώτη ἀφ' οὗ ὁ ἡμέτερος πολυπόθητος αὐθέντης καὶ βασιλεὺς δὸν Κάρλος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ σοὶ ὑπόσχομαι τὴν καλλιτέραν θέσιν εἰς τὸν μέγαν ἐξώστην τῆς Μεγάλης Πλατείας, διὰ νὰ ἴδῃς νὰ ψήνωνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἱρετικὰ σκυλία.

— Ἀλήθεια; ἀνέκραξεν ἡ νεαρὰ Ἀνδαλουσιανὴ χειροκροτοῦσα φαιδρῶς. Ὦ! κύριε Ἐρρικέζε! λέγουν ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ αἱρετικοὶ παραπάνω ἀπὸ τὰς δεκαπέντε χιλιάδας οἱ ὁποῖοι θὰ καοῦν,

(13) Ἡ λέξις αὕτη σημαίνει χοῖρον· οὕτω δὲ ὠνόμαζον ἐν Ἱσπανίᾳ τοὺς Μαύρους καὶ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς προσελθόντας εἰς τὴν καθολικὴν θρησκείαν.

καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκλαμπρότης του θὰ δώσῃ χάριν, ἐὰν θὰ ἐξομώσουν καὶ θελήσουν νὰ ἀποθάνουν ὡς καλοὶ χριστιανοί. Αὐτοὶ θὰ κρεμασθοῦν(14) πρὶν νὰ τοὺς ῥίψουν εἰς τὰς φλόγας. Ὦ! πόσον ὡραῖον θὰ εἶναι τοῦτο! Κύριε Ἐρρικέζε, θὰ μὲ κάμητε νὰ τὰ ἰδῶ ὅλα αὐτά, ναί;

— Σοὶ τὸ ὁρκίζομαι, ἀπεκρίθη ὁ μύστης, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ ἁγιωτάτου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σεβίλλης. Θὰ εἶναι λαμπρότατον, προσέθηκεν ὁ Ἐρρικέζος καταθελγόμενος βλέπων τήν Βοεμίδα οὕτως ἐμψυχουμένην ὑπὸ τοῦ ζήλου πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἱεροδικείου.

Ἀλλ' ἂν προσεκτικῶς παρετήρει τὸ πρόσωπον τῆς Ἀνδαλουσιανῆς, ἤθελεν ἴδει τὰ ἐρυθρὰ αὐτῆς χείλη λευκαινόμενα ἀνεπαισθήτως, τοὺς ζωηροὺς καὶ διαυγεῖς αὐτῆς ὀφθαλμούς, πλήρεις ἀορίστου τινὸς φρίκης· καὶ, ὑπὸ τὸ ἐκ μέλανος μεταξοπτίλου αὐτῆς περιστήθειον, ἤθελεν ἀκούσει ὀλίγον ἐγγύτερον, τὴν καρδίαν αὐτῆς πάλλουσαν παλμοὺς ἀνίσους καὶ καταβεβιασμένους.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κόκου δὲν ἠδύνατο μέχρι τῶν προπατόρων αὐτῆς ἀναδράμουσα νὰ εὕρῃ ἀρκούντως μακρὰν αὐτῆς τὴν πηγὴν καθαροῦ καθολικοῦ αἵματος διὰ νὰ ἦναι ἥσυχος ἀπέναντι τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, τῆς ὁποίας ἕνεκα φόβου ἐγένετο ταπεινὴ ὑπηρέτρια· καὶ ὀλίγον ἐνθαρρυνομένη ὑπὸ τοῦ ψευδευλαβοῦς καὶ ὑποκριτικοῦ ὕφους τοῦ στρατιώτου τοῦ Χριστοῦ(15), ἀνέκραξεν ἐν παραφορᾷ τὴν ὁποίαν ἐβιάζετο νὰ καταστήσῃ φαιδράν.

(14) Συχνάκις συνέβαινεν ὥστε θύματα παραδεδομένα εἰς τὴν πυρὰν συνδιηλλάττοντο μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὁμολόγουν δηλονότι ἐγκλήματα ἢ πλημμελήματα, τὰ ὁποῖα οὐδόλως εἶχον διαπράξει, καὶ ἐξωμολογοῦντο εἰς τοὺς πόδας τοῦ φονίου πήγματος. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ᾐσθάνετο *τὰ μητρικὰ αὐτῆς* σπλάχνα συγκινούμενα καὶ ἐδωρεῖτο εἰς τοὺς καταδεδικασμένους τὴν χάριν τοῦ ν' ἀπαγχονισθῶσι πρὶν ἢ παραδοθῶσιν εἰς τὰς φλόγας. (*Χρονικὰ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως*)

(15) Ὠνομάζοντο οὕτως οἱ μύσται τοῦ ἱεροδικείου, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἕκτου, ὁ Τορρεκουεμάδας διέταξε κατὰ τὸ ἔτος 1494 νὰ ὁπλοφορῶσιν οἱ νεώτεροι τῶν συγκροτούντων αὐτό. «Ἡ παράδοξος αὕτη στρατειά, λέγει ὁ Λοράντος, *Ἱστορία τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως*, ἣν πολυάριθμος ὁ Τορρεκουεμάδας ἐφάνη τόσον

— Ὦ! πόσον ὡραῖον θὰ εἶναι τοῦτο! πόσον ὡραῖον θὰ εἶναι!

Τὴν στιγμὴν ταύτην παρετήρησε τοὺς μεγάλους μέλανας ὀφθαλμοὺς τοῦ ἱεροκήρυκος ἀδελφοῦ προσηλωμένους ἐπ' αὐτῆς. Ὁ μοναχὸς δὲν ἀφῆκε νὰ διαφύγῃ, μηδὲ λέξιν τῆς ὁμιλίας αὐτῆς μηδὲ κίνησίν τινα τῆς φυσιογνωμίας αὐτῆς.

— Φέρε μας κρασί, κόρη μου, εἶπεν ὁ μύστης.

Καὶ ἡ πτωχὴ Σάπα, πλήρης χαρᾶς ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν διαπεραστικῶν βλεμμάτων τοῦ κληρικοῦ, καὶ τῆς συνδιαλέξεως ἐκείνης, καθ' ἣν ἔτρεμε καθ' ἑκάστην στιγμὴν μήπως προδώσῃ τοὺς φόβους της, ἡ Σάπα, λέγομεν, ζωηρὰ καὶ εὐκίνητος ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ ἐν *Ζαρρᾷ*(16) πλῆρες οἴνου, τὸ ὁποῖον ἔθηκε πλησίον τῆς Αὐτοῦ Αἰδεσιμότητος.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἐρρικέζος προσώθει ξύλινόν τι ἐδώλιον, ὅπως καθίσῃ κατέναντι τοῦ φραγκιστκάνου, νέον πρόσωπον εἰσῆλθεν ἐν τῷ οἰνοπωλείῳ. Ὁ νέηλυς δὲ πλησιάσας πρὸς τὸν μύστην ἔδειξεν αὐτῷ διὰ τοῦ βλέμματος τὸν μοναχόν.

— Μήπως ἦναι αὐτὸς ὁ ἐπιστάτης μας; ἠρώτησε δι' ὕφους χαριεστέρου.

— Αὐτὸς οὗτος, κύριε Φράσκε, ἀπεκρίθη ὁ Ἐρρικέζος.

σκληρὸς, τόσον καλῶς ἐνεθάρρυνε τὴν κατασκοπείαν καὶ τὴν καταμήνυσιν, ὥστε μέγας ἀριθμὸς εὐγενῶν διασήμων κρίνοντες ὅτι ἦν φρονιμώτερον νὰ ἦναι ὡς μέλη τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἢ τάχιον ἢ βράδιον νὰ κηρυχθῶσιν ὕποπτοι, προσεφέρθησαν οἰκειοθελῶς ὡς μύσαι τοῦ ἱεροδικείου. Τὸ παράδειγμα τῶν εὐγενῶν καὶ τὰ προνόμια, ἅτινα ὁ Φερδινάνδος τῆς Ἀραγόνης ἐχορήγησεν εἰς τοὺς μύστας, παρέσυραν πλῆθος ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ. Πάραυτα δὲ τόσοι μύσται ἐγένοντο, ὅσα ἦσαν καὶ τὰ εἰς τὴν δημαρχίαν ὑπηρετοῦντα πρόσωπα, ἧς ἀπηλλάττετο πᾶς ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν. Οἱ ὡπλισμένοι μύσαι συνεκρότουν τὴν λεγομένην *στρατειὰν τοῦ Χριστοῦ*. Αὕτη δὲ εἶχε τὴν ὑπηρεσίαν τῆς *σωματοφυλακῆς* τόσον παρὰ τοῖς γενικοῖς ἱεροεξεταστᾶις, ὅσον καὶ παρὰ τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.»

Ἡ *στρατειὰ τοῦ Χριστοῦ* συνέστη ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ Δομινίκου δὲ Κουζμὰ κατὰ τὸ ἔτος 1208 ἐπὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ δευτέρου, βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ ἐπὶ τοῦ Πάπα Ἰνοκεντίου τοῦ τρίτου.

(16) Εἶδος σταμνίου πηλίνου κεχρισμένου μιᾶς λίτρας περίπου χωρητικότητος, καὶ ἔνδοθεν πισσασφλατουμένου ἐνίοτε.

Ὁ κληρικὸς ἠγέρθη καὶ διεσταύρωσεν ἀμφοτέρας αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξεν καὶ ὁ νέηλυς. Ὁ μοναχὸς διεσταύρωσεν ἔπειτα αὐτὰς ἀντιστρόφως καὶ ἀκολούθως προσυπεκλίνατο πρὸς τὸν Φράσκον ὡςπερεὶ χαιρετῶν αὐτὸν, ὅστις ἐποίησεν ὡσαύτως τὴν αὐτὴν κίνησιν, εἰς τρόπον ὥστε, καθ' ἣν στιγμὴν προσεκλίνοντο, τὰ μέτωπα αὐτῶν συνεπλησιάσαντο ἀκριθιγῶς. Οὗτος δὲ ἦν ὁ διακριτικὸς ἀσπασμὸς τῶν μυστῶν τοῦ Ἱεροδικείου.

Ἀλλ' ὁ Φράσκος δὲν εὐχαριστήθη ἐκ τῶν σημείων τούτων τῆς ἀναγνωρίσεως, ἀπεκάλυψε τὸ στέρνον αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τὸ περικόρμιον αὐτοῦ, ἔδειξεν ἀργυρᾶν τινα πλάκα, ἐφ' ἧς ἐξεικονίζετο ἡ μορφὴ Χριστοῦ ἀνεστραμμένου. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ στήθους τοῦ Χριστοῦ ἔλαμπεν ἥλιος σύμβολον τοῦ φωτὸς, ἔμβλημα σκωπτικὸν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τοῦ προαγγέλου ἐκείνου τῆς φρίκης καὶ τῆς ἐξουδενώσεως.

Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον, ὁ φραγκισκάνος δὲν ἀπεκρίθη.

Ὁ Φράσκος ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Ἐρρικέζου σκαιὸν βλέμμα δυσπιστίας.

Ὁ Ἐρρικέζος ἀνύψωσε τοὺς ὤμους δι' ὕφους ἀμερίμνου καὶ πεπεισμένου.

— Δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἐμυρμύρισεν ὑποκώφως ὁ Φράσκος.

Ὁ Ἐρρικέζος ἐποίησε κίνησιν ἀμφιβολίας.

— Δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἡμετέρων, σοὶ λέγω, ἐπανέλαβεν ὁ Φράσκος, καὶ ἐπροδόθημεν. Ἐπροδόθημεν, καταλαμβάνεις; ἐξηκολούθησεν σφίγγων ἰσχυρῶς τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς τοῦ Ἐρρικέζου.

Καὶ ὀργὴ θηριώδης ἐξεδηλοῦτο ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

Πάντα ταῦτα συνέβαινον χαμηλῇ τῇ φωνῇ, οὐχὶ ὅμως τόσον χαμηλῇ ὥστε οἱ θαμῶνες τοῦ καπηλείου νὰ μὴ παρατηρήσωσι κίνημά τι ταραχῆς ἤτις προανήγγειλλεν ἔριδας. Ὅλοι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν τότε πρὸς τὸν κληρικὸν, ὅστις ἦσυχος καὶ ἀπαθὴς διαμένων, ἐφαίνετο ὡς μάρτυς μᾶλλον ἢ ὡς δρῶν πρόσωπον ἐν τῇ παραδόξῳ ταύτῃ σκηνῇ.

Εἰς τὴν θέαν τοῦ φραγκισκάνου, οὗτινος ἡ σοβαρὰ μορφὴ ἐνέπνεε σέβας, τινὲς ἐτόλμησαν νὰ μυρμυρίσωσι, καὶ ἀπειλαὶ κατὰ τοῦ Ἐρρικέζου καὶ τοῦ Φράσκου ἐξῆλθον ἐκ τῶν στομάτων τῶν προγεγραμμένων τούτων.

Καίτοι δὲ βέβαιοι ὄντες περὶ τῆς ἐκδικήσεως αὐτῶν ἐν περιπτώσει προσβολῆς οἱ μύσται τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, οὐδόλως ἐ-

φρόντιζον νὰ ἔλθωσιν εἰς ῥῆξιν μετὰ τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας τῆς Τριάνης. Ἀρκούντως ἐγνώριζον αὐτούς, ὥστε ἐνόουν ὅτι ἀμυνόμενοι μοναχόν τινα τοὺς πάντας ἤθελον πελεκήσει μέχρι τοῦ τελευταίου. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἱερέων καὶ τῶν μοναχῶν ὑπῆρχέ τι, ὅπερ ἔτι μᾶλλον ἐπέταττε τὸν λαὸν, τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἱερὰ ἐξέτασις.

Διὰ δόλου καταχθονίου ὁ Φράσκος στραφεὶς λοιπὸν πρὸς τοὺς πότας τῶν ὁποίων τὰ βλέμματα καὶ τὰ κινήματα ἐξεδήλουν προθέσεις ἐχθροπραξιῶν,

— Ἀδελφοί, ἐξεφώνησε, θὰ εἶσθε τόσον κακοὶ καθολικοὶ, ὥστε νὰ ὑπερασπισθῆτε ἕνα ἐχθρὸν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως;

Εἰς τὴν ἐπίφοβον ταύτην λέξιν τῆς *ἱερᾶς ἐξετάσεως* ὅλαι αἱ κεφαλαὶ ἐκλίναντο, καὶ πελιδνὴ ὠχρότης διεδέχθη τὴν ζωηρότητα τῶν προσώπων· ἤθελε τις νομίσει ὅτι κεραυνὸς κατέπεσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιαίων τούτων καὶ θορυβοποιῶν ἀνθρώπων. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ πλέον λέξιν.

Τότε ὁ ἱεροκήρυξ ἀδελφὸς μηδὲ μίαν προσοχὴν δίδων μηδὲ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Φράσκου, μηδὲ εἰς τὴν ἔκστασιν τῶν κακοήθων τοῦ καπηλείου, ἠγέρθη ἀγερώχως καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν ἐν μέσῳ σιγῆς θανάτου.

— Πῶς! ἐκραύγασεν ὁ Φράσκος, θὰ τὸν ἀφήσητε ν' ἀποσυρθῇ οὕτως; Δὲν θὰ ὑπάγει τις ἐξ ὑμῶν νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς γραμματεῖς τοῦ ἱεροδικείου;

— Ἐγώ! ἐγώ!! ἐπεφώνησεν ἡ Σάπα.

Συγχρόνως δὲ ὥρμα πρὸς τὴν θύραν, θέλουσα νὰ ἀπαλλαγῇ διὰ τῆς προθυμίας αὐτῆς ἐκ τοῦ κινδύνου, ὃν ἐφοβεῖτο πάντοτε δι' ἑαυτήν· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀνύψου τὸν σύρτην τῆς θύρας, ὁ φραγκισκάνος ἔρριψεν ἐπ' αὐτῆς ἐκτενὲς καὶ βαθὺ βλέμμα, καὶ ἡ Σάπα καταπεπληγμένη συνήνωσε τὰς χεῖρας πίπτουσα εἰς τὰ γόνατα ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.

Διὰ ταυτοχρόνου δὲ παρακινήσεως οἱ κακοποιοὶ ἐξέτειναν τοὺς βραχίονας αὐτῶν, ὡς ἵνα ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν αὐτοῦ κατὰ δυνάμεως κρυφίας τὴν ὁποίαν δὲν ἐτόλμων ν' ἀψηφήσωσιν.

Τότε ὁ μοναχὸς στραφεὶς ἐν μεγαλοπρεπείᾳ πρὸς τὴν συνάθροισιν ταύτην τὴν ἄφωνον καὶ εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς συνελθοῦσαν, ηὐλόγησεν αὐτὴν δι' οὐρανίου βλέμματος, καὶ ὡρμήσας εἰς τὴν ὁδὸν ἐγένετο ἄφαντος, χωρὶς οὐδεὶς, μηδὲ ὁ Φράσκος αὐτὸς, νὰ σκεφθῇ νὰ κατακρατήσῃ αὐτόν.

— Ἐπροδόθημεν, ἀπερίσκεπτε! εἶπεν ὁ Φράσκος πρὸς τὸν Ἐρρικέζον βεβυθισμένον, ὡς καὶ οἱ λοιποί, εἰς βαθεῖαν ἔκστασιν.

— Δὲν γνωρίζει τίποτε, ἀπεκρίνατο ὁ Ἐρρικέζος.

— Καλὰ λοιπόν, τότε εἰς τὸ ἔργον! ἐπεφώνησεν ὁ Φράσκος ἐνθαρρυνθείς. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τρίτου εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Καὶ οἱ δύω στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ἐξῆλθον ὁμοῦ ἐκ τοῦ οἰνοπωλείου.

Β'.

Τὸ μέγαρον τῆς Γαρδούνης.

Κατὰ τὴν ἄκραν τῆς συνοικίας τῆς Τριάνης ἔκειτο πεπαλαιωμένη ἀρχαία τις οἰκία ῥυθμοῦ μαυρουσίου, ἧς τὰ ἐρείπια ἐχρησίμευον ὡς καταφύγιον εἰς τὰ πτηνὰ τῆς νυκτός (17).

Ἐπαῖται ἄνευ ἀσύλου, ἀμέριμνοι βοεμοὶ ἐκοιμῶντο συχνάκις μεταξὺ τῶν λίθων κατὰ τὰς χλιαρὰς ἐκείνας νύκτας, αἵτινες ἐν Ἀνδαλουσίᾳ πᾶσαν στέγην ἀνωφελῆ ἀποκαθιστῶσιν. Κατὰ τὰς ἡμέρας δὲ τοῦ χειμῶνος γραῖαι γυναῖκες ἀνοκλαζόμεναι εἰς τὸν ἥλιον ἤρχοντο νὰ εὕρωσιν ὄπισθεν τῶν ἐρειπίων τούτων στέγην κατὰ τῆς δριμύτητος τοῦ βορείου ἀνέμου.

Ἐκ τῶν πλατειῶν ἀναλογιῶν τῶν κατηδαφισμένων τειχῶν ἔκ τινων ἀρχιτεκτονικῶν στολισμῶν ἐντελῶς διατηρουμένων ἠδύνατό τις εὐκόλως νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ὑπῆρχεν ἀχανής τις καὶ μεγαλοπρεπὴς κατοικία· διότι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρειπίων ἐκτεταμένη κιονοστοιχεία κομψὴ καὶ λεπτὴ ὑπεστήριζε καμάραν διακοσμουμένη ὑπὸ ἀραβουργημάτων πληρέστατα περισωζομένων. Τεῖχος ἀνέπαφον σχεδόν, καίτοι εὐθρίπτου κατ' ἐπιφάνειαν κατασκευῆς, ἐμπεριέκλειε τὴν κιονοστοιχείαν ταύτην, ἥτις θὰ ἐστόλιζε βεβαίως ὑπέρλαμπρον αἴθουσαν· θύρα δὲ ἀξιοσημειώτου στερεότητος ἀπέκλειε τὴν εἴσοδον.

(17) Οἱ καθολικοὶ τῆς Ἱσπανίας τόσον ὀλίγον ἐμερίμνων περὶ τῶν ὡραίων μνημείων, ἅτινα οἱ μαῦροι εἶχον κληροδοτήσει εἰς τὴν χώραν, ὥστε ἐξαιρουμένων ἀξιοσημειώτων τινῶν, ὧν οἱ μοναχοὶ κατεκυρίευον, τὰ πάντα ἐγκατελείφθησαν εἰς τοὺς ἐπαίτας, εἰς τοὺς βοεμοὺς καὶ εἰς τοὺς κακούργους, οἵτινες κατέχουσιν εἰσέτι

Τῇδε κἀκεῖσε ἐν τοῖς ἐρειπίοις ηὔξανον θαμνία τινὰ ἄγρια, ἄγρωστις ἐν ἄνθεσιν ὑπορραδινοῖς, δέσμαι δενδρίων κιτρίνων τερπνῶν εὐωδιῶν καὶ δάφναι ἄγριαι, ὧν αἱ ἀκανθώδεις καὶ πυκνοὶ θάμνοι ἔρριπτον ἐπὶ τῆς γυμνότητος τῶν ἐρειπίων τούτων τὴν σκιερὰν καὶ σφρυγῶσαν πρασινάδα αὐτῶν.

Ὁ παράδοξος οὗτος χῶρος ἐχρησίμευεν ὡς αἴθουσα συνελεύσεως εἰς τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος τῆς Γαρδούνης (18), ἧς δὲ τὸ μέγαρον τοῦ κυρίου τοῦ τάγματος.

Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὰ νέα τοῦ Σερβάντου ἐνθυμοῦνται τὸν ἥδιστα ἀλλόκοτον τρόπον τοῦ Μονοπιδίου τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐν Σεβίλλῃ κλεπτῶν. Κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχήν, πλέον δηλαδὴ τῶν πεντήκοντα ἐτῶν πρὸ τοῦ Σερβάντου, μία ἀδελφότης κλεπτῶν προστατευομένων ὑπό τινων μελῶν τῆς Ἀστυνομίας ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Ἱσπανίᾳ. Ἡ παράδοξος αὕτη σύστασις, ἧς ἡ πηγὴ ἀναβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος εἶχε τότε ὡς ἀρχηγὸν ἐν Σεβίλλῃ ἄνθρωπον παράδοξον, ἔχοντα ὄψιν σοβαρὰν συνάμα καὶ σαρκαστικήν, διάλεκτον εἰδεχθῶς ζωγραφικὴν καὶ τύπον ἐκ παραδόσεως, ἄλλως τε τοὐλάχιστον ἐν τῷ χαρακτῆρι τὸν ὁποῖον εὕρισκέ τις εἰσέτι ἐν Ἱσπανίᾳ κατὰ τὸ 1821.

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν τοῦ Φεβρουαρίου 1534, καθ' ἣν ἔλαβον χώ-

(18) *Ἡ ἀδελφότης τῆς Γαρδούνης*, ἀδελφότης τῆς ἁρπαγῆς· ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὑπῆρχεν ἐν Ἱσπανίᾳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1417, ἑταιρία τις μυστικὴ συγκροτουμένη ὑπὸ κλεπτῶν παντὸς εἴδους. Σκοπὸς τῆς ἑταιρίας ταύτης, ἥτις εἶχεν ἐντελῆ διοργανισμόν, ἦν ἡ ἐπιχείρισις ἐκμεταλλεύσεως παντὸς ἐγκλήματος ὑπὲρ οἱουδήποτε ἔχοντος ἐκδίκησίν τινα ἢ μῖσός τι νὰ ἱκανοποιήσῃ. Ἀνελάμβανον ὑποχρεώσεις, ἐν δικαιωτάτῃ διατιμήσει καὶ ὑπ' ἐγγύησιν, νὰ καταφέρωσι δι' ἐγχειριδίου πληγὰς θανατηφόρους ἢ μή, κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τοῦ *πελάτου*, νὰ πίγωσι, νὰ ξυλίζωσι, προσέτι δὲ καὶ νὰ δολοφονῶσιν. Ἡ δολοφονία ἔστηνεν ἀκριβά, καὶ ἔπρεπε νὰ χαίρῃ τις ἀρκετὴν ὑπόληψιν ἐν τῷ κόσμῳ διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ. Ἀλλ' ἅμα ἡ ἑταιρία ὑπέσχετο τὴν δολοφονίαν, ἠδύνατό τις θετικῶς νὰ τὴν περιμένῃ, ἐπειδὴ ἡ ἀδελφότης τῆς Γαρδούνης κατέβαλλεν ἀπελπιστικὴν καὶ ἀκριβεστάτην προσπάθειαν εἰς τὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς *πελάτας* της, ἀφοῦ ἅπαξ ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν.

Ἡ ἀδελφότης τῆς Γαρδούνης συνεκροτεῖτο ὑπὸ ἑνὸς μεγάλου αὐθέντου ὀνομαζομένου hermano mayor, ἤτοι ἀδελφοῦ ἀνωτάτου,

ραν τὰ ἐν τῷ προηγηθέντι κεφαλαίῳ ἐκτιθέντα, συνέβαινε σκηνή

ὅστις κατῴκει ἐν τῇ αὐλῇ, ἔνθα συχνάκις κατεῖχεν ἐπιφανοῦς θέσεως. Ὁ ἀνώτατος οὗτος ἀδελφὸς ἔστελλε τὰς διαταγὰς αὐτοῦ εἰς τοὺς *καπατάζους*, ἤτοι αὐθέντας ἐπαρχιακούς· οὗτοι δὲ διέτατταν νὰ ἐκτελῶνται μετ' ἀκριβείας καὶ ζήλου, ὅστις ἤθελε περιποιήσει τιμὴν εἰς πολλοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους. Τὸ πολυάριθμον προσωπικὸν τῆς Γαρδούνης συνεκροτεῖτο ἐκ *γουάπων* ἐν γένει μαχαιροφόρων τρομερῶν, δολοφόνων τολμηρῶν, κλεπτῶν ἐμπείρων, τῶν ὁποίων ἡ ἀνδρεία ἀπεδεικνύετο ἐν τῇ ἀνακρίσει καὶ ὑπ' αὐτὸν μάλιστα τὸν ὑποστάτην. Ἐν τῇ ἀργωτικῇ διαλέκτῳ τῆς ἑταιρίας οἱ *γουάποι* οὗτοι ἐλέγοντο *πουντεαδόροι*, ἤτοι σκοπευταί. Μετὰ δὲ τούτους εἵποντο οἱ *φλορεαδόροι*, ἤτοι ἀκροβολισταί, νεανίαι κλέπται ἐπιδέξιοι δραπέται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν κατέργων τῆς Σηβίλλης τοῦ Μαλαγᾶ ἢ τῆς Μελλίλης, *ἀδελφοὶ δόκιμοι* ἐπικαλούμενοι. Κατόπιν δὲ ἤρχοντο οἱ fueller, ἤτοι φυσητῆρες, ὀνομαζόμενοι οὕτως, ἐπειδὴ ἡ ἐν τῇ *ἑταιρίᾳ* ὑπηρεσία αὐτῶν ἦν νὰ ἐμφυσῶσιν εἰς τὰ ὦτα τοῦ αὐθέντου τοῦ τάγματος πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζον περὶ τῶν οἰκογενειῶν τῆς πόλεως, παρὰ ταῖς ὁποίαις εἰσήγοντο διὰ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν ὑποκρισίας. Οἱ *φυσητῆρες* ἦσαν ὅλοι γέροντες φυσιογνωμίας ψευδεύλαβοῦς, τοὺς ὁποίους ἔβλεπέ τις πάντοτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν κρατοῦντας κομβολόγιον, ἐκτὸς τῆς ὥρας τῆς ὑπηρεσίας παρὰ τῷ αὐθέντι τῆς Γαρδούνης ἢ τῷ ἱεροεξεταστῇ. Ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν γερόντων τούτων συνήνου ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μύστου τοῦ ἱεροδικείου μετὰ τῆς τοῦ κατασκόπου τῆς Γαρδούνης. Ἡ Γαρδούνη εἶχεν ἐπίσης μέγαν ἀριθμὸν κλεπταποδόχων τὰς ὁποίας ὠνόμαζεν coverteras ἐφαπλώματα, καλλύματα, καὶ πολλοὺς παῖδας ἀπὸ δέκα μέχρι δεκαπέντε ἐτῶν, τοὺς ὁποίους διέκρινε διὰ τοῦ ὀνόματος *Χιβάτος*, δορκάς. Οἱ Χιβάτοι ἦσαν οἱ ἀρχάριοι τοῦ τάγματος. Ἐχρειώστει νὰ ἦναι τις χιβάτος ἐπὶ ἓν ἔτος τοὐλάχιστον διὰ νὰ ἀξιωθῇ τῆς *τιμῆς νὰ ἐργάζηται ὡς δόκιμος*. Δόκιμος καλῶς ὑπηρετήσας καὶ ἀξιωθεὶς νὰ ἦναι μέλος τῆς ἀδελφότητος, ἐγένετο *γουάπος* μετὰ δύο ἔτη ὑπηρεσίας. Τοῦτο δὲ ἦν, μετὰ τὸν αὐθέντην καὶ τὸν μέγαν αὐθέντην τὸ ὕψιστον τῶν ὑπουργημάτων, ἅτινα ἐχορήγει ἡ *ἑταιρία*. Ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων ἀνθρώπων, ἡ Γαρδούνη εἶχεν πολυαρίθμους serenas, σειρῆνας. Ἦσαν δὲ αὗται νεαραὶ καὶ ὡραῖαι γυναῖκες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βεμίδες. Αἱ *σερένες* ἦσαν αἱ θαλαμηπόλοι τῶν

τις οὐχ ἧττον περίεργος καὶ κατὰ πολλὰ παραδοξοτέρα ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ κυρίου τῆς Γαρδούνης.

Ἦν δὲ περίπου ἡ δεκάτη ὥρα. Ἡ βαρεῖα καὶ ὀγκώδης θύρα τοῦ *μεγάρου τῆς Γαρδούνης* στραφεῖσα ἐπὶ τῶν στροφίγκων αὐτῆς ἔδωκε δίοδον εἰς τριάκοντα ἄτομα ἑκατέρου τῶν φύλων καὶ πάσης ἡλικίας. Εἰσῆλθον δὲ ἐν σιωπῇ καὶ κατὰ τάξιν, ἀριθῶς τηροῦντες τὰ δικαιώματα τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ἱεραρχίας.

Ἐν τῷ μέσῳ της αἰθούσης ἥτις ἀρκετὰ καλῶς ἐφωτίζετο ὑπὸ δαδῶν ἐκ ῥητίνης ἐστηριγμένων ἐπὶ ἥλων τρητῶν ἐγκαθηλωμένων ἐντὸς τῶν κιόνων, ἵστατο ὁ αὐθέντης τοῦ τάγματος.

Οὗτος δὲ ἦν ἀνὴρ ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα δυνατὸς καὶ ὀστεώδης. Τὸ ἐλαιόχρουν αὐτοῦ πρόσωπον διηυλακωμένον ὑπό τινων πληγῶν, ἐνέφαινε παράδοξον κρᾶμα δόλου, αὐθαδείας, φλέγματος καὶ ἐνίοτε σαρκασμοῦ καὶ εἰρωνείας, ὅτε κατεδέχετο νὰ μειδιάσῃ.

Ἡ ἀνδρικὴ καὶ σοβαρὰ αὐτοῦ φωνὴ εἶχε τόνον ἐνεργητικόν, καὶ ὅταν διέταττεν, ἡ ἰσχυρὰ αὐτοῦ θέλησις ἐνετύπου εἴς τε τὸ βλέμμα

μεγάλων πίλων τοῦ τάγματος. Αὗται δὲ προσείλκυον τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἐδείκνυον αὐταῖς, εἰς μέρη κατάλληλα εἰς τὰς ἐπιχειρίσεις τῆς Γαρδούνης. Πρὸς ὅλῳ τῷ προσωπικῷ τούτῳ, προσθέσωμεν ἀσυνομικοὺς ὑπαλλήλους, γραμματεῖς, εἰσαγγελεῖς, μοναχούς, κανονικοὺς καὶ ἐπισκόπους μάλιστα καὶ ἱεροεξεταστάς, οἵτινες ἦσαν τόσα ὄργανα ἢ καὶ προσάταις τῆς Γαρδούνης, ἧς συχνάκις εἶχον τὴν ἀνάγκην, διότι ἔδιδεν αὐτοῖς χρήματα, καὶ λάβωμεν τότε ἰδέαν τῆς ἑταιρίας ταύτης, ἥτις κατέθλιψεν τὴν Ἱσπανίαν ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας.

Ἡ Γαρδούνη συστᾶσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, κατεστράφη ὁλοσχερῶς κατὰ τὸ ἔτος 1821 ὑπὸ τῶν θηρευτῶν ὑπό τὰς διαταγάς μου. Τὰ ἔγγραφα τῆς παραδόξου καὶ τρομερᾶς ταύτης ἑταιρίας συνιστάμενα ἐκ πολλῶν καταστίχων περιεχόντων τας *διαταξεις της ημερας*, τοὺς κανονισμοὺς τῆς ἀδελφότητος καὶ πολυαρίθμους ἐπιστολὰς κατετέθησαν ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ κακουργοδικείου τῆς Σηβίλλης τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1821 ἔνθα εὑρίσκοντο εἰσέτι μέχρι τοῦ 1823 Ὁ Φραγκίσκος Κορτίνας, ἀρχηγὸς κατὰ τὸ 1821 τῆς ἑταιρίας ταύτης συλληφθεὶς μετὰ εἴκοσι τῶν συνενόχων αὐτοῦ, ἀπηγχονίσθη ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Σηβίλλης, καθὼς καὶ δέκα ἐξ τῶν συγκατηγορουμένων αὐτοῦ, τὴν 25 Νοεμβρίου 1822.

καὶ τας κινήσεις αὐτοῦ δύναμιν κυριότητος. Ἔφερε χιτῶνα ἐκ χονδροειδοῦς ὑράσματος, καὶ περιώμιον μέλαν ἐρριμένον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐν εἴδει μανδύου. Οἱ δὲ μηροὶ αὐτοῦ ἐκαλύπτοντο μέχρις ἄνω τῶν γονάτων ὑπὸ *ζαρακέλλου* εἴδους περισκελίδος ἐκ βαμβακίνου ὑράσματος. Αἱ κνῆμαι αὐτοῦ, γυμναὶ καὶ νευρώδεις, ἦταν κεκαλυμμέναι ὑπὸ τριχῶν, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, πλατεῖς πεπιεσμένοι καὶ ῥικνοί, ἐνδείξεις ἀγενοῦς καταγωγῆς καὶ ἀνυπολογίστου φυσικῆς ῥώμης ἔφερον *ἀλπαργάτας* εἶδος σανδαλίων δεδεμένων περὶ τοὺς ἀστραγάλους ὑπὸ πληθύος σχοινίων.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὠνομάζετο Μανδαμιέντος.(19)

Τὰ διάφορα ἐν τῇ αἰθούσῃ εἰσελθόντα πρόσωπα ἐποίησαν κύκλον περὶ τὸν οὐλέντην τῆς *ἁρπαγῆς καὶ τοῦ ἐγχειριδίου* (20).

Πλησίον δὲ τούτου ἐστάθησαν κατὰ τάξιν ἱκανότητος δύω γουάποι ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἐξ εὐωνύμων, ἐν πάσῃ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας· ὁ πρῶτος ὠνομάζετο *Μακοφίνας*, χεὶρ ἐπιτήδειος, ἕνεκα τῆς ἀταραμίλλου ἱκανότητος αὐτοῦ τοῦ καταφέρειν τὸ ἐγχειρίδιον ἐν τῇ διαβάσει χωρὶς τὸ θῦμα νὰ παρατηρήσῃ πόθεν ἡ προσβολὴ προήρχετο, καὶ ἕνεκα τοῦ πλεονεκτήματος αὐτοῦ τοῦ μαχαιροφόρου καὶ σκοποβολιστοῦ.

Ὁ ἕτερος ἐπεκαλεῖτο Κουερποδεχιέρρος, ἤτοι σῶμα ἐκ σιδήρου. Εἶχεν ὑποστῆ τρὶς ἀνάκρισιν χωρὶς νὰ ὁμολογήσῃ τὰ ἐγκλήματά του, χωρὶς νὰ προδώσῃ τινὰ, καὶ χωρὶς νὰ φανῇ τὸ σῶμα του συναισθανόμενόν τι.

Ἦρχοντο κατόπιν δύω γέροντες ὀνομαζόμενοι *φουέλλες* (21), φυσητῆρες, ὄνομα τό ὁποῖον ἡ ἑταιρία ἔδιδεν εἰς ὅλα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν ψευδολατρείας ἐχρησίμευον αὐτῇ ὡς κατάσκοποι καὶ εἰσηγηταὶ πανταχοῦ, ὅποι προὔκειτο νὰ κλέψωσιν.

Ἔπειτα δὲ γραῖαι γυναῖκες, χρήσιμα πρόσωπα, ὀνομαζόμεναι *σκεπαστήρια* (22), καὶ ἀκολούθως *χιβάτοι* τινες (23) ὑπὸ διαφόρους στολάς, καὶ ἐπὶ τέλους πολλαὶ νεαραὶ γυναῖκες ἐπιλεγόμεναι *σερένες* (24),

(19) Mandamiento, διαταγή.

(20) Ἡ ἑταιρία αὕτη ἐν τῇ ἀργωτιγῇ διαλέκτῳ λέγεται gruduna y florar. Florear ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ παρὰ τοῖς Ἱσπανοῖς κλέπταις σημαίνει, δίδειν πληγὰς διὰ τοῦ ἐγχειριδίου.

(21), (22), (23), (24) Ἴδε σημ. 18.

Ἦσαν δὲ αὗται αἱ χορεύτριαι τῶν μεγάλων πίλων τοῦ τάγματος. Εἶχον δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὴν ἐντολὴν νὰ συγκινῶσι διὰ τῶν θελγήτρων αὐτῶν τοὺς δικαστὰς, τοὺς εἰσαγγελεῖς, καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτούς, ἐξ ὧν ἐξήρτητο συχνάκις ἡ ζωὴ τῶν ἀδελφῶν τῆς Γαρδούνης. Ἐπίσης δὲ συχνάκις τὰ θέλγητρα αὐτῶν δὲν ὑπῆρξαν ἀσθενῆ παρά τινι ἡδυπαθεῖ κανονικῷ, ἢ ἀσελγεῖ τινι ἡγουμένῳ, οὗτινος ἡ ἐπιρροὴ ἦν ἀπεριόριστος τότε ἐπὶ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν.

Ἐκτὸς τοῦ κύκλου ὀλίγον μακράν, ἵστατο σεμνῶς νεανίας τις, τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς συνελεύσεως ταύτης, ὀνομαζόμενος *Γκαραμπάτος* (25).

Ὁ κύριος Μανδαμιέντος περιέφερεν ἐπὶ τῆς συναθροίσεως βλέμμα ἰσχυρόν, ἐποίησεν ἀφωσιωμένως τὸ σημεῖον τὸ σταυροῦ καὶ ἐμυρμούρισε προσευχήν τινα, στρεφόμενος πρὸς χονδροειδές τι εἰκόνισμα τῆς ἁγίας Παρθένου κεκωλλημένον ἐπὶ τοῦ τοίχου.

Πάντες οἱ παριστάμενοι ἐμιμήθησαν αὐτόν.

Ἔπειτα δὲ ὁ Μανδαμιέντος ὡμίλησεν ὡς ἕπεται.

«Εὐγενεῖς καὶ ἀνδρεῖοι ἱππόται τοῦ *ἐγχειριδίου*, πιστοὶ *φυσητῆρες*, χρήσιμα *σκεπαστήρια*, θελκτικαὶ *σερένες*, *χιβάτοι* εὐκίνητοι καὶ πάντα τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐντίμου ταύτης ἀδελφότητος, χαίρετε! εἴθε ὁ Θεὸς ὁ κύριος ἡμῶν καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ Μήτηρ νὰ παρέχωσιν ὑμῖν τὴν θείαν αὐτῶν προστασίαν καὶ νὰ ἀπαλλάττωσιν ὑμᾶς ἀπὸ τὰ *τσιμπίδια*, τὰ *ξυλοκοπήματα*, τὰ *πουλάρια*, τὰ *ἀγκομαχητὰ*, καὶ τοὺς *ἐμετοὺς* (26), συχνάκις θανατηφόρα δι' ὑμᾶς καὶ πάντοτε ἐπικίνδυνα διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν.

» Προσεκάλεσα ὑμᾶς ἐνταῦθα σήμερον ἵνα συσκεφθῶμεν περὶ ὑποθέσεως ἐνδιαφερούσης τοῖς δικαιώμασιν ἡμῶν καὶ δυναμένης νὰ παραβλάψῃ τὴν ἀδελφότητα ἡμῶν.

» Πάντες γνωρίζετε, τέκνα μου, ὅτι ἀφ' οὗ καιροῦ χάριτι θείᾳ,

(25) Γκαραμπάτος, ἁρπάγη ἔχουσα πολλοὺς κλάδους. Οἱ Ἱσπανοὶ δίδουσι τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τοὺς παῖδας τῆς ἐσχάτης τάξεως, ὧν ἡ παρημελημένη ἀνατροφὴ κατεπλήρωσε τὴν Ἱσπανίαν κλεπτῶν, καθὼς καὶ εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα ἅτινα παραδίδονται εἰς τὴν αἰσχροκέρδειαν ὑφ' ὁποιονδήποτε πρόσχημα. Γκαραμπάτος ὅθεν σημαίνει καὶ κλέπτην.

(26) Crochets, *τσιμπίδια*, οὕτως ὠνομάζουσι τοὺς ὑπηρέτας τῆς Ἀστυνομίας.

συνεργάζεσθε ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου, δὲν ἔσχομεν νὰ κλαύσωμεν εἰμὴ διὰ δώδεκα *κρεμάσματα* (27), διὰ τεσσαράκοντα περίπου *γυρίσματα* (28), καὶ διά τινας φυλακίσεις ἐν τῷ *βασιλικῷ ναυτικῷ* (29).

» Ἡ Σηβίλλη προϋμήθευεν ἑξαπλασίους καθ' ἕκαστον ἔτος *εἰς τὰς ἀσφυξίας τοῦ καπτοῦ* (30), πρὶν ἢ μὲ ὀνομάσητε ἀρχηγὸν τῆς ὑμετέρας ἀδελφότητος. Μόλις δὲ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἁρπακτῆρες (31), ὧν οἱ ἡμίσεις τουλάχιστον καστανόχροοι, ἔπεσαν τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὸ στόμα τοῦ *λύκου* (32), καὶ ἐκ τριάκοντα συναδέλφων ἡμῶν, οἵτινες εὑρίσκονται τὴν στιγμὴν ταύτην μεταξὺ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, τολμῶ νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς ὅτι μόλις θὰ ἔχομεν τρεῖς *ἀγκομαχοῦντας* (33), πέντε ἢ ἓξ *θαλασσινοὺς* (34) καὶ δώδε-

Fencas, *ξυλοκοπήματα*, εἶδος χαλκίνου ἀφετηρίου, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο ὁ δήμιος ἐν Ἰσπανίᾳ ἵνα μαστιγοῖ τοὺς καταδικασθέντας εἰς τὴν μαστίγωσιν καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν.

Potro, πῶλος. Οὕτως ὠνομάζετο ἡ στρέβλη, δοκὸς τρίγωνος, ἐφ' ἧς ἔθετον διασκελιστὶ τοὺς κατηγορουμένους, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ ὁμολογήσωσιν. Ἡ δοκὸς αὕτη ὄργανον βατανιστήριον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο ἡ ἱερὰ ἐξέτασις, ἐχρησίμευεν καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια κατὰ τὰς ἀνακρίσεις.

Ansias, ἀγωνίαι· ἡ ἀγχόνη, αἱ ἀγωνίαι αἵτινες προηγοῦνται τοῦ θανάτου διὰ τῆς ἀγχόνης.

Vomitos, ἐμετός· ἐν τῇ ἀργωτικῇ τῆς Γαρδούνης διαλέκτῳ ἡ λέξις αὕτη σημαίνει *ὁμολογίαν*.

(27). Voltéos, σχοινοβάτης· αἱ ταλαντεύσεις τῶν ἀπηγχονισμένων.

(28). Paseos asnales, περίπατος ἐπὶ ὄνου. Ἐν Ἰσπανίᾳ οἱ καταδικαζόμενοι εἰς τὴν ἔκθεσιν περιφέρονται ἐπὶ ὄνου δι' ὅλης τῆς πόλεως, γυμνοὶ μέχρι τῆς ὀσφύος.

(29). *Βασιλικὸν ναυτικόν*, ἐν τῇ ἀργωτικῇ διαλέκτῳ σημαίνει τὰ κάτεργα τοῦ βασιλέως, ἔνθα οἱ δεσμῶται κατεδικαζοντο εἰς τὸ κωπηλατεῖν ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

(30) *Ἀσφυξίαι τοῦ καπτοῦ*, αἱ χεῖρες τῆς δικαιοσύνης. Οἱ Ἱσπανοὶ κλέπται ὀνομαζουσι τὴν δικαιοσύνην *καπτόν*.

(31) Ganchos, ἁρπάγαι, κλέπται.

(32) Τὸ *στόμα τοῦ λύκου*, ἡ φυλακή.

(33) Angustiados, πλήρεις ἀγωνιῶν, ἀπηγχονισμένοι.

(34) Marineros, δεσμῶται τοῦ κατέργου.

κάδα *ἀλογογυρισμένους* (35). Νομίζω ὅτι θὰ ἔχωμεν προσέτι δύο ἢ τρεῖς *ξυλοβροντημένους* (36) καὶ τόσας ἀδελφὰς ἠλειμμένας διὰ μέλιτος (37) ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ παρεμβάλωμεν προσκόμματα

(35) Chevauchés, ἐκτεθειμένοι, περιηγμένοι ἐπὶ ὄνου δι' ὅλης τῆς πόλεως.

(36) Mosqueteados, μαστιγωμένοι.

(37) *Ἠλειμμένας διὰ μέλιτος*. Αἱ φαυλόβιοι γυναῖκες καὶ προπάντων τὰ πρόσωπα, ἅτινα εἶχον ὡς ἐπάγγελμα αὐτῶν τὸ διαφθείρειν τὴν νεολαίαν, ἐν Ἰσπανίᾳ ἐτιμωροῦντο διὰ παραδόξου τρόπου. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς εἰσέτι, ἀφοῦ, ἅμα γυνή τις ἀπεδεικνύετο ἐκπορνεύουσα, μαστροπεύουσα ἄλλην, κατεδικάζετο εἰς τὸ καλύπτεσθαι ὑπὸ πτερῶν. Ἰδοὺ δὲ πῶς συνέβαινεν ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ταύτης. Τὴν ἑνδεκάτην ὥραν τῆς πρωΐας ὁ δήμιος ἤρχετο παρὰ τῇ καταδίκῳ, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ ἀπεγύμνου αὐτὴν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τῶν ὤνω. Ἔπειτα δὲ ἤλειφε τὸ σῶμα αὐτῆς διὰ πυκνοῦ στρώματος μέλιτος. Τούτου δὲ γενομένου, ἐστόλιζεν αὐτὴν διὰ χαρτίνου πίλου ὀξέος. Καὶ οὕτως ἐγκεκαλυμμένη ἡ κατάδικος ἐκάθητο ἐπὶ ὄνου· ἐπὶ τούτου δὲ ἔδεον τὸν λαιμὸν αὐτῆς εἰς κύρωνά τινα καθηλωμένον ἔν τινι δοκῷ σιδηρᾷ, ἧς ἡ κατωτέρα ἄκρα ἐρείδετο ἐπὶ τοῦ σάγματος τοῦ ὄνου. Ἔπειτα δὲ περιέφερον αὐτὴν βραδέως μεταξὺ δύο στοίχων στρατιωτῶν καὶ ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, συνοδευομένων ὑπὸ πλήθους λαοῦ. Κατόπιν τῆς καταδίκου ἐβάδιζον δύο ἀκόλουθοι τοῦ δημίου φέροντες μέγα κάνιστρον πλῆρες πτερῶν ὀρνίθων, ὁ κήρυξ καὶ αὐτὸς ὁ δήμιος. Ἡ συνοδεία ἵστατο ἐν ταῖς κυριωτέραις ὁδοῖς καὶ πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἐν παντὶ σταθμῷ ὁ δημόσιος κήρυξ ἀνεγίνωσκεν ὑψηλοφώνως τὴν ἀπόφασιν, ἥτις κατεδίκαζεν τὴν ἔνοχον νὰ ἐγκαλυφθῇ διὰ πτερῶν, λέγων καὶ τὴν αἰτίαν. Ὁ δημόσιος κατήγορος ἐτελείωνε πάντοτε διὰ τοῦ ἐξῆς τυπικοῦ ἐπιλόγου, quien tal hizo que asi pague, οὕτω χρεωστεῖ νὰ πληρώνῃ ὁ τοῦτο πράξας. Ἅμα δὲ προφερομένων ἤδη τῶν λέξεων τούτων, ὁ δήμιος ἐλάμβανε δύο φύκτας πτερῶν καὶ ἔρριπτεν αὐτὰς ἐπὶ τοῦ μέλιτος, δι' οὗ ἦν ἠλειμμένον τὸ σῶμα τῆς καταδίκου. Τὰ πτερὰ ταῦτα προσεκωλλῶντο ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔδιδον τῇ καταδίκῳ θέαν εἰδεχθῆ συνάμα καὶ γελοίαν, καὶ κατεγέλα ὡς ἐκ τούτου τὸ πλῆθος.

εἰς τοῦτο. Ὅτε θὰ ἔχομεν ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ δίδωμεν νὰ τελῶσιν ὑπὲρ ἡμῶν περισσοτέρας λειτουργίας καὶ κάλλιον νὰ πληρόνωμεν τοὺς *ἀλγουαζίλ* (*), αἱ ὑποθέσεις ἡμῶν θὰ λάβωσιν ἄλλην τροπήν. Τοιαύτη, τέκνα μου, εἶναι τὴν σήμερον ἡ ἐξανθοῦσα κατάστασις τῆς Γαρδούνης (38).

» Ἐὰν δὲ ἀναμιμνήσκω ὑμῖν τὰς μικράς μου ὑπηρεσίας, ἐπανέλαβεν ὁ Μανδαμιέντος ἐν προσπεποιημένῃ μετριοφροσύνῃ δὲν πράττω τοῦτο, ὅπως ἐπιδείξω τὰ ἀσθενῆ μου πλεονεκτήματα, ἅτινα ὁ Θεὸς, ὁ Κύριος ἡμῶν, οὗτινος δὲν εἶμαι εἰμὴ τὸ ταπεινότατον ὄργανον, ηὐδόκησε νὰ μοὶ ἐπιδαψιλεύσῃ, ἀλλ' ἵνα δώσω ὑμῖν νὰ ἐννοήσητε πόσον ἀναγκαία εἶναι ἡ στενοτάτη συνένωσις, ὥστε ἡ ἐντελεστάτη συμφωνία νὰ βασιλεύῃ μεταξὺ ἡμῶν, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐξασκήσωμεν μετὰ πάσης δυνατῆς ἐπιτυχίας τὸ ἐπωφελὲς ἡμῶν ἐπάγγελμα καὶ νὰ γίνωμεν ἄξιοι τῆς ὑπολήψεως τῶν Κυριῶν καὶ τῶν κυρίων, οἵτινες τιμῶσιν ἡμᾶς διὰ τῶν ἐντολῶν τὰς ὁποίας ἐμπιστεύονται ἡμῖν. Μεταβαίνω ἤδη εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς συνελεύσεως ταύτης.»

Συγχρόνως δὲ ὁ αὐθέντης περιέφερε περὶ αὐτὸν τὸ ἐταστικὸν αὐτοῦ βλέμμα καὶ παρατηρήσας τὸν *Γκαραβάτον*, ὅστις ἵστατο ταπεινῶς ἐρειδόμενος ἐπί τινος κίονος, ἔνευσεν αὐτῷ νὰ προσέλθῃ.

Ὁ Γκαραβάτος ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ.

Ὁ ἔμψυχος κύκλος, ὅστις ἀπεχώριζεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ αὐθέντου, ἀνοιγεὶς ἔδωκεν αὐτῷ δίοδον. Ὁ νεανίας προχωρήσας εὑρέθη μετά τινα βήματα πλησίον τοῦ κυρίου Μανδαμιέντου.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Γαρδούνης ἔλαβε τὸν νεανίαν τῆς χειρὸς καὶ δεικνύων αὐτὸν τῇ ὁμηγύρει ἐξηκολούθησεν οὕτω τὸν λόγον αὐτοῦ,

« Ἀδελφοί! οἱ κύριοι *Μανοφίνας* καὶ *Κουερποδεχιέρρος* συνέλαβον τὸν νεανίαν ἐπ' αὐτοφώρῳ ὑπὸ τὸ περιστύλιον τῆς Μητροπόλεως *ἐξαφανίζοντα* (39) ἐν πρώτοις ἓν μανδύλιον τοῦ κόλπου εὐγενοῦς τινος, ἔπειτα δὲ ἓν βαλάντιον ἀρκετὰ καλῶς πεπληρωμένον ἱεροφύλακός τινος γυναικείου μοναστηρίου. Ἵνα εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν πρὸς τοῦτο κατέλαβε μεγάλην ἐπιδεξιότητα, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀληθές ἐστιν, ὅτι μὴ ἀνήκων εἰς τὴν ἡμετέραν ἀδελφότητα,

(*) Λέξις ἀραβικὴ σημαίνουσα τοὺς ὑπηρέτας τῆς ἀστυνομίας ἐν Ἱσπανίᾳ.

(38) Ἴδε τὴν σημ. 18.

(39) *Ἐξαφανίζοντα*, κλέπτοντα.

παρεβίασε τοὺς κανονισμοὺς τοῦ ἡμετέρου τάγματος ἐξαφανίζων χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἔτι πλέον προσβάλλων τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐκκλησίας.

» Οἱ κύριοι Μανοφίνας καὶ Κουερποδεχιέρρος, θεωροῦντες τὰς καλὰς διαθέσεις καὶ τὰ πρόωρα πλεονεκτήματα τοῦ νεανίου τούτου, πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα, λέγουσι, τιμὴν εἰς τὴν *Γαρδούνην* περιποιήσουσι, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν καλῶν ἡμῶν μαθημάτων, προὐτίμησαν νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὸν ἐνταῦθα μᾶλλον ἢ νὰ ῥίψωσιν αὐτὸν ἐν τῷ καπνῷ (40), ὅστις ἤθελεν ἴσως πνίξει τόσον εὐτυχεῖς διαθέσεις. Ἐντοσούτῳ ὁ νεανίας οὗτος παρεβίασε τοὺς θεσμοὺς ἡμῶν καὶ ἐγένετο ἄξιος ἑνὸς *φυσήματος* (41).

» Τί σκέπτεσθε περὶ τούτου, κύριοι, εἶπε περιφέρων τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὁμηγύρεως.

— Ὁ αὐθέντης ἔχει δίκαιον, ἐμυρμύρισαν οἱ προγεγραμμένοι· ὁ νεανίας οὗτος εἶναι ἄξιος ἑνὸς *φυσήματος*.

Ὁ Μανοφίνας καὶ Κουερποδεχιέρρος ἐξέφερον γρυλλισμὸν ὑπόκωφον, ἔκφρασιν ψιθυρισμοῦ καὶ δυσαρεσκείας.

—Κατηραμένον σκυλολόγι, ἐμυρμύρισεν ὁ Μανοφίνας, ἐδὼ θαρρεῖ τις ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ *κομβολόγι* (42), αὐτοὶ οἱ ἐξυπόλυτοι πάντοτε *ἀμὴν* ἀποκρίνονται.

(40) Παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης.

(41) Ἄξιος καταγγελίας. Οἱ Ἱσπανοὶ ὀνομάζουσι τοὺς κατασκόπους soplones, φυσητῆρας.

(42) Ὁ *γουάπος* ὑπαινίττεται ἐνταῦθα ἀδελφότητάς τινας, αἵτινες καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1820 εἰσέτι, διέτρεχον τὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων τῆς Ἱσπανίας ζητοῦσαι, διὰ *νὰ κάμωσι τὰ ἐννημέρα* τῆς Παναγίας τοῦ κομβολογίου ἢ πάσης ἄλλης Παναγίας, ἐλέη, τὰ ὁποῖα ἐξώδευον *ἱεροπρεπέστατα*, ἵνα ὡς ἥδιστα γευματίζωσι, προεξαιροῦσαι τὰς δαπάνας. Αἱ δαπάναι δὲ αὗται συνίσταντο εἰς δωδεκάδα κηρίων, ἅτινα περιέφερον ἐντὸς φανῶν ἐπὶ τῆς ἄκρας ῥάβδου τινὸς καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν ἑνὸς βαστάζου ὑποχρεωμένου νὰ φέρῃ σημαίαν τινὰ ἔχουσαν τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἑβδομήκοντα καὶ ἐννέα τοιαῦται ἀδελφότητες ὑπῆρχον μόνον ἐν Μαδρίτῃ κατὰ τὸ ἔτος 1820. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀκόμη μόλις ἠδύνατό τις νὰ περιπατήσῃ ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Ἱσπανίας περὶ τὸ ἑσπέρας χωρὶς νὰ συναντήσῃ πολλὰς ἀγέλας ὑποκριτῶν καὶ βλακῶν τεταγμένων εἰς δύο στοίχους καὶ ἀπαγγελ-

—Ἕνα τέτοιο καλὸ νύχι! προσέθηκεν ὁ Κουερποδεχιέρρος.

—Ἕνα *φύσημα*! ἕνα φύσημα! ἐπανέλαβον *κοβέρτερ αί* τινες δεικνύουσαι διὰ μυκτηρισμοῦ ὑαίνης δύο ἢ τρεῖς ὀδόντας μακροὺς καὶ κλονουμένους, οἵτινες ἔπιπτον ἐπὶ τῶν κατωτέρων αὐτῶν χειλέων ὡς οἱ χαυλιόδοντες κάπρου.

Ὁ Μανδαμιέντος διέμενεν ἀπαθὴς, ἀλλ' οὐδὲν διέφευγεν αὐτὸν ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν συμβαινόντων. Ἀφῆκε πρῶτον νὰ καταπραϋνθῇ οὗτος ὁ σάλος, καὶ ἔπειτα ἀποτεινόμενος ἐκ νέου πρὸς τὴν ὁμήγυριν,

—Ὁποία εἶναι ἡ γνώμη σας κύριοι; ἠρώτησε διὰ φωνῆς, ἥτις εἶχε πολὺ μᾶλλον τὸν τόνον τῆς διαταγῆς ἢ τῆς συγκατανεύσεως.

Πάντες ἐσίγησαν, καὶ αἱ ἀναίσθητοι φυσιογνωμίαι αὐτῶν δὲν ἐξεφράζοντο εἰμὴ τὴν παθητικὴν καὶ ἔνστικτον ὑπακοὴν τὴν ὁποίαν τὰ συνήθη ὄντα ἔχουσι πάντοτε πρὸς τοὺς μεγαλοφυεῖς ἄνδρας.

Μόνοι οἱ δύο γουάποι ἔρριψαν ἐπὶ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν λοξὸν βλέμμα πλῆρες δυσαρεσκείας καὶ μίσους.

Ὁ αὐθέντης προσεποιήθη ὅτι δὲν εἶχε παρατηρήσει τοῦτο, καὶ στραφεὶς πάλιν πρὸς τὴν ὁμήγυριν,

—Κύριοι, εἶπεν, ἡ ἐμὴ γνώμη εἶναι, διὰ τὴν πρόωρον εὐφυΐαν τοῦ νεανίου τούτου καὶ χάριν τῶν ἐντιμοτάτων συναδέλφων ἡμῶν τῶν κυρίων Μανοφίνα καὶ Κουερποδεχιέρρου, οἵτινες προστατεύουσιν αὐτόν, ἡ γνώμη μου, λέγω, εἶναι νὰ λάβωμεν τὸν νεανίαν τοῦτον παρ' ἡμῖν ὡς συνάδελφον δόκιμον(43),παραβλέποντες αὐτῷ τὸ ἔτος τῆς μαθητείας. καὶ διὰ νὰ ἐνθαρρύνωμεν αὐτὸν κάλλιον, νὰ

λόντων τὴν προσευχὴν τοῦ κομβολογίου ὑψηλοφώνως καὶ γελοίως ἄνευ ἄλλης διακοπῆς ἐκτὸς τῆς ἠχηρᾶς φωνῆς τῶν (los demandaderos) ζητούντων, μυκωμένων μετά τὸ τέλος ἑκάστου Ave maria, χαῖρε Μαρία, maria sanctissima del Rosario, hermanos! Δόσατε εἰς τὴν Παναγίαν τοῦ κομβολογίου, ἀδελφοί! καὶ τὰ χρήματα ἔπιπτον ἐντὸς χάρτου φλεγομένου, ὅπως ὁ ζητῶν δυνηθῇ νὰ ἴδῃ αὐτά. Ὦ μοναχοὶ τῆς Ἱσπανίας! Ἰδοὺ τὸ ἀπεικόνισμα ὑμῶν.

(43) Οἱ ἀδελφοὶ τῆς Γαρδούνης διηροῦντο εἰς τρεῖς βαθμοὺς ὡς καὶ οἱ τέκτονες, εἰς *χιβάτους*, ἤτοι μαθητὰς ἢ ἀρχαρίους, εἰς *δοκίμους* ἢ συντρόφους, καὶ εἰς *γουάπους* ἤτοι κυρίους. Μόνοι δὲ οἱ τὸν βαθμὸν τοῦτον ἔχοντες ἠδύναντο νὰ ἐπιφορτισθῶσι τοὺς φόνους καὶ τὰς δολοφονίας τὰς ὁποίας παρήγγελλον εἰς τὴν ἀδελφότητα.

χορηγήσωμεν αὐτῷ πάντα τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα δικαιοῦνται νὰ ἔχωσιν ὅσοι τῶν μαθητῶν ἡμῶν διακρίνονται κατὰ τὸ ἔτος τῆς δοκιμασίας αὐτῶν, ἅμα πληρώσῃ πάντα τὰ δικαιώματα, ὅσα καὶ οἱ ἄλλοι συνάδελφοι πληρόνουσιν εἰς τὴν ἀδελφότητα, καὶ δώσῃ τὸν ὀβολὸν τῷ Θεῷ. Ἐν ἑνὶ λόγῳ λαμβάνω αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν μου. Ἤδη δὲ, προσέθηκεν ὁ μέγας αὐθέντης διὰ τῆς ἠχηρᾶς αὐτοῦ φωνῆς, ἐάν τις ἐξ ὑμῶν ἔχῃ παρατηρήσεις τινὰς νὰ ἐπιφέρῃ, ἂς ὁμιλήσῃ.

— Οἱ πάντες ἐσίγησαν· *σερένες* τινὲς ἔρριψαν βλέμματα εὐαρεσκείας ἐπὶ τοῦ Γκαραβάτου, ὅστις ἦν εὐειδέστατος νεανίας.

— Ἀγέλη ἀνόητος! ἐμυρμύρισαν οἱ γουάποι.

— Ἔχει καλῶς, κύριοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Μανδαμιέντος, ἡ θέλησις ὑμῶν συμφωνεῖ μετὰ τῆς ἰδικῆς μου, καὶ εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ τοῦτο.

Τότε προχωρῶν πρὸς τὸν Γκαραβάτον, ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ νέου τῆς χειρὸς καὶ ἐπαρουσίασεν αὐτὸν προσωπικῶς εἰς ὅλους τοὺς παρισταμένους, οἵτινες ἔδοσαν αὐτῷ τὸ ἀδελφικὸν ἐναγκάλισμα. Ὁ μέγας αὐθέντης ἐποίησεν αὐτῷ τὴν αὐτὴν τιμὴν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀκολούθως τὴν λέξιν τοῦ συνθήματος καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸν τὰ διάφορα σημεῖα καὶ τὰς προσψαύσεις τοῦ τάγματος. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐνεχείρισεν αὐτῷ περγαμηνήν τινα ἐφ' ἧς ἦσαν γεγραμμέναι αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ προνόμια τῶν ἀδελφῶν τῆς Γαρδούνης (44).

---

(44) Ἡ Γαρδούνη δὲν ἦτο ἑταιρία ἀσύντακτος. Ἰδοὺ οἱ θεσμοὶ, οἵτινες διεῖπον αὐτήν.

Ἄρθρ. 1. Πᾶς τίμιος ἄνθρωπος (hombre honrado) ἔχων καλοὺς ὀφθαλμοὺς, καλὰ ὦτα, καλὰς κνήμας καὶ μηδόλως γλῶσσαν, δύναται νὰ γίνῃ μέλος τῆς Γαρδούνης. Δύνανται ἐπίσης νὰ γίνωσι μέλη καὶ τὰ *ἀξιοσέβαστα* πρόσωπα, ἡλικίας τινὸς, ἅτινα ἐπιθυμοῦσι νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν ἀδελφότητα, εἴτε ἔχοντες αὐτὴν ἐνήμερον τῶν καλῶν ἐπιχειρίσεων, εἴτε παρέχοντες τὰ μέσα τοῦ ἐκτελεῖν τὰς ῥηθείσας ἐπιχειρίσεις.

Ἄρθρ. 2. Ἡ ἀδελφότης δέχεται ὡσαύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς πᾶσαν *κυρίαν ὑποφέρουσαν ἕνεκα τῆς δικαιοσύνης* καὶ θέλουσαν ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς *διαφυλάξεως* καὶ πωλήσεως τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ἡ θεία πρόνοια ἤθελεν εὐδοκήσει νὰ ἐξαποστείλῃ εἰς τὴν ἀδελφότητα, καθὼς καὶ τὰς

Περιωθείσης δὲ οὕτω τῆς τελετῆς, ὁ Γκαραβάτος ὑπῆγε νὰ ἀ-

νεάνιδας τὰς συστημένας ὑπὸ συναδέλφου, καὶ ταύτας δὲ τὰς τελευταίας παραδέχεται ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ να ὑπηρετῶσιν *ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς σαρκὸς αὐτῶν* τὰ συμφέροντα τῆς ἀδελφότητος.

Ἄρθρ. 3. Τὰ μέλη τῆς ἀδελφότητος διαιροῦνται εἰς *χιβάτους, ποστουλάντας, γουάπους καὶ φουέλλους* (Ἴδε σημ. 18.) Αἱ κυρίαι ἐπικαλοῦνται *κοβέρτεραι* καὶ αἱ νεάνιδες *σερέρες* (ἴδε σημ. 18), Αἱ τελευταῖαι αὗται χρεωστοῦσι νὰ ἦναι νεαραὶ, ἔξυπνοι, πισταὶ καὶ νόστιμαι.

Ἄρθρ. 4. Οἱ *χιβάτοι*, ἐν ὅσῳ δὲν ἐκμάθωσι καλῶς νὰ ἐργάζωνται, οὐδὲν δύνανται νὰ ἐπιχειρισθῶσι μόνοι καὶ οὐδέποτε θὰ μεταχειρισθῶσι τὸ ἐγχειρίδιον εἰμὴ πρὸς ἰδίαν αὐτῶν ἄμυναν. Τρέφονται δὲ καὶ συντηροῦνται δαπάναις τῆς ἀδελφότητος. Πρὸς τοῦτο ἕκαστος αὐτῶν λαμβάνει 136 μαραβεδὶ (1 φράγκον) τὴν ἡμέραν. Ἐν περιπτώσει δὲ ὡρισμένης ὑπηρεσίας ἐπιτευχθείσης ὑπὸ *χιβάτου* τινὸς, οὗτος ἀμέσως προβιβάζεται εἰς τὸν ἔντιμον βαθμὸν τοῦ ποστουλάντου.

Ἄρθρ, 5. Οἱ *ποστουλαντα* ζῶσι διὰ τῶν ὀνύχων αὐτῶν. Οἱ ἀδελφοὶ οὗτοι ἀναλαμβάνουσιν ἀποκλειστικῶς τὴν ὑποχρέωσιν τῶν *ἐξαφανισμῶν*, κλοπῶν διαπραττομένων δεξιᾷ τῇ χειρὶ διὰ λογαριασμὸν καὶ ὑπὲρ τοῦ τάγματος. Ἐξ ἑκάστου *ἐξαφανισμοῦ* ὁ ἐνεργῶν ἀδελφὸς λαμβάνει τὸ τρίτον ἀκατέργαστον, ἐκ τοῦ ὁποίου δίδει μικρόν τι διὰ τὰς ψυχὰς τοῦ καθαρτηρίου. Ἐκ τῶν δύο ἑτέρων τρίτων, τὸ μὲν κατατίθεται εἰς τὸ ταμεῖον διὰ νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰ ἔξοδα τῆς *δικαιοσύνης* (διὰ νὰ πληρώνῃ τοὺς ὑπηρέτας τῆς ἀσυνομίας, τοὺς γραμματεῖς καὶ αὐτοὺς τοὺς δικαστὰς, οἵτινες προστατεύουσι τοὺς ἀδελφούς) καὶ διὰ νὰ ἐπιτελῶνται λειτουργίαι ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμένων ἡμῶν ἀδελφῶν· τὸ δὲ ἕτερον ἐπιχορηγεῖται εἰς τὴν διαθεσιν τοῦ μεγάλου αὐθέντου τοῦ τάγματος ὑποχρεουμένου νὰ ζῇ ἐν τῇ αὐλῇ διὰ νὰ ἐπαγρυπνῇ διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐτυχίαν πάντων.

Ἄρθρ. 6. Οἱ γουάποι ἔχουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τοὺς *σκοτισμούς*, τὰς *παραχώσεις*, τὰ *ταξείδια*, τὰ *λουτρὰ* καὶ τὰ *βαπτίσματα*. (Περὶ τῶν διὰ πλαγίων γραμμάτων λέξεων, ἴδε τὰς ἑπομένας σημειώσεις.) Διὰ τῶν δύω τούτων τελευταίων ἐπιχειρίσεων δύνανται νὰ

ναμιχθῇ μετὰ τῶν νέων αὐτοῦ συντρόφων τῆς ἁρπαγῆς καὶ τῆς δολοφονίας.

Ὁ αὐθέντης ἐξάγων ἐκ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ χονδρόν τινα χάρτην πλήρη γραμμάτων δυσαναγνώστων,

— Ἀδελφοί μου, εἶπεν, ἰδοὺ τὸ πρόγραμμα τῆς ἡμέρας.

«Τρία *βαπτίσματα*(45)θὰ δοθῶσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλαφρῶς, τὸ μὲν εἷς ὡραῖον τινὰ νεανίαν ἔχοντα μέλαν τὸν μύστακα, ὅστις διαβαίνει καθ' ἑκάστην ἑσπέραν τὴν ἑβδόμην ὥραν διὰ τῆς γεφύρας τῆς Τριάνης. Εἶναι δὲ οὗτος εὐγενής τις ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ καλῆς ὄψεως, καὶ φέρει μανδύαν ἐρυθρόν. Τὸ *βάπτισμα* τοῦτο ἀποφέρει πεντήκοντα *ῥηάλια* προσέτι καὶ πεντακόσια μαραβεδὶ, ἐὰν καταφερθῇ ἐπὶ τοῦ προσώπου, εἰς τρόπον ὥστε καλῶς νὰ σημειωθῇ τὸ ἄτομον. Τὸ πρόσωπον ὅπερ πληρόνει, εἶναι κυρία

ἐπιφορτίζωσιν ἀδελφόν τινα δόκιμον ὑπ' εὐθύνην αὐτῶν. *Οἱ γουάποι* λαμβάνουσι τὸ τρίτον ἀκατέργαστον τοῦ παραγομένου ἐξ ὅλων τῶν ἐπιχειρίσεων αὐτῶν. Δίδουσι μόνον 30 τοῖς 100 ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν διὰ τὴν τροφὴν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν ἀρχαρίων, καὶ ὅ,τι θέλωσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τοῦ καθαρτηρίου. Τὸ ἐπίλοιπον τοῦ παραγομένου αὐτῶν διανέμεται, ὡς ἐρρέθη ἐν τῷ ἄρθρῳ 5.

Ἄρθρ. 7. Αἱ *κοβέρτεραι* λαμβάνουσι 10 τοῖς 100 ἐξ ὅλων τῶν ποσῶν ἅτινα πραγματοποιοῦσι, καὶ αἱ *σερέρες* 6 μαραβεδὶ ἐξ ἑκάστου φράγκου κατατεθειμένου εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἀδελφότητος ὑπὸ τῶν *γουάπων*. Πᾶν δὲ δῶρον, ὅπερ λαμβάνουσι παρὰ τῶν εὐγενῶν κυρίων τῶν μοναχῶν καὶ ἑτέρων μελῶν τοῦ κλήρου εἶναι ἴδιον κτῆμα αὐτῶν.

Ἄρθρ. 8. Ὁ *Καπατάζος*, ἤτοι ἀρχηγὸς ἐπαρχιακὸς ἐκλέγεται μεταξὺ τῶν *γουάπων*, οἵτινες ἔχουσι τοὐλάχιστον ἓξ ἔτη ὑπηρεσίας καὶ εἶναι ἄξιοι τῆς ἀδελφότητος.

Ἄρθρ. 9. Πάντες οἱ ἀδελφοὶ χρεωστοῦσι μᾶλλον ν' ἀποθνήσκωσιν ὡς *μαρτυρες* ἢ ὡς *ομολογηται*, ἐπὶ τῇ ποινῇ νὰ ἐκπίπτωσιν ἐκ τῶν βαθμῶν αὐτῶν καὶ ν' ἀποκλείωνται τῆς ἀδελφότητος, καὶ ἐν ἀναγκῃ νὰ καταδιώκωνται ὑπ' αὐτῆς.

Ἐγένετο ἐν Τολέδῃ, ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1423, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς συστάσεως τῆς ἐντίμου ἡμῶν ἀδελφότητος.

Ὑπογεγραμμένος E'. Colmilludo.

(45) Πληγὴ ἐγχειριδίου.

πολὺ ὡραία, καὶ ἀρκετὰ νεαρὰ ἀκόμη· οὕτω δὲ, κύριε Γκαραβάτε, ἀναφέρομαι ὡς πρὸς τοῦτο εἰς τὴν πρὸς τὸ ὡραῖον φῦλον φιλοφροσύνην ὑμῶν· διότι ὑμᾶς ἐπιφορτίζω διὰ ταύτης τῆς ὑποχρεώσεως.

»Ἰδοὺ τριάκοντα ἑπτὰ *ῥηάλια* καὶ ἥμισυ, τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν ὑμῖν, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰ πεντοκόσια μαραβεδὶ ἐπιχορηγήσεως, τὰ ὁποῖα ἡ κυρία θέλει δώσει, ἐὰν δυνηθῆτε νὰ κατορθώσητε νὰ πληγώσητε τὸν *βαπτιζόμενον* διὰ πληγῆς ἀνεξαλείπτου, πρᾶγμα εὔκολον, διὰ τὸ ὁποῖον ἀρκεῖ νὰ τρίψητε τὴν πληγήν, τὴν ὁποίαν θ' ἀνοίξητε δι' ἀσβόλης διαλελυμένης ἐντὸς ὀξυδίου.»

Ταῦτα δὲ λέγων ὁ Μανδαμιέντος ἐνεχείρισε τῷ Γκαραβάτῳ φιάλην τινὰ πλήρη ῥευστοῦ μελανωποῦ.

«Τὸ δεύτερον *βάπτισμα*, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀρχηγός, πληρονόμενον ἀντὶ τεσσαράκοντα μόνον *ῥηαλίων* θέλει δοθῆ εἰς τὴν Αὐτοῦ Αἰδεσιμότητα τὸν προεστότα εἰς τὴν μονὴν τῶν μοναχῶν τοῦ Ἐλέους· ἀπήγαγε μίαν πνευματοκόρην παρὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ ἐπαρχιακοῦ πατρός. Πληρόνει δὲ ἡ Αὐτοῦ μακαριότης, καὶ δίδει τέσσαρα διπλᾶ φλωρία ὡς δῶρον ἐὰν κατορθώσῃ τις νὰ ἐξορύξῃ ἕνα ὀφθαλμὸν τοῦ προεστότος· ἐπειδὴ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος πνευματοκόρη οὐδὲν ἀγαπᾷ ἐν τῷ κόσμῳ τόσον, ὅσον τοὺς ὡραίους ὀφθαλμούς.

»Νομίζω ὅτι διὰ νὰ ἐξασφαλίσω τὸ κέρδος τῶν τεσσάρων διπλῶν φλωρίων χρεωστῶ νὰ ἐπιφορτίσω διὰ τοῦ βαπτίσματος τούτου τὸν κύριον Μανοφίναν καὶ τὴν πολυπόθητον αὐτοῦ *Κουλεβρίναν*, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιδεξιότης θέλει δυνηθῆ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς μέρος κατάλληλον τὸν αἰδέσιμον προεστότα τῶν μοναχῶν τοῦ Ἐλέους, Ἰδοὺ τριάκοντα *ῥηάλια*, προσέθηκε, καὶ μὴ λησμονῆτε τὴν ἁγίαν Παρθένον(46). Τὰ τέσσαρα διπλᾶ φλωρία ἀποβλέπουσι τὴν *σερένα*.

— Μάλιστα, μάλιστα· ἐπιφορτίζομαι εἰς τοῦτο! ἐξεφώνησεν ἐκείνη τῶν σερένων, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζε *Κουλεβρίναν*. Ἀναδέχομαι τὴν ἐπιφόρτισιν ταύτην, κύριε Μανδαμιέντε!

— Σιωπή! ῥόδον μου τῶν δασῶν, διέκοψεν ὁ αὐθέντης στρείφων τὸν μύστακα αὐτοῦ γνωρίζομεν τὴν ἐπιτηδειότητά σου καὶ

(46) Λαμβάνων τὸν μισθὸν αὐτοῦ, ἕκαστος ἀδελφὸς τῆς Γαρδούνης συνείθιζε νὰ ῥίπτῃ μαραβαδί τινα ἐν ἐλεοδόκῃ κρεμαμένῃ ἐπὶ τοῦ τοίχου ὑπὸ εἰκόνισμά τι τῆς παρθένου ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς Γαρδούνης.

τὴν ἀφοσίωσίν σου. Ἀληθεινὸν ἀδάμαντα ἔχετε, τέκνον μου, ἐξηκολούθησε στρεφόμενος πρὸς τὸν *γουάπον*. Διαφυλάξατε αὐτὸν, καὶ μὴ δέρετε αὐτὴν πλέον.

— Ναὶ, ἀληθεινὸν θησαυρὸν νὰ φυλάξω διὰ τοὺς ἄλλους, ἐμυρμύρισεν ὁ Μανοφίνας ἐν ἐκφράσει κτηνώδους ζηλοτυπίας.

— Ἐμπρὸς, ἐπέφερεν ὁ ἀρχηγὸς, καὶ καταβάλατε περισσοτέραν ἀφοσίωσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἀδελφότητος, κύριε Μανοφίνα.

Ὁ *γουάπος* ἐσίγησεν, ἀλλ' ἔρριψεν ἐπὶ τῆς *σερένας* βλέμματα δύσπιστα καὶ ὀργίλα.

Ἡ *Κουλεβρίνα* πλησιάσασα πρὸς αὐτὸν καὶ διαπεράσασα τὸν βραχίονα αὐτῆς διὰ τοῦ ἰδικοῦ του, ἤρξατο θεωροῦσα αὐτὸν τρυφερῶς εἰς τὸ πρόσωπον διὰ τῶν μεγάλων καὶ φωτοβόλων αὐτῆς ὀφθαλμῶν.

— Ἔλα δὰ, Μανοφίνα μου, εἶπε, θὰ κακιώσης καὶ τώρα; Δὲν γνωρίζεις καλὰ ὅτι δὲν ἀγαπῶ παρὰ μόνον σέ;

— Ναὶ, εἶπεν ἐκεῖνος χαμηλοφώνως, μὲ ἀγαπᾷς· δὲν εἶναι ἀλήθεια; ἀλλ' αὐτὸς ὁ προεστώς . . .

— Καλὰ λοιπόν! τὸν προεστότα τοῦτον θὰ σοὶ τὸν φέρω· ὅλο, ὅλο αὐτὸ εἶναι. Νὰ ὑποσχεθῇ κανεὶς εἰς αὐτὸν, δὲν εἶναι νὰ βαστάξῃ τὸν λόγον του. Γνωρίζεις πολὺ καλὰ ὅτι μόνον ἰδική σου εἶμαι.

Ὁ γουάπος ἐθεώρησεν αὐτὴν ἐν χαρᾷ εὐπίστῳ καὶ ἀμφιβολίᾳ σκληρᾷ. Καὶ πρᾶγμα παράδοξον, ἡ *σερένα* δὲν ἐψεύδετο. Κατ' ἐξαίρεσιν σπανιωτάτην, ἡ γυνὴ αὕτη, ὡς ἐξ ἐπαγγέλματος παραδεδομένη εἰς πᾶσαν δυνατὴν ἀναίδειαν μετεχειρίζετο τὸ θαυμάσιον αὐτῆς κάλλος ὅπως προσελκύῃ τὰ θύματα εἰς τὰς παγίδας τῆς Γαρδούνης, ἀλλ' οὐδέποτε ἡ καρδία αὐτῆς μηδὲ τὸ σῶμα αὐτῆς ὑπῆρξαν συνένοχα τοῦ αὐτοσχεδίου τούτου τεχνάσματος. Διέμενε σταθερὰ καὶ καθ' ὅλα πιστὴ εἰς τὸν ἄγριον *γουάπον*, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξει ὡς ἐραστήν της.

Ὁ Μανδαμιέντος ἐξηκολούθησεν.

»Τὸ τρίτον *βάπτισμα* πληρόνεται ἀντὶ ἓξ διπλῶν φλωρίων, πληρόνει δὲ κανονικός τις· ὁ ἀριθμὸς ἀρκετὰ ἀποδεικνύει ὑμῖν τοῦτο. Τὸ *βάπτισμα* τοῦτο πρέπει νὰ δοθῇ αὔριον εἰς συνάδελφόν τινα τοῦ ἐπιτρόπου πρὸ τῆς ἕκτης ὥρας τῆς ἑσπέρας, ὥστε ὁ *βαπτιζόμενος* νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀναγκαίας ἐπισκέψεις εἰς τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τῶν μοναχῶν, καὶ νὰ καθικετεύσῃ τὰς ψήφους των διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀρχιπρεσβυτέρου,

τοῦθ' ὅπερ παρέχει περισσοτέραν ἐλπίδα ἐπιτυχίας εἰς τὸν ἀντίζηλόν του.

Ἐὰν, μετά τινας ἡμέρας, τὸ *βάπτισμα* τοῦτο μεταβληθῇ εἰς *παράχωσιν*, ὁ κανονικὸς θὰ διπλασιάσῃ τὸ ποσόν. Καλῶς ὑπεννοεῖται, ὅτι πρέπει νὰ προσέξῃ τις νὰ κτυπήσῃ ἐπιδεξίως καὶ νὰ μὴ *σκοτώσῃ* (47) τὸν ἄνθρωπόν του παρευθύς. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ ὅστις καλὰ πληρόνει, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπηρετῆται καὶ καλά. Ἐκτὸς τούτων δὲ, ἐὰν ὁ κανονικὸς οὗτος ἐκλεγῇ πρόεδρος, οἵκοθεν ἐννοεῖται, ἡ ἀδελφότης τῆς Γαρδούνης θὰ δύναται νὰ ἐλπίζῃ μεγάλως εἰς τὴν προστασίαν του. Ἡ ἁγιότης του φανερῶς μοὶ τὸ ὑποσχέθη. Ὑμᾶς, κύριε Κουερποδεχιέρρε, ἀφορᾷ τὸ *βάπτισμα* τοῦτο. Μεταχειρίσθητε ἓν ἐγχειρίδιον καὶ, κάλλιον, μίαν λεπίδα τρίγωνον ἢ κανὲν *τρυπητῆρι*, ἐὰν δὲν ἔχητε τοὐλάχιστον καμμίαν καλὴν βελόνην λεπαδνορράφου. Τοῦτο εἶναι τὸ καλλίτερον ἐργαλεῖον μὲ τὸ ὁποῖον δύναταί τις ν' ἀνοίξῃ μίαν πληγὴν διαρκοῦσαν δέκα ἢ δώδεκα ἡμέρας, χωρὶς νὰ τρέξῃ αἷμα. Ἰδοὺ τὰ χρήματά σας, ὑπάγετε, καὶ ἐστὲ ἀκριβής.

»Ἐξ *λουτρὰ* (48) νὰ ἀθωῶσιν, ἐξηκελούθησεν ὁ ἀρχηγὸς, καὶ διεμοίρασε τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας εἰς ἓξ χυδαίους συντρόφους.

»Περὶ πλέον δὲ τρία *ταξείδια* (49). Ἐκ τούτων δὲ τὸ ἓν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ζαήνου αὔριον εἰς τὰς ἐννέα. Αὐτὴν τὴν ὥραν θὰ περάσῃ τὸ *ἁμάξι* (50) μὲ ὀγδοήκοντα χιλιάδας ῥαλίων διὰ τὸν *κούγκιον* (*) τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, εἰσόδημα πωλήσεων *βουλλῶν* καὶ συγχωροχαρτίων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τῆς Σηβίλλης· τὸ ἄλλο ἀποφέρει ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας ῥαλίων, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ ἁγίου Λουκαρίου, τὸ μεσονύκτιον, καθ' ἣν στιγμὴν διαβαίνει τὸ *ἁμάξι*. Αὐτὰ ἀνήκουσιν εἰς τινα τραπεζίτην ἰουδαῖον, καὶ εἶναι προωρισμένα διά τινα τραπεζίτην μαῦρον τῆς Σηβίλλης. Χρεωστοῦμεν ν' ἁρπάσωμεν τὰ χρήματα ταῦτα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται νὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν εἰμὴ εἰς τὸ νὰ βλάψωσι τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν.

(47) Νὰ μὴ δολοφονήσῃ.
(48) Πνιγμοὶ ἐν ὕδατι.
(49) Κλοπαὶ ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ.
(50) Τὸ ταχυδρομεῖον.
(*) Πρέσβυν τοῦ Πάπα.

Τὸ τρίτον *ταξείδιον* θὰ λάβῃ χώραν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Γρενάδης, κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς ὁδοῦ Ξερές. Θὰ διαβῶσι τρεῖς εὐγενεῖς κύριοι φέροντες τὸ *σακκοῦλι* πολὺ καλὰ ἐφωδιασμένον καὶ μίαν ἱματιοθήκην νέαν. Γνωρίζετε δὰ ὅτι πολλοὶ τῶν συναδέλφων ἡμῶν εἶναι ἀρκετὰ κακὰ *φρεμένοι*.

Αἱ τρεῖς οὗται ἀποστολαὶ ἐνεπιστεύθησαν εἰς τρεῖς ἀδελφοὺς πιστοὺς καὶ δεδοκιμασμένους.

» Τέλος πάντων, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος, καὶ τοῦτο εἶναι πρᾶγμα σπουδαῖον, ἓν *σκότωμα* (51) ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ δὸν Ἐσταβὰν δὲ Βάργας. Αὐτὸς ἐξέρχεται καθ' ἑκάστην περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐκ τῆς οἰκίας τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης. Εἶναι, λέγουσιν, ὁ μνηστὴρ τῆς θυγατρός του, ἡ ὁποία ὡραιοτάτη οὖσα μόλις ἄγει τὸ δέκατον ἕβδομον ἔτος τῆς ἑαυτῆς ἡλικίας, καὶ πολλὰ ἀνσμφιβόλως δάκρυα θὰ χύσῃ διὰ τοῦτο τὸ *σκότωμα*. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀφορᾷ ἡμᾶς. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη πληρόνεται ἀντὶ πεντήκοντα διπλῶν φλωρίων ἐκ τοῦ προτέρου, καὶ ἴσης ποσότητος μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Πρὸς τούτοις προσφέρεται ἡμῖν καὶ ἡ προστασία τοῦ ἁγιωτάτου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης, τὸν ὁποῖον ἐνδιαφέρει βεβαίως τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἐχορήγησεν ἡμῖν τὴν προστασίαν του, νόμισμα τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδαψιλεύει ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν.

— Καὶ τίς μᾶς ἐγγυᾶται διὰ τὰς ὡραίας ταύτας ὑποσχέσεις; διέκοψεν ὁ Μανοφίνας, τὸν ὁποῖον τὰ ζωηρὰ βλέμματα καὶ αἱ θωπεῖαι τῆς *σερένας* παραδόξως εἶχον συγκινήσει ὑπὲρ τῶν δύο ἐραστῶν.

— Ἐκεῖνος, ὅστις ὑπεσχέθη καὶ ὑπέγραψε, μοὶ εἶναι καθ' ὅλα γνωστὸς, ἀπεκρίθη ὁ ἀρχηγός. Καὶ ἂν δὲν ἐκτελέσῃ τὰς ὑποσχέσεις του, θὰ παραδώσω αὐτὰς ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὴν μεγάλην *Γωρίαν* (52) τῆς Σηβίλλης. Βλέπετε, τέκνον μου, ὅτι ἔλαβα ὅλα τὰ μέτρα μου τῆς ἀσφαλείας».

Τὴν στιγμὴν ταύτην *χιβάτος* τις, σκυπεύων εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τῶν ἐρειπίων ἔτρεξεν ὅλος περίτρομος.

— Αὐθέντη! Αὐθέντη! ἕνα *τσιμπίδι* ἔρχεται!

Οἱ *Γαρδοῦνοι*, θορυβηθέντες, ἔφερον τὰς χεῖρας εἰς τὰ ἐγχει-

(51) Δολοφονία.
(52) Τὸ Κακουργοδικεῖον.

ρίδια αὐτῶν· ὁ ἀρχηγὸς οὐδόλως ἐταράχθη· ἐστράφη πρὸς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ.

— Εἰς τὰ γόνατα! ἐκραύγασε, καὶ βλέπων τὸ εἰκόνισμα τῆς Παρθένου ἤρξατο ἀπαγγέλλων τὴν προτευχὴν τοῦ κομβολογίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐν χορῷ ἀπήντησαν αἱ μεμιγμέναι φωναὶ τῶν παρισταμένων.

Μετά τινας δὲ στιγμὰς ὁ *Ἀλγουαζίλ* ἠμιηνέῳξε τὴν θύραν καὶ εἰσήγαγε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς τὰ ἔνδον τῆς αἰθούσης. Ὁ Μανδαμιέντος χωρὶς νὰ διακόψῃ τὴν προσευχήν του, ἔστρεψεν ἠρέμα τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ μολονότι εὑρίκετο ἐν τῷ μέσῳ ἑνὸς *Ἄβε Μαρία*, ἐκραύγασεν ἐν χαρᾷ.

— Ὦ! εἶναι ὁ Κόκος ὁ πιστὸς ἀδελφός μας.

Σημεῖον δὲ σταυροῦ ἔδωκε πέρας τῇ ἀρξαμένῃ προσευχῇ. Ὅλοι ἀνηγέρθησαν, καὶ ὁ αὐθέντης σύρων τὸν *Ἀλγουαζίλ* εἴς τινα γωνίαν τῆς αἰθούσης,

— Τί σὲ φέρει ἐνταῦθα, ἀδελφὲ Κόκο; ἠρώτησε, μήπως ἀνεκάλυψες κανένα κίνδυνον διὰ τὴν ἁγίαν μας ἀδελφότητα;

— Ὄχι ἀκριβῶς, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος. Γνωρίζεις ὅτι πολὺ προσέχω εἰς τοῦτο, καὶ ὅτι τὸ διπλοῦν ἐπάγγελμά μου τοῦ ὑπαλλήλου τῆς ἀστυνομίας καὶ μύστου τοῦ ἱεροδικείου μὲ βοηθεῖ συγχρόνως νὰ σᾶς σώζω ἀπὸ πολλὰς παγίδας.

— Εἶναι ἀληθές· εἶσαι καλὸς φίλος, ἀδελφὸς ἀφωσιωμένος.

— Καλὰ λοιπόν· ἐξηκολούθησεν ὁ Κόκος, τώρα εἶναι ἡ σειρά σου νὰ μοὶ κάμῃς μίαν ἐκδούλευσιν.

— Ὁμίλησον, ἀδελφέ. Περὶ τίνος πρόκειται;

— Ἐν πρώτοις πρόκειται, ἐπανέλαβεν ὁ *Ἀλγουαζίλ*, νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς ἕνα συγγενῆ μου σκευοφύλακα τῶν Καρμηλιτιδῶν ἓν βαλάντιον τὸ ὁποῖον τοῦ ἔκλεψαν τὴν πρωΐαν ταύτην.

— Θὰ ἔχεις τὸ βαλάντιον τοῦτο, ἀδελφέ. Δυνάμεθα νὰ σὲ ἱκανοποιήσωμεν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἔπειτα;

— Ἔπειτα, ὑπάρχει κάτι τι σπουδαιότερον, εἶπεν ὁ Κόκος χαμηλώσας τὴν φωνήν· δὲν πρόκειται περὶ οὐδενὸς ἐλαχίστου πράγματος, εἰμὴ νὰ *σκοτώσητε* ἐν ἀνάγκῃ δύο ἢ τρεῖς μύστας τῆς ἁγίας ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Ἀδελφέ! ἐπέφερεν ὁ Μανδαμιέντος περίτρομος, καταχρᾶσθε τῆς θέσεώς σας. Ζητεῖτε πράγματα ἀδύνατα.

— Ἀδύνατα ἢ ὄχι, πρέπει νὰ γίνωσιν, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος διὰ τόνου σταθεροῦ.

— Ἀλλ' ἀδελφέ μου, ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ ἅγιος ἱεροεξεταστὴς τῆς Σεβίλλης εἶναι ὁ καλλίτερος πελάτης μας; (53)

— Ἀδιάφορον, πρέπει νὰ μὲ ἐκδουλεύσητε, ἢ, ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ταύτης δὲν εἶμαι πλέον ἐκ τῶν ὑμετέρων, εἶπεν ἀποφασιστικῶς ὁ ἀλγουαζίλ.

— Καλὰ λοιπόν! τί πρέπει νὰ πράξωμεν; ἠρώτησεν ὁ ἀρχηγὸς πεισθεὶς ἐκ τῆς ἀπειλῆς ταύτης.

— Πρέπει τώρα ἀμέσως νὰ μοὶ δώσητε δύο ἢ τρεῖς *γουάπους* δεδοκιμασμένους καὶ ἓξ *χιβάτους* νὰ τοὺς ὁδηγήσω ὅπου μοὶ φανῇ εὔλογον, νὰ τοὺς διατάξω νὰ *σκοτώσουν* ὁποιονδήποτε θελήσω, νὰ ὑπακούωσιν τέλος πάντων εἰς τὰς διαταγάς μου καθὼς καὶ εἰς τὰς ἰδικάς σου.

— Εἶσαι πολὺ ἀπαιτητικὸς, Κόκο.

— Ὁ ἀπόστολος τὸ θέλει, ἀπεκρίθη ξηρῶς ὁ ἀλγουαζίλ. Κάμε λοιπὸν γρήγορα, Μανδαμιέντε, κάμε γρήγορα· καὶ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ χάνω.

---

(53) Ὁ Μανδαμιέντος εἶχε δίκαιον. Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῶν κατασχεθέντων κατὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Φραγκίσκου Κορτίνα καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Γαρδούνης ἐν ἔτει 1821, εὑρίσκετο κατάστιχόν τι, ἐν ᾧ αἱ *παραγγελίαι* τὰς ὁποίας διάφορα μέλη τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἶχον δώσει εἰς τὴν ἀδελφότητα ἐν διαστήματι ἑκατὸν τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, δηλ. ἀπὸ τοῦ ἔτους 1520 μέχρι τοῦ 1667, ἀνέβαινον εἰς 1986, καὶ παρήγαγον ὄφελος 198670 φράγκων, ἤτοι 100 περίπου φράγκα ἑκάστη. Ἐκ τῶν παραγγελιῶν τούτων αἵτινες προήρχοντο ἐκ τῶν *διαδιδόντων* τὴν πίστιν, τὸ τρίτον περίπου ἀπαγωγαὶ γυναικῶν, τὸ τρίτον σχεδὸν φόνοι καὶ δολοφονίαι, τὸ ἕτερον δὲ τρίτον, πνιγμοὶ, πληγαὶ ἐγχειριδίου, ψευδεῖς καταγγελίαι καὶ ψευδομαρτυρίαι. Τὸ κατάστιχον τοῦτο κατατεθὲν εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ κακουργοδικείου τῆς Σεβίλλης ὑπῆρξεν ἐκ τῶν τὰ μάλιστα ἐπιβαρυνόντων ἐγγράφων κατὰ τοῦ Φραγκίσκου Κορτίνα καὶ τῶν ὁμοτύχων. Ὅπως δὲ δώσω μαρτυρίαν εἰς τὴν ἀλήθειαν, χρεωστῶ νὰ προσθέσω, ὅτι οὐδεμία *παραγγελία* ἀναγινώσκεται ἐν τῷ καταστίχῳ τούτῳ δοθεῖσα ὑπὸ μέλους τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1797.

— Ἀφοῦ ὁ ἀπόστολος τὸ θέλει, χρεωστοῦμεν νὰ ὑπακούωμεν, εἶπε στενάζων ὁ ἀρχηγός. Τὸ θέλημά του πρέπει νὰ γίνηται καθὼς τὸ τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ ἀνέστησε τὸν Μανοφίναν καὶ ἠλευθέρωσε τὸν Κουερποδεχιέρρον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λύκου. Αὐτὸς εἶναι ὅστις φροντίζει περὶ ἡμῶν ἐν καιρῷ ἀσθενείας. Ἂς γίνῃ καθὼς θέλεις, Κόκο· λάβε τοὺς καλλιτέρους μου δύο *γουάπους*, καὶ ἂς σοὶ ὑπακούωτιν ὅπως καὶ εἰς ἐμὲ αὐτόν.

Συγχρόνως δὲ ὁ ἀρχηγὸς ἔνευσεν εἰς τὸν Κουερποδεχιέρρον, εἶπεν αὐτῷ λέξεις τινὰς χαμηλοφώνως, καὶ ἔπειτα κράξας τὸν Μανοφίναν διέταξεν αὐτοὺς νὰ συνοδεύσωσι τὸν ἀλγουαζίλ.

— Ἐλησμόνησα νὰ σ' εἰπῶ, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Μανοφίναν, ὅτι σοὶ ἐπιφορτίζω νὰ *σκοτώσῃς* τὸν νέον Ἐστεβὰν δὲ Βάργας. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη θὰ σοὶ χορηγήσῃ τὴν ὑψηλὴν εὔνοιαν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἐν περιπτώσει ἥττης ἐξ ἐκείνης τὴν ὁποίαν θὰ σοὶ ἐπιφορτίσῃ ὁ ἀδελφός μας Κόκος· ὑγειαίνετε, κύριε, καὶ θάρρος!

Οἱ δύο ἀνδρεῖοι *γουάποι* ἐξελέξαντο ἕκαστος ἀνὰ τρεῖς χιβάτους εὐκινήτους καὶ ῥωμαλέους.

— Ὑπάγετε, εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς ποιῶν χειρονομίαν τινὰ, καὶ ἡ Παναγία νὰ σᾶς διαφυλάττῃ!

Ὁ ἀλγουαζὶλ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ, χάρις εἰς τὰ σκότη, τὸ μικρὸν τοῦτο στράτευμα ἐξῆλθεν ἀθορύβως ἐκ τοῦ σπηλαίου τῆς Γαρδούνης.

Γ'.

Ἡ Δολόρα.

Καθ' ἣν στιγμὴν συνέβαινεν ἐν τῷ *μεγάρῳ* τῆς Γαρδούνης ἡ τρομερὰ καὶ παράδοξος ἐνταυτῷ σκηνὴ αὕτη, συμβεβηκὸς ἄλλης φύσεως ἐλάμβανε χώραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης.

Ἦν δὲ αὕτη ἐκ τῶν εὐρυχώρων καὶ ἀνέτων Ἀνδαλουσιανῶν οἰκιῶν ἐκείνων, φωτιζωμένη μόνον ὑπὸ θυρῶν ὑελωτῶν καὶ παραθύρων ἀνοιγομένων ἐπὶ αὐλῆς μεγάλης πλήρους ἀνθέων.

Ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας ὀροφῆς τῆς οἰκίας ταύτης, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς διαμονὴ χειμερινὴ, παρά τινι μεγάλῃ αἰθούσῃ ἔνθα συνήρχετο ἡ οἰκογένεια, εὑρίσκετο μικρὸς θάλαμος ἐστολισμένος ὡς κελλίον μοναχῆς. Κλίνη μικρὰ, λευκὴ καὶ σκληρὰ, ἐπικοσμουμένη ὑπὸ

κονωπολόγου ἁπλοῦ ἐκ βατίστας, δύο καθέδραι ἐκ μέλανος ξύλου γεγλυμμένου, προσευχητήριον τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο μέγας Χριστὸς ἐξ ὀδόντος ἐλέφαντος, καὶ τέλος, ἐντὸς κοιλώματος ἢ εἴδους παστοῦ κατεσκευασμένου ἐν τῷ τοίχῳ, μικρὰ παρθένος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, πολύτιμον ἀγαλμάτιον γεγλυμμένον ὑπὸ λιθοξόου διασήμου, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἔκαιεν ἀκαταπαύστως λαμπτὴρ ἐπικεχουσωμένος πλήρης καθαρωτάτου ἐλαίου, ἦσαν τὰ μόνα ἔπιπλα τοῦ ἐν λόγῳ θαλαμίσκου.

Ἦν δὲ οὗτος ὁ τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ.

Ἡ νεᾶνις αὕτη δέκα καὶ ἑπτὰ μόλις ἐτῶν, οὐδαμῶς ὡμοίαζε πρὸς τὰς ἄλλας γυναῖκας τῆς Ἀνδαλουσίας. Ἔχουσα ὡραιότητα ἁπλῆν καὶ εὐγενῆ, χαρακτῆρα σταθερὸν καὶ ὑψηλὸν, ἡ Δολόρα οὐδόλως διῆλθε τὰ νεανικὰ αὐτῆς ἔτη ἐν τῇ μυστικῇ ἐκείνῃ ἀνδίᾳ, ἥτις ἐξάπτει τόσον ὑπερβολικῶς τὴν φαντασίαν καὶ τὰς αἰσθήσεις τῶν Ἱσπανίδων.

Ὡς παιδαγωγὸν αὐτῆς ἔσχεν ἀδελφόν τινα τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἄνδρα σοφὸν καὶ σοβαρὸν, ὅστις ἐπὶ πολὺν καιρὸν ταξειδεύσας εἰς Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν, εὑρεστήθη νὰ καλλιεργήσῃ, νὰ στολίσῃ τὴν λαμπρὰν ταύτην διάνοιαν, καὶ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν διὰ τῆς φιλοσοφίας. Δὲν ἔσπειρεν ἐπὶ γῆς ἀχαρίστου. Ἡ Δολόρα ἤθελεν εἶσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μάλιστα ἡμῶν, γυνὴ διασημοτάτη.

Θερμὴ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν, πεπροικισμένη διὰ κρίσεως ἐξαισίου, λογικοῦ εὐθέος καὶ θελήσεως ἐνεργητικῆς, εἶχε τὴν καθαρὰν καὶ πεφωτισμένην πίστιν τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπιεικὴς αὐτῆς φιλανθρωπία ἀπώθει πάσας τὰς πλάνας, πάσας τὰς σκληρότητας τοῦ φανατισμοῦ. Ἦν δὲ εὐσεβὴς, ὅπως ὑπῆρξε καὶ ἡ Ἰσαβέλλα ἡ Καθολικὴ ἡ μεγάλη ἐκείνη βασίλισσα, τῆς ὁποίας ἡ γλυκερὰ καὶ συμπαθὴς εὐσπλαγχνία ἐπάλαισεν ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν καὶ μετὰ τοσαύτης ῥίκης κατὰ τῆς συστάσεως τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ πάντοτε κατὰ τῶν ἔργων αὐτῆς(54). Ἡ θυγά-

(54) Ἰσαβέλλα ἐκ Καστίλλης, σύζυγος Φερδινάνδου τοῦ ἐξ Ἀραγόνης, ἔφριττε πάντοτε ἐκ τῶν σκληροτήτων τοῦ ἱεροδικείου, καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐναντιώθη κατὰ τῆς συστάσεως τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τῆς μεταγενεστέρας ἐν Καστίλλῃ. Ὁ Τορρεκουεμάδας πνευματικὸς τοῦ Φερδινάνδου, ἀνὴρ τόσον δόλιος, ὅσον καὶ φανατικὸς, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ἐξυπηρετῆσαι τὴν φυλάργυρον πο-

τηρ τοῦ διοικητοῦ ἠκολούθει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ εὐαγγελίου, πρᾶγμα ἐπικίνδυνον τότε, καθ' ὃν καιρὸν, ἵνα ζῇ τις ἐν ἀσφαλείᾳ, ἐχρεώστει νὰ ἦναι οὐχὶ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ νευρόσπαστον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Ἐν τούτοις, δι' ὅλης τῆς προηγμένης αὐτῆς φιλοσοφίας διὰ τὴν ἡλικίαν αὐτῆς καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐπιχὴν, καθ' ἣν ἔζη, ἡ Δολόρα πιστὴ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν, θυγάτηρ καλῶν καθολικῶν, οὕτω εἰπεῖν ἐπέσυρεν ἐφ' ἑαυτῆς τὰ βλέμματα τοῦ ἐπιφόβου δικαστηρίου.

Ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς τῆς Σηβίλλης, Πέτρος Ἄρβουες, ἐφαίνετο ἀπ' ἐναντίας ἐκτείνων ὡς ἀγάπην εἰρήνης τὴν παντοδύναμον αὐτοῦ φιλίαν ἐπὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ διοικητοῦ.

Ἐν πάσῃ ὥρᾳ δὲ τυγχάνων ὑποδοχῆς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ταύτῃ καὶ ὡς ἱερεὺς καὶ ὡς πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἐν ἡλικίᾳ τότε τῶν ὁρμητικῶν παθῶν, μόλις ἦν τεσσαρακοντούτης, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὴν ἄσπιλον καὶ ἁγίαν νεάνιδα, χωρὶς ὁ δαίμων τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν νὰ κατακαύσῃ αὐτὸν διὰ βιαίων πρὸς αὐτὴν ἐφέσεων. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τρομερὰν ζηλοτυπίαν, τὸν νεαρὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας γενόμενον τὸ μοναδικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης. Ἠκολούθησε τὴν πρόδοσιν τοῦ πάθους τούτου ἐν καταφλεγούσῃ ἀνησυχίᾳ καὶ μίσει, τὸ ὁποῖον ὅλη ἡ πανουργία αὐτοῦ ὡς ἱερέως ἱεροεξεταστοῦ ἐδοκίμαζε κόπον νὰ ὑποκρύψῃ.

Εἰς μάτην ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἁγίας καὶ πατρικῆς φιλίας ἐζήτησε νὰ διεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς ὡραίας ταύτης παιδίσκης αἰσθήματα, ἅτινα ἠδύναντο νὰ ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰ ἑαυτοῦ. Εἰς

λιτικὴν τοῦ βασιλέως, ἠνάγκασε μᾶλλον αὐτὸν νὰ μὴ ἀπολαύσῃ τὴν συγκατάθεσιν τῆς εὐσεβοῦς Ἰσαβέλλης, ὁσάκις ὡς ἱεροεξεταστὴς γενικὸς ἠθέλησε νὰ ἀντιποιηθῇ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἡ εὐγενὴς βασίλισσα ἀπεκρίθη ἡμέραν τινὰ εἰς νέαν ἀπαίτησιν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, τὴν ὁποίαν ἐτόλμησε νὰ συνοδεύσῃ μετά τινων ἀπειλῶν, « *Μοναχέ! μὴ λησμονεῖτε ὅτι διάταγμα βασιλικὸν ἐγκατέστησε τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν, καὶ ὅτι ἕτερον διάταγμα δύναται νὰ ἐκμηδενίσῃ αὐτήν.* » (Cronicas de los reyes catolicos don Fernando de Aragon y doña Isabel de Castilla, ὑπὸ Luis Ponce de Leon, χρονογράφου τῆς Καστίλλης).

μάτην ἐδοκίμασεν ἐπ' αὐτῆς τὰ γόητρα τῶν βλεμμάτων καὶ τῆς ἀληθῶς ἀξιοσημειώτου αὐτοῦ καλλονῆς.

Ἡ Δολόρα δὲν ἠδυνήθη, παρόντος αὐτοῦ, νὰ ὑπερνικήσῃ αἴσθημά τι φόβου, ὅπερ προσεπάθει νὰ ἐξηγήσῃ ὡς σέβας· τὰ βλέμματα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ προὐξένουν αὐτῇ ταραχὴν θλιβερὰν, ἐκ τῆς ὁποίας ὠχρία καὶ ἔτρεμε.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Πέτρος Ἄρβουες εἶχε διέλθη τὴν ἑσπέραν αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ διοικητοῦ.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, ἡ νεᾶνις ἀνήσυχος καὶ τεταραγμένη ἀπεσύρθη ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτῆς· ἔκλεισεν ἁπλῶς τὴν θύραν, καθὼς συνείθιζε πράττουσα τοῦτο, μηδὲν ἔχουσα νὰ φοβηθῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔνθα ἐλατρεύετο ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν. Λύουσα τότε τὴν κώμμωσιν αὐτῆς, ἀφῆκε τὴν μακρὰν αὐτῆς κόμην νὰ ἐκτυλιχθῇ ἐπὶ τῶν λευκῶν αὐτῆς ὤμων, καὶ γονυπετήσασα ἐπὶ τοῦ προσευχητηρίου αὐτῆς ἤρξατο ἐνθέρμως προσευχομένη.

Παρηγόρησεν οὕτως ἐπί τινας στιγμὰς τὴν σκιὰν ἀπελπισίαν ἥτις κατέθλιβε τὴν ψυχὴν αὐτῆς· ἔπειτα ἐξάγουσα ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς μικρὸν γραμμάτιον ἀνέγνωσεν αὐτὸ μετὰ θλιβερᾶς ἀπληστίας.

— Τὸ γραμμάτιον τοῦτο, εἶπεν, εἶναι πραγματικῶς ἰδικόν του, ὁ γραφικὸς χαρακτὴρ εἶναι ἀληθῶς ἰδικός του. Δύστηνε Ἐστεβάν! Δὲν ἠπατώμην λοιπόν Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις τὸν μισεῖ, καὶ φοβεῖται νὰ μὲ ἐνοχοποιήσῃ ἐρχόμενος ἐνταῦθα. Τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον μοὶ ἔλεγεν, ὅτι ἦτον ἀναπόφευκτον, δὲν ἦτον εἰμὴ πρόφασις νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐντεῦθεν διά τινας ἡμέρας· καὶ ὅμως δὲν δύναται νὰ ζῇ χωρὶς νὰ μὲ βλέπῃ· μ' ἐξορκίζει νὰ ὑπάγω τὴν ἑσπέραν ταύτην εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Γιράλδας, ὅπου θὰ μὲ περιμένῃ· θ' ἀποθάνῃ, ἂν ἀρνηθῶ . . .

Ὦ! βέβαια, ἤθελεν ἀποθάνει ἄνευ ἐμοῦ, καὶ ἤθελον ἀποθάνει κ' ἐγὼ ἐπίσης ἄνευ αὐτοῦ, προσέθηκεν ἀπομάττουσα ἓν δάκρυ. Ὁ ἔρως ἡμῶν δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἡ ἀπουσία δύναται νὰ σβέσῃ.

Ὦ Θεέ μου! ἐξηκολούθησεν, ἐν ὁποίῳ ἀθλίῳ καιρῷ ζῶμεν; καθ' ὃν χρεστοῦμεν νὰ ἐξαναγκάζωμεν τὰ ἥδιστα τῆς φύσεως αἰσθήματα! Θεῖοι τοῦ Χριστοῦ νόμοι, τί ἐγίνατε; Αἰῶν τῶν ἀποστόλων, καθ' ὃν δύο σύζυγοι χριστιανοὶ ἠγαπῶντο ἐλευθέρως ἐν Κυρίῳ, ἔζων ὁ μὲν διὰ τὸν ἄλλον καὶ ἀπέθνησκον ὁμοῦ, σὺ

λοιπὸν ἐγέννησας τὸν σιδηροῦν τοῦτον αἰῶνα, καθ' ὃν μηδὲ τὸν Θεὸν αὐτὸν δύναταί τις ν' ἀγαπήσῃ καθὼς θέλει ; καθ' ὃν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι πλέον οἱ παρηγορηταὶ ἡμῶν, ἀλλ' οἱ δήμιοι ἡμῶν ; καθ' ὃν τὸ δένδρον τῆς ζωῆς ἐγένετο δένδρον θανάτου οὗτινος οἱ πένθιμοι κλάδοι ἐξαπλοῦνται ἐπὶ τοῦ κόσμου ! (55).

Ὦ Ἐστεβάν ! εἰς ποίαν φίλην γῆν νὰ φύγω μετὰ σοῦ, ἔνθα ἡ λέπρα αὕτη δὲν εἰσέδυσεν ἀκόμη !

Καὶ ἐν ὁρμῇ ἄφρονος ἀπελπισίας, ἡ δυστυχὴς κοπὰσις συνέτριψε τὰς χεῖρας αὐτῆς, ὥρμησε πρὸς τὸν Χριστὸν τὸν ἐπὶ τοῦ προσευχητηρίου αὐτῆς, καὶ σφίγγουσα αὐτὸν ἐν δυνάμει ἐπὶ τοῦ ξήθους αὐτῆς ἐψέλλισε διὰ φωνῆς ἐξησθενημένης·

— Σὺ, ὅστις τόσα ὑπέφερας, Θεέμου, δίδαξόν με νὰ ὑποφέρω! Πάραυτα δὲ, ἐκ τινος αἰφνηδίας ἀντιδράσεως ὀλολυγμοὶ σπαρακτικοὶ ἐξεπορεύθησαν ἐκ τοῦ καταξήρου αὐτῆς λάρυγκος, καὶ κατεκάλυψε δακρύων πικρῶν τὸ εἰκόνισμα ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐπεκαλεῖτο.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὤθησέ τις ἠρέμα τὴν θύραν τοῦ κελλίου αὐτῆς· ἡ τεθλιμμένη Δολόρα ἐγερθεῖσα ὀρθία καὶ καταπεφοβισμένη ὀπισθεχώρησε μέχρι τοῦ παραθύρου τοῦ θαλάμου αὐτῆς ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, ὅστις προὐχώρει βραδέως πρὸς αὐτὴν ἐνδεδυμένος τὸν μακρὸν αὐτοῦ χιτῶνα.

Ἡ Δολόρα δὲν ἔσχε μάλιστα τὴν δύναμιν μηδὲ νὰ κραυγάσῃ.

— Ταράττω τὴν προσευχήν σας, τέκνον μου ; εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀρβουες διὰ τόνου γλυκεροῦ.

— Δέσποτα, εἶπεν ἡ Δολόρα διὰ φωνῆς διακεκομμένης, διατὶ εἰσχωρεῖτε οὕτως ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐντὸς τοῦ θαλάμου μου ; Ὁ θάλαμος μιᾶς νεάνιδος δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἱερός ;

(55) Γνωστὸν ἐστιν ὅτι, κατὰ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐποχὴν, Κάρολος ὁ δέκατος πέμπτος ἐγκαθίστα τὴν Ἱσπανικὴν ἱερὰν ἐξέτασιν εἰς τὰς Κάτω Χώρας ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ πνευματικοῦ δικαστηρίου· βραδύτερον δὲ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ δευτέρου, τὸ δικαστήριον τοῦτο προὐξένησε τὴν καταστροφὴν χιλίων ὀκτακοσίων ἀτόμων ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν (Meiner, Ἱστορία τῆς ἀναμορφώσεως). Ἡ Ἀμερικὴ καὶ ὅλαι αἱ πέραν τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ἰταλίας Ἱσπανικαὶ κατακτήσεις ἦσαν ἐπίσης ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ἱσπανικῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἔχει πᾶσαν πληρεξουσιότητα ἀφέσεων, ἀπεκρίθη ὁ δομινικανὸς, καὶ ὑμεῖς οὐδὲν ἁμάρτημα πράττετε δεχομένη με παρ' ὑμῖν.

— *Δέσποτα*, ἀπήντησεν ἡ Δολόρα, ἐρυθρὰ ἐξ ὑπερηφανίας καὶ ἀγανακτήσεως, δὲν ἐννοῶ τὰ ἄθλια ταῦτα σοφίσματα, ἅτινα περιορίζουσιν οὕτως κατὰ τὴν βούλησιν τῶν μεταχειριζομένων αὐτὰ, τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς συνειδήσεως, ἅτινα ἀποκαθιστᾶσι θεμιτὸν εἰς τοὺς μὲν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι ἁμάρτημα εἰς τοὺς ἑτέρους. Ἡ ἀρετὴ εἶναι μία, καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς πρέπει νὰ ἦναι ἀμετάβλητοι καὶ αἰώνιοι. Εἴσθε ἀνὴρ, δέσποτα, καὶ εἷς ἀνὴρ δὲν χρεωστεῖ νὰ εἰσέρχηται τὴν νύκτα ἐν τῷ θαλάμῳ μιᾶς γυναικός, ἐκτὸς ἂν ἦναι σύζυγός της.

— Δολόρα, ἐπέφερεν ὁ ἱεροεξεταστὴς διὰ φωνῆς σοβαρᾶς, λησμονεῖτε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπεν εἰς τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ, «*ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ* », ὅτι ἔδωκεν ἡμῖν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπί τε τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ;

— Ὦ ! Δέσποτά μου ! μὴ παραμορφοῦτε οὕτω τοὺς λόγους τοῦ εὐαγγελίου. Τὸ κείμενον εἶναι τόσον καθαρὸν, ὥστε ἐκτὸς κακῆς τινος θελήσεως δὲν ὑπάρχει εἰμὴ εἷς μόνος τρόπος τοῦ ἐννοῆσαι αὐτὸ, ὅστις ἐστὶ ὁ αὐτὸς δι' ὅλους, Δέσποτά μου· καὶ δι' ὑμᾶς λειτουργὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καθὼς καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ὑμῶν μαθητάς

— Τὸ *γράμμα φονεύει, καὶ τὸ πνεῦμα ζωογονεῖ*, ἀπεκρίνατο ὁ ἱεροεξεταστὴς, εἶσαι πολὺ ἀπερίσκεπτος, νεᾶνις, τολμῶσα οὕτω νὰ ὁμιλήσῃς ἐνώπιόν μου. Τὰ ἅγια βιβλία εἶναι κώδηξ ἱερὸς, χάρτης θεῖος, οὗ τινος ἡ ἐξήγησις εἰς μόνους ἡμᾶς ἐνεπιστεύθη, εἰς ὑμᾶς δὲ ἡ παθητικὴ ἐκπλήρωσις. Δυστυχία εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐξηγοῦντες τὰς ἱερὰς Γραφὰς μόνοι, ἄνευ τῆς βοηθείας ἡμῶν, θέλουσι μακρὰν ἡμῶν νὰ ζητήσωσι τὸ φῶς ! Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους τοὺς ἄφρονας, οἵτινες, βαδίζοντες ἄνευ τοῦ ὑποστηρίγματος τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περιπίπτουσιν εἰς τὴν πλάνην καὶ τὴν αἵρεσιν.

— Εἰς οὐδεμίαν αἵρεσιν περιπίπτει ὁ ἀκολουθῶν τὸ εὐαγγέλιον, Δέσποτά μου !

— Ἐὰν ὡμίλεις οὕτως ἐνώπιον ἄλλου ἢ τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν τῆς Σηβίλλης, εἶπεν ὁ Πέτρος Ἀρβουες ἐν βλέμματι τρομερῷ,

ἡ ἐπαύριον δὲν ἤθελε σ' εὕρῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός σου· καὶ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις!.....

— Οὐδὲν ἔπραξα κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, διέκοψεν ἡ μνηστὴ τοῦ Ἐστεβάν, διὰ φωνῆς, τὴν ὁποίαν προσεπάθει νὰ καταστήσῃ ζωηράν· πλὴν ἐν τούτοις ἀκατανίκητος φρίκη κατετρόμαζεν αὐτὴν, καὶ ἔτρεμεν ἀκουσίως αὐτῆς.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες παρετήρησε τοῦτο καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὴν νεάνιδα, ἥτις δὲν ἠδύνατο νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἐπειδὴ οἱ πόδες αὐτῆς ἤγγιζον ἤδη τὸν τοῖχον τοῦ παραθύρου.

— Δολόρα, εἶπεν, δὲν γνωρίζεις λοιπὸν ὅτι εἶμαι φίλος σου;

— Λοιπὸν, δέσποτά μου, ἀπομακρύνθητε καὶ μὴ καταχρᾶσθε τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν παραβιάζοντες οὕτω τὴν κατοικίαν μου. Ἐξέλθετε, Δέσποτα, ἐξέλθετε· σᾶς τὸ ζητῶ γονυπετὴς.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες, παραδεδομένος εἰς τὴν ἐνατένισιν κάλλους τόσον θαυμασίου, ἐφαίνετο μὴ ἀκούων τὴν παράκλησιν αὐτῆς. Ἡ Δολόρα ἵστατο ἐκεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ ἔχουσα κόμην μακρὰν διεσπαρμένην καὶ ἐνδεδυμένη ἐσθῆτα μέλαιναν, ἧς ἡ πλατεῖα ἐντομὴ κατὰ τὸν συρμὸν τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐξέθετο διὰ τρόπου θαυμασίου τοὺς ἐκλεύκους αὐτῆς ὤμους. Τὸ ὑψηλὸν αὐτῆς ἀνάστημα ἐφαίνετο ἔτι ὑψηλότερον καὶ μᾶλλον ὑπερήφανον, καὶ ἡ λάμψις τῶν μεγάλων αὐτῆς ὀφθαλμῶν, ἔνθα ἐφαίνετο ὅτι ἅπασα ἡ ζωὴ συνεκεντρώθη, προσέθετον νέον θέλγητρον εἰς τὴν ἐκθαμβοῦσαν ὠχρότητα τοῦ προσώπου αὐτῆς.

— Ὦ τέκνον, ἀνεφώνησεν ὁ ἱερεὺς, τέκνον! πόσον ὡραία εἶσαι! καὶ πόσον εὐτυχὴς εἶναι ὁ Ἐστεβάν!

— Δέσποτα! ἐπέφερεν ἡ Δολόρα, ἔντρομος γενομένη ἐκ τῆς κυνικῆς ἐκφράσεως τῶν βλεμμάτων τοῦ δομινικανοῦ, δέσποτα, μήπως ὀνειρεύωμαι; Δὲν εἶσθε πλέον ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς; τῆς Σηβίλλης, ὁ ἱερεὺς τοῦ Κυρίου, ὁ φύλαξ τῆς ἀρετῆς τῶν ἄλλων;

— Οὐχί! ἀνέκραξεν ὁ μοναχὸς παραφερόμενος ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ πάθους ὅπερ κατεβίβρωσκεν αὐτὸν· δὲν ὑπάρχει πλέον ἐνταῦθα μέγας ἱεροξεταστὴς, δὲν ὑπάρχει ἱερεὺς πλέον, δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ὅστις σὲ ἀγαπᾷ, ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ὅστις ἀποθνήσκει ἐξ ἀπελπισίας καὶ ἔρωτος.

Φωνὴ τραχεῖα καὶ ἄναρθρος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στήθους τῆς νεάνιδος, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῆς ἐγένετο ψυχρὸν ὡσεὶ τεμάχιον λίθου.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἦν γονυπετῶν· ἡ βία τοῦ κτηνώδους αὐτοῦ πάθους τρομερὸν ἀπεκαθίστα τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ φύσει ὡραῖον καὶ κανονικὸν αὐτοῦ πρόσωπον· προσεπάθει δὲ νὰ δράξηται τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ. Αὕτη δὲ συνεστέλλετο καὶ συνεσμικρύνετο πρὸς τὸ τεῖχος, ὥστε ἐφαίνετο ὡς σκιὰ διαφεύγουσα τὰς τρεμούσας χεῖρας τοῦ δομινικανοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως ἐκεῖνος ἤγγιζεν ἤδη τὴν ἄκραν τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς. Ἡ Δολόρα οὐδόλως δυναμένη νὰ κινηθῇ ἵστατο ἀκίνητος καὶ ὡς ἀπολελιθωμένη πρὸ τοῦ στενοῦ παραθύρου.

Ἀλλ' ἐν ᾗ καταστάσει ὁ ἱεροξεταστὴς εἶχε συλλάβει αὐτὴν, αὕτη εἶχε κρατήσει τὸν λευκὸν Χριστὸν συνεσφιγμένον ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς· καθ' ἣν στιγμὴν δὲ ἐκεῖνος ἐνθαρρυνόμενος ἐκ τοῦ φόβου αὐτῆς ἔφερε τὸν βραχιονά του περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς, ἡ Δολόρα ἐξέτεινε πρὸς αὐτὸν τὸ ἅγιον εἰκόνισμα διὰ κινήσεως ἐνεργητικῆς καὶ αὐτομάτου.

— Πέτρε Ἄρβουες, ἐκραύγασεν, ὑπερπήδησον τὸν φραγμὸν τοῦτον ἐὰν τολμᾷς. Θὰ τολμήσῃς ν' ἀψηφήσῃς τὸν Κύριόν σου;

Ὁ ἀναιδὴς δομινικανὸς ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπισθεχώρησεν· ἐφοβήθη!... Ὁ φανατικὸς οὗτος κάλλιστα ἠδύνατο νὰ παραβιάσῃ, νὰ διαστρέψῃ τὴν φύσιν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ βεβηλώσῃ ἓν εἰκόνισμα.

Ἠγέρθη βραδέως, ἔρριψεν ἐπὶ τῆς νεάνιδος βλέμμα πλῆρες μίσους καὶ ἐξῆλθε χωρὶς νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλήν.

Ἡ Δολόρα ἔθλιψεν ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς τὴν προστάτριαν εἰκόνα.

— Ὦ σύ, ὅστις μ' ἔσωσας, ἐπεφώνησεν, σὲ εὐχαριστῶ.

Ἡ θρηνώδης φωνὴ τοῦ *σερένου*(36) ἔκραζε τὴν ἑνδεκάτην ὥραν καὶ ἡμίσειαν. Καίτοι δὲ κεκμηκυῖα ἡ ἐρωμένη τοῦ Ἐστεβὰν ἀνήγειρε τὴν κόμην αὐτῆς διὰ κτενὸς ἐξ ὀστράκου καὶ ἐγκαλυφθεῖσα ἐντὸς μελανοχρόου ἐφεστρίδος μακρᾶς κατέβη ἠρέμα τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος, ἥτις ἔφερεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν θύραν τῆς οἰκίας καὶ ἔλαβε τὴν πρὸς τὴν Γιράλδαν διεύθυνσιν.

Διερχομένη δὲ τὸν οὐδὸν τῆς ἑαυτῆς κατοικίας εἶδεν ἀόριστόν τινα σκιὰν ἐξερχομένην ἔκ τινος ἀψίδος, μεγαλυνομένην κατὰ μικρὸν ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι τείχους, ὅπερ ἀσθενῶς ἐφωτίζετο ὑπὸ λάμ-

(36) Νυκτοφύλακος.

ψεως ὠχρᾶς ἀνταυγείας. Ἐπὶ τοῦ τείχους τούτου ἀπεικονίσθη εὐδιακρίτως ἡ σκιὰ ἀνθρώπου κεκαλυμμένου διὰ μανδύου. Ἡ Δολόρα ἀνεσκίρτησεν, ἀλλ' ἐξηκολούθησε βαδίζουσα χωρὶς νὰ σταθῇ.

— Καλά! εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦτον· ἐξῆλθεν· ὁ Ἐρρικέζος θὰ πράξει τὰ ἐπίλοιπα.

Δ'.

Ἡ Γιράλδα.

Ὁ μικρὸς στρατὸς, ὅστις ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόκου ἐξῆλθε τοῦ σπηλαίου τῆς Γαρδούνης, ἠκολούθησεν ἐν σιγῇ τὸν προσωρινὸν ἀρχηγόν, ὅνπερ εἶχον δώσει αὐτῷ. Οἱ *γουάποι* ἐμπρὸς παρὰ τῷ Κόκῳ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, οἱ *χιβάτοι* ὄπισθεν διήρχοντο διὰ τῶν μελανῶν καὶ σκολιῶν ὁδῶν μηδόλως ὁμιλοῦντες, ὡσπερεὶ πάντες οὗτοι ἦσαν ἐκ γενετῆς ἄλαλοι.

Ἐν Γαλλίᾳ τὰ πάντα γίνονται ἐν μεγάλῳ θορύβῳ· ἀλλ' ἐν Ἱσπανίᾳ τὸ πρᾶγμα πολὺ τῷ ὄντι διαφέρει! Ὁ Ἱσπανὸς ἐνεργεῖ χωρὶς νὰ ὁμιλῇ, ἄνευ ἐξωτερικῶν ἐπιδείξεων. Ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ οὐδὲν προδίδει. Εἰς μάτην θὰ κρούσητε ἐπὶ ἀγάλματος, δὲν θὰ ἀκούσητε εἰμὴ ἦχον ὑπόκωφον, καὶ οὐδέποτε θὰ μαντεύσητε ὁποῖον θυελλῶδες αἴσθημα ἐμπερικλείει τὸ ἐκ μαρμάρου ἐκεῖνο στέρνον.

Ἡ Κουλεβρίνα ἠκολούθει ἐν ἀποστάσει βημάτων τινῶν, τεταραγμένη ἐκ τῆς μυστικῆς ἐντολῆς, ἥτις εἶχε δοθῇ τῷ Μανοφίνᾳ, ἀνήσυχος διὰ τὸν βάναυσον τοῦτον ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἠγάπα καὶ ἴσως παρακινουμένη οὕτως ὑπὸ τοῦ ἐνστίκτου ἐκείνου τῶν γυναικῶν, ὅπερ προσέλκει αὐτὰς ἀκαθέκτως ἐκεῖ, ἔνθα ὑπάρχει θλῖψις, νὰ ἀνακουφίσωσιν αὐτήν. ἢ κίνδυνος, νὰ προλάβωσιν αὐτόν.

Ὁ Κόκος καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐβάδισαν οὕτω μέχρι τῆς γεφύρας τῆς Τριάνης, διῆλθον εἰσέτι ὁδούς τινας σκοτεινὰς καὶ στενὰς καὶ ἔφθασαν ἐπὶ τέλους πλησίον τῆς Μητροπόλεως ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Esplanade. Μέγα σκότος ἐπέκειτο ἐπὶ τοῦ χώρου ἐκείνου. Πάντα τὰ φῶτα τῶν περὶ τὴν πλατεῖαν οἰκιῶν ἦσαν ἐσβεσμένα.

Ἐπὶ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ, εἶναι ἀληθὲς, ἔλαμπον σπινθηροβολοῦντες ἀστέρες· ἀλλ' οἱ λαμπροὶ οὗτοι φωστῆρες, πολὺ μακρὰν ἡμῶν, περιεπλανῶντο ἠρέμα ἐν τῷ διαστήματι, ἀπαξιοῦντες νὰ στείλωσι μέχρι τῆς γῆς τὰς ἀκτινοβόλους αὐτῶν λάμψεις, τὰς ὁποίας ἐδάνειζον ἀναμφιβόλως εἰς πλάσματα εὐτυχέστερα τῶν τοῦ ἡμετέρου ἀθλίου πλανήτου.

Φθάσας ἐνώπιον τῆς μητροπόλεως ὁ Κόκος διέταξε τοὺς δύο *γουάπους* νὰ συμπερισταλῶσιν ἐντὸς κοιλώματος σχηματιζομένου ὑπὸ δύο μεγάλων κιόνων. Ἔπειτα δὲ λέξεις τινὰς εἶπε χαμηλοφώνως εἰς τοὺς *χιβάτους*, οἵτινες ἀμέσως ὑπῆγαν καὶ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς πλατείας, ἔνθα κατεκλίνθησαν πρυνεῖς, ἔχοντες τὰ ὦτα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κεκωλλημένα, ἵνα μὴ διαφύγῃ αὐτοὺς ὁ ἐλάχιστος θόρυβος.

Ἀφοῦ δὲ οὕτω διέθηκε τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ὁ Κόκος διευθύνθη πρὸς τὸ προαύλιον τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐξελέξατο σφῆνα ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν ἐκεῖνον ἐκ λίθων ὄγκον.

Ἡ *σερένα*, φοβουμένη μὴ φωραθῇ, διευθύνθη πρὸς τὰς περὶ τὴν πλατεῖαν οἰκίας βαδίζουσα βήματι τόσον ἐλαφρῷ, ὥστε ἤθελέ τις νομίσει ὅτι ἐφέρετο ἐπὶ πτερύγων ἀοράτων. Ἔπειτα δὲ εἰσχωρήσασα ἐντὸς τῶν δένδρων, ἔστη ἐπὶ τέλους ὑπὸ ὑψηλὴν πορτοκαλλέαν παρὰ τὴν πηγήν.

Εἰς τὸν ἀσθενῆ θόρυβον τῆς *σερένας*, ἐλαφρὸν *κρικρί*, μίμησις τῆς τρηγόνος(57) ἠκούσθη ἔκ τινος γωνίας τῆς πλατείας, ἀλλ' ἀφοῦ τὰ πάντα σιγὴ βαθεῖα διεδέχθη, ὁ Κόκος ἐνόησεν ὅτι τοῦτο ἦν ἠπατημένη εἴδησις, καὶ οὐδεὶς ἐκινήθη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ *σερένος*(58) διῆλθε τὴν πλατεῖαν, καὶ

---

(57) Οἱ *χιβάτοι*, ἤτοι μαθηταὶ τῆς Γαρδούνης, ἐχρησίμευον ἰδίως ὡς σκοποὶ καθ' ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν *Γαρδούνων*. Ἐν περιπτώσει δὲ κινδύνου ἢ φόβου ἀπεμιμοῦντο μέχρις ἀπάτης τὴν κραυγὴν ζώου τινὸς ἢ τὸ κελάδημα πτηνοῦ τινος. Τὴν μὲν νύκτα ἀπεμιμοῦντο τὴν φωνὴν τῆς τρηγόνος, τὴν κραυγὴν τοῦ βύα ἢ τῆς γλαυκὸς, τὸ κόασμα τῶν βατράχων, ἢ τὴν κριγὴν τῆς γαλῆς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ κατὰ τὸ σύνθημα, ὅπερ ἐλάμβανον· τὴν δὲ ἡμέραν τὰς ὑλακὰς τῶν κυνῶν, ἢ τὴν κραυγὴν τινος τῶν ζώων, ἅτινα συμμερίζονται τὸν βίον καὶ τὰς ἕξεις τοῦ ἀνθρώπου.

(58) Ὁ *σερένος* εἶναι ὁ περίπολος τῆς νυκτός· ἐν ὅλαις ταῖς

ζαθεὶς πλησίον τῆς πηγῆς, ἔκραξε μεσονύκτιον διὰ τῆς τραχείας καὶ μονοτόνου αὐτοῦ φωνῆς.

Ἡ *σερένα* ἀνεσκίρτησεν....

Μεσονύκτιον!.... Ἦν ἡ ὥρα τῶν ἐγκλημάτων! Ἡ ὥρα καθ' ἣν ἡ δυστυχὴς ὑπῆρξε μάρτυς ἢ αὐτουργὸς τόσων αἱματηρῶν δραμάτων! Ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐπανήρχοντο *δι' αὐτὴν* αἱ σκιαὶ ἐκείνων τοὺς ὁποίους εἶχεν ἰδεῖ ἀποθνήσκοντας.

Ἐφοβήθη!...

Ὁ *σερένος* παρῆλθεν. Καὶ δὲν ἠκούετο εἰμὴ ὁ ἀνεπαίσθητος θροῦς τῶν ῥεμάτων ὑπὸ τῆς αὔρας κινουμένων φύλλων.

Ἡ *σερένα* γονυπετήσασα ἤρξατο νὰ προσεύχηται.

Ἀλλὰ πάραυτα βῆμα ταχὺ καὶ ἐλαφρὸν ἠκούσθη ἐπὶ τῆς ἄμμου κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Γιράλδας. Εἷς τῶν *χιβάτων* ἐξέφερεν ἓν *κρικρὶ* ὀξύτερον τοῦ πρώτου, ὅπερ ἐπανελήφθη ὑπὸ τῶν τριῶν ἄλλων.

Ὁ Κόκος, ὁ Μανοφίνας καὶ ὁ Κουερποδεχιέρρος ἔφεραν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἐγχειριδίων αὐτῶν.

Ἡ σερένα ἀνεγερθεῖσα ἐξέτεινε τὸν λαιμὸν πρὸς τὰ ἐμπρός, ζητοῦσα ν' ἀνακαλύψῃ πόθεν προήρχετο ὁ κίνδυνος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ Δολόρα διήρχετο τὴν πλατεῖαν.

μεγάλαις πόλεσι τῆς Ἱσπανίας, ἄνθρωποι, ἐπιφορτισμένοι νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ὑπὲρ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ἢ νὰ κράζωσι τὸ διεγερτήριον τῆς πυρκαϊᾶς, περιφέρονται, ἕκαστος ἐν τῇ συνοικίᾳ αὐτοῦ, φέροντες ἀνὰ μίαν λόγχην, ἓν φανάριον καὶ ἕνα χάλκινον σύριγκα. Ἡ μὲν λόγχη χρησιμεύει αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἢ καὶ πρὸς ἐπίθεσιν ἐν ἀνάγκῃ, τὸ δὲ φανάριον πρὸς φέγγος αὐτῶν τε καὶ τῆς ἐκ πολιτῶν νοκτοφυλακῆς, καὶ ὁ σύριγξ εἰς πρόσκλησιν ἀλλήλων ἐν περιπτώσει προσβολῆς κατά τινος κακοποιοῦ. Οἱ *σερένοι* ὑπεχρεοῦντο νὰ κράζωσι τὰς ὥρας καθ' ἕκαστον χρονικὸν διάστημα πέντε λεπτῶν, ὅπως ἀποδείξωσιν ὅτι ἐπαγρυπνοῦσιν. Ἡ χρήσιμος σύστασις τῶν νυκτοφυλάκων ἀναβαίνει μέχρι τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐγένετο κατὰ διαταγὴν τῆς Ἰσαβέλλης τῆς Καστίλλης κατὰ τὸ ἔτος 1493 ἐν Γρενάδῃ, ὅπως ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῶν Μαύρων τῆς πόλεως, τοὺς ὁποίους ἐφοβοῦντο πάντοτε μήπως ἀποστατήσωσιν. Οἱ *σερένοι* ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἐν ταῖς περισσοτέραις μεγάλαις πόλεσι τῆς Ἱσπανίας.

Φλάσασα εἰς τοὺς πόδας τῆς Γιράλδας, ἐθεώρησε πανταχόθι καὶ μηδένα βλέπουσα, ἤρξατο κράζουσα χαμηλοφώνως.

— Ἐστεβάν! Ἐστεβάν!

Οὐδεὶς ἀπεκρίνατο αὐτῇ.

Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν νεαρά τις γυνὴ ἐξελθοῦσα ἐκ τοῦ πύργου ἐρρίφθη ὅλη ἐξισταμένη εἰς τοὺς πόδας τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ.

— Ποία εἶσθε; τί με θέλετε; ἠρώτησεν αὐτὴν ἡ Δολόρα.

— Φύγετε! φύγετε! ἐκραύγασεν ἡ Σάπα, διότι αὐτὴ ἦτον· φύγετε, κυρία, ἐπροδόθητε· σᾶς ἠπάτησα.

— Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ὁ Ἐστεβάν; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις ἀναγνωρίζουσα ἐκ τῆς φωνῆς ἐκείνην, ἥτις εἶχε κομίσει αὐτῇ τὴν ὑποθετικὴν ἐπιστολὴν τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς.

— Δὲν γνωρίζω τίποτε, ἀπεκρίνατο ἡ Σάπα λειποψυχοῦσα. Δὲν τὸν γνωρίζω....

— Δὲν τὸν γνωρίζετε! καὶ ὅμως μοὶ εἴπετε ὅτι τὴν νύκτα ταύτην μὲ περιέμενεν ἐνταῦθα.

— Σᾶς ἠπάτησα, ἀπεκρίθη ἡ βοεμὶς ἐκπεπληγμένη· μοὶ εἶπον *ἐμπρός*, καὶ ἔγεινεν ἀνάγκη νὰ ὑπάγω *ἐμπρός*.... Ἐπειδὴ ἐγώ, τίνα σᾶς εἶπω, δὲν εἶμαι εἰμὴ ἓν ἄθλιον ὄργανον... Χρεωστῶ νὰ ὑπακούω διὰ νὰ μὴ μὲ συντρίψωσιν. Ἀλλ' ὅταν σᾶς εἶδον τόσον εὐγενῆ, τόσον ὡραίαν, ὡρκίσθην νὰ σᾶς σώσω, καὶ ἂν ἀκόμη πρόκειται ν' ἀπολεσθῶ ὡς ἐκ τούτου. Φύγετε λοιπόν, κυρία, φύγετε, σᾶς ἐξορκίζω... ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ ὑπάρχει πλέον καιρός... θὰ ἔλθουν.

Ἀλλ' ἡ Δολόρα, ἐκπεπληγμένη, δὲν ἐσκέπτετο ἤδη περὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς κινδύνου· δὲν συνελογίζετο εἰμὴ περὶ τοῦ Ἐστεβάν ὅστις κατεδιώκετο ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ ἡ ἀβεβαιότης ἐν ᾗ εὑρίσκετο ἔρριπτεν αὐτὴν ἐν ἀγωνίαις ἀνεκφράστοις.

Ἄῤῥηνς δὲ ἐλαφροὶ βηματισμοὶ ἠκούσθησαν προερχόμενοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ.

Τὸ *κρικρὶ* τῶν *χιβάτων* ἀντηχοῦν καὶ διαρκοῦν ἐπῆλθε διπλασιάζον τὴν προσοχὴν τῶν μελῶν τῆς Γαρδούνης.

— Ἀκούετε; ἀκούετε; ἔρχονται! ἀνέκραξεν ἡ βοεμὶς περίτρομος ἀνεγειρομένη καὶ προσπαθοῦσα νὰ σύρῃ τὴν Δολόραν.

— Ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἀπώθησεν αὐτὴν διὰ κινήσεως ἐνεργητικῆς καὶ πλήρους περιφρονήσεως.

— Ἔσο κατηραμένη, εἶπε, σὺ ἤτις ἐψεύσθης!

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας, ἡ Σάπα κατέφυγεν ἐκ νέου παρὰ τῇ Γιράλδᾳ. Ἡ δὲ Δολόρα ἡμιπαράφρων ἐκ τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς φρίκης, ἤρξατο τρέχουσα πρὸς τὴν πλατεῖαν.

Μόλις ἐκινήθη βήματά τινα, ὅτε τέσσαρες δορυφόροι, προσδραμόντες ἐκ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς πλατείας, ἥρπασαν καὶ ἀνύψωσαν αὐτὴν ἐπὶ τῶν ῥωμαλέων αὐτῶν βραχιόνων, χωρὶς ἐκείνη μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀντίστασιν νὰ δείξῃ μηδὲ νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ κραυγάσῃ.

Καταλαβόντες τοῦ θηράματος αὐτῶν, οἱ δορυφόροι ἐβάδισαν πρὸς τὸν Γαβαλκιβῆρον, ἔνθα περιέμενον αὐτοὺς ὁ Ἐρρικέζος καὶ ὁ Φράσκος πλησίον τῆς ἁμάξης τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἡ ἅμαξα αὕτη εἰδικῶς διὰ τὰ νυκτερινὰς ἐκδρομὰς κατεσκευασμένη, εἶχε καὶ τοὺς τέσσαρας αὐτῆς τροχοὺς κεκαλυμμένους διὰ βύρσης εὐκάμπτου καὶ πυκνῆς, ἵνα μὴ προξενῶσι κρότον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Αἱ σύρουσαι αὐτὴν ἡμίονοι ἔφερον *κοθόρνους νυκτερινούς*.(59).

(59) Ὁ *νυκτερινὸς κόρθορος* ἦν ὑπόδημα ἐκ βύρσης βοὸς ἐν σχήματι ἐμβάδος, ὃν προσήρμοζον διὰ περονῶν καὶ ἱμάντων περὶ τοὺς πόδας τῶν ἡμιόνων, αἵτινες ἔσυρον τὰς ἁμάξας τὰς ἐν χρήσει εἰς τὰς νυκτερινὰς συλλήψεις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Τὸ πέλμα τοῦ ὑποδήματος τούτου συνίστατο ἐκ στρώματος πυκνοῦ στυπείου ἐρραμμένου μεταξὺ δύο βυρσῶν. Οὕτω δὲ ὑποδεδημέναι αἱ ἡμίονοι ἠδύναντο νὰ περιπατῶσιν εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων ἀφ' ὑμῶν, χωρὶς οὐδεὶς θόρυβος νὰ προειδοποιήσῃ ὑμῖν τὴν προσέγγισιν αὐτῶν. Ὁ κόθορνος οὗτος, χρεωστούμενος εἰς τὸ καταχθόνιον πνεῦμα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ Δεζᾶ, ὑπῆρχεν εἰσέτι ἐν τῇ ὁπλοθήκῃ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τοῦ Μαλαγᾶ κατὰ τὸ ἔτος 1820, ὅτε αἱ θύραι τοῦ ἱεροδικείου συνετρίβησαν καὶ οἱ δεσμῶται ἠλευθερώθησαν ἐν ταῖς ζητοκραυγαῖς τῆς ἐλευθερίας. Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐποχὴν ὁ ἀτυχὴς στρατηγὸς Τορρίζος, ὅστις ἐτυφεκίσθη ἀνάνδρως μετά τινα ἔτη διαταγῇ Φερδινάνδου τοῦ ἑβδόμου, ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῶν εἱρκτῶν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐν αἷς ἦν κεκλεισμένος πρὸ δύω ἐτῶν, κατέσχεν ἑνὸς τῶν ὑποδημάτων τούτων. Ὁ δὲ Ἄγγλος Τόμσων Βιλκιγκος εὐγενὴς ἔλαβε δύο ἕτερα τὰ ὁποῖα διετήρει εἰσέτι κατὰ τὸ ἔτος 1830 καὶ ἐδείκνυεν αὐτὰ εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ. Βλέπει τις ὅτι τὸ δικαστήριον τοῦτο, ὅπερ

Εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον τῶν *χιβάτων*, ὁ Κόκος καὶ οἱ δύο *γοναποι* ἐξῆλθον ἐκ τῆς κρύπτης αὐτῶν, καὶ ἀκολουθοῦντες κατὰ μῆκος τὰ τείχη τῆς Μητροπόλεως, διευθύνθησαν πρὸς τὰ ἴχνη τῶν ἁρπάγων.

Ἡ *σερένα* ἠκολούθει αὐτὸν βήμασι λύκου.

Οἱ *χιβάτοι* συρόμενοι ὡς ὄφεις ἐπί τε τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν, εἶχον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην προχωρήσει διευθυνόμενοι πρὸς τὴν ἅμαξαν.

Ὁ Ἐρρικέζος καὶ ὁ Φράσκος ἠγρύπνουν ἐκεῖ· ἀλλ' ὅτε ἤκουσαν ἐρχομένους τοὺς δορυφόρους, προϋχώρησαν βήματά τινα πρὸς αὐτούς. Οἱ *χιβάτοι*, ὡς ἀληθεῖς κλέπται, ἐπωφελήθησαν ἐκ τῆς διασκεδάσεως ταύτης νὰ κόψωσι τοὺς ῥυτῆρας τῆς ἁμάξης καὶ ν' ἀπαγάγωσιν τὰς ἡμιόνους, αἵτινες ἐφαίνοντο ὑποδεδημέναι ἐπίτηδες διὰ νὰ κλαπῶσιν.

Ἦν δὲ καὶ τοῦτο λεία ὡς καὶ πᾶν ἕτερον.

Ὡς ἀληθινὰ τέκνα τῆς Γαρδούνης οἱ *χιβάτοι* ἤρξαντο ῥίπτοντες κατεσπευσμένως ἐν τοῖς ὕδασι τὸν ἁμαξηλάτην, ὅστις παρηνόχλει αὐτούς.

Πάντα δὲ ταῦτα ἐγένοντο ἐν ὀλιγωτέρῳ χρόνῳ παρ' ὅσον ἡμεῖς ἐχρειάσθημεν ὅπως περιγράψωμεν αὐτά.

— Ἰδοὺ αὐτὴ, εἶπεν ὁ Ἐρρικέζος εἰς τὸν Φράσκον ὅτε ἐπλησίασαν παρὰ τοῖς δορυφόροις, οἵτινες ἔφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων αὐτῶν τὴν λειποψυχήσασαν Δολόραν.

— Καλά! ἀπεκρίθη ὁ Φράσκος διὰ τόνου σκυθρωποῦ, σιώπα καὶ ἂς σπεύσωμεν.

— Ὦ! ἤδη τὴν κρατοῦμεν, ἐπανέλαβεν ὁ Ἐρρικέζος δι' ὕφους θριαμβευτικοῦ.

— Ὄχι ἀκόμη, ἐπέφερεν ὁ Μανοφίνας κτυπῶν τὸν μύστην εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα διὰ προσβολῆς ἰσχυρᾶς τοῦ ἐγχειριδίου του. Οὕτω δὲ προσβληθεὶς ὁ Ἐρρικέζος, ἐκλονίσθη ὑπὸ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ αἰφνηδίου πόνου, τὸν ὁποῖον ἠσθάνθη, ἀλλ' αἴφνης ἀναλαμβάνων δύναμιν,

διετείνετο ὅτι ἦν ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς θρησκείας Θεοῦ τῆς εἰρήνης, ἐγνώριζε νὰ λαμβάνῃ τὰ μέτρα αὐτοῦ, ἵνα μὴ οἱ *αἱρετικοὶ* διαφεύγωσιν αὐτό. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Θεὸν μετὰ πλείονος ζήλου.

— Βοήθεια! ἐκραυγασεν πρὸς τοὺς δορυφόρους, ἐξ ὧν οἱ δύο ἐγκαταλειπόντες ἀμέσως τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ εἰς τοὺς συντρόφους αὐτῶν, ἔτρεξαν εἰς βοήθειαν τοῦ μύστου.

Ὁ Φράσκος οὐδόλως περιέμενεν αὐτούς. Εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν τοῦ πληγωθέντος ὥρμησεν ἐναντίον τοῦ Μανοφίνα. Ὁ δὲ Ἐρρικέζος, μανιώδης καὶ μὴ διακρίνων τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστράφη κατὰ τοῦ Κουερποδεχιέρου καὶ συνῆψε μετ' αὐτοῦ μάχην λυσσώδη.

Κατὰ τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον, ὁ Κόκος εἶχε τραπῆ εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν δύο δορυφόρων, οἵτινες ἐν τῷ θορύβῳ τῆς μάχης εἶχον φύγει ταχέσι βήμασι πρὸς τὴν ἄμαξαν· ἀλλ' ἀφήσαντες τὴν Δολόραν ἐκεῖ, ἐσώθησαν δι' ὅλης τῆς ταχύτητος τῶν κνημῶν αὐτῶν, χωρὶς νὰ περιμείνωσιν τὴν ἔκβασιν τῆς πάλης ταύτης.

Ὁ Κόκος ἐπιθυμῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ προφυλάξῃ τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ βοηθήσῃ τοὺς *ἀδελφοὺς* αὐτοῦ, ἵστατο ἀμφιρρεπὴς ἐπί τινας στιγμάς· ἐν τούτοις δὲ ὑπερίσχυσαν αἱ πολεμικαὶ αὐτοῦ ὁρμαί. Ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος τῆς μάχης, καὶ ἔφθασεν ἐγκαίρως νὰ σώσῃ τὸν Κουερποδεχιέρρον, ὅστις, καίτοι ἔχων θάρρος λέοντος καὶ ῥώμην ἀθλητικὴν, μεγάλους κόπους ἐδοκίμαζεν ἀντιπαραταττόμενος διὰ μιᾶς ἐναντίον τριῶν ἀντιπάλων, τῶν δύο δορυφόρων καὶ τοῦ Ἐρρικέζου, ὅστις, καίτοι πληγωθεὶς, ἠμύνετο ἀπελπιστικῶς.

Ἡ ἄφιξις τοῦ *ἀλγουαζίλ* μετέβαλε τὴν φάσιν τῶν πραγμάτων. Καίτοι μαχόμενοι οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, προσεπάθουν νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν γέφυραν, ἔνθα ἵστατο ἡ ἅμαξα. Ἐπίσης δὲ καὶ οἱ *Γαρδοῦνοι* ηὔξανον τὰς προσπαθείας αὐτῶν, ὅπως ὠθήσωσιν αὐτοὺς ἐκεῖ, βέβαιοι ὄντες, ὅτι, ἅμα ἔφθανον ἐκεῖ, εὐκόλως ἤθελον ποιήσει αὐτοὺς ἐκ ποδῶν. Πραγματικῶς δὲ, μόλις οἱ δορυφόροι εἶχον θέσει τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας τῆς Τριάνης, ὅτε οἱ *Γαρδοῦνοι* θανατηφόρως αὐτοὺς πληγώσαντες ἔρριψαν αὐτοὺς ἐν τῷ ὕδατι. Ὁ δὲ Ἐρρικέζος ἐξηντλημένος ἤδη, ἔπεσεν εἰς ἀπόστασίν τινα. Ὁ Κουερποδεχιέρρος ἐπανῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ νομίζων αὐτὸν νεκρὸν, ἀνήγειρεν αὐτὸν ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτοῦ καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ὕψους ἐν τῷ ποταμῷ.

Ὁ Κόκος εἶχε στραφῆ πρὸς τὴν ἅμαξαν, συλλογιζόμενος ὅτι καίτοι ὁ Μανοφίνας εὑρισκόμενος μόνος πρὸς μόνον τὸν Φράσκον δὲν ἤθελε κοπιάσει ν' ἀπαλλαγῇ ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ὄμως ἠπατᾶτο. Ὁ

Φράσκος βλέπων ὅτι ἦν μόνος κατὰ τοῦ *γουάπου*, καὶ ἐννοῶν ὅτι κακὸν παιγνίδιον ἔπαιζε μετὰ τοῦ ἀγρίου τούτου Γαρδούνου, εἶχε ῥίψει περὶ τὸν λαιμὸν αὐτοῦ ἓν τῶν μεταξίνων σχοινίων ὡς βρόχον, ἐπιλεγόμενον *κόμβον εὐκολόλυτον*(60).

Παρ' ὀλίγον ἐξέπνεεν ὁ Μανοφίνας, οὕτινος τὸ θάρρος καὶ ἡ ἐπιδεξιότης ἀπεκαθίσταντο ἀνωφελῆ πράγματα. Καταπνιγόμενος ὑπὸ τοῦ δολοφόνου σχοινίου, ἔχανε κατὰ μικρὸν τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὰς δυνάμεις. Τὸ ἐγχειρίδιον ἔπεσεν ἐκ τῆς τρεμούσης χειρὸς αὐτοῦ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐρυθροὶ καὶ ἐξοιδούμενοι κατεκαλύφθησαν ὑπὸ νέφους, καὶ ὁ Φράσκος ἤγειρεν ἤδη τὴν χεῖρα κατ' αὐτοῦ, ὅπως ἀποτελειώσῃ αὐτὸν, ὅτε προσβληθεὶς αὐτὸς ἐν τῇ καρδίᾳ ὑπὸ λεπίδος ὀξείας ἔπεσε πάραυτα νεκρός.

Τὴν πληγὴν δὲ κατέφερεν ἡ Κουλεβρίνα διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῆς Ἀνδαλουσιανῆς λεπίδος.

Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔσπευσε νὰ λύσῃ τὸ σχοινίον, ὅπερ ἔσφιγγεν εἰσέτι τὸν λάρυγκα τοῦ Μανοφίνα. Καίτοι δὲ ὑφιστάμενος τὸ τρομερὸν τοῦτο μαρτύριον ὁ *γουάπος* ἵστατο ὄρθιος.

— Εὖγε! Κουλεβρίνα, εἶπε σφίγγων ζωηρῶς τὴν χεῖρα τῆς *σερένας*· εἶσαι ἀνδρεία καὶ γενναία γυνὴ, καὶ ὁ *αὐθέντης* θὰ σοὶ ἀνταμείψῃ.

— Ὄχι, δὲν θέλω τοῦτο· θέλω ὥστε οὐ μόνος νὰ μοὶ ἀνταμείψῃς.

— Ἐγώ! ἐπέφερεν ὁ *γουάπος* ἐκπεπληγμένος. Ὁμίλει, τί θέλεις; Μὰ τὴν Παρθένον τῶν Τεθλιμμένων, ὁρκίζομαι νὰ σοὶ παραχωρήσω ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ ζητήσῃς.

— Μανοφίνα, εἶπε κρεμαμένη ἀπὸ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ διὰ κινήματος χαρίεντος γυναικείας θωπείας, σοῦ ζητῶ τὴν χάριν τοῦ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας.

— Κουλεβρίνα! ἐπέφερεν ὁ *γουάπος* τεθλιμμένος, μοῦ ζητεῖς πρᾶγμα ἀδύνατον . . . . Τί σοι ἐνδιαφέρει ὁ νέος οὗτος ἱππότης; προσέθηκε δι' ὕφους σκαιοῦ.

---

(60) Οἱ Ἱσπανοὶ, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ἀνδαλουσιανοὶ, εἰσὶ θαυμασίως ἐπιδέξιοι εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ φονίου τούτου ἐργαλείου. Οἱ δὲ μύσται τοῦ ἱεροδικείου, καὶ ἰδίως οἱ δορυφόροι, οὐδέποτε ἐξήρχοντο εἰς ἐκδρομήν τινα χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἐν τῷ θυλακίῳ τὸν *εὐκολόλυτον κόμβον*, βρόχον εὔχρηστον. Τὸ μετάξινον τοῦτο σχοι-

— Δὲν πρέπει νὰ *σκοτώσῃ τις* ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τόσον ἀγαπῶνται, ἀπεκρίθη ἡ *σερένα*· καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἤθελεν ἀποθάνει ἀπὸ πὴν λύπην της, ἐὰν τὴν ἥρπαζον τὸν ἀρραβωνιαστικόν της, καθὼς κ' ἐγὼ ἤθελον ἀποθάνει τὴν ἑσπέραν ταύτην, ἐὰν σ' ἐφόνευον, Μανοφίνα μου.

— Δὲν ἐμπορῶ νὰ ὑποσχεθῶ τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ γουάπος συγκεκινημένος ἐνταυτῷ καὶ τεθορυβημένος· διότι δὲν ἠδύνατο νὰ προδώσῃ πᾶν ὅ,τι ἐνόμιζε χρέος αὐτοῦ, καὶ ἐθλίβετο εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ν' ἀπαρέσῃ εἰς ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἠγάπα.

Ἡ *σερένα* ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

— Μὴ κλαίῃς οὕτως, *ἀγάπη μου*, εἶπεν ὁ *γουάπος* σφίγγων αὐτὴν τρυφερῶς ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, θὰ ἴδωμεν τί ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν.

Κατὰ τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον, ὁ Κόκος καὶ ὁ Κουερποδεχιέρρος εἶχον σύρει ἀπὸ τῆς ἁμάξης τὴν Δολόραν πάντοτε ἐν λειποθυμίᾳ εὑρισκομένην.

— Τί θὰ τὴν κάμωμεν αὐτὴν τὴν δεσποινίδα; ἠρώτησεν ὁ Μανοφίνας πλησιάζων πρὸς τὸν Κόκον.

— Ἀκολουθεῖτε ἡμᾶς, καὶ ἐπαγρυπνεῖτε, ἀπεκρίθη ὁ *ἀλγουαζίλ*.

Καὶ προχωρήσας μετὰ τοῦ Κουερποδεχιέρρου, ὁ Κόκος ἐβάδισε πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποστόλου, κειμένην ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης τοῦ Γαδαλκιβήρου. Ὁ δὲ Μανοφίνας καὶ ἡ *σερένα* ἠκολούθουν αὐτοὺς ἐξ ἀποστάσεώς τινος ἕτοιμοι νὰ ὑπερασπισθῶσιν αὐτοὺς ἐναντίον νέων ἐπιβουλῶν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Ε'.

Τὸ δεῖπνον τῶν Μοναχῶν.

Τὸ παλάτιον τεῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἦν νίον σπανίως μετεχειρίζοντο εἰς τὸ νὰ πνίξωσιν ἐχθρὸν ἀνθιστάμενον. Τίς ἤθελε τολμήσει ν' ἀντισταθῇ κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως! Ὁ *εὐκολόλυτος κόμβος* ἐχρησίμευε κυρίως εἰς τὸ νὰ πνίγωσι τοὺς κύνας, οἵτινες ὑλακτοῦντες ἠδύναντο νὰ διεγείρωσιν ὑποψίας, καὶ ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὸ νὰ προλαμβάνωσι τὰς φωνὰς τῶν δεσμωτῶν, μέχρις οὗ δυνηθῇ τις νὰ θέτῃ φίμωτρον εἰς τὸ στόμα αὐτῶν. Βλέπει τις πόσον ἡ σκληρότης τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ψυχρῶς καὶ ἐπιδεξίως ἦν ἔμφρων.

μέγιστον καὶ πολυτελέστατον κτίριον μαυρούσιον, κατοικούμενόν ποτε ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σηβίλλης. Διερχόμενος λαμπροτάτους κήπους ἐστολισμένους δι' ὡραιοτάτων ἀνθέων καὶ δένδρων σπανιωτάτων, ἔρθανέ τις εἰς ἔπαυλιν μεμονωμένην, ἥτις ἐχρησίμευεν ἄλλοτε ὡς αἴθουσα λουτροῦ.

Ὁ φιλήδονος Ἄρβουες ἔδωκεν αὐτῷ ὅλως ἄλλοτον προορισμόν.

Ἡ ἔπαυλις αὕτη, μεμακρυσμένη ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς κυρίας κατοικίας, καὶ ὡς κεκρυμμένη ἐν ὄγκῳ φυλλώματος, ἦν τὸ σύνηθες κέντρον τῶν συνεντεύξεων τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ καὶ τῶν εὐνοουμένων αὐτοῦ. Ἐπίσκοποι καὶ Μοναχοί, ἄνθρωποι, ὅσον δίδεται, ἀκόλαστοι ἐκορέννυον ἐν παραφορᾷ κατὰ τὰς νύκτας τῶν ὀργίων αὐτῶν, τὴν κτηνώδη φλόγα, ἥτις κατέτρωγεν αὐτούς, ἀπορρίπτοντες μακρὰν, ὡς βαρύτατόν τι ἔνδυμα, τὸν περιορισμὸν τῆς ποιμαντικῆς ῥάβδου ἢ τοῦ ῥάσου, καὶ ἀφίνοντες τὸν χαλινὸν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀσωτείας, ὅπερ ἐξηντλεῖτο τότε εἰς ῥυπαρὰς φαντασίας, εἰς λόγους ἀσέμνους, εἰς ἀπιστεύτους προκλήσεις, εἰς καυχησιολογίας γιγαντιαίας, αἵτινες ὑπερέβαινον πᾶν ὅ,τι δύναται μόλις νὰ συλλάβῃ λαϊκοῦ τινος φαντασία.

Οἱ Μοναχοὶ οὗτοι ἐπεφύλαττον διὰ τὰς νυκτερινὰς αὐτῶν σκηνὰς πᾶν ὅ,τι ὁ συνήθης περιορισμὸς τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐνετύπου ἰσχυρῶς εἰς τὰς ἠθικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Ἦν δὲ χείμαρρος αὐξανόμενος ἐξ ὅλων τῶν προσκομμάτων, ἅτινα ἀπήντα κατὰ τὸν ῥοῦν αὐτοῦ, ἐξ ὅλων τῶν ἀκαθαρσιῶν, τὰς ὁποίας τὸ ὁρμητικὸν αὐτοῦ ῥεῦμα συμπαρέσυρε σὺν αὐτῷ. Καὶ ἐκεῖ ἐπίσης, ἐν ἐλλείψει ἑτέρας τροφῆς εἰς τὴν φλογερὰν λάβαν τῆς φαντασίας αὐτῶν ἐξειργάζοντο τοὺς θηριώδεις νόμους τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, κώδηκα βάρβαρον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἑκάστη βασιλεία ἱεροεξεταστοῦ προσέθετεν ἄρθρα τινὰ ἀγριώτερα, τέρας εἰδεχθὲς ἐκ γεννημάτων μοιχῶν, ὅπερ, καθὼς τὰ τέκνα τοῦ Ἀνταίου, ἐζήτει νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν οὐρανόν.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον τόσον μεγάλην ἀνάγκην φλογερῶν συγκινήσεων, ὥστε δὲν εὕρισκον εἰμὴ ἐν τῷ αἵματι καὶ τῇ πυρᾷ ἀνακούφισίν τινα τῆς ἀκορέστου αὐτῶν ἐπιθυμίας τῶν αἰσθήσεων. Ὁ δαίμων εἶχεν ἐνσαρκωθῇ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἤθελέ τις παρακινηθῇ νὰ πιστεύσῃ ὅτι μετὰ τὴν ἐνσάρκωσιν Θεοῦ ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἐπῆλθεν ἡ ἐνσάρκωσις πάντων τῶν καταχθονίων πνευμάτων ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἱεροεξεταστῶν.

Τινὲς, εἴποι τις ἂν ἡμῖν, ὑπῆρξαν ἐκ καλῆς πίστεως φανατικοί. Ἀναγνώσατε τὴν ἱστορίαν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ ἀποκρίθητε ἡμῖν. Ἡ θηριώδης αὕτη σύστασις δημιουργηθεῖσα ὑπὸ τῆς πολιτικῆς τῶν παπῶν, ἀνεχθεῖσα, προστατευθεῖσα ἐν Ἱσπανίᾳ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς τῶν βασιλέων, οὐδόλως διέψευσε τὴν ἀκάθαρτον αὐτῆς πηγὴν, καὶ οἱ πράκτορες ἐξουσίας παρανόμου, ὑπῆρξαν πάντες παράνομοι ὡς αὐτή.

Ἦν μεσονύκτιον.

Ἐν τῇ ἐρημικῇ ἐπαύλει τῇ προσαρτωμένῃ εἰς τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐν τῷ μέσῳ αἰθούσης κομψῆς ὑψοῦτο τράπεζα πολυτελής.

Ἡ ὀροφὴ τῆς αἰθούσης ταύτης ἦν ἐζωγραφισμένη διὰ λεπτοφυῶν ἀραβουργημάτων, ἔργου πολυτίμου τῶν μαύρων καλλιτεχνῶν. Ἐπὶ τῶν τοίχων δὲ τοιχογραφίαι λαμπραὶ παρίστανον καρποὺς καὶ ἄνθη παντὸς εἴδους, ἀπομιμούμεναι τὴν φύσιν τόσον, ὥστε ζηλότυπον αὐτὴν ν' ἀποκαταστήσωσι, καὶ περιεκόσμουν ἐπιφανείας, τὰς ὁποίας ἡ καλλιτεχνικὴ ἀρέσκεια τῶν ἱερεξεταστῶν εἶχεν ἐπιστολίσει διὰ σκηνῶν τὰ μάλιστα ἀκολάστων ἐκ τῆς ἐθνικῆς μυθολογίας.

Ἡ Κλυτία, ἡμίγυμνος, κατακεκλιμένη ἐπὶ κλίνης ἐξ ἀνθέων, πεπυρωμένη καὶ ἐκνευρισμένη συγχρόνως, ἔστρεφε πρὸς τὸν ἥλιον τοὺς λάμποντας αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐξ ἐρωτικῶν ἐπιθυμιῶν. Ὁ Ζεὺς, ὁ ἀθάνατος ἐκεῖνος ἄσωτος, ἔπαιζεν ἐντὸς τῶν κυμάτων πλησίον τῆς Λήδας, ὑπὸ μορφὴν κύκνου, ἐκφράζων ἐν ταῖς ἥττον κεκρυμμέναις στάσεσι τὰς διακαεῖς ἐπιθυμίας τῶν ἡδονῶν, αἵτινες κατεβίβρωσκον αὐτόν.

Ἡ Ἀφροδίτη ἐπὶ τέλους, ἡ μεγάλη ἑταίρα, ἐν πάσαις ταῖς φάσεσι τοῦ ἐρωτικοῦ καὶ ἀκολάστου αὐτῆς βίου ἀσέμνως ἐφαίνετο ἐζωγραφισμένη. Ἐχρεώστει νὰ ἦναι τις ἅγιος, ἵνα μὴ πειράζηται βλέπων ὅλας τὰς ἀσέμνους ταύτας εἰκόνας, αἵτινες ἦσαν προωρισμέναι ἵνα δίδωσι τροφὴν τοῖς αἰσθητικοῖς πάθεσι τῶν κυρίων ἱεροεξεταστῶν. Πλούσιον δὲ μωσαϊκὸν ἐσχημάτιζε τὸ ἔδαφος τῆς αἰθούσης ταύτης, καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ ἱσταμένης τραπέζης, οἱ σπανιώτατοι καρποὶ, τὰ ἐκλεκτότερα ἐδέσματα κατεπλήρουν δοχεῖα μεγάλα ἐκ λιθίνου κρυστάλλου καὶ σιννικοῦ.

Τὸ *Ξερὲς ἡ Τινταρόττα*, ὁ γλυκὺς οἶνος τοῦ Μαλαγᾶ, τὸ μειλίχιον ποτὸν τῆς βανανέας, νεωστὶ εἰσαχθὲν ἐξ Ἀμερικῆς, πάντες οἱ διάπυροι οὗτοι οἶνοι, προϊόντα φλογεροῦ οὐρανοῦ, ἐν ἀφθονίᾳ ἐκυκλοφόρουν μεταξὺ τῶν συνδαιτυμόνων, ἐπισκήπων μοσχομυριζόντων καὶ μοναχῶν φαιδρῶν, προεδρεύοντος τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Δεσπότου τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης.

Φιλδρότης παράφρων καὶ ὀλίγον μυστικὴ ἐνεψύχου πάντα τὰ σκαιὰ ταῦτα καὶ θερμὰ πρόσωπα. Πρὸ πάντων δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἐξέπεμπον πῦρ ἀσύνηθες. Αἱ ἀγωνίαι τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς ἀβεβαιότητος συνήνουν τὴν δηκτικὴν αὐτῶν δριμύτητα τῇ ἐλαφρᾷ μέθῃ τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ. Αἱ κεφαλαὶ δὲ ἦταν ἐξημμέναι, τὸ λογικὸν ὅμως διεῖπεν εἰσέτι αὐτὰς, καὶ οἱ βαθμοὶ οὐδόλως εἶχον ἀνατραπῆ. Ἕκαστος δὲ διετηρεῖτο ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ, καὶ χρῶμα τι σεμνοτυφίας μοναχικῆς ἐκάλυπτεν εἰσέτι τὴν ἐλευθερίαν τῶν λόγων.

Πρῶτος δὲ ὁ κύριος Ἄρβουες ἀηδίασεν ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τούτου.

— Γνωρίζετε, πατέρες μου, ἀνέκραξε διὰ φωνῆς κατά τι οἰνοβαροῦς, ὅτι ὁ θυρωρὸς τοῦ οὐρανοῦ (61) σφυρηλατεῖ ἀκαταπαύστως νέας κλεῖδας, ἵνα ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον φυλάττῃ τὰς εἰσόδους τοῦ ὡραίου τούτου βασιλείου, καὶ ἐπαυξάνῃ δι' ἡμᾶς τὰς χαρμονὰς τῆς γῆς; Ἰδοὺ ὅτι ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἐγκατεστάθη ἐν Πορτογαλλίᾳ (62), καὶ ἐντὸς ὀλίγου μηδ' ἐλαχίστη γωνία τῆς σφαίρας θὰ μείνῃ μὴ οὖσα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν.

— Τόσῳ τὸ καλλί-ερον, ἐπέφερεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Τολέδης, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶναι μύλος, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ κακὸς καρπὸς, τὸν ὁποῖον συντρίβει τις, μεταβάλλεται δι' ἡμᾶς εἰς ὡραῖα διπλᾶ φλωρία τῆς Ἱσπανίας.

— Καὶ τὰ διπλᾶ φλωρία, εἰς οὐρανίας ἡδονάς, εἰς πανηγύρεις ἡδυπαθεῖς, εἶπε προεστώς τις τῶν δομινικανῶν, ἔχων τὸ πρόσωπον πλῆρες λαγνίας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φλογιζομένους.

— Βεβαίως, ἀπεφήνατο ὁ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ προτιμώτερον νὰ

(61) Ὁ Πάπας.

(62) Ὁ συγγραφεὺς πράττει ἐνταῦθα ἀναχρονισμὸν ἑκούσιον. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις δὲν κατεστάθη ἐν Πορτογαλλίᾳ εἰμὴ κατὰ τὸ ἔτος 1551 ἢ 1552, ὑπὸ τοῦ *ψευδοῦς πρέσβεως* Ἰωάννου Περὲζ δὲ Σαβεδρᾶ, περὶ οὗ ἐρρέθη ἐν τῇ 12ῃ σημειώσει.

ἦναι τις ἱεροξεταστὴς ἢ πάπας· καὶ ὁ θυρωρὸς τοῦ παραδείσου, ὅστις λέγεται αὐθέντης ἡμῶν, δὲν εἶναι, γενικῶς εἰπεῖν, εἰμὴ ὁ ἐπιστάστης τῶν μικρῶν ἐξόδων τῶν διασκεδάσεων ἡμῶν.

— Καὶ ἔπειτα, ἐπέφερε νέος τις μοναχὸς, ὡραῖος ὡς νεᾶνις καὶ εὐνοούμενος τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, ὁ πάπας εἶναι τόσον γέρων! εἰς τί χρησιμεύουσι τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, ὅταν δὲν δύναταί τις πλέον νὰ χαρῇ δι' αὐτῶν;

— Κάλλιον νὰ ἦναι τις δόκιμος ἐν μονῇ δομινικανῶν, δὲν εἶναι ἀληθὲς, Ἰοσῆ; εἶπεν ὁ μέγας ἱεροξεταστὴς θωπεύων διὰ τῆς λευκῆς αὐτοῦ χειρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ νεαροῦ δοκίμου.

— Κάλλιον νὰ ἦναι τις ταπεινὸς αἰχμάλωτος τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος, ἐπέφερεν ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἐν προσπεποιημένῃ ταπεινότητι.

— Ὁ πάπας σπείρει, καὶ ἡμεῖς θερίζομεν, εἶπε φαιδρῶς ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Τολέδης· καὶ καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος χασμᾶται μὲ τοὺς καρδινάλεις του, ἡμεῖς συνάγομεν εἰς τὰ πεδία τῆς Κυθήρας ὅλα τὰ ὡραῖα ἄνθη τοῦ ἔρωτος, ἅτινα εὑρίσκονται ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν.

— Μηδὲ τὸν κόπον μάλιστα λαμβάνω νὰ κύψω διὰ νὰ συνάξω αὐτὰ, εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Μαλαγᾶ, ὅστις ἦν ἐκ τῶν προσκεκλημένων ἐν τῇ πανηγύρει· Ἡ ἡγουμένη τῆς μονῆς τῶν ἀνυποδήτων καρμηλιτισσῶν ἀναλαμβάνει τὴν φροντίδα ταύτην δι' ἐμὲ, καὶ τὰ πρωτοφανῆ τῶν ὡραιοτάτων ἀνθέων τοῦ κήπου αὐτῆς μοὶ προσφέρονται ὑπ' αὐτῆς.

— Ἐγὼ, εἶπεν ὁ προεστὼς, πολὺ ἀγαπῶ νὰ συλλέγω αὐτὰ ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὅτε ὁ καλός μου ἀστὴρ μοὶ φέρει εἰς τὸ ἐξομολογητήριόν μου, νεαρὰς καὶ ὡραίας ἀμνάδας· καὶ σπανιώτατα τὰ ἄνθη ταῦτα ἐπιστρέφουσι χωρὶς νὰ φυλλορροήσωσι. Δὲν χαρίζομαι εἰμὴ εἰς ἐκείνας, αἵτινες ὑπερέβησαν τὸ τριακοστὸν ἔτος.

— Ἐγὼ ὀλιγώτερον τούτου κόπον λαμβάνω, εἶπεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Τολέδης· ὅταν μοὶ ἀρέσῃ μία γυνὴ, ἁπλῶς εἰδοποιῶ τὴν ἑταιρίαν τῆς Γαρδούνης καὶ ἀπαγάγουσιν αὐτὴν δι' ἐμέ.

— Ὠφέλιμος ἑταιρία! ἐπεῖπεν ὁ μέγας ἱεροξεταστὴς, καὶ χρεωστοῦμεν νὰ προστατεύωμεν αὐτὴν ἐξ ὅλων ἡμῶν τῶν δυνάμεων, δεσπόται μου. Ἀφ' ἧς ἡμέρας δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐν Ἱσπανίᾳ ἡ ἀδελφότης τῆς Γαρδούνης, χρεωστοῦμεν ν' ἀποχαιρετήσωμεν

τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰς ἐκδικήσεις ἡμῶν. Θὰ ἐγένετο ἀνάγκη τότε νὰ ἐνεργῶμεν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῶν μεγάλην βλάβην ἤθελον ὑποστῆ.

— Καὶ πῶς; ἀνέκραξεν ἕτερός τις ἱεροξεταστὴς, ὑπάρχει λοιπὸν κάλλιόν τι τῶν μυστῶν τοῦ ἱερωδικείου διὰ τὰς νυκτερινὰς ἀπαγωγὰς καὶ τὰς λαθραίας δολοφονίας; Εἷς μύστης εἶναι ἄφωνος ὡς ὁ θάνατος, καὶ δύναται τὰ πάντα ἀτιμωρητὶ νὰ πράξῃ· ἐπειδὴ αἱ λέξεις *ἱερὰ ἐξέτασις* εἶναι ἐγγυήτριαι τῶν πράξεων αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς τολμᾷ νὰ μυρμυρίσῃ τι περὶ τούτων.

— Πτωχοὶ ἄνθρωποι! εἶπεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες κλίνων πρὸς τὸ οὖς τοῦ δοκίμου, οὗτινος ἡ βαθεῖα ὠχρότης εἴριζε κατὰ τῆς φαιδρότητος τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ, πτωχοὶ ἄνθρωποι! ἐμέθυσαν μᾶλλον ἐκ ματαιότητος ἢ ἐκ τῶν οἴνων τοὺς ὁποίους ἐπιδαψιλεύω αὐτοῖς.

— Καὶ οὕτως ἡ ἐκλαμπρότης ὑμῶν εἶναι κύριος αὐτῶν καθ' ὅλα, δέσποτά μου, εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁ δόκιμος· ὑμεῖς γνωρίζετε νὰ διατηρῆτε τὸ λογικὸν ὑμῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀργίων, καὶ νὰ ἀκούητε μετὰ φλέγματος πᾶν ὅ,τι καυχῶνται ἐν τῇ μέθῃ.

Ὁ θόρυβος τῶν φωνῶν ἐκάλυψε τὴν χαμηλῇ τῇ φωνῇ ταύτην συνδιάλεξιν.

— Ὁ Ἐρρικέζος δὲν ἔρχεται, εἶπεν ὁ ἱεροξεταστὴς ἀνησύχως. Δὲν τὸν εὗρες λοιπὸν, Ἰοσῆ, εἰς τὴν γέφυραν τῆς Τριάνης;

— Οὐχὶ, ἀπεκρίνατο ὁ νεαρὸς μοναχὸς. Ἔκρινα φρονιμώτερον ν' ἀφήσω αὐτὸν νὰ ἐνεργήσῃ μόνος. Ἀλλ' ἐστὲ ἥσυχος, Δέσποτά μου, ὁ Ἐρρικέζος εἶναι πιστός.

— Περὶ τίνος ὁμιλεῖτε λοιπὸν αὐθένται μου, ἠρώτασεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τοῦ Μαλαγᾶ καὶ τῆς Τολέδης.

— Δέσποτα, εἶπεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὡμιλοῦμεν περὶ τῶν ὡραίων γυναικῶν, τὰς ὁποίας ἔχει ἡ ὑμετέρα πόλις τῆς Σεβίλλης, καὶ ὑπεστήριζον εἰς τὸν ἐπίσκοπον τοῦ Μαλαγᾶ ὅτι ἡ πασῶν ὡραιοτέρα εἶναι ἡ Δολόρα Ἀργόζου, ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ.

Ὁ Ἄρβουες ἐποίησε κίνημα ἐκπλήξεως.

Ὦ! ὅσον διὰ τὴν νεάνιδα ταύτην, εἶπεν ὁ παχὺς προεστὼς, αὐτὴ εἶναι πολίχνη ἀπόρθητος· δὶς ἤκουσα αὐτὴν ἐξομολογουμένην καὶ πολὺ ὑποπτεύομαι μήπως ἦναι μεμολυσμένη ὑπὸ αἱρέσεως· συζητεῖ ὡς τις μαθητὴς τοῦ Λουθήρου.

— Ὁπόσον ὡραία αἱρετική, νὰ βλέπῃ τις αὐτὴν καιομένην! εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Μαγαλᾶ.

— Ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ ἔρωτος, θέλετε νὰ εἴπητε ἀναμφιβόλως, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Τολέδης· αὕτη ἤθελεν εἶσθαι κατάκτησις ἀξία τῆς αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος.

— Δὲν ἔχετε τι δυσκολώτερον τούτου νὰ μοὶ προτείνητε ἐπηρώτησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες μετὰ μειδιάματος πλήρους οἰήσεως.

— Ἡ Ἐκλαμπρότης σου ὀπισθοχωρεῖ, εἶπεν ὁ προεστὼς τῶν δομινικανῶν.

— Οὐδόλως ὀπισθοχωρῶ, ἀπεκρίθη ὁ ἱεροεξεταστὴς περιφέρων βλέμματα ἐπάρσεως ἐπὶ τῆς ὁμηγύρεως· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἐπεθύμουν νὰ μὴ κατορθώσω τόσον ὀλίγον διὰ νὰ γίνω ὑμῖν εὐχάριστος, πατέρες μου.

— Ἡμεῖς εὐχαριστούμεθα ἐκ τούτου! ἀνέκραξαν ἐν χορῷ πάντες οἱ συνδαιτημόνες.

Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην, θύρας βαρὺ ἐκ μετάξης παραπέτασμα ἠνεῴγη ἐν τῷ βάθει τῆς αἰθούσης, καὶ μύστης τις ἐπλησίασε πρὸς τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν.

— Δέσποτα, εἶπεν, ὁ Ἐρρικέζος ζητεῖ νὰ εἰσαχθῇ παρὰ τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐκλαμπρότητι.

Μειδίαμα θριάμβου διερώτισε τὸ πρόσωπον τοῦ Πέτρου Ἄρβουες.

— Αὐθέναι μου; εἶπεν, ὁ διάβολος ἐξυπηρέτησεν ὑμᾶς κατὰ τὴν εὐχαρίστησιν ὑμῶν. Θὰ ἰδῆτε τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ. Ἔπειτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν μύστην, ὁ Ἐρρικέζος δύναται νὰ εἰσέλθῃ, προσέθηκεν.

Ὁ μύστης ἐγένετο ἄφαντος.

Πάντες δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης τῆς πανηγύρεως.

— Δέσποτα, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Τολέδης, ζητῶ παρ' ὑμῶν ἑκατὸν ἡμέρας ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν διὰ τὸν καλὸν τοῦτον Ἐρρικέζον, ὅστις ἄγει ἡμῖν τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κάλλιστος ὑπηρέτης τῆς ἁγιωτάτης ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Μόλις εἶχε τελειώσει τοὺς λόγους τούτους ὁ Ἄρβουες, ὅτε τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας ἀνηγέρθη ἐκ νέου, καὶ ὁ *καλὸς* Ἐρρικέζος, ὠχρὸς, αἱματόφυρτος, κάθυγρος, εἰσῆλθεν, ἀλλὰ μόνος καὶ δυνάμενος μόλις νὰ στηρίζηται.

— Τί εἶναι τοῦτο; ἐπέφερεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐκπεπληγμένος.

— Δέσποτα, ἀπεκρίθη ὁ μύστης διὰ φωνῆς ἐξησθενημένης, ὅλοι οἱ δορυφόροι ἡμῶν ἐφονεύθησαν, ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ μᾶς ἀνηρπάγη, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἐσώθην κολυμβῶν διὰ νὰ ἔλθω νὰ δώσω ὑμῖν λόγον τῆς ἐντολῆς μου.

Οἱ πάντες ἐποιήσαντο κύκλον περὶ τὸν Ἐρρικέζον, ὅστις διηγήθη τότε διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς τὰ συμβεβηκότα τῆς νυκτὸς ἐκείνης.

Κατὰ τὴν ἀφήγησιν δὲ ταύτην οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐσπινθηροβόλουν ἐξ ὀργῆς.

— Ὅλοι λοιπὸν ἐξίσου ἄνανδροι ὑπήρξατε! εἶπεν ἐπὶ τέλους ἐν φρικαλέῳ σαρκασμῷ.

— Ὅλοι ἐπράξαμεν ὅ,τι ἠδυνήθημεν διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰς θελήσεις τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος, ἀπεκρίθη ὁ Ἐρρικέζος δειλῶς.

— Καὶ ὁ Φράσκος; ἠρώτησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες.

— Ἀπέθανε, Δέσποτα· ἀπέθανεν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι, εἶπεν ὁ Ἐρρικέζος, ὅστις ἠγνόει τὴν φυγὴν τῶν δύο πρώτων δορυφόρων.

— Εἶσαι ἄθλιος! ἀνεφώνησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς διὰ φωνῆς τρομερᾶς, ἔξελθε ἀπὸ τῆς παρουσίας μου, καὶ μὴ ἐμφανισθῇς ποτὲ ἐνώπιόν μου!

Ὁ Ἐρρικέζος ἐξησθενημένος ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοσχεδίου λουτροῦ ἐν τῷ Γαδαλκιβήρῳ καὶ ἐκ τῶν συγκινήσεων τῆς ἑσπέρας, οὐδόλως ἀντέσχεν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην προσβολήν. Αἱ κνῆμαι αὐτοῦ ἀπώλεσαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ ὁ Ἐρρικέζος ἔπεσεν ἀναίσθητος.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐσήμανε, καὶ δύο ὑπηρέται ἐφάνησαν.

— Μεταφέρατε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, εἶπεν ἀδιαφόρως.

Ἔπειτα δὲ ἀποτεινόμενός πρὸς τοὺς συνδαιτυμόνας αὐτοῦ,

— Εἰς τὴν τράπεζαν, αὐθέναι μου, καὶ τελειώσωμεν τὴν νύκτα ὅπως ἠρχίσαμεν.

Οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἀνέλαβον τὰς θέσεις αὐτῶν καὶ τὰ μεθυστικὰ ποτὰ ἐκυκλοφόρησαν καὶ αὖθις.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες εἶχεν τὴν λύσσαν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ διεσκέδαζεν αὐτὴν διὰ χαρᾶς παράφρονος, διὰ λόγων ζωηρῶν καὶ δηκτικῶν.

Ὁ Ἰοσὴς, ὁ εὐνοούμενος αὐτοῦ ἐθεώρει αὐτόν ἐν ἀταράχῳ προσοχῇ. Ὁ δόκιμος ἦν ἤδη ὠχρότερος τοῦ συνήθους, καὶ οἱ μέλανες καὶ φλογεροὶ αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἐσπινθηροβόλουν σκαιὰν εἰρωνείαν.

— Ἰοσῆ, εἶπεν ὁ Ἄρβουες κλίνων πρὸς τὸ οὖς τοῦ εὐνοουμένου, ἰδοὺ μία ἑσπέρα, τὴν ὁποίαν πολὺ ἀκριβὰ θὰ πληρώσῃ ὁ διοικητὴς τῆς Σηβίλλης.

Διαλογισμὸς πλήρης χαρᾶς διῆλθε διὰ τοῦ μετώπου τοῦ δοκίμου, ἀλλ' ἔμεινεν ἀνεξήγητος εἰς τὸν ἱεροεξεταστήν.

Τὰ ὄργια ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς πρωΐας(63).

ΣΤ'.

Ἡ οἰκία τοῦ αἱρετικοῦ.

Ἡ κατοικία τοῦ ἀποστόλου ἦν ἀγροικία μεμονωμένη ἐν τῷ μέσῳ κήπου γεωργικοῦ ποτιζομένου ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ Γαδαλκιβήρου. Ὁ ἀπόστολος ἦν τῶν ἱεροκηρύκων ἐκείνων καὶ πνευματικῶν μοναχῶν, οἵτινες καίτοι ἀκολουθοῦντες ἐλευθέρως τοὺς κανόνας τοῦ τάγματος, ὅπερ ἀσπάζονται, εἰς οὐδὲν θρησκευτικὸν σωματεῖον ἀνήκουσιν. Ὁ μοναχὸς δὲ οὗτος ἦν ὁ αὐτὸς, ὃν εἴδομεν ἤδη ἐν τῷ οἰνοπωλείῳ τῆς Σάπας.

Ἐξελέξατο τὸ ταπεινὸν τοῦτο ἀναχωρητήριον, ἔνθα ἤρχετο ν' ἀναπαυθῇ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν αὐτοῦ ἔργων· διότι ἕνεκα τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ, πολλάκις εἶχε χρησιμεύσει ὡς καταφύγιον εἰς τὰ θύματα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τοσαῦτα συμβεβηκότα ἔλαβον χώραν ἐν τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ, ἡ Δολόρα εὑρίσκετο μόνη ἐν τῷ θαλά-

(63) Ἡ σκηνὴ αὕτη τῶν ὀργίων, ἣν ὁ συγγραφεὺς περιγράφει, ἐνδέχεται νὰ φανῇ ὑπερβολικὴ καὶ δυσμενὴς ἴσως εἴς τινας τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν· ἐν τούτοις παρόμοιοι σκηναὶ συχνάκις ἐλάμβανον χώραν παρὰ τισὶ μεγάλοις λειτουργοῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱσπανίας. Ὁ ἱστορικὸς Μαριάνας ἀναφέρει ὅτι, ἐνῷ ὁ ὀψώνης τοῦ βασιλέως Ἐρρίκου τοῦ τρίτου ἠναγκάσθη νὰ ὑποθηκεύσῃ τὴν χλαμύδα τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὅπως ἀγοράσῃ τὰ ἀναγκαῖα τοῦ γεύματος, οἱ κύριοι αὐλικοὶ παρεδίδοντο, παρὰ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Τολεδης διαμένοντι ἐν Βουργῷ, εἰς ὅλας τὰς ἀσωτείας τῆς τραπέζης, τῇ συντροφίᾳ πολλῶν ἐπισκόπων καὶ ἄλλων μεγάλων ἱεραρχῶν τῆς Καστίλλης.

μῳ, ὅσπερ ἐχρησίμευεν αὐτῇ ὡς ἄσυλον. Ἐπήρχετο δὲ ἡ νὺξ, ἥτις καλύπτουσα τὰ ἀντικείμενα διὰ χρωματισμοῦ ὠχροῦ, ἔδιδεν εἰς τὸν ποταμὸν τὴν ὄψιν πλατείας ταινίας κυματοειδοῦς.

Καίτοι δὲ πνέοντος δριμέος ἀνέμου, ἡ Δολόρα ἠνέῳξε τὸ παράθυρον καὶ διὰ τῆς λευκῆς αὐτῆς χειρὸς ἀπωθήσασα τὴν κόμην αὐτῆς, ἥτις ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, προσέφερε τὸ γυμνὸν καὶ φλέγον αὐτῆς μέτωπον εἰς τὴν δριμεῖαν καὶ παγερὰν ἐκείνην πνοήν. Σκιὰ ἀπελπισία κατέθλιβε τὴν ψυχὴν αὐτῆς, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς εἶχον ἐξοιδωθῇ ἐκ δακρύων, καὶ φλέβες ὑποκύανοι διηυλάκουν τὸ ἐκ μαρμάρου ἐκεῖνο πρόσωπον.

Εἰς μάτην ἐν τῇ βαθείᾳ θλίψει, ἥτις κατέτηκεν αὐτὴν, εἶχε προστρέξει εἰς τὰς παρηγορίας τῆς προσευχῆς. Ὁ ἄγγελος, ὅστις προσάγει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ τὴν φλογερὰν ἔκφρασιν τῶν ἡμετέρων δεινῶν, καὶ εἰς ἀντάλλαγμα φέρει ἡμῖν τὰ δάκρυα, ἅτινα παρηγοροῦσι, ματαίως ἐκίνησε τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς Δολόρας. Τὸ θανατηφόρον ἄλγος τῆς ψυχης αὐτῆς οὐδαμῶς ἠδυνήθη ν' ἀνακουφισθῇ. Ἡ νεᾶνις αὕτη ἔχουσα τὴν καρδίαν ἰσχυρὰν, τὸ λογικὸν εὐθὺ καὶ σοβαρὸν, ἧς ἡ πίστις ἅπασα ἀνεπαύετο ἐπὶ τῶν καθαρωτάτων ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἄδολος αὕτη καὶ ἐνθουσιῶσα χριστιανὴ, ἥτις ἤθελε ν' ἀνεύρῃ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ἱερεῖ, ὅστις δι' αὐτὴν οὐδόλως ἦν ἄνθρωπος ἀλλ' ὅν τι μεταμεμορφωμένον, ἡ ἐνθουσιώδης αὕτη φίλη πάσης ἰδανικῆς ἐντελείας, ποιήτρια ἔν τε τῷ ἔρωτι καὶ τῇ θρησκείᾳ, δὲν ἠδυνήθη ἄνευ βαθείας φρίκης νὰ διΐδῃ τὴν ἄβυσσον τῆς λαγνίας καὶ τῆς ὑποκρισίας, ἐν ᾗ ἐβυθίζοντο ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐλέγοντο λειτουργοὶ αὐτοῦ.

Ἡ ἀμφιβολία, ἡ καταστρέφουσα αὕτη πληγὴ ἡ σχεδὸν ἀθεράπευτος, ἥτις συχνάκις δὲν παύει εἰμὴ ἀφοῦ τὰ πάντα κατερημώσῃ εἶχεν ἐπιψαύσει τὴν ψυχὴν τῆς Δολόρας καὶ ἐξογκώσει τὴν καρδίαν αὐτῆς διὰ τοῦ θανατηφόρου ἐκείνου δηλητηρίου, οὗτινος ἡ προσβολὴ καίει καὶ καταβροχθίζει.

« Πῶς ! ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν μετὰ πικρίας, αὐτοὶ εἶναι λοιπὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Σωτῆρος ! οἱ φύλακες τῶν νόμων! Ὦ! Ἐὰν ὁ Ἰησοῦς ἀπέβαλεν ἄλλοτε τοὺς ἐν τῷ ναῷ πωλοῦντας, δὲν δύναται σήμερον νὰ ἐξορίσῃ τοὺς ἱεροεξεταστὰς ἱερεῖς; Ἡ φλὸξ τῶν πυρῶν τὰς ὁποίας ἀνάπτουσι, δὲν θὰ στραφῇ κατ' αὐτῶν τούτων, ἵνα καταφάγῃ αὐτούς; »

Ὀργὴ δὲ διακαὴς καὶ ἁγία ἐμυκᾶτο ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος. Ἐθεώρει τὸν οὐρανὸν ἄνω τόσον γαλήνιον καὶ μηδόλως συγκινούμενον ἐκ τῶν ἀγωνιῶν τῆς γῆς, καὶ συλλογιζομένη τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς καὶ τὴν τρομερὰν ἰσχὺν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἠρώτα ἑαυτὴν μετὰ φρίκης, ἐὰν ὁ Θεὸς ἐλάμβανε πρόνοιαν περὶ τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ. Ἐκ τούτου προῆλθεν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἀμφιβολιῶν αὐτῆς, καὶ τοὐντεῦθεν ἓν μόνον βῆμα ἐναπολείπεται εἰς τὴν ἀπιστίαν.

Ἄλλως τε, δέον νὰ σημειώσωμεν τοῦτο, ἡ ἐποχὴ ἐκείνη τῶν τρόμων καὶ τῶν καταδιώξεων ὑπῆρξε γονιμωτάτη διαφόρων καὶ παραλόγων αἱρέσεων. Ἕκαστος ἤθελε νὰ δημιουργήσῃ θρησκείαν κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, μὴ δυνάμενος νὰ εὐχαριστηθῇ ἐκ τῆς βαρβάρου ἐκείνης πίστεως, ἥτις ἐπεβάλλετο σκληρῶς ὑπὸ τῶν βασάνων καὶ τῶν φλογῶν. Ἀληθῶς δὲ τό μόνον πρᾶγμα, εἰς ὅπερ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἠδύνατο νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύσωσιν, ἦτον ὁ ᾅδης, τὸν ὁποῖον εἶχε μεταφέρει ἐπὶ τῆς γῆς.

«Ἰησοῦ! Ἰησοῦ! ἔλεγεν ἡ πτωχὴ νεᾶνις ἀπηλπισμένη, σὺ, ὅστις δέν γνωρίζεις εἰμὴ νὰ ἀγαπᾷς καὶ νὰ εὐλογῇς, διὰ τί ἀνέχεσαι τὰ ἐγκλήματα τῶν δημίων τούτων;

— Ἵνα καθαρίζωσι τοὺς καλούς, εἶπεν πλησίον αὐτῆς φωνή τις γλυκεῖα καὶ σοβαρά.

Καὶ στρέφουσα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ φωνή, ἡ Δολόρα ἐνόμισεν ὅτι διέβλεπε τὴν μορφὴν αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοσαύτη πρᾳότης καὶ ἰσχὺς ὑπῆρχεν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐκείνῃ, ἥτις ἠκτινοβόλει ὡς ὑπὸ κύκλον φωτός.

Ἦν δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀποστόλου.

— Ὦ! πάτερ μου! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις γονυπετοῦσα ἐνώπιον αὐτοῦ, πάτερ μου! στηρίξατέ με, ἐπειδὴ κλονοῦμαι, καὶ ἡ πεφοβισμένη ψυχή μου δὲν δύναται πλέον νὰ πιστεύσῃ εἰμὴ εἰς τὸ κακόν. Ὁ δαίμων δὲν ἐγένετο κύριος τοῦ κόσμου διὰ νὰ ἀποδιώξῃ τὸν ἀληθῆ Θεόν;

— Τέκνον! εἶπεν ὁ ἀπόστολος θέτων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φλέγοντος μετώπου τῆς νεάνιδος, ὡς ἤθελε πράξει αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ πότε ἡ ἰσχὺς δύναται νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας; Δὲν εἶναι τὸ κακὸν, ὅπερ τυγχάνει ἀδύνατον, καὶ τὸ καλὸν ἰσχυρόν;

— Οὐχί· ἀπεκρίθη ἐκείνη διὰ φωνῆς ἐξημμένης, τὸ κακὸν εἶναι ἰσχυρόν. Ἐπειδὴ οἱ κακοὶ καταπιέζουσι καὶ οἱ καλοὶ ὑποφέρουσιν.

— Καὶ ὁ Χριστὸς ἐπίσης ὑπέφερεν, ἀλλ' ἦτον ἰσχυρός. Ἐπειδὴ ἦτον Θεός. Εἶσαι λοιπὸν χριστιανὴ διὰ νὰ ἀπαρνηθῇς τὸν Χριστόν;

— Ὦ! πάτερ μου! συγχωρήσατέ μοι, εἶπεν ἡ νεαρὰ φιλόσοφος, δὲν ἔχω τὴν δύναμιν τῶν μαρτύρων, καὶ ἡ εὐτυχία, μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἡ εὐτυχία εὑρίσκεται ἐνταῦθα, ἐπέφερεν ὁ ἀπόστολος θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ.

— Οὐχὶ, ἐκραύγασεν ἡ νεᾶνις ἐν ἀπελπισίᾳ· μηδὲ τὸ ἄσυλον τοῦτο εἶναι ἀπαραβίαστον διὰ τοὺς ἱεροεξεταστάς.

— Δύνανται νὰ καταστείλωσι τοὺς παλμοὺς, ἢ νὰ ἐπιταχύνωσι τὰς κινήσεις αὐτῆς; ἐπηρώτησεν ὁ ἀπόστολος· δύναται νὰ ἐξορίσωσιν ἐξ αὐτῆς πεφιλημένην τινα εἰκόνα, ἢ νὰ ἀποδιώξωσι τὴν πίστιν τῶν πατέρων σου; Δὲν αἰσθάνεσαι διόλου ἐν σοὶ τὴν ὑπεράνθρωπον ἐκείνην δύναμιν τῆς ψυχῆς, ἥτις σοὶ λέγει, «προχώρει, μηδὲν φοβοῦ, ἀγάπα καὶ πίστευε. Δύναταί τις νὰ κατασυντρίψῃ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸ ἐν ἡμῖν ἀγαπῶν ἄφθαρτόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ αἰωνία πνοὴ οὐδόλως ἀποθνήσκει;»

— Ὦ! εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, εἶπεν ἡ Δολόρα ἀσπαζομένη τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, τὰς ὁποίας ἐκάλυπτε διὰ τῶν δακρύων αὐτῆς, εὐχαριστῶ ὑμᾶς, οἵτινες παρηγορεῖτε, ὑμᾶς, οἵτινες ὁμοιάζετε πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ ἀπόστολος ἠλευθέρωσε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκ τῆς περιβολῆς ἥτις ἐπίεζεν αὐτάς. Ἡ γλυκεῖα αὐτοῦ ταπεινότης δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὴν ἔνδειξιν ταύτην τοῦ σεβασμοῦ ἢ μᾶλλον τῆς λατρείας, δύναταί τις εἰπεῖν, τὴν ὁποίαν οἱ μοναχοὶ τῆς Ἱσπανίας ἐδέχοντο οὐχὶ ὡς σέβας, ἀλλ' ὡς φόρον.

— Ὦ! ἐξηκολούθησεν ἡ Δολόρα, ἐννοήσασα τὸν διαλογισμὸν αὐτοῦ, εἶσθε ταπεινὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ πιστεύετε· χρεωστῶ λοιπὸν νὰ πιστεύω ἐπίσης καὶ ἐγὼ ἡ ἀδύνατος καὶ καταδιωκομένη γυνή.

— Ναὶ, χρεωστεῖς νὰ πιστεύῃς, τέκνον μου· νὰ πιστεύῃς καὶ νὰ ὑποφέρῃς χωρὶς νὰ μεμψιμοιρῇς· ἐπειδὴ εἶσαι ψυχὴ ἐκλεκτή. Ὁπλίσθητι λοιπὸν διὰ δυνάμεως, τέκνον μου, καὶ καρτερίας. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς σοὶ στείλῃ καὶ ἄλλας δοκιμασίας, εἰπὲ αὐτῷ, καθὼς

τὸ μέγα ἐκεῖνο θῦμα, ὅπερ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, «*Μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω*».

— Ὦ! τίς εἶσθε; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις, τίς εἶσθε, πάτερ μου, ὑμεῖς, οἵτινες ἀποδίδετε τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν καρδίαν; Τὸ ὄνομα ὑμῶν, ἵνα δύναμαι νὰ ἐπαναλαμβάνω αὐτὸ εἰς τὰς προσευχάς μου.

— Εἰμὶ ταπεινὸς ὑπηρέτης τοῦ Θεοῦ, καὶ ὀνομάζομαι *Ἰωάννης*, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος. Ὅταν συναισθανθῇς σαυτὴν ἀδύνατον, νεᾶνις, ἐπικαλέσθητι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ οὐχὶ τὸ ἰδικόν μου· διότι ἐκεῖνος μόνος δίδει τὴν δύναμιν καὶ τὴν παρηγορίαν. Ἀλλ' εἶναι ἀργά, ἐξηκολούθησεν, εἶναι ἡ ὥρα νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός σου. Ἐλθὲ, θὰ γίνω ὁδηγός σου, καὶ ἂν ποτε ὑποφέρῃς, ἂν λάβῃς ἀνάγκην στηρίγματος, ἐνθυμήθητι τὴν ταπεινὴν ταύτην κατοικίαν, ἥτις εἶναι πάντοτε ἠνεῳγμένη εἰς ἐκείνους, οἵτινες κλαίουσιν.

— Ἡ Δολόρα ὕψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔνθερμον ὑποταγῆς βλέμμα.

— Ἀκολουθῶ ὑμᾶς, πάτερ μου, εἶπεν.

Καὶ θεωροῦσα διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν εὐλογημένην ἐκείνην στέγην, ἥτις περιέθαλψεν αὐτὴν, περιενεδύσατο τὴν ἐφεστρίδα αὐτῆς καὶ ἐξῆλθε μετὰ τοῦ μοναχοῦ.

Ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐβάδισαν πλησίον ἀλλήλων χωρὶς μηδὲ μίαν λέξιν νὰ εἴπωσιν· ἀόριστα δὲ προαισθήματα κατετάραττον τὴν ψυχὴν τῆς νεάνιδος. Τὸ ἄλλοτε γαλήνιον καὶ καθαρὸν ἐκεῖνο μέτωπον, ἐρρυτιδοῦτο ὑπὸ τὸ βάρος τῆς θυέλλης, ἥτις εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτῆς τὴν κορωνίδα τῆς εὐτυχίας αὐτῆς.

Αἱ ἰσχυρώτεραι κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὰς ἀρχὰς γυναῖκες ἔχουσι πάντοτε μέρος τι ἀσθενὲς ἐν τῇ καρδίᾳ· ἡ δύναμις τοῦ ὑποφέρειν, ἥτις εὑρίσκεται ἐν αὐταῖς, ἀποκαθίστησιν ἐνίοτε ἀνίσχυρα πάντα τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς φιλοσοφίας. Δὲν γνωρίζουσιν, ὡς ὁ ἀνὴρ, ν' ἀνθίστανται κατὰ τῶν γεγονότων. Ἡ ἐνθουσιώδης καὶ πυρετικὴ φύσις, ἥτις ἀποκαθίστησιν αὐτὰς κατά τινας στιγμὰς τόσον ἰσχυρὰς, ἀποποιεῖται αὐταῖς τὴν ἐνεργητικὴν ἐκείνην ἀνδρείαν, ἥτις ὑποφέρει ἐν ὑπομονῇ, ἥτις γνωρίζει νὰ περιμένῃ καὶ νὰ ἀπωθῇ τὴν ἐξακολουθητικὴν σύγκρουσιν. Αὐταὶ ἐρεθίζονται, ἐξάπτονται, καὶ ἐν τῇ δριμύτητι τῶν ἀλγηδώνων

αὐτῶν, ἓν μόνον πρᾶγμα καταπραΰνει αὐτὰς, τὰ δάκρυα· ἓν μόνον παρηγορεῖ αὐτὰς, ὁ ἔρως.

Ἐπανελθοῦσα εἰς αἰσθήματα γλυκύτερα διὰ τῶν παρηγορητικῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου, ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἔχυνεν ἄφθονα δάκρυα, καὶ ὁ πρὸς τὸν Ἐστεβὰν ἔρως αὐτῆς ἐξηγείρετο ἰσχυρώτερος ἐξ ὅλης τῆς ἐντάσεως τῆς θλίψεως αὐτῆς. Ἀνήσυχος δι' αὐτὸν, διεσκέλιζε τὸ διάστημα ταχέως, ἀνυπόμονος νὰ φθάσῃ παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς, ὅστις ἴσως εἶχεν ἐπανίδει τὸν μνηστῆρα αὐτῆς. Ἀλλα πάντοτε καταδιωκομένη ὑπὸ τοῦ τρόμου, ὃν ἐνέπνεεν αὐτῇ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις, ὠνειροπόλει νὰ φύγῃ μετὰ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐπὶ γῆς μεμακρυσμένης, νὰ ὑπάγῃ εἰς Γερμανίαν ἔνθα ἐβασίλευον ἤδη ἡ ἀνοχὴ καὶ ἡ ἐλευθερία, ἔνθα ἀφόβως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς καρδίας καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτῆς. Ἔπειτα δὲ θλιβερὸν βλέμμα περιέφερε περὶ αὐτήν· ἐθαύμαζε τὸν ὡραῖον Ἱσπανικὸν αὐτῆς Οὐρανὸν, τὸν τόσον γλυκὺν, τὸν τόσον καθαρόν· καὶ ἀκουσίως ἐφρικία φοβουμένη νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτόν· ᾐσθάνετο ψυχρότητα ἐν τῇ ἰδέᾳ οὐρανοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἐδάφους κεκαλυμμένου ὑπὸ χιῶνος.

Ὁ ἀπόστολος ἀφῆκεν αὐτὴν καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰς θλιβερὰς αὐτῆς ὀνειροπολήσεις, βεβυθισμένος ὢν καὶ αὐτὸς εἰς σοβαρὰς μελέτας.

Ἐπλησίαζον πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ διοικητοῦ. Ἡ νεᾶνις ἐξέφερε κραυγὴν χαρᾶς ἀναγνωρίζουσα τὴν ὁδὸν, ἔνθα ἔκειτο τὸ μέγαρον αὐτῆς. Ἐδιπλασίασε τὴν ταχύτητα τῶν βημάτων αὐτῆς παρασύρουσα τὸν μοναχὸν, ὅστις ἠκολούθει αὐτήν.

— Ὦ πάτερ μου! ἐξεφώνησε, θὰ τὸν ἴδω!

Ἡ Δολόρα δὲν ἐτόλμησε νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐστεβάν. Προχωρεῖ . . . Ἀλλὰ διατὶ ἡ ἀνταύγεια, ἥτις ἔφεγγε καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἐπὶ τῶν ἐνωπίων τοῦ μεγάρου αὐτῆς, δὲν ἐφώτιζεν ἤδη, Ἡ θύρα, συνήθως ἠνεῳγμένη ἀνθίσταται ἀπέναντι τῶν προσπαθειῶν αὐτῆς.

Κρούει . . . . Οὐδέν. Φωνεῖ κατ' ὄνομα τοὺς μάλιστα πεφιλημένους ὑπηρέτας. Οὐδεμία φωνὴ ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἰδικήν της.

Σιγὴ τρομερὰ βασιλεύει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. Ἤθελέ τις νομίσει ὅτι ἦν οἰκία ἐν ᾗ, ἐπί τινος ἐπιδημίας, πάντες οἱ κάτοικοι ἀπέθανον ἄνευ βοηθείας ὁ μὲν μετὰ τὸν δὲ, καὶ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον ἀνοίξει εἰσέτι διὰ τὸν φόβον τῆς διαδόσεως.

Ἡ Δολόρα, ἐκπεπληγμένη, φρικιῶσα ἐκ τρόμου αὐξάνοντος,

κρούει κτύπους διπλασίους διὰ τῶν γυμνῶν αὐτῆς πυγμῶν ἐπὶ τῆς ἀναισθήτου θύρας, ἧς οἱ ἐκ σιδήρου ἧλοι πληγοῦσι τὰς λεπτοφυεῖς αὐτῆς χεῖρας.

— Πάτερ μου! πάτερ μου! ἀνακράζει διὰ φωνῆς κατατεθλιμμένης....

Οὐδὲν... Ὁ ἀπόστολος ἐμάντευσε τὴν ἀλήθειαν· ἐπλησίασε πρὸς τὴν νεάνιδα ἕτοιμος νὰ προσφέρῃ αὐτῇ τὰς παρηγορίας αὐτοῦ καὶ αἰσθανόμενος ὅτι θὰ ἔχει ἀνάγκην αὐτῶν.

Ἡ Δολόρα βλέπει περὶ ἑαυτὴν ἐν παραφροσύνῃ. Εἰς τὸν θόρυβον δὲ τὸν ὁποῖον εἶχε παράξει, θύραι τινὲς ἠνεῴχησαν.

— Πάτερ μου! τί ἔγινεν ὁ πατήρ μου; ἐξεφώνησεν ἡ δυστυχὴς παῖς.

Ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεκρίνατο αὐτῇ.

— Εἶναι ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ, ὅστις συνελήφθη τὴν πρωΐαν ταύτην κατὰ διαταγὴν τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, εἶπον φωναί τινες, καὶ αἱ θύραι ἐκλείσθησαν, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τῆς νεάνιδος, ὡσπερεὶ ἦν προσβεβλημένη ὑπὸ πανώλους.

Ἀλλ' ἡ Δολόρα εἶχεν ἀκούσει τὴν λέξιν *ἱεροεξεταστὴς* καὶ διεφωτίσθη ὑπὸ τρομεροῦ φωτός. Ὁ πατὴρ αὐτῆς εὑρίσκεται ἐν ταῖς εἱρκταῖς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· καὶ ἐπειδὴ εἰς τοὺς δυστυχεῖς κατηγορουμένους τὸ ὡρικαλέον δικαστήριον οὐδὲν ἀφίνει, ἡ κατοικία τοῦ διοικητοῦ ἐκλείσθη καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ ἐδημεύθησαν. Δὲν ἐναπολείπεται ἤδη εἰς τὴν δυστυχῆ νεάνιδα εἰμὴ ἡ ἐλεημοσύνη! ἡ ἐλεημοσύνη, τὴν ὁποίαν ἤθελον ἀποποιηθῆ εἰς θυγατέρα αἱρετικοῦ.

Ἡ Δολόρα δὲν κλαίει, οὐδὲν παράπονον ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἀποκατέστησαν ξηροὶ καὶ πυριφλεγεῖς, μειδίαμα δὲ πικρὸν ἀναστέλλει τὰ ἄκρα αὐτῆς χείλη.

Πλησιάζει πρὸς τὸν μοναχὸν, καὶ συσπωμένῃ τῇ χειρὶ δράττεται αὐτὸν τῆς χειρίδος τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ, ὡσπερεὶ θέλουσα νὰ προσκωλληθῇ εἰς αὐτὸν, τὸ μόνον αὐτῆς τελευταῖον καταφύγιον· ἔπειτα δὲ, διὰ φωνῆς βραχείας καὶ διακεκομμένης,

— Πάτερ μου, εἶπεν, ἰδοὺ τὸ ὄρος μου τῶν Ἐλαιῶν, παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν νὰ μ' εὐσπλαγχνισθῇ....

Ὁ ἀπόστολος προσεδόκα θλῖψιν ἧττον ὑπόμονον. Καὶ δι' ὅλης τῆς βαθείας γνώσεως, ἣν εἶχε περὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, δὲν εἶχεν ἐννοήσει ὅτι προσβολὴ τρομερὰ καὶ ἀπροσδόκητος πιέζει τὴν ψυχὴν καὶ βυθίζει αὐτὴν εἰς ἀτονίαν, ἥτις δὲν ἀφίνει αὐτῇ

τὴν δύναμιν τοῦ ὑποφέρειν. Προσβληθεῖσα εἰς πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἀκριβέστερον, προσβληθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, τοῦ τυράννου ἐκείνου τοῦ τόσον ἀνηλεοῦς ὅσον καὶ ὁ ᾅδης, καὶ καταβεβλημένη ὑπὸ τῆς τρομερᾶς ἰδέας ὅτι οὐδεμία ἐλπὶς ἐναπελείπετο ἤδη εἰς αὐτὴν, ἡ Δολόρα δὲν εἶχε πλέον τὴν δύναμιν νὰ παραπονεθῇ· δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ εἴπῃ, ὡς ὁ Ἰησοῦς, ἐν τῇ βεβαιότητι ὅτι οὐδόλως ἤθελεν εἰσακουσθῇ, «*Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ*».

Ὁ ἀπόστολος δὲν ὡμίλησεν αὐτῇ. Ἐν τῇ τρομερᾷ ἐκείνῃ στιγμῇ πᾶσα ὁμιλία ἤθελεν εἶσθαι ἀνίσχυρος. Ἔλαβεν ἠρέμα τὸν βραχίονα αὐτῆς, τὸν ὁποῖον διεπέρασεν ὑπὸ τὸν ἰδικόν του, καὶ, ὁδηγῶν αὐτὴν ὡς παιδίον δειλὸν, ἀνέλαβε τὴν πρὸς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ὁδόν.

Ἡ νεᾶνις μηδὲ βλέμμα τελευταῖον τοὐλάχιστον ἐστράφη νὰ ῥίψῃ ἐπὶ τοῦ μεγάρου αὐτῆς. Ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς, καὶ, χωρὶς λέξιν νὰ προφέρῃ, ἠκολούθησε τὸν συμπάσχοντα αὐτῆς ὁδηγόν.

Μόλις δὲ εἶχον βαδίσει βήματά τινα ἐν τῇ ὁδῷ, ὅτε ἐν τῇ σκοτίᾳ πρισεκρούσθησαν κατ' ἄνθρωπου, ὅστις διὰ τῆς σπάθης ἠμύνετο καθ' ἑτέρου ἐν πάλῃ λυσσώδει. Ἐγερθεῖσα ἐκ τῆς ληθαργίας αὐτῆς ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἐξέφιρε κραυγὴν ὀξεῖαν· εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν ἄνθρωπον τοῦτον.

— Ἐστεβάν!

— Δολόρα!

Ἀνέκραξαν συγχρόνως, τόσον ἀκαταμάχητος εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἕλξεως, τοῦ ἀοράτου ἐκείνου ῥευστοῦ τοῦ μαγνητικοῦ, ὅπερ κυκλοφορεῖ περὶ ἡμᾶς εἰς μόνην τὴν προσέγγισιν τοῦ ἀγαπωμένου ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον, ὁ περὶ αὐτὸ δονούμενος ἀὴρ, πάραυτα βοηθεῖ ἡμᾶς ν' ἀναγνωρίσωμεν.

Ἡ Δολόρα προσείλκυσε τὸν Ἐστεβάν.

Ἡ μάχη ἔπαυσεν ἐπὶ μίαν στιγμήν. Νεαρὰ δέ τις γυνὴ κρεμαμένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἑτέρου μαχητοῦ, ὅστις ἔφερε τὴν χονδροειδῆ στολὴν τῆς Γαρδούνης, ἐφαίνετο θέλουσα ν' ἀποσπάσῃ τὸ ἐγχειρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ διὰ θερμῶν ἱκεσιῶν ζητοῦσα αὐτὸν χάριν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος δὲν ἤθελε νὰ παραχωρήσῃ.

— Δὲν δύναμαι! σοὶ λέγω, ἐκραύγασεν αἴφνης ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος διὰ φωνῆς ἠχηρᾶς καὶ συγκεντρωμένης· δὲν δύναμαι, Κουλεβρίνα· ὑπεσχέθην να τὸν φονεύσω, πρέπει ν' ἀποθάνῃ!

Λέγων δὲ τοὺς λόγους τούτους ὁ παράδοξος ὅμιλος εὑρέθη παρὰ τῷ ἀποστόλῳ, ὅστις εἶχε προχωρήσει βήματά τινα, τεθορυβημένος ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τούτου.

Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀνεγνώρισεν αὐτόν. Χωρὶς δὲ ν' ἀφήσῃ τὸν βραχίονα τοῦ ἀνθρώπου, ὃν κατεκράτει πάντοτε συνεσφιγμένον ἐν κρατεραῖ περιβολῇ, ἐναντίον τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ ὅπως ἀπαλλαγῇ, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀποστόλου.

— Ὦ πάτερ μου, εἶπεν, ἐμποδίσατε τὸν Μανοφίναν νὰ φονεύσῃ τὸν νεανίαν τοῦτον! Δὲν μᾶς φθάνουσι τόσοι φόνοι τοιοῦτοι;

— Ὁ ἀπόστολος! ἐπέφερεν ὁ γενναῖος, ὅστις ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ἐπίσης, καὶ ταπεινῶς ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐνώτιον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.

— Μανοφίνα, εἶπεν ὁ μοναχὸς, ὅστις ἐγνώριζεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τούτους κατ' ὄνομα, Μανοφίνα, τίς λοιπὸν σοὶ ἔδωκε τὴν ἐντολὴν ταύτην;

— Ἡ ἑταιρία τῆς Γαρδούνης, πάτερ μου, εἰς ἣν ἀνήκω σώματι καὶ ψυχῇ. Ἡ τέχνη μου εἶναι νὰ *βαττίζω* (64) καὶ νὰ *σκοτόνω* (65), καθὼς τὸ ἰδικόν σου ἔργον εἶναι νὰ ἐξομολογῇς καὶ νὰ διδάσκῃς. Ἀφήσατέ με λοιπὸν νὰ πράξω τὸ χρέος μου καὶ νὰ μὴ *ἐξαφανίσω* (66) τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα δι' αὐτὸ μοὶ δίδουσιν.

— Μανοφίνα, εἶπεν ὁ μοναχός, πιστεύεις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν;

Ὁ γενναῖος ὑπεκλίνατο εἰς τὸ ἅγιον τοῦτο ὄνομα.

— Ἀναμφιβόλως, πάτερ μου, εἶμαι καλὸς καθολικὸς, καὶ διὰ τοῦτο θέλω νὰ ἐξασκῶ τὴν τέχνην μου ἐν συνειδήσει. Ἡ δικαιοσύνη πρὸ πάντων. Ὑπεσχέθην νὰ φονεύσω, πρέπει νὰ φονεύσω.

— « *Πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται* », ἐξηκολούθησεν ὁ ἀπόστολος. Καὶ τῷ ὄντι, Μανοφίνα, σοὶ λέγω, ὅτι ἡ τέχνη σου εἶναι τέχνη αἵματος, καὶ ὁ Ἰησοῦς βδελύσσεται τὸ αἷμα τέκνον μου.

— Καὶ ἂν πραιτηθῶ τῆς τέχνης ταύτης, πάτερ μου, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελον πλέον νὰ ὑπηρετήσω, θὰ μὲ κατακαύσῃ ὡς αἱρετικὸν, ἢ θὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ φύγω ἀπὸ τῆς Ἱσπανίας, καθὼς πράττει εἰς ὅλους τοὺς πτωχοὺς ἐκείνους Μαύρους, οἵ ὁποῖοι φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Σηβίλλην κατὰ χιλιάδας. Τότε τί θὰ ἀπογίνῃ ἡ γυνὴ αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι ἰδική μου, καὶ ζῇ δι' ἐμοῦ;

— Ἀδιάφορον! ἐπεφώνησεν ἡ *σερένα* μαλαχθεῖσα ὑπὸ τῶν γλυ-

(64) Νὰ πλυνῶσω. (65) Νὰ φονεύσω. (66) Νὰ κλέψω

κερῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου, κάλλιον ν' ἀποθάνῃ τις παρὰ νὰ ζῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Ἀλλὰ τὴν ἀδελφότητά μου, ἐπέφερεν ὁ γενναῖος, δύναμαι ἄραγε νὰ τὴν ἐγκαταλείψω ἐγώ;

— Οὐχί, εἶπεν ὁ μοναχὸς, ὡς βαθὺς φιλόσοφος μὴ πιστεύων ὅτι ἠδύνατό τις οὕτως ἐν μιᾷ στιγμῇ ν' ἀποσπάσῃ τὸν σκληρὸν τοῦτον ἄνθρωπον ἐκ τῶν συνηθειῶν πάσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. Οὐχί, δὲν θὰ ἀφήσεις τὴν ἀδελφότητα τῆς Γαρδούνης· ἀλλ' ἐπειδὴ μία καλὴ πρᾶξις ἐξαγοράζει πολλὰ ἐγκλήματα, δὲν θὰ χρησιμεύσῃς λοιπὸν εἰς τὸ ἑξῆς εἰμὴ εἰς τὸ νὰ σώζῃς θύματα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Ἀλλὰ θὰ ἐξαπατῶ, εἶπεν ὁ Μανοφίνας προκατειλημμένος πάντοτε ὑπὸ τῆς παραδόξου αὐτοῦ εὐθύτητος καὶ τῆς ἱπποτικῆς πίστεως εἰς τὰ καθεστότα τοῦ τάγματός του.

— Ὁ σκοπὸς πρέττει τὰ πάντα, ἀπήντησεν ὁ μοναχὸς, δὲν θὰ ἔχεις τὴν πρόθεσιν τοῦ πράττειν τὸ καλὸν, καὶ δὲν θὰ ἐνεργεῖς τὸ καλὸν πράγματι;

Ἀκουσίως ὁ ἀπόστολος, ὁ εὐθὺς καὶ γενναῖος ὑπερασπιστὴς τοῦ Εὐαγγελίου, ἐποιεῖτο χρῆσιν τῆς πανουργίας ταύτης, ἥτις ἔκτοτε ἐγένετο τὸ ὅπλον διασήμου τινὸς τάγματος (67), τὸ μέσον δι' οὗ ἀνέτρεψε τὸν κόσμον καὶ διεπότισε πανταχοῦ τὸ δηλητήριον τῆς ὑποκρισίας· ἀλλὰ βεβαίως, ἐάν ποτε ἡ πανουργία ὑπῆρξεν ἱερὰ καὶ ἐπιτετραμμένη, ἦν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ συνήνου πάσας τὰς πειστικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ὅπως προλάβῃ ἀναρίθμητα κακὰ διὰ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ ἐπὶ ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου.

Ὁ γενναῖος ἤκουεν αὐτὸν ἐν συννοίᾳ· ἀμφιβολία δέ τις ἐστενοχώρει αὐτὸν εἰσέτι.

— Καὶ ὑμεῖς, πάτερ μου, εἶπεν ἐπὶ τέλους, θὰ μοι συγχωρήσητε δι' ὅσας ἀπιστίας πράξω εἰς τὴν ἀδελφότητά μου; Εἰς ἀντάλλαγμα τοιοῦτο, θὰ πράξω ὅ,τι θέλει ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ἐπειδὴ ὑμεῖς θὰ εἶσθε ὁ μόνος ὑπεύθυνος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου, καὶ αὐτὴ δὲν δύναται νὰ εὑρίσκηται εἰς καλλιτέρας χεῖρας παρὰ τὰς ἰδικάς σας.

— Θὰ σ' εὐλογῶ πᾶσαν φορὰν, καθ' ἣν σώζεις ἓν θῦμα, καὶ θὰ σοὶ συγχωρῶ δι' ὅλους τοὺς φόνους τοὺς ὁποίους δὲν πράξῃς.

(67) Τοῦ τῶν Ἰησουιτῶν.

Ὕπαγε εἰς ὁδὸν εἰρήνης, τέκνον. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σὲ διαφωτίζῃ.

Ὁ γενναῖος ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα τοῦ ἀποστόλου πλησίον τῆς σερένας, καὶ αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ὑπεκλίναντο ὁμοῦ ὑπὸ δύο χεῖρας ἡνωμένας, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτάς.

— Μᾶς ἠρραβωνίασεν, εἶπε πολὺ χαμηλοφώνως ἡ *σερένα* ἐγειρομένη. Καὶ ἡ ἀλήτις ἐκείνη βεμπίς, ἀνεγερθεῖσα ὡς τὸ πτηνὸν τῶν δασῶν, ἄνευ ἑτέρας ὁδηγίας ἐκτὸς τοῦ ὁρμεμφύτου τῆς ἀγρίας αὐτῆς φύσεως, ἀνεσκίρτησεν ὑπὸ συγκινήσεως ἁγνῆς καὶ θρησκευτικῆς. Ἤρχισε νὰ διαβλέπῃ τὸν οὐρανὸν ἐν τῷ ἔρωτι, τὴν καθιέρωσιν τοῦ ἀγνοτέρου τῆς ψυχῆς αἰσθήματος.

Εἰς ὀλίγα δὲ βήματα ἀπ' αὐτῶν, ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ συνεκέρναν τὰς θλίψεις καὶ τὰ δάκρυα αὐτῶν· ἡ χαρὰ τῆς συναντήσεως αὐτῶν ἐπέφερε τοὐλάχιστον τὴν ἀνακούφισιν ἐκείνην εἰς τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν, ἥτις δὲν κατέφλεγεν ἤδη τὰ στέρνα αὐτῶν χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκχυθῇ εἰς τὰ ἔξω. Ἡ ἐλπὶς, ἐλπὶς θλιβερά, δραπέτις καὶ ἀποτάτη, ἥτις οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τὸν ἔρωτα, προσεμειδία αὐτοῖς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ζοφεροῦ αὐτῶν οὐρανοῦ.

— Ἰδὲ, εἶπεν ἡ *σερένα*, ἧς τὸ γυναικεῖον ὁρμέμφυτον εἶχε τὰ πάντα μαντεύσει, ἰδὲ, Μανοφίνα, πόσον δυστυχεῖς ἠθέλομεν εἶσθαι, ἐὰν, ἀντὶ νὰ ἐπανεύρῃ τὸν ὡραῖον ἀρραβωνιαστικόν της, αὐτὴ ἡ πτωχὴ κυρία ἐσκόνταπτεν ἐπὶ τοῦ πτώματός του!

— Κουλεβρίνα, ἐπέφερεν ὁ *γουάπος*, μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ ἀποστόλου μοὶ ἔδωκε δευτέραν ζωὴν, καὶ ὅτι δὲν εἶμαι πλέον ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ὅστις ἤμην τὴν πρωΐαν. Χριστέ μου! πόσον κόσμον ἔχω νὰ σώσω, διὰ νὰ ἐξαλείψω ὅλο τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἔχυσα! Καλὰ βλέπω ὅτι θὰ γίνῃ ἀνάγκη ν' ἀφήσω τὴν Γαρδούνην.

— Ὁ ἀπόστολος εἶπεν ὅτι μία καλὴ πρᾶξις ἐξαγοράζει πολλὰ ἐγκλήματα, ἀπεκρίθη ἡ *σερένα*· ἡσύχασον λοιπὸν, ψυχή μου, καὶ μὴ σὲ μέλῃ διὰ τὰ ἐπίλοιπα. Ἡ αἰδεσιμότης του ἐπεφορτίσθη τὴν φροντίδα τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἂν ἀφήσωμεν τὴν Γαρδούνην, ὁ ἀγαθὸς Θεὸς, ὅστις τρέφει τὰ ζῶα, θὰ θρέψῃ βέβαια καὶ δύω πτωχὰ πλάσματα χριστιανά.

Ὁ *γουάπος* καὶ ἡ σύντροφος αὐτοῦ ἀπεμακρύνθησαν. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα εἶχον τὰ πάντα λησμονήσει, ἵνα κλαύσωσιν ὁμοῦ.

— Ἔλθετε, τέκνα μου, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, αὔριον θὰ σκεφθῶμεν νὰ ἐκλέξωμεν κατοικίαν διὰ τὴν θυγατέρα μου Δολόραν.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, ἤθελεν εἶσθαι ἀνάγκη ἴσως

νὰ σκεφθῶμεν, νομίζω, νὰ φύγωμεν ἀπὸ τῆς δυστυχοῦς ταύτης γῆς τῆς Ἱσπανίας, ἥτις καταβιβρώσκει τὰ ἀγνότερα αὐτῆς τέκνα.

— Νὰ φύγωμεν, ἐν ᾧ ὁ πατήρ μου εἶναι αἰχμάλωτος! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα. Ἐστεβάν! ἠδυνήθητε νὰ τὸ σκεφθῆτε;

— Ἀλλὰ καταστρέφεσθε ἀνωφελῶς, εἶπεν ὁ νεανίας· ὑμεῖς θ' ἀναχωρήσητε μόνη, Δολόρα· θὰ ὑπάγητε νὰ μὲ περιμένητε ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἱσπανίας, ἐν ᾧ ἐγὼ θέλω μεταχειρισθῆ ὅλην μου τὴν ὑπόληψιν, ὅλην μου τὴν περιουσίαν διὰ νὰ σώσω τὸν πατέρα σας.

— Νὰ σώσητε τοὺς ζῶντας! εἶπεν ὁ μοναχὸς χαμηλοφώνως, ἀφοῦ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις δὲν σέβει τὴν κόνιν τῶν τεθνεότων!

— Σιωπή! πάτερ μου, ἐπέφερεν ὁ Ἐστεβὰν, ὅστις εἶχεν ἐννοήσει αὐτόν. Ἂς μὴ ἀφαιρέσωμεν πᾶσαν ἐλπίδα ἀπὸ τῆς δυστυχοῦς ταύτης νεάνιδος.

— Δὲν θ' ἀφήσω τὴν Ἱσπανίαν, εἰμὴ μετὰ τοῦ πατρός μου, εἶπεν ἀποφασιστικῶς ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ.

— Πτωχὸν τέκνον! διενοήθη ὁ ἀπόστολος συγκεκινημένος, καὶ σὺ λοιπὸν ἐπίσης ἔχεις μίαν ἐξ ἐκείνων τῶν ψυχῶν, αἵτινες δημιουργηθεῖσαι ἐξ αὐταπαρνήσεως ὁδηγοῦσι πρὸς τὸν Γολγοθᾶν!

— Θύγατερ, εἶπεν, αὔριον θὰ σὲ ὁδηγήσω εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Καρμηλιτίδων.

— Ἐστεβὰν, ἐπεῖπεν ἡ νεᾶνις πολὺ χαμηλοφώνως, πρόσεχε, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ σοῦ.

Εἶχον φθάσει ἐνώπιον τῆς οἰκίας τοῦ ἀποστόλου. Ἡ Δολόρα εἰσῆλθε πρώτη. Ὁ Ἐσεβὰν ἔζη ἔξω μὴ τολμῶν νὰ διέλθῃ τὸν οὐδόν.

— Ἔλθετε καὶ οἱ δύω, τέκνα μου, εἶπεν ὁ Φραγκισκάνος· θὰ διέλθωμεν ὁμοῦ τὴν νύκτα ἐν τῇ παρακλήσει. Ἔλθετε, διότι αὔριον θὰ ἦναι ἀνάγκη νὰ ἀποχωρισθῆτε.

Ὁ Ἐστεβὰν ἠκολούθησεν ἐν σιγῇ. Ἡ δὲ θύρα ἐκλείσθη.

Ζ'.

Ἐστεβὰν δὲ Βάργας.

Ἔνδεκα σχεδὸν ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν συνέβησαν πάντα ταῦτα, εἶχε λάβει χώραν ἡ ἀναγόρευσις τοῦ Καρδηνάλεως Ἀλφόνσου Μαρρίκου, ἀρχιεπισκόπου τῆς Σηβίλλης, εἰς τὴν ἐπιφανῆ θέσιν τοῦ γενικοῦ ἱεροεξεταστοῦ τῆς Καστίλλης. Πρὸ πολλοῦ ἤδη καιροῦ, ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν προκατόχων τοῦ Μαρρίκου, τὸ κατὰ

τοῦ ἱεροδικείου μῖσος τῶν Ἰσπανῶν εἶχε ζωηρῶς ἐκδηλωθῆ εἰς συνωμοσίας τολμηράς, εἰς στάσεις διηνεκεῖς, εἰς παράφονα ὁρμητικὰ διατετυπωμένα ὑψηλῶς καὶ προσαχθέντα μέχρι τοῦ δικαστηρίου τῶν λαῶν, ὧν ἡ χαμερπὴς φιλαρέσκεια καὶ τὸ ἰδιαίτερον συμφέρον, τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐγωϊστικῆς ἀδυναμίας τῶν βασιλέων, ἔμεινον ἀπαθῆ ἐνώπιον τῶν ταλαιπωριῶν τῆς Ἰσπανίας.

Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις κατεκάλυψεν αὐτὴν διὰ πυρῶν ἀτιμωρητί, ἠλάττωσε τοὺς λαοὺς τῶν πόλεων, ἀποκατέστησεν ἀγόνους τὰς ἐξοχὰς ἀφαιροῦσα ἀπ' αὐτῶν τοὺς καλλιεργοῦντας αὐτὰς βραχίονας, καὶ τὴν πλουσίαν χώραν τὴν ἱπποτικὴν, τὴν ἀγαπῶσαν τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν, μετέβαλεν εἰς ἀχανεῖς κατακόμβας, ἔνθα ἡ θέα τῶν νεκρῶν κατεπτόησε τοὺς ζῶντας, εἰς αἰσχρὸν στάδιον, ἐν ᾧ ἔπιπτέ τις ἀμαχητί, ἐν ᾧ ἡ ἀτιμωτικὴ χεὶρ τοῦ δημίου ἐνετύπου τὸ σίγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν ἀσπιλωτέρων, ἅμα τῷ νεύματι τοῦ εἰδεχθοῦς ἐκείνου δεσπότου, ὅστις ἔφερε στέμμα ἐκ φλογῶν καὶ σκῆπτρον ἐκ σιδήρου.

Ἀλλὰ καθ' ὃν καιρὸν ἡ ἄνανδρος πολιτικὴ τῶν βασιλέων ἐπέτρεπε ν' ἀποδεκατίζηται ὁ πληθυσμὸς τοῦ ὡραίου τούτου βασιλείου, εὐγενεῖς Ἰσπανοί, καρδίαι πλήρεις δριμύτητος, φλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ἐλευθερίας, διεμαρτύροντο ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, διακινδυνεύοντες τὴν ζωὴν αὐτῶν, κατὰ τῶν παρονομιῶν τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως (68).

(68) Νομίζουσι γενικῶς ὅτι ἡ Ἰσπανία ὑπέστη παθητικῶς καὶ ἀνάνδρως τὸ ζυγὸν τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πλάνη. Οἱ Ἰσπανοὶ οὐδέποτε ἔπαυσαν παλαίοντες ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς αὐτῶν ἐλευθερίας. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, οἱ δῆμοι καὶ αἱ βουλαὶ τῆς Ἰσπανίας διεμαρτυρήθησαν πάντοτε ἐνεργητικῶς κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ τῆς ὑποκρισίας ἢ τῆς ἀναισθησίας τῶν βασιλέων καὶ κατὰ τῆς ἁπλήστου φιλαργυρίας τῶν μοναχῶν καὶ τῆς Ῥώμης. Ὁ Παδίλλας, ὁ Πορλιέρος, ὁ μέγας δικαιοδότης τῆς Ἀραγόνης καὶ χιλιάδες ἑτέρων γενναίων ὑπερασπιστῶν τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπλήρωσαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν τὰς προσπαθείας, ἃς κατέβαλον ἵνα ἐλευθερώσωσι τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τοῦ δεσποτισμοῦ τῶν βασιλέων. Ὁ Ἰωάννης Βοχόρκιος, ἡ Μαρία τῆς Βουργώνης ἡ ἐπονομασθεῖσα ἡ μήτηρ τῶν πτωχῶν, ὁ Ῥοδρίγκος δὲ Βαλέρου καὶ πολλοὶ ἕτεροι χριστιανοὶ κατὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν

Πρὸς τοῖς ἡρωϊκοῖς ὑπερασπισταῖς τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος συγκατηριθμοῦντο εὐγενεῖς Καστιλλανοί, σοφοὶ καὶ ἅγιοι ἐπίσκοποι καὶ μέλη μάλιστα τοῦ δικαστηρίου τῆς Καστίλλης. Ἡ Ἰσπανία ἦν τότε ἐν καταστάσει διαρκοῦς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ἡ γενναία αὕτη σταυροφορία κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, μὴ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῶν βασιλέων, καὶ μὴ δυναμένη νὰ βοηθηθῇ δραστηρίως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ κεκλιμένου ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ φανατισμοῦ, καὶ πολὺ ἀμαθοῦς τότε ἵνα ἐννοήσῃ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ δύναμιν, διέμενεν ἀνίσχυρος νὰ καταστρέψῃ τὴν καταβρώσκουσαν ὕδραν. Τὰ πάντα περιωρίζοντο εἰς μέτρα τινὰ ἄγονα, εἰς ἀπατηλάς τινας αἰκίας μετὰ πολλοῦ κόπου ἀποκτηθείσας κατά τινων ἱεροεξεταστῶν αὐθαδεστάτων. Οὕτω δὲ πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν, Φίλιππος ὁ πρῶτος ἔθηκεν ἐν ἀργίᾳ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν Δεζὰν καὶ τὸν φίλον αὐτοῦ τὸν ἱεροεξεταστὴν τῆς Κορδούης, Λούκερον, οὗτινος ἡ φρικαλέα σκληρότης διεκήρυττεν ὅλους σχεδὸν τοὺς κατηγορουμένους, ὁμολογήσαντας ἢ μὴ, ἐνόχους ἀποσιωπήσεως καὶ κατεδίκαζεν αὐτοὺς ὡς ψευδῶς μετανοήσαντας (69).

ὑπῆρξαν οἱ μάρτυρες. Ὧν τὸ αἷμα ἀπεκατέστησε καρποφόρον τὴν θρησκείαν τοῦ εὐαγγελίου, καὶ ἐσιγμάτισεν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀμωτικῶς τοὺς ἀλαζόνας δημίους, οἵτινες ἐτόλμων ν' αὐτοκαλῶνται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης.

Μὴ εἴπῃ τις ὅτι οἱ καταδιωχθέντες ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἦσαν αἱρετικοί. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ὁ ἅγιος Ἰωάννης τοῦ Θεοῦ, ἡ ἁγία Θηρεσία, ὁ ἅγιος Ἰωάννης Δελακρούζης, ὁ ἀδελφὸς Λουδοβίκος τοῦ Λέοντος, ὁ ἀδελφὸς Λουδοβίκος τῆς Γρενάδης, ὁ Μαριάνας, ἄνδρες τοὺς ὁποίους αὐτὴ ἡ Ῥώμη ἠναγκάσθη νὰ διακηρύξῃ ἁγίους, καὶ ἐκεῖνοι, ὧν τὰ πλεονεκτήματα κατεπλήρωσαν τὴν Εὐρώπην, ὑπέστησαν ἐπίσης τὰς καταδιώξεις τοῦ ἀπεχθοῦς ἐκείνου δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον ἠδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ *βοηθητικὸν τοῦ Ἅδου*, καὶ εὐσταθῶς ἐπάλαισαν διὰ τοῦ εὐγλώττου αὐτῶν λόγου κατὰ τῆς παρανόμου ταύτης ἐξουσίας, τῆς ἐναντίας καθ' ὅλων τῶν νόμων θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων. (*Ἡμερολόγιον τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, καὶ Γενικὴ Ἱστορία τῆς Ἱσπανίας* ὑπὸ Μαριάνα.)

(69) Ὅτε τῶν θυμάτων ἐν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὡμολόγει πᾶν ὅ,τι ἤθελον, καὶ ὑπετάσσετο εἰς ὅλας τὰς μετανοί-

Μεταξὺ τῶν Κυρίων Ἰσπανῶν ἐχθρῶν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὁ νεαρὸς Ἐστεβὰν δὲ Βάργας εἶχεν ἐνεργήσει, ὥστε νὰ διακριθῇ διὰ τῆς δριμύτητος τῆς ἀγανακτήσεως αὐτοῦ. Κατήγετο δὲ ἐκ μιᾶς τῶν ἐνδόξων ἐκείνων οἰκογενειῶν τῶν Μαύρων, αἵτινες πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Γρενάδης, ἐκουσίως ἠσπάσθησαν τὸν χριστιανισμόν (70).

ας καὶ εἰς ὅλας τὰς ταπεινώσεις, τὰς ὁποίας ἀπῄτουν παρ' αὐτοῦ, τὸ δικαστήριον ἠναγκάζετο ἰσχυρῶς νὰ ἐλαττώσῃ τὰς ποινὰς αὐτοῦ καὶ νὰ εὐχαριστηθῇ ὑπό τινος παχέος προστίμου κατ' αὐτοὺς τοὺς νόμους τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Τὸ καταστρεπτικὸν δὲ καὶ ἄπληστον πνεῦμα τοῦ Δεζᾶ καὶ τοῦ Λουκέρου εὗρε τὸ μέσον τοῦ νὰ μὴ εὐχαριστῆται ὑπὸ τόσον ὀλίγου. Κατηγόρουν τοὺς οὕτω διαφεύγοντας αὐτοὺς ὡς ποιήσαντας *ὁμολογίας ἄνευ εἰλικρινείας*, καὶ διακηρύττοντες αὐτοὺς *ψευδεῖς μετανοοῦντας* κατεδίκαζον αὐτοὺς εἰς τὴν πυρὰν ἢ εἰς διὰ βίου δεσμά. Τὰ ἀγαθὰ δὲ αὐτῶν πάντα ἐδημεύοντο. (*Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως*, ἐπὶ Δεζᾶ)

(70) Ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Γρενάδης ὑπὸ Φερδινάνδου τῆς Ἀραγόνης καὶ Ἰσαβέλλης τῆς Καστίλλης, ἤτοι κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1493, πλεῖστοι ἱππόται τῶν φυλῶν τῶν Abencerrages, Gomelés, καὶ Gazuls ἐξηρεθισμένοι ὑπὸ τῶν σκληροτήτων τοῦ Μούλκη Χασὰν καὶ ἀπηυδημένοι ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Μπομπτίλ ἐγκατέλιπον τὴν μαυρουσιανὴν πόλιν, ὑπῆγαν νὰ εὕρωσι τοὺς καθολικοὺς βασιλεῖς καὶ ἠσπάσαντο τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Οἱ καθολικοὶ βασιλεῖς ἐβεβαίωσαν διὰ νόμων εἰδικῶν μεγάλα προνόμια τοῖς ἱππόταις τούτοις καὶ ἐχορήγησαν αὐτοῖς μεγάλας χάριτας. Οὗτοι δὲ οἱ νέοι χριστιανοὶ ἀνταπέδοσαν λαμπρὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ στέμμα τῆς Καστίλλης πολεμοῦντες ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς Ἱσπανίας καὶ ὑπὲρ τῆς καθολικῆς θρησκείας, ἣν εἶχον ἀσπασθῇ ἐκ καλῆς πίστεως. (*Ἱστορία τῶν ἐμφυλίων πολέμων τῆς Γρενάδης*, ὑπὸ Gines de Hita). Ἐπὶ Δεζᾶ καὶ μετ' αὐτὸν, οἱ ἀπόγονοι τῶν ἱππότων τούτων, ἤτοι τὸ ἄνθος τῶν Ἀνδαλουσιανῶν ἱππότων, διεκρίθησαν ὑπὸ τὸ ἐπίθετον marranos, χοῖροι, καὶ κατεδιώχθησαν ὡς αἱρετικοὶ καὶ ἀποστάται. Ὀλίγαι λέξεις ἐξηγήσουσι τὴν καταδίωξιν ταύτην. Οἱ ἀπόγονοι τῶν Μαύρων ἱππότων, ἐπιστρέψαντες κατὰ τὸν

Νεαρὸς, ἔνθερμος, αἰσθηματικὸς, ὁ Ἐστεβὰν εἶχε τὴν ἀνδρικὴν ἐκείνην ὡραιότητα, ἥτις ἐξαγγέλλει ἔτι μᾶλλον τὴν ἐνέργειαν τῆς διανοίας ἢ τὴν ῥώμην τοῦ σώματος. Τὸ ὑπερτάτης λεπτοφυίας φαιὸν αὐτοῦ χρῶμα εἶχε τοὺς ἐπιχρύσους ἐκείνους βαθμοὺς, ὧν ἡ ἅφατος διαφάνεια ἐπιτρέπει σχεδὸν μαντεῦσαι ὑπὸ τὸ λεπτὸν σύμπλεγμα τῶν φλεβῶν τὴν ταχεῖαν κυκλοφορίαν θερμοῦ καὶ ἀφθόνου αἵματος.

Οἱ μέλανες καὶ γαλήνιοι συνήθως ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐσπινθηροβόλουν ἅμα τῇ ἐλαχίστῃ τῆς ψυχῆς κινήσει. Εἶχε δὲ τὸ ἀνάστημα ὑψηλὸν, εὐάγωγον καὶ χαρίεν, κληροδότημα τῶν ὡραίων μαυρουσίων φυλῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ μετώπου κόμη μέλαινα καὶ στιλπνὴ πρυμνιπτε τὴν πυκνὴν αὐτῆς σκιὰν καὶ ἔστερε τὴν ὡραίαν ταύτην κεφαλὴν, πεπλασμένην οὖσαν νὰ φέρῃ στέμμα ἐκ χρυσοῦ ἢ μᾶλλον ἐκ δάφνης· διότι εἶχε τὴν θέλγουσαν ποίησιν, τὴν πειστικὴν καὶ ἔλκουσαν εὐφράδειαν, καὶ ἡ ἰσχυρὰ αὐτοῦ φιλοσοφία ἦν ἀξία τοῦ διδασκάλου τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀκολουθήσει.

Ὁ Ἐστεβὰν εἶχεν ἀνατραφῇ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.

Χωρὶς πρὸς οὐδεμίαν αἵρεσιν νὰ ἐκκλίνῃ, χωρὶς νὰ ὑποδεχθῇ τὰς διδασκαλίας τοῦ Λουθήρου ἢ τοῦ Μηλαγκτῶνος, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀναβαπτιστὴς ἢ ἀναμορφωτὴς, διότι πάντα τὰ δόγματα ταῦτα ἐξίσου ἐφαίνοντο αὐτῷ ἄτοπα, ὁ Ἐστεβὰν εἶχε κανονίσει τὴν ζωὴν αὐτοῦ συνοδὰ πρὸς τὴν καθαρὰν ἠθικὴν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ φιλοσοφία αὐτοῦ ἦν ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἐξαίσιος φιλανθρωπία, αὐτὴ αὕτη ἡ φιλανθρωπία· αἱ πράξεις αὐτοῦ, ἡ φιλανθρωπία πάντοτε ὑπὸ πᾶσαν μορφήν. Ἡ θρησκεία αὐτοῦ ὁ Θεὸς, Θεὸς μέγας καὶ ἅγιος. Θεὸς ἐλεύθερος παντὸς ἀνθρωπίνου πάθους, Θεὸς πηγὴ τῆς ζωῆς ἐπιδαψιλεύων τῷ ἀνθρώπῳ ἀναρίθμητα ἀγαθὰ, καὶ μὴ ἀπαιτῶν εἰς ἀντάλλαγμα εἰμὴ ἀγάπην ὁμοίαν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ, ἐπιεικῆ εἰς τοὺς κακοὺς, καὶ τοὺς πάντας βοηθοῦσαν, καὶ ἀντὶ πάσης δόξης ζωὴν ἄσπιλον, ἀγαπῶσαν καὶ ἀφωσιωμένην.

Πάντα δὲ τὰ ἐπίλοιπα δὲν ἐφαίνοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἐστεβὰν εἰμὴ ὡς παίγνια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κοῦφα, ἢ ὡς μέσα αἰσχρὰ ἢ ἐνοχλητικά.

Τὸ ὕψος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, τὸ βάθος τῶν πεποιθήσεων αὐτοῦ ἡ εὐφράδεια τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔδιδον τῷ νεαρῷ φιλοσόφῳ τὴν δύ-

---

καιρὸν τῶν καθολικῶν βασιλέων ἦσαν οἱ πάντες πλουσιώτατοι, καὶ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις πολὺ πάντοτε ἠγάπησε τὰ πλούτη.

ναμιν ἐκείνης τῆς γοητείας, ἥτις προσέλκει τὰ πλήθη. Εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὁ ἐξηρεθισμένος λαὸς ἠγέρθη ὡς ἐκ μαγείας καὶ κατετρόμαξε τὸ ἐπίφοβον δικαστήριον. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς Καστίλλης κατὰ τὸ ἔτος 1502, εἶχε, διὰ τῆς γενναίας αὐτοῦ ἀντιπολιτεύσεως, εὐνοήσει τὴν σύστασιν τοῦ συμβουλίου ἐκείνου, ὅπερ γνωστὸν ἐστιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Συνέδριον Καθολικὸν (71), συγκροτηθὲν, ὅπως καταστείλῃ τὰς βιαιοπραγίας,

(71) Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ γενικοῦ ἱεροεξεταστοῦ Δεζᾶ καὶ τοῦ προστατευομένου αὐτοῦ ἱεροεξεταστοῦ τῆς Κορδούης, Λουκέρου, αἱ σκληρότητες, ἢ ἵνα κάλλιον εἴπωμεν, αἱ παρανομίαι τοῦ ἱεροδικείου, τόσον ἰσχυρῶς ἐξηρέθισαν τοὺς Ἱσπανούς, ὡς τε πανταχόθεν ἠγέρθησαν φωναὶ εὔγλωττοι κατὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πίστεως, ἤθελον καταφέρει καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀποστόλους ν' ἀμφιβάλωσι περὶ τῆς πίστεως. Ὁ Δεζὰς ἐν ἀρχῇ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τεθεὶς ὑπὸ Φιλίππου τοῦ πρώτου, ἀνέλαβεν τὴν θέσιν αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρίγκηπος τούτου, γενόμενον κατὰ τὸ ἔτος 1506 ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ πάραυτα κατέστρεψε πᾶν ὅ,τι εἶχε κατορθώσει τὸ ὑπέρτατον συμβούλιον, καὶ ἀνεκάλεσε τὸν Λούκερον εἰς τὰ καθήκοντά του. Ἔκτοτε ἤρξατο δριμεῖα καταδίωξις κατὰ τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου τῆς Γρενάδης, Φερδινάνδου δὲ Ταλαβερᾶ, καὶ κατὰ τοῦ σοφοῦ Ἀντωνίου Νεβριζᾶ κατηγορηθέντος ὡς ὅτι εἶχε ὀφθῆν ἀνακαλύψει καὶ διορθώσει πολλὰ σφάλματα ἅτινα εἶχον παρεισφρύσει ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ τῆς *Βουλγάτας*. Αἱ καταδιώξεις αὗται, ἡνωμέναι μετὰ τῶν σκληροτήτων τοῦ Λουκέρου, κατέθλιψαν τοὺς Ἀνδαλουσιανούς, οἵτινες ἐξεγερθέντες παρεβίασαν τὰς φυλακὰς τοῦ ἱεροδικείου, καὶ ἠλευθέρωσαν τοὺς δεσμώτας, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἦν ἀκαταλόγιστος. Ὁ τοῦ δημοσίου ταμίας, ὁ γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ πολλοὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι συνελήφθησαν ἐν Κορδούῃ, καὶ ὁ Λούκερος δὲν ἐχρεώστει τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ εἰμὴ εἰς φυγὴν κατεσπευσμένην. Τὰ γεγονότα ταῦτα καὶ ἡ εἰς Ἱσπανίαν ἄφιξις Φερδινάνδου τοῦ πέμπτου, ἀντιβασιλέως τοῦ κράτους, τόσην φρίκην ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Δεζὰν, ὥστε αὐτὸς οὗτος παρητήθη τοῦ ὑπουργήματος αὐτοῦ, ἀφοῦ εἶχεν ἤδη καταδικάσει ζῶντας ἀνθρώπους 2,592 καὶ ἀνδρείκελα 829, καὶ εἶχε

καὶ ἐπανορθώσῃ τὰ ἀδικήματα τοῦ ἀναξίου Λουκέρου (72) κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Κορδούης. Δυστυχῶς δὲ τὸ ὄψιμον καὶ ἀτελὲς τοῦτο μέτρον δὲν ὑπῆρξεν εἰμὴ ἀπατηλή τις ἐκεχειρία παραχωρηθεῖσα τοῖς Ἱσπανοῖς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὕδρας θηριώδους, ἧς αἱ κεφαλαὶ ἀνεγεννῶντο πάντοτε, ἀφοῦ ἀπεκόπτοντο.

Ὁ νεαρὸς Βάργας, ἀνὴρ ἤδη γενόμενος, εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν αὐτῶν καταχρήσεων, καὶ ἴσως κατὰ μεγαλητέρων ἀκόμη.

Ὁποῖον κράτος ἀνήρ τις ὡς ὁ Ἐστεβὰν δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, οἵα ἦν ἡ τῆς Δολόρας!

Ὁ ἁγνὸς ἔρως, ὁ ἐντελὴς ἔρως οὐδέποτε γεννᾶται ἐν ψυχαῖς χυδαίαις· ὁ ἔρως δὲ ὄντος τινος ἰσχυροῦ πρὸς ὃν μετριοπαθὲς οὐκ ἐστιν ἔρως ἀληθής, ἀλλ' ἀποκαθίσταται τότε πλάνη ἡ ἀδυναμία. Ἡ ἐντελὴς ὅμως συνένωσις ἐκείνη δύο ψυχῶν, ἥτις ἄγει αὐτὰς εἰς τὸ ζῆν τὴν αὐτὴν ζωὴν, εἰς τὸ ὑπομένειν τὰς αὐτὰς ὀδύνας, ἥτις συνταυτίζει τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς θελήσεις τοιουτοτρόπως, ὥστε φαίνεται ὅτι ἐν δυσὶ προσώποις ἓν μόνον ὑπάρχει, ὁ τοιοῦτος ἔρως εὑρέθη μόνον ἐν ψυχαῖς ἀδελφαῖς, ὁμοίαις, συνδεδεμέναις διὰ συγγενείας ἐντελεστάτης.

Κατ' οὐσίαν δὲ ἰσχυρὰν πεπροικισμένη διὰ τῆς ἐξόχου ἐκείνης εἰλικρινείας, λάτρις τῆς ἀληθείας, ἥτις ἀπορρίπτει μετὰ φρίκης πᾶν ἀξίωμα ψευδὲς ἢ ἄνανδρον, πᾶσαν πρᾶξιν μεμολυσμένην δι' ὑποκρισίας ἢ ψεύδους, ἡ Δολόρα εἶχε πρὸς τὸν Ἐστεβὰν τὴν τυφλὴν ἐκείνην πίστιν, ἥτις γεννᾶται ὑπὸ θαυμασμοῦ βαθέος. Ἡ ἀνατροφὴ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, αἱ σκληραὶ περιπέτειαι τῆς τόσῳ νεαρᾶς αὐτῶν ὑπάρξεως, αἱ τάσεις αὐτῶν θρησκευτικῶς φιλοσοφικαὶ καὶ ἡ ἐλοσχερὴς ἀγνότης τῶν καρδιῶν αὐτῶν, εἶχον, οὕτως εἰπεῖν, *πνευματοποιήσει* τὸν ἔρωτα αὐτῶν.

Μεμνηστευμένοι πρὸς ἀλλήλους ὑπὸ τῆς θελήσεως τῶν γεννητόρων αὐτῶν, ᾐσθάνοντο ὅτι ἡ ἕνωσις αὐτῶν δὲν ἐξήρτητο ἐκ τῆς συγκατανεύσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἤδη, διὰ συνθήκης σιωπηλῆς καὶ ἀπαραβιάστου, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἦσαν μεμνηστευμέναι

καταδικάσει εἰς αἰώνια δεσμὰ καὶ εἰς τὰ κάτεργα κατηγορουμένους 32,952 μετὰ τὴν δήμευσιν τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν.

(72) Ὁ Λούκερος εἶχε τιμηθῆ ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *Σκοτεινός*. Ἡ λέξις Lucero ἐν τῇ Ἱσπανικῇ γλώσσῃ σημαίνει ἀστέρα λάμποντα.

πρὸς ἀλλήλας, καὶ ὅτι μηδ' αὐτὸς ὁ θάνατος ἤθελέ ποτε δυνηθῇ ν' ἀποχωρίσῃ αὐτάς. Οὕτω δὲ ὁ ἔρως αὐτῶν ἦν ἤρεμος κατὰ τὸ φαινόμενον· περιέμενον μετὰ χαρᾶς, ἀλλ' ἄνευ ταραχῆς καὶ ἄνευ ἀνυπομονησίας, τὴν ἐποχήν, ἥτις ἤθελεν ἀποκαταστήσει τὴν ἕνωσιν αὐτῶν πλήρη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου, Ἠσθάνετο ὅτι ἡ καθιέρωσις αὕτη ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν εὐτυχίαν ταύτην προσεδόκων ἡσυχοι, τόσον τὸ πνεῦμα ἐν αὐτοῖς ὑπερεῖχε τῆς ὕλης.

Καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Δολόρα διῆλθεν ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ἀποστόλου, διηγήθη αὐτῷ ἀφελῶς τὸν βίον αὐτῆς, τὴν εὐσεβῆ αὐτῆς νηπιότητα, τὴν ἀγνὴν καὶ περωτισμένην αὐτῆς νεότητα, τὸν πρὸς τὸν εὐγενῆ Ἐστεβὰν ἔρωτα αὐτῆς. Καὶ ὁ ἀπόστολος, ἀνὴρ ἔνθερμον ἔχων τὴν καρδίαν, πλήρης ἐπιεικείας, ἐν ᾧ ἴσως μυστηριώδης τις ἀνάμνησις ἀγνοῦ ἔρωτος κατασυντριβέντος ὑπὸ τῆς χειρὸς τῶν ἀνθρώπων ἢ τῆς τοῦ θανάτου, εἶχεν ἀλλάξει μόνον ὄνομα, καὶ ἐλέγετο ἤδη φιλανθρωπία, ὁ ἀπόστολος, λέγομεν, κατανυγεὶς ὑπὸ τῆς συγκινητικῆς ταύτης ὁμολογίας, οὐδόλως ἐδίστασε νὰ εἴπῃ εἰς τὸν νεανίαν, « εἴσελθε παρ' ἐμοὶ μετὰ τῆς μνηστῆς σου· ὁ ἁγνὸς ἔρως οὐδαμῶς προσβάλλει τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ· εἶναι σεβᾶς προσφερόμενον εἰς τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ. »

Ὅτε δὲ συνῆλθον καὶ οἱ τρεῖς ἐν τῇ ταπεινῇ ταύτῃ κατοικίᾳ, ἧς οἱ λευκοὶ τοῖχοι οὐδένα ἕτερον στολισμὸν εἶχον ἐκτὸς τῆς εἰκόνος τοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ θανόντος· τέκνα μου, εἶπεν ὁ κληρικὸς, εὐλογεῖτε τὸν Θεὸν ὅστις παιδεύει ὑμᾶς· αἱ καταδιώξεις τῶν κακῶν εἰσι τόσοι στέφανοι διὰ τὴν ἄλλην ζωήν. Μακάριοι ὅσοι διέρχονται ἐπὶ τῆς γῆς παρακαλοῦντες καὶ κλαίοντες!

— Πάτερ μου, ἀπεκρίνατο ὁ νεανίας, οἱ λόγοι ὑμῶν εἰσιν ἅγιοι καὶ παρηγορητικοὶ, καὶ λατρεύω, ὡς καὶ ὑμεῖς τὴν χεῖρα ἥτις καταδυναστεύει ὑμᾶς· ἀλλὰ οἱ νεαροὶ ἡμεῖς ἔχοντες τὴν ζωὴν ἰσχυρὰν καὶ πλήρη ὀξύτητος, ἡμεῖς οἱ Ἱσπανοὶ ἱππόται, ὧν οἱ πατέρες πάντοτε χρηστῶς ἐξυπηρέτησαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἢ ἑκουσίως ἠσπάσθησαν αὐτὴν ἐν πίστει καὶ πεποιθήσει, ἡμεῖς, πιστοὶ τηρηταὶ τοῦ νόμου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ νόμου ἐκείνου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐπιεικείας, ἠθέλομεν δυνηθῇ, χωρὶς νὰ ἤμεθα ἄνανδροι, νὰ ὑποφέρωμεν τὸν ζυγὸν ἐξουσίας παρανόμου, ἥτις ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἀψηφᾷ ἀτιμωρητὶ πάντας τοὺς νόμους θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους; Ἡ ἐπανάστασις κατ' αὐτῆς δὲν εἶναι καθῆκον;

Ὁ ἀπόστολος διέμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σιωπηλός· ἐφαίνετο δὲ βαθέως διαλογιζόμενος.

— Τέκνον μου, εἶπεν ἐπὶ τέλους, νομίζω ὅτι ἡ ἐξουσία τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἶναι κατάχρησις τὴν ὁποίαν χρεωστοῦμεν νὰ καταπολεμήσωμεν διὰ τῆς ῥομφαίας τοῦ λόγου, διὰ τῆς λογικῆς, διὰ τῆς ἀληθείας, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἐπαναστάσεως, θυγατρὸς τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ μίσους, καὶ ὡς ἐκ τούτου, τυφλῆς, ἐμπαθοῦς, ἀκανονίστου, ἀχαλινώτου καὶ ἄνευ μέτρων, ὑπερβαινούσης πάντοτε ὑπερβαλλόντως ἢ μὴ προχωρούσης ἀρκούντως, ὁμοίας δὲ πρὸς ποτήριον ὕδατος ἐρριμμένου ἐπὶ μεγίστης πυρκαϊᾶς, ὅπερ, ἀντὶ νὰ σβέσῃ αὐτὴν, ἐξερεθίζει τῆς φλογὸς τὴν μανίαν.

— Ναί· ἐπέφερεν ὁ Ἐστεβὰν διὰ κινήσεως ἐνεργητικῆς· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ εὐγλώττου στόματος θέτουσι φίμωτρον, καταπνίγουσι τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ τοὺς μοχλοὺς καὶ τὴν λογικήν. . . . . ὦ! πάτερ μου! γνωρίζετε ἀρκετὰ πόσον ἐπιτήδειοι εἶναι νὰ καταβάλλωσιν αὐτήν. Τὸ σκαιὸν πνεῦμα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως σβέννυσιν αὐτὴν ὑπὸ τοὺς λελυμένους δεσμοὺς πανουργιῶν παντὸς εἴδους, ἢ ὑπὸ τὴν περίβολὴν τοῦ πυρὸς τοῦ ἀπολυτισμοῦ. Τὰ πάντα φονεύουσιν διὰ ταύτης τῆς φράσεως «*ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ*», καὶ ὁ ἀμαθὴς λαὸς κλίνει τὴν κεφαλήν. Φοβεῖται μήπως γίνῃ ἱερόσυλος ἐπαναστατῶν.

— Ὁ λαὸς ὑποφέρει, εἶπεν ὁ ἀπόστολος· διότι, ἐν ὅλαις ταῖς ἐποχαῖς, ἡ δύναμις αὐτοῦ εἶναι ἡ ὑποταγή. Ὅτε δὲ ὑπερβαλλόντως ἀπαυδήσῃ ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐπαναστήσῃ καὶ ἀποτεινάξῃ αὐτὸν, κατὰ γῆς, πρὸς τί χρησιμεύει αὐτῷ τοῦτο; Εἰς τὸ ἀλλάξαι κύριον, ἰδοὺ τὸ πᾶν. Τὸ αἷμα καὶ αἱ ἀγωνίαι αὐτοῦ μόνον εἰς τοὺς ἰσχυροὺς χρησιμεύουσιν, εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἐπαναστάσεως. Ὅσον δὲ δι' αὐτὸν, διαμένει πάσχων καὶ ὑπόδουλος.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν σιβαρᾷ τῇ φωνῇ, ὅταν οἱ ἀρχηγοὶ ὦσιν ἄδολοι, ὁ λαὸς εὐτυχεῖ· ἡ δυστυχία δὲν ἔγκειται ἐν τῇ ὑποταγῇ, ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ τοῦ διατάττοντος μίσει.

— Ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίνατο ὁ ἀπόστολος, διότι ὁ ἄξιος τοῦ διατάττειν γίνεται ἑκουσίως ἀδελφὸς ἴσος τῶν ὑποταττομένων αὐτῷ· μόνον κατὰ τὸ πνεῦμα ὑπερέχει αὐτῶν. Εἶναι ὁ ναυκλήρος ὁ κρατῶν τὸ πηδάλιον, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν σωτηρίαν τοῦ πληρώματος.

— Πάτερ μου, διέκοψεν ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ, τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξὺ ἀρχηγοῦ κυβερνῶντος δικαιωματικῶς ἢ κατ' ἐκλογὴν καὶ τῆς βαρβάρου ταύτης ἐξουσίας, ἥτις, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἐρήμωσε τὴν Ἱσπανίαν καὶ κατακαλύπτει αὐτὴν διὰ σουδαρίου ἐπικηδείου;

— Δολόρα! ἀνταπήντησεν ὁ Ἐστεβὰν ζωηρῶς, ἐὰν ὁ κυβερνῶν ἦτο καλὸς ποιμήν, δὲν ἤθελεν ἀφίνει νὰ κείρωνται τὰ ποίμνια αὐτοῦ ὑπὸ ἀπλήστων κερδοσκόπων, οἵτινες ἐμβυθίζουσι τὰς ψαλλίδας μέχρι τῆς σαρκὸς, ἵνα λαμβάνωσι τὸ ἔριον καὶ τὸ αἷμα τῶν ἀρνίων. Ἡ πρὸς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν ἀνοχὴ τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι εἰμὴ ὑπολογισμὸς πολιτικῆς φιλαργύρου. Ὁ ἔρως τοῦ χρυσοῦ κατακαλύπτει τὸ βάσιλειον διὰ πυρῶν.

Ὁ ἀπόστολος ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ δάκρυα ἱερὰ κατεθλίβοντο ἐπὶ τῶν ὠχρῶν αὐτοῦ παρειῶν.

— Τέκνον μου, εἶπεν, ὁ Θεὸς θέλει διαφωτίσει τοὺς βασιλεῖς, ἵνα κατανοήσωσι τὰ ἀληθῆ αὐτῶν συμφέροντα, καὶ συγκινήσει τὴν καρδίαν αὐτῶν διὰ συμπαθείας δραστηρίας. Ἡ φωνὴ τῶν κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου ἀκουσθήσεται ἐπὶ τέλους. Πολλοὶ ἐκ τούτων, διὰ θάρρους, ἡρωϊκοῦ, διὰ ἀνδρείας τόσον μεγάλης, ὅση ἡ διὰ ῥομφαίας ὁπλίζουσα τὴν χεῖρα, ὑψοῦνται ὡς ἄμβωνες κατὰ τῶν πλανῶν τοῦ φανατισμοῦ, καὶ ῥιψοκινδυνεύοντες τὴν ζωὴν αὐτῶν, διδάσκουσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς ἁγνότητι καὶ ἁπλότητι. Ἐλπίσωμεν ἐπ' αὐτούς, τέκνον μου· ἡ δύναμις τῆς πεποιθήσεως δραστηριωτέρα ἐστὶ τῆς τῶν ὅπλων, καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ θριάμβου τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν δὲν δύναται νὰ ᾖναι μακράν.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, συμβουλεύετε ἡμᾶς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ὑποταγὴν, καὶ ὅμως ἤκουσα ὑμᾶς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν, ὑψοῦντας τὴν φωνὴν ὑμῶν τὴν εὔγλωττον ἐναντίον τῶν γραμματέων καὶ τῶν φαρισαίων τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος· ἐπειδὴ, δὲν ἀπατῶμαι, ἐξηκολούθησε θεωρῶν ἐν θαυμασμῷ τὴν εὐγενῆ φυσιογνωμίαν τοῦ ἀποστόλου, ὑμεῖς εἶσθε τῶν ἀνδρείων ἐκείνων ἀθλητῶν, οἵτινες, καὶ ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου, παλαίουσι λόγῳ τε καὶ ἔργῳ κατὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Δομινίκου. Δὲ Κουσμάνου τοῦ φανατικοῦ ἐκείνου μοναχοῦ, ὃν ἡ αὐλὴ τῆς Ῥώμης ἐκανόνισεν ἅγιον.

— Εἰμὶ ὁ ταπεινότατος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη ὁ μοναχὸς ἐν ἀληθεῖ ταπεινότητι· καὶ ὅσον διὰ τὸν στέφανον τῶν ἁγίων, μόνος ὁ Θεὸς δίδει αὐτὸν, ὅτις ἀναγινώσκει ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας.

— Πάτερ μου, ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν, μήπως ἦσθε ὀπαδὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου ἀναμορφωτοῦ, ὅστις ὀνομάζεται Λουθῆρος καὶ μετέστρεψεν εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ διδασκαλίαν τόσους

σοφοὺς θεολόγους διδάκτορας, πρίγκιπας καὶ ἐπισκόπους μάλιστα;

— Εἰμὶ χριστιανὸς, ἀπεκρίνατο ὁ κληρικὸς· πᾶσα δὲ λογομαχία μοὶ φαίνεται ἱεροσυλία πρὸς τὸν τόσον ἁπλοῦν, τόσον ταπεινὸν καὶ τόσον γλυκὺν νόμον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Ἰησοῦς. Ὁμιλῶν τις περὶ δογμάτων, τέκνον μου, ἀπόλλυται ἐν ἀκατανοήτοις ἐρέβεσι, καὶ ἡ πίστις, ἡ φιλανθρωπία, αἵτινες εἶσιν αἱ βάσεις τῆς ἡμετέρας θρησκείας, ψυχραίνονται ἢ μεταβάλλουσι φύσιν· ἐπειδὴ ἑκάστη διχόνοια συμπαρέλκεται ὀξύτητα ἢ ἀμφιβολίαν. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι τόσον ἁπλῆ! Διὰ τί νὰ ἀνορθοῦμεν αὐτὴν διὰ δυσκολιῶν παντὸς εἴδους; Διὰ τί πρὸ πάντων νὰ θέτωμεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν;

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, ἡ θρησκεία ὑμῶν εἶναι καὶ ἰδική μου καὶ τῆς Δολόρας· καὶ ἰδοὺ διὰ τί θεωροῦσιν ἡμᾶς ὡς αἱρετικούς.

— Ὁ Χριστὸς ἐπίσης κατεδικάσθη ὡς ἀσεβὴς καὶ βλάσφημος. Διὰ τί παραπονεῖσθε, τέκνον μου; Εἶναι ὡραῖον νὰ ὑποφέρῃ τις διὰ τὴν διδασκαλίαν του.

Ἡ Δολόρα ἤκουε μετὰ θαυμασμοῦ τοὺς δύο τούτους ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας πίστιν τόσον καθαρὰν, καὶ ὁ ῥόθος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἥτις τόσον εἶχε καταπτοήσει αὐτὴν, ἐφυγαδεύετο ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν τούτων ἰδεῶν, αἵτινες ηὔξανον τὸ θάρρος αὐτῆς.

Οὕτω δὲ διῆλθον τὴν σκληρὰν ἐκείνην νύκτα, ἥτις εἶχεν ἐπιφέρει τοῖς νεαροῖς μεμνηστευμένοις τόσον θλιβερὰς τροπὰς τῆς τύχης αὐτῶν. Ὁ ἀπόστολος παρηγόρει αὐτοὺς ἡ συμπαρεκάλει μετ' αὐτῶν, καὶ ἐμπνέων αὐτοῖς τὴν ὑποταγὴν ἔδιδε περισσοτέρας δυνάμεις εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτῶν.

Οὐδόλως ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου ὅταν ἡ ψυχὴ ζωηρῶς ἐξεγείρηται, κατακυριεύει τοῦ σώματος, ὅπερ τότε ὑπακούει αὐτῇ ὡς αἰχμάλωτον ἀνδράποδον, καὶ ἡ ἐπέμβασις αὐτὴ τοῦ πνεύματος εἰς τὰς φυσικὰς ἀνάγκας φαίνεται αὐξάνουσα ἔτι μᾶλλον τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὀξυδέρκειαν τῆς διανοίας.

Πυρετὸς γενναῖος ἐκυκλοφόρει ἐν ταῖς ὀλεψὶ τῆς νεάνιδος· καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετὰ χαρᾶς ἤθελεν ὑποστῇ τὸ μαρτύριον, ἐὰν ὁ θάνατος αὐτῆς ἤθελε δυνηθῇ νὰ σώσῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Ἱσπανίαν.

Περὶ τὴν πρωΐαν, ἀμυδρὸν φῶς ἀνεμίγνυεν ἤδη τοὺς ἀορίστους αὐτοῦ χρωματισμοὺς μετὰ τῆς διαυγοῦς λάμψεως τοῦ λαμπτῆρος, ὅστις ἔκαιεν ἐν τῷ θαλάμῳ· ὅτε ἔκρουσέ τις ἡρέμα τὴν θύραν.

Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ἀνεσκίρτησαν ἀκουσίως.

— Μὴ φοβεῖσθε, εἶπεν ὁ ἀπόστολος· θὰ εἶναι φίλος τις ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν ἡμετέρων.

Ἠνέῳξεν.

Νεαρὸς μοναχὸς, ἐνδεδυμένος κυλίκιον μέλαν, συνεσφιγμένον περὶ τὴν ὀσφὺν διὰ σχοινίου λευκοῦ, ἐρρίφθη ἐν τοῖς βραχίοσι τοῦ μοναχοῦ, καὶ θέσας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐκείνου,

— Εἶναι τὸ τέκνον σου, εἶπεν, ὅπερ ἔχει τὴν ἀνάγκην σου.

— Ὡς εὖ παρέστης, ἐπέφερεν ὁ ἀπόστολος φιλῶν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὡς μήτηρ τις ἤθελε πράξει τοῦτο· ὁμίλησον, τέκνον μου, τί σε φέρει παρ' ἐμοί;

Ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἐκάθισεν.

— Λάλησον, τέκνον μου, ἐπανέλαβεν ὁ ἀπόστολος δεικνύων τοὺς μεμνηστευμένους· αὐτοὶ εἶναι δύο ἀδελφοί, δύο φίλοι· ὁμίλει, τί θέλεις;

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ νεαρὸς μοναχὸς, ἠθέλησα νὰ πραγματοποιήσω τὰ μαθήματα ὅσα μοι ἔδωκας. Ἐσκέφθην, καθὼς καὶ σύ, ὅτι οὐδόλως ἐξαρκεῖ ἡ διδαχὴ, καὶ πρὸς τὴν περιθαλψιν τῶν ψυχῶν, χρεωστεῖ τις νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν φροντίδα τῶν σωμάτων. Βοηθούμενος ὑπὸ τῶν δωρημάτων εὐσεβῶν τινων ψυχῶν, καὶ διὰ τῆς ὑψηλῆς αὐταπαρνήσεως νεαρῶν τινων ἀνδρῶν διασήμων, ὧν ἡ θερμὴ καὶ πλήρης ἀγάπης ψυχὴ δὲν εὗρεν εἰ μὴ κενὸν ἐν ταῖς χαραῖς τῆς γῆς, ἐσχημάτισα ἓν σωματεῖον ἀρκούντως πολυάριθμον, ἐμψυχούμενον ὑπὸ μόνης τῆς ἐπιθυμίας τοῦ εἶναι ὠφέλιμον τοῖς ὁμοίοις αὐτοῦ, καὶ τοῦ βοηθεῖν τὰς ταλαιπωρίας αὐτῶν. Διὰ τῶν φροντίδων ἡμῶν ξενών ἀνηγέρθη ἤδη ἐν Καδὶξ (73), προωρισμένος νὰ συνάγῃ τὰ πάσχοντα μέλη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μέλλομεν δὲ περιθάλπειν αὐτὰ διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν χειρῶν, καὶ θὰ προσπαθήσωμεν, θεραπεύοντες τὸ σῶμα, ν' ἀνακουφίζωμεν ἐπίσης καὶ τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς.

(73) Ξενὼν ἱδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεοῦ, περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, πρὸς νοσήλευσιν τῆς λέπρας καὶ τῆς σκληρᾶς ἐκείνης ἀσθενείας, ἣν μετέφερον εἰς Εὐρώπην οἱ σύντροφοι τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

— Ἡ σκέψις σου αὕτη εἶναι ἁγία, εἶπεν ὁ ἀπόστολος· ἡ ζωὴ εἶναι ὡραία, ὅταν ἔχῃ ἕνα τόσον εὐγενῆ σκοπόν.

— Ἀγαπητέ μοι διδάσκαλε, ἐξηκολούθησεν ὁ νεαρὸς μοναχὸς, ἓν μόνον πρᾶγμα μὲ ἀνησυχεῖ. Αἱ θλίψεις τῆς ἀνθρωπότητος εἶσι τόσον πολυάριθμοι καὶ τόσον διάφοροι! Ὁποῖον εἶδος ἀθλιοτήτων θέλομεν ζητήσει νὰ ἀνακουφίσωμεν;

— Τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος, μεταξὺ τῶν πασχόντων μελῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπάρχουσί τινα, ὧν τὰ παθήματα, ἀντὶ νὰ συγκινήσωσιν εἰς οἶκτον τοὺς ὁμοίους αὐτῶν, γίνονται ἀπ' ἐναντίας τὸ αἴτιον τοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρονήσεως. Ὁλόκληρος ἡ κοινωνία ἀπωθεῖ αὐτὰ, καὶ ἀντὶ νὰ μετριάσῃ καὶ νὰ ἀνακουφίσῃ τὰ σωματικὰ ἄλγη, προσθέτει εἰσέτι πρὸς τὰς θλίψεις ταύτας τὰς πνευματικὰς ἀλγηδόνας χιλιάκις σκληροτέρας. Τοὺς ταῦτα πάσχοντας χρεωστοῦμεν νὰ λυπώμεθα, τούτους χρεωστοῦμεν νὰ παρηγορῶμεν (74).

— Ὦ! πάτερ μου! ἀνέκραξεν ὁ μαθητὴς, ἡ σοφία ἐν σοί, καὶ ἡ φιλανθρωπία λαλεῖ διὰ τοῦ στόματός σου. Προὔλαβες τὰς ἀμφιβολίας μου. Ναὶ, μεταξὺ τῶν ἀτυχῶν, μέλλομεν ἐκλέξειν τοὺς μάλιστα πάσχοντας, πάντας ὅσους οὐδεὶς τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ, καὶ θὰ φέρωμεν αὐτοῖς τόσην μᾶλλον παρηγορίαν καὶ χαρὰν, ὅσον ἐγκαταλελειμμένοι καὶ ἀπηλπισμένοι τυγχάνουσιν. Εὐχαριστῶ, ἁγιέ μου διδάσκαλε, οἱ πτωχοὶ ἡμῶν ἀσθενεῖς θὰ σ' εὐλογοῦσι, διότι σὺ εἶσαι ὁ πατὴρ αὐτῶν (75).

Ἔπειτα δὲ συνωμίλησαν ἐπὶ τὸ ἐκτενέστερον, καίτοι ἄϋπνοι διῆλθον τὴν νύκτα. Ὁ ζῆλος, ὅστις ἐνεψύχου αὐτοὺς, ἀποκαθίστα

(74) Ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου δ' Ἀβίλα πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τοῦ Θεοῦ τὸν μαθητήν του.

(75) Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τοῦ Θεοῦ ἀριέρωσεν ἑξήκοντα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀνακουφίζων τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰσιν οἱ ἀνακαλύψαντες τὰ πλεῖστα τῶν εἰδικῶν ἰατρικῶν, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται εἰσέτι μέχρι τῆς σήμερον, εἰς τὴν νοσήλευσιν τῶν ἀσθενειῶν, τὰς ὁποίας ἐπεχειρίζοντο νὰ θεραπεύσωσιν. Πρὶν ἀποθάνῃ, ὁ ἅγιος Ἰωάννης τοῦ Θεοῦ ἐπροίκισε τὴν Ἱσπανίαν διὰ ἑξήκοντα περίπου νοσοκομείων ὑπηρετουμένων πάντων ὑπὸ κληρικῶν τοῦ τάγματος αὐτοῦ. Διὰ τί ὅλοι οἱ μοναχοὶ δὲν ἐγνώρισαν νὰ ἐφελκύσωσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὰς εὐλογίας τῶν λαῶν ὡς οἱ Φιλόξενοι Ἀδελφοί;

αὐτοὺς ἦτον εὐαισθήτους εἰς τοὺς σωματικοὺς κόπους. Ὁ νεαρὸς μοναχὸς ὑπέβαλεν εἰς ἑκεῖνον, οὗτινος ἦν μαθητής, τοὺς θεσμοὺς τοῦ τάγματος, ὅπερ ἤθελε νὰ συστήσῃ. Συνεζήτησαν ὁμοῦ τὴν σοφίαν, τὸν ἀριθμόν, τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν, καὶ οἱ νεαροὶ μεμνηστευμένοι ἀμφότεροι ἐξήγαγον ἐκ τῆς συνδιαλέξεως αὐτῶν τὸ δίκαιον καὶ ἀληθὲς συμπέρασμα, ὅτι πᾶσα ἡ πρακτικὴ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας συνίσταται εἰς ταύτην μόνην τὴν ἐντολήν,

«Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Οὕτω δὲ ἀνιδρύθη ἐκεῖνο τὸ διάσημον τάγμα, ὅπερ ὑπάρχει εἰσέτι μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Οἱ Φιλόξενοι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου»· ἐπειδὴ ὁ νεαρὸς μοναχὸς δὲν ἦτον εἰμὴ ὁ μέγας ἐκεῖνος ἱεροκήρυξ ὁ ἔκτοτε γνωριζόμενος ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἅγιος Ἰωάννης τοῦ Θεοῦ». Καὶ τὴν ροπὴν ταύτην τοὐλάχιστον ἡ Ῥώμη ἀπέδωκε δικαιοσύνην χορηγήσασα αὐτῷ τὸν στέφανον τοῦ ἁγίου, ὃν πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀπονείμει αὐτῷ ἡ Ἱσπανία.

Ὁ κώδων τῆς πρωΐας ἐσήμανε τὸν Ἄγγελον.

Οἱ δύο μεμνηστευμένοι συνηνώθησαν μετὰ τῶν δύο κληρικῶν ἐν τῇ ἐωθινῇ ταύτῃ προσευχῇ.

Ἡ ἡμέρα ἀνέτελλεν.

— Τέκνα μου, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, πρέπει νὰ ἀποχαιρετήσω ὑμᾶς. Τὴν πρωΐαν ταύτην θὰ ὁδηγήσω τὴν νεάνιδα ταύτην εἰς τὴν μονήν, ἵνα περιμένῃ ἐκεῖ ἐν εἰρήνῃ τὸ θέλημα τοῦ Ὑψίστου. Ὅσον δὲ δι' ὑμᾶς, νεανία, γνωρίζετε τὸ ἀναχωρητήριόν μου. Ἐπαναλαμβάνω ὑμῖν πᾶν ὅ,τι εἶπον χθὲς εἰς τὴν μνηστὴν ὑμῶν, ἡ κατοικία μου εἶναι πάντοτε ἀνεῳγμένη εἰς ἐκείνους, οἵτινες κλαίουσιν».

Ἡ Δολόρα ἀνύψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἓν βλέμμα, εἰς σημεῖον θλιβερᾶς ὑποταγῆς.

Ὁ Ἐστεβὰν οὐδόλως ἐλάλησε· μόνη δὲ ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου αὐτοῦ προὔδωκε τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ διαμάχας. Ἔθλιψεν ἰσχυρῶς τὴν χεῖρα τῆς μνηστῆς αὐτοῦ, ἐξέτεινε τὴν ἑτέραν πρὸς τὸν ἀπόστολον, ὅστις ἐθεώρει αὐτοὺς μετὰ τρυφερᾶς συμπαθείας, προφέρων ταύτην μόνην τὴν λέξιν.

«Θάρρος!»

Μοναδικὸν δὲ δάκρυον ἔρρευσεν ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς παρειᾶς τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ, καὶ ὁ ἀπόστολος ἐξῆλθε μετὰ τοῦ ποθουμένου αὐτοῦ μαθητοῦ.

Ἐπανῆλθε δὲ μετὰ τινας στιγμάς. Εἶχεν ὑποδέσει τὰ σανδάλια αὐτοῦ, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ ἐρείδετο ἐπὶ βακτηρίας ἐκ φηγοῦ.

Ἡ Δολόρα ἦν γονυκλινὴς ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος. Εἰς τὴν προσέλευσιν δὲ τοῦ μοναχοῦ, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτόν, καὶ βλέπουσα αὐτὸν ἕτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ ἠγέρθη ἀποτόμως, καὶ πνίγουσα θλιβερόν τινα στεναγμόν, ὅστις ἐξώγκου τὸ στῆθος αὐτῆς,

— Πάτερ μου, εἶπεν, εἰμὶ ἑτοίμη ν' ἀκολουθήσω ὑμᾶς.

Η'.

Ὁ Μανορίνας.

Ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἔμεινεν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἁγίου αὐτῆς ὁδηγοῦ. Ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Μανορίναν, ὃν ἐγκατελείψαμεν ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν νέας μεταβολῆς.

Ὁ ἀνδρεῖος ἔλαβε βραδέως μετὰ τῆς συντρόφου αὐτοῦ τὴν ὁδὸν τοῦ μεγάρου τῆς Γαρδούνης. Ὁ περίπατος αὐτῶν ὑπῆρξε σιωπηλός. Μόνον δὲ ἐκ διαλειμμάτων ὁ Μανορίνας ἔθλιβεν ἐνθέρμως τὸν βραχίονα τῆς Σερένας, ἥτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ ἑκείνου, καὶ διὰ τῆς ἀλάλου ταύτης περιβολῆς προσεπάθει νὰ ἐνισχυθῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἣν εἶχε λάβει.

Ἔφθασαν οὕτως εἰς τὰ ἐρείπια, ἅτινα ἐχρησίμευον ὡς εἴσοδος εἰς τὴν παράδοξον κατοικίαν τοῦ Μανδαμιέντου.

Ἀσθενὴς λάμψις ἐφώτιζε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς αἰθούσης, ἥτις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἦν σχεδὸν ἔρημος. Οὐδὲν μέλος τῆς ἀδελφότητος εἶχεν ἐπιστρέψει εἰσέτι ἐκ τῶν νυκτερινῶν ἐκδρομῶν αὐτοῦ. Μόνος δὲ ὁ αὐθέντης περιέμενε καθήμενος ἐπὶ τεμαχίου κίονος κεκορμένου καὶ μετρῶν δι' ἀπλήστων βλεμμάτων δράκα διπλῶν ρλωρίων. Τῇ δὲ κάκεῖσε γραῖαι τινὲς κοβέρτεραι εἶχον ἁπλώσει τὰ περιζώματα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκοιμῶντο ἐπὶ τῆς λεπτῆς ταύτης κλίνης, ὕπνον βαθὺν καὶ ἀτάραχον.

Εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ θορύβου τῶν βημάτων τοῦ νεαροῦ ζεύγους, ὅπερ προὐχώρει ἐν τῇ σκιᾷ, ὁ αὐθέντης ἀνήγειρεν ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν καὶ βλέπων τὸν ἀνδρεῖον, ἀνέκραξεν ἐν χαρᾷ.

— Ἔ! σὺ εἶσαι, Μανορίνα; πάντοτε πρῶτος εἰς τὴν δουλειά! Καὶ ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας;

— Εἶναι πολὺ καλά, καθὼς καὶ σεὶς καὶ ἐγώ· ἀπεκρίθη ὁ γουάπος διὰ φωνῆς σκαιᾶς.

— Μὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον! ἐπεφώνησεν ὁ Μανδαμιέντος, αἱ μάγισσαι θὰ ἔσπασαν ἴσως τὴν λεπίδα τοῦ ἐγχειριδίου σου ἐν τῇ θήκῃ, ἀνδρειέ μου, ἢ ὁ δὸν Ἐστεβὰν θὰ εἶχεν ἴσως κανὲν φυλακτήριον, τὸ ὁποῖον προφυλάττει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ χάλυβος;

— Μηδὲ τὸ ἓν μηδὲ τὸ ἄλλο, αὐθέντα. Ἦλθον ἐδῶ νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἀπηύδησα σκοτώνων, καὶ ὅτι δὲν εἶμαι πλέον μέλος τῆς ἀδελφότητος. Ἰδοὺ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα μοὶ εἶχον δώσει.

Καὶ ἔρριψεν ἓν βαλάντιον εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐξηρεθισμένου Μανδαμιέντου.

— Χίλιοι δαίμονες! ἐκραύγασεν ὁ αὐθέντης. Σὺ εἶσαι, Μανορίνα, ὅστις λαλεῖς, ἢ τὸ κακοποιὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὴν μορφήν σου διὰ νὰ μὲ ἀπατήσῃ καὶ νὰ σὲ ἀδικήσῃ;

— Εἶμαι ἐγὼ μὲ τὴν σάρκα καὶ μὲ τὰ ὀστᾶ μου, αὐθέντα, ἀπεκρίθη ὁ γουάπος, ἐγώ, ὅστις ἔρχομαι νὰ λάβω ἀπὸ σᾶς τὴν ἄδειαν τῆς παραιτήσεώς μου, καὶ νὰ σας εὐχαριστήσω διὰ τὴν ὅλως ἰδιαιτέραν προστασίαν μὲ τὴν ὁποίαν μ' ἐτιμήσατε.

Ὁ Μανδαμιέντος συνέσπασε τὰς ὀρρῦς· ἐστράφη πρὸς τὴν Σερέναν, ἥτις ἵστατο ὄπισθεν τοῦ γενναίου ἔχουσα τὸ ἦθος ταπεινὸν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν προσηλωμένους.

— Καὶ σύ, Κουλεβρίνα! ἐπέφερεν ὁ αὐθέντης, θέλεις καὶ σὺ νὰ παραιτηθῇς ἀπὸ τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰ κέρδη τοῦ ἐπαγγέλματος, διὰ νὰ ἀκολουθήσῃς τὸν τρελλὸν τοῦτον, ὅστις δὲν θὰ ἔχῃ πλέον ἄλλον ἄρτον νὰ σοι δίδῃ εἰμὴ τὴν ἀρχαίαν μελόπιαν τῶν μοναχῶν (76).

— Παραιτοῦμαι ἀπεκρίθη ἡ νεαρὰ γυνὴ πλησιάζουσα πρὸς ἐκεῖνον, ὃν ἠγάπα.

— Γεννεα ανοήτων! ἐμυρμύρισεν ὁ αὐθέντης.

Ὁ Μανορίνας οὐδὲν ἀπεκρίθη.

Ὁ Μανδαμιέντος ἐγερθεὶς ἀποτόμως ἀπὸ τοῦ ἐκ λίθου καθίσματος αὐτοῦ, ἤρξατο βαδίζων ἐν τῇ αἰθούσῃ μεγάλοις βήμασι μυρμυρίζων λέξεις ἀκαταλήπτους.

Ἦν δὲ ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἐπέστρεφον συνήθως τὰ μέλη τῆς Γαρδούνης, καὶ ἤρχοντο νὰ δώσωσι λόγον εἰς τὸν Καπατάζον περὶ

(76) Οὕτως ὀνομάζουσιν ἐν Ἱσπανίᾳ τὸν ζωμόν, ἢ ἵνα κάλλιον εἴπωμεν, τὸ οὐτιδανὸν ἄρτυμα, ὅπερ οἱ μοναχοὶ διένεμον τοῖς πολυαρίθμοις ἐπαίταις, ὧν πεπληρωμένη ἦν ἡ χώρα ἕνεκα τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς σκληρότητος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

τοῦ ἀποτελέσματος τῶν σχετικῶν αὐτῶν ἐντολῶν. Κατὰ μικρὸν δὲ τὸ περιέχον ἐπληρώθη Κόσμου· ὁ δὲ αὐθέντης βεβυθισμένος πάντοτε ἐν ταῖς θλιβεραῖς αὐτοῦ ἰδέαις, οὐδένα εἰσέτι παρετήρησεν, οὐδ' ἠρώτησεν.

Ἐπὶ τέλους δὲ ἡ συνέλευσις συνεπληρώθη, δὲν ἔμενον πλέον νὰ ἔλθωσιν εἰμὴ χιβάτοι τινὲς βραδύναντες, πρόσωπα ἀσήμαντα. Ὅλοι οἱ ὑψηλοὶ πίλοι τοῦ τάγματος εἶχον συνέλθει· καὶ βλέπων, ὅτι ὁ Μανδαμιέντος βεβυθισμένος ἐν ταῖς θλιβεραῖς αὐτοῦ ἰδέαις, δὲν ἐσκέπτετο πλέον περὶ αὐτῶν εἰμὴ ὡσπερεὶ ἦσαν ἐκ τοῦ ἑτέρου κόσμου, ὁ Κουερπαδεχιέρρος ἀνέλαβε νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸν ἀρχηγόν, καὶ σύρων αὐτὸν ἠρέμα ἐκ τῆς χειρίδος τοῦ χειτῶνος αὐτοῦ,

— Αὐθέντα, εἶπεν, ὅλα τὰ παληκάρια ἐξετέλεσαν τὰς διαταγάς των.

— Ὄχι ὅλα! ἀνέκραξεν ὁ αὐθέντης ῥίπτων σκαιὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ Μανορίνα, ὅστις ἵστατο ὀλίγον μακρὰν πλησίον τῆς Σερέναν.

Πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸν ἀποστάτην γουάπον· ἀλλ' ὁ Μανορίνας δὲν ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐθεώρησε τοὺς ἀρχαίους αὐτοῦ συντρόφους δι' ὕφους ἐντελῶς ἀταράχου, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίθη.

— Τί θὰ 'πῇ τοῦτο; ἐξεφώνησαν οἱ ἄλλοι, εἶναι ἆρά γε δυνατὸν τοῦτο, αὐθέντη;

— Ναί, ἐπανέλαβεν ὁ Μανδαμιέντος διὰ φωνῆς γελοίως πανδήμου· εἰς γαρδούνος ἔλειψεν ἀπὸ τὰ χρέη του. Ἡ ἑταιρία χάνει διὰ μιᾶς δύο ἀπὸ τὰ ἀνδρειότερα στηρίγματά της, καὶ ἡ ἄνανδρος αὕτη ἀποστασία ἐπισύρει καθ' ἡμῶν μεγάλα δυστυχήματα. Ναί, ἐξηκολούθησεν ὁ αὐθέντης δεικνύων διὰ χειρονομίας τὸν Μανορίναν καὶ τὴν σύντροφον αὐτοῦ, οἵτινες ἐφαίνοντο ἀπαθεῖς, τὸ τάγμα χάνει ἐν αὐτοῖς δύο ἐκ τῶν καλλιτέρων αὐτοῦ τέκνων. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις χάνει περισσότερον τούτου, χάνει τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀκριβείας του, τὴν ἀκηλίδωτον μέχρι τῆς σήμερον φήμην του, τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἀντὶ ἐκτεταμένων καὶ ἐπικινδύνων ὑπηρεσιῶν (77). Τί θὰ εἴπωσιν οἱ

(77) Δυσκόλως ἤθελε σχηματίσει τις δικαίαν ἰδέαν τοῦ φανατισμοῦ, ὃν οἱ Ἱσπανοὶ κακοποιοὶ κατέβαλλον εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν. Ἐνόμιζον ὅτι ἤθελον ἀποκαταστῆ κατὰ

εὐγενεῖς κύριοι; τί θὰ εἴπωσιν οἱ δομινικανοί, οἵτινες κατεπλήρωσαν τὰ κιβώτια ἡμῶν διπλῶν φλωρίων (78); Καθ' ὅλον τὸ βασίλειον τῆς Ἀνδαλουσίας θὰ μᾶς ἐκλάβωσιν ὡς ἀθλίους αἰσχροκερδεῖς, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουσι χρήματα διὰ νὰ σκοτώσωσι, καὶ δὲν σκοτόνουσιν. Θὰ μᾶς συγκρίνουσι πρὸς τοὺς ἀλγουαζίλ, τοὺς ὁποίους πληρόνουσι διὰ νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς κλέπτας, καὶ δὲν συλλαμβάνουσιν εἰμὴ τοὺς τιμίους ἀνθρώπους, ἢ πρὸς τοὺς ἀπίστους ἐκείνους μοναχούς, οἱ ὁποῖοι κάμνουσι νὰ τοῖς πληρώνωσι δεκάκις διὰ μίαν λειτουργίαν καὶ μηδὲ 'ρισὴν διαβάζουν. Καταλαμβάνετε, ἀδελφοί, ἐξηκολούθησεν ὁ αὐθέντης ἐμψυχούμενος βαθμηδὸν ὑπὸ τοῦ πατάγου τῶν ἰδίων αὐτοῦ λόγων, καταλαμβάνετε πόσον θὰ ὀργισθῇ ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς, ὅταν μάθῃ ὅτι τὸ σκότωμα, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ὁ ἴδιος διέταξε, δὲν ἐξετελέσθη; Καὶ ὁ δεσπότης, ὁ ἀρχιεπίσκοπος δὲν θὰ εἰπῇ ἐπίσης ὅτι εἴμεθα ἄνανδροι καὶ κλέπται; Καὶ θὰ χάσωμεν τὴν προστασίαν τοῦ δὸν Πέτρου Πελαδέρα υ Μαρτινέζου υ Καμπρέρα el Comilludo (79), τοῦ προστάτου τοῦ τάγματος ἡμῶν καὶ ραποπώλου τοῦ βασιλέως, τοῦ ἡμετέρου αὐθέντου δὸν Κάρλου, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς νὰ διαφυλάττῃ! Ὦ! Μανορίνα! Μανορίνα! ἐλθὲ εἰς τὸν ἑαυτόν σου, καὶ διόρθωσον μίαν στιγμὴν ἀδυναμίας.

πολλὰ ἔνοχοι καὶ διὰ παντὸς ἄτιμοι, ἐὰν, ἀροῦ ἐλάμβανον χρήματα διὰ νὰ διαπράξωσι δολοφονίαν τινὰ, δὲν ἐξεπλήρουν τὴν ὑποχρέωσιν αὐτῶν. Εἰσὶ τίμιοι ἐν τῷ ἐγκλήματι, ἐὰν δύναταί τις οὕτω νὰ ἐκφρασθῇ· τόσον βαθείας ρίζας ἔχει ἡ νομιμότης ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ λαοῦ τούτου, οὕτινος τὴν φύσιν τόσον τρομερῶς διέστρεψε κακὸν πολιτικὸν σύστημα, ὑποδεδουλωμένον εἰς τὰς ἀκορέστους ἀπαιτήσεις τῆς Ῥώμης καὶ εἰς τὴν ἀπίστευτον σκληρότητα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

(78) Ἴδε σημ. 53.

(79) Ὑπῆρχε πραγματικῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπάλληλός τις ἐν τῇ αὐλῇ, οὗτινος τὰ χρέη εὑρίσκοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοῦ εὐαρέσκου τοῦ βασιλέως καὶ πρὸ πάντων τῶν μεγάλων αὐλικῶν, καὶ τῶν τοῦ γελοτοποιοῦ, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, εἶχεν ἀρροτέρας τὰς θέσεις ταύτας. Οἱ Σηβιλλιανοὶ διατείνονται μέχρι τῆς σήμερον ὅτι ὁ ὑπάλληλος οὗτος ἦν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Γαρδούνης.

Ἡ ὀμήγυρις εἶχεν ἀκούσει τὸν παράδοξον τοῦτον λόγον ἐν βαθείᾳ ἐκστάσει.

Ἅμα δὲ ὁ Μανδαμιέντος ἔπαυσεν ὁμιλῶν, φυσητῆρές τινες ὑποκριταὶ ἐπλησίασαν πρὸς τὸν Μανορίναν.

— Ἀδελφέ, εἶπον αὐτῷ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ἀφήσῃς, δὲν ἔχει οὕτως;

— Ἐτελείωσεν! ἀπεκρίθη ὁ γενναῖος λακωνικῶς.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ δύο κοβέρτεραι αἱ τὰ μάλιστα γραῖαι καὶ ἀπεχθέσταται, εἶχον πλησιάσει πρὸς τὴν Σερένναν καὶ διὰ λόγων μελιτωδῶν, κολακειῶν δηλητηριωδῶν, προσεπάθουν νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς κλῆσιν.

— Εἶναι ἀνωφελές, ἀπεκρίθη ἐκείνη· ὅ,τι εἴπαμεν, εἴπαμεν, δὲν θ' ἀλλάξωμεν γνώμην.

— Μανορίνα αἰσχροκερδῆ! ἐκραύγασε γουάπος τις προβασθεὶς τὴν προτεραίαν.

— Διόλου δὲν εἶναι αἰσχροκερδὴς ὁ Μανορίνας, ἀπεκρίθη ὁ ἀνδρεῖος· ἐπέστρεψε τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει· ἀλλὰ διακηρύττει ἐνώπιον ὅλων, ὅτι ὑπῆρξεν ἐλλειπὴς, ὅτι τὸ ἐπάγγελμα ἀπαρέσκει εἰς αὐτὸν καὶ ὅτι παραιτεῖται τῶν τίτλων καὶ τῶν προνομίων αὐτοῦ.

Ὁ Μανορίνας ὡμίλει διὰ φωνῆς ἀταράχου· δὲν ἦτο πλέον ὁ φιλοτάραχος ἐκεῖνος ἀνὴρ τῆς προτεραίας, ἄπληστος πράξεων ἐπικινδύνων καὶ τρομερῶν, ἦτον ἀνὴρ ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος, μεταβεβλημένος ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου, ἀγαπῶν πάντοτε τοὺς κινδύνους, ἀλλ' οὐχὶ τὸν ἄνευ σκοποῦ κίνδυνον. Ὅλος ὁ φιλοπόλεμος ζῆλος αὐτοῦ ἐστρέφετο ἤδη κατὰ τῶν τυράννων τῶν ἀσθενῶν, κατὰ τῶν δορυφόρων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Εἰς τὴν Γωνίαν, εἰς τὴν Γωνίαν(80)! ἐκραύγασεν ὁ γεοβάθμιος.

— Ἀδελφὲ, ἀπήντησεν ὁ αὐθέντης σοβαρῶς, ἡ ἀδελφότης τῆς Γαρδούνης οὐδέποτε παρέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην Γωνίαν τῆς Σηβίλλης τὰ τέκνα αὐτῆς, μηδὲ τὰ ἐκ τῶν τὰ μάλιστα ἔνοχα. Ἐὰν ἦναι ἀσθενὴς, ὁ ἀνηρὰ ἡ ἀνεπιτήδεια, ὑποβιβάζει καὶ ἀποπέμπει αὐτά. Ἐὰν ἦναι προδόται, σκοτόνει αὐτὰ, ἀλλ' οὐδέποτε ὑποχρεοῖ τὸν Ματθαῖον (81) νὰ τὴν ἐκδικήσῃ.

---

(80) Δικαιοσύνην.

(81) Δήμιον.

— Αὐθέντα, εἶπεν ὁ Μανοφίνας, ἡ ἀδελφότης δὲν παραδίδει τὰ τέκνα της, καὶ τὰ τέκνα της ἐπίσης δὲν θὰ τὴν προδώσωσιν. Δὲν θὰ ἔχῃ ποτὲ νὰ φοβῆται τίποτε ἀπὸ ἐμέ.

— Τέκνον μου, ἀπήντησεν ὁ ἀρχηγὸς μαλαχθείς, διὰ τί θέλεις νὰ μᾶς ἀφήσῃς; ἔχεις κἀνὲν παράπονον ἐναντίον μου; δύνασαι ἀκόμη νὰ διορθώσῃς τὸ σφάλμα σου.

— Ποτέ! ἀπεκρίθη ὁ Μανοφίνας διὰ τόνου ἀποφασιστικοῦ.

— Γνωρίζεις, ὑπέλαβεν ὁ Μανδαμιέντος ἐρεθισθείς, ὅτι πᾶν μέλος ἄπιστον εἶναι ἀξιοτιμώρητον;

— Πᾶν μέλος ἄπιστον διατρέχει τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποβιβασμοῦ· ὑποβιβάσατέ με λοιπόν, καὶ ἂς τελειώνωμεν.

— Πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις τινές, καθ' ἃς σκοτόνουσιν αὐτό, ἐπέφερεν ὁ Μανδαμιέντος σοβαρῶς.

— Δὲν σκοτόνουσιν εἰμὴ τοὺς προδότας, καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι προδότης.

— Ἀλλὰ . . .

— Ἀλλὰ ἠδύνατό τις νὰ φοβῆται μήπως γίνω, θέλεις νὰ εἴπῃς, καὶ τότε ἤθελέ τις μὲ σκοτώσει, δὲν ἔχει οὕτως; προσέθηκεν ὁ γενναῖος δι' ὕφους δυσπίστου. Ἔ! καλά! συμβουλεύω λοιπὸν ἐκεῖνον ὅστις θὰ ἀναδεχθῇ τὴν ἐπιφόρτισιν τῆς ἐντολῆς ταύτης νὰ ὑπάγῃ εὐλαβῶς νὰ ἐξομολογηθῇ· ἐπειδή, μὰ τὴν γενειάδα τοῦ βασιλέως, τὸ ἔργον του θὰ ἦναι πολὺ ἀκανθῶδες. Τὸ ἐγχειρίδιόν μου δὲν θὰ ὑποτάσσηται πλέον εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ τυχόντος, ἀλλὰ θὰ ἦναι πάντοτε ἕτοιμον νὰ μὲ ὑπερασπισθῇ.

Ἡ πρόκλησις τοῦ Μανοφίνα προσέβαλε τὴν φιλοτιμίαν ἀδελφῶν τινων τοῦ τάγματος, οἵτινες ἔφερον ἀμέσως τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἐγχειριδίων αὐτῶν.

Ἡ δὲ Σερένα, τὴν ὁποίαν ἡ κίνησις αὕτη οὐδόλως διέφυγεν, ἔσριξε τὴν λαβὴν τῆς μικρᾶς Ἀνδαλουσιανῆς αὐτῆς λεπίδος σπασμωδικῶς.

Ὁ τὴν προτεραίαν προβιβασθεὶς γουάπος ἐπλησίασε τότε πρὸς τὸν Μανοφίναν δι' ὕφους γελοτοποιοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ χαμηλῇ τῇ φωνῇ·

— Ποτὲ δὲν θὰ ἐπίστευον ὅτι ἤθελες φοβηθῆ, Μανοφίνα!

Ὁ μεταστραφεὶς ἐμειδίασε περιφρονητικῶς.

— Τί κάμνετε ἐκεῖ; ἐφώναξεν ὁ ἀρχηγός. Δὲν γνωρίζετε ὅτι διόλου δὲν ὁμιλεῖ τις χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἐν καιρῷ πανδήμων συνεδριάσεων;

— Ἔλεγον εἰς τὸν Μανοφίναν, ἀπεκρίθη ὁ νεοπροβιβασθείς, ὅτι εἶναι κρίμα νὰ ἦναι τόσον δειλός· ἐπειδὴ ὑποστηρίζω ὅτι ὁ φόβος ἦτον, ὅστις ἐμπόδισεν αὐτὸν νὰ κάμῃ τὸ χρέος του.

Μόλις δὲ εἶχον προφερθῇ οἱ λόγοι οὗτοι, ὅτε ὁ ἐκ τῆς προτεραίας γουάπος παρασυρθεὶς ὡς ἐν καταιγίδι ὑπὸ ῥωμαλεωτάτου ῥαπίσματος κατενεχθέντος ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ τρομεροῦ Μανοφίνα, ὑπῆγε νὰ κυλισθῇ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Μανδαμιέντου.

Εἴκοσιν ἐγχειρίδια ἔλαμψαν εἰς τὴν στιγμὴν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ Μανοφίνα.

Ἀλλ' αὐτὸς χωρὶς νὰ ταραχθῇ, ἐτύλιξε τὸν μανδύαν αὐτοῦ περὶ τὸν ἀριστερὸν αὐτοῦ βραχίονα, ἐδράξατο τοῦ ἐγχειριδίου αὐτοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ, τιθέμενος ὡς ἀθλητὴς ἕτοιμος τὰ πάντα ν' ἀψηφήσῃ, περιέμεινε τοὺς ἐφορμῶντας σταθερῷ ποδί.

Ἡ Σερένα, βλέπουσα αὐτὸν οὕτως, ἐτύλιξεν ἐπίσης τὴν χλαῖναν αὐτῆς περὶ τὸν ἀριστερὸν αὐτῆς βραχίονα, καὶ τοποθετηθεῖσα νῶτα πρὸς νῶτα μετὰ τοῦ γενναίου, περιέμεινεν, ἔχουσα τὸ ἐγχειρίδιον ὑψωμένον, ἐκείνους οἵτινες ἠδύναντο νὰ προσβάλωσι τὸν ἐραστὴν αὐτῆς ὄπισθεν. Οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ κινηθῇ.

— Ἔ! καλά! ἐπέφερεν ὁ Μανοφίνας, τοῦτο εἶναι ὅλο;

— Προχωρήσατε λοιπόν, ὄρνιθες! ἐξεφώνησεν ἡ Κουλεβρένα, ἧς οἱ ὀφθαλμοὶ ἐσπινθηροβόλουν ὡς οἱ τῆς τίγρεως· προχωρήσατε διὰ νὰ ἰδῆτε ἐὰν ἐλησμονήσαμεν νὰ σκοτόνωμεν!

Ὁ Μανδαμιέντος ἔμεινεν ἀπαθής.

Ὁ γουάπος, ὅστις εἶχεν ἤδη ἅπαξ ἀνατραπῇ, ἀνηγέρθη μανιώδης ὡς θὼς προσβληθεὶς ὑπὸ βέλους, καὶ ὥρμησε κατὰ τοῦ Μανοφίνα· ἀλλὰ πρὸς μεγάλην ἀπελπισίαν τῆς ὁμηγύρεως, ἐκυλίσθη ἐκ νέου κατὰ γῆς. Ὁ Μανοφίνας κατενεγκὼν νέον ῥάπισμα κατ' αὐτοῦ διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ἔδωκεν αὐτῷ συγχρόνως ἰσχυρὸν λάκτισμα, ὅπερ ἀνέστρεψεν αὐτὸν ἐν τῷ ἅμα.

Τὰ ἄλλα μέλη τῆς Γαρδούνης δὲν εἶχον κινηθῇ.

— Κύριοι! εἶσθε λοιπὸν τόσον ἄνανδροι, ἀνέκραξεν ὁ Μανοφίνας, ὥστε νὰ μ' ἀφήσητε νὰ σκοτώσω, τὸ νεαρὸν τοῦτο πουλάρι, τὸ ὁποῖον ἔχει περισσότερον ζῆλον ἢ πεῖραν;

— Μανοφίνα, εἶπε τότε ὁ ἀρχηγός, τὸ νεαρὸν τοῦτο πουλάρι, καθὼς ὀνομάζεις αὐτό, ἔχει δικαίωμα ἱκανοποιήσεως, καὶ σὺ εἶσαι τόσον γενναῖος, ὥστε δὲν θὰ τοῦ τὴν ἀρνηθῇς.

— Εἶμαι ἕτοιμος νὰ τῷ δώσω ὅλας τὰς δυνατὰς ἱκανοποιήσεις, ἀλλὰ ἐν τάξει καὶ μόνος πρὸς μόνον.

— Ἡ Κουλεβρίνα θὰ σὲ βοηθήσει, ἐπέφερον οἱ ἄλλοι σκωπτικῶς.

— Ἡ Κουλεβρίνα θὰ σταθῇ ἥσυχος ὡς ἀποθαμένη, ἀπεκρίθη ὁ γενναῖος, κάμετε καὶ σεῖς καθὼς αὐτή, καὶ ἀφήσατέ μας, αὐτὸν τὸν νεανίαν καὶ ἐμέ, νὰ κανονίσωμεν τὰς ὑποθέσεις μας ἐν εἰρήνῃ.

— Εἰς τὴν γραμμήν! τέκνα μου, ἐξερώνησεν ὁ Μανδαμιέντος, καὶ ἕκαστον ἐγχειρίδιον ἂς ἔμβῃ εἰς τὴν θήκην. Καὶ σὺ Γαραβατίλλε (82), προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς νεαρόν τινα Γαρδοῦνον, ὅστις ὑπηρέτει αὐτὸν ὡς ἀκόλουθος, ὕπαγε νὰ φυλάξῃς καὶ κάμε τὸν βάθρακα (83), ἅμα ἰδῇς τὸν παραμικρὸν ἀχνὸν τοῦ καπνοῦ (84) νὰ πλησιάζῃ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ.

Ὁ ἀποστελλόμενος ἀνεχώρησεν.

Ἐγένετο δὲ μέγας κύκλος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Γαρδούνης. Ὁ γουάπος καὶ ὁ Μανορίνας, ὡπλισμένοι ἀμφότεροι διὰ τῶν φοβερῶν αὐτῶν μαχαιρῶν τῆς Ἀλβασέτης (85), προύχώρησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐμψύχου τούτου κύκλου.

Πρὶν δὲ ἄρξωνται τῆς μάχης ἀμφότεροι οἱ ἀντίπαλοι συμπαρέβαλον λεπτομερῶς τὰ ὅπλα αὐτῶν, ἵνα βεβαιωθῶσιν ὅτι ἦσαν ἀκριβῶς ὅμοια πρὸς ἄλληλα.

Καὶ τοῦτο εἶναι πρᾶγμα, ὅπερ νικηφόρως ἀνασκευάζει τὸν χαρακτῆρα τῶν προδοτῶν, ὃν οἱ ξένοι δίδουσι τοῖς Ἱσπανοῖς· ὅτι δηλαδή, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐσχάτης καταγωγῆς, τὰ σκύβαλα τοῦ λαοῦ, αἰσχροκερδεῖς, κλέπται, φυγόδικοι, δεσμῶται ἀπολελυμένοι καὶ οἱ παραπλήσιοι, ἔχουσιν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πάλης νομιμότητα, γενναιότητα ἱπποτικὴν, τὴν ὁποίαν οὐδόλως ἤθελέ τις περιμένει νὰ εὕρῃ εἰς ὄντα τόσον ποταπά. Δὲν

(82) Μαθητὴς κλέπτης.

(83) Συχνάκις συμβαίνει ἐν Ἱσπανίᾳ, ὥστε, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἐν τῷ μέσῳ ἑνὸς περιπάτου, ἀκούετε συμφωνίαν βατράχων, ἢ διένεξιν γαλῶν, συνθήματα τῶν κακοποιῶν. Ἴδε σημ. 57.

(84) Ἀλγουαζίλ ἢ ἕτερον πράκτορα τῆς δικαιοσύνης πλησιάζοντα.

(85) Μάχαιραι μακραὶ καὶ ὄξεῖαι ἀσυγκρίτου ποιότητος, τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται ἐν Ἱσπανίᾳ οἱ διὰ μαχαιρῶν μονομαχοῦντες.

ὑπάρχει παράδειγμα, ὥστε βαρατέρος τις (86) νὰ πληγώσῃ τὸν ἀντίπαλόν του, ἀφ' οὗ αὐτὸς διεκήρυξεν ὅτι δὲν δύναται πλέον, ἢ δὲν θέλει πλέον νὰ μάχηται. Ἐὰν ὁ εἷς τῶν διαμαχομένων δὲν ἔχῃ μανδύαν, ὁ ἕτερος ἁρπάζει τὸν ἰδικόν του, καὶ μεταχειρίζεται τὸν βραχίονα αὐτοῦ γυμνὸν, ἵνα ἀποκρούῃ τὰς πληγάς. Ἡ γενναιότης αὕτη εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος, ὅσον οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι μονομαχοῦσι συχνότατα διὰ λόγους πολὺ ἐλαχίστους, διά τινα λεπτὰ, συχνάκις δι' ὀλιγώτερα (87).

Τὰ ὅπλα τῶν δύο γαρδούνων εὑρέθησαν ἀκριβῶς τοῦ αὐτοῦ μήκους, αἱ ἠκονημέναι λεπίδες αὐτῶν ἦσαν πλάτους ἴσου. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν δὲ ταύτην, οἱ διαμαχόμενοι ἐτύλιξαν τοὺς μανδύας αὐτῶν ἕκαστος περὶ τὸν ἀριστερὸν αὐτοῦ βραχίονα δίκην ἀσπίδος· ἔπειτα ἐστάθησαν ὑπερηφάνως ἀπέναντι ἀλλήλων.

Οὕτω δὲ τοποθετηθέντες περιέμεινον τὸ σημεῖον.

Ὁ νέος γουάπος, ἀνυπόμονος ὡς νεαρὸς πετεινὸς, ὅστις αἰσθάνεται ἐρεθιζόμενα τὰ πλῆκτρά του, ἐφώναξε πρῶτος·

(86) Οὕτως ὀνομάζονται ἐν Ἱσπανίᾳ οἱ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἀγυιαῖς καὶ τοῖς πέριξ τῶν ἐπανορθωτικῶν κατέργων ἐνοικιάζοντες χαρτία τοῦ παιγνίου· Εἰσὶ τόσον ζηλότυποι, ὥστε συχνάκις μονομαχοῦσι διὰ μαχαιρῶν, ὅπως ὁ νικητὴς ἐνοικιάσῃ τὰ χαρτία του.

(87) Μονομάχος τις διὰ μαχαίρας, εὑρὼν τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κοιμώμενον ὑπὸ δένδρον, ἐξήγειρεν αὐτὸν καὶ κομψῶς προσέφερεν αὐτῷ τὴν πάλην, ἣν ὁ ἕτερος ἐδέχθη μετ' ἴσης συμπεριφορᾶς. Μετὰ δὲ τὴν μονομαχίαν ὁ ἧττον πληγωθεὶς τῶν ἀντιπάλων ἐβοήθησε τὸν ἄλλον νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ πρῶτον σῶμα τῆς φρουρᾶς, ὑποστηρίζων αὐτὸν ὡς φίλος τρυφερὸς καὶ ἀφωσιωμένος. Φθάσαντες εἰς τὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου σταθμὸν, ἀμφότεροι παρεδόθησαν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. Ὁ μὲν ἐστάλη εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἔνθα ἐξέπνευσεν ἕνεκα τῶν πληγῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ὁδηγηθεὶς εἰς τὰς φυλακὰς ἀπηγχονίσθη. Προὐτίμησε μᾶλλον νὰ παραδοθῇ ἢ νὰ ἀφήσῃ τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ ν' ἀποθάνῃ. Ἡ ἐγκατάλειψις αὕτη ἤθελε θεωρηθῇ ὡς πρᾶξις ἀνάνδρου καταβιβάζουσα μᾶλλον ἢ ὁ τοῦ δημίου πεπυρακτωμένος σίδηρος, ἀτιμάζουσα μᾶλλον ἢ τὰ αἰώνια δεσμά. Ἐγκαταλεῖψαι ἥρωα ἑκουσίως ἐκτεθέντα εἰς τὴν τύχην τῆς διὰ μαχαιρῶν μονομαχίας, διὰ τὸν φόβον τῆς ἀγχόνης, ἀδύνατον ἦν ἐν τοῖς Ἱσπανικοῖς ἤθεσιν.

— Ande usted! Ἐμπρὸς λοιπόν!

Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην, οἱ δύο οὗτοι ἄνθρωποι ὥρμησαν κατ' ἀλλήλων, κύπτοντες, ἀνορθούμενοι, συστρεφόμενοι ὡς ὄφεις, ῥιπτόμενοι πρὸς τὰ ὀπίσω, ὅπως πηδήσωσιν ἐκ νέου ἐν ὁρμῇ βεβαιοτέρᾳ καὶ καταρθάσωσι τὸν ἀντίπαλον. Ἐν ταῖς ταχείαις ταύταις καὶ ἀπροσδοκήτοις κινήσεσιν, αἵτινες οὐδένα ἕτερον σκοπὸν ἔχουσιν εἰμὴ τὸ παραλογίσαι τὸν ὑπεναντίον, ἵνα μὴ σταθερῶς δύνηται νὰ διευθύνῃ τὰς πληγὰς αὐτοῦ, ὁ Μανοφίνας, μᾶλλον ἀτάραχος καὶ μᾶλλον γεγυμνασμένος, εἶχεν ἀναντίρρητον πλεονέκτημα.

Ὁ νεαρὸς γουάπος, ἐσκοτισμένος ὑπὸ τῆς ὀργῆς, μανιώδης ἐκ τοῦ καταδιώκειν σκιὰν ἀκαταπαύστως διαφεύγουσαν αὐτὸν, ὥρμα ὡς ἀπηλπισμένος κατὰ τοῦ ἐπιδεξίου Μανοφίνα, ἀμελῶν νὰ ὑπερασπισθῇ διὰ νὰ προσβάλῃ, καὶ προσφέρων εἰκοσάκις τὸ στῆθος αὐτοῦ εἰς τὴν φονικὴν μάχαιραν.

Ἡ Κουλεβρίνα, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς σπινθηροβολοῦντας καὶ τὸ στῆθος ἀσθμαῖνον, ἠκολούθει τὴν ἀκανθώδη ταύτην πάλην, ἥτις ἐκράτει ὅλας τὰς ψυχὰς μετεώρους. Τινὲς δὲ τῶν παριστα-μένων παρεκάλουν ἐσωτερικῶς ὑπὲρ τοῦ νεαροῦ γουάπου, ὃν ἔβλεπον ἤδη ἐξηπλωμένον νεκρὸν ἐπὶ τῆς κόνεως.

Ὁ ἀρχηγὸς ἐσιώπα· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οὐδὲν ἐξεφράζετο.

Ὁ νεαρὸς γαρδοῦνος, ἀπηυδημένος ἤδη, ἠσθμαινεν ἐπιδιώκων τὸν ἄφρονα τοῦτον τρόπον τοῦ μάχεσθαι. Εἰκοσάκις τὸ ἐγχειρί-διον τοῦ Μανοφίνα εἶχεν ἐγγίσει ἐλαφρῶς τὸ στῆθος αὐτοῦ· ἀλ-λ' ὁ Μανοφίνας, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ φονεύσῃ αὐτὸν, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ ἐρρίπτετο κατ' αὐτοῦ ἔχων τὴν χεῖρα ὁριζόντιον, ἐδράξατο τοῦ πρὸς τὰ στέρνα αὐτοῦ διευθυνο-μένου ἐγχειριδίου, καὶ ἀνεγείρων ἀποτόμως τὸν ἀριστερὸν αὐτοῦ βραχίονα, διὰ προσβολῆς βιαίας καὶ ἀπροσδοκήτου, ἔστειλε τὴν μάχαιραν τοῦ νεανίου νὰ κυλισθῇ εἰς τοὺς πόδας τοῦ αὐθέντου.

— Εὖγε! Εὖγε! ἐκραύγασαν πανταχόθεν, εὖγε! εὖγε! Μανο-φίνα, εἶσαι ἄξιος ἀκόμη νὰ ἦσαι ἐκ τῶν ἡμετέρων.

— Εὐχαριστῶ, ἀδελφοί, ἀπεκρίθη ὁ ἐραστὴς τῆς Σερένας, εὐ-χαριστῶ, ἡ ἐπιδοκιμασία σας μὲ ἀρκεῖ.

— Εἶσαι καὶ τῷ ὄντι ἄνθρωπος γενναῖος, Μανοφίνα, εἶπεν ὁ ἡττηθεὶς ἐκτείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα· χωρὶς μνησικακίαν, ἀδελφέ.

Ὁ Μανοφίνας ἔσφιξεν ἐγκαρδίως τὴν χεῖρα, ἥτις ἐζήτει τὴν δικήν του, ἔπειτα δὲ προχωρῶν πρὸς τὸν Μανδαμιέντον.

— Τώρα, αὐθέντα, εἶπεν, ἂς τελειώσωμεν τὴν τελετὴν, καὶ ἂς ἦμαι ἐλεύθερος.

Ὁ Μανδαμιέντος καλῶς εἶδεν ὅτι πᾶσα προσπάθεια ἦθελεν εἶσθαι ἀνωφελὴς, ἵνα μετακαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ γουάπου· ἀνείλκυσε λοιπὸν τὸ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ, ἐστήριξε τὴν αἰχμὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ κάμπτων ἰσχυρῶς τὴν λεπίδα, συν-έτριψεν αὐτὸ καὶ ἐνεχείρισε τὰ λείψανα αὐτοῦ τῷ Μανοφίνᾳ, ὅστις εἰς ἀντάλλαγμα ἐπέστρεψεν αὐτῷ τὸ ἰδικόν του.

Διὰ τῆς συναλλαγῆς ταύτης, ὁ ἀνδρεῖος διετέλει ὑποβιβα-σθεὶς καὶ ἀνάξιος νὰ συμμερισθῇ τὰς ἀνδραγαθίας τῆς Γαρδού-νης καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν δόξαν αὐτῆς.

Ὁ Μανδαμιέντος ἔλαβεν ἔπειτα τὸν ἀνδρεῖον τῆς χειρὸς, καὶ ὡδήγησεν αὐτὸν ἐνώπιον εἰκονίσματος τῆς Παρθένου· ἐκεῖ δὲ ὁ Μανοφίνας γονυπετήσας προῦφερε τὸν ἑξῆς τύπον.

«Μὰ τὰς θλίψεις τῆς Παναγίας καὶ μὰ τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ αὐ-τῆς, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυθὲν, ὁρκίζομαι ποτὲ νὰ μὴ προδώσω τὴν ἀδελφότητα τῆς Γαρδούνης μηδὲ κανένα τῶν ἀδελφῶν τοῦ τάγματος, νὰ μὴ γίνω ποτὲ μέλος τῆς μεγάλης Γωνίας πρὸς βλάβην τῶν ἀδελφῶν γαρδούνων, καὶ νὰ μὴ σύρω ποτὲ τὸ ἐγχειρίδιόν μου κατ' οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν, ἐκ-τὸς ἐν καιρῷ νομίμου ἀμύνης. Ὁ Θεὸς βοηθοῖ με κατὰ τὴν εἰλι-κρίνειαν τοῦ ὅρκου μου, καὶ τιμωρήσαι με, ἐὰν παραβῶ αὐτόν.»

— Ἀμήν! ἀπεκρίθησαν ἐν χορῷ πάντα τὰ παρόντα μέλη γονυπετήσαντα ὄπισθεν τοῦ γ ο υ ά π ο υ.

Μετὰ τὴν γελοίαν δὲ ταύτην τελετὴν ὁ Μανοφίνας ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς συντρόφου αὐτοῦ, καὶ, ῥίπτων βλέμμα ἀποχαι-ρετισμοῦ εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτοῦ συντρόφους, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου, ἔχων τὴν ἀπόφασιν μηδέποτε νὰ ἐπανέλθῃ πλέον.

— Ἀδελφοί, ἀνέκραξεν ὁ α ὐ θ έ ν τ η ς, ἅμα ὁ Μανοφίνας ἐγέ-νετο ἄφαντος, θὰ κάμωμεν ἓν ἐννεαήμερον εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Ἑπτὰ Θλίψεων, ὅπως καταδεχθῇ νὰ μᾶς ἐξαποστείλῃ ἕνα ἄξιον διάδοχον τοῦ πτωχοῦ τούτου πεπλανημένου ἀδελφοῦ, ὅστις μᾶς ἄφηκεν.

Θ'.

Ὁ εὐνοούμενος τοῦ Ἱεροεξεταστοῦ.

Τὴν ἐπαύριον τῶν ὀργίων, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωΐας

ὁ ἱεροεξεταστὴς ἠγέρθη πελιδνός. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔφερεν εἰσέτι τὰ ἴχνη τῶν ἀσωτειῶν τῆς προηγηθείσης νυκτὸς καὶ τοῦ ἀκαίρου ὕπνου, ὅστις καταπονεῖ καὶ βλάπτει τὰς δυνάμεις ἀντὶ τοῦ ἐπανορθῶσαι αὐτάς.

Πρὸς τὸν ἐξ ἀκρατείας προελθόντα νευρικὸν ἐρεθισμὸν συνηνοῦλτο αἱ ταραχαὶ πάθους προσκόμματα ἀπαντήσαντος, ὀργὴ ὑπόκωφος κατὰ τῶν πρακτόρων τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ. Ὁ Ἐρρικέζος πρὸ πάντων ἐξηρέθιζε μέχρις ἀνωτάτου βαθμοῦ τὴν ἀπέχθειαν αὐτοῦ. Τὸ ἄγριον πάθος τοῦ ἱεροεξεταστοῦ πρὸς τὴν Δολόραν ἐξήπτετο ἐξ ὅλων τῶν προσκομμάτων, ἅτινα εἶχον ἐπέλθη, ὅπως ἀνατρέψωσι τὰ σχέδια αὐτοῦ.

Τὸ χλωδὲς χρῶμα τοῦ Πέτρου Ἄρβουες συνεκερνᾶτο κατά τινας στιγμὰς ὑπὸ κηλίδων ἰοειδῶν, οἱ μεγάλοι, σκαιοί, κυανοὶ αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ρωτεινοὶ καὶ βαθεῖς, ἐγένοντο ἄγριοι ὡς οἱ τῆς τίγρεως, καὶ ἡ ἀετώδης αὐτοῦ κατατομή, βιαίως συνεσταλμένη ἐνέφαινε θηριωδίαν καταπλήττουσαν.

Ἐπλησίασεν εἰς ἀνθρακιὰν (88) καίουσαν ἐν τῷ μέσῳ θαλάμου καὶ παρουσίασε τὰς ξηρὰς αὐτοῦ χεῖρας εἰς τὴν εὐεργετικὴν ταύτην θέρμανσιν. Ἔτρεμεν ἐκ τοῦ ψύχους. Ἡ βία τῶν σαρκικῶν αὐτοῦ αἰσθήσεων συνεκέντρου εἰς τὸν ἐγκέφαλον πᾶσαν τὴν ζωτικὴν θέρμην.

Ἡ ἐξημμένη αὐτοῦ φαντασία παρίστα αὐτῷ, ὡς ἐν μαγικῷ κατόπτρῳ, τὴν ὑπεράνθρωπον καλλονὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ. Ἀνεπήδησεν ἐπὶ τῆς καθέδρας αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ συνεσφίχθησαν ὑπὸ προσβολῆς ἀκαταδαμάστου ῥρενήτιδος.

— Ὦ! πόσον ὡραία ἦτον οὕτως! ἐξηκολούθησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἀκαθέκτως διωκόμενος ὑπὸ τοῦ εἰκονίου τῆς νεάνιδος, πόσον ὡραία ἦτον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τρόμου της! Ὦ! νὰ τὴν ἰδῶ οὕτως παρ' ἐμοί... νὰ τὴν κρατήσω ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου, χωρὶς νὰ φοβῶμαι τὴν ὀργήν της μηδὲ τὰς φωνάς της!... Καὶ ὅμως τοῦτο ἤθελε γίνει ἄνευ τῆς ἀνανδρίας τοῦ Ἐρρικέζου... Κάκιστον ἀνδράποδον! μὴ γνωρίζον εἰμὴ νὰ κολακεύῃ καὶ οὐχὶ νὰ ὑπηρετῇ. Κατηραμένη γενεά, ἡ ὁποία φιλεῖ τὴν κόνιν τῶν σανδαλίων ἡμῶν, καὶ ὀπισθοχωρεῖ ἐνώπιον τοῦ κινδύνου, ὅταν πρόκηται νὰ μᾶς εὐχαριστήσωσιν! Ἀλλὰ, πῶς! ἐξηκολού-

(88) Ἡ γαλλικὴ ἑστία δὲν εἰσήχθη ἐν Ἱσπανίᾳ εἰμὴ μετὰ τὸν πόλεμον τῆς ἀνεξαρτησίας.

θησεν ὁ θηριώδης ἱεροεξεταστὴς ἐγείρων ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν, δὲν εἶμαι ἐγὼ κύριος ἐνταῦθα, καὶ δὲν δύναμαι ν' ἀπολαύσω διὰ τῆς δυνάμεως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ ἐπιδεξιότης δὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ; Ἐμπρός! ἐπέρερε πλησιάζων πρὸς μετάξινον παραπέτασμα, ὅπερ ἀπεχώριζεν αὐτὸν ἀπό τινος ἀντιθαλάμου, ἐν ᾧ εὑρίσκοντο οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ τῆς ὑπηρεσίας· ἂς εἴπῃ τις τὸν γραμματικόν μου νὰ ἔλθῃ...

Ὁ γραμματεὺς ἔσπευσεν.

Οὗτος δὲ ἦν νεανίας εὐγενὴς ἐξ οἰκογενείας πτωχῆς, ὅστις ὅπως ἀποφύγῃ τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὰς καταδιώξεις, ἐτέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος.

Καὶ μήπως ὅλοι δὲν ἦσαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως!

— Δὸν Φίλιππε, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστής, συνέλαβον τὴν νύκτα ταύτην τὸν διοικητὴν τῆς Σηβίλλης; Ὡδήγησαν αὐτὸν εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ ἱερωδικείου;

Ὁ δὸν Φίλιππος ὑπεκλίνατο.

— Δέσποτα, αἱ διαταγαὶ τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος ἐξετελέσθησαν.

Λάμψις σκαιᾶς χαρᾶς ἐξεπορεύθη ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Εἴπατε, παρακαλῶ, νὰ μοὶ στείλωσι τὸν Ἰοσὴν, ἐξεκαλούθησεν ὁ Ἄρβουες.

Ὁ γραμματεὺς ἐξῆλθεν. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἤρξατο βαδίζων μεγάλοις βήμασιν ἐν τῷ θαλάμῳ.

— Τοὐλάχιστον ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, θὰ τὴν ἐκδικηθῶ. Καὶ ἔπειτα ἐλπίζω ὅτι αὐτοὶ οἱ κατηραμένοι βοεμοί, τοὺς ὁποίους προστατεύω, θὰ ἐκτελέσωσι κάλλιον τὸ ἔργον αὐτῶν ἢ οἱ μύσταί μου. Συνήθως τὰ παλληκάρια τῆς Γαρδούνης δὲν ἀποτυγχάνουσιν. Ὁ Ἐσμεβάν, τὸν ὁποῖον μισῶ, δὲν ὑπάρχει ἤδη. Ἁρπάζω τοὐλάχιστον τὴν Δολόραν ἀπὸ τοῦ ἀπεχθοῦς τούτου ἀνταραστοῦ.

Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ὡμίλει, ἡ ὡχρὰ μορφὴ τοῦ Ἰοσὴ ἐφάνη εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου. Εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐγλυκάνθη διὰ τρόπου παραδόξου.

— Εἴσελθε, Ἰοσὴ· ἡ παρουσία σου μοὶ εἶναι πάντοτε προσφιλής.

Ὁ δόκιμος ἦν πραγματικῶς τῶν ἀπαραιτήτων τοῖς ἰσχυροῖς ἀέργοις τοῦ κόσμου ὄντων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα διακρίνονται ὑπὸ τὸ ὄνομα εὐνοούμενοι, ὄργανα τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ κακοῦ, κατὰ

τὴν ἀγαθότητα ἢ τὴν κακεντρέχειαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ὄντα ἀσθενῆ, ἅτινα βασιλεύουσι διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ διὰ τῆς εὐαρεσκείας, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐντούτοις οὐδὲν ἀνθίσταται. Ἐπιρροαὶ μυστηριώδεις, ὀλέθριαι ὡς ἡ εἱμαρμένη, πνεύματα οἰκεῖα τοῦ δεσπότου, εἰς ὃν ἐμπνέουσι πάσας τὰς πράξεις καλὰς ἢ κακάς, φαίνονται ἐνεργοῦντα τῇ δυνάμει φυλακτηρίου θελκτικοῦ· ἐπειδή, καθ' ἣν ἂν ἡμέραν τὸ φυλακτήριον διαφύγῃ αὐτά, πίπτουσι καὶ αὐτὰ ταῦτα παρασυρόμενα ὑπὸ τῆς ἀκαθέκτου δυνάμεως, ἥτις καταστρέφει αὐτά, ὅπως ἀνύψωσεν αὐτά, ἄνευ λόγου καὶ σκοποῦ.

— Ὁ αὐθέντης ἐκακοκοιμήθη τὴν νύκτα ταύτην; ἠρώτησεν ὁ εὐνοούμενος διὰ φωνῆς θωπευτικῆς.

— Ναί, ἐκακοκοιμήθην, Ἰοσῆ· διῆλθον μίαν νύκτα κοπιαστικὴν καὶ σκληράν.

— Δέσποτα, ὑπάρχει ἐπίσης ἐν τῷ παλατίῳ πτωχός τις, ὅστις ἐκακοκοιμήθη, φέρων πληγὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἐσπινθηροβόλησαν ἐξ ὀργῆς.

Ὁ Ἰοσὴς ἐξηκολούθησε χωρὶς νὰ ταραχθῇ.

— Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, Δέσποτα, παρ' ὀλίγον ἐθυσίαζε τὴν ζωήν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος. Καὶ ὅτε ἐπέστρεψε πρὸς ὑμᾶς αἱματόφυρτος καὶ ἐκπνέων, ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης ἀπέβαλεν αὐτὸν ὡς κτῆνος ἀκάθαρτον· καὶ ἔκτοτε ἀπεποιήθη ν' ἀκούσῃ τὴν δικαιολόγησίν του.

— Ἰοσῆ! ἐκραύγασεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐν ὀργῇ, γνωρίζεις ὅτι, ἐὰν ἕτερός τις ἐτόλμα νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τοῦ Ἐρρικέζου . . .

— Ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης ἤθελεν ἀκούσει αὐτόν, καθὼς συγκαταβαίνει νὰ μοῦ ἀκούσῃ· ἐξηκολούθησεν ὁ εὐνοούμενος πραέως· ἐπειδὴ ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης εἶναι πρὸ παντὸς ἄλλου δικαία, καὶ αἰσθάνεται ἐλέγχους ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς διὰ τὴν πρὸς τὸν πτωχὸν Ἐρρικέζον σκληρότητα αὐτῆς.

— Δι' ἕνα προδότην! ἐμυρμύρισεν ὁ Ἄρβουες.

— Δι' ἕνα ὑπηρέτην, Δέσποτα, ὅστις καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ ὑμῶν, δι' ἕνα ὑπηρέτην ἀνδρεῖον, πιστόν, καὶ ἀναγκαῖον ὑμῖν. Τίνα θὰ διορίσητε ἤδη διοικητὴν τῆς Σηβίλλης;

— Μὰ τὸ σανδάλιον τοῦ πάπα! ἀστειεύεσθε, Ἰοσῆ. Δὲν γνωρίζω τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο εἶναι τρελλότερος, σύ, ὁ ἀστόχαστος νεανίας, ὅστις μοὶ λέγεις παρομοίας μωρολογίας, ἢ ἐγώ, ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς τῆς Σηβίλλης, ὅστις σοῦ ἀκούω.

— Δέσποτα, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, θέλω ἀποδείξει ὑμῖν παρευθὺς ὅτι εἴμεθα πολὺ γνωστικοὶ ἀμφότεροι.

— Εἶμαι περίεργος νὰ ἴδω πῶς θέλεις μοὶ ἀποδείξει τοῦτο.

— Οὐδὲν εὐκολώτερον, Δέσποτα. Ἀφηρέσατε ἀπὸ τῆς εὐγενοῦς πόλεως τῆς Σηβίλλης τὸν χρηστότατον καὶ ἐντιμώτατον αὐτῆς διοικητὴν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον· καὶ ἰδοὺ ὅτι ἡ πόλις διατελεῖ ἄνευ μέντορος, καὶ ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης ἄνευ βοηθοῦ. Ἐν τοῖς καιροῖς τούτοις, Δέσποτα, τῆς αἱρέσεως βοηθός τις εἶναι πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης δὲν δύναται νὰ παραβλέψῃ.

— Ποῦ θέλεις νὰ φθάσῃς; ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἀρχίσας ν' ἀκούῃ μετ' εὐαρεσκείας.

— Θέλω νὰ φθάσω εἰς τὸ νὰ ἀποδείξω ὑμῖν, Δέσποτα, ὅτι ὁ καλλίτερος βοηθὸς τοῦ ἱεροεξεταστοῦ εἶναι ὁ διοικητὴς τῆς Σηβίλλης, καὶ ὅτι εἶναι κατεπεῖγον, ὥστε ὁ διοικητὴς οὗτος νὰ ἦναι πλάσμα τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος. Λοιπόν, ποῦ θὰ εὕρητε ἄνθρωπον μᾶλλον ἀφωσιωμένον ἐκείνου τοῦ πτωχοῦ Ἐρρικέζου, ὅστις ἐν ἁπλῇ ἀπαγωγῇ νεάνιδος ὑπέστη δύο ἢ τρία βαπτίσματα, καθὼς λέγουσιν οἱ κολασμένοι ἐκεῖνοι βοεμοὶ τῆς Γαρδούνης, καὶ τὸ ἐντελέστερον λουτρὸν ἐξ ὅσων δύναταί τις νὰ φαντασθῇ;

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὑπεμειδίασεν ἐλαρρῶς, ἡ ἐπιρροὴ τοῦ εὐνοουμένου εἶχε καταπραΰνει τὴν θέρμην, ἥτις κατέφλεγε τὸ αἷμα αὐτοῦ.

— Ὁ Ἐρρικέζος διοικητὴς τῆς Σηβίλλης! ἀνέκραξεν ἀμέσως ἐν παροξυσμῷ αὐτομάτου ἱλαρότητος, ἀλλὰ γνωρίζεις, Ἰοσῆ, ὅτι αὐτὸς εἶναι οὐτιδανὸς ἄνθρωπος;

— Μεγαλητέρα θὰ ἦναι ἡ δύναμις τῆς Ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος, ἥτις θὰ ἀναδείξῃ αὐτὸν ὀλίγον τι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς χωρὶς νὰ ταραχθῇ.

Γέλως θορυβώδης, ἀλλ' ἄνευ θελγήτρου ἢ συμπαθείας, γέλως τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἀπήντησε μόνος εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην ἰδέαν.

Ὁ δὲ Ἰοσὴς ἐπανέλαβεν ἐν τῇ κολακευτικῇ ἐπιμονῇ παιδὸς τεθωπευμένου,

— Δέσποτα, πρέπει νὰ φωνάξω τὸν πτωχὸν τοῦτον Ἐρρικέζον, διὰ νὰ δικαιολογηθῇ καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Ὑμετέρας εὐμενείας;

— Μετανοεῖ λοιπὸν πολὺ διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκδρομῆς του;

— Ἔχει πλήρη τὴν συντριβήν, Δέσποτα.

— Πραγματικῶς, εἶπεν ὁ Ἄρβουες, ἄνθρωπος, ὅστις ἔλαβε τρία βαπτίσματα καὶ κατέχει τὴν συντριβὴν τελείαν, εἶναι ἄξιος βεβαίως ἀφέσεως. Ὕπαγε λοιπὸν νὰ μοὶ ζητήσῃς τὸν Ἐρρικέζον, μικρέ μου Ἰοσῆ.

Ὁ δόκιμος ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐν προθυμίᾳ πυρετικῇ· ἀλλ' ἂν ἤθελε δυνηθῇ τις τότε νὰ ἴδῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κεκλιμένην ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, ἤθελε κρίνει ἐκ τῆς μνησικάκου καὶ θηριώδους ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ, ὅτι ὁ εὐνοούμενος ἤθελε κατασπαράξει ἑκουσίως διὰ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ τὴν χεῖρα τοῦ κυρίου, ἀντὶ νὰ καλύψῃ αὐτὴν διὰ φιλήματος ὑποκρισίας.

Ὁ Ἰοσὴς ἐξῆλθεν.

—Ἔπειτα, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ἱεροεξεταστής, ἡ ἰδέα τοῦ παιδὸς τούτου δὲν εἶναι ἴσως τόσον κακή. Ὁ Ἐρρικέζος, διοικητὴς τῆς Σηβίλλης ὑψωθεὶς ὑπ' ἐμοῦ καὶ ὑποστηριζόμενος ὑπ' ἐμοῦ, θὰ γίνῃ τὸ εὐπειθὲς ὄργανον τῶν θελήσεών μου, ὁ ῥαβδοῦχος εἰς τὸν ὁποῖον θὰ λέγω, «Π ά τ α ξ ο ν», καὶ θὰ πατάσσει. Ναί, ὁ Ἰοσὴς ἔχει δίκαιον, καὶ ἡ σορία κατοικεῖ ἐν αὐτῷ.

Μετὰ τὸν μονόλογον τοῦτον ἦλθεν ὁ εὐνοούμενος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἐρρικέζου.

Ὁ μύστης ἦν εἰσέτι ὠχρός· ἡ τεθλασμένη κεφαλὴ καὶ ὁ πεπληγωμένος αὐτοῦ βραχίων ἦσαν περιτετυλιγμένοι ὑπὸ ἐπιδέσμων· τὸ δὲ ὑποκριτικὸν αὐτοῦ σχῆμα ἔδιδεν εἰς τὸ ἰσχνὸν καὶ κεκμηκὸς ἐκεῖνο πρόσωπον ὕφος φιλασθενέστερον καὶ ἔτι μᾶλλον πάσχον.

Εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ τὸ μέτωπον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐσκυθρώπασεν ἐκ νέου. Ὁ δὲ ἐν δυσμενείᾳ διατελῶν ἔθηκεν ἓν γόνυ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διά τινος κινήσεως, καθικέτευσε τὴν χάριν ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα τῆς Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐθεώρησε τὸν εὐνοούμενον αὐτοῦ.

—Ἐμπρός, ὀλίγην ἐπιείκειαν, εἶπε τὸ βλέμμα τοῦ Ἰοσῆ.

— Συγχωρῶ ὑμῖν, Ἐρρικέζε, ἐπεῖπεν ὁ μέγας ἱεροεξεταστής. εὐχαριστήσατε τὸν δὸν Ἰοσήν, ὅστις συνηγόρησεν ὑπὲρ ὑμῶν κάλλιον δικηγόρου, καὶ διηγήθητέ μοι ἐν λεπτομερείᾳ τὴν νυκτερινὴν ἐκδρομήν, ἥτις ἔστησεν ὑμῖν τόσας πληγάς.

Ὁ Ἐρρικέζος δὲν ἀρῆκε νὰ παρακαλέσωσιν αὐτὸν δίς· διηγήθη ἐκ νέου εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητα πᾶν ὅ,τι γνωρίζομεν ἤδη περὶ ἀπαγωγῆς τῆς Δολόρας, χωρὶς νὰ παραλείψῃ ν' ἀποδώσῃ εἰς ἑαυτὸν πᾶσαν τὴν τιμὴν τῶν πληγῶν, ὅσαι ἐδόθησαν καὶ ἐλήφθησαν. Πραγματικῶς δὲ δὲν ἰδοποιεῖτο εἰμὴ τὰ πλεονεκτήματα τῶν τεθνεότων, ὡς κληρονομίαν βεβαίως καὶ οὐχὶ ὡς κλοπήν.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν, ὁ ἱεροεξεταστὴς πραΰνθεὶς ὀλίγον, ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ὁλοσχερῶς μαλαχθεὶς ὑπὲρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ διὰ τόνου ἐμφαίνοντος τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν προστασίαν.

— Ἐρρικέζε, σὲ νομίζω πιστόν, καὶ ἐλπίζω, ὅτι εἰς τὸ μέλλον αἱ προσπάθειαί σου καὶ αἱ φροντίδες σου διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ (89) θέλουσιν ἐξαγοράσει τὴν ἥτταν ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης. Ἵνα δέ σοι ἀποδείξω, ὅτι δὲν διαφυλάττω πρὸς σὲ οὐδεμίαν ἀντιπάθειαν, ὅτι σὲ θεωρῶ ἀπ' ἐναντίας ὡς ὑπηρέτην μου τὰ μάλιστα ἀφωσιωμένον, θὰ γράψω εἰς τὸν βασιλέα καὶ θὰ ζητήσω παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ τὸν τίτλον τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης.

— Ὁ κόμης Ἀργόζος ἀπέθανεν; ἠρώτησεν ὁ Ἐρρικέζος ἐν μέσῳ ἐκπλήξεως καὶ χαρᾶς.

— Ὅλο τὸ ἴδιον εἶναι, ἐμυρμύρισεν ἐντὸς τῶν ὀδόντων αὐτοῦ ὁ Ἰοσής· εὑρίσκεται ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ ἱεροδικείου.

— Δέσποτα, εἶπε μύστης τις ἀνυψώσας γωνίαν τινὰ τοῦ ἐκ μετάξης παραπετάσματος, ὁ αὐθέντης Μανδαμιέντος ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα.

Ὁ Ἑστεβὰν ἀπέθανε, διενοήθη ὁ ἱεροεξεταστής.

— Εἰσαγάγετε τὸν αὐθέντην τῆς Γαρδούνης, εἶπεν εἰρωνικῶς προφέρων τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις.

Ὁ Μανδαμιέντος εἰσήχθη.

Διέμεινεν ὄρθιος καὶ ἔχων τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην ἐνώπιον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

Ὁ ἅγριος οὗτος ἄνθρωπος εἶχεν ἰδέαν τόσον παράδοξον καὶ φανατικὴν περὶ τῶν προτερημάτων τοῦ ὑπουργήματος αὐτοῦ, ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι διεπραγματεύετο ὡς δύναμις πρὸς δύναμιν.

Ὁ Ἐρρικέζος ἔνευσε τῷ Μανδαμιέντῳ ν' ἀποκαλύψῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ αὐθέντης ἀπεκρίθη διὰ βλέμματος περιφρονήσεως· Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐμειδίασεν. Στραφεὶς πρὸς τὸν Γαρδοῦνον.

— Ἔ! καλὰ λοιπόν, εἶπεν, τὰ πάντα ἐτελείωσαν, δὲν ἔχει οὕτως;

(89) Γνωστὸν ὅτι Θεὸς σημαίνει τὴν Ἱερὰν Ἐξέτασιν κτλ.

— Οὐδὲν ἐγένετο, ἀπεκρίθη ὁ Μανδαμιέντος δι' ὕφους σκαιοῦ.

— Πῶς! ὁ Ἐστεβὰν δὲ Βάργας; . . .

— Ὁ Ἐστεβὰν δὲ Βάργας τρέχει εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ οὐδεμία θρὶξ ἔπεσε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, ἡ Γαρδούνη ἠρίθμησεν ἕνα προδότην ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, καὶ ὁ προδότης οὗτος εὑρέθη μεταξὺ τῶν ἀδρειοτάτων αὐτῆς τέκνων, ἐξηκολούθησεν ὁ Μανδαμιέντος μετὰ θλίψεως κωμικῆς.

Ἐλυπεῖτο δια τὴν λειποταξίαν τοῦ Μανορίνα, ὡς καλός τις πατὴρ οἰκογενείας διὰ τὰς ἀκολασίας υἱοῦ μονογενοῦς καὶ περιλημένου.

— Μὰ τὸν Σατανᾶν! ἐκραύγασεν ὁ ἱεροεξεταστὴς κρούων τὸν πόδα μετὰ λύσσης, τὸ πᾶν λοιπὸν μὲ προδίδει εἰς ταύτην τὴν περίστασιν; πῶς ὀνομάζεται ὁ προδότης; προσέθηκε διὰ φωνῆς συντόμου.

— Ὡρκίσθην ὅτι οὐδεὶς ἤθελε μάθη αὐτὸ, Δέσποτά μου· καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ὀλίγον ἐνδιαφέρει τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι. Ἦλθον παρ' Αὐτῇ μόνον διὰ νὰ ἐπιστρέψω Αὐτῇ τὰ χρήματα ὅσα προὐπλήρωσεν εἰς . . . ἐκεῖνον, ὅστις εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἐκδρομῆς.

Καὶ ἐν τῇ τὰ μάλιστα λεπτολόγῳ τιμιότητι, ὁ κακοήθης ἔθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰ χρυσᾶ τεμάχια, τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει διὰ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἐστεβάν.

— Οὐδεὶς λοιπὸν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν βοερῶν, ὅστις νὰ θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην; ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστής.

— Ὦ! οἱ ἀνδρεῖοι καὶ οἱ πιστοὶ δὲν ἐλλείπουσι παρ' ἡμῖν, καὶ τολμῶ νὰ ὑποσχεθῶ ὑμῖν διὰ τὸ μέλλον. Ἀλλ' ἀπωλέσαμεν τὰ ἴχνη τοῦ ἀνθρώπου ἡμῶν, καὶ ἤθελε χρειασθῇ ἡμῖν προθεσμία.

— Ὡς πρὸς τοῦτο δὲν βλάπτει, ἀπεκρίθη ὁ ἱεροεξεταστής, ἐάν μοι ὑπόσχησαι, ὅτι ὁ Ἐστεβὰν δὲν θὰ διαφύγῃ. Λάβε λοιπὸν τὸ χρυσίον σου, Μανδαμιέντε. Τοῦτο δὲν εἶναι εἰμὴ ἀπέναντι λογαριασμοῦ. Ὅσον δύσκολον γίνῃ τὸ ἔργον, τόσον μεγαλητέρα θὰ ἦναι καὶ ἡ ἀνταμοιβή, ἀνδρεῖέ μου.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ λῃστὴς λαμβάνων τὰ χρυσᾶ τεμάχια, ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς σήμερον, δύναμαι νὰ ὑποσχεθῶ, Δέσποτα, τῇ Ὑμετέρᾳ Αἰδεσιμότητι, ὅτι ὁ νεανίας θὰ λάβῃ βάπτισμα ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ αὐθέντου.

— Ἀμήν! εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, καὶ ἐξῆλθεν ἔχων τὸ ὕφος ἀδιάφορον.

— Γνωρίζεις ἄραγε νὰ μοὶ εἴπῃς, Μανδαμιέντε, ἠρώτησεν ὁ Ἄρβουες εἰς ποῖον μέρος κατέφυγεν ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης;

— Ὁ Δεσπότης δὲν μ' εἶχεν ἐπιφορτίσει τὴν φροντίδα τοῦ φυλάττειν αὐτήν.

— Ἀκριβῶς ἡ ἀπόκρισις τοῦ Κάϊν πρὸς τὸν Κύριον ἐρριψοκινδύνευσε νὰ εἴπῃ ὁ Ἐρρικέζος.

Ἤθελέ τις ἀνεχθῇ ἐκ μέρους τοῦ Ἰοσὴ πᾶν ὅ,τι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ ἐκ μέρους τοῦ μύστου. Ὁ Ἄρβουες συνέσπασε τὰς ὀφρῦς· εἶχε τὴν ψυχὴν πολὺ προαπησχολημένην καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀκούῃ ἀστειότητας.

— Μανδαμιέντε, ἐξηκολούθησεν, ἰδοὺ λεία διὰ τὴν ὁποίαν τὸ χρυσίον τῶν κιβωτίων μου θὰ ἐπιδαψιλευθῇ. Προσπάθησον ν' ἀνακαλύψῃς τὴν νεάνιδα ταύτην καὶ νὰ μοὶ φέρῃς αὐτήν.

— Σώαν καὶ ἀβλαβῆ; ἠρώτησε ψυχρῶς ὁ λῃστής.

— Μὰ τὸν Χριστόν! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστής, ὅστις ὡρκίζετο ἀδιαφόρως ἐπὶ πραγμάτων ἱερῶν, καὶ ἐπὶ πραγμάτων θεηλάτων, μὰ τὸν Χριστόν! χωρὶς νὰ πέσῃ θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ἀκούεις; χωρὶς τὸν παραμικρὸν φόβον νὰ προξενήσωσιν αὐτῇ. Δὲν ἔχετε ὑμεῖς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τοῦτο ὡς ἐπάγγελμα; Ἂς ἀνακαλύψωσι ποῦ εὑρίσκεται ἡ νεᾶνις αὕτη, καὶ δὲν θὰ δυσπιστήσῃ ἐκείνη εἰς ὄντα τοῦ φύλου αὐτῆς· ἂς μεταχειρισθῇ τις τὴν ἀπάτην. Τέλος πάντων σὺ πρέπει νὰ γνωρίζῃς πῶς χρεωστεῖ τις νὰ φερθῇ εἰς τοῦτο.

— Ὦ! ἡ Σερένα! διενοήθη ὁ Μανδαμιέντος. Ἐκείνη ἦτον ἐπιτήδειος καὶ κολακευτική. Δέσποτα, ἐξηκολούθησεν ὑψηλοφώνως, θὰ προσπαθήσωμεν· ἀλλ' οὐδὲν ὑπόσχομαι. Τοῦτο εἶναι δυσκολώτερον παρ' ὅσον δὲν τὸ σκέπτεταί τις.

— Δέσποτα! ἐπέφερεν ὁ Ἐρρικέζος χαμηλῇ τῇ φωνῇ, θέλω ἐγὼ ἀνακαλύψει αὐτήν. Ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ ἦμαι διοικητὴς τῆς Σηβίλλης;

Ὁ Ἄρβουες ἀπέλυσε τὸν αὐθέντην τῆς Γαρδούνης.

Τὸ παράδοξον τοῦτο πρόσωπον ἐξῆλθεν ἔχον τὴν κεφαλὴν πλήρη ἀέρος, καὶ τὸ βλέμμα ἁπλανές. Εἶχεν ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τῆς σημαντικότητος αὐτοῦ, καὶ ἡ μωρία αὕτη ἐξημμένη ἔτι μᾶλλον ὑπὸ ὑπάρξεως ὅλως ἐκκεντρικῆς καὶ ὑπὸ τοῦ φύσει ἀλαζονικοῦ καὶ ποιητικοῦ τρόπου τοῦ ἱσπανικοῦ πνεύματος, ἐνετύπου

εἰς πᾶσαν χειρονομίαν, εἰς πᾶσαν κίνησιν τοῦ Μανδαμιέντου πανδήμως ἄγριόν τι, ὅπερ ὁ λόγος ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ.

Ἅμα δὲ ἐξελθόντος αὐτοῦ, ὁ Ἄρβουες ἀνήγειρε τοὺς ὤμους.

— Νὰ ἦναι τις εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ εἴδους τούτου! ἐμυρμύρισε, καὶ τοῦτο ὅλον, διὰ τὰς ἐλλείψεις τῆς στρατειᾶς τοῦ Χριστοῦ; Ἐὰν οἱ μύσται εἶχον ἀρκετὸν ζῆλον, ἠθέλομεν λοιπὸν ἔχει τὴν ἀνάγκην τῶν βοερῶν τούτων;

— Δέσποτα, εἶπεν ὁ Ἐρρικέζος, ἐὰν οἱ βοεροὶ οὗτοι δὲν μᾶς ὑπηρέτουν, ἤθελον μᾶς κηρύξει τὸν πόλεμον.

— Τοῦτο ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἀληθές, ἀπεκρίθη ὁ Ἄρβουες.

Ὁ μύστης ἀνακτήσας τὴν εὔνοιαν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐξηκολούθησε συνομιλῶν μετ' αὐτοῦ.

Οὐδὲν γνωρίζομεν ἐξ ἐκείνων, ὅσα εἶπον· ἀλλὰ βεβαιότατα ὁ ᾅδης θὰ ἐμειδίασεν εἰς τὴν οἰκείαν ταύτην συνδιάλεξιν, εἰς τὰς κυνικὰς ἐκείνας ἢ ἀσεβεῖς ἐμπιστοσύνας, ὅσαι ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τῶν δύο τρομερῶν τούτων προσώπων· καὶ ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἠγανάκτησε βλέπων ἑαυτὸν συμμεμιγμένον εἰς πάντα ταῦτα, τοῦτο ἐγένετο, διότι ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ εἶναι ἄπειρος, καὶ ἀνέχεται τοὺς κακοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχὶ ἵνα καθαρίζωσι τοὺς ἀγαθούς, ὡς εἶπέ τις, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι πατὴρ, καὶ εἷς πατὴρ εἶναι πάντοτε ἐπιεικὴς καὶ πρὸς τὰ μᾶλλον ἄσωτα τέκνα αὐτοῦ.

Μόλις ὁ Μανδαμιέντος εἶχε βαδίσει βήματά τινα ἐν τῇ ὁδῷ, ὅτε ἠσθάνθη κρατούμενος ἀπὸ τῆς χειρίδος τοῦ ἐπενδύτου αὐτοῦ.

Ὁ αὐθέντης ἐστράφη καὶ οὐκ ὀλίγον ἐξεπλάγη ἀναγνωρίζων τὸν εὐνοούμενον τοῦ Δεσπότου κρατοῦντα οὕτως αὐτόν.

— Μήπως ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐλησμόνησε τίποτε; ἠρώτησεν ὁ βοερός.

— Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐλησμόνησε νὰ σ'εἴπῃ ὅτι ἐγὼ δὲν θέλω ν'ἀποθάνῃ ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσής.

— Ἔπρεπε νὰ μοὶ τὸ ὑπενθυμίσῃ τοῦτο, ἐπέφερεν ὁ Μανδαμιέντος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου.

— Διὰ νὰ τὸ γνωρίζῃς, σὺ· ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἐνδιαφέρει, δὲν ἔχει οὕτως; εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Ὁ Δεσπότης μοὶ ἔδωκε ἀρραβῶνα διὰ νὰ σκοτώσω τὸν δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας, ἐξηκολούθησεν ὁ ληστὴς, καὶ δὲν γνωρίζω τίποτε, τὸ ὁποῖον θὰ μ' ἐμποδίσει νὰ ἐκτελέσω τὴν θέλησιν τοῦ Δεσπότου.

— Ἐκτὸς τῆς ἐμῆς θελήσεως, εἶπεν ὁ δὸν Ἰοσὴς ἐν ἐξουσίᾳ.

Ἐγὼ δὲν θέλω ν' ἀποθάνῃ ὁ δὸν Ἐστεβὰν, ἐννοεῖς καλῶς, Μανδαμιέντε; καὶ θ' ἀποδώσω τὸν ἀρραβῶνα εἰς τὸν Δεσπότην· ἡσύχασον ὡς πρὸς τοῦτο καὶ ὕπαγε.

Ὁ αὐθέντης ἐγνώριζε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἰοσὴ ἐπὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ὁ ἀποφασιστικὸς τόνος τοῦ δοκίμου ἐκράτει αὐτὸν ἀμφιρρεπῆ. Ἐχρεώστει ν' ἀπαρέσῃ τῷ κυρίῳ, ἢ τῷ εὐνοουμένῳ; Ὁ Μανδαμιέντος ἐσκέφθη ἐπί τινας στιγμὰς· ἔπειτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν νεαρὸν μοναχὸν, ὅστις ἠρώτα αὐτὸν διὰ τῶν διαπεραστικῶν αὐτοῦ βλεμμάτων.

— Αἰδεσιμώτατε, εἶπεν ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν μοι συμβῇ, θὰ ὑπακούσω ὑμῖν.

Μηδὲ αὐλικός τις ἤθελε πράξει κάλλιον τούτου.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς· ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν σοι συμβῇ, ἀναφέρθητι εἰς ἐμέ· καὶ θέσας βαλάντιον πλῆρες χρυσίου ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Γαρδούνου, ὁ εὐνοούμενός ἐγένετο ἄφαντος ἐν τῇ στροφῇ ὁδοῦ τινος.

— Καλὸν εἶναι τοῦτο, διενοήθη ὁ Μανδαμιέντος θεωρῶν τὸ πλούσιον δῶρον τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ. Οὐδὲν ἀποκτᾶται κάλλιον ἐκείνου τὸ ὁποῖον μᾶς δίδουσιν. Δύναμαι λοιπὸν νὰ τὸ κρατήσω.

Ὁ αὐθέντης τῆς Γαρδούνης ἀπεμακρύνθη ψάλλων ἡμιφώνως μίαν τῶν ἀρχαίων Ἱσπανικῶν ἐπῳδῶν ἐκείνων, ἃς περᾴδουσι μέχρι τῆς σήμερον οἱ βοεροὶ ἐν Ἀνδαλουσίᾳ.

Γ'.

Ἡ ἐγκατάταξις.

Ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἀπὸ Σηβίλλης ἐπὶ λόφου χαρίεντος, οὗτινος τοὺς πρόποδας διαβρέχει ὁ Γουαδαλκιβῖρος, ὑψοῦτο μονή τις τῶν δομινικανῶν, εὐρύχωρον καὶ μεγαλοπρεπὲς κτίριον οἰκοδομηθὲν ἐν μέσῳ ὁάσεως, καὶ ἔξωθεν μὲν περικοσμούμενον ὑπὸ πάντων τῶν γοήτρων ποικίλης καὶ πλουσίας φύσεως, ἔσωθεν δὲ καλλυνόμενον δι' ὅλων τῶν ἐπιτηδεύσεων τοῦ ὡραίου καὶ τοῦ εὐχρήστου, ὅπως εὐκολωτέρας ἀποκαταστήσῃ ἀναμφιβόλως εἰς τὰ τέκνα τοῦ Δομινίκου δὲ Κουσμάνου τήν τε ἀποχώρησιν καὶ αὐταπάρνησιν.

Ἡ μονὴ αὕτη, ἢ μᾶλλον τὸ παλάτιον τοῦτο, ἀρχαία κατοικία πρίγκηπός τινος Μαύρου, ἐχρησίμευεν ὡς ἄσυλον εἰς τριά-

αοντα μοναχοὺς προωρισμένους, ὅπως συμπληρῶσι τὸν ἀριθμὸν τῶν συμβούλων τῶν δικαστηρίων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν προπωδῶς ηὐδοκίμησαν ἐν τῷ ὑψηλῷ βαθμῷ τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ὅλοι δὲ διεκρίνοντο διὰ τοῦ ἀπηνοῦς αὐτῶν ζήλου πρὸς ἐκρίζωσιν τῆς αἱρέσεως, καὶ ὁ Δεσπότης Ἀρβουες ᾐσθάνετο ἰδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς τὸ ἅ γ ι ο ν τοῦτο ἄσυλον, ἔνθα ἤρχετο ἐνίοτε ν' ἀναπαυθῇ ἐκ τῶν κοπιαστικῶν αὐτοῦ ἔργων.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὑπόθεσις σημαντικὴ ἐκάλει αὐτὸν εἰς τὸ ἐνδιαίτημα τοῦτο τῆς μακαριότητος. Λαμπροτάτη ἱεροτελεστεία προὐτοιμάζετο, εἰς ἣν ἡ παρουσία τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἔμελλε νὰ δώσῃ περισσοτέραν ἐπισημότητα.

Δύω μῆνας μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ, τὸ πάθος τοῦ Πέτρου Ἀρβουες, καίτοι μὴ ἀποσβεσθέν, ἔδιδεν ἐπί τινας στιγμὰς ἄνεσιν τῇ ζωηρῶς δεσποτικῇ ἐκείνῃ ψυχῇ. Αἱ δὲ νύττουσαι εὐχαριστήσεις τῆς ἐξουσίας ἐψύχραινον ἔστιν ὅτε τὰς ἀπάτας τοῦ ἀχαλινώτου αὐτοῦ ἔρωτος.

Ἔπειτα, ἡ Δολόρα δὲν ἦτο τὸ μόνον ἐνδιαφέρον τῆς ζωῆς τοῦ ἱεροεξεταστοῦ· τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁ Ἰωσὴς, ὁ εὐνοούμενος αὐτοῦ ἔμελλε νὰ ἐγκαταταχθῇ ἐν τῇ μονῇ τῶν Δομινικανῶν, καὶ ἡ πρὸς τὸν νεανίαν τοῦτον φιλία τοῦ Πέτρου Ἀρβουες, νεανίαν ὡραῖον ὡς γυνὴ, ἦν ἀρκετὰ ζωηρὰ, ὥπως φέρῃ περισπασμόν τινα εἰς πάθος τόσον θερμόν.

Ἅμα τῇ πρωΐᾳ τῆς πανηγυρικῆς ἐκείνης ἡμέρας, ἡ μονὴ ἦν ἐπὶ ποδός. Ἡ ἐκκλησία, οἰκοδομὴ εὐρύχωρος καὶ στρογγύλη, ἦτις εἶχε διατηρήσει ὑπὸ τοὺς χριστιανικοὺς αὐτῆς καλλωπισμοὺς φυσιογνωμίαν μαυρουσίαν, ἦν κεκοσμημένη διὰ στεφάνων καὶ ἀνθέων,

Ἡ Παναγία τοῦ Κορβολογίου, προστάτρια εἰδικὴ τῶν δομινικανῶν, εἶχεν ἐνδυθῇ τὰ ἑορτάσιμα αὐτῆς ἐνδύματα. Τὰ μετάξινα καὶ ἐπίχρυσα εἶχον καλύψει τὸ σεμνὸν εἰκόνισμα τῆς ταπεινῆς μητρὸς τοῦ ταπεινοτάτου τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ ἁγνὴ ἐκείνη βασίλισσα τῶν ἀγγέλων ἐπέδειξεν ἀδάμαντας καὶ μαργαρίτας, ὡς βασίλισσά τις τῆς γῆς.

Τὸ λευκὸν μάρμαρον τῶν κιόνων ἐγένετο ἀρανὲς ὑπὸ πλέγμα ῥόδων, ἀναρίθμητα κηρία διέλαμψαν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βήματος, καὶ ἀπέναντι τῆς μεθυσκούσης εὐωδίας τῶν ὁσμῶν, ἀπέναντι τῆς εὐωδικῆς διαλάμψεως τῶν ἱματισμῶν, ἀπέναντι τῆς δαψιλείας

τῶν ἀνθέων, ἄτινα κατεπλήρουν τὸν περίβολον τοῦτον, ἤθελέ τις ἐκλάβει ὅτι ἦν ὁ βωμὸς ἀρχαίας Ἀφροδίτης μετασχηματισθεὶς αἴφνης εἰς ναὸν χριστιανικόν· μόνον δὲ ἀντὶ τῆς ἐθνικῆς θεότητος, ἔβλεπέ τις τὸ εἰκόνιον τῆς Παρθένου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔν τινι τῶν πλευρῶν τοῦ νάρθηκος τὸ ἐπὶ ποδὸς ἄγαλμα τοῦ ζοφεροῦ προστάτου τῶν δομινικανῶν ἀνεμίμνησκε, διὰ τῆς αὐστηρᾶς αὐτοῦ φυσιογνωμίας, σκέψεις ἐμβριθεῖς, τὰς ὁποίας δυσκόλως ἤθελεν ἐπιτρέψει νὰ γεννηθῶσιν ἄνευ τούτου ἡ διαγελῶσα ὄψις τοῦ ἐν λόγῳ χώρου. Πρὸς τὰ δεξιὰ ἐντὸς τῆς ἀψίδος, θρόνος κεκαλυμμένος διὰ μεταξοπτίλων καὶ διὰ κομψοῦ χειροποιήτου οὐρανοῦ, ἡτοίμασται διὰ τὸν δεσπότην μέγαν ἱεροεξεταστήν· πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ αὐτοῦ, ἐπὶ θρόνου ὀλίγον χαμηλοτέρου ἔμελλε νὰ καθίσῃ ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, ὅστις συνήθως κατεῖχε τῆς πρωτοκαθεδρείας· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐδέησεν ὥστε πάντες νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τοὺς νόμους τῆς ἱεραρχίας.

Περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν, μέγα καὶ πάνδημον ᾄσμα ἤχησεν ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας πεπληρωμένης ἤδη ὑπὸ πολυαρίθμων προσκεκλημένων, κυριῶν καὶ κυρίων αὐλικῶν τῶν πλείστων.

Οἱ μοναχοὶ τεταγμένοι ὑπὸ σημαίαν προὐχώρησαν βραδέως εἰς δύο στοίχους ψάλλοντες τὸ «Δόξα ἐν Ὑψίστοις». Ἕκαστος δὲ αὐτῶν ἐκράτει κηρίον ἀνημμένον. Τὰ ζοφερὰ ταῦτα πρόσωπα κακῶς ἐκάλυπτον ὑπὸ ἀσκητισμὸν ἄγριον πάθη ὅλως γήϊνα. Ἐν τούτοις δὲ ἡ ἐκτενὴς αὕτη πομπὴ ἀνδρῶν ἐνδεδυμένων σάκκους ἐπιτάφια, (μέλαν καὶ λευκὸν) εἶχέ τι θρηνῶδες ὅπερ προὐξένει ῥῖγος ἐκ τοῦ τρόμου. Ὁ ἡγούμενος ἐνδεδυμένος στολισμοὺς ἐπισκοπικοὺς εἵπετο τελευταῖος.

Μετὰ τὰ ᾄσματα, οἱ μοναχοὶ ἔστησαν ἀντιμέτωποι. Ὁ ἡγούμενος διῆλθε διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ δύο μοναχοὶ ἐκτελοῦντες χρέη διακόνων ἠκολούθησαν αὐτόν. Συνώδευσαν τὸν δόκιμον ἐνδεδυμένον πλουσίαν καὶ χαρίεσσαν στολὴν τῶν Ἱσπανῶν ἱππότων. Καὶ οἱ τέσσαρες δὲ ἐλθόντες ἐγονυπέτησαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀψίδος ἐπὶ προσκεφαλαίων ἐκ μεταξοπτίλου προετοιμασθέντων δι' αὐτούς. Κύριός τις Ἱσπανὸς ἐχρησίμευεν ὡς πατὴρ τοῦ Ἰωσὴ. Ὁ δὲ Ἐκλαμπρότατος Πέτρος Ἀρβουες ἐκάθητο ἤδη ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὃν εἶχον προετοιμάσει αὐτῷ.

Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἔλαβε χώραν ἡ συνήθης διδαχὴ, λόγος ἐμφαντικὸς καὶ μυστηριώδης περὶ τῶν μακαριοτήτων τοῦ μονα-

χικοῦ βίου, φράσεις ἄτακτοι, σκοτειναὶ καὶ διυλισμέναι, τύποι βαθέος καὶ ἀκαταλήπτου ἀσκητισμοῦ, μηδὲν λέγοντες εἰς τὴν καρδίαν, μηδὲν εἰς τὴν φαντασίαν· ἀλλὰ τείνοντες πάντοτε εἰς τὸν μοναδικὸν σκοπὸν τῆς Ῥώμης, «εἰς τὸ σβύνειν ἵνα δεσπόζῃ».

Τὸ ἀκροατήριον εὐχαριστήθη ἐκ τῆς διδαχῆς ταύτης· ἐν τούτοις, ἡ εὐρᾳθεια τοῦ ἱεροκήρυκος οὐδόλως ἐνεπόδισε τὰς ὡραίας κυρίας τὰς παρισταμένας ἐν τῇ τελετῇ νὰ τηλεσκοπήσωσιν ἱεροπρεπέστατα τὸν νεαρὸν δόκιμον καὶ νὰ θαυμάσωσι τὴν καλὴν ὄψιν καὶ τὴν ὡραίαν αὐτοῦ μορφήν.

Ἐντοσούτῳ ὁ Ἰοσὴς ἦν κάτωχρος, ἀλλ' οἱ μέλανες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ εἶχον ἔκφρασιν παράδοξον, καὶ λάμψεις σκαιᾶς χαρᾶς διήρχοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ὁ ἡγούμενος προῦχώρησεν ἡγεμονικῶς πρὸς τὸν δόκιμον.

— Τί ἦλθες νὰ ζητήσῃς οὕτως ἐνδεδυμένος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ; ἠρώτησεν αὐτῷ.

— Ζητῶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰοσής.

— Μήπως νομίζῃς ὅτι θὰ εὕρῃς αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πομπῶν τοῦ κόσμου;

— Καλὰ λοιπόν! ἀπαρνοῦμαι τὰς πομπὰς τοῦ κόσμου.

— Οὐδόλως ἀρκεῖ τοῦτο· χρεωστεῖς ν' ἀπαρνηθῇς τὴν σάρκα καὶ τὴν θέλησίν σου.

— Θὰ ἁφιερωθῶ εἰς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ θὰ διατελῶ ταπεινὸς καὶ ὑποτεταγμένος εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἂν θελήσῃ νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

— Ὕπαγε λοιπόν! ἐπέφερεν ὁ ἡγούμενος.

Δύο μοναχοὶ ἔλαβον τὸν δόκιμον καὶ ὡδήγησαν αὐτὸν ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος ἐν τόπῳ ἑτοιμασθέντι ὅπως δεχθῇ αὐτόν.

Ἦν δὲ τόπος σκοτεινός, φωτιζόμενος ὑπὸ λαμπτῆρος ἐπιτυμβείου κρεμαμένου ἀπὸ τῆς καμάρας· ἐν τῷ μέσῳ δέ, ἐπὶ τοῦ διὰ μέλανος ἐριούχου ἐστρωμένου ἐδάφους, φέρετρον κεκαλυμμένον διὰ νεκρικῆς σινδόνος, περὶ τὸ ὁποῖον ἔκαιον τέσσαρες λαμπάδες ἐκ κηρίου λευκοτάτου, ἐφαίνετο περιμένον νὰ καταβιβάσωσιν αὐτὸ ἐν τῷ τάφῳ· Ἐπὶ τοῦ καλύμματος τοῦ φερέτρου, κεφαλὴ νεκροῦ τεθειμένη ἐπὶ δύο ὀστέων διεσταυρωμένων ἐμόρφαζεν ἐκθέτουσα δύο σειρὰς ὀδόντων λευκοτάτων.

Ὑπεράνω δὲ καθηλωμένοι ἐν τῇ γῇ, ἀνυψοῦντο, ὡς δύο ἀπαίσιοι σημαῖαι, ὁ μέγας ἀργυροῦς σταυρὸς καὶ ἡ manga (90), ἣν ἔφερον εἰς τὰς ἐνταφιάσεις.

Πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἄκραν τοῦ ὑπογείου παρά τινι εὐκτηρίῳ, ἐφ' οὗ ἵστατο ἐσταυρωμένος ἐκ μολύβδου, ἔβλεπέ τις τράπεζαν κεκαλυμμένην διὰ μελαίνης ὀθόνης, ἐφ' ἧς ἔκειντο τὰ νέα ἐνδύματα τοῦ δοκίμου. Τέλος δὲ πρὸς τὴν ἑτέραν ἄκραν, ἀπέναντι τοῦ εὐκτηρίου μεγάλη πλὰξ ἐκ μετάλλου στιλπνοῦ κεκωλλημένη ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἀντανακλῶσα ἐπολλαπλασίαζεν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πένθιμα ἀντικείμενα.

Ὁ τόπος οὗτος ὠνομάζετο τὸ ὑπόγειον τῆς σωτηρίας (91). Ἐκεῖ δὲ ἐγκατέλιπον τὸν δόκιμον μόνον.

---

(90) Ἡ manga ἐστὶν εἶδος σημαίας στρογγύλης ἐχούσης τὸ σχῆμα πύργου, λῃγούσης εἰς ἀκωκήν, ἐφ' ἧς ὑπερέκειτο σταυρός. Γίνεται δὲ ἐξ ἐπιχνόου μέλανος κεκοσμημένου διὰ σειραδίου χρυσοῦ διὰ τοὺς ἐγγάμους καὶ χήρους, καὶ διὰ σειραδίου ἀργυροῦ διὰ τοὺς ἀγάμους, τοὺς νεανίας καὶ τὰ παιδία. Ἐν τοῖς Ἱσπανικοῖς ἐνταφιασμοῖς ἡ manga ἐστὶ σύντροφος ἀχώριστος τοῦ σταυροῦ.

(91) Τὸ ὑπόγειον τῆς σωτηρίας ἦν παρὰ τοῖς μοναχοῖς, ὅτι ἐστὶ παρὰ τοῖς τέκτοσιν ὁ θάλαμος τῆς μελέτης. Ἐν τῷ ὑπογείῳ τοῦτο τὰ πάντα προεσχεδιάζοντο, ὅπως ἐπενεργῶσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας τοῦ νεοφύτου, ἥτις ἐξημμένη ἤδη ὑπὸ τριημέρου ἀπολύτου σχεδὸν νηστείας, εἰργάζετο διὰ τρόπου ἀκαταλήπτου. Ἤκουσα τοῦ πατρὸς Ἀντωνίου μοναχοῦ τιμίου, ὅσον οὐδέποτε ὑπῆρξέ τις, καὶ καλοῦ συνδαιτυμῶνος, ὅσον δίδοται ἀνθρώπῳ τοῦ κόσμου, λέγοντος τὴν ἐπαύριον τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου τῶν ἱερωνυμιτῶν τῆς Μαδρίτης, ὅτι, καίτοι ἐπιθυμῶν μᾶλλον νὰ ἦναι ἡγούμενος τῆς μονῆς αὐτοῦ ἦμεγας Ἱσπανὸς τῆς πρώτης κλάσεως, ἤθελε προθύμως ἀρνηθῆ τὴν ἀξίαν ταύτην, ἐὰν προὔκειτο ἡ ἀνάγκη νὰ διέλθῃ εἰσέτι τὰς τελετὰς τῆς ἐγκαταστάξεως καὶ νὰ διαμείνῃ μίαν ὥραν μόνος ἐν τῷ ὑπογείῳ τῆς σωτηρίας. «Νομίζω, ἔλεγεν, ὅτι ἐχρεώστουν νὰ ὀνομάσωσιν αὐτὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Σατανᾶ· ἐπειδὴ ἐὰν ἐπίστευον εἰς τὸν διάβολον, δὲν ἤθελον ἀμφιβάλει ὅτι εἶχον ἰδεῖ αὐτὸν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν δαιμόνων, τῶν διαβολίσκων καὶ τῶν τελωνίων. Ἀφοῦ ἤκουσα τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ διδασκάλου τῶν δοκίμων, διῆλθον τρεῖς ἡμέρας νῆστις καὶ σχεδὸν ἄνευ

Ἀπορρίψας δὲ οὗτος τὰ βέβηλα αὐτοῦ ἐνδύματα ἐνεδύσατο τὸ ἔνδυμα τῶν δρυμνικανῶν, χιτῶνα λευκὸν καὶ ἐπωμίδα μέλαιναν, στολὴν ζορερὰν, ἥτις ἐραίνετο οὖσα τὸ οἰκόσημον τοῦ θανάτου· ἔπειτα δὲ ἀπέθηκε τὸν διὰ πτερῶν ἐστολισμένον αὐτοῦ πῖλον, ἵνα μήποτε ἔχῃ ἑτέραν κώμωσιν εἰμὴ τὴν βραχύτριχον αὐτοῦ κόμην, καὶ ἀντὶ τῆς χρυσῆς ζώνης, ἥτις ἐκράτει τὴν σπάθην αὐτοῦ ἔζωσε τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ διὰ σχοινίου, εἰς σημεῖον πτωχίας, καὶ τέλος ἐγκατέλιπεν ἀκολούθως τὰ πλούσια αὐτοῦ πέδιλα καὶ ὑπεδήσατο τὰ σανδάλια, ἅτινα οὐδέποτε ἔμελλε νὰ ἐγκαταλείψῃ.

Πάντα ταῦτα διήρκεσαν ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν. Ἡ χεὶρ τοῦ δοκίμου ἔτρεμεν ὡσπερεὶ εἶχε τὸν πυρετὸν, ἡ καρδία αὐτοῦ ἔπαλλε παλμοὺς ἀνίσους καὶ κατεσπευσμένους καὶ ἱδρὼς ψυχρὸς ἔρρεεν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ στιλπνοῦ αὐτοῦ προσώπου. Ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ διὰ φωνῆς πικρᾶς καὶ θρηνώδους ἤρξατο προσευχόμενος. Λυγμοὶ δὲ σπαρακτικοὶ ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ ὄνομα, ὅπερ ἐκεῖνος μόνος ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἔπλεεν ἀδιαλείπτως ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον κατεπλήρου τὸν ναὸν τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ ἁρμονίας. Τὸ ἔντονον ᾆσμα τῶν μοναχῶν ἀνέβαινεν εἰς φωνὰς ἠχηρὰς καὶ μεταλλικάς. Τὰ νεῦρα τοῦ δοκίμου, διεγερθέντα ἤδη ὑπὸ ἐκτεταμένης νηστείας, ἐξήρθησαν ὑπερμέτρως. Τὰ ᾄσματα ταῦτα καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ὀργάνου, ἥτις ὁμοιάζει πρὸς φωνὴν γιγαντιαίαν ἑτέρου κόσμου, ἔσχον δι' αὐτὸν χαρακτῆρα παράδοξον καὶ φαντασιώδη· ἀντὶ δὲ θρησκευτικῶν καὶ ἁγίων σκέψεων, ἰδέαι καταχθόνιοι ἁρπάσαν τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ. Αἱ ἱεραὶ αὗται ᾠδαὶ ἐστράφησαν δι' αὐτὸν εἰς τρομερὰν εἰρωνείαν· ἀντὶ δὲ ἀνθέων, θυμιαμάτων καὶ φώτων, δὲν ἔβλεπε πλέον εἰμὴ αἷμα καὶ ἱκριώματα... Ἡ φωνὴ τῶν μοναχῶν ἐφάνη αὐτῷ ὁ ῥιγηρὸς καγχασμὸς τῶν δαιμόνων παρισταμένων ψυχρῶς εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἐμυρμύρισε τοὺς ἐξῆς ζορεροὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου, «Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον.... Εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων».

Ὁ δόκιμος ᾐσθάνθη τότε ὡσεὶ χεῖρα πυρὸς τεθειμένην ἐπὶ τῆς γυμνῆς καὶ ψυχρᾶς αὐτοῦ χειρός· φωνὴ δέ τις σκωπτικὴ, πικρὰ, καταχθόνιος ἐψιθύρισεν εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τρομεροῦ βόμβου, «Ἐλθέ!» Καὶ συγχρόνως, ὑποχωρῶν ὡς ἀκουσίως εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀοράτου ἐκείνου ὁδηγοῦ, χωρὶς μάλιστα νὰ λάβῃ τὸν κόπον ν' ἀνεγερθῇ διὰ νὰ περιπατήσῃ, ὁ Ἰησοῦς ᾐσθάνθη ἀποτόμως κυλιόμενος ἀπὸ ἀβύσσου εἰς ἄβυσσον, διὰ μέσου ἀτμοσφαίρας θερμῆς καὶ βομβούσης μέχρι βάθους ἀσυμμέτρου.

Ἐκεῖ ἔστη· ἦν δὲ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς. Νὺξ πυκνὴ περιεκύκλου αὐτὸν ὡς βαρὺς τοῦ ἐρέβους πέπλος. Ἡ ἀναπνοὴ αὐτοῦ ἀπέβαινε ταχεῖα, κοπιώδης καὶ διακεκομμένη. Ἐνόμισε δὲ ὅτι ἐμπεριεκλείσθη ἐντὸς τάφου ἐσφραγισμένου ζῶν. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην θύρα τις ἠνεῴγη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἴδῃ τὸ παραδοξότατον θέαμα. Ἦν δὲ χῶρος ἀπέραντος, ῥικνώδης, καίων, ὅθεν ἐξήρχετο φλὸξ δυσώδης. Τέρατα παράδοξα καὶ εἰδεχθῆ περιίπταντο ἐν τῷ διαστήματι ὑπεράνω τοῦ ζορεροῦ ἀτμοῦ τοῦ πυρὸς, φερόμενα ἐπὶ πτερύγων μεμβρανοειδῶν ὁμοίων πρὸς περγαμηνὸν μέλαν καὶ σκληρόν. Τὰ τέρατα δὲ ταῦτα ἐξέπεμπον ὠρυγμοὺς χαρᾶς ἐπαισίους καὶ θηριώδεις, ἐγέλων μορφάζοντα γέλοτα σκοτεινὸν δαιμόνων καὶ καταδίκων, ἔπειτα δὲ ἐπανελάμβανον ἐν χορῷ διὰ φωνῆς θρηνώδους καὶ ὀχληρᾶς ὡς ὁ ἦχος σκιάντρου, «Ἰδοὺ αὐτοί! Ἰδοὺ αὐτοί!....»

Ὁ Ἰησοῦς ἤρξατο παρατηρῶν. Ἀναρίθμητοι λεγεῶνες μοναχῶν συνωθοῦντο ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ εὐρέος τούτου Πανδαιμονίου. Εἶδεν αὐτοὺς παρευρισκομένους κατὰ σειρὰν, καὶ καθ' ὅσον εἰσήρχοντο ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ, ἀπεγυμνοῦντο τῆς πρώτης αὐτῶν μορφῆς. Ἐν τῇ ἐρυθρᾷ δὲ λάμψει αἰωνίας πυρκαϊᾶς, ἔβλεπεν αὐτοὺς λαμβάνοντας μορφὰς αἰσχρὰς ἢ παραδόξους, καὶ ἐναντίον τῆς μεταμορφώσεως ταύτης, διατηροῦντας τὰς ἐπιθυμίας, τὰς κλίσεις καὶ τὴν νοημοσύνην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ φθάνοντας εἰς τὸ ἔπεσθαι τοῖς ὁρμεμφύτοις τοῦ ἀκαθάρτου ὄντος, ὅπερ ἐνεδύσαντο! Ἐν ταυτῷ δὲ ἐλάμβανον τὴν μορφὴν δύο ζώων ἐναντία ὁρμέμφυτα

ὕδατος, καὶ διέμεινον ἡμίσειαν ὥραν ἐν τῷ ὑπογείῳ τῆς σωτηρίας, ἐννοῶ τὸν πειρασμὸν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν.» Οἱ λόγοι οὗτοι μοναχοῦ δὲν ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἀντὶ τῶν σοβαρῶν τελετῶν ἐν τῇ ἁπλότητι τῆς χριστιανικῆς λατρείας, οἱ μοναχοὶ ἀντικατέστησαν φαντασμαγορίαν γελοῖαν ἅμα καὶ ἀσεβῆ, γενομένην μᾶλλον ὅπως παραλογίσῃ τὰς αἰσθήσεις ἢ ὅπως ἀνυψώσῃ τὴν ψυχήν.

ἐχόντων, καὶ, ὑποκείμενοι εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν δύω ἀντιταττομένων φύσεων, εὕρισκον ἐν τῇ αἰωνίᾳ ταύτῃ ἀντιθέσει τρομερὰς ἀλγηδόνας καὶ ἐπιθυμίας ἀδυνάτους νὰ ἱκανοποιηθῶσιν.

Τὸ δριμὺ καὶ ἀκατάληπτον τοῦτο μαρτύριον, ἐφευρεθὲν ὑπὸ φαντασίας φρενητιώσης, ὡρικίασιν προὐξένει εἰς τὸν δόκιμον. Γέλως δὲ ἠχηρὸς καὶ διακεκομμένος ἀπεπέμφθη ἐκ τοῦ λάρυγγος αὐτοῦ . . . . Εἶχε παρατηρήσει τὸν ἱεροεξεταστὴν Ἄρβουες ὑπὸ μορφὴν τίγρεως φέροντα τὸ ῥάμφος καὶ τοὺς πόδας χηνιδέως.

Τὸν ἐπίπονον τοῦτον παραλογισμὸν διεδέξατο ἐξασθένησις σχεδὸν πλήρης. Ὅτε δὲ ἦλθον νὰ παραλάβωσι τὸν Ἰοσὴν, ἵνα ἀγάγωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μόλις ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ. Τὸ βάδισμα αὐτοῦ ἦν βραδὺ καὶ ἀσταθὲς, τὸ ὠχρὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐκλίνατο ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ πνοὴ κοπιώδης ἐξέρευγεν ἐκ τοῦ πνεύμονος αὐτοῦ. Ἀλλὰ πλησιάζων πρὸς τὸν βωμὸν παρετήρησε τὸν Πέτρον Ἄρβουες καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου. Ἡ θέα αὕτη ἐφάνη ἐμψυχοῦσα αὐτόν· λαμψις δὲ μίσους ἐξεπορεύθη ἐκ τῶν σκαιῶν αὐτοῦ ὀφθαλμῶν. Τὸ αἷμα ἐπανῆλθεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Τότε δὲ ἐγονυπέτησε ταπεινῶς ἐπὶ τῆς γυμνῆς πλακὸς, οὐχὶ πλέον μετὰ τοῦ θετοῦ αὐτοῦ πατρός, ἀλλὰ μόνος· δὲν εἶχε πλέον ἕτερον πατέρα εἰμὴ τὸν Θεόν.

Προὔφερε τοὺς ὅρκους αὐτοῦ σταθερᾷ τῇ φωνῇ· καὶ ὁ ἡγούμενος ἐδέχθη αὐτούς. Μετὰ δὲ τὸν τελευταῖον τύπον τὸ μουσικὸν ὄργανον ἐπανήρξατο τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ ᾄσματος, καὶ οἱ μοναχοὶ ἔψαλον τὸ Te Deum.

Τοῦτο δὲ ἦν εὐχαριστία, ὅπως δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἁρπάσαντα μίαν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ δαίμονος. Μετὰ τὸ ᾆσμα δὲ ἐξήπλωσαν τὸν κατατεταγμένον ἐντὸς φερέτρου, καὶ ἤρξαντο τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Ἰοσὴς, καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν συγκινήσεων καὶ τοῦ κόπου ἐκοιμήθη ὕπνον βαθύν. Ἐφαίνετο ὅτι ὁ τάφος ὑπῆρξεν ὁ μόνος τόπος, ἔνθα ἠδύνατο νὰ εὕρῃ εἰρήνην καὶ ἀνάπαυσιν. Ἡ νεκρικὴ σινδὼν, ἥτις ἐκάλυπτεν αὐτὸν, ἀπεχώριζεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ τῶν θλίψεων αὐτῆς. Ἡ κίνησις, ἣν ἐπέφερον οἱ μοναχοὶ ἐγείροντες τὸ φέρετρον ἵνα μεταφέρωσιν αὐτὸ εἰς τὰς κατακόμβας, οὐδόλως ἠδυνήθη νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν νεαρὸν μοναχόν. Ὅτε δὲ ἐξηγέρθη ἐκ τοῦ ληθαργικοῦ τούτου ὕπνου, εὑρίσκετο μόνος ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ μοναστηρίου περικεκυκλωμένος ὑπὸ τάφων καὶ ὀστέων.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ τὴν ἐγκατάταξιν μοναχοῦ δομενικανοῦ συνοδεύουσαι τελεταί. Ἅπαξ δὲ γενόμενος δεκτὸς, πάραυτα ἐμυεῖτο εἰς τὰς ἐγωϊστικὰς χαρμονὰς τοῦ μοναστικοῦ βίου, ἐὰν δὲν ἐλάμβανεν ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν πᾶσαν τὴν φαντασμαγορίαν ταύτην. Ὅτε ὁ Ἰοσὴς ἐξηγέρθη, στεναγμὸς βαθὺς ἐξώγκωσε τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ ἔφερε περὶ ἑαυτὸν βλέμμα ἀποτρόπαιον. «Ὁ θάνατος, ἐμυρμύρισεν, ναί! ὁ θάνατος εἶναι γλυκὺς, αὐτὸς συνενοεῖ . . . Ἀλλ' ἐγὼ δὲν δύναμαι εἰσέτι ν' ἀποθάνω! . . . ὦ! ὄχι, πρὶν ἀποθάνω, πρέπει νὰ ἐκδικηθῶ! Φερνάνδε! Φερνάνδε! περίμενε ἀκόμη, ἐντὸς ὀλίγου! . . .

ΙΑ'.

Πάθος Ἱεροεξεταστοῦ.

Πρὸ δύο μηνῶν, ἡ Δολόρα ὡς ἐκ θαύματος ἀπαλλαγεῖσα ἐκ τῶν καταδιώξεων τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, ἔζη ἡσύχως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀποστόλου ἐν τῷ ἀσύλῳ, ὅπερ εἶχον ἐκλέξει δι' αὐτήν. Πρὸ δύο ἐπίσης μηνῶν, ὁ δυστυχὴς Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος, ὁ πρώην διοικητὴς τῆς Σιβίλλης ἐμαράινετο μυστικῶς (92) ἐν ταῖς εἱρκταῖς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, τάφοις ἀχανέσιν, ὅθεν, θαυμάζει τις, ἐὰν ἠδυνήθησάν ποτε νὰ ἐξέλθωσιν ὄντα ἐν ζωῇ.

Ἐναντίον τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ, καὶ τοῦ ζήλου τοῦ Ἐρρικέζου, διορισθέντος διοικητοῦ τῆς Σιβίλλης διὰ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ, ὁ ἱεροεξεταστὴς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἀναχωρητήριον τῆς Δολόρας Ἀργόζου, κεκρυμμένης ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν Καρμηλιτίδων ὑπὸ ὄνομα ξένον. Τὸ ἀσελγὲς αὐτοῦ πάθος εἶχεν αὐξήσει ὡς ἐκ τούτου, καὶ, ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ τοῦ ἱκανοποιῆσαι αὐτὸ, ἀπέδια βαθεῖα, λύσσα ἐσωτερικὴ, καταβιβρώσκουσα, κατεβασά-

(92) Ὅλοι οἱ ἱστορικοὶ, ὅσοι ἔγραψαν περὶ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, συμφωνοῦσι λέγοντες, ὅτι ἅμα πρόσωπόν τι συνελαμβάνετο καὶ ἐνεκλείετο ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου, δὲν ἐπετρέπετο αὐτῷ νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τοῦ τυχόντος, μηδὲ μετὰ τῶν στενοτέρων αὐτοῦ συγγενῶν. Μάλιστα δὲ, ἐὰν ἐτόλμα τις νὰ ἐπέμβῃ ὑπὲρ δεσμώτου τινὸς, ἢ ἐζήτει νὰ ἀποδείξῃ αὐτὸν ἀθῶον, ἐν τῷ ἅμα συνελαμβάνετο ἐπὶ τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ, ἥτις ἐπεβάρυνεν ἐκεῖνον, ὃν ἤθελε νὰ ὑπερασπισθῇ.

νιζον τὴν καρδίαν τοῦ ἀκαθάρτου ἐκείνου ἱερέως, ὅστις καθ' ἑκάστην ἐζήτει νὰ κορέσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκδικήσεως αὐτοῦ ἐπιτιθέμενος κατὰ τῶν δυστυχῶν, οὓς εἶχε κληθῇ νὰ κρίνῃ.

Ὠθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπαινιγμῶν τοῦ Ἰοσῆ, ἐξηρεθισμένος ἐν τοῖς δυστρόποις ὁρμεμφύτοις τῆς θηριώδους αὐτοῦ φύσεως ὑπὸ τοῦ νεαροῦ ἐκείνου μοναχοῦ, ὅστις ἐφαίνετο γενόμενος τὸ κακὸν αὐτοῦ πνεῦμα, ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐπεσώρευεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς ἀρὰς τῆς Ἱσπανίας. Ἀλλὰ μηδὲ ἡ θέα τῶν μαρτυρίων, μηδὲ αἱ θρηνώδεις πανηγύρεις τοῦ ἱκριώματος, ἠδύναντο νὰ καταπραΰνωσι τὴν ἀνάγκην ταύτην τῶν μοχθηρῶν συγκινήσεων, τὰς ῥιζικὰς καὶ σαρκικὰς ἐκείνας ἐπιθυμίας, ἅσπερ ἡ ἀνάμνησις τῆς ὡραίας Ἀνδαλουσιανῆς ἐξήγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀσελγοῦς Ἄρβουες. Ἐπιῤῥίψας δὲ κατὰ τοῦ διοικητοῦ τὸ βάρος τῆς ἀγαναστάσεως καὶ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, ὁ ἱεροεξεταστὴς δὲν εἶχεν ἕτερον σκοπόν, εἰμὴ νὰ πεισθαναγκάσῃ διὰ τοῦ τρόμου τὴν δυστυχῆ νεάνιδα νὰ ἐνδώσῃ αὐτῷ. Εἶχεν ἐνεργήσει ὡς πρὸς τοῦτο ὡς ἄνθρωπος ἐπιδέξιος, ὡς ἄνθρωπος γνωρίζων τὴν καρδίαν τῶν γυναικῶν. Συλλαβεῖν αὐτὴν ταύτην, ἐνθάψαι αὐτὴν ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, παραδοῦναι αὐτὴν τῇ βασάνῳ, πρὸς τί ἤθελον ὠφελήσει ταῦτα πάντα; Ἡ νεᾶνις ἡρωϊκὴ οὖσα, ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ! . . . Ἀλλὰ πατάξαι τὸν πατέρα αὐτῆς, ῥίψαι αὐτὸν ὡς βορὰν εἰς τοὺς βασανιστὰς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἀφιερῶσαι αὐτὸν εἰς τὸ ὄνειδος καὶ τὴν πυρὰν ἦν ἄρά γε τοῦτο μαρτύριον ἀρκούντως δριμὺ διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ; Ἰδεῖν ὅμως παραδεδομένον τοῖς δημίοις τοῦ τρομεροῦ δικαστηρίου τὸν γέροντα ἐκεῖνον καὶ ἀξιότιμον πατέρα, ὅστις εἶχεν ἀγαπήσει αὐτὴν ἐν στοργῇ τρυφερωτάτῃ, ὅστις ἀποκαθίστα αὐτῇ τὴν ζωὴν τόσον εὐτυχῆ, τόσον γλυκεῖαν, ὥστε οὐδόλως εἶχεν ἐννοήσει τὴν ἔλλειψιν τῆς μητρός, ἡ συμφορὰ αὕτη ἔμελλε νὰ ἦναι ὁ σκόπελος τοῦ θάρρους τῆς νεάνιδος. Οὕτω δὲ ὁ Πέτρος Ἄρβουες δὲν ἠγανάκτει εἰμὴ δι' ἓν μόνον πρᾶγμα, ὅτι δὲν εἶχε εὕρει αὐτήν.

Εἰς μάτην ἡ στρατιὰ τοῦ Χριστοῦ εἶχε τεθῇ εἰς ἔρευναν αὐτῆς, ματαίως ἡ ἐρεβώδης ἀδελφότης ἡ ἔχουσα ὡς ἀρχηγὸν αὐτῆς τὸν ἄγρυπνον καὶ πανοῦργον Μανδαμιέντον εἶχε λάβει τὰς λαμπροτάτας τῶν ὑποσχέσεων χρημάτων καὶ προστασίας· δύναμις προνοίας ἐφαίνετο ἐπεκτεινομένη ἐπὶ τῆς νεάνιδος, ἣν ὁ ἁγιώτατος τῶν ἀνθρώπων εἶχε λάβει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ,

ἤ, ἐν ταῖς θείαις βουλαῖς ἡ στιγμὴ τῆς καταδιώξεως δὲν εἶχεν εἰσέτι φθάσει δι' αὐτήν. Ἡ στιγμὴ δὲ αὕτη δὲν ἔμελλε νὰ βραδύνῃ. Ἡ διάψευσις τῶν ἐλπίδων τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἦν τόσον βαθεῖα καὶ τόσον πικρά, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ τῆς ἀκολάστου αὐτοῦ ζωῆς ἕξεις εἶχον ἀπολέσει δι' αὐτὸν τὸ δηκτικὸν αὐτῶν θέλγητρον. Τὰ ὄργια ἐφάνησαν αὐτῷ ἄνοστα. Αἱ γυναῖκες, τὰς ὁποίας ἡ κακία ἢ ὁ φόβος παρέδιδεν εἰς τὰς αἰσχρὰς αὐτοῦ ἐπιθυμίας, ψυχρὸν ἐγκατέλειπον αὐτὸν ἢ ἐξηρεθισμένον μετὰ τὰς διαβατικὰς ταύτας μέθας· καὶ ἡ πρὸς αὐτὰς εὔκολος ἐπάνοδος ἀνυπόφορος αὐτῷ ἀποκαθίστατο.

Μόνη ἡ ἀνάμνησις τῆς Δολόρας εἶχε δι' αὐτὸν θέλγητρα μεθυστικά· ἐβυθίζετο ἐξ εὐχαριστήσεως ἐν μοναξίᾳ ἀπολύτῳ, ἐν ᾗ δὲν ἔβλεπεν εἰμὴ μόνον τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο εἰκόνιον, οὐχὶ διότι ἡ διερθαρμένη ἐκείνη ψυχὴ ἦν ἐπιδεκτικὴ ἀληθοῦς πάθους, ἀλλὰ συνεπείᾳ τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου νόμου, ὅστις θέλει, ὡς τε τὸ τὰ μάλιστα διεστραμμένον πρόσωπον νὰ ὑποστῇ ἐνίοτε τὴν ἐπιρροὴν ὄντος ὡραίου καὶ ἀγνοῦ, καὶ χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ τὴν θείαν αὐτοῦ οὐσίαν, μηδὲ νὰ ἀνυψωθῇ πρὸς τὸ ὕψος αὐτοῦ διὰ τῆς μετανοίας, ἥτις ἀναγεννᾷ τὸν ἄνθρωπον, νὰ γίνῃ ἑκουσίως καὶ ἐν ἡδονῇ ὁ αἰχμάλωτος τοῦ λατρευομένου.

Δυστυχῶς δὲ εἰς πάθη τοιαύτης φύσεως, τὸ πνεῦμα διαμένει τοσοῦτον ὑποτεταγμένον ταῖς αἰσθήσεσιν, ὥστε, ἅμα ταῦτα ἱκανοποιηθῶσιν, ὁ σπινθὴρ τοῦ ἔρωτος, ὅστις εἶχε μαλάξει τὸν βράχον, σβέννυται. Δὲν ἐναπολείπεται πλέον εἰμὴ ὅν τι μοχθηρὸν καὶ θηριῶδες, ἐν ᾧ ἐπί τινας στιγμὰς εἶχε νομίσει τις ὅτι ἔβλεπεν ἄνθρωπον.

Βεβυθισμένος ἐν τοῖς ἀπιστεύτοις παραλογισμοῖς πάθους μὴ ἱκανοποιηθέντος καὶ φθάσαντος εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ περίοδον, ὁ ἱεροεξεταστὴς τῆς Σηβίλλης εἶχε ζητήσει ὑπὸ τὴν σκιερὰν πρασινάδα τῶν κήπων αὐτοῦ καταφύγιον κατὰ τῶν φασμάτων, ἅτινα κατεδίωκον αὐτόν. Προσεπάθει καὶ ἑαυτὸν ν' ἀποφύγῃ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ καταπραΰνωσι τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ αἵματος αὐτοῦ, αἱ εὐωδιάζουσαι ἀπόῤῥοιαι τῶν ἐξανθουσῶν πορτοκαλλεῶν, ὡς φίλτρον ἰσχυρόν, ἱκανὸν νὰ καταταράξῃ τὸ λογικὸν τοῦ σοφωτάτου τῶν θνητῶν, ἀμέτρως ἐξῆπτον τὰς ἴνας τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ. Χείμαρροι ἡδυπαθείας ἐφαίνοντο κυκλοφοροῦντες περὶ αὐτὸν μετὰ τῶν μεθυστικῶν ἐκείνων εὐωδιῶν. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦν ἤδη χλιαρά, ὅπως ἐστὶν ἐν καιρῷ θέρους εἰς τὰς νοτίους χώρας,

καίτοι τοῦ ἀπριλίου πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ μόλις ἐγγίζοντος.

Ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανὸν ἐσπινθηροβόλουν χιλιάδες ἀστέρων, οἵτινες ἐφαίνοντο ὡς τόσοι ὀφθαλμοὶ βάσκανοι. Ἡ νὺξ δὲν ἦτον καθαρά, καὶ ὅμως ἀτμοὶ κυανόλευκοι καὶ διαφανεῖς διήρχοντο ὡς σκιαὶ ταχεῖαι ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων. Ἤθελέ τις νομίσει ὅτι ἦν χορὸς μαινομένων, ἀψηλαφήτων καὶ ἐλαφρῶν δημιουργημάτων ἑτέρου τινὸς κόσμου, ἐλθόντων μίαν στιγμὴν ἐν τούτῳ ἵνα προεδρεύσωσιν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς φύσεως, εἰς τὴν φαιδρὰν ἐξάνθισιν τοῦ ἔαρος. Οὐδεὶς θόρυβος διακεκριμένος ἐτάραττε τὴν σιγὴν τῆς ραντασμαγορίας ταύτης, ἀλλ' ἡ βοὴ τῶν φύλλων, ὡμοίαζε πρὸς μυστηριώδη ἁρμονίαν ριλημάτων λαθραίων, καὶ ἴσως ἐπίσης ἐν τῇ ἀπείρῳ ἐκείνῃ γονιμότητι ὁλοκλήρου τῆς φύσεως ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἐξεγέρσεως αὐτῆς, ἡ ἀόρατος καὶ παντοδύναμος χεὶρ, ἥτις συγκινεῖ αὐτὴν μέχρι τῶν ἐγκάτων αὐτῆς, παράγει τὸν ἀόριστον ἐκεῖνον καὶ ἀκατάσχετον θόρυβον, τὸν παράδοξον ἐκεῖνον καὶ ἐναρμόνιον ψιθυρισμόν, ὅστις συχνάκις διαφεύγει τὴν ἀντίληψιν τῆς ὑλικῆς ἀκοῆς, καὶ γίνεται ὅμως ἐπαισθητὸς εἰς τὴν ψυχὴν ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς συννοίας αὐτῆς καὶ τῆς μελέτης. Ἁρπαγεὶς δὲ ἐξαντληθεὶς ἐκ τοῦ κόπου, κατασυντριβεὶς ὑπὸ τῶν ἀκαταπαύστων διαμαχῶν τῆς φύσεως, ὑπὸ τοῦ ἀσκόπου ἐκείνου ἐρεθισμοῦ, ὅστις ἐκνευρίζει διὰ μιᾶς τήν τε ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ὁ Πέτρος Ἄρβουες κατέπεσεν ἐπί τινος τῶν μαρμαρίνων ἐδωλίων τεθειμένων τῇδε κἀκεῖσε ἐν τῇ ἡδυπαθεῖ ἐκείνῃ ὁάσει. Ἐκεῖ δὲ, ἐστηρίζατο τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ δάκρυα λύσσης καὶ συνοχῆς ἔρρευσαν ἐκ τῶν ἀγρίων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν, ὧν τὸ βλέμμα κατετρόμαζεν ὁλόκληρον ἐπαρχίαν.

Μεγίστη ἀποχαύνωσις κατέλαβεν αὐτὸν. Διέμεινεν οὕτως ἐπί τινα λεπτὰ ἄναυδος, χωρὶς οἱ στεναγμοὶ τοῦ εὐρέος αὐτοῦ στήθους νὰ προδώσωσι τὴν θλῖψιν, ἥτις κατεβίβρωσκεν αὐτόν. Νικηθεῖσα, ὡς παῖς δειλὸς, ἡ ἱεροεξεταστικὴ τίγρις ἐκοιμᾶτο τὸν τρομερὸν ὕπνον, ὅστις καταπτοεῖ. Αἴφνης δὲ βῆμα ἐλαφρὸν ἠκούσθη ἐπὶ τῆς ἄμμου, οἱ κλάνοι τῶν πορτοκαλλεῶν διεχωρίσθησαν ἐν ὑποκώρῳ παρατρίψει, καὶ ὁ θόρυβος διακεκομμένης ἀναπνοῆς διετάραξε τὴν σιγὴν ἥτις ἐβασίλευεν ἐνἐκείνῳ τῷ χώρῳ. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ἐπιπλάστου ὕπνου αὐτοῦ, ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἄκουσε τὸν θόρυβον τοῦτον· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν εἴδους τινὸς ληθαργίας προελθούσης ἐκ τῆς βίας τῶν προηγουμένων αὐτοῦ αἰσθημάτων εὑρισκόμενος οὐδόλως ἀνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, μὴ ἔχων μηδὲ τὴν δύναμιν μηδὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ, τίς ἤρχετο νὰ ταράξῃ αὐτὸν οὕτως. Εὑρίσκετο ὑπὸ τὴν γοητείαν ὀνείρου, καὶ τὸ εἰκόνιον τῆς Δολόρας, τὸ μόνον ὅπερ, διαρκοῦντος τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, παρίστατο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, συνηνοῦτο μετὰ τοῦ πραγματικοῦ θορύβου ὅστις ἠκούετο. Τὸ ὄνειρον δὲ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ προσεκτήσατο τοιαύτην διορατικότητα, ὥστε ἐφάνη αὐτῷ ὅτι ἔβλεπε τὴν γυναῖκα ἣν ἐπεθύμει. Καὶ τῷ ὄντι δὲ ἐβάδιζέ τις πρὸς ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν, καὶ ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐνόμισεν οὕτως ὅτι ἔβλεπε τὴν Δολόραν προχωροῦσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅτε ἐφάνη αὐτῷ ὅτι ἀρκοῦντως πλησίον αὐτοῦ προσῆλθεν, ἐξέτεινε τοὺς βραχίονας πρὸς αὐτὴν καὶ ἐδράξατο, ἐν περιβολῇ περιπαθεῖ, τοῦ εὐνοουμένου αὐτοῦ Ἰοσῆ, ὅστις ἐξέφερε κραυγὴν ὀξεῖαν, εὑρισκόμενος οὕτως ἐν τοῖς βραχίοσι τοῦ Πέτρου Ἄρβουες. Οὗτος δὲ ἀνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς σκαιᾶς μορφῆς, ἥτις ἵστατο ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀπώθησεν αὐτὸν διὰ κινήσεως ζωηρᾶς. Ὁ Ἰοσὴς ἔπεσεν εἰς ἀπόστασιν βημάτων τινῶν ἐπὶ τῆς γλώττης. Ἦν δὲ ὠχρὸς ὡς φάντασμα καὶ μόλις ἔπαλλεν ἡ καρδία αὐτοῦ.

— Κατηραμένον ἔστω τὸ ὄνειρον τοῦτο! ἐκραύγασεν ὁ ἱεροεξεταστὴς διὰ φωνῆς ὑποκώφου. Ἐνόμισα ὅτι ἐνηγκαλιζόμην τὸ εὔκαμπτον σῶμα γυναικός!

Ὁ Ἰοσὴς οὐδὲν ἀπεκρίνατο, δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ὁμιλήσῃ. Ἀνάμνησις τρομερὰ εἶχεν ἀνορθωθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐκράτει αὐτὸν οὕτως ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτοῦ, ἠσθάνθη πεπηγὼς ὑπὸ τρόμου φρικαλέου. Ὁ τρόμος οὗτος ἐν τῷ ἅμα παρῆλθεν, ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ὡς ἄνθρωπος προσπαθῶν ν' ἀνακαλέσῃ τὰς ἑαυτοῦ ἰδέας· ἔπειτα δὲ, βλέπων τὸν εὐνοούμενον αὐτοῦ, ὅστις ἔμενε κατὰ γῆς ἀκίνητος καὶ ἐκπεπληγμένος, μέγαν καγχασμὸν ἐξέφερεν.

— Πτωχὸν παιδίον, εἶπεν, σ' ἐξέλαβον ὡς γυναῖκα!

Ψυχρὸς ἱδρὼς κατεκάλυψε τὸ μέτωπον τοῦ νεαροῦ δομινικανοῦ.

— Ἔμπρός, ἐγέρθητι, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, καὶ ἂς περιδιαβάσωμεν ὁμοῦ ὀλίγον ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ δάσει. Βοήθησόν με ν' ἀποδιώξωμεν τὰ τελώνια, ἐξ' ὧν ἐπληρώθη ὁ ἀὴρ τὴν νύκτα ταύτην. Τὰ πνεύματα τῆς Γιράλδας (93) ἔχουσι συνέν-

(93) Κατὰ παράδοσίν τινα τῶν Μαύρων διασωθεῖσαν μέχρι

τευξιν παρ' ἐμοί. Ὀνειρεύρμαι, καὶ δὲν ζῶ πλέον ζωὴν πραγματικήν. Ἔμπρὸς, Ἰοσῆ, βοήθησόν με λοιπὸν, νὰ ἐμβωμεν ἐκεῖ, σὲ παρακαλῶ.

Ὁ Ἰοσὴς ἔσχε τὸν καιρὸν νὰ συνέλθῃ, διαρκούσης τῆς φαιδρᾶς ταύτης διαχύσεως, ἀνηγέρθη, καὶ, χαιρετῶν τὴν Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητα, ἠρώτησε περὶ τῆς ὑγείας αὐτῆς.

—Ἔχω καλῶς, κάλλιστα, μικρέ μου Ἰοσῆ· εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς δι' ὕρους φαιδροῦ.

Τὰ χαλεπὰ ὄνειρα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἴχνος εἶχον ἀφήσει. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες οὕτω διέκειτο. Μετέβαινε ταχαίως ἀπὸ αἰσθήματος εἰς ἕτερον. Τοιοῦτός ἐστιν ὁ χαρακτὴρ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἔχουσιν ἐν τῇ ψυχῇ πολλὴν βίαν καὶ ὀλίγην ἐμβρίθειαν. Ἐντούτοις δὲ τὸ εἰκόνιον τῆς Δολόρας δὲν εἶχεν ἐξαλειφθῇ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ἵνα στενοχωρήσῃ τὴν φαντασίαν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ὅστις, καίτοι ἐξακολουθῶν τὴν περιδιάβασιν αὐτοῦ ἐν τοῖς κήποις παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ εὐνοουμένου αὐτοῦ, ἔδωκε τῇ συνδιαλέξει στροφὴν ὅλως φυσικὴν ὡς πρὸς τὰς ἐντυπώσεις τῆς ἑαυτοῦ διανοίας.

— Ἰοσή, ἠρώτησε, μηδὲ σὺ λοιπὸν δὲν γνωρίζεις τίποτε;

— Τίποτε, Δέσποτά μου, τίποτε δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω.

Ἡ ἐρώτησις αὕτη καθὼς καὶ ἡ ἀπόκρισις ἦσαν σκοτεινόταται· ἀλλ' οἱ δύο οὗτοι ἄνθρωποι συνενοοῦντο διὰ μιᾶς λέξεως Ὁ Ἰοσὴς ἐγνώριζε κατὰ βάθος τὴν ψυχὴν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Τί δύναμαι νὰ πράξω; ἐμυρμύρισεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐν λύσσῃ· ἔθηκα ἐπὶ ποδὸς ὅλην τὴν στρατιὰν τοῦ Χριστοῦ· ἐξήγερον διά τινος χρυσίου, ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἄθλιον γένος τῶν Γαρδούνων, ὧν τὸ ἐπάγγελμα εἶναι ἡ κατασκοπία καὶ ἡ δολοφονία!.. Οὐδέν! Διηρεύνησα πάντα τὰ μοναστήρια τῆς Σηβίλλης· οὐδέν! Μήπως ἡ Δολόρα ἀφῆκεν ἄραγε τὸ κράτος! Ἡ φιλόστοργος αὕτη καὶ εὐσεβὴς θυγάτηρ ἤθελεν ἄραγε, ὅπως σώσῃ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐγκαταλείψει τὸν πατέρα αὐτῆς εἰς τὴν ἐκδίκησίν μου!

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, ἐπιβεβαιῶν ὅτι εἶχεν ἐρευνήσει πάντα τὰ μοναστήρια τῆς Σηβίλλης, καὶ μηδὲ

τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, πιστεύουσι γενικῶς μεταξὺ τοῦ λαοῦ ὅτι ἡ Γιράλδα ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἅτινα κατοικοῦσιν εἰσέτι ἐν αὐτῇ.

τὸ τῶν Καρμηλιτίδων εἶχεν ἐξαιρεθῇ· ἀλλὰ περίστασίς τις ἁπλουστάτη εἶχε σώσει τὴν Δολόραν. Ἐπειδὴ οὐδόλως εἶχεν ἐκδηλώσει τὴν πρόθεσιν νὰ γίνῃ μοναχὴ, καὶ ἐπειδὴ ἦν ζωηρῶς συστημένη ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου, ἐπέτρεπον αὐτῇ ἐλευθερίαν σχεδὸν ἀπόλυτον. Ἐκ τῶν γυμνασίων τῆς μονῆς, δὲν ἐξηκολούθει, εἰμὴ πᾶν ὅ,τι ἔπρεπεν εἰς μίαν γυναῖκα τοῦ κόσμου καλὴν καθολικήν. Ἡ Δολόρα ἠγάπα πολὺ τὰ ἄνθη, καὶ ἐν τῷ ἀπεράντῳ κήπῳ τῆς μονῆς εἶχεν ἐκλέξει μέρος τι ἐρημικὸν, ἔνθα ἐκαλλιέργει διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν τὰ μάλιστα ἀγαπητὰ αὐτῇ ἄνθη. Τὴν ἡμέραν δὲ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἱεροεξεταστοῦ εὑρίσκετο ἐν τῷ μέρει ἐκείνῳ πολὺ ἀπέχοντι ἀπὸ τῶν κτιρίων.

Ἐντούτοις δὲ ὁ Πέτρος Ἄρβουες εἶχε ἐρωτήσει τὴν ἡγουμένην ἐὰν εἶχε δοκίμους ἢ νεωστὶ ἐγκατατεταγμένας, ἐκτὸς ἐκείνων τὰς ὁποίας ἐγνώριζεν. Ἀλλ' ἡ Δολόρα μηδὲ δόκιμος ἦν, μηδ' ἐγκατατεταγμένη μοναχὴ, καὶ ἡ ἡγουμένη θεωροῦσα αὐτὴν ὡς ὑπότροφον ἐλευθέραν, ἧς ἡ ἐν τῷ μοναστηρίῳ διαμονὴ ἔμελλε νὰ ἦναι σύντομος, οὐδὲν περὶ τῆς παρουσίας αὐτῆς εἶπε τῷ ἐξοχωτάτῳ ἱεροεξεταστῇ. Τοῦτο ἐγένετο λοιπὸν οὐχὶ ἐκ φρονήσεως οὐδ' ἐκ προφυλάξεως, ἀλλ' ἁπλούστατα ἐκ λήθης.

Ἰδοὺ διὰ τί ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔμεινε πεπεισμένος ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν Σηβίλλην.

— Δέσποτα, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, ἐὰν πραγματικῶς ἡ νεᾶνις αὕτη ἠθέλησε νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς ἐκ τῶν καταδιώξεων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, δὲν δύνασθε λοιπὸν νὰ γράψητε εἰς τὰ δικαστήρια τῆς Ἀραγόνης καὶ τῆς Καστίλλης, εἰς τὰ τοῦ Μαλαγᾶ καὶ τῆς Κυένσης, εἰς ὅλα τὰ ἐν Ἱσπανίᾳ, καὶ τέλος πάντων, εἰς τὸν βασιλέα, ἵνα πανταχοῦ στείλωσι τοὺς δορυφόρους τοῦ ἱεροδικείου κατόπιν τῶν ἰχνῶν τῆς φυγάδος;

— Οὐχί, οὐχί· ἀπεκρίνατο ζωηρῶς ὁ Ἄρβουες· ἐγὼ δὲν θέλω τὸν θάνατον αὐτῆς· ἀλλ' αὐτὴν, αὐτὴν τὴν ἰδίαν μόνην. Αὐτὴν ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω!

— Ὁ διοικητὴς τῆς Σηβίλλης δὲν εἶναι ἐν ταῖς εἱρκταῖς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως;

— Ἀναμφιβόλως, καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὴν φυγὴν τῆς θυγατρός αὐτοῦ. Αὐτὴ εἶναι τόσον ἰσχυρὰ καὶ ἀνδρεία; καὶ ἀγαπᾷ τόσον τὸν πατέρα αὐτῆς! ὦ! ἐὰν ἤρχετο! .. ἐὰν ἤρχετο! ἐξηκολούθησεν ἐν εἴδει φρενήτιδος, μεθ' ὁποίας χαρᾶς ἤθελεν τῇ εἴπει, «Ὁ πατήρ σου θὰ ἐλευθερωθῇ

ἀλλὰ σὺ γένου ἰδική μου.» Καὶ αὐτὴ ἤθελεν ἐνδώσει διὰ νὰ σώσῃ τὸν πατέρα αὐτῆς.

— Καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν ἤθελε σωθῇ! ἐμυρμύρισεν ὑποκώφως ὁ εὐνοούμενος ῥίπτων βλέμμα ὑαίνης ἐπὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Τί ψιθυρίζεις τόσον χαμηλά, Ἰοσῆ; ἠρώτησεν ὁ Ἄρβουες.

— Ὑπελόγιζον, Δέσποτά μου, ὁποίας νέας βασάνους ἠδύνατό τις ἄραγε νὰ ἐφεύρῃ ἵνα καταπτοήσῃ τὴν νεᾶνιδα ταύτην, ἐὰν ἐπανεύρισκον αὐτήν.

— Τίς εἶναι ἐκεῖ! ἐπέφερεν ὁ Ἄρβουες αἴφνης ὀπισθοχωρῶν.

— Ὁ πιστὸς ὑμῖν Ἐρρικέζος, ὅστις ζητεῖ ὑμᾶς, Δέσποτά μου, ἀπεκρίθη ὁ νέηλυς, ὅστις δὲν ἦτον ἄλλος ἢ ὁ διοικητὴς τῆς Σηβίλλης ὁ Ἐρρικέζος, πρώην μύστης τοῦ ἱεροδικείου.

— Διὰ τί μὲ προλαμβάνεις οὕτως; εἶπεν ὁ Ἄρβουες σοβαρῶς.

— Φέρω ὑμῖν καλὰς εἰδήσεις, καὶ ἐνόμισα . . . .

— Ὁμίλει. Ἴδωμεν, τί τρέχει;

— Ἡ Δολόρα Ἀργόζου . . . .

— Καλλά!

— Εἶναι εἰς τὴν μονὴν τῶν Καρμηλιτίδων πέραν τοῦ ποταμοῦ.

— Ἡ Δολόρα! ἀπὸ πότε;

— Πρὸ δύο μηνῶν.

— Ψεύδεσαι! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστής. Ἐπεσκέρθην ἐγὼ αὐτὸς τὴν μονήν, καὶ ἡ Δολόρα δὲν ἦτον ἐκεῖ.

— Εἶναι ἐκεῖ, Δέσποτά μου. Ὁρκίζομαι εἰς τὴν ἁγίαν εὐχαριστίαν· εἰμὶ βέβαιος περὶ τούτου, καὶ θὰ τὸ ἀποδείξω.

— Ἄνδρεῖε Ἐρρικέζε! ἐκραύγασεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐν ἐκρήξει χαρᾶς. Γενναῖε Ἐρρικέζε! πῶς ἀνεκάλυψας τοῦτο;

— Δέσποτα, εἶπεν ὁ μύστης γελοίως ὑποκλινόμενος, ἂς μοι συγχωρήσῃ ἡ Υ. Ἐκλαμπρότης διὰ τὸ ἁμάρτημά μου τοῦτο· μετημφιέσθην ὡς μοναχὸς καὶ ἐξωμολόγησα τὴν ἠγουμένην.

— Ὑψιστε Θεέ! ἐπέφερεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες· ἰδοὺ μία ἰδέα, ἡ ὁποία δὲν ἦλθεν εἰς ἐμέ, ὅστις εἶμαι ἱερεύς.

— Ἡ Υ. Ἐκλαμπρότης μοὶ συγχωρεῖ;

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐποίησεν ἐν τῷ ἀέρι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ ὁ νέος διοικητὴς τῆς Σηβίλλης ἀνεγείρων τὴν κεφαλὴν ὑπερηφάνως, ἔστη ὡς ἄνθρωπος ἐννοῶν τὴν σπουδαιότητα τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ.

— Καλλά! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς τρίβων τὰς χεῖρας αὐτοῦ· οἱ δύο ἡμεῖς ἤδη, ὑπερήφανος Λουκρητία! Ἂς εἰσέλθωμεν, Ἐρρικέζε, καὶ εἰπέ μοι, πῶς ὑπάγει ἡ αἵρεσις;

— Προχωρεῖ τρομερῶς, Δέσποτα, καὶ ἐν αὐταῖς προσέτι ταῖς μοναῖς (94).

— Διάβολε! πρέπει λοιπὸν νὰ λάβωμεν μέτρα αὐστηρά, καὶ νὰ θερμάνωμεν τὸν καθολικὸν ζῆλον, μεταχειριζόμενοι ὡς αἱρετικοὺς τοὺς μὴ προδίδοντας τὴν αἵρεσιν. Ποίους συνέλαβον τὴν ἑβδομάδα ταύτην.

— Δύο ἢ τρεῖς θεολόγους φρονοῦντας ὅτι εὗρον λάθη ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ τῆς Βουλγάτας, καί τινας τοιούτους λεγομένους καθολικούς, οἵτινές εἰσιν ὅμως θαυμασταὶ ἔνθερμοι τοῦ Μαρτίνου Λουθήρου.

— Μεταξὺ αὐτῶν, εἶπεν ὁ Ἄρβουες ὑπάρχουσί τινες, οὓς ἰδιαιτέρως μισῶ. Εἰσὶ δὲ οὗτοι ὑπερήφανοι μεταχειριζόμενοι ὅλας αὐτῶν τὰς γνώσεις, ὅλην τὴν εὐρράδειαν ἵνα καταστρέψωσι τὴν ἰσχὺν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, Ὁ Λουδοβίκος τῆς Γρενάδης, ὁ Ἰωάννης ὁ ἐπονομασθεὶς Ἰωάννης τοῦ Θεοῦ, καίτινες ἄλλοι περωτισμένοι ἐπιβαλλόμενοι ὡς ἀπόστολοι, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ὡς μάρτυρες, ἵνα ῥίψωσιν ἐν τοῖς μυχοῖς τῶν καρδιῶν βαθείας ῥίζας ἐπαναστάσεως καὶ ἀνεξαρτησίας. . . Ἀλλὰ, μὰ τὸν Χριστὸν θὰ συντριβῶσιν ὡς ὕελος κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. . .

— Δέσποτα, ἐπέφερεν ὁ Ἰοσῆς, οὐδόλως λοιπὸν ἔχετε τὴν δύναμιν ν' ἀποκαταστήσητε ἄλαλα πάντα τὰ στόματα ταῦτα;

— Ναί· ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἀπηύδησα ἐκ τῶν ἀτελευτήτων ἐκείνων διδαχῶν, αἵτινες δὲν συντείνουσιν, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσωσι τῷ λαῷ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ θάρρος τῆς ἐλευθερίας. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι γίνονται ἁπλοῖ καὶ ταπεινοί, ἵνα ὦ-

(94) Αἱ διδασκαλίαι τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου οὐμόνον τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἑλβετίαν, τὴν δημοκρατίαν τῆς Γενεύης καὶ τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν συνεκίνουν, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ, πρὸ πάντων δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις, εἶχον ἐπίσης πολυαρίθμους ὀπαδούς. «Φαίνεται βέβαιον ὅτι πολλοὶ Ἱσπανοί, ἐν οἷς καὶ κληρικοί, εἶχον εὕρει τὸ μέσον τοῦ προμηθεύεσθαι τὰ ὑπὸ τῶν διαμαρτυρομένων τῆς Σπείρας ἐν Γερμανίᾳ ἐκδεδομένα βιβλία.» (Llorente, Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

σιν ἰσχυροί, καὶ ὁ λαὸς πιστεύει εἰς αὐτούς, διότι γίνονται ἐκ τοῦ λαοῦ, ἵνα ὁμιλήσωσι πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' Ὕψιστε Θεέ! ἕκαστος τῶν λόγων αὐτῶν εἶναι βολὴ πελέκυος ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ ἂν ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνσῇ τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας, θὰ μ' ἀφήσῃ νὰ φερθῶ κατ' αὐτῶν ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ καὶ νὰ καύσω αὐτοὺς ὡς ἁπλοῦς λαϊκούς, διότι πράγματί εἰσιν αἱρετικοί, καὶ διότι, καίπερ φέροντες χαρακτῆρα ἐκκλησιαστικόν, ἀποχωρίζονται τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας θελήσει τε καὶ καρδίᾳ.

— Δέσποτα, εἶπε ψυχρῶς ὁ Ἰοσὴς, ὅπως καταστρέψῃ τις τὸ δένδρον, χρεωστεῖ νὰ ἐκριζώσῃ τὰς ῥίζας· ἐνόσῳ μένει εἷς μόνος αἱρετικὸς ἐν Ἱσπανίᾳ, ἡ αἵρεσις θ' ἀναῤῥύεται, ὡς ἐκεῖνα τὰ ἀχρεῖα φυτά, τῶν ὁποίων μηδὲ τὸ ἐλάχιστον στέλεχος δὲν πρέπει ν' ἀφήσῃ τις ἐν τῇ γῇ.

— Θέλομεν καλῶς τακτοποιήσει τὰ πράγματα, ἐπανέλαβεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, καὶ μὰ τὴν Παρθένον! ἵνα καταστρέψωμεν αὐτά, θὰ ἀνασκάψωμεν καὶ τὴν γῆν αὐτήν, ἥτις παράγει αὐτά.

— Οὐδὲν πλέον δύναταί τις νὰ πράξῃ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὁ Ἐρρικέζος διὰ τόνου ὑποκριτικοῦ. Ἐσκέφθην ἤδη περὶ τούτου.

— Οὕτω δὲ συνδιαλεγόμενοι, ἔφθασαν εἰς τὴν θύραν τῶν οἰκημάτων τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Ἔρχεσαι, Ἰοσή; ἠρώτησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες.

— Ἄς μοι συγχωρήσῃ ὁ κύριός μου· θὰ ἑτοιμάσω μίαν διδαχὴν δι' αὔριον.

— Μετὰ τὴν διδαχὴν θὰ μοι συνοδεύσῃς εἰς τὴν μονὴν τῶν Καρμηλιτίδων.

— Εἰμὶ ὅλος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Υ. Ἐκλαμπρότητος.

Ὁ Ἄρβουες καὶ ὁ διοικητὴς εἰσῆλθον μόνοι. Ὁ δὲ Ἰοσὴς ἀνεχώρησεν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο ἐκ τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, γυνή τις ἐνδεδυμένη μέλανα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν συνήντησεν αὐτόν, καὶ νομίσασα ὡς ἓκ τοῦ δομενικανοῦ αὐτοῦ ἐνδύματος, ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸ ἱεροδικεῖον, προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἔχουσα τὰς χεῖρας ἡνωμένας, καὶ διὰ τόνου ἀπιστεύτου θλίψεως, πάτερ μου, ἐκραύγασεν, ὁδήγησατέ με νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν Δεσπότην Ἄρβουες.

— Ποία εἶσθε; ἠρώτησεν ὁ Ἰοσὴς ἐκπεπληγμένος· τί ἔχετε νὰ εἴπητε πρὸς τὸν ἱεροεξεταστήν;

— Θέλω νὰ ζητήσω παρ' αὐτοῦ τὴν ζωὴν τοῦ πατρός μου, εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐν ἐξάψει, τοῦ πατρός μου, ὅστις εἶναι ἀθῷος, κατηγορούμενος ὡς αἱρετικός, τοῦ πατρός μου, ὅστις ἦν δεικτὴς τῆς Σηβίλλης καὶ ὅστις τὴν σήμερον. . . .

— Δολόρα! ἀνέκραξεν ὁ Ἰοσὴς παρατηρῶν ἐν θερμοτάτῃ περιεργίᾳ τὴν εὐγενῆ μορφὴν τῆς νεάνιδος κεκρυμμένην κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τὰ μέλανα αὐτῆς τρίχαπτα.

— Πόθεν γνωρίζετε τὸ ὄνομά μου; ἠρώτησεν ἐκείνη τρέμουσα.

— Δολόρα Ἀργόζου, ἐξηκολούθησεν ὁ δομινικανὸς διὰ φωνῆς γλυκείας καὶ ἐμπλέου τρυφερότητος, Δολόρα Ἀργόζου, μὴ πλησιάζῃς εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν· διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει διὰ σὲ ἡ ἀτιμία ἢ ὁ θάνατος.

— Πῶς γνωρίζετε τοῦτο; ἠρώτησεν ἐκείνη καταπτοηθεῖσα.

Ὁ Ἰοσὴς ἔσυρε τὴν Δολόραν ἀκολουθοῦσαν ἄνευ ἀντιστάσεως.

— Ἐλθέ, πτωχὸν παιδίον, ἐξηκολούθησεν ὁ νεαρὸς μοναχὸς σπεύδων ν' ἀπομακρύνῃ τὴν Δολόραν ἀπὸ τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἐλθέ, καὶ ἂν ἐννοῇς νὰ διαμένῃς ἀγνή, ἐὰν θέλῃς νὰ σωθῇ ὁ πατήρ σου, κρύφθητι· ὦ! κρύφθητι πρὸ πάντων ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Πέτρου Ἄρβουες.

— Καλά! εἶπεν ἐκείνη ἐμπιστευομένη· διότι, ἐναντίον τῆς τρομερᾶς αὐτοῦ ἐνδυμασίας, ὁ δομινικανὸς εἶχεν ἐν τῇ φωνῇ ἀκαταμάχητον τόνον συμπαθοῦς θλίψεως. Καλὰ λοιπόν! τί χρεωστῶ νὰ πράξω διὰ νὰ σώσω τὸν πατέρα μου;

— Νὰ κρυβῇς καὶ νὰ μ' ἀφήσῃς νὰ ἐνεργήσω, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσής. Ἐμπιστεύθητι εἰς ἐμὲ τὴν ὑπόθεσίν σου, νεᾶνις.

— Εἰς ὑμᾶς! ἐπέφερεν ἐκείνη παρατηροῦσα αὐτὸν βλοσσυρῶς, ἐπειδὴ εἶχεν ἐνθυμηθῇ ὅτι ὁμοναχὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

— Ναί· εἰς ἐμέ, ἀπεκρίθη ἐν πικρίᾳ· εἰς ἐμέ, ὅστις ὑπὸ τὸ ζοφερὸν τοῦτο ἔνδυμα, φέρω καρδίαν θερμὴν καὶ συμπαθῆ.

— Ὦ! Θεέ μου! Διὰ τί εἶσθε δομινικανός;

— Διὰ νὰ σε σώσω ἴσως, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς συγκεκινημένος. Πέστευσόν μοι, νεᾶνις, καὶ μὴ πειράθητι νὰ διερευνήσῃς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς μου. Τὸ ἔνδυμα δὲν εἶναι ἐνίοτε, εἰμὴ τὸ προσωπεῖον ὅπερ κρύπτει τὰς πληγὰς τῆς καρδίας.

— Καὶ ὑμεῖς ἐπίσης! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα, ἥτις ᾐσθάνετο ἐλκομένη πρὸς τὸν νεαρὸν μοναχὸν ὑπὸ συμπαθείας ἀκατασχέτου.

— Μηδόλως σκέφθητι περὶ ἐμοῦ· ὁμιλήσωμεν περὶ σοῦ μόνης. Τί θ' ἀπογίνῃς ἤδη;

— Ὅτι εὐδοκήσῃ ὁ Θεός! ἀπεκρίνατο ἡ νεᾶνις.

— Ποῦ θὰ κρυβῇς;

— Θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν μονὴν τῶν Καρμηλιτίδων.

— Προφυλάχθητι ἐκ ταύτης καλῶς, εἶπεν ὁ Ἰωσής· ὁ ἱεροεξεταστὴς ἀνεκάλυψε τὸ ἀναχωρητήριόν σου, καὶ ἀπὸ τῆς αὔριον μέλλει νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος.

— Πῶς ἠδυνήθη νὰ μάθῃ τοῦτο; ἠρώτησεν ἡ Δολόρα· ὁ ἀπόστολος εἰς οὐδένα εἶπε τὸ ὄνομά μου μηδὲ πρὸς τὴν ἡγουμένην.

— Πτωχὸν παιδίον! ἐρωτᾷς πῶς ἡ ἱερὰ ἐξέτασις παραβιάζει πάντα τὰ μυστικὰ καὶ πάσας τὰς συνειδήσεις; Γνωρίζει τὰ πάντα, σοὶ λέγω, καὶ οὐδὲν ὑπάρχει δι' αὐτὴν ἀπαραβίαστον, μηδὲ ὁ τάφος αὐτός (95).

— Ὦ! Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς.

Καὶ ἄφθονα δάκρυα κατελείβοντο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, δάκρυα, ἅτινα κατέπνιγον αὐτήν.

— Ἡσύχασον, ἡσύχασον, ἀδελφή μου, εἶπεν ὁ Ἰωσής, χρώμενος τῷ ἤδει τούτῳ ὀνόματι, ὅπως ἐμπνεύσῃ πλείονα ἐμπιστοσύνην τῇ νεάνιδι, καὶ διότι ἠσθάνετο ἐπίσης ἑλκόμενος πρὸς αὐτὴν διὰ κοινῶν παθημάτων.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ μου, μηδὲ νὰ κλαύσῃ τις ἐπιτρέπεται.

---

(95) Ἐνέτει 1559, ἔν τινι πράξει πίστεως γενικῇ, ἥτις ἔλαβε χώραν ἐν Βαλλαδολίδῃ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πρίγκηπος δὸν Κάρλου καὶ τῆς πριγκηπέσσης Ἰωάννας, ἔκαυσαν τὰ ὀστᾶ καὶ τὸ εἴδωλον κυρίας τινὸς ὀνομαζομένης Eleonor de Vibero y Cazalla, ἥτις ἀπέθανεν ὡς καλὴ καθολική. Κατηγορήθη δὲ καὶ ἀπεδείχθη μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, διὰ μαρτυριῶν ἀποσπασθεισῶν τοῖς βασανιστηρίοις, ὡς παραχωρήσασα τὴν οἰκίαν αὐτῆς τοῖς Λουθηρανοῖς τῆς Βαλλαδολίδης, ὅπως ἐξασκῶσιν ἐν αὐτῇ τὴν ἑαυτῶν λατρείαν. Ἡ κυρία αὕτη διεκηρύχθη ἀποθανοῦσα ἐν τῇ αἱρέσει· καὶ ἡ μνήμη αὐτῆς κατεδικάσθη εἰς τὴν ἀτιμίαν μέχρι τῶν ἀπογόνων αὐτῆς. Τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς ἐδημεύθησαν καὶ ἡ οἰκία αὐτῆς κατηδαφίσθη, ἀπαγορευθείσης τῆς ἀνοικοδομήσεως αὐτῆς. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς οἰκίας ταύτης ἀνήγειρον μνημεῖον φέρον τὴν σχετικὴν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐπιγραφήν. (Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

— Οὐχί, εἶπεν ὁ Ἰωσής· ὁ θόρυβος τῶν λυγμῶν ἐρεθίζει τὴν τίγριν, καὶ ἡ δίψα αὐτῆς τοῦ δολοφονεῖν ἀποκαθίσταται φλογερωτέρα.

— Χαμηλότερα, χαμηλότερα, πάτερ μου· ἠδύνατό τις νὰ μᾶς ἀκούσῃ.

— Ναί· ἔχεις δίκαιον· ὑπάρχει πέριξ ἡμῶν ἠχὼ προδίδουσα ἐν παντὶ λίθῳ. Σιωπή! σιωπὴ λοιπόν! Ἀλλὰ πρὶν μ' ἀφήσῃς, πτωχὸν παιδίον! εἰπέ μοι, τί θ' ἀπογίνῃς;

— Μὴ ἀνησυχῆτε, εἶπεν ἡ Δολόρα· ἔχω ἓν ἄσυλον· καὶ ὑμεῖς μοι ὑπόσχεσθε νὰ σώσητε τὸν πατέρα μου;

— Μὰ τὴν ψυχὴν ἐκείνου, τὸν ὁποῖον τὰ μάλιστα ἠγάπησα! Ἐὰν ὁ πατήρ σου ἀποθάνῃ, σημεῖον ὅτι δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ πράξω τι ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ὅτι μηδὲ σὺ αὐτὴ δὲν ἤθελες δυνηθῆ νὰ σώσῃς αὐτὸν θυσιαζομένη ὁλόκληρος. Ἐννοεῖς, Δολόρα;

— Πιστεύω εἰς ὑμᾶς, εἶπεν ἐκείνη θλίβουσα τὰς χεῖρας αὐτοῦ, τὰς ὁποίας κατεκάλυπτε δακρύων. Πιστεύω εἰς ὑμᾶς, ἀλλὰ ποῦ ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἐπανίδω ὑμᾶς, πάτερ μου;

— Ἄκουσον, εἶπεν ὁ Ἰωσής. Εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ τῶν Βοεμῶν, ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Τριάνης, ὑπάρχει μέρος τι φρικαλέον, ἀκάθαρτον, ὅπερ ὀνομάζεται τὸ καπηλεῖον τῆς Καλῆς Τύχης, φωλιὰ ἀληθὴς τῶν γυπῶν, ἔνθα οἱ κλέπται, οἱ δολοφόνοι καὶ οἱ λῃσταὶ δίδουσι πρὸς ἀλλήλους συνέντευξιν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν. Ἡ θέα τοῦ τόπου τούτου εἶναι ἀηδὴς καὶ θρηνώδης. Ἐκεῖ δὲν θ' ἀκούσῃς εἰμὴ γέλωτας κυνικοὺς ἢ φρικαλέας κατάρας. Τὸ μέρος τοῦτο συχνάζεται ὑπὸ παντὸς ὅ,τι ἀκάθαρτον ἐμπεριέχει ἡ Ἱσπανία, ὑπὸ κακούργων, θυγατέρων τῆς εὐθυμίας, βοεμῶν καὶ μοναχῶν. Καὶ ἐκεῖ ἐκ τοῦ στόματος τῶν μοναχῶν ἐξέρχονται ἐπίσης βλασφημίαι καὶ αἰσχρολογίαι· ἡ μέθη συγχέει ἐν μιᾷ κοινῇ ἀποκτηνώσει τούσδε ἀποβλήτους ἐκ τῶν κόλπων τῆς κοινωνίας καὶ τοὺς οἰκειοποιουμένους τὸ δικαίωμα τοῦ ὁδηγεῖν αὐτήν. Ἐκεῖ ἐκχαλκεύονται τὰ ἀναιδῆ ἐγκλήματα, αἱ δικαστικαὶ δολοφονίαι, αἱ ἄδικοι καταδιώξεις, αἱ ψευδεῖς προδοσίαι, ἐγχειρίδιον δίστομον φονεῦον ἐξ ἁπάντος, αἱ νυκτεριναὶ ἀπαγωγαί, αἱ δολοφονίαι καὶ ἡ βιαία διαφθορά. Ἐπειδή, ἐν τῷ ἀκαθάρτῳ ἐκείνῳ ῥυπαρῷ χειμαρρώδει, εὑρίσκονται ὄργανα δι' ὅλα τὰ ἐγκλήματα.

— Τί θέλετε νὰ συμπεράνητε, πάτερμου; ἐπέφερεν ἡ Δολόρα περίφρονος.

— Καλὰ! ἐξηκολούθησεν ὁ μοναχὸς, ἐκεῖ θὰ μ' εὑρίσῃς.

— Μήπως ὀνειρεύωμαι; ἀνέκραξεν ἡ δυστυχὴς νεᾶνις· τί ζητεῖτε ὑμεῖς ἐκεῖ, πάτερ μου;

— Σὺ ἤρχεσο παρὰ τῷ Ἱεροεξεταστῇ τὴν ἑσπέραν ταύτην· καλὰ λοιπὸν, πίστευσόν μοι, νεᾶνις, τὸ μέρος, οὗτινος σοὶ ἐζωγράφισα τὴν φρικαλέαν εἰκόνα, ἧττον ἐπικίνδυνόν ἐστι χιλιάκις ἢ τὸ παλάτιον τοῦ Πέτρου Ἄρβουες.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἰοσὴ ἐξέπεμπον πῦρ ἀπαίσιον. Αἱ παρειαὶ αὐτοῦ, αἱ συνήθως ὠχραὶ, ἐγένοντο ζωηρῶς πορφυραῖ· ἐραίνετο ὅλος καταρλεγόμενος ὑπὸ πυρετοῦ ἐσωτερικοῦ.

Ἡ Δολόρα ἐνόμισεν αὐτὸν παράφρονα.

Ἀΐρνης ὅμως, γλυκαίνων τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἥτις συνήθως ἦν σοβαρὰ, καὶ ἧπερ ἡ ἔξαψις εἶχε δώσει τόνον ἠχηρὸν, ὁ Ἰοσὴς ἐθεώρησε τὴν Δολόραν ἐν τρυφερότητι.

— Ὕπαγε, δυστυχὲς παιδίον, εἶπε καὶ μὴ φοβοῦ νὰ ἔλθῃς ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἰοσὴς σοὶ λιγει νὰ ὑπάγῃς. Ἐπεθύμουν νὰ σὲ σώσω κινδυνεύων νὰ θυσιάσω τὴν ζωήν μου! Τὸ καπηλεῖον τῆς Καλῆς Τύχης ἀνήκει εἰς ἕνα ἀλγουαζίλ ὀνομαζόμενον Κόκον, ἀνδρεῖον καὶ τίμιον νέον, ὅστις μοὶ εἶναι ἀφωσιωμένος, καὶ εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Σάπαν, νέαν ἐξαίρετον, ἥτις ἤθελε ῥιφθῇ ἐν τῷ Γουαδαλκιβήρῳ, ὅπως ἐκδουλεύσῃ τινά. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι εἶναι πτωχοὶ, κερδίζουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ὅπως δύνανται, ἀλλὰ σὺ δύνασαι νὰ ἐμπιστευθῇς εἰς αὐτούς. Ἐὰν λάβῃς τὴν ἀνάγκην μου, εἰπὲ μόνον εἰς τὸν Κόκον ἢ εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, «Θέλω νὰ ἴδω τὸν πατέρα Ἰοσὴν,» καὶ θὰ μὲ ἴδῃς· ἀλλὰ πρόσεχε, μὴ ἐξέρχεσαι εἰμὴ τὴν νύκτα καὶ μετημφιεσμένη.

— Μὴ φοβῆσθε, δὲν θὰ σᾶς ἐνοχλοποιήσω..... Ἀλλὰ δὲν ἔχω μηδ' ἐγὼ νὰ φοβηθῶ;

— Οὐδέν, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς· οὐδέποτε θὰ ὑποπτευθῶσιν ὅτι συχνάζεις εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο· Μόνον, ἔρχου μετημφιεσμένη ὡς γυνὴ τοῦ λαοῦ.

Οὕτω συνομιλοῦντες ἔρθασαν ἀπέναντι τῆς γεφύρας τῆς Τριάνης· ὅτε δὲ διῆλθον αὐτὴν ὁ Ἰοσὴς ἐστράφη πρὸς τὴν Δολόραν,

— Ποῖον δρόμον θὰ λάβῃς; ἠρώτησεν αὐτήν.

— Τοῦτον, εἶπεν ἡ Δολόρα δεικνύουσα ἀριστερόθεν αὐτῆς τὴν ὄχθην τοῦ Γουαδαλκιβήρου.

— Καὶ ἐγὼ ἐκεῖνον, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς δεικνύων τὴν ὁδὸν τῶν Βοεμῶν. Ὑγείαινε, Δολόρα· ἀναπαύθητι ἐπ' ἐμοῦ· ἀλλὰ σκέφθητι ὅτι δὲν δύνασαι νὰ μὲ ὀνομάσῃς εἰμὴ ἐνώπιον δύο προσώπων, τοῦ ἀλγουαζίλ Κόκου καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ. Ὑγείαινε καὶ ἔσω προσεκτική.

— Καὶ ὑμεῖς, πάτερ μου, λάβετε οἶκτον πρὸς ἐμὲ, εἶπεν ἡ Δολόρα ἀπομακρυνομένη.

Ὁ Ἰοσὴς ἔλαβε τὴν ὁδὸν τῶν Βοεμῶν, καὶ ἡ Δολόρα τὴν πρὸς τὸν Γουαδαλκιβήρον, ἣν δὲ αὕτη ἡ ὁδηγοῦσα παρὰ τῷ ἀποστόλῳ.

ΙΒ'.

El Rastro (96).

Ἕρμαιον τοῦ παραλογισμοῦ τοῦ εἴδους ἐκείνου τοῦ κοινοῦ εἰς ὅλους, ὅσων ἡ ζωὴ ἀποκαθίσταται οὕτως αἰφνιδίως περιπετειώδης, ἡ Δολόρα διῆλθε ταχέως τὸ διάστημα, ὅπερ ἀπεχώριζεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἀποστόλου. Ἐναντίον δὲ τῆς παραδόξου εὐμενείας, ἣν προ ὀλίγου ὡμολόγησε πρὸς αὐτὴν μέλος τι τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, δὲν εἶχεν ὁλοσχερῶς καθησυχάσει καὶ ἔσπευδε νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἁγίου αὐτῆς φίλου. Ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς τοῦ νὰ ἴδῃ τὸν ἀπόστολον ἦν τόσῳ μᾶλλον βιαία, καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς διαμονῆς αὐτῆς ἐν τῇ μονῇ τῶν Καρ-

(96) El Rastro. Ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ἴχνος. Ἐν τῇ τόσον μιμητικῇ καὶ εἰκονικωτάτῃ αὐτῶν γλώσσῃ οἱ Ἱσπανοὶ ὀνομάζουσιν el rastro, τὸ μέρος, ἔνθα καταντῶσιν, ἵνα πωληθῶσιν, ὅλα τὰ παλαιὰ καὶ τὰ κλαπέντα ἀντικείμενα... Ἐν ἑκάστῃ πόλει τῆς Ἱσπανίας πλατειά τις ἀφιεροῦται εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο. Ἡ πλατεῖα αὕτη ὁμοιάζει ἀρκετὰ κατά τε τὰ ἤθη, τὰς ἕξεις καὶ τὴν φυσιογνωμίαν πρὸς τὸ Τέμπλον τῶν Παρισίων. Ἅμα ὡς Ἱσπανός τις παρατηρήσῃ ὅτι ἐλλείπει αὐτοῦ ἀντικείμενόν τι οἱονδήποτε καὶ ὑποπτευθῇ ὅτι ἐκλάπη, ἀναφέρει τοῦτο εἰς τὸν δικαστὴν τῆς συνοικίας, ὅστις, ἀφοῦ λάβῃ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀπολεσθέντος ἀντικειμένου, στέλλει ἀλγουαζίλ τινα εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην λέγων αὐτῷ, Siga el Rastro, ἤτοι ἀκολούθησον τὸ ἴχνος. Ἡ περιγραφὴ τοῦ μέρους τούτου, οἷαν δίδωσιν ὁ συγγραφεύς ἐστιν ἐντελῶς ἀκριβής.

μηλιτίδων, δὲν εἶχεν ἰδεῖ αὐτὸν εἰμὴ ἅπαξ, καὶ δὲν εἶχεν εἰδήσεις τοῦ Ἐστεβὰν εἰμὴ τὴν φορὰν ἐκείνην.

Ὁ δυστυχὴς οὗτος νεανίας, ὕποπτος εἰς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν ἕνεκα τῶν μεγάλων καὶ φιλοσοφικῶν αὐτοῦ ἰδεῶν, καὶ προσέτι ἀπεχθὴς εἰς τὸν Πέτρον Ἄρβουες, ὅστις ἔβλεπεν ἐν αὐτῷ ἀντεραστὴν ἀγαπώμενον, δὲν ἐχρεώστει τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰμὴ εἰς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Ἰοσῆ, ὅστις, ὡς γνωρίζομεν ἤδη, εἶχεν ἐξουδετερώσει τὰς σκληρὰς διαταγὰς τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, κερδίζων τὸν ἀρχηγὸν τῆς Γαρδούνης.

Ἀγνοοῦσα δὲ τὴν τύχην ἐκείνου, ὃν ἠγάπα ἡ Δολόρα ἠσθάνετο φόβους φονίους. «Εἶναι ἐλεύθερος εἰσέτι;» διελογίζετο ἐν φρίκῃ· καὶ ἡ τρομερὰ αὕτη ἀμφιβολία ἐπέσπευδε τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας αὐτῆς, καὶ παρεκίνει αὐτὴν νὰ ταχύνῃ τὸ βάδισμα αὐτῆς ἵνα τάχιον ῥθάσῃ. Ὅτε δὲ ἐπλησίασε πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποστόλου, ἐξεπλάγη μὴ βλέπουσα διὰ τῶν στενῶν θυρίδων λάμπον τὸ ὠχρὸν φῶς τοῦ λαμπτῆρος, ὅπερ ἐφώτιζε τὰς εὐσεβεῖς παννυχίδας τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ. Ἐν τούτοις ἡ φραγὴ τοῦ κήπου ἦν ἀνεῳγμένη καὶ ὑπεχώρησεν εὐκόλως. Ἦν δὲ αὕτη δικτυωτὸν κατεσκευασμένον ἐκ λεπτῶν κλαδίων φοίνικος ἐπὶ περιθωρίου ξυλίνου.

Ἡ Δολόρα ὑπῆγε καὶ ἔκρουε τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἡ θύρα αὕτη ἦν κεκλεισμένη καὶ οὐδεὶς ἀπεκρίθη.

— Ὦ! Θεέ μου! δὲν εἶναι ἐδώ! εἶπεν ἡ δυστυχὴς νεᾶνις, καταβεβλημένη ὑπὸ τοῦ νέου τούτου ἀτυχήματος.

Ἔκρουσεν ἐκ νέου μετὰ πλείονος δυνάμεως καὶ ἐπιμονῆς εἰς μάτην· ἡ θύρα ἔμεινεν ἀκλόνητος, οὐδεὶς ἦλθε ν' ἀνοίξῃ αὐτήν.

Τότε ἡ Δολόρα διέτρεξε τὸν κῆπον, περίφραγμα ἀρκετὰ εὐρύχωρον, ἔνθα ηὔξανον δένδρα φέροντα καρποὺς καὶ ἐστεμμένα ὑπὸ κλημάτων ἀνερπόντων εἰς κληρονομίαν τῶν παίδων καὶ τῶν ἀπηυδηκότων διαβατῶν, οἵτινες ἤρχοντο ἀτιμωρητὶ νὰ τρυγήσωσι τά τε δένδρα καὶ τὰς χρυσοειδεῖς σταφυλάς. Ὁ ἀπόστολος εἶχεν ἐπιτρέψει τὸ τοιοῦτον· εἰ δεμὴ τὸ σέβας ὅπερ ἐνέπνεεν, ἤθελε προφυλάττει αὐτά, καὶ ὁ ἐκ λύγου ἁπλοῦς φραγμὸς τοῦ κήπου αὐτοῦ οὐδέποτε ἤθελε παραβιασθῆ.

Εἰς μάτην ἡ Δολόρα ἠρεύνησεν ὅλας τὰς γωνίας τοῦ ἀγρίου ἐκείνου χώρου. Οὐδείς. Ἦν δὲ δῆλον ὅτι ὁ ἀπόστολος ἀπουσίαζεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἀναχωρητήριον αὐτοῦ ἦν μακρὰν πάσης κατοικίας, μεμονωμένον, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ αὐτῇ τί ἀπέ-

γινεν. Ἠγνόει τί νὰ πράξῃ; Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μονὴν τῶν Καρμηλιτίδων, ἔνθα ὑπῆρχε μέγας δι' αὐτὴν κίνδυνος. Ἐν τῇ πόλει δέ, ὁποίαν τῶν γνωριμιῶν αὐτῆς ἤθελε τολμήσει νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἐκδίκησιν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ζητοῦσα παρ' αὐτῆς ἄσυλον; Ἔπειτα δὲ πασαι αἱ θύραι δὲν ἤθελον κλεισθῆ διὰ τὴν θυγατέρα ἀνθρώπου κατηγορουμένου ὡς αἱρετικοῦ; Εἶχεν ἀκόμη τὸ καταφύγιον τοῦ καπηλείου· ἀλλ' ἡ περιγραφή, ἣν ὁ Ἰοσὴς ἐποίησεν αὐτῇ, ἀφήρεσε τὸ θάρρος αὐτῆς νὰ ζητήσῃ ἄσυλον. Προὐτίμησε μᾶλλον νὰ διέλθῃ τὴν νύκτα ἐντὸς τοῦ κήπου. Ἦν δὲ ψύχος, καίτοι τοῦ ἔαρος ὡραίου ὄντος. Ὁ ἐγγὺς ποταμὸς ἀποκαθίστα τὴν ἀτμόσφαιραν ὑγράν. Ἡ Δολόρα δὲν εἶχεν ἕτερον ἔνδυμα, εἰμὴ μίαν ἐσθῆτα μεταξίνην καὶ τηβεννίδα ἐκ τριχάπτου.

Τὰ πυκνόφυλλα δένδρα ἦσαν ἀνθοστόλιστα· χλόη δὲ πυκνὴ ἐφύετο ὑπ' αὐτά. Ἡ Δολόρα συμπεριεστάλη ὑπὸ μεγίστην βαναυσίαν, κατεβίβασε τὴν ξανθὴν αὐτῆς κόμην ἐπὶ τῶν ὤμων ὡς μανδύαν, ἐτύλιξε τὴν τηβεννίδα αὐτῆς περὶ τὴν κεφαλήν, καὶ ὑψοῦσα τὰ ἱκετεύοντα αὐτῆς βλέμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐκάθησε κατὰ γῆς ἐντὸς τῆς δροσερᾶς καὶ πυκνῆς χλόης. Ἤλπιζε δὲ ὅτι ὁ ἀπόστολος δὲν ἤθελε βραδύνει νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἀλλ' αἱ ὧραι παρήρχοντο, καὶ ἡ Δολόρα ἄγρυπνος ἐκ τῆς ἀνησυχίας ὑπέφερεν ἐκ τοῦ ψύχους τῆς νυκτός· ἐνίοτε δὲ βήματα ἠκούοντο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ τότε ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν ἵνα ἴδῃ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐλπίζουσα ὅτι ἤθελεν ἴδει ἐρχόμενον ἐκεῖνον ὃν ἦλθε ζητοῦσα. Ἀλλ' ὁ διαβάτης παρήρχετο, καὶ ἡ Δολόρα ἐπανέπιπτεν ἐν τῇ ἀθυμίᾳ αὐτῆς. Πλησίον δὲ αὐτῆς, τὰ γαλήνια ῥεύματα τοῦ Γουαδαλκιβίρου ἔρρεον ἐν θορύβῳ ἴσῳ καὶ μονοτόνῳ· ἡ τρηγὼν ἀνύψου τὸ ὀξὺ αὐτῆς κελάδημα ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός, ἐνίοτε αὔρα ἐαρινὴ πνέουσα ἐκ διαλειμμάτων, διεσάρου τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων, ὅθεν ἔπιπτε τότε βροχὴ ῥοδοκόκκινος καὶ εὐώδης. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀτυχῆ νεάνιδα ἡ λαμπρὰ ἐκείνη νὺξ ἦν πλήρης ἀορίστων φρικῶν καὶ ἀπαισίων προαισθημάτων. Περὶ τὴν πρωΐαν δὲ κατακεκορυμένη ὑπὸ τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀποχαυνώσεως ἐκοιμήθη.

Κοιμωμένη δὲ ἐκρύωσε· καὶ πάραυτα ἐφάνη αὐτῇ ὅτι γλυκεῖα θέρμη ἔθαλπε τὰ νεναρκωμένα αὐτῆς μέλη. Εὑρίσκετο δὲ ἐν παλατίῳ νύμφης. Ὑπὸ φάτνωμα κυανοῦν, δῶμα ἀπέραντον τοῦ ὑπερλάμπρου τούτου παλατίου, πολυέλεος χρυσοῦς ἀνημμένος ὑπὸ

τῆς χειρὸς τῶν πνευμάτων ἀνέβαινε βραδέως, ἀνυψούμενος ὑπὸ ὄντων ἀοράτων, πρὸς τὸν θόλον, καὶ καθ' ὅσον ἀνέβαινεν, ηὔξανεν ἡ λάμψις καὶ τὸ θάλπος, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους διεσκόρπισεν ἐν τῷ παλατίῳ χειμάρρους φωτὸς καὶ φλογῶν. Ἀλλὰ μόλις ὁ χρυσοῦς οὗτος πολυέλεος ἤγγισε πρὸς τὸν θόλον, καὶ τὸ ὑπέρλαμπρον ἐκεῖνο παλάτιον, τὸ κατοικούμενον ὑπὸ ὄντων διαφανῶν θαυμασίας καλλονῆς, μετέβαλεν ἀμέσως ὄψιν. Τὰ λάμποντα ἔπιπλα, τὰ κατακοσμοῦντα αὐτὸ ἄνθη, ἐγένοντο ἀφανῆ. Αἱ πτέρυγες τῶν τελωνίων καὶ τῶν πνευμάτων κατέπεσαν εἰς κόνιν χρυσῆν, τὰ τόσον ὡραῖα αὐτῶν σώματα ἀποκατέστησαν ἄμορφα, καὶ ἔλαβον διαφάνειαν ὑπέρυθρον. Καύσων διακεκαυμένος ἠπείλησε νὰ περιλάβῃ τὸ παλάτιον. Ἡ Δολόρα ἠθέλησε ν' ἀπομακρυνθῇ, ὅπως ἀπορύγῃ τὸ ἀνυπόφορον τοῦτο μαρτύριον, ἀλλὰ τὰ τέρατα ἐκεῖνα ἐτάχθησαν περὶ αὐτὴν ὅπως ἐμποδίσωσιν αὐτὴν νὰ ἐξέλθῃ, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν ἤγειρεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ὑπερμέγεθες κάτοπτρον φλέγον ὑπὸ τὸ ὁποῖον ᾐσθάνθη ὡς καιομένη ἔν τινι πυρᾷ. Ἐγερθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀλγηδώνων τοῦ ὀνείρου τούτου ἡ Δολόρα ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁ φλέγων καὶ φωτοβόλος ἥλιος εἶχεν ὑψωθῇ βραδέως πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐξηκόντιζε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς νεάνιδος. Εἶχε δὲ κοιμηθῇ πολύ· ἦν ἡ δεκάτη ὥρα τῆς πρωΐας. Ἔκθαμβος δὲ περιέφερε τὰ βλέμματα αὐτῆς εἰς τὰ πέριξ ὡς ἵνα ἀνακαλέσῃ τὰς ἰδέας αὐτῆς, αἵτινες εἶχον διακοπῇ ὑπὸ τοῦ ὕπνου· καὶ τὰ συμβεβηκότα τῆς προτεραίας παριστάμενα ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῆς ἔρριψαν αὐτὴν εἰς πικρὰν ἀποθάρρυνσιν. Ἡ Δολόρα ἦν ἰσχυρὰ κατά τε τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχήν, ἀλλὰ πολὺ νεαρὰ ἐπίσης καὶ ἐλάχιστα συνειθισμένη εἰς τὰς ἀκαταπαύστως ἀναγεννωμένας μεταβολὰς ὑπάρξεως συντετριμμένης· ἐλάχιστα τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου ἐγνώριζεν, ὅπως σκληρυνθῇ αὐτομάτως κατὰ τῶν δυστυχιῶν αἵτινες ἐπῆλθον νὰ καταβάλωσιν αὐτὴν ἐξ ἀπροόπτου. Ἐν τῷ θάρρει δὲ αὐτῆς ὑπῆρχεν ὑποταγὴ μᾶλλον ἢ ἐνέργεια, δὲν ἦτον ἀληθῶς ἰσχυρὰ εἰμὴ ἀπέναντι μεγάλου κινδύνου· ὅσον δὲ διὰ τὰς συνήθεις θλίψεις τῆς ὑπάρξεως, δὲν εἶχεν ἐν πρώτοις εἰμὴ δάκρυα· ἡ ἐνέργεια δὲν ἤρχετο εἰμὴ κατόπιν τῆς σκέψεως. Ἡ Δολόρα εἶχε τὸ πνεῦμα εὐθὺ καὶ ἀνυψωμένον, καὶ ἐνεδυναμοῦτο ὑπὸ τοῦ λογικοῦ.

Οὕτως εἰσὶν ὅλαι αἱ γυναῖκες, τὰς ὁποίας ἐπονομάζουσιν ὑπερόχους. Τὸ θάρρος αὐτῶν δὲν εἶναι εἰμὴ αἰώνιος πόλεμος τοῦ

λογικοῦ αὐτῶν κατὰ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐκτὸς ἐν τοῖς πράγμασι, περὶ ὧν ἡ καρδία αὐτῶν ἐνδιαφέρεται. Τότε αὕτη δυσπιστεῖ εἰς μόνον ἐκεῖνο. Πέραν δὲ τούτου, ἡ ἰσχὺς τῶν γυναικῶν δὲν εἶναι εἰμὴ δῶρον τοῦ γιγνώσκειν νὰ ὑπορέρωσιν. Ἤθελον εἰσθαι γυναῖκες, ἂν ἄλλως πῶς εἶχε τὸ πρᾶγμα;

Ἡ Δολόρα διέμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς καταπεπονημένη ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς νέας ταύτης συμφορᾶς. Ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτῆς πρὸς τὴν οἰκίαν . . . . Τὰ πάντα εὑρίσκοντο εἰσέτι ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει. Τὰ παράθυρα ἦσαν κεκλεισμένα καὶ σιγὴ θανάτου ἐβασίλευεν ἐν αὐτῇ. Ὅπως δὲ μᾶλλον βεβαιωθῇ, ἡ Δολόρα διευθέτησε τὰ ἐνδύματα αὐτῆς, ἀνήγειρε τὴν ὑπέρλαμπρον αὐτῆς κόμην, κατεβίβασε τὴν τηβεννίδα αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ὑπῆγεν ἐκ νέου νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ ἀποστόλου. Ἀλλ' εἰς μάτην, ὁ ἀπόστολος δὲν εἶχεν ἐπανέλθει. Ἡ Δολόρα ἦν μόνη, ἐγκαταλελειμμένη, ἄνευ ἀσύλου, ἄνευ ἄρτου· καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ἡμέραν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Σηβίλλης, φοβουμένη μήπως γνωρισθῇ καὶ συλληφθῇ. Ἐν τούτοις εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ καπηλεῖον. Τοῦτο ἦτον τὸ τελευταῖον αὐτῆς καταφύγιον. Ἐγκατελείφθη ὅθεν εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν.

Ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκτεθῇ εἰς τὴν σύλληψιν τῶν δορυφόρων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἀπεφάσισε νὰ περιμένῃ τὴν νύκτα, ἵνα ῥιψοκινδυνεύσῃ ἐν τῇ πόλει. Ὁ κῆπος τοῦ Ἀποστόλου ἦν κατά τινα μέρη πεφυτευμένος ὑπὸ ζαχαροκαλάμων ὑψηλῶν. Δένδρα τῆς Ἀμερικῆς ἄτινα βλαστάνουσι τόσον ζωηρὰ καὶ τόσον ὡραῖα ὑπὸ τὸν θερμὸν ἥλιον τῆς Ἀνδαλουσίας συμπεριέκλειον τὴν σκιερὰν αὐτῶν πρασινάδα μετὰ τῶν κλώνων τῶν κλημάτων τῶν μόλις καλυπτομένων ὑπὸ φύλλων γεννωμένων, καὶ μετὰ τῶν ἀνθηρῶν ῥοδακινεῶν, αἵτινες ἐξήνθουν ὑπὸ τὸν ἥλιον ὡς στλεγγὶς ῥαδινὴ καὶ εὔωσμος. Ἡ Δολόρα ἐξελέξατο σκιὰν ἐν τῷ τετραγώνῳ τῶν ζαχαροκαλάμων, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ διέλθῃ οὕτω τὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην ἡμέραν. Περιέμεινε μέχρι τῆς ἑσπέρας, τηκομένη ὑπὸ τῆς ἀνησυχίας, καταβρεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῆς πείνης. Οὐδὲν εἶχε φάγει ἀπὸ τῆς προτεραίας. Ἐμάσσησε κλωνάριά τινα ζαχαροκαλάμου καὶ ἔπιεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς ὕδωρ διαυγὲς τοῦ Γουαδαλκιβίρου ἵνα σβέσῃ τὴν δίψαν αὐτῆς· ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν πολὺ ὀλίγα ὥστε νὰ ἐπανορθώσωσι τὰς δυνάμεις αὐτῆς. Καὶ ὅμως ἐμακάρισεν ἑαυτὴν διὰ τὴν βοήθειαν ταύτην τῆς Προνοίας.

Τὴν ἐκτεταμένην καὶ θανατηφόρον ἐκείνην ἡμέραν πολλοὶ ἄνθρωποι διῆλθον τὴν ὁδόν, παιδία τινὰ εἰσῆλθον ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ἀποστόλου ἵνα συλλάβωσι χρυσαλίδας. Ταῦτα ὑπῆρξαν τὰ μόνα συμβεβηκότα ἅτινα κατετάραξαν τὴν πτωχὴν ἐγκαταλελειμμένην. Ἐκρατήθη καλῶς κεκρυμμένη ἐν τοῖς κλάδοις, καὶ οὐδεὶς ὑπωπτεύθη ὅτι ἡ ἐπιρανὴς Δολόρα Ἀργόζου ἡ θυγάτηρ ἑνὸς τῶν πλουσιωτάτων εὐγενῶν τῆς Ἱσπανίας, εὑρίσκετο ἐκεῖ ὡς ἐπαίτις, ἠναγκασμένη νὰ κοιμηθῇ ἐπὶ ξηρᾶς γῆς μὴ ἔχουσα μηδὲ τροφὴν μηδὲ στέγην. Τέλος πάντων ὁ ἥλιος κατέβη πρὸς τὸν ὁρίζοντα· ἦν δὲ ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐν Ἱσπανίᾳ κοιμῶνται τὸν ὕπνον τῆς μεσημβρίας. Ἡ Δολόρα ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο ἀφόβως νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κρύπτης αὐτῆς. Ὁ Ἰοσὴς εἶχε συστήσει αὐτῇ νὰ μὴ ἐξέλθῃ εἰμὴ μετημφιεσμένη· ἐχρεώστει λοιπὸν νὰ σκεφθῇ ἐν πρώτοις νὰ προμηθευθῇ ἔνδυμα. Ἀλλ' ἡ Δολόρα οὐδόλως εἶχε χρήματα· ἡ μεταξίνη ὅμως ἐσθὴς αὐτῆς ἦν ἐκ λαμπροτάτου ὑφάσματος, καὶ ἡ τηβεννὶς αὐτῆς ἐκ λεπτοτάτου τριχάπτου. Ἐσκέφθη λοιπὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς Rastro, ἵνα ἀνταλλάξῃ τὰ ἐνδύματα αὐτῆς. Ἐκεῖ μόνον ἠδύνατο ἄνευ χρημάτων νὰ προμηθευθῇ μεταμφίεσιν σύμφορον. Ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ κήπου, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἀνέλαβε τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἦλθε τὴν προτεραίαν· ἐπειδὴ ἡ ἀγορὰ Rastro ἔκειτο ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Τριάνης.

Κατὰ τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ τῶν Βοεμῶν ὑπῆρχε τότε πλατεῖά τις ἀνώμαλος, ἔνθα κατέληγον πάμπολλαι στενωποὶ ῥυπαραὶ καὶ σκοτειναί. Εἷς τι μέρος τῆς πλατείας ταύτης ἐντὸς παραπηγμάτων ξυλίνων τεταγμένων πλησίον ἀλλήλων, ὡς οἰκίαι, εὑρίσκοντο ἔμποροι δερμάτων. Εἰς τὰ ἐνώπιον τῶν παραπηγμάτων τούτων ἔβλεπέ τις κρεμάμενα ἐπὶ ἁρπαγίων σιδηρῶν ἐντόσθια βοῶν, μόσχων, προβάτων καὶ χοίρων, καρδίας καὶ νεφρὰ τῶν αὐτῶν ζώων, μυελοῦς αἱμάσσοντας ἐν κρανίοις ἠνεῳγμένοις. Ἔπειτα δὲ ἐν ἀναριθμήτοις καδίσκοις πλήρεσιν ὕδατος ἑκολύμβων αἱ κεφαλαί, οἱ πόδες, καὶ τὰ ἔντερα φύρδην μίγδην. Πάντα τὰ κρέατα ταῦτα ἀηδῆ καὶ εἰδεχθῆ περιφρονούμενα ὑπὸ τῶν πλουσίων, ἦσαν προωρισμένα νὰ χρησιμεύωσιν ὡς τροφὴ εἰς τὸν ὄχλον τῆς Σηβίλλης. Ἂς φαντασθῇ τις τὴν δυσωδίαν ἥτις ἀνεδίδετο ἐκ τοῦ ῥυπαροῦ ἐκείνου μέρους, ἔνθα ἤρχοντο πρὸς τούτοις νὰ ἐκρεύσωσιν οἱ ὑπόνομοι τῆς πόλεως. Ἔπειτα δέ, κατὰ γῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, φαντάσθητε πλῆθος γυναικῶν

κακῶς ἐνδεδυμένων τεταγμένων συμμετρικῶς κατὰ γραμμήν, ὧν ἑκάστη εἶχεν ἐνώπιον αὐτῆς μέγα ῥάκος χρησιμεῦον αὐτῇ ὡς κρεουργεῖον. Ἐὰν ἦσθε φίλοι τῶν ἀντιθέσεων, δὲν θὰ δυνηθῆτε βεβαίως νὰ πράξητε κάλλιον ἢ νὰ ἐπισκεφθῆτε τὸ Rastro τῆς Σηβίλλης. Ἐκεῖ μέχρι τῆς σήμερον θὰ εὕρητε ἐκ πάντων, ἀπὸ τοῦ ἀπερριμμένου ῥάκους μέχρι τῆς αὐλικῆς τηβεννίδος δουκίσσης, ἀπὸ τοῦ ξυλίνου τρυβλίου, ἐν ᾧ τρώγει ὁ βοεμὸς, μέχρι τῆς ἀργυρᾶς Παρθένου ἐνώπιον τῆς ὁποίας γονυπετεῖ. Ἐνίοτε δὲ ἡ Παρθένος αὕτη φέρει παλαιὸν πῖλον ἀνδρὸς, προωρισμένον, ὡς καὶ αὕτη, εἰς πώλησιν. Ἀποτέρω δὲ, κορβολόγιον ἐκ κόκκων κοραλλίου κρέμαται ἔκ τινος ἐσχάρας κεκαλυμμένης εἰσέτι ὑπὸ λίπους καὶ αἰθάλης· λαμπρὰ σκεύη ἐπίχρυσα τραπέζης κεῖνται πλησίον οὐροδοχείου· χλαῖνά τις κρέμαται ἐπὶ σαρώθρου. Ἀλλαχοῦ Χριστός τις συνοδευόμενος ὑπὸ ζεύγους πιστολίων κρεμαμένων ἐπὶ τῶν βραχιόνων τοῦ σταυροῦ. Ἐπὶ τέλους τὸ Rastro εἶναι Καπερναοὺμ ἀπίστευτος, ἔνθα ἤρχοντο νὰ ἐκτυλιχθῶσιν ὅλαι αἱ ἀθλιότητες, ἀπὸ τῆς τοῦ μεγάλου Ἱσπανοῦ πολὺ δαψιλοῦς ὡς ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ, μέχρι τῆς τοῦ ἐσχάτου τῶν δυστυχῶν, οὗτινος ὁ ἱδρὼς ἀπερροφᾶτο ὑπὸ τῆς ἁρπακτικότητος τῶν μοναχῶν. Ἦν μίγμα συγκεχυμένον πραγμάτων ἀναρμόστων καὶ ἑτερογενῶν, εἰκόνισμα ἀληθέστατον καὶ ἀκριβέστατον αἰθούσης συνταγματικοῦ βασιλέως. Καὶ μὴ θαυμάσῃ τις διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἀνάμιξιν τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀθλιότητος· αἱ μεταπράτριαι τοῦ Rastro δὲν εἶναι ὡς αἱ τοῦ Τέμπλου τῶν Παρισίων, δὲν πωλῶσι διὰ λογαριασμὸν αὐτῶν, πωλῶσι διὰ λογαριασμὸν τοῦ κύσμου, καὶ εἶναι ἁπλούστατα μεταπράτριαι τῆς ἐμπιστοσύνης. Ἡ ἐκκλησία ἐμπιστεύεται αὐταῖς τὴν Παρθένον αὐτῆς ἵνα πωληθῇ, ὅπως ἀγορασθῇ ἄλλη ὡραιοτέρα, ἡ μεγάλη κυρία τὰ κοσμήματα αὐτῆς ὅπως πληρώσῃ τὰ χρέη αὐτῆς, εἰ χεῖρον ἔτι· ἡ αὐλικὴ τοὺς στολισμοὺς αὐτῆς, οὓς ἐβαρύνθη μετὰ μίαν ὥραν, καὶ ἡ γυνὴ τοῦ λαοῦ τὰ τῆς ἑορτῆς ἐνδύματα αὐτῆς, ἅτινα ἀναγκάζεται ἐνίοτε νὰ πωλήσῃ ἵνα ἀγοράσῃ ἄρτον.

Ἡ μεσίτρια τοῦ Rastro γίνεται τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. Γνωρίζει νὰ εὐχαριστῇ τοὺς δυσκολωτέρους· πωλεῖ ἀνταλλάττει, καὶ τότε, καθὼς πᾶσαι αἱ μεσίτριαι, καταβάλλει τὴν μεγαλητέραν ἐπιδεξιότητα, καὶ σπανίως ἀπατᾶται. Πάντοτε αὐτὴ κερδίζει. Καθ' ἣν ἐποχὴν δὲ συνέβαινεν ἡ ἡμετέρα ἱστορία, τὸ ἐμπό-

ριον τοῦτο ἦτο σημαντικώτερον ἢ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἕνεκα τῶν πολυαρίθμων λειψάνων τῶν καταδίκων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἅτινα ἤρχοντο εἰς τοὺς κατηγόρους αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐπώλων αὐτά.

Ὅτε ἡ Δολόρα ἔρθασεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Rastro, ὀπισθεχώρησεν ἐξ ἀηδίας, προσβληθεῖσα ὑπὸ τῆς ὑπερβολικῆς δυσωδίας τοῦ τόπου ἐκείνου· ἀλλὰ καταβάλουσα μεγάλην προσπάθειαν, ἐξηκολούθησε προχωροῦσα, καὶ ἐπλησίασε τρέμουσα πρὸς μίαν μεταπράτριαν ἀρκετὰ νεαρὰν, ἧς ἡ φυσιογνωμία ἐνέπνευσεν αὐτῇ περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην. Ἀλλ' ἐπειδὴ, αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι ἐνόησαν ὅτι αὕτη εἶχεν ἀνάγκην ν' ἀγοράσῃ, περιεκύκλωσαν αὐτὴν καὶ ἤρξαντο κραυγάζουσαι ὥστε καὶ κωφὸν νὰ παραζαλίσωσιν. Ἑκάστη δὲ ἐπῄνει τὴν πραγματείαν αὐτῆς διὰ κινημάτων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑποχρεωτικῶν καὶ διὰ ρλυαρίας καὶ μάγισσαν βασκαινούσης.

— Κυρία, ἔλεγεν ἡ μία, ἀγοράσατέ μοι, τὸ ὡραῖον τοῦτο περιδαίρεον τῶν μαργαριτῶν, ἦτον τῆς πριγκηπέσσης Ἰωάννας τῆς θυγατρὸς τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλης. Ἐπωλήθη μετὰ τὸν θάνατόν της ἀπὸ μίαν τῶν κυριῶν αὐτῆς τῆς τιμῆς εἰς τὴν ὁποίαν τὸ εἶχε χαρίσει.

— Ἰδέτε, ἔλεγεν ἡ ἄλλη, τὸ κομβολόγιον τοῦτο ἐκ μίλτου τὸ κοσμούμενον ὑπὸ σταυροῦ ἐξ ἄνθρακος. Τὰ Πάτερ ἡμῶν αὐτοῦ εἶναι ἀπὸ σμάραγδον· εὐλογήθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἡμῶν πατρὸς τοῦ Πάπα. Κερδίζει ἑκατὸν ἡμέρας συγχωρήσεως κάθε φορὰν ὅπου τὸ λέγει τις.

— Ἀγοράσατέ μοι τοῦτο, ἐκραύγασε τρίτη τις ἀνεγείρουσα κύματα τριχάπτου τῆς Φλανδρίας, οὗτινος τὸ λελυμένον σύμπλεγμα ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἀραβουργημάτων καὶ κεντημάτων.

— Κυρία, τοῦτο τὸ δακτυλίδιον εἶναι εὐλογημένον καὶ προφυλάττει ἀπὸ τὴν μαγείαν. . . .

Καί τοι τεθλιμμένη, ἡ Δολόρα, ἐλαφρῶς ὑπεμειδίασεν. Δὲν συνεμερίζετο τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ αἰῶνος αὐτῆς, καὶ οὐδόλως ἐπίστευεν εἰς τὴν μαγείαν. Εὐτυχῶς δὲ δι' αὐτὴν, τὸ μειδίαμα αὐτῆς ὑπῆρξε τόσον ἀδιόρατον, ὥστε οὐδεὶς παρετήρησεν αὐτό· ἀγνοῶ ἂν ἄνευ τούτου δὲν ἤθελε μεγάλους κινδύνους διατρέξει.

— Ἂς ἴδωμεν, εἶπεν ἡ πρώτη μεσίτρια, πρὸς ἣν εἶχε πλησιάσει ἡ Δολόρα, δὲν θέλετε τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, κυρία; Ἰδού,

ἀγοράσατέ μοι τὸ ὡραῖον τοῦτο εἰκόνισμα τῆς Παρθένου. Τοῦτο θὰ σᾶς φέρει εὐτυχίαν· μοὶ τὸ ἔδωκεν ἕνας ἅγιος ἄνθρωπος, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν ἀπόστολον. Εἶχεν ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ συνδράμῃ ἕνα δυστυχῆ· ὅσον δι' αὐτὸν δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε. Τῷ ἐπλήρωσα ἀμέσως τὰ χρήματα, χωρὶς νὰ περιμένω νὰ τὸ πωλήσω.

— Τὸν ἀπόστολον! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα, τὸν γνωρίζετε; καλή μου;

— Παναγία Παρθένε! Τίς δὲν τὸν γνωρίζει εἰς τὴν Σηβίλλην; Δὲν εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις μᾶς παρηγορεῖ καὶ δίδει ἄρτον εἰς τὰ μικρά μας;

— Γνωρίζετε ποῦ εἶναι τώρα; ἠρώτησεν ἡ Δολόρα.

— Ὄχι, εἶπεν ἡ μεσίτρια· εἶναι, καθὼς ὁ Θεὸς, ἀόρατος· ἀλλὰ τὸν εὑρίσκουσι πάντοτε, ὅταν ἔχωσι τὴν ἀνάγκην του.

Ἀπατηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ἣν εἶχε συλλάβει μίαν στιγμὴν νὰ μάθῃ ποῦ εὑρίσκετο ὁ προστάτης αὐτῆς, ἡ Δολόρα ἐσκέφθη νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν ἐνδυμασίαν αὐτῆς ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιον.

— Δὲν θέλω ν' ἀγοράσω τὴν Παρθένον σας, εἶπε δειλῶς· δὲν ἔχω μὲ τί νὰ τὴν πληρώσω· ἀλλ' ἔχω ἀνάγκην μιᾶς ἐνδυμασίας ἐντελοῦς ἐργατικῆς τάξεως, καὶ ἂν θέλητε νὰ μοὶ δώσητε μίαν ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς μου . . .

— Ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς σας, κυρία μου; ἐπέφερεν ἡ μεσίτρια καταμετρῶσα τὴν Δολόραν δι' ἀληθοῦς βλέμματος μεταπρατρίας, ὅπερ ἐν τῷ ἅμα καταλαμβάνει τὴν ἀξίαν τῶν ἐνδυμάτων. Δίδετε καὶ τὸ ἐπανωφόριόν σας;

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ἡ Δολόρα· θὰ μοὶ δώσητε ἓν μετάξινον.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πωλητρίας ἔλαμψαν ἐκ πλεονεξίας. Ἐψηλάφησε τὰ ἐνδύματα τῆς νεάνιδος, καὶ βεβαιωθεῖσα ὅτι τὰ πάντα ἦσαν καινουργῆ, ἔφερεν αὐτῇ ἕτερα ἀνάλογα πρὸς τὸ σῶμα τῆς Δολόρας.

— Σᾶς γίνονται αὐτά; ἠρώτησεν.

— Ναί· αὐτὰ, νομίζω, εἶναι πολὺ καλὰ δι' ἐμέ.

— Καὶ πόσα θὰ μοὶ δώσητε ἐπάνω εἰς αὐτά;

— Ἀλλὰ σᾶς εἶπα ὅτι δὲν ἔχω χρήματα.

— Τότε λοιπὸν, ἀλλάσσει. Ἂν δὲν ἔχητε χρήματα, δὲν βλάπτει, λάβετε, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς δυσκολεύσω. Μοὶ χρεωστεῖτε τὰ ἐπίλοιπα.

— Ποῦ πρέπει νὰ ἐκδυθῶ;

— Ἔλθετε, κυρία μου. Ἡ οἰκία μου δὲν εἶναι μακράν...

Μεταμφιεσθεῖσα δὲ ἡ Δολόρα ἔσπευσε ταχέως πρὸς τὴν ὁδὸν τῶν Βοεμῶν.

ΙΓ'.

Ἐν Θαῦμα.

Ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ Ἐρρικέζος ἐλέῳ τοῦ Αὐθέντου Ἄρβουες διοικητὴς τῆς εὐγενεστάτης πόλεως τῆς Σηβίλλης εἶχεν ἀναδείξει τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ διὰ πολυαρίθμων συλλήψεων. Ἄνθρωποι ἐπισημότατοι, σοφοὶ καὶ εὐσεβεῖς θεολόγοι, μοναχαὶ ἀξιαγάπητοι ἔχουσαι καρδίαν ἰσχυράν, ψυχὴν ἐνεργητικὴν καὶ γενναίαν, ἐστέναζον ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ ἱεροδικείου ἐπὶ τῇ ἁπλῇ ὑπονοίᾳ τοῦ Λουθηρανισμοῦ. Τεταραγμένος δὲ, οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους οὓς ἠγάπα, ὑπὸ τῆς ἐπαυξήσεως τῶν καταδιωγμῶν, ὁ ἀπόστολος ὑπεχρέωσε τὸν Ἐστεβὰν ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπί τινας ἡμέρας ἀπὸ Σηβίλλης. Αὐτὸς δὲ ἐπεθύμει νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ. Ἀνεχώρησαν ὅθεν ὁμοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Λουκαρίου. Καὶ ἰδοὺ διατί ἡ Δολόρα οὐδένα εἶχεν εὕρει ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φραγκισκάνου. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος τοῦ Θεοῦ συνείθιζεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐξέρχηται εἰς ἐκδρομὰς εἰς τὰ πολυάριθμα χωρία τῆς Ἀνδαλουσίας. Ἐκεῖ δὲ ἡ ἀνοχὴ αὐτοῦ ἀποστομοῦσα πάντα τὰ συστήματα καὶ τὰς διδασκαλίας, ὑπεδέχετο ἐξ ἴσου τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς χριστιανούς, τοὺς μαύρους καὶ τοὺς βοεμούς. Παρηγόρων τοὺς μὲν, ἀποστρέφων τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἐνεθάρρυνε πάντας, καὶ εἰς πάντας διεσκόρπιζε τὰ δῶρα τῆς ἀνεξαντλήτου αὐτοῦ φιλανθρωπίας (97).

(97) Εὐσεβεῖς μοναχοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διέτρεχον τὴν Ἱσπανίαν, αἰτοῦντες παρὰ τῶν πλουσίων, δίδοντες τοῖς πτωχοῖς, διδάσκοντες εἰς πάντας τὰς ἁγίας διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ παρηγοροῦντες πάσας τὰς ταλαιπωρίας καὶ θλίψεις. Ἡ ἀληθῶς αὕτη ἀποστολικὴ διαγωγὴ εὑρίσκετο εἰς μεγίστην ἀντίθεσιν ἀπέναντι τῆς τῶν μοναχῶν τοῦ κοινοβίου καὶ τῆς τῶν ἱεροεξεταστῶν. Οὕτω δὲ τὰ κοινόβια καὶ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις κατεδίωκον λυσσωδῶς τοὺς φιλανθρώπους τούτους μοναχούς.

Ἐν ὅλῃ τῇ Ἀνδαλουσίᾳ, τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου ἦν ὡς φυλακτήριον μαγικόν· ἤρκει νὰ προφέρῃ τις αὐτὸ, ἵνα ἴδῃ πάντα τὰ χείλη μειδιῶντα, καὶ πάντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψουμένους πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐν ἐκφράσει εὐγνωμοσύνης. Οὕτω δέ, ὅτε ἀφ' ἑνὸς εἰς ἕτερον χωρίον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ διεδίδετο ὅτι εἶχεν ἀρχίσει τὴν περιοδείαν αὐτοῦ, ἔβλεπέ τις γυναῖκας ἱσταμένας κατὰ διαστήματα εἰς ὅλας τὰς ὁδοὺς καὶ κρατούσας τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτῶν. Περιέμενον τὴν διάβασιν τοῦ ἁγίου, ἵνα πρῶται εὐλογηθῶσι· καὶ ὅτε ἠδύναντο νὰ ἐγγίσωσι τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ, ἐνόμιζον ὅτι προὐφυλάττοντο ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Εἰς μάτην ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν αὐταῖς ἐν γλυκείᾳ ἐξουσίᾳ, — Δὲν πρέπει ν' ἀποδίδηται λατρείαν εἰς ἐμέ· ἐγὼ δὲν εἶμαι εἰμὴ ὀλίγη κόνις ὅπως καὶ ὑμεῖς. Τὸν Θεὸν λατρεύετε, ὅστις εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ σᾶς ὁμιλεῖ διὰ τῆς φωνῆς μου.

Ὁ λαὸς, ὀλίγον ἐθνικὸς πάντοτε ἐν ταῖς λατρείαις αὐτοῦ, εὗρισκε πολὺ ἁπλούστερον νὰ κλίνῃ γόνυ ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις ἐπλήρου αὐτὸν εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν ὁποῖον ἔβλεπεν, ἢ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον δὲν ἔβλεπεν.

— Τέκνον μου, ἔλεγεν ὁ ἀπόστολος τῷ Ἐστεβὰν ἐκπεπληγμένῳ ὑπὸ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν βαναύσων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ἐγένοντο ἀρνία, ἅμα ὡμίλει αὐτοῖς ὁ ἅγιος· ἴδατε πόσον εὔκολον ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταστήσῃ τις τοὺς ἀνθρώπους τούτους εὐθεῖς καὶ εὐσεβεῖς, ἐὰν, ἀντὶ ν' ἀποζωώσιν αὐτὸν διὰ τοῦ τρόμου καὶ νὰ πορροῦνωσιν αὐτὸν διὰ τῶν βασάνων, διέθετεν αὐτοὺς δυνάμει τῆς ἀγαθοεργίας καὶ τῆς γλυκύτητος νὰ πιστεύωσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν Πρόνοιαν αὐτοῦ, ἧς ἤθελε γίνει τις ἡ ζῶσα εἰκών. Ἀντὶ τούτου πληροῦσι τὸν ἐγκέφαλον αὐτῶν προλήψεων, βασανίζουσιν αὐτοὺς τόσον, καὶ τόσον ὀλίγον καλὸν πράττουσι πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δὲν πιστεύουσι πλέον εἰμὴ εἰς τοὺς δαίμονας καὶ εἰς τὸν ᾅδην, οὕτινος τὴν πικρίαν νὰ γευματίσωσιν ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἀναγκάζουσιν. Στερούμενος ὁ λαὸς εὐτυχίας, παρηγορίας καὶ ἐλπίδος γίνεται ἐνταυτῷ φανατικὸς, ἀδύνατος καὶ σκληρός.

— Πῶς ἄλλως ἤθελεν εἶσθαι; ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οὐδὲν ἔχουσιν, οἱ μοναχοὶ τὰ πάντα ἥρπασαν (98),

(98) Τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, οἱ μοναχοὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ

καὶ καθ' ἑκάστην ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἀφαιρεῖ ἐκ τῶν δυστυχῶν τούτων τὸ μόνον ἀγαθὸν, ὅπερ μένει αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Ἐντοσούτῳ ἤθελεν εἶναι τόσον εὔκολον νὰ καταστήσῃ τις εὐτυχῆ τὸν τόσον ζωηρὸν καὶ ποιητικὸν τοῦτον λαόν!

— Εἶναι κάλλιον τούτου, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, εἶναι νοήμων καὶ ἀνδρεῖος. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἶναι παράδοξον μίγμα φαιδρότητος, λεπτότητος καὶ καλαισθησίας ρυσικῆς, ἥτις εὐκολύνει αὐτῷ πᾶσαν σπουδαίαν μελέτην. Ὁ λαὸς οὗτος εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐννοήσῃ τὴν ζωὴν ἐν παντὶ τῷ μεγίστῳ καὶ ὑψίστῳ αὐτῆς προορισμῷ, ὅστις ἐστὶν ἡ παγκόσμιος ἀδελφότης. Καὶ ὅμως τοὺς ρύσει ἀνδρείους, χρηστοὺς καὶ ἀγαπῶντας ἀνθρώπους τούτους καθιστῶσι χαμερπεῖς καὶ ὑποκριτὰς, καὶ χεῖρον ἔτι, προδότας! Καὶ ἐγὼ αὐτὸς, ναὶ, ἐγὼ δὲν χρεωστῶ τὴν ἀσφάλειάν μου εἰμὴ εἰς τὸ ἔνδυμά μου. Λαϊκὸς, ἤθελον πράττει αὐτοῖς τὸ αὐτὸ καλὸν, ἤθελον διδάσκει αὐτοὺς τὴν αὐτὴν ἠθικὴν, ἀλλ' ἤθελον θεωρηθῆ ὡς λουθηρανὸς ἢ φανατικὸς, καὶ ἤθελον πληρώσει διὰ τῆς ζωῆς μου τὸν ζῆλόν μου διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλ' ἦμην ἱερεὺς, ἦμην μοναχός. Εἷς μοναχὸς δύναται ν' ἀπατηθῇ;

— Προσέξατε, πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν πικρῶς μειδιῶν· ὁ δεσπότης Ἀλφόνσος Μαρρίκος καὶ ὁ δεσπότης Ἄρβουες κάλλιστα ἠδύναντο νὰ μὴ σεβασθῶσι πλέον τὸ ἔνδυμα ὑμῶν, καθὼς ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ὁ ἀπεχθοῦς μνήμης Τορρεκουεμά-

κλήρου ἀπετέλουν τὸ ἑκατοστὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἱσπανίας, ὅστις ἀνέβαινε μέχρι τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων ψυχῶν. Οἱ ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ στρατοῦ, ὑπελογίζοντο εἰς ἓν ἑκατομμύριον. Οἱ μεγάλοι δὲ καὶ οἱ μικροὶ ἰδιοκτῆται συνεποσοῦντο εἰς δύο σχεδὸν ἑκατομμύρια. Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ κάτοικοι ἦσαν θῆται καὶ ἐπαῖται. Οἱ μοναχοὶ καὶ ὁ κλῆρος ἦσαν κάτοχοι τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς Ἱσπανίας. (Στατιστικὴ τοῦ Belmonte y Baldivico). Οὗτοι δὲ ἕνεκα τῆς μισαλλοδοξίας αὐτῶν καὶ τῆς ἀπλήστου φιλαργυρίας ἠλάττωσαν τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἱσπανίας κατὰ δέκα καὶ ἐννέα ἑκατομμύρια. Ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ σκληρότης τῆς κυβερνήσεως ἤθελον ἐρημώσει τὴν Ἱσπανίαν, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν ἐλάμβανε πρόνοιαν διὰ τὴν δυστυχῆ ταύτην χώραν.

δας δὲν ἐσεβάσθη τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα τῶν ἐπισκόπων Καλαχόρρας καὶ τῆς Σηγοβίας (99).

— Ὁ Τορρεκουεμάδας ἦν πνεῦμα σκληρότατον, εἶπεν ὁ ἀπόστολος στενάξας· ἀλλὰ τοὐλάχιστον εἰς τὸν κτανώδη αὐτοῦ φανατισμὸν, εἰς τὴν ἀδυσώπητον αὐτοῦ σκληρότητα δὲν συνήνου τὴν ἀτιμωτάτην ἀκολασίαν (100). Ὁ φανατισμὸς ἀποκα-

(99) Οἱ δύο οὗτοι ἐπίσκοποι ἦσαν τέκνα Ἰουδαίων βαπτισθέντων ἀλλ' ἔχαιρον τῆς γενικῆς ὑπολήψεως. Ὁ ἱεροεξεταστὴς Τορρεκουεμάδας ἐνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τοι, κατὰ τὰς ἀποστολικὰς βούλλας, τῶν ἐπισκόπων μὴ ὑπαγομένων ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Οἱ δύο ἱεράρχαι ὑπῆγον εἰς Ῥώμην ὅπως ποιήσωσιν ἔφεσιν εἰς τὸν Πάπαν. Ὁ δὲ ὑπέρτατος Ποντίφηξ παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἄλλους ἐπισκόπους, ὧν ἡ ἀπόφασις ὑπῆρξεν εὐνοϊκὴ τοῖς κατηγορουμένοις. Πρὸς ἀποζημίωσιν δὲ τῆς κατ' αὐτῶν κατηγορίας, διώρισε τὸν μὲν ἐπίσκοπον τῆς Σηγοβίας εἰς Νεάπολιν, τὸν δὲ τῆς Καλαχόρρας εἰς Ἐνετίαν. Ὁ ἱεροεξεταστὴς οὐδόλως ἐδυσχέρανεν, ἀλλὰ πάλιν εὗρε τὸ μέσον νὰ ἐνάξῃ αὐτοὺς, καὶ ἐπέτυχε ν' ἀποδείξῃ αὐτοὺς ὡς ὑποπεσόντας εἰς τὴν αἵρεσιν, καὶ κατώρθωσε νὰ κλείσωσιν αὐτοὺς ἔν τινι πύργῳ, ἔνθα ἀπέθανον ἀπολέσαντες προηγουμένως τά τε ἀγαθὰ αὐτῶν καὶ ὑποβιασθέντες τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος. (Llorente, Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

(100) Πάντοτε οἱ Ἱσπανοὶ κατηγόρησαν τοὺς ἱεροεξεταστὰς καὶ τοὺς ἄλλους ὑπαλλήλους τοῦ ἱερωδικείου ὅτι ἀποκαθίστων θύματα τῆς ἀκολασίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ ἐξετάσει πεφυλακισμένας γυναῖκας. Ἡ κατηγορία αὕτη δὲν εἶναι τόσον ἄδικος ὡς διατείνονται οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ εἰδεχθοῦς τούτου δικαστηρίου. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κορδούης καὶ τὴν φυγὴν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ Δεζα, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ξίμενος Κίσνερος « θέλων νὰ θέσῃ πέρας εἰς τὰς σκανδαλώδεις ἀκολασίας τῶν » ἱερέων πρὸς τὰς ἐν ταῖς φυλακαῖς γυναῖκας, ἐψήφισε, τῇ συγ- » καταθέσει τοῦ ὑπερτάτου Συμβουλίου, ἵνα πάντες οἱ ὑπάλ- » ληλοι τοῦ ἱερωδικείου, οἱ ἀποκαθιστάμενοι ἔνοχοι τοιούτων » ἀκολασιῶν, τιμωρῶνται διὰ τοῦ θανάτου. Πολλαὶ περιστάσεις » παρουσιάσθησαν, ὅπως ἐφαρμοσθῇ ὁ νόμος οὗτος, ἀλλ' οὐ- » δὲν ἀποτέλεσμα ἔλαβεν». (Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

τέστησεν αὐτὸν ἄφρονα, διότι ἄλλως ἡ σκληρότης ἑνὸς ἀνθρώπου ἠδύνατο νὰ ρθάσῃ μέχρι τοσούτου; Καὶ ἀφοῦ ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς προὔφερε τὴν καταδίκην ἀπίστου τινός, ὁ αὐστηρὸς δομινικανὸς Θωμὰς Τορρεκουεμάδας ἐγονυπέτει ταπεινῶς ἐνώπιον τοῦ ἐσταυρωμένου αὐτοῦ, ἔδιδεν αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν πειθαρχίαν καὶ κατεκερμάτιζε τὸ σῶμα αὐτοῦ ὅπως ἐξιλεώσῃ ὅλας τὰς αἱρέσεις τοῦ βασιλείου τῆς Καστίλλης (101).

— Ὦ! πάτερ μου! μετὰ τινας αἰῶνας, ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης βαδίσῃ, ὅπως χρεωστῇ νὰ βαδίζῃ, ἤθελον πιστεύσει ἄραγε εἰς πάσας τὰς φρίκας ταύτας, τὰς μεμιγμένας μετὰ τοσούτων ἀνοησιῶν;

— Ἀναμριβόλως, τέκνον μου, ἀλλ' ἵνα οἰκτείρῃ αὐτάς. Αἱ πλάναι τοῦ παρελθόντος ἔσονται διδασκαλία διὰ τὸ μέλλον. Ἐλεύσεται καιρὸς καθ' ὃν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θ' ἀναγινώσκωσι τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τότε πάντες θὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ εἴπωσι πρὸς ἀλλήλους, «εὕρεθα ἀδελφοὶ ὑμῶν, διατί μεταχειρίζεσθε ἡμᾶς ὡς ξένους;» Ὅταν πάντα τὰ ἄτομα ἑνὸς ἔθνους γνωρίζωσι καλῶς τὸν κώδηκα τῶν νόμων, ὅστις διέπει αὐτά, εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ βλάπτωσιν ἄλληλα. Πολλῷ μᾶλλον ὅταν ὁ κώδηξ οὗτος ἦναι τὸ Εὐαγγέλιον. Τότε ἡ ψυχὴ καλῶς διευθύνεται, καὶ σπάνιον ἤθελεν εἶσθαι ὥστε καὶ αἱ πράξεις οὕτω πως νὰ μὴ διευθύνωνται. Ὅπου βασιλεύει ἡ ἁγνοια, βασιλεύουσιν ἐπίσης ἡ ἀταξία, ἡ πρόληψις, ἡ ἀφροσύνη καὶ ὅλαι αἱ μάστιγες ἐκεῖναι, αἵτινες μεταβάλλουσι τὴν γῆν εἰς ᾅδην κατοικούμενον ὑπὸ δαιμόνων καὶ καταδίκων.

Οὕτω δὲ συνδιαλεγόμενοι ἔρθασαν εἰς μικρόν τι χωρίον, κείμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς βουνοῦ, καθὼς πολλὰ τοιαῦτα ὑπάρχουσιν ἐν Ἱσπανίᾳ. Οἰκίαι χαμηλαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κόκκιναι καὶ πράσιναι ἐτάττοντο ἑλικοειδῶς εἰς δύω σειρὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, σχηματίζουσαι οὕτως ὁδὸν ἀνώμαλον λήγουσαν εἰς Ἐκκλησίαν ἧς τὸ ὀξὺ κωδωνοστάσιον ὑψοῦτο κατὰ τεσσαράκοντα πόδας ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν. Ὅταν ὁ κώδων ἤχει,

(101) Τοιοῦτος ἦν ὁ φανατισμὸς τοῦ Τορρεκουεμάδα, ὥστε ὁσάκις ἠναγκάζετο νὰ καταδικάσῃ αἱρετικόν τινα, προετοιμάζετο διὰ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς. Ἐμαστιγοῦτο δὲ μέχρις οὗ ἔβλεπε τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, (Βίος τοῦ Τουρρεκουεμάδα ὑπὸ Ponce de Leon).

βλέπων τις τὸ σύνολον τοῦ χωρίου τούτου, ἤθελεν ἐκλάβει αὐτὸν ὡς μέγιστον βόαν ἀνορθοῦντα τὴν κεφαλήν, συρίζοντα καὶ ἀκοντίζοντα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν κινουμένην αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ὅταν ἔφθασαν οἱ δύο ὁδοιπόροι, τὰ πάντα ἦσαν ἥσυχα. Ἦν σχεδὸν νύξ· οἱ χωρικοὶ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν, ἐδείπνουν σιωπηλῶς. Παιδία τινὰ ἔπαιζον ἐνώπιον τῶν ἡμικεκλεισμένων θυρῶν, ἐξ ὧν ἐξήρχετο ὀρεκτική τις εὐωδία ἁρλεκίνου, καὶ ποιμένες τινές, διήρχοντο βραδέως τὴν ῥάχιν τοῦ ὄρους φέροντες τὰς αἶγας αὐτῶν εἰς τὸν σταῦλον.

Ὁ ἀπόστολος δὲν εἶχεν ἔλθει εἰμὴ ἅπαξ ἢ δὶς εἰς τὸ χωρίον, καὶ τὰ μικρὰ παιδία, ἅπερ συνήθως ἐλαφρὰν ἔχωσι τὴν μνήμην δὲν ἀνεγνώρισαν αὐτόν. Διῆλθε λοιπὸν μετὰ τοῦ Ἐστεβὰν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ὁδοῦ χωρὶς οὐδεὶς νὰ διακόψῃ τὸ βῆμα αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ διήρχοντο ἐνώπιον χαμηλῆς τινος οἰκίας, ἧς τὸ καταῤῥέον ἐξωτερικὸν ἀνήγγελε τὴν δυστυχίαν, δυστυχίαν ἀμέριμνον, ἐστάθησαν συγχρόνως, ἐκπεπληγμένοι ὑπὸ φωνῶν ἀτάκτων νεανικῶν, ἀνδρικῶν, γεροντικῶν, ζωηρῶν καὶ τραχειῶν. Ὑπῆρχε βεβαίως πολὺς κόσμος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ παράδοξόν τι ἐν αὐτῇ συνέβαινεν. Οἱ ὁδοιπόροι ἠκροάσθησαν ἐπί τινας στιγμὰς καὶ ἤκουσαν λεπτὴν φωνὴν καθαρὰν λέγουσαν διὰ τόνου γυναικείας συμπαθείας, «Αὐτὸς ὁ πτωχὸς ὁ Παῦλος ἦτον τόσον καλὰ σήμερον τὸ πρωΐ!»

— Ὑπάρχει τις ἐνταῦθα, ἔχων τὴν ἀνάγκην ἡμῶν, εἶπεν ὁ ἀπόστολος ὠθῶν τὴν σκωληκόβρωτον θύραν, πάραυτα ὑποχωρήσασαν.

Ὁ Ἐστεβὰν εἰσῆλθε μετ' αὐτοῦ. Ἐντὸς ἀθλίου παραπήγματος, ἔνθα τὸ φῶς μόλις εἰσεχώρει, εἴκοσιν ὡς ἔγγιστα βοσκοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες παιδία καὶ νεάνιδες περιεκύκλουν ἄνθρωπον ἐνδεδυμένον πανηγυρικῶς καὶ καθήμενον ἐπὶ θρανίου ἐν θέσει χαριέσσῃ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦν λίαν ὠχρὸς καὶ ἐραίνετο κοιμώμενος. Ὁλόκληρος ἡ συνοικία τῶν βοσκῶν προεδρευομένη ὑπὸ τῆς ἀρχηγέτιδος, τῆς βασιλίσσης τῶν παραδόξων τούτων συντεχνιῶν περιεκύκλουν τὸν καθήμενον βοσκόν. Ἐν τῇ ἀφίξει δὲ τῶν ὁδοιπόρων, οὐδόλως ὁ κύκλος διεταράχθη· ἀλλ' ἡ ἀρχηγέτις, πολὺ σέβουσα τὸν μοναχόν, διέταξε νὰ φέρωσιν αὐτῷ κάθισμα ξύλινον τρίπουν τὸ μόνον τῆς συνοικίας. Ὁ Ἐστεβὰν ἔστη ὄρθιος.

— Τί σημαίνει τοῦτο; ἠρώτησε τῷ ἀποστόλῳ.

— Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπέθανε, καὶ ἐπιτελοῦσι τὰ τῆς κηδείας.

Βοερμός τις προχωρήσας πρὸς τὸν νεκρὸν, ἔθηκεν ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτοῦ κιθάριον. Ἔπειτα δὲ διὰ φωνῆς ὑψηλῆς καὶ ἀδιαντρόπου ἐξωμολογήθη ὅσα ἁμαρτήματα διέπραξεν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐσχάτως ἐκπνεύσαντος ἀδελφοῦ τῆς συνοικίας.

— Παῖζον, εἶπεν αὐτῷ μετὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐξομολόγησιν, καὶ ἂν κακὰ ἔπραξα, ἡ μουσική σου ἂς μὲ κάμῃ καλόν· ἂν δὲ καλὰ, μὴ κινηθῇς, καὶ θὰ πιστεύσω ὅτι εἶμαι συγχωρημένος.

Πρόδηλον ὅτι ὁ νεκρὸς οὐδόλως ὑπήκουσε, καὶ ὁ βοερμὸς ἀπετύρθη ἔχων τὴν συνείδησιν τόσον ἐλαφρὰν, ὅσον καὶ τοκογλύφος τις λαβὼν τὴν ἄφεσιν ἐπὶ τῷ ὑποσχέσει νὰ ἐπιστρέψῃ ὅσα ἔκλεψεν.

— Ὁποία βαρβαρότης! εἶπε χαμηλοφώνως ὁ Ἐστεβάν.

— Περιμείνατε, τέκνον μου, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, δὲν εἶναι μόνον τοῦτο.

Πραγματικῶς δὲ ἀροῦ πάντες οἱ τῆς συνοικίας ἐξωμολογήθησαν καὶ ἔλαβον τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν παρὰ τοῦ νεκροῦ, πάντες ἐνομίζοντο ἀθῶοι ὡς περιστεραί. Τὸ δωμάτιον ἐφωτίσθη ἐκ ῥητίνης δᾳδῶν· ὁ δὲ ἀπόστολος, ὅστις εἶχε, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, βαθείας τῆς ἰατρικῆς γνώσεις, καὶ ὅμως ἐθεώρει πρὸ πάντων τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ὡς δευτερεῦον, ἐξήταζε προσεκτικῶς τὸν νεκρόν.

— Τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου τούτου εἰσὶ πολὺ εὔκαμπτα, εἶπε χαμηλοφώνως τῷ Ἐστεβάν, καὶ ἡ χροιὰ αὐτοῦ οὐδεμίαν μεταβολὴν ὑπέστη, ἐκτὸς τῆς ὠχρότητος.

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Ἐστεβάν ἐξετάζων καὶ οὗτος.

Ἀλλὰ δὲν ἦν πλέον δυνατὸν αὐτοῖς νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς φυσιολογικὰς αὐτῶν παρατηρήσεις. Νεάνις τις ἤρξατο χορεύουσα ἐνώπιον τοῦ νεκροῦ ἱσπανικόν τινα χορὸν ἀναιδῆ καὶ ζωηρὸν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου πάντες οἱ τῆς συνοικίας ἤρξαντο χορεύοντες ἐπίσης μέχρις οὗ ἐσχημάτισαν χορὸν κύκλιον περὶ τὸν νεκρόν. Ἐκινοῦντο βραδέως ἐν ῥυθμῷ, ὡς θέλοντες νὰ συγχρονίσωσι τὰ βήματα αὐτῶν. Ἔπειτα δὲ ὁ χορὸς ἐγένετο ταχύτερος, καὶ συνωθοῦντο περιδινούμενοι. Βαθμηδὸν δὲ οὕτως ἐμψυχούμενοι, ἔθεντο πέρας εἰς τὴν ὄρχησιν διὰ στροφῆς τόσον ταχείας, ὥστε ἤθελέ τις ἐκλάβει αὐτοὺς ὡς δαίμονας. Αἴρνης δὲ τὸ μανιῶδες τοῦτο πλῆθος ἔστη κραυγάζον μεγαλοφώνως. Ὁ νεκρὸς ἀνατραπεὶς ἐκ τοῦ σκίμποδος κατέπεσεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περὶ αὐτὸν κύκλου, ἐπὶ

τῆς νεάνιδος, ἥττον εὐκινήτου τῶν ἄλλων, ἧς ὁ τελαμὼν ἐκρεμάσθη ἀπὸ τῶν μεταλλίνων κομβίων τοῦ ἐπενδύτου τοῦ ἀποθανόντος. Ἡ βοερμὶς ὀπισθεχώρησεν ἐν φρίκῃ καὶ ὁ νεκρὸς ἔπεσε πρηνής.

— Ἰησοῦ! ἀνέκραξεν ἡ ἀρχηγέτις, τί δυστυχία, πτωχὴ Μαρίκα, νὰ πέσῃ ὁ νεκρὸς ἐπάνω σου!

— Ναί· εἶπον οἱ ἄλλοι, μεγάλα δυστυχήματα τὴν περιμένουν, καὶ ἴσως ὁ θάνατος· ἐκτὸς ἂν θελήσῃ νὰ περάσῃ αὐτὴν τὴν νύκτα μὲ τὸν Παῦλον.

— Ἐγὼ, νὰ περάσω τὴν νύκτα μόνη μὲ ἕνα νεκρόν! ἐξεφώνησεν ἡ βοερμὶς περίτρομος. Ἐγὼ νὰ περάσω τὴν νύκτα μὲ τὸν Παῦλον διὰ νὰ ἴδω ὅλους τοὺς διαβόλους τῆς κολάσεως, ὅταν θὰ ἔλθουν νὰ χορεύσουν ἐμπρός του καὶ νὰ τὸν πάρουν (102)!

— Θὰ μείνω κ' ἐγὼ μαζύ σου, πτωχὴ Μαρικούλλα, εἶπεν ὑψηλός τις νεανίας, ὅστις ἠγάπα αὐτήν.

— Ὦ! πολὺ φοβοῦμαι! ἔλεγεν ἡ βοερμὶς κλαίουσα. Προτιμῶ νὰ ἀποθάνω, ἂν ὁ Παῦλος τὸ θέλῃ.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ βοερμοὶ συνεζήτουν τὸ σοβαρὸν τοῦτο ζήτημα, ὁ ἀπόστολος πλησιάσας πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ κύψας ὅπως ἀνεγείρῃ αὐτὸν, παρετήρησεν ὅτι πίπτων ὁ Παῦλος, ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ προσώπου μικρὰν πληγὴν αἱμάσσουσαν.

— Σιωπή, τέκνα μου! ἐκραύγασε διὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶναι νεκρός· περιμείνατε.

Αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο ὡς ἐκ μαγείας, καὶ πάντες οἱ βοερμοὶ διέμενον καθηλωμένοι εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν ὑπὸ εὐθους ἐκπλήξεως, εἶχον χορεύσει ἄνευ φόβου περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ ἐφοβοῦντο τὸν ἀναστάντα ἄνθρωπον. Ὁ ἀπόστολος δὲ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἐστεβὰν ἔθηκε τὸν Παῦλον ἐπὶ τοῦ θρανίου, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ φιάλην, ἣν οὐδέποτε ἐγκατέλειπεν ἔδωκε τῷ πάσχοντι ν' ἀναπνεύσῃ ἅλας ἀμμωνιακὸν, ἐν ᾧ ὁ Ἐστεβὰν ἔτριβε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν θέρμην καὶ τὴν ζωήν.

(102) Οἱ βοερμοὶ οὐδεμίαν θρησκείαν πρεσβεύουσιν, ἀλλὰ προσποιοῦνται ὅτι ἀσπάζονται τὴν τῆς χώρας, ἐν ᾗ διαμένουσιν. Εἰσὶ δὲ οἱ τὰ μάλιστα δεισιδαίμονες τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἂν τύχῃ νὰ ἐγγίσῃ τις τοῦ νεκροῦ, καθ' ἣν στιγμὴν τελεῖται ὁ παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτοῦ χορὸς, ὅπως φυγαδεύσωσι τοὺς δαίμονας, χρεωστεῖ νὰ διανυκτερεύσῃ μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἴδῃ αὐτοὺς ἐρχομένους νὰ παραλάβωσιν αὐτόν.

Μετά τινα δὲ λεπτὰ ὁ βοεμὸς ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς· τὸ πρόσωπον ἐχρωματίσθη αἰφνιδίως, καὶ ἡ ἀντενέργεια ἠπείλει ἀποπληξίαν. Τότε δὲ ὁ μοναχὸς διηρέθισε τὴν πληγὴν ὅπως ῥεύσῃ αἷμα, καὶ διέταξε τὸν Ἐστεβὰν νὰ τρίψῃ δυνατὰ τὰ κάτω ἄκρα τοῦ πάσχοντος. Πάραυτα δὲ οὗτος ἀνέπνευσεν ἐλευθέρως, ἠνέῳξε βραδέως τοὺς βεβαρυμένους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ περιέφερε τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐν ἐκστάσει εὐήθει. Εἶχε σωθῇ. Οὐδὲν ἕτερον εἶχεν ἢ λειποθυμίαν, ἣν ἠκολούθησε ληθαργία προελθοῦσα ἐξ ὑπερβολικῆς μέθης. Ἀλλὰ βλέποντες ζῶντα ἐκεῖνον, οὗτινος εἶχον ἐπιτελέσει τὰ τῆς κηδείας οἱ βοεμοὶ ἐγονυπέτησαν, καὶ οἱ νεώτεροι ἤρξαντο τρέχοντες εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ κράζοντες ὅτι ὁ ἅγιος εἶχε θαυματουργήσει. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀναστάς, ἀδύνατος εἰσέτι, καὶ μόλις κρατούμενος ἐπὶ ποδός, ἠσπάσθη τὰς χεῖρας τοῦ ἀποστόλου λέγων αὐτῷ,

— Ἤμην νεκρός, καὶ σεῖς μὲ ἀνεκαλέσατε ἐκ τῶν τόπων τοῦ σκότους.

— Οὐχί ἐγώ, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἀλλὰ μόνος ὁ Θεός!

— Πάτερ μου, ἠρώτησεν αὐτῷ ὁ Ἐστεβὰν λατινιστί, ἵνα μὴ ἐννοήσωσιν αὐτοὺς οἱ ἄλλοι, διὰ τί ἀφίνετε αὐτοὺς νὰ πιστεύωσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦν νεκρὸς καὶ ἀνέστη;

— Τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος, ὁ ὄχλος οὗτος δὲν εἶναι ὥριμος ὅπως ἐννοήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν προσεπάθει τις νὰ ἐξηγήσῃ αὐτῷ φυσιολογικῶς τὸ φαινόμενον τοῦτο, ἤθελε πιστεύσει τοῦτο ὡς μαγεία καὶ ἡμᾶς ὡς μάγους. Ἂς ἀφήσωμεν λοιπὸν αὐτῷ τὴν ἀφελῆ αὐτοῦ πίστιν· αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη παρηγορία του. Τὸ διαφωτίσαι τὸ λογικὸν λαοῦ τινος, καὶ βελτιῶσαι αὐτὸν διὰ τῆς ἐπιστήμης οὐκ ἔστιν ἔργον μιᾶς ἡμέρας, καὶ πρὸ πάντων ὅτε, πρὸ πολλοῦ ἤδη καιροῦ, ἐνόθευσέ τις τὰ φυσικὰ αὐτοῦ ὁρμέμφυτα. Εὐκόλως ἐκτυποῖ τις ἐπὶ ὑφάσματος λευκοῦ, ἀλλ' ἐπὶ ὑφάσματος ἐζωγραφημένου ἤδη, χρεωστεῖ ἐν πρώτοις νὰ ἐξαλείψῃ τὰ χρώματα, ὅπως ἐπιθέσῃ ἕτερα νέα.

— Ἀνάγκη λοιπόν, ὥστε ὁ λαὸς νὰ μένῃ ἐν αἰωνίᾳ ἀγνοίᾳ!

— Οὐχί, τέκνον μου, οὐδαμῶς· ἀλλὰ σταγὼνες ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσιν.

Ἐν τούτοις δέ, διαδοθείσης τῆς φήμης τοῦ θαύματος, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐγκαταλιπόντες πάραυτα τὰς οἰκίας αὐτῶν ἔσπευσαν, ὡς καὶ τὰ παιδία, ἵνα ἴδωσι τὸν ἅγιον ὅστις εἶχεν ἀναστήσει τὸν νεκρόν.

Εὐεργετήσας δὲ τοὺς βοεμοὺς καὶ παραινέσας αὐτούς, ἵνα παραιτηθῶσι τῆς κλοπῆς καὶ τοῦ φόνου, παραινέσεις, ἃς πάντοτε ἤκουον μετὰ συγκινήσεως, καὶ ἃς ὅμως ἐλησμόνουν πάραυτα συνεπείᾳ τῆς ἀγρίας αὐτῶν φύσεως, τῶν ἐρριζωμένων αὐτῶν ἕξεων καὶ τῆς δυσκολίας, ἣν ἀπήντων θέλοντες νὰ ζήσωσιν ἄλλως, ὁ ἀπόστολος ἐξῆλθεν, ὅπως ὑπάγῃ εἰς τὸ χωρίον νὰ συνδράμῃ καὶ παρηγορήσῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τεθλιμμένους, καὶ διανείμῃ αὐτοῖς χρήματα, εὐεργεσίαν πολύτιμον διὰ τοὺς πτωχοὺς τούτους δουλοπαροίκους τῶν μοναστηρίων, οἵτινες εἶχον ἄρτον καὶ ζωμόν, ἀλλ' οὐδέποτε καὶ ἀργύριον.

Οἱ ὁδοιπόροι δὲν ἔλαβον τὸν κόπον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς οἰκίας· πλῆθος δὲ πυκνὸν ἔσπευσεν, ὅπως ὑποδεχθῇ αὐτούς, καὶ προσερχομένου τοῦ ἁγίου, διηρέθησαν δύο στίχους, ὅπως ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν διάβασιν. Οὗτος δὲ ἱστάμενος ἐνώπιον ἑκάστου, ἠρώτα αὐτῷ περὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν θλίψεων αὐτοῦ· καὶ τοῖς μὲν πάσχουσι καὶ τεθλιμμένοις ἔδιδε φάρμακα καὶ συμβουλάς, τοῖς δὲ κακῶς ἐνδεδυμένοις χρήματα, ὅπως ἀγοράσωσιν ἐνδύματα· ἀλλ' ἐδίδασκεν εἰς ὅλους τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν ὑποταγήν. Ἡ μεμψιμοιρία, ἔλεγεν αὐτοῖς, καὶ ἡ ἀγανάκτησις τῆς ψυχῆς οὐδὲν θεραπεύουσιν, ἀλλ' ἔτι βαρύτερα τὰ δεινὰ ἀποκαθιστῶσιν. Ὁ δὲ ὁρμητικὸς Ἐστεβάν, καίτοι δεινὸς φιλόσοφος τείνων πρὸς τὴν ἀναμόρφωσιν, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ θαυμάσῃ τὴν βαθεῖαν τοῦ ἀποστόλου σοφίαν. «Οὕτως, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἐστεβάν, ἐχρεώστουν νὰ ὦσι πάντες οἱ ἀναμορφωταὶ νηφάλιοι καὶ καρτερικοὶ εἰς τὰς πράξεις, ἐν ὑπομονῇ ἀπεκδεχόμενοι τὸ ἀποτέλεσμα· οὕτω μόνον ἀναγεννᾷ τις λαὸν τινά.

Σκηνὴ συγκινητικὴ ὑπῆρξεν ἡ διάβασις τοῦ ἀποστόλου διὰ μέσου τοῦ καταδυναστευομένου ἐκείνου καὶ ἐνθουσιώδους πλήθους, ἀκτὶς ἡλίου καταπεσοῦσα ἐπὶ τοῦ σκότους τῶν ἁπλῶν ἐκείνων ἀλλὰ θερμῶν ψυχῶν.

— Φραγκίσκη, ἔλεγε νεανίας τις τῇ ἑαυτοῦ συζύγῳ, τὸ παιδί μας θὰ γίνῃ εὔμορφο καὶ δυνατό· ὁ ἀπόστολος τὸ εἶδε καὶ ἐφίλησε τὸ χεράκι του.

— Ὁ θερισμὸς θὰ ἦναι καλός, ἔλεγεν ἕτερός τις, ὁ ἀπόστολος μᾶς ἐπισκέπτεται, καθ' ὃν καιρὸν τὰ ἀστάχυα ἀρχίζουν νὰ γίνωνται μεστά.

— Δὲν φοβούμεθα πλέον ἀπὸ τοὺς κεραυνούς, ἔλεγε τρίτος τις. Ὁ ἀπόστολος διερχόμενος ἐστάθη ἐνώπιον τῆς θύρας μου.

— Ὁ Θεὸς θὰ σᾶς εὐλογήσῃ, ἐπειδὴ εἶσθε καλοὶ καὶ θὰ εὐτυχήσητε· διότι δὲν ἐπράξατε τὸ κακόν.

— Πάτερ μου, ἐκραύγασε νεαρά τις γυνὴ κλαίουσα, ἥτις ἔφερεν

ἐν ταῖ. ἀγκάλαις αὐτῆς δύο δίδυμα, ἔβαλαν τὸν ἄνδρα μου εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἦτο μαῦρος βαπτισμένος, καὶ δὲν ὑπῆγεν εἰς τὴν λειτουργίαν, διὰ νὰ μὲ φυλάξῃ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγέννησα αὐτὰ τὰ δύο παιδία.

Ὁ ἀπόστολος ὕψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν θλιβερὸν βλέμμα.

— Ἔχε ὑπομονὴν, θύγατερ, εἶπε τῇ πτωχῇ γυναικί, ὁ σύζυγός σου θὰ σοὶ ἀποδοθῇ. Πίστευε εἰς τὸν Θεὸν, ὅττις θὰ σὲ παρηγορήσει καὶ ἐγὼ θὰ φροντίσω διὰ σὲ, ἐννοεῖς;

— Καὶ τῷ ὄντι ἅγιος εἶναι, εἶπε χαμηλοφώνως γραῖά τις γυνὴ, δὲν φοβεῖται τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

— Γύναι, εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἀκούσας αὐτὴν, ὅστις ἀληθεινὰ πιστεύει εἰς τὸν Θεὸν, οὐδὲν φοβεῖται.

Τοιουτοτρόπως παρῆλθεν ἡ ἡμέρα ἐκείνη.

Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ὁδηγὸς αὐτοῦ ἐδέχθησαν τροφάς τινας, τὰς ὁποίας προσήνεγκον αὐτοῖς, καὶ εὗρον τὸ μέσον να πληρώσωσιν αὐτὰς ἑκατονταπλασίως. Ἔπειτα δὲ ἀπεμακρύνθησαν ἐν μέσῳ τῶν ζωηρῶν εὐλογιῶν, ὅπως ὑπάγωσι νὰ διέλθωσι τὴν νύκτα ἔν τινι τῶν ποιμενικῶν καλυβῶν, τὰς ὁποίας ἀνήγειρον οἱ ποιμένες ἐκ φυλλωμάτων ἐπὶ τοῦ ὄψους τοῦ ὄρους, ἵνα διαχειμαζωσιν ἐν αὐταῖς μετὰ τῶν ποιμνίων αὐτῶν.

ΙΔ'.

Καὶ πάλιν ὁ Ἰησοῦς.

Ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Δολόραν, ἣν ἀφήσαμεν διευθυνομένην πρὸς τὸ καπηλεῖον.

Ἀφικομένη κατὰ τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ τῶν Βοεμῶν εὐκόλως ἀνεγνώρισε τὴν ἐπιγραφὴν τῆς *Καλῆς Τύχης*.

Ἐντὸς τοῦ καπηλείου ὀλίγος κόσμος εἰσέτι ὑπῆρχεν. Μοναχοί τινες ἐκένουν συνδιαλεγόμενοι τὰ πλήρη οἴνου αὐτῶν κύπελλα, καὶ εἰς γωνίαν τινὰ τῆς τραπέζης, ἀνὴρ καὶ γυνὴ ρακένδυτοι ἔτρωγον τεμάχιον μέλανος ἄρτου μετὰ κρομμύων ὠμῶν, ἔχοντες ἐνώπιον αὐτῶν δύω ποτήρια ἐκ κασσιτέρου καὶ ἓν μέτρον οἴνου κοινοτάτου. Τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων μικρὰ ἀνημμένα κηρία προέρριπτον ἐν τῇ σκοτεινῇ αἰθούσῃ τὴν ἀμφίβολον αὐτῶν λάμψιν. Ἐκ τῆς ἡσυχίας δὲ ἥτις ἐβασίλευεν ἐν αὐτῇ ἐνεθαρρύνθη ὀλίγον ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ· ἀλλ' ἐδίστασεν ἐπί τινα λεπτὰ, διότι δὲν ἔβλεπε τὴν Σάπαν, καὶ δὲν ἐγνώριζε πρὸς τίνα νὰ ἀποτανθῇ. Ἡ Σάπα δὲ ἐφάνη πάραυτα ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ μαγειρείου, καὶ ἡ Δολόρα λαβοῦσα θάρρος

ὥθησεν τὴν θύρα καὶ ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν νεαρὰν ξενοδόχον. Πλησιάσασα δὲ πρὸς αὐτὴν ἀπεκαλύφθη ὀλίγον καὶ ἡ Σάπα ἀνεγνώρισεν αὐτὴν ἀμέσως. Ἀλλὰ καὶ ἡ Δολόρα ἐπίσης ἀνεγνώρισε τὴν νεάνιδα, ἥτις εἶχε χρησιμεύσει ὡς γραμματοκομίστρια εἰς τὴν φρικτὴν συνωμοσίαν, ἧς ἦν θῦμα, καὶ ὀπισθεχώρησε μετὰ τρόμου. Ἡ Σάπα ἐθεώρησε τότε αὐτὴν δι' ὕφους ἱκετευτικοῦ, καὶ ἐν ἑτοιμότητι πνεύματος ὅλως Ἀνδαλουσιανοῦ, ἔλαβε ζωηρῶς τὴν χεῖρα αὐτῆς, καὶ προσεποιήθη, ὅτι ἠσπάζετο αὐτὴν ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν.

— Σὺ εἶσαι, πτωχή μου Ἄννα! εἶπε φαιδρῶς· τίς θὰ μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἤθελον λάβει τὸ εὐτύχημα νὰ ἴδω σήμερον τὴν καλὴν αὐτὴν ἐξαδέλφην! Ἐλθὲ λοιπὸν, προσέθηκε, σύρουσα τὴν Δολόραν ἐν τῷ σκοτεινῷ καὶ στενῷ χωρίσματι, ἔνθα παρεσκεύαζε τὸν *ἀρλεκῖνον*, ἐλθὲ νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς καλῆς θείας μου καὶ τῶν ἀδελφῶν σου... πτωχή μου Ἀννίκα. Πόσον εἶμαι εὐχαριστημένη ὅτι σὲ βλέπω!

Διὰ τῆς μωρολογίας ταύτης ἡ Σάπα προϋφύλαξε τὸν Δολόραν ἀπὸ τῶν βλεμμάτων τῶν θαμώνων· αὕτη δὲ μόλις στηριζομένη ἕνεκα τῆς συγκινήσεως, ἐκάθισεν ἐπί τινος παλαιοῦ θρανίου ἔν τινι γωνίᾳ.

— Λάβετε θάρρος, καλή μου δεσποινὶς, εἶπεν αὐτῇ χαμηλοφώνως ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κόκου γονυπετοῦσα σχεδὸν, λάβετε θάρρος καὶ μὴ φοβεῖσθε διόλου. Εἶμαι ἑτοίμη νὰ θυσιάσω τὴν ζωήν μου ὑπὲρ ὑμῶν. Ἀλλὰ, προσέθηκε βλέπουσα τὴν Δολόραν ἐνθαρρυνομένην ὀλίγον, προσποιήθητε ὅτι συνομιλεῖτε μετ' ἐμοῦ, ὡς ἂν νὰ ἦσθε ἐξαδέλφη μου. Πρέπει ν' ἀπατήσωμεν τοὺς κατασκόπους.

Τὴν στιγμὴν ταύτην μοναχός τις ἐζήτησεν οἶνον, καὶ ἡ Σάπα ἔσπευσε ζωηρὰ καὶ εὐκίνητος νὰ προσφέρῃ αὐτῷ.

— Αὕτη ἡ πτωχὴ μικρὰ ἐξαδέλφη, εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα ἥτις ἐδείπνει εἰς τὴν γωνίαν τῆς τραπέζης, πόσον εὐγενὴς εἶναι ἐλθοῦσα νὰ μὲ ἴδῃ!

Ἀλλ' ἡ γυνὴ αὕτη ἐγνώριζε τὴν Δολόραν, ἣν ἡ Κουλεβρίνα. Ὁ δὲ Μανοφίνας, ὅστις ἐδείπνει μετ' αὐτῆς, εἶχεν ὀλιγώτερον μνημονικόν. Μόναι αἱ γυναῖκες κατέχουσι τὴν, ὡς ἡ διάνοια, ταχεῖαν ταύτην ἐξυδέρκειαν.

Ἡ *σερέντα* ἠμείδιασεν ἡδέως, ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν. Μετά τινα δὲ λεπτὰ, ὁ Μανοφίνας ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῇ, καὶ τότε ἡ Κουλεβρίνα πλησιάσασα πρὸς τὴν Σάπαν,

— Πρόσεχε καλὰ διὰ τὴν ἐξαδέλφην σου, εἶπε, καὶ ἂν λάβῃ ἀνάγκην ἀπὸ ἐμὲ, ἀπὸ τὸν Μανοφίναν, γνωρίζεις ποῦ θὰ μᾶς εὕρῃς.

Ἡ Σάπα ἐθεώρησεν αὐτὴν ἔκπληκτος.

— Γνωρίζω τὴν *ἐξαδέλφην* σου, προσέθηκεν ἡ *σερέντα* τονίζουσα τὴν λέξιν «ἐξαδέλφην.»

— Κουλεβρίνα, εἶπεν ἡ Σάπα, πρόσεχε τοὐλάχιστον.

— Διὰ τί φοβεῖσαι; ἐπανέλαβε χαριέντως ἡ βοεμὶς, αὐτὴ εἶναι προστατευομένη τοῦ ἀποστόλου Τὴν ἀγαπᾷ, ὅσον καὶ Σύ . . . Ἐνθυμοῦ μόνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σοὶ εἶπα. Ἅμα λάβῃ ἀνάγκην ἀπὸ ἡμᾶς, ἐλθὲ νὰ μᾶς ζητήσῃς. Ὑγείαινε.

Ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἡ σύντροφος αὐτοῦ ἀνεχώρησαν.

— Δεῖξόν μας τὴν ἐξαδέλφην σου, Σάπα, εἶπε παχύς τις μοναχὸς προγάστωρ, ὅστις ἤρξατο φαιδρυνόμενος ὑπὸ τῶν ἀτμῶν τοῦ οἴνου. Εἶναι εὔμορφος καθὼς καὶ σὺ, μικρά μου;

— Ὦ! τὸ πτωχὸν τὸ κοράσιον! ἀφήσατέ το ἥσυχον, εἶπεν ἡ Σάπα. Εἶναι δειλὸν ὡς ἀρνίον.

— Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει νὰ ἦναι ὡραῖον!

— Θὰ τὴν ἰδῆτε, ἀφοῦ κοιμηθῇ, ἐπέφερεν ἡ Σάπα διευθετοῦσα τὰς οἰνοχόας αὐτῆς. Ἔρχεται μακρόθεν πεζὴ καὶ εἶναι πολὺ ἀποκαμωμένη.

Ἡ ἄφιξις πολυαρίθμων ἐργατῶν ἐλθόντων, ἵνα δειπνήσωσιν ἔθηκε πέρας εἰς τὸν διάλογον τοῦτον. Ὁ μοναχὸς ἐξηκολούθησε πίνων. Ἡ δὲ Σάπα, ἀφοῦ ἐξυπηρέτησεν ὅλους αὐτῆς τοὺς θαμῶνας μετὰ ζωηρότητος καὶ ἐπιδεξιότητος ἀξιοσημειώτου, ἐπωφελήθη ἐκ τῆς γενικῆς ἐνασχολήσεως τοῦ τρώγειν καὶ τοῦ θορύβου τῶν πεναλέων ἐκείνων χειλέων, ὅπως συνδιαλεχθῇ χαμηλῇ τῇ φωνῇ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ.

— Σάπα, ἠρώτησεν ἡ Δολόρα συνελθοῦσα ὀλίγον ἐκ τῆς πρώτης αὐτῆς δυσπιστίας, γνωρίζεις τὸν μοναχὸν Ἰοσήν;

— Χριστέ μου! ἂν τὸν γνωρίζω! Αὐτὸς εἶναι ἅγιος ἄνθρωπος, κυρία . . . μολονότι φέρει τὸ ἔνδυμα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, προτέθηκε χαμηλοφώνως. Ἦλθε χθὲς καὶ μὲ εἰδοποίησεν ὅτι, ἂν ἔλθητε νὰ τὸν ζητήσητε, πρέπει νὰ ὑπάγω νὰ τὸν φωνάξω.

— Ἄ! ἐξέφερεν ἡ Δολόρα ἐλευθερώτερον ἀναπνέουσα, δὲν μ' ἠπάτησε λοιπόν.

— Καὶ ἐμὲ, εἶπεν ἡ Σάπα κλαίουσα σχεδὸν, μ' ἐσυγχωρήσατε τοὐλάχιστον;

— Μάλιστα, σοὶ συγχωρῶ, ἂν καὶ πολὺ μ' ἔβλαψες.

— Ἀλλοίμονον! ἠγνόουν τί ἔπραττον! ὑπήκουον μόνον. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὶ ἀναγκάζεταί τις νὰ πράξῃ διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ζωήν του!

— Πτωχὸν τέκνον! ὕπαγε, σὲ κράζουσι· μὴ φροντίζῃς περὶ ἐμοῦ, ὑπηρέτησον τοὺς πελάτας σου, ἵνα μηδὲν ἐννοήσωσιν.

Ἡ Σάπα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αἴθουσαν, προσέφερεν ἑκάστῳ ὅ,τι ἐζήτησε καὶ ἐπανῆλθεν ἔπειτα παρὰ τῇ Δολόρᾳ, ἥτις ἦν καθ' ὑπερβολὴν ὠχρὰ ἐκ τῆς πείνης.

— Δός μοι κἄτι νὰ φάγω, εἶπεν, ἀποθνήσκω τῆς πείνης.

— Χριστέ μου! ἐπέφερεν ἡ Σάπα, διὰ τί δὲν τὸ ἐλέγατε ἀρχήτερα; Κυρία, ἰδοὺ, ὅ,τι ἔχω ἐδὼ εἶναι ἰδικά σας.

Συγχρόνως δὲ προσέφερεν αὐτῇ κύμβην *σκολάτας* ἑτοίμης πάντοτε διὰ τοὺς μοναχοὺς τοὺς διαβαίνοντας ἐκεῖθεν. Μόλις δὲ ἡ Δολόρα εἶχε τελειώσει τὸ λιτὸν αὐτῆς πρόγευμα, ὅτε θόρυβος ἔκτακτος ἠκούσθη ἐν τῷ ἑστιατωρίῳ, καὶ ἠγέρθη ὅπως ἴδῃ. Πάντες ἵσταντο ὄρθιοι ἐνώπιον τοῦ εὐνοουμένου τοῦ ἱεροῦ ἐξεταστοῦ. Μηδὲ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου τὰ τέκνα ἐφοβοῦντο νὰ προσφέρωσι τῷ νέῳ Δομινικανῷ τὴν πάνδημον ταύτην ἔνδειξιν τῆς ὑποταγῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ. Ὁ Ἰοσὴς διῆλθεν ἀγέρωχος καὶ ὑπερήφανος διὰ μέσου τῶν ὑποκεκλιμένων ἐκείνων ἀνθρώπων· τὸ κατώτερον αὐτοῦ χεῖλος ἀνεστάλη περιφρονητικῶς καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐξεφράζετο βαθύτατον μῖσος. Ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἡ Δολόρα ὕψωσε πρὸς αὐτὸν τὸ ὡραῖον αὐτῆς πρόσωπον πλῆρες θλίψεως καὶ ἀγωνίας.

— Ἀπὸ τώρα ἐδώ! εἶπεν ὁ Ἰοσὴς ἀναγνωρίζων αὐτήν.

— Ἀπὸ τώρα; ἀπεκρίθη ἐκείνη μετὰ γλυκύτητος, ἡ ἐρώτησις αὕτη, πάτερ μου, ὁμοιάζει πρὸς ἐπίπληξιν. Μήπως ἀπὸ τώρα καὶ ὑμεῖς μετενοήσατε διὰ τὴν προστασίαν, ἣν μοὶ ἐπιδαψιλεύσατε;

— Οὐχὶ βεβαίως, δυστυχὲς τέκνον, εἶπεν ὁ νεαρὸς μοναχός. Ὅ, τι ὑπεσχέθην, θέλω τηρήσει ἐξ ὅλης καρδίας. Ἀλλὰ μὴ θαυμάζητε διὰ τὴν ἔκπληξίν μου, δὲν μοὶ εἴπετε χθὲς ὅτι ἔχετε ἐν ἄσυλον;

— Οὕτως ἐνόμιζον, πάτερ μου· ἀλλ' εἶμαι κατηραμένη ὡς ὁ Κάϊν. Ἀνεχώρησεν ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐζήτουν, ἢ ἴσως ἀπέθανεν. Διῆλθον τὴν νύκτα ἐντὸς τῶν καλαμῶν, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου προϋμηθεύθην τὴν ἑσπέραν ταύτην τὰ εὐτελῆ ταῦτα ἐνδύματα, ἵνα μὴ ἀναγνωρισθῶ.

— Καὶ πολὺ καλῶς ἐποιήσατε, τέκνον μου· σήμερον εἶσθε μᾶλλον ἢ ἄλλοτε ἐκτεθειμένη· ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ προβλέψω ἐγὼ, καὶ οὐδείς, ἐλπίζω, προσέθηκε θλιβερῶς μειδιῶν, θέλει ὑποπτευθῆ ὅτι ὁ δομινικανὸς Ἰοσὴς ἔδωκεν ἄσυλον εἰς γυναῖκα καταδιωκομένην ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Πάτερ μου, ἐπέφερεν ἡ Δολόρα ὀλίγον ἀνήσυχος, διότι πρό τινος καιροῦ συνέβαινον αὐτῇ πράγματα τόσον παράδοξα, ὥστε εὐλόγως ἠδύνατο ν' ἀμφιβάλλῃ, ποῦ λοιπὸν θὰ μὲ ὁδηγήσητε;

— Δυσπιστεῖς εἰς ἐμὲ, Δολόρα; ἠρώτησεν ὁ Ἰοσὴς προσηλώσας ἐπ' αὐτῆς τὸ διάπυρον καὶ πλῆρες εἰλικρινείας αὐτοῦ βλέμμα.

— Ὦ! συγχωρήσατέ μοι, εἶπεν ἐκείνη συνάπτουσα τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῇ ζωῇ βῆμά μου εἰς ἄβυσσον μὲ φέρει· καὶ ὅ-

μως... ὤ! σᾶς πιστεύω! σᾶς πιστεύω! ἐὰν ἠθέλετε νὰ μὲ προδώσητε, δὲν θὰ μὲ ἐνητενίζετε οὕτως.

— Δυστυχὲς ἀθῶον κοράσιον! Δὲν ἔχεις ἄλλην ἐγγύησιν τῆς καλῆς διαθέσεώς μου, εἰμὴ τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ βλέμματός μου; Γνωρίζεις ἂν δὲν ἦμαι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κρύπτουσι καρδίαν τίγρεως ὑπὸ μορφὴν ἀγγέλου; Οὐδέν τι πλέον ὑπάρχει, μηδὲ προαίσθημά τι μυστικὸν, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ εἴπῃ ὅτι ἡ ὑπόθεσίς σου εἶναι καὶ ἰδική μου, ὅτι θὰ σὲ ὑπερασπισθῶ ὡς ἰδίαν μου ἀδελφὴν γνησίαν καὶ ὅτι ἡ αὐτὴ κοιλία ἐβαστασεν ἡμᾶς;

— Πράξατε δι' ἐμὲ ὅ,τι θέλετε, εἶπεν ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ γονυπετοῦσα σχεδὸν ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου ἀνθρώπου.

Δύο δάκρυα πικρά, ἀναβρωτικά, δάκρυα ἐπὶ πολὺν χρόνον κρατούμενα, ἅτινα ἀναβρύουσιν, ἔστιν ὅτε, ἀκουσίως ἐκ τῆς τὰ μάλιστα ἐνεργητικῆς καρδίας, ἔρρευσαν βραδέως ἐκ τῶν μακρῶν βλεφαρίδων τοῦ Ἰοσὴ ἐπὶ τῶν ὠχρῶν καὶ ὀλίγον ἰσχνῶν αὐτοῦ παρειῶν.

— Κλαίετε, πάτερ μου; εἶπεν ἡ νεᾶνις συγκεκινημένη. Ὦ! καὶ ὑμεῖς ἐπίσης δὲν ἔπρεπε νὰ γεννηθῆτε εἰς τὸν σιδηροῦν τοῦτον αἰῶνα!

— Ὁ Θεὸς, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσὴς, βίπτει ἡμᾶς ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς γῆς ὅταν θέλῃ, καὶ δι' ὅ,τι θέλει, διὰ νὰ καταδιώκωμεν ἢ διὰ νὰ ὑποφέρωμεν· καὶ τὸν ὑποφέροντα μεταχειρίζεται ἐνίοτε ὡς ὄργανον τῆς αἰωνίου αὐτοῦ δικαιοσύνης. Ἰδοὺ διὰ τί, Δολόρα, σὺ καὶ ἐγὼ ζῶμεν εἰς τὸν σιδηροῦν τοῦτον αἰῶνα.

— Θεέ μου! εἶπεν ἡ νεᾶνις. Ἡ θλῖψις ὑμῶν μὲ καταστρέφει, καὶ ὅμως πιστεύω εἰς ὑμᾶς, καὶ θὰ ὑπάγω ὁπουδήποτέ με ὁδηγήσητε... Ἔπειτα, προσέθηκε μετά τινος δισταγμοῦ, ἔχω νὰ ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ περὶ ἑτέρου τινὸς πράγματος

— Ὁμίλει εἶπεν ὁ Ἰωσὴς σχεδὸν μαντεύων.

— Εἶμαι μνηστὴ τοῦ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βαργας.

— Τὸ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσὴς πνίγων θλιβερὸν ἀναστεναγμόν· ἔστο ἥτυχος, ὁ δὸν Ἐστεβὰν εὑρίσκεται ἐν ἀσφαλείᾳ.

— Ἐσώσατε καὶ αὐτὸν ἐπίσης, ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις ἐν χαρᾷ.

— Οὐχὶ ἐγὼ, ἀλλὰ πάντοτε ἡ αἰώνιος δικαιοσύνη. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κύριος ὁ διατάττων, ἐγὼ δὲ ἡ χεὶρ ἡ ὑπακούουσα.

— Ὦ πάτερ μου, ἐστὲ εὐλογημένος, διότι μοὶ διεσώσατε τὸν Ἐστεβάν μου.

Ταῦτα πάντα ἐλέχθησαν χαμηλοφώνως ἐν τῷ μαγειρείῳ, καθ' ὃν καιρὸν ἡ Σάπα εἰσήρχετο καὶ ἐξήρχετο φέρουσα ἐδέσματα καὶ οἶνον τοῖς συνδαιτυμῶσι τοῦ καπηλείου... καὶ τοιοῦτον ἦν τὸ πρὸς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς ἱεροεξεταστὰς σέβας, ὥστε οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ θεωρήσῃ ἄτοπον τὴν μικρὰν ταύτην συνομιλίαν τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ μετὰ τῆς ἐξαδέλφης τῆς Σάπας. Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ὁ Κόκος εἰσῆλθεν ἐν τῷ καπηλείῳ καὶ ὁ Ἰοσὴς ἔλαβεν αὐτὸν κατὰ μέρος.

— Κόκο, εἶπεν αὐτῷ, καθ' ὃν καιρὸν ἡ ἀδελφή σου ὑπηρετεῖ, ἀκολούθησόν μοι μετὰ τῆς νεάνιδος ταύτης μέχρι τῆς ἐξόδου τῆς πόλεως.

— Ἂς γίνῃ καθὼς διατάττει ἡ Ἁγιότης σας, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος ὑποκλινόμενος, ἀλλὰ μήπως θὰ περάσητε ἀπὸ τὴν αἴθουσαν ἡ ὁποία εἶναι πλήρης ἀνθρώπων;

— Σὺ καὶ ἐγὼ θὰ διέλθωμεν διὰ τῆς αἰθούσης μόνοι· ἡ δὲ νεᾶνις θὰ ἐξέλθῃ διὰ τῆς μικρᾶς θύρας τῆς ἀδελξόδου.

Πραγματικῶς δὲ ὑπῆρχεν ἐν τῷ μαγειρείῳ θύρα τις συγκοινωνοῦσα μετά τινος χαμηλοῦ δωματίου, ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο ὁ *algouazil*, καὶ ἤνοιγεν εἴς τινα ἀδιέξοδον. Ὁ δομινικανὸς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ καπηλείου συνοδευόμενος πάντοτε διὰ τῶν εὐλαβῶν χαιρετισμῶν τῆς εὐγενοῦς ὁμηγύρεως, καὶ ὁ Κόκος ἔρθασε παρ' αὐτῷ μετά τινα λεπτά. Ὑπῆγον ὁμοῦ ὄπισθεν τῆς οἰκίας καὶ εἰσῆλθον διὰ τῆς στενωποῦ. Ἡ Δολόρα ἦν ἑτοίμη ν' ἀναχωρήσῃ. Ἀπεχαιρέτησε τὴν Σάπαν καὶ ἠκολούθησε τὸν Ἰοσὴν, ὅστις ἐχρησίμευεν αὐτοῖς ὡς ὁδηγὸς, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Κόκος ἠγνόει εἰς ποῖον μέρος ἔμελλε νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ.

— Δὲν φοβεῖσαι τοὐλάχιστον! εἶπεν ὁ Ἰοσὴς σφίγγων τὴν τρέμουσαν χεῖρα τῆς Δολόρας Ἀργόζου.

— Ἴδατε, εἶπεν ἐκείνη στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ ἐν εὐγενεῖ ἐμπιστοσύνῃ.

Ἐξῆλθον καὶ οἱ τρεῖς ἐκ τοῦ καπηλείου, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἐνόησεν.

ΙΕ'.

Ἡ ἡγουμένη τῶν Καρμηλιτίδων.

Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν τῷ καπηλείῳ τῆς *Καλῆς Τύχης*, ἄλλου εἴδους σκηνὴ ἐλάμβανε χώραν ἐν τῇ Μονῇ τῶν Καρμηλιτίδων. Ἡ ἡγουμένη ἐκ πριγκηπικῆς σχεδὸν εἰκογενείας καταγομένη τῆς τῶν δουκῶν δὲ Λέρμα, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὡς τοιαύτη ἐκλεχθεῖσα, καίτοι νεαρὰ οὖσα, ἐθρονίζετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐν τῷ μέσῳ τινῶν τῶν ἑαυτῆς εὐνουμένων. *Ἐνθρονίζετο*, λέγομεν, κυριολεκτικῶς· διότι ἡ ταπεινὴ αὕη θυγάτηρ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου μεγαλοπρεποῦς ἐξ ἐπιχνόου, ὑψουμένου ἐπὶ σανιδώματος βαθμίδων τινῶν καὶ ἐστεμμένου ὑπὸ σκιάδος χρυσῆς. Παρ'

αὐτῇ δὲ ἐφαίνετο ἡ ποιμαντορικὴ ῥάβδος, σῆμα τοῦ ἡγουμενικοῦ αὐτῆς ἀξιώματος. Ἐκ τῆς ζώνης αὐτῆς ἐκρέματο μακρὸν κομβολόγιον ἐκ σμαράγδου, οὗ τινος ἕκαστον *Πάτερ ἡμῶν* παρίστατο διὰ μαργαρίτου τῆς Ἀνατολῆς μεγάλου ὡς λεπτοκάρυον. Ἐπὶ τοῦ στήθους δὲ αὐτῆς ἔλαμπε μέγας σταυρὸς ἐκ χρυσίου γλυπτοῦ, καὶ ἐν ἑκάστῃ κινήσει τῆς λευκῆς καὶ λεπτοφυοῦς αὐτῆς χειρὸς, ἐσπινθηροβόλει μέχρι θάμβους ἡ μεγάλη σφενδόνη τοῦ ἡγουμενικοῦ αὐτῆς δακτυλιδίου ἐσχηματισμένη ὑφ' ἑνὸς μόνου ἀδάμαντος ἀνεκτιμήτου.

Εἰκοσιτετραέτις περίπου ἡ ἡγουμένη εἶχε τὸ ἀνάστημα μέτριον καὶ ἐφαίνετο ὑψηλὴ, ὁσάκις ἔφερε τοὺς ὤμους ὑπερηφάνως, ὁσάκις ἡ ὡραία αὐτῆς κεφαλὴ ἐνεγείρετο εὐθεῖα καὶ σταθερὰ ἐπὶ τοῦ χαριεστάτου λαιμοῦ τοῦ κόσμου. Ἡ χροιὰ αὐτῆς, ῥαδινῆς ὠχρότητος λευκοτέρα τῆς τῶν Ἀνδαλουσιανῶν, εἶχεν ἔτι μᾶλλον λευκανθῆ ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ μοναστηρίου, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς βαθυκύανοι ἐξέπεμπον λάμψιν μεταλλικὴν ὑπὸ τὰς ὡς ἔβεννος μελαίνας καὶ μακρὰς αὐτῆς βλεφαρίδας.

Ἐντούτοις ἡ φυσιογνωμία αὐτῆς οὐδένα ἕτερον διακριτικὸν τύπον εἶχεν, ἢ τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ γένους αὐτῆς, καὶ τὴν πρὸς τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς κλίσιν εὐδιοράτως διακρινομένην διὰ τῶν ἐρυθρῶν καὶ φιληδόνων αὐτῆς χειλέων σκιαζομένων ὑπὸ ἐλαφροῦ χνοὸς ἐπίσης σχεδὸν μέλανος, ὡς αἱ βλεφαρίδες, καίτοι λεπτοτάτου. Ἀλλὰ τὸ κυριεῦον τῆς ἡγουμένης πάθος ἦν ἡ ὑπερηφανία, καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἐνεκαυχᾶτο διὰ τὰ προνόμια τοῦ γένους αὐτῆς. Ἠγάπα δὲ μόνον τοὺς γνωρίζοντας κάλλιον νὰ κολακεύωσι τὴν ἀριστοκρατικὴν αὐτῆς ματαιότητα. Ἤθελε νὰ ἦναι βασίλισσα καὶ ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου.

Περὶ αὐτὴν δὲ ἐπὶ θρανίων χαμηλοτάτων ἐκάθηντο αἱ εὐνοούμεναι αὐτῆς ῥάπτουσαι ἢ κεντῶσαι χειροτεχνήματα, ἅτινα μόνον ἐκ τῶν χειρῶν μοναχῆς ἐξέρχονται. Τινὲς δὲ, ὅπως ἐπιδείξωσι πλείω ταπεινότητα, ἐκάθηντο εἰς τὰς τελευταίας βαθμίδας τοῦ θρόνου, ὑπὸ τοὺς πόδας σχεδὸν τῆς ἡγουμένης. Τοῦτο δὲ ἦν κολακεία ἄφωνος ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπιδέξιος. Τὸ ἅγιον ποίμνιον ἐγνώριζε τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἡγουμένης. Μέγα συμβὰν ἐτάραττε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν εἰσεβῆ ἀπραγίαν τῶν ἁγίων ἐκείνων παρθένων, τοῦτο δὲ ἦν ἡ φυγὴ τῆς Δολόρας.

— Ἐλαίρη, ἔλεγεν ἡ ἡγουμένη εἴς τινα μοναχὴν παρ' αὐτῇ καθημένην καταλαμβάνεις διὰ τί ἐλειποτάκτησεν ἡ νεᾶνις αὕτη ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου, ἐνθα περιποιούμην αὐτὴν ὡς γνησίαν ἀδελφήν μου;

— Οὐχὶ τῇ ἀληθείᾳ, μῆτέρ μου, ἀπεκρίθη ἡ καρμηλῖτις, ἐκτὸς,

ἂν εἶχον ἐγκλείσει αὐτὴν ἐνταῦθα, ὅπως ἀπαλλάξωσιν αὐτὴν ἀπὸ ἔρωτος ἐγκοσμίου, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐπέστρεψεν.

— Ἦτον παραδειγματικῶς σώφρων, εἶπεν ἡ ἡγουμένη, καὶ μεθ' ὅλης τῆς ὑπερηφανίας αὐτῆς, εἶχε χηρακτῆρα ἀξιολάτρευτον. Ἐνόμισα τῇ ἀληθείᾳ ὅτι ἤθελον δυνηθῆ νὰ προσλάβω αὐτὴν εἰς τὸ ταπεινὸν ἡμῶν ποίμνιον, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον μοὶ ἦτο συστημένη παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου μοναχοῦ τῆς Ἱσπανίας.

— Τί ἁμαρτία νὰ ὑπάγῃ ν' ἀπολεσθῇ ἐν τῷ κόσμῳ, εἶπε δόκιμός τις, ἧς τινος οἱ σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοὶ οὐδαμῶς ἐξεφράζοντο τὴν ἐντελῆ γαλήνην τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ψυχῆς. Ποῦ ἀλλαχοῦ δύναται νὰ ἦναι εὐτυχεστέρα ἢ μεταξὺ ἡμῶν;

— Θύγατερ, ἀπεκρίθη ἡ Φραγκίσκη δὲ Λέρμα, εὐλογήσατε τὸν Θεὸν, ὅστις ἀποσπῶν ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου ἐπιτρέπει νὰ διέλθητε τὴν ζωὴν ὑμῶν ἐν εἰρήνῃ.

Ἡ νεαρὰ ἐρημῖτις κατέπνιξεν ἕνα στεναγμὸν, προσπαθοῦσα ν' ἀποδείξῃ εὐχαρίστησιν. Ἤθελεν ἐν τούτοις προτιμήτει τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν χαρμόσυνον ἐλευθερίαν τῆς ἐγκοσμίου ζωῆς ἀντὶ τῶν *ἁγίων ἡδονῶν* τοῦ μοναστηρίου.

— Συγκατατίθεσθε, μῆτέρ μου, ἐξηκολούθησεν ἐξαπλοῦσα ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς πλατεῖαν ταινίαν κυματοειδοῦς λευκοῦ μεταξίνου ὑφάσματος, διαπεποικιλμένην δι' ἀνθέων χρυσῶν, ἣν εἶχε πρὸ ὀλίγου τελειώσει, συμφωνεῖτε ὅτι τὸ κάλυμμα τοῦτο τῆς ἁγίας τραπέζης εἶναι ὡραιότατον καὶ ὅτι οὐδεμία μονὴ τῆς Σηβίλλης δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ καυχηθῇ ὅτι ἔχει ἓν παρόμοιον;

— Θαυμάσιον τῇ ἀληθείᾳ! ἀπεκρίθη ἡ ἡγουμένη. Θὰ στολίσει ἐπαξίως τὸν ναὸν ἡμῶν τὴν ἡμέραν τῆς ἐγκατατάξεώς σου, θύγατερ. Ἀλλὰ τί ἔχεις ἐκεῖ, Αἰκατερίνη, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινομένη ποὸς νεαρωτάτην τινὰ μοναχὴν φυλλολογοῦσαν ὑπὸ τὸ κάλυμμα αὐτῆς ὀγκώδές τι βιβλίον.

Ἡ μοναχὴ ἠρυθρίασεν, καὶ ἔκρυψε τὸ βιβλίον ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς.

— Θέλω νὰ ἴδω τί εἶναι; εἶπεν αὐστηρῶς ἡ ἡγουμένη.

— Δώσατε λοιπὸν τὸ βιβλίον τοῦτο, ἀδελφὴ, ἐπέφερον αἱ ἄλλαι, ὧν ἡ περιέργεια εἶχεν ἐξεγερθῆ.

Ἡ ἡγουμένη ἐθώπευεν ἐνίοτε τὴν Αἰκατερίνην διὰ τὸν ἀξιαγάπητον αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν μεγάλην περιουσίαν καὶ ὑψηλὴν θέσιν τῆς οἰκογενείας αὐτῆς. Ἡ Αἰκατερίνη ἔδωκε τὸ βιβλίον ἐν δυσαρεσκείᾳ καὶ ἠδυνήθησαν αἱ λοιπαὶ μοναχαὶ ν' ἀναγνώσωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ΙΕΡΑ ΒΙΒΛΟΣ Ἦν δὲ βίβλος τῶν διαμαρτυρομένων μεθηρμηνευμένη εἰς τὸ Ἱσπανικὸν ἰδίωμα καὶ τετυπωμένη ἐν Ὁλλανδίᾳ.

— Εἶναι *Σύνοψις*, ἐπέφερεν ἡ Κλαίρη. Καὶ ἦτον τόση ἀνάγκη νὰ τὴν κρύπτῃς!

— Ναί· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι βιβλίον λουθηρανίζον, εἶπεν ἡ ἡγουμένη ἦττον ἀδαὴς, καὶ ὅλος περίεργος ὡς καὶ αἱ λοιπαί. Τίς σοὶ ἔδωκε τοῦτο, Αἰκατερίνη;

— Ὁ ἀδελφὸς τῆς μητρός μου, *Κυρία*· εἶχε φέρει αὐτὸ ἐκ Φλανδρίας, ἔνθα διῴκει ἓν σύνταγμα. Ὁ θεῖός μου ἦν ἔνθερμος ὀπαδὸς τῆς θρησκείας τῶν μεταρρυθμιστῶν. Οὕτω δὲ, ὅταν ἡ μήτηρ μου ἐπέμεινε νὰ μὲ εἰσάξῃ ἐν τῇ μονῇ, ὁ θεῖός μου ὅστις πολλάκις εἶχεν ἐνάντιωθῇ εἰς τοῦτο, μοὶ ἔδωκε τὸ βιβλίον τοῦτο, λέγων μοι «Ἀνεψιά μου, δὲν θὰ μείνῃς πάντοτε κατάκλειστος· ὅταν ἡ μεταρρύθμισις τοῦ μεγάλου Λουθήρου ἐν Ἰσπανίᾳ, αἱ μοναχαὶ θὰ ἐλευθερωθῶσιν, καὶ θὰ δυνηθῶσι νὰ ὑπανδρευθῶσιν, ὅπως ἐγένετο ἐν Γερμανίᾳ.

— Ὦ! μῆτέρ μου! ὁποία ἱεροσυλία! ἀνέκραξαν αἱ ἐρημίτιδες ἀκούουσαι ἐν ἀπιστεύτῳ ἀπληστείᾳ.

— Σιωπὴ, Αἰκατερίνη! ἐπέφερεν ἡ Φραγκίσκη, δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ λέγῃς τὰ τοιαῦτα, θύγατερ.

— Ἀπέχει πολὺ ἀπ' ἐδῶ ἡ Γερμανία; ἠρώτησεν ἡ ἀδαὴς Κλαίρη.

— Ὦ! βεβαίως, ἀπεκρίθη ἡ Αἰκατερίνη, καὶ ἡμεῖς δὲν θὰ ὑπάρχομεν, ὅταν ἔλθῃ ὁ Λουθῆρος.

— Σιώπα, σιώπα! ἐκραύγασεν ἡ ὁρμητικὴ Φραγκίσκη, ἧς ἡ καρδία ἔπαλλε βιαίως εἰς μόνην τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας, τόσον ἔνθερμος καὶ ζωηρὰ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη ἡ τόσον ὀλίγην κλίσιν ἔχουσα πρὸς τὴν μοναστικὴν ζωὴν, ἥτις ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀνθίστατο, ἀλλ' ἐδέξατο αὐτὴν ὅπως δώσῃ τροφὴν τῇ ἀπιστεύτῳ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς τοῦ δεσπόζειν.

— Ὦ! διενοήθη, ὑπάρχει ἄραγε καὶ δι' ἡμᾶς ἐλευθερία!... Ἀλλ' ἡμεῖς θ' ἀποθάνωμεν πρὶν αὕτη φθάσῃ.

Τὴν στιγμὴν δὲ ἐκείνην ἤχησεν ὁ κώδων.

— Κλαίρη, εἶπεν ἡ ἡγουμένη συνελθοῦσα, ὕπαγε νὰ ἰδῇς, τίς εἶναι; Δὲν περιμένω ἐπισκέψεις τὴν ὥραν ταύτην.

Ἡ Κλαίρη ἠγέρθη, ἀλλὰ πρὶν διέλθῃ τὴν αἴθουσαν, ἡνεῴγη τὸ μετάξινον παραπέτασμα καὶ μοναχή τις προὐχώρησε πρὸς τὴν ἡγουμένην φέρουσα ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ ἐπιστολὴν, ἣν λαβοῦσα ἡ Κλαίρη, ἀνέβη ἐλαφρῶς τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου καὶ γονυπετήσασα παρουσίασεν αὐτὴν τῇ ἡγουμένῃ. Αὕτη δὲ ἀναγνοῦσα τὴν ἐπιστολὴν ἠγέρθη ὀρθία ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς.

— Ἀδελφαί μου, εἶπεν, ἂς ὑπάγωμεν νὰ προϋπαντήσωμεν τὸν Πανιερώτατον Δεσπότην τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν Ἄρβουες, ὅστις καταδέχεται νὰ τιμήσῃ ἡμᾶς διὰ τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ.

Ἐν τῷ νεύματι δὲ τῆς ἡγουμένης, ὅλαι αἱ μοναχαὶ ἐξῆλθον. Προπορευομένη δὲ τότε ἡ Φραγκίσκη καὶ κρατοῦσα τὴν ποιμαντορικὴν αὐτῆς ῥάβδον ἔφθασε μέχρι τῆς ἔξω πύλης τῆς μονῆς, ὅπως ὑποδεχθῇ τὴν Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητα. Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ Πέτρος Ἄρβουες κατέβη ἀπὸ τοῦ φορείου αὐτοῦ μόνος, μὴ συνοδευόμενος εἰμὴ ὑπὸ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ. Ὁ Ἰοσὴς εἶχε προσποιηθῇ τὸν ἀσθενῆ, ὅπως ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης. Οἱ ἀναγνῶσται γνωρίζουσι ποῦ εἶχεν ὑπάγει.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς προὐχώρησε πρὸς τὰς μοναχὰς, καὶ ἅμα θέντος τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ, ἡ ἡγουμένη ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅπως δεχθῇ τὰς εὐλογίας αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ μοναχαὶ ἐμιμήθησαν αὐτήν. Ἔπειτα δὲ ἡ Φραγκίσκη ὡδήγησε τὸν ἱεροεξεταστὴν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν καὶ διέταξε νὰ θέσωσιν δύω θρόνους. Ἐπὶ τοῦ μὲν ἐκάθησεν ὁ Ἄρβουες, καὶ ἐπὶ τοῦ δὲ ἐκείνη ἀπέναντι αὐτοῦ. Ἡ μοναχὴ συνείθιζε νὰ διατηρῇ τὴν ἰσότητα τῶν βαθμῶν ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, ὅστις καίτοι ἀκριβέστατος ὡς πρὸς τὴν ἐθιμοτυπίαν ἐμειδία διὰ τὴν λεπτολογίαν ταύτην. Ἤθελεν ὑποφέρει μάλιστα ἐκ μέρους τῆς ἡγουμένης τῶν Καρμηλιτίδων πολλὰς ἑτέρας ταπεινώσεις τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων αὐτοῦ, καὶ ὑπῆρχον σιγμαὶ, καθ' ἃς προθύμως ἤθελε καθήσει ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμίδος τοῦ θρόνου αὐτῆς. Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἦν σκαιὸς καὶ αὐστηρὸς, καὶ διὰ τοῦ ὑπεροπτικοῦ αὐτοῦ βλέμματος, κατεμέτρησε τὴν γυναικείαν ἐκείνην δημήγυριν δι' ὕφους δυσαρεσκείας. Ἡ ἡγουμένη ἐνόησεν ὅτι ἔκτακτόν τι συνέβαινεν.

— Ἀδελφή μου, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ ἱεροεξεταστὴς, ἔχω νὰ ὁμιλήσω πρὸς ὑμᾶς κατὰ μόνας· διατάξατε, παρακαλῶ, τὰς ἀδελφὰς ἡμῶν ν' ἀποσυρθῶσιν.

Ἡ ἡγουμένη ἔνευσε καὶ πᾶσαι αἱ μοναχαὶ ἐξῆλθον. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὑπῆγε μόνος νὰ βεβαιωθῇ ἂν αἱ θύραι ἦσαν καλῶς κεκλεισμέναι καὶ ἐπιστρέψας ἐκάθησε παρὰ τῇ ἡγουμένῃ.

— Κυρία, εἶπε διὰ τόνου ψυχροῦ, τὴν τελευταίαν φορὰν, καθ' ἣν ἐπεσκέφθην τὴν μονὴν ταύτην, ἠρώτησα ὑμᾶς, ἐὰν εἴχετε μοναχὴν ἢ δόκιμόν τινα, ἣν δὲν εἶχον ἴδει; μοὶ ἀπεκρίθητε ὄχι, νομίζω.

— Καὶ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, Δέσποτά μου, οὐδεμία μοναχὴ ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἄγνωστος εἰς ὑμᾶς.

— Οὐχὶ ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες, ἀλλ' ὑπῆρχε γυνή τις τὴν ὁποίαν μοῦ ἐκρύψατε.

— Δὲν ἔκρυψα αὐτὴν ἀφ' ὑμῶν, Δέσποτά μου· ἀλλὰ δὲν εὑρίσκετο ἐνταῦθα, ὅταν ἐτιμήσατε ἡμᾶς διὰ τῆς ἐπισκέψεως ὑμῶν. Καὶ ἐπειδὴ

αὐτη μηδὲ μοναχὴ ἦν μηδὲ δόκιμος, δὲν ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ ὁμιλήσω περὶ αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς.

— Καὶ ἂν αὕτη ἦν ἡ γυνὴ, τὴν ὁποίαν ἐζήτουν;

— Τοῦτο εἶναι πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδόλως ἠδυνάμην νὰ ὑποπτευθῶ, εἶπεν ἡ ἡγουμένη εἰρωνικῶς.

— Ἂς παύσωσιν οἱ σαρκασμοὶ, κυρία· ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι ἐνταῦθα, καὶ θέλω νὰ τὴν ἴδω· εἶπεν ἐντόνως ὁ Ἄρβουες.

— Ἔπρεπε νὰ μοὶ εἴπητε τοῦτο ἀρχήτερα, Δέσποτά μου Ἡ γυνὴ αὕτη, ἢ μᾶλλον ἡ νεᾶνις αὕτη ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ ἐννοήσω διὰ τί ἔφυγεν, διότι μεγάλην ὑπόληψιν εἶχον πρὸς αὐτήν.

— Ἀνεχώρησεν! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔκθαμβος, ἀνεχώρησεν! Ὦ! μὲ ἀπατᾶτε, Κυρία. Ἡ Δολόρα Ἀργόζου εἶναι ἐνταῦθα, καὶ θὰ μοὶ τὴν παρουσιάσητε παρευθὺς, ἐννοεῖτε;

— Δολόρα Ἀργόζου! ἐπανέλαβεν ἡ Φραγκίσκη. Δὲν εἶναι τὸ ὄνομα τῆς νεάνιδος, ἥτις ἦτον ἐνταῦθα, Δέσποτά μου. Ἐκείνη ὠνομάζετο Μαρία, ἦτον ὀρφανὴ, τὴν ὁποίαν μοὶ εἶχεν ἐμπιστευθῆ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλλα, ὁ ἅγιος ἱεροκῆρυξ, ὁ ἐπονομαζόμενος πανταχοῦ, ὁ *Ἀπόστολος τῆς Ἀνδαλουσίας*.

— Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα! ἐπέφερεν ὁ ἱεροεξεταστὴς διὰ φωνῆς πικρᾶς. Δὲν θαυμάζω πλέον, ἐὰν τὰ πάντα ἐστράφησαν κατ' ἐμοῦ. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἀνήκει εἰς τὸ τάγμα τῶν ἀνυποδήτων Καρμηλιτῶν. Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἐπαῖται τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου εἰσὶν ἐχθροὶ ἡμῶν.

— Καὶ τί ἔπραξε καθ' ὑμῶν, Δέσποτά μου, ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα; ἀπεκρίθη ἡ Φραγκίσκη, ἥτις, δι' ἀντιλογίας γυναικείας, εὑρηρεστεῖτο νὰ διερεθίζῃ τὴν ὀργὴν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Τί ἔπραξε κατ' ἐμοῦ, Κυρία! Ἐρωτᾶτε τί πράττουσι κατ' ἐμοῦ, τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ τῆς ἐπαρχίας, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἱεροκήρυκες μοναχοὶ, οἵτινες, πρὸς βλάβην τῆς Ῥώμης προσποιοῦνται ὅτι ἀκολουθοῦσι καὶ διδάσκουσι τὸ Εὐαγγέλιον κάλλιον ἡμῶν! Οἱ ταπεινοὶ ἐκεῖνοι ὑπερφίαλοι, οἵτινες ὡς θρησκείαν διδάσκουσιν εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἡ ἁγιωτάτη ἱερὰ ἐξέτασις εἶναι τυραννὶς καὶ ὁ ζῆλος ἡμῶν σκληρότης;

— Αἴ! Καὶ τί ἐνδιαφέρει ὑμᾶν, δέσποτά μου; ἐπέφερεν ἡ ἡγουμένη· αὐτοὶ ἔχουσι τὸν λόγον καὶ ὑμεῖς ἔχετε τὴν ἰσχύν. Αὐτοὶ διδάσκουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Πιστεύσατέ μοι, μὴ ἀνησυχεῖτε τόσον περὶ τῆς διαδόσεως τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

— Ἀλλὰ τὴν γυναῖκα ταύτην, τὴν νεάνιδα ταύτην, ἐπανέλαβεν ὁ θηριώδης ἱεροεξεταστὴς, διατάξατε νὰ τὴν φέρωσι, Κυρία! Σᾶς λέγω ὅτι εἶναι ἐδῶ, καὶ ὅτι θέλω νὰ τὴν ἴδω.

— Δέσποτα, ἀπεκρίθη ἡ ἡγουμένη μετά τινος πείσματος, εἶπον τῇ ὑμετέρᾳ Πανιερότητι, ὅτι ἡ νεᾶνις αὕτη ἐγένετο ἄφαντος. Θὰ μοὶ κάμῃ λοιπὸν τὴν τιμὴν νὰ πιστεύσῃ εἰς τοὺς λόγους μου;

— Φραγκίσκη! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς προσηλώσας ἐπὶ τῆς ἡγουμένης βλέμμα ὀργίλον.

— Πέτρε Ἄρβουες! ἐπανέλαβεν πάραυτα ἡ Φραγκίσκη, ἧς τὸ πρόσωπον ἔλαμψεν αἴφνης ἐξ ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας. Ἐσκέφθης λοιπὸν ὅτι ἔμελλον νὰ γίνω ἡ φύλαξ τῶν ἐρωμένων σου; Ἡ νεᾶνις αὕτη ἀνεχώρησε· τί μοὶ ἐνδιαφέρει; Διάταξον τοὺς μύστας σου νὰ τὴν ζητήσωσιν. Μήπως πάσχῃς ἔλλειψιν κατασκόπων ἐν Σηβίλλῃ, ἵνα ἀνεύρῃς μίαν γυναῖκα ἥτις σοὶ ἀποφεύγει;

— Ἡ Δολόρα εἶναι ἐδῶ, καὶ θέλω νὰ τὴν ἴδω!

— Ἡ Δολόρα Ἀργόζου δὲν εἶναι ἐδὼ ἀπεκρίθη ἡ ἡγουμένη ἐν λύσσῃ ψυχρᾷ καὶ συγκεντρωμένῃ. Καὶ ἂν ἦτον, δὲν ἤθελον παραδώσει αὐτὴν εἰς ὑμᾶς, καταλαμβάνετε, Δέσποτά μου;

— Μὰ τὸν Χριστόν! Εἶναι μεγάλη αὐθάδεια, νὰ παίζῃς μὲ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν. Γνωρίζεις τίς εἶμαι καὶ τί δύναμαι, Φραγκίσκη δὲ Λέρμα; Τὸ γνωρίζεις;

— Γνωρίζω ὅτι εἶσαι ἱερεὺς μοχθηρὸς, ἀνέκραξεν ἡ Φραγκίσκη ἐν ὀργῇ, μοναχὸς ἀσελγὴς, ὅστις δὲν ζητεῖ εἰμὴ νὰ κορέσῃ παντὶ σθένει τὰς κτηνώδεις αὐτοῦ ἐπιθυμίας.

— Ὦ! Φραγκίσκη δὲ Λέρμα, ἁγία ἡγουμένη τῶν Καρμηλιτίδων, τί νομίζεις ὅτι ἤθελεν εἴπει ἡ Ἱσπανία περὶ σοῦ, ἂν ἐγνώριζε τὴν διαφθοράν σου;

— Φεῦ! εἶναι ἀληθὲς, ἐπέφερεν ἐκείνη ἐν φρίκῃ, εἶναι ἀληθές· εἰμὴ ἀθλία γυνὴ κρύπτουσα τὴν κακίαν ὑπὸ ἅγιον ἔνδυμα, καὶ ἱκανοποιοῦσα ἀφόβως ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ μοναστηρίου τὰ καταβιβρώσκοντα πάθη, ἅτινα ὁ Θεὸς μοὶ ἔδωκεν... Ἀλλὰ τίς λοιπὸν διέφθειρε τὴν ψυχήν μου; Ὅταν τρέμουσα καὶ συντετριμμένη ἐξωμολογούμην ταπεινῶς εἰς τοὺς πόδας σου τὰς ἐπαναστάσεις τῆς σαρκὸς, τίς μοὶ εἶπε τότε,, «*Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ εὐχαριστήσῃς τὰς ἀνάγκας τῶν αἰσθήσεων, ἀρκεῖ νὰ γίνῃ τοῦτο δι' ἐμοῦ*;» Τίς μοὶ εἶπε τοῦτο, Πέτρε Ἄρβουες; Τίς ἠθέλησε νὰ ἐξωμαλύνῃ τοὺς ἐλέγχους μου διὰ τῆς ἐγκληματικῆς αὐτοῦ καὶ ἀπατηλῆς ἠθικῆς; Τίς ἀνῆψεν ἐν τοῖς στέρνοις μου τὰ διακαῆ ἐκεῖνα πάθη, ἅτινα, ἐν καιρῷ τῆς ἀθωότητός μου, δὲν διεγείροντο ἐν ἐμοὶ εἰμὴ ὡς ἀστραπὴ αἰφνιδίως σβεννύμενα ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς μου; Σὺ, πάντοτε σὺ, οὗτινος αἱ ἀχαλίνωτοι ὁρμαὶ ἔδοσαν τροφὴν εἰς τὰς ἰδικάς μου, σὺ τὸν ὁποῖον ἔσχον τὴν ἀδυναμίαν ν' ἀγαπήσω!...

Διαρκούσης τῆς ἐνεργητικῆς ταύτης ἐπιπλήξεως τῆς ἡγουμένης, ὁ

ἱεροεξεταστὴς παρετήρησεν ἐπί τινος θρανίου τὴν βίβλον τῶν διαμαρτυρομένων, ἣν ἡ Αἰκατερίνη εἶχε λησμονήσει ἐκεῖ. Ἀνέγνωσε τάχιστα τὸν τίτλον αὐτῆς, καὶ ἐν τῇ ἀνακαλύψει ταύτῃ, ἀστραπὴ ἀπαίσιος ἔλαμψεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ὡς ἔκ τινος δὲ ὀπισθοβουλίας κινούμενος, ἔλαβε καὶ ἔκρυψε τὸ βιβλίον ὑπὸ τὸν χιτῶνα αὐτοῦ. Ἔπειτα δὲ ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν Φραγκίσκην, ἥτις, ἐν ὀργῇ οὖσα, οὐδόλως εἶχε παρατηρήσει τὴν κλοπὴν ταύτην, ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἤρξατο θιωρῶν διὰ παραδόξου ὕφους σαρκικῆς ἐπιθυμίας καὶ θαυμασμοῦ τὴν γυναῖκα ἐκείνην τὴν περιπαθῆ καὶ ἐρῶσαν, ἣν ἡ ὀργὴ ἀποκαθίστα ὡραιοτέραν. Ἐρύθημα ζωηρὸν ἐνεψύχου τὴν λευκὴν καὶ καθαρὰν χροιὰν τῆς Φραγκίσκης. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς τόσον ζωηρῶς ἐξέλαμψαν, ὥ,τε ἤθελέ τις ὑποθέσει, ὅτι ἔμελλον νὰ ἐκπέμψωσι σπινθῆρας.

Ἡ ὀργὴ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ κατηυνάσθη μίαν στιγμὴν ἀπέναντι τοῦ ἐκθαμβοῦντος ἐκείνου θεάματος. Οὐδέποτε ἡ Φραγκίσκη δὲ Λέρμα εἶχε φανῇ αὐτῷ τόσον ὡραία. Τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον τῆς Δολόρας, οὕτινος ἡ σεμνὴ καὶ σοβαρὰ ἔκφρασις ἀπεμάκρυνεν τὰς ἐπιθυμίας, ἀντὶ νὰ διεγείρῃ αὐτὰς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνταγωνισθῇ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πρὸς τὴν ἀσύγκριτον καλλονὴν τῆς ἡγουμένης τῶν καρμηλιτίδων. Δι' ἄνθρωπον ὑλόφρονα, ἡ σύγκρισις ἦν ἄπασα ὑπὲρ τῆς Φραγκίσκης· ἔπειτα δὲ ἡ Δολόρα ἦν ἀποῦσα. Οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι ζῶσι διὰ τῶν αἰσθήσεων, δὲν ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς ἐν τῇ ψυχῇ. Τὸ παρὸν κατακυριεύει αὐτῶν, αὐτὸ δεσπόζει ἐφ' ὅλων τῶν ὑλικῶν ὀργάνων τοῦ ὄντος αὐτῶν.

— Ὦ! πόσον εἶναι ὡραία, Φραγκίσκη! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ὅστις ἠτένιζεν αὐτὴν ἀπό τινων στιγμῶν ἐν ἀλάλῳ θαυμασμῷ.

Ὡραία ἁμαρτωλή! ἐξηκολούθησε λαμβάνων ἐντὸς τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν λευκὴν χεῖρα τῆς ἡγουμένης, ἣν ἡ ὀργὴ εἶχεν ἀποκαταστήσει ψυχρὰν ὡσεὶ μάρμαρον.

— Πέτρε, εἶπεν ἡ μοναχὴ, γονυπετήσασα ὠχρὰ καὶ καταβεβλημένη ὑπὸ αἰφνιδίας ἀντενεργείας, Πέτρε, φοβοῦμαι . . . τρέμω τὴν κόλασιν.

— Τρελλή! εἶπεν ὁ ἱεροεὺς, φοβεῖταί τις τὴν κόλασιν ὅταν εὑρίσκηται ἐν τῷ παραδείσῳ;

Νέφος ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἐκπεπληγμένης ἡγουμένης. ...

Ὁ Πέτρος εἶχε λησμονήσει τὴν Δολόραν.

ΙΣΤ'.

Ἡ Μελόπια.

Ἐπισκεφθεὶς μετὰ τοῦ Ἐστεβὰν τὰ πτωχότατα τῶν περὶ τὴν Σηβίλλην χωρίων, ὁ ἀπόστολος ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἦν ἀνήσυχος διὰ τὴν Δολόραν. Ἐπλησίαζεν ἡ Πεντηκοστὴ, ἐποχὴ καθ' ἣν συνήθως ἐτελεῖτο ἐν *ἔργον πίστεως*, καὶ ὁ ἀπόστολος ἐφοβεῖτο μήπως εἶχε φθάσει ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν ἐχρεώστει οὐχὶ νὰ σώσῃ τὸν δυστυχῆ διοικητὴν τῆς Σηβίλλης, ὁ Ἰωάννης δ'Ἀβίλα, δὲν ἐτόλμα νὰ ἐλπίσῃ τοῦτο, ἀλλὰ ν' ἀποπειραθῇ τουλάχιστον, καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὴν δυστυχῆ θυγατέρα αὐτοῦ, ἐὰν αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ ἤθελον φανῇ ἀνίσχυροι. Ὁ Ἐστεβὰν συνεμερίζετο ὅλους τοὺς φόβους τοῦ ἀποστόλου, καὶ οἱ κίνδυνοι, οἵτινες περιέμενον αὐτοὺς ἐν Σηβίλλῃ, ἦσαν μηδὲν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν δύο τούτων γενναίων ἀνθρώπων. Δὲν ἐφοβοῦντο διὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, εἰμὴ διότι αὐτὴ ἦν χρήσιμος εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. Ἐπλησίαζον λοιπὸν εἰς τὴν μαυρουσίαν πόλιν πεζῇ ἀμφότεροι, ὡς οἱ προφῆται τῆς Ἰουδαίας, διασκεδάζοντες τὰς ἀνησυχίας αὐτῶν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ὁδοῦ διὰ συνδιαλέξεων σπουδαίων καὶ εὐσεβῶν, ἐνθαρρύνοντες ἀλλήλους ὅπως ἐξακολουθήσωσι γενναίως τὴν γήϊνον αὐτῶν παρεπιδημίαν. Ἡ ὁρμὴ τοῦ Ἐστεβὰν κατεπραΰνετο ὑπὸ τῆς γλυκείας ἐξουσίας τοῦ ἀποστόλου. Ὁ νεανίας ἐμάνθανε παρ' αὐτοῦ ν' ἀγωνίζηται ἐν ὑπομονῇ καὶ ὑποταγῇ. Ἦν δὲ ἡ ἕκτη ὥρα τῆς ἑσπέρας. Ἄπειρον πλῆθος περιεφέρετο ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ἦν ἡ ὥρα καθ' ἣν τὰ ἀναριθμητα μοναστήρια τῆς Σηβίλλης διένεμον τὴν *μελόπιαν* τοῖς ἐπαίταις καὶ τοῖς κακοποιοῖς τῆς πόλεως. Οἱ μοναχοὶ ἀφαιρέσαντες ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ἱσπανίας τὰ πάντα ἔδιδον αὐτοῖς ἤδη ὀλίγην τροφήν.

Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος εὑρίσκοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀπέναντι μοναστηρίου τινὸς τῶν μοναχῶν τοῦ Ἐλέους. Τὸ πλῆθος ηὔξανεν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ διέλθῃ εὐκόλως.

— Στῶμεν ἐνταῦθα, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, καὶ περιμένωμεν μέχρις οὗ οἱ πεινασμένοι οὗτοι λάβωσι τὴν τροφὴν αὐτῶν. Ἔπειτα ἐξακολουθοῦμεν.

Ὀπισθοχωρήσαντες δὲ ὑπῆγον καὶ ἐστάθησαν παρὰ τὸ τεῖχος, εἰς τρόπον ὥστε τὰ πάντα νὰ βλέπωσι χωρὶς μηδένα νὰ ἐνοχλῶσιν. Τὸ πλῆθος ἐγένετο πυκνότερον, καὶ δὲν ἠκούετο εἰμὴ ψόφος συγκεχυμένων φωνῶν ἀνυπομόνων, αἵτινες αἴφνης ἐφαιδρύνθησαν. Εἶχεν ἀνοίξει ἡ θύρα τοῦ μοναστηρίου. Δύο δὲ μοναχοὶ νεαροὶ καὶ ρωμαλέοι ἔφε-

ρον μέγαν λέβητα χάλκινον, ἐν ᾧ ἔβραζεν εἰσέτι ἡ μακαρία *μελόπια*. Τότε ὅλοι οἱ βραχίονες καὶ πᾶσαι αἱ χεῖρες σπασμωδικῶς ἐκινήθησαν ἀνυψοῦντες τὸν ξύλινον κώθωνα, ὅπως λάβωσιν τὰς μερίδας αὐτῶν. Φωναὶ δὲ τραχεῖαι, οὐρλιάσματα ἄγρια ὑπεδέχθησαν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐπανορθωτικοῦ ἐκείνου *ἀρλεκίνου*. Ἠκολούθει δὲ μοναχός τις κρατῶν λαβίδα καὶ φέρων ῥυπαρώτατον ῥάσον οὗτινος μηδὲ τὸ ὕφασμα διεκρίνετο μηδὲ τὸ χρῶμα.

— Εἰς τὴν γραμμήν! ἀνέκραξεν ὁ μοναχὸς ὑψηλοφώνως.

Ἐν τῷ ἅμα δὲ πάντες ἐτέθησαν κατὰ τάξιν μυρμυρίζοντες καὶ φοβούμενοι μήπως δὲν φθάσῃ δι' ὅλους.

— Ἔχει δι' ὅλους, ἡσυχάσατε! ἀνέκραξεν αὖθις ὁ ἐπὶ τῆς διανομῆς μοναχός.

Ἐκ τῆς διαβεβαιώσεως δὲ ταύτης πᾶσαι αἱ φωναὶ ἐσίγησαν. Ἡ διανομὴ ἐτελείωσε καὶ πάντες οἱ ἐπαῖται ἀπεσύρθησαν.

— Τί παράδοξον ἄρτυμα! ἀνέκραξεν αἴφνης ὁ Ἐστεβὰν ὅστις εἰς μάτην προσεπάθει νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τίνος συνετίθετο ὁ πολύχρωμος ἐκεῖνος ζωμός, ὅστις οὐδὲν σχῆμα διακεκριμένον εἶχε καὶ ἀνέδιδε ναυτιώδη δυσωδίαν λίπους κεκαυμένου καὶ ἐλαίου μυραίνης.

— Ναί· πράγματι παράδοξον, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα μετὰ θλίψεως. Ἐὰν ἐγνωρίζετε ἐκ τίνος συνίσταται;

— Ἐκ τίνος, πάτερ μου; γνωρίζετε;

— Ἀφοῦ οἱ μοναχοὶ γευματίσωσιν, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀπόστολος, ῥίπτουσιν εἰς τὸν πτωχὸν τοῦτον λαὸν τὰ *κόκκαλα*, τὰ ὁποῖα δὲν θέλουσιν, ὡς εἰς κύνας. Οἱ λαϊκοὶ ἀδελφοὶ συνάγουσιν ἐν τῷ λέβητι πᾶν ὅ,τι δὲν δύνανται οἱ μοναχοὶ νὰ φάγωσιν, ὀστᾶ ἡμιφαγωμένα κεφαλὰς ἰχθύων, πόδας πτηνῶν, ὀλίγον ἄρτον, ὕδωρ καὶ ἔλαιον, καὶ ἀφοῦ τὸ μίγμα τοῦτο βράσῃ ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, διανέμεται τοῖς ἐπαίταις. Ὀνομάζεται δὲ *μελόπια*, καὶ δι' αὐτῆς ζῇ τὸ τέταρτον σχεδὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἱσπανίας.

— Ὁποῖον αἶσχος! ἀνέκραξεν ὁ Ἐστεβάν.

— Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα *μελόπια* διὰ τοὺς πλουσίους.

— Τί εἶναι αὕτη;

— Ὅταν πλούσιός τις ἀσθενῇ, προσκαλεῖ τὸν ἰατρὸν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπίσης συμβουλεύεται τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ. «Πάσχω» λέγει ὁ ἀσθενής. «Κάμετε ἓν *τάξιμον*» ἀποκρίνεται ὁ πνευματικός. Τὸ *τάξιμον* τοῦτο συνίσταται συνήθως εἰς τὸ νὰ ζήσῃ καιρόν τινα δι' ἐλεημοσύνης. Εἰς ὅλα λοιπὸν τὰ μοναστήρια τῆς Ἱσπανίας ὑπάρχει τράπεζα ἑτοίμη, ἔνθα ἔρχονται καὶ τρώγουσι δωρεὰν τὴν μελόπιαν ὅσοι ἔταξαν. Δίαιτα ὑγιεινὴ καὶ τακτικὴ φέρει συνήθως εὐτυχῆ ἀποτελέσματα. Ἡ ὑγεία τοῦ πλουσίου βελτιοῦται, καὶ, ἅμα

τελειώσει τὸ τάξιμόν του, ἀφίνει πλουσίαν ἀνταμοιβὴν εἰς τὴν μονὴν, εὐλογῶν τὸν Θεὸν, εὐδοκήσαντα νὰ θεραπεύσῃ αὐτόν. Ἰδοὺ πῶς καπηλεύονται τὴν θρησκείαν, τέκνον μου, ἰδοὺ πῶς πωλοῦσιν οἱ φαρισαῖοι οὗτοι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἧς ἀπολαύει τις διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς ἀγνότητος τῆς καρδίας καὶ τῶν δακρύων τῆς μετανοίας. Ἰδοὺ πῶς διαφθείρουσι τὸ πνεῦμα λαοῦ γενναίου καὶ ἐνθουσιώδους, ἐραστοῦ τοῦ θαυμασίου, ὃν ἀποκαθιστῶσι φανατικόν· ὡσπερεὶ ἡ ἀόρατος χεὶρ ἡ τὰ σύμπαντα συγκινοῦσα, εἶχεν ἀνάγκην τῶν ἀνθρωπίνων μέσων, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ὑπερτάτην αὐτοῦ θέλησιν.

— Ὁποία ἀθλιότης! εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, νὰ διατρέφωσιν οὕτω τὴν λαμπρὰν ταύτην φαντασίαν, τὰς ἐνθουσιώσας ταύτας ψυχὰς καὶ κατὰ συνέπειαν γενναίας, ἐὰν ἐπαιδαγωγοῦντο πρὸς τὸ καλόν.

— Ἀναμφιβόλως, τέκνον μου, καὶ τοῦτο εἶναι ἔγκλημα καθοσιώσεως τοῦ κλήρου κατ' αὐτοῦ τοῦ Ὑψίστου.

— Διὰ τί λοιπὸν, πάτερ μου, ἠσπάσθης τὸν μοναχικὸν βίον;

— Διὰ νὰ προκινδυνεύσω ὅπως γνωρίσω κατὰ βάθος τὴν καταβιβρώσκουσαν τὴν Ἱσπανίαν πληγὴν, καὶ κομίσω τὸν λίθον μου εἰς τὸ νέον κτίριον τὸ μέλλον ν' ἀνεγερθῇ ἡμέραν τινὰ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ φανατισμοῦ καὶ τοῦ διωγμοῦ.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ νεανίας, ὑμεῖς οὐδόλως ὁμοιάζετε πρὸς τοὺς πλείους τῶν ἀναμορφωτῶν, οἵτινες συνήθως ἐργάζονται ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτῶν, χωρὶς νὰ σκεφθῶσι σπουδαίως περὶ τῆς εὐτυχίας ἐκείνων, οὓς ἔρχονται ν' ἀναμορφώσωσιν.

— Τέκνον μου, ἐκεῖνος μόνος δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀναμορφωτὴς, ὅστις καταβάλλει καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Δὲν γνωρίζω εἰμὴ ἕνα μόνον ἀληθεινὸν ἀναμορφωτὴν τοιοῦτον, τὸν Χριστόν.

Δειπνήσαντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ ἀραιωθέντος, οἱ δύο ὁδοιπόροι ἐξηκολούθησαν τὴν ὁδὸν αὐτῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ *Σερένα* πλησιάσασα πρὸς τὸν ἀπόστολον,

— Συγγνώμην, εἶπεν αὐτῷ· ἀλλ' ὑπῆγα εἰς τὴν οἰκίαν σας καὶ οὐδένα ἠδυνήθην νὰ ἴδω.

— Τί τρέχει λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν καλῶς ἐννοῶν ὅτι προῦκειτο περὶ τῆς Δολόρας.

— Ἡ νέα τὴν ὁποίαν προστατεύετε ἦλθε πρό τινων ἡμερῶν εἰς τὸ καπηλεῖον τῆς Σάπας.

— Καὶ πῶς τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ ἀπόστολος. Ἡ Δολόρα ἐγκατέλιπε λοιπὸν τὸ μοναστήριον τῶν Καρμηλιτίδων;

— Ἀγνοῶ, ἀπεκρίθη ἡ *Σερένα*· ἀλλὰ τὴν εἶδα μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου νὰ εἰσέρχηται ἐντὸς τοῦ καπηλείου.

— Εἶσαι βεβαία; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν ἀνησύχως.

— Ὡς εἶμαι βεβαία καὶ περὶ τοῦ θανάτου μου. Κύριε. Τὴν ἀνεγνώρισα κάλλιστα, καίτοι ἐνδεδυμένην ἁπλούστατα, καὶ πολὺ ὠχράν.

— Ὦ! Θεέ μου! ὁποῖον νέον δυστύχημα συμβαίνει αὐτῇ; Ἂς τρέξωμεν, πάτερ μου, ἀνέκραξεν ὁ Ἐστεβάν.

— Ἀπερίσκεπτε, εἶπεν ὁ ἀπόστολος· δὲν γνωρίζετε ὅτι τὸ καπηλεῖον εἶναι ὁ τόπος τῶν συνεντεύξεων τῶν μυστῶν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως; Θὰ ὑπάγω μόνος, ἢ κάλλιον, στέλλομεν ἐν πρώτοις τὴν νέαν ταύτην. Κουλεβρίνα, ὕπαγε εἰς τοῦ Κόκου, καὶ ἐλθὲ νὰ μοὶ εἴπῃς τί ἀπέγινεν ἡ Δολόρα.

— Ποῦ θὰ σᾶς εὕρω;

— Εἰς τὴν οἰκίαν μου· ὕπαγε, θύγατερ, καὶ ὁ Θεὸς νὰ κατευθύνῃ τὰ βήματά σου.

Ἡ Σερένα ἀνεχώρισεν ὡς βέλος. Ὁ δὲ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος ἐτάχυνον τὰ βήματα αὐτῶν, ὅπως τάχιον φθάσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τελευταίου.

ΙΖ'.

Ἡ δι' ἱππέων συνοδεία.

Παρὰ τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ τῆς Σεβίλλης ἐν ἀπομέρει τινὶ ὁδῷ κατὰ τὸ μῆκος μιᾶς τῶν πλευρῶν τῆς Μητροπόλεως ὑπῆρχε χαμηλή τις μικρὰ οἰκία, ἧς τὰ ἐκ πλίνθων ἐρυθρῶν τείχη καί τινα κοσμήματα ἀρχιτεκτονικὰ ἐμαρτύρουν, ὅτι εἶχεν οἰκοδομηθῇ, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ ἡ Ἀλχάμβρα (103). Ἡ θύρα τῆς οἰκίας ταύτης ἦν ἀψιδωτή, χαμηλὴ καὶ στενή, καὶ ὑπεράνω αὐτῆς ὑπῆρχε θυρίδιον τετράγωνον, δι' οὗ μόλις ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ κεφαλὴ ἀνθρώπινος, καὶ ὅπερ κλειόμενον ἔσωθεν διὰ λίθου, οὐδόλως διεκρίνετο ἔξωθεν. Ἡ οἰκία μίαν μόνην ὀροφὴν εἶχεν, ἓν δῶμα, ἐφ' οὗ οὐδεὶς ποτε ἐφαίνετο, καὶ ἕνα κῆπον περιφραττόμενον ὑπὸ τοίχων τόσον ὑψηλῶν, ὥστε οὐδεὶς τῶν γειτόνων ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῷ. Ὁ κῆπος δὲ οὗτος, ἢ μᾶλλον τὸ φρέαρ τοῦτο ἦν πλῆρες χλόης αὐξανούσης, καίτοι τοῦ ἡλίου μηδόλως βλέποντος αὐτήν· τόσον ὁ ἀὴρ θερμός ἐστι καὶ γόνιμος ἡ γῆ τῆς Ἀνδαλουσίας.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ κατῴκει γυνή τις προβεβηκυῖα, εὐλαβεστάτη καὶ καθ' ἑκάστην φοιτῶσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μηδένα δεχομένη

(103) Ἀλχάμβρα ἢ Ἀλάμβρα, σύνθετος ἐκ δύο ἀραβικῶν λέξεων, ὧν ἡ μὲν σημαίνει πύργον ἢ παλάτιον, ἡ δὲ ἐρυθρόν. Πράγματι δὲ ἡ Ἀλχάμβρα ἐκτίσθη ἐκ πλίνθων ὀπτῶν ἐρυθρῶν.

ἐκτὸς νεαροῦ τινος ἱερέως δομινικανοῦ, ὃν ὑπέθετον ὡς πνευματικὸν αὐτῆς. Ἐθαύμαζον διὰ τὴν ἐρημικὴν αὐτῆς ζωήν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῆς τακτικοὺς ἀπέναντι τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, οὐδεὶς κατηγόρει αὐτήν. Ἠγνόουν πόθεν ἦρχετο, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς γνησίαν Ἱσπανίδα.

Ἦν μεσημβρία.

Ἐντὸς μικρᾶς καὶ χαμηλῆς αἰθούσης πρὸς τὸν κῆπον, δύο γυναῖκες ἐκάθηντο συνομιλοῦσαι καὶ ῥάπτουσαι. Ἡ μὲν ὑπερτεσσαρακοντοῦτις εἶχε τὴν φυσιογνωμίαν γλυκεῖαν καὶ σοβαρὰν, καὶ μελαγχολικὸν τὴν χαρακτῆρα ψυχικὸν ἄλγος ἐμφαίνοντα. Ὠνομάζετο δὲ Ἰωάννα καὶ ἦν οἰκοδέσποινα ἡ τροφὸς τοῦ Ἰοσῆ· ἡ δὲ νεαρωτάτη ἐπίσης μελαγχολικὴ ἦν ἡ Δολόρα, ἣπερ ὁ Ἰοσὴς ἐχορήγει τὸ ἄσυλον τοῦτο.

— Δὲν εἶδα χθὲς τὸν υἱόν μου, εἶπεν αἴφνης ἡ γραῖα, μήπως ἠσθένησεν ὁ καλός μου Ἰοσής;

— Θὰ ἔλθῃ ἀναμφιβόλως σήμερον, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις. Δὲν μοὶ ὑπεσχέθη ὅτι ἤθελε μοὶ φέρει εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀποστόλου;

— Καὶ θὰ ἐκτελέσει τὴν ὑπόσχεσίν του, εἶπεν ἡ Ἰωάννα. Ὁ Ἰοσής μου ἔχει καρδίαν ἀγγέλου. Οὐδέποτε ἔπραξεν εἰμὴ τὸ καλόν. Ἀλλ' ἂς προγευθῶμεν τώρα, κόρη μου.

— Δὲν πεινῶ, εἶπεν ἡ Δολόρα θλιβερῶς.

— Ἀλλὰ πρέπει νὰ φάγωμεν ὀλίγον, διὰ νὰ ζήσωμεν.

Ἡ Δολόρα ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ὅπως ὑπακούσῃ. Αἴφνης δὲ ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς ἠχηρὸν σάλπισμα ἠκούσθη μακρόθεν, καὶ ἡ Δολόρα συνεταράχθη.

— Τί ἔχεις, κόρη μου; ἠρώτησεν ἡ Ἰωάννα.

— Ἀκούσατε. Ἀκούετε, μῆτέρ μου;

Τὸ σάλπισμα ἀντήχησεν ἐκ νέου ἠχηρότερον ὡς πλησιάζον. Συγχρόνως δὲ ἠκούετο καὶ κρότος βαδίσματος ἵππων.

— Καλὰ λοιπὸν, εἶπεν ἡ Ἰωάννα προσποιουμένη ὅτι δὲν εἶχεν ἐννοήσει. Τί σὲ πειράζει ὁ θόρυβος οὗτος;

— Ὁ θόρυβος οὗτος, μῆτέρ μου, εἶναι κρότος τῆς θριαμβευτικῆς πομπῆς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, δὲν ἐννοεῖς; *Ὁ βασιλεὺς τῶν δημίων* (104) περιπατεῖ εἰς τὰς ὁδοὺς ἀγγέλλων τῇ πόλει ὅτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ δὲν ἔμεινεν ἄεργος, καὶ ὅτι συνεκομίσατο τὰ διὰ τὸ προσεχὲς *ἔργον πίστεως* θύματα. Δὲν ἀκούετε, μῆτέρ μου;

Φθάσασα δὲ εἰς τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν δωμάτιον, ἡ Δολόρα ἠνέῳξε

(104) Ὁ γενικὸς ἱεροεξεταστής.

τὸ ἀνωτέρω ῥηθὲν θυρίδιον. Ἡ πλατεῖα ἦν πλήρης ἀνθρώπων. Ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἰόχρους ἔνδυμα φέρων καὶ ἐπὶ λευκοῦ ἵππου καθήμενος προϋπορεύετο. Τὸ ὡραῖον, ὑπερήφανον, μεγαλοπρεπὲς καὶ περιπαθὲς πρόσωπον τοῦ Ἄρβουες καὶ ἡ κομψότης τοῦ σώματος αὐτοῦ ὑπεχρέου τὸν λαὸν νὰ σέβηται αὐτὸν ἀναλόγως τῆς θέσεώς του. Τοῦτον δὲ ἠκολούθουν καὶ ἕτεροι ἱεροεξεταστᾶι ἔφιπποι μὲν ἐπίσης ἀλλὰ μελανείμονες, μεθ' οὓς εἵποντο οἱ σωματοφύλακες (105). Ὁ λαὸς ἐγονυπέτει, ὠχρότης περιεχύνετο ἐφ' ὅλων τῶν προσώπων κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, καὶ νεκρικὴ σιγὴ ἐβασίλευεν. Αὐτὸς δὲ φθάσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας ἔστη καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ,

— Ἀδελφοί μου, εἶπεν, ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς ἡ ἁγιωτάτη ἱερὰ ἐξέτασις ἐκτελεῖ δικαιοσύνην κατά τινων αἱρετικῶν ἀτιμαζόντων τὴν θείαν θρησκείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Μέγα ἔργον πίστεως τελοῦμεν, ὅπως ἑορτάσωμεν τὰ ἐν Φλανδρίᾳ κατορθώματα τοῦ μεγάλου βασιλέως Καρόλου τοῦ πέμπτου, καὶ τὸν κατὰ τῆς αἱρέσεως ζῆλον αὐτοῦ. Καταγγείλατε λοιπὸν καὶ ὑμεῖς ὅσους αἱρετικοὺς γνωρίζετε, ὅπως ἀξιωθῆτε τῶν συγχωροχαρτίων τῶν ἐπὶ τούτῳ ὑποσχεθέντων ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος τοῦ Πάπα.

— Ὦ! Θεέ μου! τί θὰ γίνῃ ὁ πατήρ μου, ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα. Ὁ λαὸς ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, τὸ σάλπισμα ἤρξατο ἠχοῦν καὶ αὖθις. Ἡ Δολόρα ἐπανῆλθεν εἰς τὸ θυρίδιον. Ἡ δὲ συνοδεία ἐπλησίασεν. Προσηλώσᾶσα δὲ τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἡ νεᾶνις ἤλπιζεν ὅτι ἤθελε δυνηθῇ ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν τύχην τοῦ πατρός αὐτῆς.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες τυχαίως ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ θυρίδιον· ἀλλ' ἡ Ἰωάννα εἶχε σύρει τὴν Δολόραν ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ ἀμέσως ἔκλεισε τὸ θυρίδιον. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἀνεσκίρτησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ, ἔρριψε καὶ πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ θυρίδιου, ἀλλ' οὐδ' ἴχνος αὐτοῦ ἐφαίνετο. Ἐνόμισεν ὅτι ἦν παίγνιον ὀνείρου, καὶ στραφεὶς πρός τινα τῶν κλητήρων,

— Γνωρίζεις, ἠρώτησεν, εἰς τίνα ἀνήκει ἡ οἰκία αὕτη;

— Σεβασμιώτατε, ἀνήκει εἰς γραίαν τινὰ, τὴν ὁποίαν ἐλεεῖ ὁ Ἰησοῦς.

— Εἶμαι τρελλός! διενοήθη ὁ ἱεροεξεταστὴς, ἀλλὰ πανταχοῦ βλέπω τὴν γυναῖκα ταύτην.

Ἡ συνοδεία ἀπεμακρύνθη, ἡ Δολόρα ἐλειποθύμησε καὶ ἡ Ἰωάννα προσεπάθει ν' ἀνακαλέσῃ αὐτὴν εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς. Μόνη καὶ

(105) Ὡπλισμένοι Γαρδίνοι.

παρ' οὐδενὸς τολμῶσα νὰ ζητήσῃ βοήθειαν, ἤρξατο ἀνησυχοῦσα, ὅτε, ἀνοιγείσης τῆς ἐξωθύρας, βῆμα ἐλαφρὸν ἀλλὰ ταχὺ ἠκούσθη ἐπὶ τῆς κλίμακος.

— Ἔστω εὐλογημένος ὁ Ὕψιστος! ἀνέκραξεν ἡ Ἰωάννα. Ὁ Ἰησοῦς βεβαίως θὰ ἦναι.

Πραγματικῶς δὲ ἦν ὁ Ἰησοῦς, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχετο ἐν τῷ δωματίῳ, ἡ Δολόρα ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξέφερε στεναγμόν.

— Τί τρέχει λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Ἰησοῦς.

— Πάτερ μου! πάτερ μου! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα, Δὸν Ἰησοῦ! Βλέπετε λοιπὸν ὅτι θέλουσι νὰ φονεύσωσι τὸν πατέρα μου;

— Ἡσύχασον, Δολόρα· εἶπεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ γλυκύτητος. Τίς σοὶ εἶπεν ὅτι θέλουσι νὰ φονεύσωσι τὸν πατέρα σου;

— Δὲν ἤκουσα πρὸ ὀλίγου ἐκείνας τὰς κραυγὰς τοῦ θανάτου! Δὲν διεκήρυξαν ἓν προσεχὲς ἔργον πίστεως;

— Καὶ τί σημαίνει τοῦτο; ἐὰν ὁ πατήρ σου καταδικασθῇ εἰς τὸ ἔργον πίστεως, δὲν θὰ τὸ γνωρίζω ἐγώ;

— Ὦ! μὲ ἀπατᾶτε, Δὸν Ἰησοῦ. Ἡ σκληρὰ ὑμῶν εὐσπλαγχνία ὑποχρεοῖ ὑμᾶς νὰ μοῦ κρύψητε τὴν ἀλήθειαν. Δὲν γνωρίζω ἐγὼ ὅτι ὁ ἱεροεξεταστὴς διψᾷ τὸ αἷμα τοῦ πατρός μου; καὶ θέλει νὰ φονευθῇ;

— Ἡσύχασον καὶ ἄκουσόν μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς πλησιάζων.

— Οὐχί. Δὲν πιστεύω εἰς ὑμᾶς, ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις ἐν ἐξάψει αὐξούσῃ. Δὲν φέρετε καὶ ὑμεῖς ἐπίσης τὸ ἔνδυμα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως; Καλὰ λοιπόν, ἀφήσατέ με· δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην ὑμῶν ὅπως σώσω τὸν πατέρα μου. Θὰ ὑπάγω νὰ ῥιφθῶ εἰς τοὺς πόδας τοῦ δεσπότου Ἄρβουες, θὰ ἐναγκαλισθῶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, θὰ καθικετεύσω, θὰ κλαύσω τόσον, ὥστε, ἂν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ δὲν ἦναι τόσον σκληρὰ, ὅσον οἱ λίθοι, θέλει δυσωπηθῇ καὶ θέλει μοὶ ἀποδώσει τὸν πατέρα μου.

— Δυστυχὲς ἀπερίσκεπτον κορίτσιον! εἶπεν ὁ Ἰησοῦς διὰ φωνῆς πικρᾶς, βλέπων τὴν Ἰωάνναν κλαίουσαν· μήπως οἱ ἱεροεξεταστᾶι ἔχωσι ψυχήν; Μήπως γνωρίζωσι τί ἐστι πατὴρ, μήτηρ, ἐρωμένη ἢ ἀδελφή; ἐσκίρτησαν ἄραγε ποτε ἐκ τινος αἰσθήματος τὰ ἐκ μαρμάρου αὐτῶν σπλάγχνα; Γνωρίζουσιν ἑτέραν ἡδονὴν ἐκτὸς τῆς ἐκτελέσεως τῶν χαμερπῶν, τῶν κτηνωδῶν καὶ ἀσυμπαθῶν αὐτῶν ἐπιθυμιῶν, ἐκτὸς τῆς φρενήτιδος τῆς τερατώδους καὶ ἀχαλινώτου ἀκολασίας αὐτῶν, ἐκτὸς τῆς δίψης τοῦ αἵματος καὶ τῆς θέας τῆς ἀγωνίας;

— Θὰ ὑπάγω! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα ἔτι μᾶλλον παροξυνθεῖσα ὑπὸ τῆς τρομερᾶς ἀλλ' ἀληθεστάτης ταύτης περιγραφῆς.

Συγχρόνως δὲ ἠγέρθη καὶ ἀπωθήσασα τὴν Ἰωάνναν,

— Ἀφήσατέ με, εἶπεν, ὑμεῖς ὅλοι συνεφωνήσατε νὰ μὲ ἀπατήσητε. Μ' ἐνεκλείσατε ἐνταῦθα ὡς ἐν φυλακῇ, ἵνα μὴ ἀκούσω τὸν θό-

ρυβον τῶν συμβαινόντων. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐματαίωσε τὰ σχέδια ὑμῶν, καὶ ἔμαθον πᾶν ὅ,τι μοῦ ἐκρύπτετε. Ἀφήσατέ με λοιπὸν, ἀφήσατέ με ἐλευθέραν. Ἐν τίνι δικαιώματι μὲ κατακρατεῖτε ἐνταῦθα δεσμώτιδα;

Ἡ παραφορὰ αὐτῆς ηὔξανεν καὶ περιφρονητικὸν βλέμμα ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Ἰωσῆ, ὅστις ἵστατο σιγῇ ὠχρὸς καὶ συγκεκινημένος. Ἡ Ἰωάννα ἐθεώρει αὐτὸν ὡσπερεὶ ἔλεγεν αὐτῷ,

— Ἡ δυστυχὴς αὕτη νεᾶνις κινδυνεύει νὰ παραφρονήσῃ.

— Αὕτη εἶναι εὐτυχεστέρα ἐμοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσής.

Ἡ Ἰωάννα ἀφῆκε τὴν Δολόραν. Αὕτη δὲ ἐλευθερωθεῖσα, ἔστη θεωροῦσα τὸν Ἰωσὴν, οὗτινος τὸ ὠχρὸν καὶ ὡραῖον πρόσωπον συνεσπᾶτο ἐξ οἴκτου. Ἡ Ἰωάννα ἔκλαιεν. Τὰ δύο πάσχοντα ἐκεῖνα ὄντα ἐφαίνοντο θύματα μᾶλλον ἢ δήμιοι. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Δολόρας ἀπώλεσαν αἴφνης τὴν φωτοβόλον αὐτῶν λάμψιν, ἐρρίφθη καταβεβλημένη ἐπὶ τοῦ θρανίου. Ἡ μεγάλη ἐκείνη ὀργὴ εἶχε κατευνασθῆ. Ὁ δὲ Ἰωσὴς ἐπλησίασε τότε πρὸς αὐτήν.

—Συγχωρήσατέ μοι, εἶπεν ἡ νεᾶνις τείνουσα αὐτῷ τὴν χεῖρα. Εἶχον ἄδικον. Ἡ θλῖψις ἐκπλήττει τὸ λογικόν. Συγγνώμην, δὸν Ἰωσῆ, ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ἤδη ἐν ἡσυχίᾳ, ὅτι ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι ἀκλόνητος. Θέλω νὰ ὑπάγω νὰ ῥιφθῶ εἰς τοὺς πόδας τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, εἶναι χρέος μου τοῦτο. Τὰ πάντα χρεωστῶ νὰ δοκιμάσω διὰ νὰ σώσω τὸν πατέρα μου.

— Οὐδόλως θέλεις πράξει τοῦτο, Δολόρα· ἀνέκραξεν ἐντόνως ὁ Ἰωσής. Δὲν φοβεῖσαι; . . .

—Οὐδὲν φοβοῦμαι, εἶπεν ἡ Δολόρα εὐγενῶς μηδὲ τὸν θάνατον αὐτόν.

— Φοβεῖσαι ὅμως τὴν ἀτιμίαν, ἀνέκραξεν ἐνεργητικῶς ὁ Ἰωσής. Δὲν γνωρίζεις λοιπὸν τὸν ἱεροεξεταστὴν τῆς Σηβίλλης;

— Ὦ! εἶναι ἀληθές! ἐπέφερεν ἡ νεᾶνις ἔντρομος, οὐδόλως ἐσκέφθην περὶ τούτου.

— Λοιπὸν, ὑπέλαβεν ὁ Ἰωσὴς, ἀκολούθησον τὰς συμβουλάς μου, Δολόρα, ἢ μὰ τὴν ψυχήν μου, εἶσαι ἐξηφανισμένη. Ἄφες νὰ ἐνεργήσωσιν οἱ φίλοι σου. Ἡ θυσία σου κατ' οὐδὲν θέλει ὠφελήσει ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον θέλεις νὰ σώσῃς.

Ὦ! ἐὰν τοὐλάχιστον ἐγνώριζον ποῦ εὑρίσκεται ὁ Ἐστεβάν! εἶπεν ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἐν ἀπεριγράπτῳ ἀπελπισίᾳ.

— Θὰ τὸ μάθω ἐγὼ, σοὶ τὸ ὑπόσχομαι. Ὁ Ἐστεβὰν, ὡς καὶ ἐγὼ, περὶ σοῦ φροντίζει. Ἡσύχασον λοιπὸν καὶ ἔλπιζε ἐφ' ἡμᾶς. Ἐνταῦθα εἶσαι ἐν ἀσφαλείᾳ, μὴ δοκιμάσῃς νὰ ἐξέλθῃς. Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον μέρος ἔνθα ἡ ἱερὰ ἐξέτασις οὐδόλως θέλει ἔλθῃ νὰ σὲ ζητήσῃ. Θέλω ἐπανέλθῃ ἐντὸς ὀλίγου.

Ἡ Ἰωάννα συνώδευσε τὸν Ἰωσὴν μέχρι τῆς ἔξω θύρας.

— Ἰωάννα, εἶπεν οὗτος πρὸς αὐτὴν, ἀγρύπνει ἐπὶ τῆς νεάνιδος ταύτης· πρόσεχε καλῶς, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ ἐξέλθῃ . . . Ἀρκοῦσι πλέον τὰ τοιαῦτα θύματα!

— Ὦ! εὐγενὲς τέκνον μου! ἐπέφερεν ἡ τροφὸς περιπτυξαμένη αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν στέρνων αὐτῆς, εἴθε ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇ τὴν γενναιότητά σου!

— Σοὶ φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἐξησθένησα; ὑπέλαβε ζωηρῶς ὁ Ἰωσής.

Ἡ Ἰωάννα δὲν ἀπεκρίθη ἀλλ' ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν, ὅπως κρύψῃ τὰ δάκρυα αὐτῆς.

— Μὴ φοβεῖσαι, εἶπεν ὁ Ἰωσὴς σφίγγων τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐν ἐνεργείᾳ, μὴ φοβεῖσαι, Ἰωάννα, θὰ φθάσω εἰς τὸ τέλος τοῦ σκοποῦ μου!...

ΙΗ'.

Ἡ ὀργὴ τοῦ λαοῦ.

Ἦν ἤδη νύξ. Ὁ Ἰωσὴς διευθύνετο εἰς τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐχρεώστει νὰ διέλθῃ διὰ τῆς ὁδοῦ, ἔνθα κατῴκει ὁ διοικητὴς τῆς Σηβίλλης. Πλησιάσας πρὸς τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ Ἰωσὴς ἐξεπλάγη βλέπων ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ μεγάλην συρροὴν λαοῦ πολιορκοῦντος τὰς εἰσόδους τοῦ παλατίου τοῦ διοικητοῦ. Ψόφος δὲ ἀρῶν καὶ ἀπειλῶν ἠκούετο. Φωναὶ τραχεῖαι, ὑπόκωφοι καὶ τρομεραὶ ἐφέροντο καθάπερ καταιγίδος βιαία πνοή. Ὁ τόσον καταδυναστευόμενος, ὑπομονητικὸς καὶ ἥσυχος λαὸς τῆς Ἱσπανίας, ἀπῄτει τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὐχὶ δι' ἑαυτὸν τὰ δικαιώματα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐγνώριζε νὰ ὑποφέρῃ καὶ ν' ἀποθνήσκῃ χωρὶς νὰ παραπονῆται, ἀλλὰ διεμαρτύρετο κατὰ πράξεως παρανόμου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐξηρεθισμένων προσυχώρει πρὸς τὸ παλάτιον τοῦ διοικητοῦ. Ἡ νὺξ ἦν ἐρεβώδης. Δυσαρεστηθεὶς ἐκ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Ἐρρικέζου ὁ λαὸς τῆς Σηβίλλης ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ. Ἡ ἄσπονδος αὐτοῦ ὀργὴ ἦν ἀνέκφραστος, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐγένοντο τόσον αἰφνιδίως, ὥστε ἡ στρατιωτικὴ δύναμις δὲν εἶχε προλάβει νὰ σπεύσῃ ὅπως καταπαύσῃ τὴν ὀχλαγωγίαν.

— Τί συμβαίνει; ἠρώτησε ὁ Ἰωσὴς κληρικόν τινα.

— Πανοσιώτατε, ὁ λαὸς ζητεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φυλάκισιν γραίας τινος Ἑβραίας, ἀπεκρίθη ὁ κληρικός.

— Πανοσιώτατε, ἀνέκραξε ποταπή τις ἀλλὰ γενναία γυνὴ, ἀκούσασα τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κληρικοῦ, ἡ Ἑβραία αὕτη ἦτο τόσον καλὴ καθολικὴ, ὡς σὺ καὶ ἐγώ· ἀλλ' εἶχεν ἕνα ἄπιστον ὑπηρέτην

ὅστις ἀποβληθεὶς, παρ' αὐτῆς κατήγγειλεν αὐτὴν ὡς αἱρετικὴν *Ἰουδαΐζουσαν*.

— Πῶς ὀνομάζεται ἡ γυνὴ αὕτη; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσής.

— Μαρία τῆς Βουργονίας, πανοσιώτατε· ἔχει ἡλικίαν ἄνω τῶν ὀγδοήκοντα ἐτῶν· ἦτον ἁγία, ἥτις διένειμε ὅλα τὰ ἀγαθά της εἰς τοὺς πτωχούς. Ἡμεῖς τὴν ὠνομάζομεν μητέρα μας. Καὶ ἰδοὺ διὰ τί, ὅταν ὁ λαὸς ἔμαθεν ὅτι ἦτον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ ἱεροδικείου, ἦλθον ὅλοι, μὲ μίαν φωνὴν, εἰς τὸ παλάτιον τοῦ διοικητοῦ· διότι αὐτὸς διέταξε νὰ τὴν συλλάβωσιν.

Ὁ κλητὴρ ἡτοιμάζετο νὰ δώσῃ διαταγὰς κατὰ τῆς γυναικὸς ταύτης· ἀλλ' ὁ Ἰωσὴς ἔνευσεν αὐτῷ ν' ἀπομακρυνθῇ· οὗτος δὲ διευθύνθη πρὸς ἕτερον μέρος· ἀλλὰ δὲν ἔλειψε ἀπὸ τὸ νὰ παρατηρήσῃ καλῶς τὸ πρόσωπον τῆς ἀπερισκέπτου ἐκείνης γυναικὸς, ἥτις εἶχεν ὁμιλήσει τόσον τολμηρῶς.

— Σοὶ συμβουλεύω θερμῶς, εἶπεν ὁ Ἰωσὴς τῇ γενναίᾳ Ἀνδαλουσιανῇ ν' ἀφήσῃς παρευθὺς τὴν Σηβίλλην. Οἱ λόγοι σου οὗτοι ἠδύναντο νὰ σὲ βλάψωσιν.

— Τὸ πιστεύω, εἶπεν αὕτη βλέπουσα τὸν νέον δομινικανὸν καὶ πικρῶς μειδιῶσα. Εἶσθε καὶ ὑμεῖς ἱεροεξεταστὴς ἐπίσης.

— Εἶμαι ἐπιεικὴς, καὶ ἀγαπῶ τὸν λαὸν τοῦτον, ὅστις ὑποφέρει· ὕπαγε καὶ μὴ φοβεῖσαι τίποτε ἀπὸ ἐμέ.

Τὸ πλῆθος συνεθλίβετο μανιωδέστερον καὶ πυκνότερον, ἐνώπιον τοῦ παλατίου· τινὲς δὲ ὡπλισμένοι διὰ σιδηρῶν μοχλῶν ἐζήτουν νὰ συντρίψωσι τὴν πύλην, ἐν ᾧ ἕτεροι ὑψοῦντες τὰ ἐπίφοβα αὐτῶν ξιφίδια ἡτοιμάζοντο εἰς θανατηφόρον ἅμυναν. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ νεάνιδες ἐπίσης, σφίγγουσαι ἐν ταῖς χερσὶ τὰ ἐγχειρίδια αὐτῶν ὥρμουν ἐμπρὸς ἐν ἀγανακτήσει ἀπεριγράπτῳ.

Ὁ ἀφρικανὸς χαρακτὴρ εἶχεν ἐξεγερθῇ. Τὸ φλογερὸν αἷμα τῶν Βερεβέρων τῆς ἐρήμου μηκέτι ψυχρανθὲν ἐν διαστήματι ὀκτὼ αἰώνων ἐντὸς τῶν φλεβῶν τῶν Ἀνδαλουσιανῶν, ὡς λάβα τότε ἐκόχλαζεν. Τὸ μῖσος, τὸ βαθὺ, πικρὸν καὶ κατατῆκον μῖσος ὤθει αὐτοὺς ἀδιορατως εἰς τὴν ἐπανάστασιν. «*Ἀρκεῖ*» εἶχον εἰπεῖ, καὶ ὥρμησαν ἀπλισμένοι κατὰ τοῦ παρανόμου διοικητοῦ, ὃν ἡ ἰδιοτροπία τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ εἶχεν ἐπιβάλει τῇ πόλει, ἣν κατεδυνάστευεν.

Ὁ Ἐρρικέζος κεκλεισμένος ἐντὸς τοῦ παλατίου, ὅθεν οὐδόλως ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ, τόσον ἄνανδρος ἦν ἐν ὥρᾳ κινδύνου, ὅσον καὶ σκληρὸς ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, περιέμενε τρέμων βοήθειαν. Ἕκαστος κρότος κατὰ τῆς πύλης τοῦ παλατίου ἐφαίνετο αὐτῷ ὡς κωδωνοκρουσία θανάτου. Γονυπετὴς δὲ ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας ἐντὸς τοῦ παρθενικοῦ εὐκτηρίου τῆς Δολόρας, ὁ πρώην μύστης τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὁ εὐ-

νοούμενος τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἐψιθύριζε τρέμων λέξεις ἀκαταλήπτους, τύπον προσευχῆς τῶν διὰ τῶν χειλέων μόνον προσευχομένων. Αὕτη ἦν ἡ μόνη ὁμολογία τῆς μετανοίας αὐτοῦ.

Ἡ πύλη τοῦ παλατίου, καίτοι ἰσχυρὰ ἤρξατο ὑποχωροῦσα, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε δοθῇ καιρὸς, ὅπως διὰ τοῦ πολεμικοῦ σαλπίσματος προσκληθῇ στρατιωτικὴ δύναμις, ἑξακόσιοι περίπου ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ τολμηροὶ καὶ ἀτρόμητοι, ἠδυνήθησαν νὰ καταδιώξωσι τοὺς κλητῆρας καὶ τοὺς κατασκόπους, καὶ ν' ἀπομακρύνωσιν αὐτούς. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ πύλη ὑπεχώρησε, καὶ κραυγαὶ θριάμβου ἠκούσθησαν· ἀλλ' αἴφνης ὡς ἐκ μαγείας σιγὴ θανάτου ἐπεκράτησεν. Διότι τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἶχε φανῇ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα εἰς μίαν ἄκραν τῆς ὁδοῦ, ἔνθα συνηθροίζετο τὸ πλῆθος.

— Τί κάμνετε; ἐκραύγασε διὰ φωνῆς σοβαρᾶς καὶ ἰσχυρᾶς. Ποῦ ὑπάγετε, ἀνόητοι; Σταθῆτε!...

Ἡ τελευταία αὕτη λέξις διεδόθη ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου, ἡ μανία τοῦ λαοῦ τούτου, πίπτουσα ὡς καταιγὶς εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Λίωνίου, μετεβλήθη εἰς λατρείαν. Ὁ λαὸς εἶχεν ἐνθυμηθῇ ὅτι ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐδίδασκεν αὐτῷ τὴν ὑπομονὴν, ἀνθ' ἧς ὑπέσχετο τὸν οὐρανόν. Ὁ εὐγενὴς καὶ ἀνδρεῖος λαὸς τῆς Ἱσπανίας δὲν ἐπαναστάτει ἐκ κλίσεως πρὸς τὰς ταραχὰς ἢ ἐξ αὐθαδείας, ἀλλ' ἐκ συναισθήσεως τῆς ἀδικίας. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα προϋχώρησεν εὐκόλως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους τούτου.

— Τέκνα μου, εἶπε, διὰ τί ἐπαναστατεῖτε; Τί καλὸν περιμένετε;

— Πάτερ, εἶπε τις ἐκ τοῦ ὄχλου, ἐφύλάκισαν τὴν Μαρίαν τῆς Βουργονίας, ἡ ὁποία ἔτρεφε τὰ μικρά μας τέκνα.

— Ὁ Θεὸς θὰ σᾶς τὴν ἀποδώσει, ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος, μήπως διὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἐλπίζετε ὅτι θὰ τὴν σώσητε;

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀνήρ τις ὡπλισμένος διὰ μοχλοῦ σιδηροῦ ἦλθεν ἐνώπιον τοῦ ἀποστόλου. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Μανοφίνας.

— Τί κάμνεις ἐδῶ, ἠρώτησεν ὁ ἅγιος μετὰ γλυκύτητος.

— Ἤθελον νὰ ἐκδικηθῶ ἓν θῦμα, ἀπεκρίθη ὁ ἀνδρεῖος χωρὶς νὰ ταραχθῇ. Ἠρχόμεθα νὰ φονεύσωμεν τὸν ἄθλιον τοῦτον Ἐρρικέζον τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπέβαλον ὡς διοικητήν.

— Οὐδένα χρεωστοῦμεν νὰ φονεύωμεν, εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

— Ὅσον δ' αὐτὸν, δὲν θὰ ἦτον τὸ κακὸν μεγάλον, ἀπεκρίθη ὁ ἀνδρεῖος, εἶναι πολὺ ἀχρεῖος... ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σεβασμιότης σας δὲν τὸ θέλει...

— Ὁ Θεὸς δὲν τὸ θέλει, τέκνα μου, ἀποσύρθητε καὶ ἀφήσατε εἰς τὸν Θεὸν τὴν φροντίδα νὰ ἐκδικηθῇ.

Οἱ πρὸ ὀλίγου ἐξηγριωμένοι οὗτοι ἄνθρωποι ἐγένοντο γλυκεῖς ὡς

ἀρνία, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἄνευ μηδὲ μιᾶς διαδηλώσεως ἐχθροπραξίας. Οἱ δορυφόροι τότε ἐπλησίασαν ὅπως συλλάβωσί τινας ἐξ αὐτῶν.

— Τί κάμνετε; ἀνέκραξεν ὁ ἀπόστολος. Θέλετε λοιπὸν νὰ τιμωρήσητε τὸν λέοντα διότι εἶναι γενναῖος; Ἀποσύρθητε, δὲν ἔχετε ἀνάγκην ὅπλων. Ὅλος ὁ κόσμος καθησύχασεν.

Οἱ κατάσκοποι τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐδίστασαν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν προτροπὴν ταύτην. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν, ὁ Ἰοσὴς ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ πλήθους ἔνευσε τοῖς κλητῆρσιν, οἵτινες ἀπεμακρύνθησαν ὡς σκιαί. Ὁ δὲ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, καίτοι ἀπείρως φιλάνθρωπος, ἔρριψε βλέμμα δυσαρεσκείας καὶ δυσπιστίας ἐπὶ τοῦ εὐνοουμένου του ἱεροεξεταστοῦ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Φραγκισκάνοι καὶ οἱ Δομινικανοὶ δὲν εἶχον εἰσέτι συμφιλιωθῆ. Ἦσαν ἐν γένει ἀδιάλλακτοι ἐχθροί. Καίτοι δὲ ἅγιος ὁ Ἰωαννης δ' Ἀβίλα δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ αἴσθημά τι ἀκούσιον ἀπεχθείας καὶ ἀποστροφῆς εἰς τὴν θέαν τοῦ νεαροῦ δομινικανοῦ. Ἀλλ' ὁ Ἰοσὴς πλησιάσας πρὸς αὐτόν·

— Πάτερ μου, εἶπεν αὐτῷ δι' ὕφους ἐμπιστευτικοῦ καὶ πραέος, ἐκείνη τὴν ὁποίαν ζητεῖτε εὑρίσκεται ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἀνεσκίρτησεν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ Δολόρα εἶχε συλληφθῆ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Πάτερ μου, ἐπανέλαβεν ὁ Ἰοσὴς, βλέπων αὐτὸν μετὰ γλυκύτητος, δὲν ἀναγινώσκετε ἐπὶ τοῦ προσώπου μου, ὅτι λέγω ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν;

— Ἀποδώσατέ μοι λοιπὸν αὐτὸ τὸ δυστυχὲς τέκνον, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἀρκετὰ ἐκλαύσαμεν δι' αὐτὸ, ἐγὼ καὶ ὁ Ἐστεβάν.

Ἡ *Σερένα* οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ αὐτοῖς, καὶ ἡ Σάπα εἶχεν ἀποποιηθῆ νὰ εἴπῃ αὐτοῖς τί ἀπέγινεν ἡ Δολόρα.

— Αὔριον, τὸ μεσονύκτιον, προσέθηκεν ὁ Ἰοσὴς, θὰ περιμένω ὑμᾶς ἐπὶ τῆς μεγάλης Πλατείας πλησίον τῆς πηγῆς. Ἐλθετε νὰ μὲ εὕρητε, θέλω ὁδηγήσει ὑμᾶς παρὰ τῇ Δολόρᾳ.

— Σιωπή! εἶπεν ὁ ἀπόστολος βλέπων πλησιάζοντα τὸν Ἐστεβάν, ὅστις εἶχεν ἀκολουθήσει αὐτὸν ἀπό τινος ἀποστάσεως. Αὔριον, τὸ μεσονύκτιον, πλησίον τῆς πηγῆς.

Ὁ Ἰοσὴς ἐγένετο ἄφαντος, ἀλλὰ μετά τινα βήματα ἐστράφη ὅπως ἴδῃ τὸ ὡραῖον ἀνάστημα τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ προτομὴν, ἥτις διεκρίνετο καθαρῶς ἐν τῇ ἡμισκοτείᾳ τῆς ἐαρινῆς νυκτός. Εἰς τὴν θέαν δὲ ταύτην βαθὺς στεναγμὸς ἐξώγκωσε τὰ στήθη τοῦ νεαροῦ δομινικανοῦ, καὶ δάκρυα πυριφλεγῆ ἐξώρμησαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα οὐδόλως ἐλάλησε τῷ Ἐστεβὰν περὶ τῆς συναντήσεως ταύτης· ἤθελε νὰ ὑπάγῃ μόνος εἰς ἐκείνην τὴν συνέντευξιν, ἔνθα ἐφοβεῖτο ἴσως παγίδα τινά.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Ἐρρικέζος ἐκοιμήθη ἥσυχος.

ΙΘ'.

Τὸ περίαπτον τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ.

Εἰσελθὼν εἰς τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὁ Ἰοσὴς ὑπῆγε παρὰ τῷ μεγάλῳ ἱεροεξεταστῇ. Ὁ Ἄρβουες ἦν μόνος ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἀλλ' ἔξωθεν εἶχον διπλασιασθῆ οἱ δορυφόροι, διότι ὁ θόρυβος τῆς ὀχλαγωγίας καίτοι τόσον ταχέως εἶχε κατευνασθῆ, οὗτινος ἡ ἠχὼ μόλις ἔφθασεν εἰς αὐτὸν, τοσοῦτον κατεπτόησεν αὐτὸν, ὥστε καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε τὴν θύραν τοῦ θαλάμου αὐτοῦ παραβιαζομένην ὑπὸ δολοφόνων. Εἶχε τὴν ἀνανδρίαν τῆς ὑαίνης, ἥτις ἀποφεύγουσα τὴν μεγάλην ἡμέραν, ἐπιπίπτει τὴν νύκτα μόνον κατὰ τῶν πτωμάτων.

Καθήμενος ἐνώπιον τραπέζης μικρᾶς ἐξ ἐβένου κεκοσμημένης διὰ μαργαριτῶν, ἔργου πολυτίμου τῆς ἀρχῆς τῆς παλιγγενεσίας, ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐντὸς τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἐθεώρει μετ' ἐπιμελοῦς προσοχῆς παράδοξόν τι κόσμημα ἐντὸς χρυσῆς θήκης. Ἦν δὲ τοῦτο φυλακτήριον ἀνῆκον τῷ Θωμᾷ Τορρεκουεμάδᾳ τῷ θεμελιωτῇ τῆς νεωτέρας ἐν Ἱσπανίᾳ ἱερᾶς ἐξετάσεως, τῷ θηριώδει μοναχῷ ἐκείνῳ, οὗτινος ἡ σκληρότης τοσοῦτον ὑπερέβη πᾶν ὅριον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ πάπας Ἀλέξανδρος Βοργίας κατετρόμαξεν. Τὸ λείψανον ἐκεῖνο, περιελθὸν, ἄγνωστον πῶς, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἄρβουες, εἶχεν, ἔλεγον, τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνακαλύπτειν καὶ ἐξουδετεροῦν τὸ δηλητήριον. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες τοσοῦτον εἶχε μιμηθῆ τὸν Τορρεκουεμάδαν ἐν ταῖς βαρβαρότησιν αὐτοῦ, ὥστε συνεμερίζετο ἐπίσης καὶ τὰς δεισιδαιμονίας αὐτοῦ. Τὸ φυλακτήριον τοῦτο οὐδόλως ἐξήρχετο τοῦ θαλάμου αὐτοῦ. (106)

Πλησιάσαντος δὲ τοῦ Ἰοσῆ, ὁ ἱεροεξεταστὴς ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν.

— Λοιπόν! Ἰοσῆ, τί νέα ἔχομεν;

— Τὰ πάντα καθησύχασαν, Δέσποτα, οἱ δορυφόροι ὑμῶν ἐθαυματούργησαν, καὶ οἱ χωρικοὶ πάραυτα διεσκορπίσθησαν.

— Δόξα τῷ Θεῷ! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστής... Καὶ ὁ πτωχὸς Ἐρρικέζος ἔπαθε κακόν τι.

— Οὐδὲν, Δέσποτά μου. μόνον τὴν πύλην τοῦ παλατίου συνέτρι-

(106) Πραγματικῶς ὁ ἱεροεξεταστὴς Τορρεκουεμάδας εἶχε παρόμοιόν τε περίαπτον. (Llorente, Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

ψαν. Ὁ Ἐρρικέζος εὑρίσκεται τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν ἀσφαλείᾳ, καθὼς καὶ ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης δύναται νὰ ἦναι.

— Δὲν ἐσκέφθησαν λοιπὸν νὰ ἔλθωσιν ἐνταῦθα.

— Οὐδόλως, Δέσποτά μου. Τίς ἤθελε τολμήσει νὰ προσκρούσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης;

— Οὐδόλως λοιπὸν κινδυνεύω, δὲν ἔχει οὕτως Ἰοσῆ; Οὐδεὶς ἤθελε τολμήσει νὰ μὲ προσβάλῃ. Ἴσως κακῶς ἔπραξα ὑψῶν τὸν Ἐρρικέζον εἰς τὴν δύσκολον θέσιν τοῦ διοικητοῦ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος στρεῖται τόλμης καὶ ἀποφάσεως.

— Οὐχὶ τόσον, ὅσον νομίζει ἡ Ὑμ. Ἐκλαμπρότης.

— Ἀλλ' αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος ποταπὸς, ἀδαὴς, βάναυσος.

— Ἀδιάφορον, Δέσποτά μου! Εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς ὑμᾶς· καὶ πιστεύσατέ μοι, ὁ τήθεννος τοῦ διοικητοῦ κάθηται τόσον καλῶς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἄλλου τινός.

— Ὁ λαὸς λυπεῖται τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον, εἶπεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχεν ἀνεκτικότητα ἐγκληματικὴν πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τοὺς θερμοὺς χριστιανοὺς, καὶ ὅλοι ἠγάπων αὐτόν.

— Ἰδοὺ διὰ τί ἐπαναστατοῦσι κατὰ τοῦ Ἐρρικέζου, Δέσποτα μου. Δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ἓν μόνον μέσον θεραπείας. Τοῦτέστιν ἡ μεγάλη αὐστηρότης.

— Ναί· πρέπει νὰ τελειώσωσιν αἱ ἐπαναστάσεις· πρέπει ὥστε ἡ ἱερὰ ἐξέτασις τῆς Ἱσπανίας νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεσποτείαν αὐτῆς ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ ν' ἀνυψωθῇ μάλιστα ὑπεράνω τῆς δυνάμεως τοῦ Πάπα· πρέπει νὰ ἐκλείψῃ διὰ παντὸς ἡ λέπρα τῆς αἱρέσεως ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

— Καὶ ἐλόκληρος ἡ οἰκουμένη νὰ ὑπάγηται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, προσέθηκεν ὁ Ἰοσὴς ἐν μέρει σπουδαίως καὶ ἐν μέρει εἰρωνικῶς.

— Πρέπει, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, ὥστε τὰ λείψανα τῶν αἱρετικῶν νὰ γονιμοποιῶσι τὴν γῆν, καὶ νὰ πληροῦσιν ἡμῖν αὐτὴν ἡδονῶν. Τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, ὡς καὶ τὰ τοῦ Οὐρανοῦ ἀνήκουσι δικαιωματικῶς τοῖς ἀληθέσι καθολικοῖς. Αὐτοὶ μόνοι εἰσὶν ἄξιοι ν' ἀπολαύωσιν αὐτῶν.

— Ἐκλαμπρότατε, ὅσον ἡ ἱερὰ ἐξέτασις καταστρέφει τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τοὺς κακοὺς καθολικοὺς, τοσοῦτον ἰσχυρὰ θὰ γίνεται.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἀγρίως καγχάζων· ἐγὼ προέβλεψα περὶ τούτου, Ἰοσή· θὰ ἔχωμεν ἑκατὸν δέκα καὶ ὀκτὼ σχεδὸν καταδεδικασμένους εἰς τὸ προσεχὲς *ἔργον πίστεως*.

— Πεντήκοντα περιπλέον τῶν τοῦ τελευταίου, Ἐκλαμπρότατε. Καὶ τί θὰ κάμετε τὸν πρῴην διοικητὴν τῆς Σηβίλλης;

— Θὰ τὸν μεταχειρισθῶ ὅπως ἀξίζει, ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐρεθισθεὶς ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ματαίων κατὰ τῆς Δολόρας προσπαθειῶν του.

Ὁ Ἰοσὴς, ὡς πᾶς τις βλέπει, ἐκολάκευεν ἐπιδεξίως τὰ πάθη τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, καὶ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις δὲν ἐκινεῖτο μόνον, ὡς ἠθέλησάν τινες νὰ εἴπωσιν, ὑπὸ ἐνθέρμου φανατισμοῦ.

Ἡ ἄφατος καὶ ἄκαμπτος, ὡς ἡ καταστροφὴ, σκληρότης τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, δὲν ἦν βεβαίως ἀποτέλεσμα ζήλου ἐξημμένου, τυφλοῦ, διὰ τὴν δόξαν τοῦ καθολικισμοῦ· ἀλλὰ πράγματι ἑτέραν εἶχε ἀφετηρίαν. Τὸ συμφέρον τῆς θρησκείας ὑπελογίζετο κατὰ δεύτερον λόγον, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ θρησκεία ἐχρησίμευεν ὡς προσωπεῖον ἢ ὡς πρόφασις εἰς τὴν ἀχαλίνωτον φιλοδοξίαν, καὶ εἰς τὴν τοῦ πλούτου δίψαν τῶν ἱεροεξεταστῶν. Οὗτοι βεβαίως μηδ' ἄφρονες ἦσαν μηδὲ ἀναίσθητοι, ἤθελον ν' ἁρπάζωσιν, ἰδοὺ ὅλος ὁ σκοπὸς αὐτῶν· ἤθελον νὰ βασιλεύωσιν· καὶ ἐν τῇ πανούργῳ αὐτῶν πολιτικῇ εἶχον ἐννοήσει ὅτι τὸ μόνον στέμμα ὅπερ οὐδόλως θέλει τις καταστρέψει, εἶναι ὁ ἀκάνθινος στέφανος τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ· ἰδοὺ διὰ τί διὰ τούτου τοῦ στέμματος ἔσκεπον τὴν δεσποτικὴν αὐτῶν βασιλείαν, ἰδοὺ διὰ τί ἔλαβον ὡς αἰγίδα τὸ θεῖον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαθιστῶντες αὐτὸ ἀλληλέγγυον τῶν παρανομιῶν αὐτῶν.

— Εἶναι καιρὸς, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες νὰ περισυνάξωμεν τὴν κληρονομίαν ἣν ἐκληροδότησεν ἡμῖν ὁ ἡμέτερος ἅγιος ἱδρυτὴς Θωμᾶς Τορρεκουεμάδας.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Ἰοσὴς ἔπαιζε μὲ τὸ φυλακτήριον.

— Πρόσεχε, τέκνον μου, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, μὴ ἐγγίσῃς τὸ πολύτιμον τοῦτο λείψανον, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ βεβηλοῦμεν.

— Καὶ πῶς ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τὸ κόσμημα τοῦτο;

— Ἐκ κληρονομίας· κατάγομαι πρὸς μητρὸς, καίτοι ἐξ ἀγχιστείας, ἀπὸ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἀφ' ἧς καὶ ὁ πρῶτος ἱεροεξεταστὴς τῆς Καστίλλης.

Ὁ Ἰοσὴς σιγηλῶς ἔθηκε τὸ φυλακτήριον ἐν τῇ θήκῃ.

— Ἰοσῆ, ἐπανέλαβεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, ἐπειδὴ ἤδη τὰ πάντα καθησύχασαν, ἂς δειπνήσωμεν ἤδη ὁμοῦ ἵνα δοκιμάσωμεν ἐξαίρετόν τινα οἶνον, ὀνομαζόμενον τὸ *δάκρυ τοῦ Χριστοῦ*, τὸν ὁποῖον μοὶ ἔστειλεν ὁ πρέσβυς τοῦ πάπα.

— Δὲν πεινῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς νωχελῶς.

— Ἀδιάφορον, τέκνον μου, ὁ θεσπέσιος οὗτος οἶνος θ' ἀνοίξῃ τὴν ὄρεξίν σου· σήμανον λοιπὸν καὶ εἰπὲ νὰ ἑτοιμάσωσι τὴν τράπεζαν.

Πρὶν δὲ ὁ Ἰοσὴς ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, μύσης τις εἰσελθὼν ἀΐφνης ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐπιστολήν τινα.

— Πόθεν αὕτη ἡ ἐπιστολὴ; ἠρώτησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες.

— Παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης· ἀπεκρίθη ὁ μύστης.

Ὁ Ἄρβουες ἀνέγνωσεν αὐτὴν τροχάδην.

« Σεβασμιώτατε, ἔγραφεν ὁ Ἐρρικέζος, ἡ ἡγουμένη τῶν Καρμηλιτίδων ἀσθενεῖ βαρέως. Προσεκάλεσε Φραγκισκάνον τινά, ὅπως ἐξομολογηθῇ. Ἐνόμισα χρέος μου νὰ εἰδοποιήσω περὶ τούτου τὴν Ὑμ. Σεβασμιότητα. Ὁ μοναχὸς οὗτος θὰ ὑπάγῃ καὶ τὴν ἑσπέραν ταύτην εἰς τὴν μονήν, διότι ἡ ἀσθένεια κατεπείγει. Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθην νὰ μάθω. Ἡ παροῦσα πρὸ δύο ὡρῶν γραφεῖσα, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποσταλῇ τῇ Ὑ. Σεβασμιότητι, ἕνεκα τῆς ὀχλαγωγίας, ἥτις κατετάραξε τὴν πόλιν καὶ ἠπείλησε τὴν ζωήν μου.»

— Πτωχὲ Ἐρρικέζε! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς μόλις κρατῶν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, ὁποῖος ζῆλος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου!

— Βλέπετε λοιπόν; εἶπεν ὁ Ἰοσὴς μὴ γνωρίζων τὴν αἰτίαν.

— Μὰ τὸν Χριστόν! ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι πολὺ αὐθάδης! Νὰ προσκαλέσῃ ἕνα ἄθλιον Φραγκισκάνον, ἐν ᾧ εἶμαι ἐγὼ ὁ πνευματικὸς αὐτῆς! εἶναι πρέπον εἰς αὐτὴν νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν βοήθειαν ἄλλου, ἀντ' ἐμοῦ; Ὦ! ἐννοῶ. Αὐτὴ φοβεῖται τὸν θάνατον ἴσως... Ἀλλ' εἶναι καιρὸς ἀκόμη... Αὐτὴ ἡ ἀνόητος ἠδύνατο νὰ μ' ἐνοχοποιήσῃ... πρέπει νὰ τὴν ἴδω ἀμέσως·

Καὶ παρευθὺς διέταξε νὰ ἑτοιμάσωσι τὸ φορεῖον αὐτοῦ... Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐπλησίαζεν εἰς τὴν θύραν τῆς μονῆς τῶν Καρμηλιτίδων, μοναχός τις φραγκισκάνος ἐξήρχετο καὶ διευθύνετο πρὸς αὐτόν. Ὁ Ἄρβουες ἔρριψε περίεργον βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἀμέσως ἐγνώρισεν αὐτόν.

— Τί ἦλθες νὰ πράξῃς ἐνταῦθα; ἠρώτησεν αὐστηρῶς.

— Νὰ σώσω μίαν ψυχήν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔμπλεως μίσους εἰσῆλθεν ἐν τῇ μονῇ.

Ἡ Φραγκίσκη δὲ Λέρμα ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ τῶν ἡδέων λόγων τοῦ ἀποστόλου, ἐφαίνετο ὀλίγον ἥσυχος. Δὲν ἠσθένει βαρέως, ἀλλὰ προσβληθεῖσα αἴφνης ὑπὸ ἀτονίας καταβαλούσης τὰς δυνάμεις αὐτῆς ἐφοβήθη τὸν θάνατον καὶ ἀπεστράφη τὴν διεφθαρμένην αὐτῆς ζωήν. Μὴ δυναμένη δὲ νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν συνένοχον τῶν παραπτωμάτων αὐτῆς, ὧν ἐφοβεῖτο τὴν παραβίασιν, προσεκάλεσε τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα, οὗτινος ἡ εἰλικρίνεια ἐνέπνεεν αὐτῇ ἐμπιστοσύνην ἀπεριόριστον καὶ ἐν ἀκραιφνεῖ ἐξομολογήσει ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἐξέχυσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀποστόλου τούτου τῆς ἀληθείας, τοὺς ἐλέγχους, οἵτινες κατέτηκον τὴν ψυχὴν αὐτῆς.

Ὦ! πόσον ἐθρήνησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀναξίως βεβηλωμένην. ἀκούσας τὰς ὁμολογίας ταύτας ψυχῆς τρεμούσης καὶ κατασπαρασσομένης, αἵτινες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν

χειλέων τῆς ὑπερηφάνου ἡγουμένης τῶν Καρμηλιτίδων! Ἡ ἀσθένεια εἶχε καταβάλει τὸν ἀτίθασον τοῦτον χαρακτῆρα αὐτῆς, καὶ ἡ τύψις, ἡ μόνη ἀρετὴ τῶν ἁμαρτανόντων, ἔφερεν αὐτὴν εἰς μετάνοιαν. Ἐναντίον δὲ τῶν ἀνοσίων εἰσηγήσεων καὶ τῶν ψευδῶν λόγων, οἷς ἐχρᾶτο ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὅπως πείσῃ αὐτὴν ὅτι οὐδὲν κακὸν ἔπραττεν, ἡ Φραγκίσκη οὐδέποτε ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, καὶ ἡμάρτανε βεβαίως ἐν γνώσει.

— Κυρία, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς μείνας μόνος μετὰ τῆς πασχούσης, διὰ τί ἐζητήσατε ἄλλον πνευματικὸν ἀντὶ ἐμοῦ; Δὲν ἐγνωρίζετε ἀδελφή μου, ὅτι ἔχω τὴν ἐξουσίαν ν' ἀφήσω τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν;

— Πρὶν λύσητε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων, ἀπεκρίθη βραδέως ἡ Φραγκίσκη δὲ Λέρμα, καλύψατε τὴν κεφαλὴν ὑμῶν διὰ σποδοῦ. Ταπεινώσατε τὴν ἀλαζονίαν ὑμῶν ἐν τῇ κόνει, καὶ ἱκετεύσατε γονυπετῶς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ ὑμῖν τὰ ἐγκλήματα. Τίνι δικαιώματι δύνασθε ν' ἀφήσητε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων, ὑμεῖς, οἵτινες τόσον παρηνομήσατε;

— Πτωχὴ ψυχὴ πεπλανημένη! ἐπέφερεν ὁ ἱεροεξεταστής· μήπως ἦναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξωσιν ὅρια εἰς τὰ δικαιώματα καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐξουσίαν; Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ χριστοὶ τοῦ Κυρίου; Ὑπάρχει τι ἐν τῷ κόσμῳ δυνάμενον νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἱερὸν τοῦτον χαρακτῆρα (107); Δὲν ἔχω λοιπὸν πλέον τὸ δικαίωμα νὰ λύσω τὰς ἁμαρτίας; Ὁ ἱερεύς, ὅσον καὶ ἀνάξιος καὶ ἂν ἦναι, δὲν εἶναι πάντοτε ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ; καὶ δὲν ἐβλάψατε τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας ἐξομολογουμένη εἰς μοναχὸν ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκάνων, οἵτινές εἰσιν οἱ θανάσιμοι ἡμῶν ἐχθροί;

— Ὁ μοναχὸς οὗτος εἶναι ἅγιος, Δέσποτά μου· μὲ παρηγόρησε καὶ μὲ συνδιήλλαξε μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀφήσατέ με λοιπὸν ν' ἀποθάνω ἐν εἰρήνῃ, καὶ μὴ ἀνησυχεῖτε πλέον ἐκ τῆς φροντίδος τῆς ψυχῆς μου.

Εἶπεν ἡ Φραγκίσκη καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸ ἕτερον μέρος ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς διὰ τῆς σινδῶνος, ὡσπερεὶ ἤθελε νὰ θέσῃ μεταξὺ ἑαυτῆς καὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ τὸ σουδάριον τοῦ τάφου.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐνόησε καλῶς ὅτι ἡ ψυχὴ αὕτη εἶχεν ἐπιστρέψει εἰλικρινῶς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῆς κράτος αὐτοῦ εἶχε παυσει. Ἀλλ' ὡς ἐπιδέξιος ἱεροεξεταστὴς ῥίψας ἐπὶ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ πέπλον γλυκύτητος καὶ ταπεινότητος, ἀπεσύρθη χωρὶς μηδὲ τὴν ἐλαχίστην δυσαρέσκειαν ν' ἀποδείξῃ. Βλέπων δὲ ὅτι ἡ ἀσθένεια τῆς Φραγκίσκης δὲν ἦτον ἐπικίνδυνος, διενοήθη νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ ἴδῃ τοῦ λοιποῦ τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα.

(107) Τοιαύτην ἐξήγησιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ἔδιδον οἱ ἀσελγεῖς ἱερεῖς μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὰς γυναῖκας, ἃς προσεπάθουν νὰ διαφθείρωσιν.

Κ'.

Ἡ Συνέντευξις.

Ἡ παρὰ τοῦ Ἰοσῆ προσδιορισθεῖσα εἰς τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα ὥρα τῆς συνεντεύξεως ἐπλησίαζεν. Ὁ Ἐστεβὰν εἶπε μετὰ τοῦ ἀποστόλου, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ χαλεπήν τινα προκατάληψιν παράδοξον εἰς τὴν γαλήνιον αὐτοῦ φυσιογνωμίαν, καίτοι συνήθως σκεπτικήν. Ἀνήσυχος δὲ δι' ἣν ἠγάπα, ἐφοβεῖτο μήπως ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα εἶχε νὰ κρύψῃ αὐτῷ θλιβερὰ μυστικὰ, καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ αὐτῷ, ἴσως ἐκ τῆς ἀνθρωπίνου ἐκείνης ἀδυναμίας ἥτις ὠθεῖ ἡμᾶς συγχρόνως εἴς τε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ γινώσκειν καὶ εἰς τὸν φόβον τοῦ ἀκοῦσαι δυστύχημά τι. Ὁ ἀπόστολος σιγῇ παρεκάθητο, ὁ δὲ Ἐστεβὰν ἠκολούθει διὰ βλέμματος ἀνησύχου καὶ τὰς ἐλαχίστας τοῦ προσώπου αὐτοῦ κινήσεις.

— Πάτερ μου, ἐτόλμησεν ἐπὶ τέλους νὰ εἴπῃ, οὐδὲν ἐμάθετε λοιπὸν περὶ τοῦ δυστυχοῦς διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης; Δὲν ἤρχισεν εἰσέτι ἡ δίκη αὐτοῦ, καὶ δὲν δυνάμεθα ἄραγε νὰ πράξωμέν τι πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ;

— Οὐχὶ, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, δὲν ἤρχισεν εἰσέτι· ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς θὰ σοὶ εἰδοποιήτω. Ἀλλὰ πρόσεχε νὰ μὴ ἐκτίθησαι διότι κινδυνεύεις νὰ καταστραφῇς παρὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

— Θὰ ἔλθῃ ὅμως καιρὸς, καθ' ὃν θὰ ἀψηφήσω αὐτήν.

— Κάλλιστα· λοιπὸν, διατήρησον τὰς δυνάμεις σου διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγῶνος· διότι θὰ σοὶ χρειασθῶσιν.

Συγχρόνως δὲ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα βλέπων ὅτι ἡ ὥρα ἔφθασεν ἐξῆλθεν ἐν σιγῇ. Ὁ δὲ Ἐστεβὰν ἀνήσυχος καὶ ἀγωνιῶν ἀφῆκε τὸν ἀπόστολον ν' ἀπομακρυνθῇ βήματά τινα, καὶ ἀκολούθως ἐξῆλθεν ἐπίσης· καὶ ἐν τῇ σκοτείᾳ ἠκολούθησε αὐτὸν ἀπό τινος ἀποστάσεως, ὅπως μὴ παρατηρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ.

Φθάσας δὲ παρὰ τῇ ἀπέναντι τῆς μητροπόλεως πηγῇ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐστάθη. Ἐκεῖ δὲ περιέμενεν αὐτὸν ὁ Ἰοσὴς καθήμενος ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς πηγῆς καὶ ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐπὶ μιᾶς τῶν λευκῶν καὶ λεπτοφυῶν αὐτοῦ χειρῶν. Ὁ νεαρὸς δομινικανὸς εἶχε χάριν ἄφατον ἐν τῇ μελαγχολικῇ ταύτῃ θέσει. Μόνος ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐρείας ἐκείνης πλατείας τῆς σκιαζομένης ὑπὸ πυκνοφύλλων πορτοκαλλεῶν, ἐν τῷ θορύβῳ τοῦ ὕδατος, ὁ Ἰοσὴς ἀφέθη ἐπί τινας σιγμὰς εἰς μυστηριώδεις καὶ βαθείας ὀνειροπολήσεις. Ἦν ἀναμφιβόλως δι' αὐτὸν, ἡ στιγμὴ καθ' ἣν, τὰ τοῦ βίου συμβεβηκότα, μάταια ὄνειρα ἀνήκοντα ἤδη εἰς τὸ παρελθὸν, ἀνορθοῦνται ἐνώπιον ἡμῶν διὰ μιᾶς ὡς ζωηρὰ πραγματικότης, ἢ ἐκτυλισσόμενα τὸ μὲν μετὰ τὸ δὲ, ἀόριστα καὶ συγκεχυμένα, διέρχονται ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ὡς φαντασμαγορία, καὶ χαίεντα ἢ τρομερὰ ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς ν' ἀποστρέψωμεν τὴν κεφαλὴν ἐν ἀηδίᾳ· τοσοῦτον κενὸν παρέχουσι τῇ ἀπλήστῳ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ! Τί; τότε τῶν θνητῶν ἤθελεν ἐπιθυμήσει ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ νὰ δοκιμάσῃ τὰς αὐτὰς περιστάσεις;

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐλάχιστον θόρυβον προὐξένησε πλησιάζων πρὸς τὴν πηγὴν, καὶ ὅμως ὁ Ἰοσὴς ἤκουσεν αὐτόν· καὶ ἐγερθεὶς ἀπὸ τοῦ λίθου ὑπῆγε νὰ προϋπαντήσῃ τὸν ἀπόστολον. Βήματά τινα μακρὰν αὐτῶν ὁ Ἐστεβὰν ἠδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ ἐντὸς τῶν πορτοκαλλεῶν καὶ νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτοὺς ἀφοφητί. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις αὐτοῦ, ὅτε εἶδε τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ δομινικανοῦ μοναχοῦ! Ἠκροάσθη προσεκτικῶς.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς ὑποκλινόμενος ἐνώπιον τοῦ ἀποστόλου τῆς Ἀνδαλουσίας, ἐπεθύμουν ν' ἀπαλλάξω ὑμᾶς τοῦ διαβήματος τούτου, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἔλθω ἐγὼ παρ' ὑμῶν, φοβούμενος μήπως δώσω ὑπονοίας . . εἰς τὴν ἱερὰν ἐξετασιν, προσέθηκεν ἐν χαμηλοτέρᾳ φωνῇ. Τοῦτο ἤθελε βλάψει ὑμᾶς; ἐμποδίζον ἐμὲ νὰ ἐκδουλεύσω ὑμᾶς.

Ὁ Ἰοσὴς ὡμίλει μετὰ τόσης εἰλικρινείας, ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἶχε τοσαύτην εὐγένειαν καὶ ἐνθουσιασμὸν, καθὼς τὸ ὡραῖον καὶ ὠχρὸν αὐτοῦ πρόσωπον, ὅπερ ἔλαμπεν ὡς μάρμαρον γεγυμμένον εἰς τὸ ἀργυροειδὲς λυκαυγὲς τῆς νυκτὸς, ὥστε ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ὅστις εἶχεν ἐπίσης ὅλην τὴν εἰλικρίνειαν τῶν μεγαλοφυῶν ἀνθρώπων, ἐλησμόνησε πᾶσαν σχεδὸν τὴν δυσπιστίαν, ἣν ἐνέπνεεν αὐτῷ τὸ τοῦ δομινικανοῦ ἔνδυμα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐκλεκτῶν τούτων ἀνδρῶν ἀνέλαμψεν ὁ μαγνητικὸς σπινθήρ.

— Λοιπόν! ἡ Δολόρα; ἠρώτησεν ὁ ἀπόστολος ζωηρῶς.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐσείσθησαν ἐλαφρῶς.

— Θὰ τολμήσητε νὰ μοὶ ἀκολουθήσητε; ἠρώτησεν ὁ νεαρὸς δομινικανὸς διὰ φωνῆς γλυκερᾶς.

— Διὰ τί δὲν θὰ ἐτόλμων; ἀντηρώτησεν ὁ ἀτρόμητος ἀπόστολος· σοὶ ἀκολουθῶ, ὁδήγησόν με, ἀδελφέ μου.

— Οὐχὶ, πάτερ μου, ἀλλ' υἱὸς ὑμῶν, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, ὅστις θὰ λάβῃ μεγίστην ἀνάγκην τῶν πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεων ὑμῶν;

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα συνεκινήθη· ὁ Ἰοσὴς ἐνέπνεεν αὐτῷ αἴσθημα ἀόριστον, ἐξήσκει ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴν ἀκαταμάχητον.

— Ἀκολουθήσατέ μοι, πάτερ μου· δὲν θὰ ὑπάγωμεν μακράν.

Καὶ ὄντως μετά τινα λεπτὰ ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας. Εἰσελθόντος δὲ πρώτου τοῦ Ἰοσῆ, ἡτοιμάζετο καὶ ὁ ἀπόστολος νὰ διασκελίσῃ τὸν οὐδὸν, ὅτε ὁ Ἐστεβὰν προχωρήσας πρὸς αὐτόν.

— Πάτερ μου, εἶπεν ἱκετευτικῶς, ἐὰν ὑπάρχῃ ἐνταῦθα κίνδυνος, ἀφήσατέ με νὰ συμμερισθῶ αὐτὸν, καὶ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπανίδω αὐτὴν, ἀφ' οὗ ἀληθεύει ὅτι ἀπεδόθη ἡμῖν.

— Ἐλπίζω τοὐλάχιστον, εἶπεν ὁ ἀπόστολος· ἠθέλησα νὰ σ' ἀπαλλάξω ἀπὸ μιᾶς ἀπάτης ἴσως, ἀλλ' ἀφοῦ τὰ πάντα γνωρίζεις, ἐλθέ.

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Ἰοσὴν, ὅστις ἠπόρει διὰ τὴν βραδύτητα,

— Δὲν εἰσέρχομαι, εἶπεν, ἄνευ τοῦ υἱοῦ μου Ἐστεβάν.

— Ἐστεβάν! ἐμυρμύρισεν ὁ Ἰοσής· μάλιστα, ἂς εἰσέλθῃ, πάτερ μου, καὶ ἂς ἐπανίδῃ αὐτήν.

Ἅμα δὲ εἰσῆλθον, ὁ Ἰοσὴς ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὴν θύραν. Ἡ Δολόρα καὶ ἡ Ἰωάννα περιέμενον ἐν τῇ κάτω αἰθούσῃ. Ἡ Δολόρα προειδοποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰοσῆ ἔσπευσεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ ἐλευθερωτοῦ αὐτῆς· ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸν Ἐστεβὰν, ὃν οὐδόλως περιέμενε, βαθεῖα ὠχρότης κατεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἐπανέπεσε καταβεβλημένη ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

— Δολόρα, εἶπεν ὁ ἀπόστολος πλησιάσας πρὸς αὐτὴν, χρεωστοῦμεν νὰ ὦμεν γενναῖοι ἐν τῇ χαρᾷ, καθὼς καὶ ἐν ταῖς θλίψεσιν. Κατὰ τοὺς δεινοὺς τούτους καιροὺς ὁ ἐγκαταλείπων ἑαυτὸν εἰς πάντα ἄνεμον ἐναντίον, πάραυτα καταβάλλεται καὶ ἀπόλλυται.

Εἰς τὴν γλυκεῖαν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν, συνελθοῦσα καὶ θεωροῦσα τὸν Ἰοσὴν τὸν χαρίστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος. Οὗτος δὲ ἔσκυψε τὸ πρόσωπον, ὅπως κρύψῃ τὰ δάκρυα αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν πρώτην ταύτην συγκίνησιν, ἐντραπεῖσα ἡ Δολόρα, διότι εἶχε λησμονήσει τὸν δυστυχῆ αὐτῆς πατέρα, καὶ στραφεῖσα ἐν ἀνησυχίᾳ,

— Δὸν Ἰοσῆ, εἶπε, πότε εἰσάγεται ἡ δίκη τοῦ πατρός μου;

— Μεθαύριον, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος μὴ θέλων ν' ἀπατήσῃ αὐτήν.

— Εἶσαι βέβαιος περὶ τούτου; ἠρώτησεν ὁ ἀπόστολος.

— Ὁ ἱεροεξεταστὴς οὐδέν μου κρύπτει, ἀπήντησεν ὁ Ἰοσής.

— Καλὰ λοιπὸν! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα ἐναγωνίως, τί χρεωστοῦμεν ἤδη νὰ πράξωμεν, ὅπως σώσωμεν τὸν πατέρα μου; Οὐδὲν εἰσέτι ἐπράξαμεν. Οὐδὲν ἐνηργήσαμεν.

— Ἐπειδὴ οὐδὲν εἴχομεν νὰ πράξωμεν, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Καὶ ἤδη; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις.

— Ἤδη θὰ φροντίσωμεν νὰ εὕρωμεν αὐτῷ μάρτυρας.

Ἡ Δολόρα οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ σκεφθεῖσα ἐπί τινα στιγμὴν ἐφάνη ὡς ἀποφασίσασά τι, καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὸν ἀπόστολον,

— Πάτερμου, εἶπε, θὰ τῷ χρησιμεύσητε ὡς μάρτυς δὲν εἶναι ἀληθές;

— Ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα· μὴ ταράττησαι διὰ τοῦτο, ἡσύχασον· ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην ὅλου τοῦ θάρρους αὐτοῦ. Ἄφες λοιπὸν τοὺς φίλους σου νὰ ἐνεργήσωσιν ἐλευθέρως.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Δολόρα μετὰ πάσης προσοχῆς ἤκουε τοὺς λόγους τούτους, ὁ Ἰοσὴς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, ὡς ἵνα παρατηρήσῃ ἄνθη τινὰ, καὶ ἔνευσε τῷ Ἐστεβὰν, ὅστις ἠκολούθησεν αὐτὸν ἄνευ προσποιήσεως. Ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθησαν,

— Δὸν Ἐστεβὰν, εἶπεν, οὐδ ποτε θέλομεν σώσει τὸν διοικητὴν διὰ τῶν μαρτύρων· ἂς ζητήσωμεν λοιπὸν μέσον ἰσχυρώτερον.

— Οὐδὲν ἕτερον γνωρίζω, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ νέος φιλόσοφος, ἐπιρυλαττόμενος νὰ διακοινώσῃ τὰς κρυφίας αὐτοῦ σκέψεις πρὸς ἄνθρωπον, ὃν οὐδόλως ἐγνώριζεν.

— Ἀλλ' ὅταν τὸ μέσον τοῦτο ματαιωθῇ, τί θὰ πράξωμεν;

— Ἐλπίζω εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβάν.

Ὁ Ἰοσὴς πικρῶς ἐμειδίασεν, καὶ σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου,

— Δὸν Ἐστεβὰν, εἶπεν αὐτῷ, δυσπιστεῖτε πρὸς ἐμέ· ἀλλὰ τί ἔπραξα πρὸς τοῦτο; Ἀπήντησα ἡμέραν τινὰ τὴν μνηστὴν ὑμῶν διευθυνομένην πρὸς τὸ παλάτιον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἵνα ζητήσῃ χάριν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Ἔσωσα αὐτὴν ἀπὸ βεβαίου θανάτου, καὶ ἔτι πλέον, ἀπὸ τῆς ἀτιμίας ἴσως. Ἔδωκα αὐτῇ στέγην ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, θεωρῶν καὶ προστατεύων αὐτὴν ὡς ἀδελφήν μου. Θέλω ἤδη νὰ σώσω τὸν πατέρα αὐτῆς· τί δύναμαι πλέον τούτου νὰ πράξω, ἵνα μὴ δυσπιστῆτε εἰς ἐμέ;

— Εἶσθε δομινικανὸς, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν ἐν εἰλικρινείᾳ.

— Μόνον τὸ ἔνδυμα τοῦ δομινικανοῦ φέρω, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Σύμφημι, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν, ὅτι τὸ πᾶν ἐν ὑμῖν ἐμπνέει τὴν πίστιν, ἡ φυσιογνωμία ὑμῶν ἐκδηλοῖ τὴν εἰλικρίνειαν, καὶ οἱ λόγοι ὑμῶν ἔχουσι τὴν χροιὰν τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ μήπως σφάλλω ἐγὼ, ἐὰν τὴν σήμερον ἐν Ἱσπανίᾳ χρεωστῇ τις νὰ δυσπιστῇ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀκριβεστέρους αὐτοῦ φίλους;

— Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐμπιστεύεται εἰς ἐμὲ, εἶπεν ἀφελῶς ὁ Ἰοσής.

— Καὶ ἐγὼ ἐπίσης, ἐπέφερεν ὁ Ἐστεβὰν τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα.

— Λοιπὸν, ἀποδείξατέ μοι τοῦτο, δὸν Ἐστεβὰν, ἀποκρίθητέ μοι εἰλικρινῶς, ἐὰν μὴ δυνηθῶμεν νὰ σώσωμεν τὸν διοικητὴν διὰ τῶν μαρτυριῶν, τί μέσον θέλετε νὰ μεταχειρισθῆτε;

— Ἀγνοῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν διστάζων.

Ὁ Ἰοσὴς ἐνόησεν, ὅτι ὁ Ἐστεβὰν εἶχεν ὀπισθοβουλίαν τινά.

— Νὰ ἐπαναστατήσωμεν τὸν λαὸν, ν' ἁρπάσωμεν, τὸν διοικητὴν ἐν ὥρᾳ ἔργου πίστεως... νὰ πατάξωμεν τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν, εἶπε ζωηρῶς ὁ δομινικανός.

Ὁ Ἐστεβὰν θεωρήτας αὐτὸν δι' ὕφους δυσπιστίας, εἶπεν,

— Τὸ μέσον τοῦτο θὰ ἦν καλὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ μόνον ἀπελπισίᾳ.

Ὁ Ἰοσὴς ἐμάντευσε, καὶ δὲν ἐπέμεινε περιπλέον.

— Ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ, ἐλπίζετε ἀπ' ἐμὲ, εἶπε, μέχρι θανάτου.

— Εὐχαριστῶ, ἀλλ' οἱ φίλοι γνωρίζονται ἐν τῇ δοκιμῇ.

— Ἡ δοκιμὴ θὰ ἔλθῃ, καὶ δὲν θὰ εὕρητε σύμμαχον πιστότερόν μου. Ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ θὰ ἐγκαταλείψω ἴσως τὴν ζωήν... τότε θὰ πιστεύσητε.

Ὁ Ἐστεβὰν ἦν νέος, συνεκινήθη καὶ ἐπίστευσεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἰοσῆ. Ἦν ἕτοιμος νὰ διακοινώσῃ αὐτῷ ὅλας τὰς σκέψεις αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτε εἰσήρχοντο ἐν τῇ χαμηλῇ αἰθούσῃ, ἔκρουσέ τις ζωηρῶς τὴν θύραν τῆς ὁδοῦ.

— Προδόθημεν! διενοήθη ὁ Ἐστεβάν.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐθεώρησε τὸν Ἰοσὴν, ὡς ἵνα ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸς μηδ' ἡ Δολόρα ἀπέδειξαν τὴν ἐλαχίστην ἔκπληξιν. Ἡ Ἰωάννα ὑπῆγε ν' ἀνοίξῃ. Ἦν δὲ ὁ Κόκος, ὅστις ἤρχετο καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν αὐτὴν ὥραν, ἵνα ἀκούσῃ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἰοσῆ, καὶ δίδῃ λόγον περὶ ὅσων εἶχε λάβει τὴν προτεραίαν. Εἰς τὴν θέαν δὲ τοῦ φιλικοῦ ἐκείνου προσώπου ὅλοι οἱ φόβοι κατησύχασαν.

— Τί νέα, ἀνδρεῖε Κόκο; ἠρώτησεν ὁ νεαρὸς δομινικανός.

— Πανοσιώτατε, εἶπεν οὗτος διεγάζων, ὁ διοικητὴς τῆς Σεβίλλης..

— Θὰ παρουσιασθῇ ἐντὸς δύο ἡμερῶν εἰς τὸ δικαστήριον, ἔπειτα;

— Θὰ ἦναι θυρωρὸς τῆς εἱρκτῆς του, εἶπεν ὁ Κόκος.

— Ὦ! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα ἐναγωνίως, θὰ δυνηθῆτε λοιπόν;....

— Δὲν θὰ ἦμαι μόνος, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος ἐννοῶν αὐτήν.

— Λοιπὸν, διενοήθη ἡ νεᾶνις, ἐπελπὴ οὐδεὶς δύναταί τι ὑπὲρ αὐτοῦ, εἰς ἐμὲ μόνην ἐναπόκειται νὰ σώσω τὸν πατέρα μου.

— Δολόρα, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν χαμηλοφώνως, θ' ἀποθάνω ἢ θὰ σώσω τὸν πατέρα σου.

— Ἔσω εὐλογημένος, Ἐστεβὰν, ἀπεκρίθη ἐκείνη.

— Θύγατερ, εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐγερθείς, ἔσο προσεκτικὴ, ἔλπιζε ἐπὶ τοὺς φίλους σου καὶ μὴ ἐξέρχησαι ἐντεῦθεν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει.

Ἡ Δολόρα ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν χωρὶς ν' ἀποκριθῇ μὴ θέλουσα νὰ ὑποσχεθῇ καὶ νὰ ψευσθῇ ἀκολούθως. Ὁ Ἐστεβὰν, ὁ Ἰοσὴς καὶ ὁ ἀπόστολος ἐξῆλθον, ὁ δὲ Κόκος ἠκολούθησεν αὐτοὺς ἀπό τινος ἀποστάσεως. Ὁ Ἰοσὴς ἀποχαιρετήσας τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, ἐπλησίασε πρὸς τὸν *ἀλγουαζίλ*

— Κόκο, εἶπεν αὐτῷ, ἐπαγρύπνει ἐπιμελῶς ἐφ' ὅλων τῶν διαβημάτων τοῦ δὸν Ἐστεβὰν, καὶ ὅ,τι συμβῇ τρέξον νὰ μοὶ εἰδοποιήσῃς.

— Πανοσιώτατε,... εἶπεν ὁ Κόκος δισταζων, εἶναι διὰ καλόν του βεβαια τοῦτο, ἀφοῦ εἶναι φίλος τοῦ ἀποστόλου;...

— Ἔσο ἥσυχος, καλέ μου Κόκο. Ἐκακοποίησά ποτέ τινα; λέγε.

— Ὦ! Εἶσθε καλὸς ὡς οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ! ἀπεκρίθη ὁ *ἀλγουαζίλ*. Θὰ πράξω ὅ,τι μὲ διατάττει ἡ πανοσιότης σας.

ΚΑ'.

Οἱ ὁδοιπόροι.

Ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἤδη. Αἱ πρῶται αὐτοῦ ροδόχροοι καὶ ὠχραὶ ἀκτῖνες διεσκέδαζον ἐν ἀπαυγάσματι διαλάμποντι τὴν ὁμίχλην, ἥτις ἐκάλυπτεν εἰσέτι τὰς κορυφὰς τῆς Σιέρρα-Μορένα. Δύο ὁδοιπόροι ἠκολούθουν βραδέως κατὰ τὴν πλευρὰν τῶν ὀρέων, ὁδὸν τοσοῦτον στενὴν ἐνίοτε, ὥστε μόλις ἡ αἴγαγρος ἠδύνατο νὰ θέσῃ τὸν πόδα, καὶ τόσον ἀπόκρημνον συχνάκις, ὥστε τὸ κάτωθεν αὐτῆς χαῖνον βάθος προὐξένει σκοτοδινίασιν. Μετὰ πολλὰς δυσκολίας οἱ ὁδοιπόροι ἔφθασαν ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τῆς Σιέρρα-Μορένα. Ἐστράφησαν μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν, καὶ ὁ ἥλιος ἐφώτισεν ὅλον αὐτῶν τὸ πρόσωπον. Καὶ ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν ἦν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ὁ δὲ ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας.

Ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου ὄρους τῶν Κορδιλιέρων καὶ ἀπαυδήσαντες ἀμφότεροι ἐκάθησαν, ὅπως ἀναπαυθῶσιν. Ἐμπροσθεν αὐτῶν ἐξετείνοντο αἱ ἔρημαι πεδιάδες τῆς Μάγχης, ὀλίγον ἀριστερόθεν καὶ ὄπισθεν αὐτῶν ἡ τερπνὴ Ἀνδαλουσία ἐξήπλου ἐν ὑπερηφάνῳ ἀντιθέσει τοὺς ἐλαιῶνας. τοὺς θάλλοντας ἀμπελῶνας καὶ τὰς ἐξανθούσας λειμωνίας αὐτῆς. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου μέρους οἱ ὁδοιπόροι ἐπώπτευον ἐφ' ὅλης τῆς Ἱσπανίας· ἀλλ' εἰς τὴν θέαν τῆς πλουσίας καὶ ὡραίας ἐκείνης χώρας λυπηρὰ σκέψις ἠνοῦτο μετὰ τοῦ θαυμασμοῦ αὐτῶν... Ἐκεῖ κάτω ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν, ἐν ταῖς εὐφόροις πεδιάσι ταῖς κεκοσμημέναις ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ὑψίστου, ἐξουσία παράνομος καὶ κτηνώδης ἁφήρει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἐλευθέραν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς, καὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν, τὸ εὐτύχημα ὅπερ ἐστὶ δικαίωμα τῆς ζωῆς.

— Ἰδοὺ τὸ τέρμα τῆς ὁδοιπορίας ἡμῶν, εἶπεν ὁ μοναχὸς ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρός τι μέρος τοῦ ὁρίζοντος ἔνθα μόνη ἡ διάνοια ἠδύνατο νὰ φθάσῃ, διότι ἐγίνετο ἀφανὲς ἐν τῷ διαστήματι.

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξε θλιβερῶς ὁ νεαρὸς λαϊκὸς, θὰ φθάσωμεν ἄραγε ἀρκετὰ ταχέως;.. καὶ πρὸ πάντων θὰ κατορθώσωμεν νὰ συγκινήσωμεν τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως;

—Ἤλπιζε, ἀπεκρίθη ὁ μοναχός. Διατί πτοεῖσαι ἐκ τοῦ προτέρου διὰ πρᾶγμα ἀβέβαιον; Ἡ ὁρμὴ βλάπτει πάντοτε τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς τὰ πάντα κατορθοῦνται. Τὸ μέγα μυστήριον τῆς ζωῆς ἐστι τὸ γινώσκειν τὴν ὑπομονήν. Ἡ ψυχὴ ἀπαυδῶσα ἐξασθενεῖ ἐκ τῶν συνεχῶν φόβων. Ὁ ἄνθρωπος χρεωστεῖ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις νὰ ἦναι καρτερικὸς καὶ γενναῖος.

—Ὦ! πάτερ μου! εἶπεν ὁ νεανίας μετὰ πικρίας, πᾶς τις βλέπει ὅτι οὐδεμία φροντὶς ἀνησυχεῖ ὑμᾶς, καὶ ὅτι παραιτηθέντες τῶν ἐπιγείων ἡδονῶν, ἀπηρνήθητε ἐπίσης καὶ τῶν ἀθλιοτήτων τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι ἀπεμονώθητε ἐν τῷ θρησκευτικῷ ὑμῶν τάγματι καὶ ὅτι μὴ ζῶντες ἤδη τὴν κοινὴν ζωήν, δὲν δύνασθε νὰ ἐννοήσητε τὰς θλίψεις αὐτῆς.

— Τέκνον, ἀπεκρίθη ἡδέως ὁ φραγκισκάνος, νομίζεις ὅτι τὸ ἀποστολικὸν ἐπάγγελμα εἶναι ἔργον ἐγωϊσμοῦ καὶ σκληρότητος; Δὲν προειλόμεθα ἄραγε δυστυχίας ἑκουσίας, ὅπως καλῶς ἐννοήσωμεν τὰς ἀθλιότητας τῆς ἀνθρωπότητος; Οὐαὶ τῷ παρεξηγοῦντι τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἱερέως, τῷ διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ εὐαγγελίου περιποιουμένῳ ἐξουσίαν κοσμικὴν, ἣν καπηλεύεται, ἵνα θεραπεύσῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ πάθη ἀντὶ νὰ μεταχειρίζηται αὐτὴν διὰ τὴν εὐτυχίαν πάντων τῶν ἄλλων. Τὸ ἀποστολικὸν ἐπάγγελμα οὐδένα ἕτερον σκοπὸν ἔχει. Ὁ καταχρώμενος αὐτοῦ παραγνωρίζει τὰ καθήκοντα τῆς λειτουργίας αὐτοῦ. Ὁποία πραγματικῶς χρεωστεῖ νὰ ἦναι ἡ ζωὴ ἡμῶν; νὰ ὦμεν πάντοτε ἕτοιμοι νὰ χύσωμεν τὸ αἷμα ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, νὰ βοηθῶμεν καὶ νὰ παρηγορῶμεν αὐτοὺς ἐν ταῖς κακοτυχίαις αὐτῶν, νὰ ἀποκαθιστῶμεν αὐτοῖς τὴν ζωὴν γλυκυτέραν, παρέχοντες αὐτοῖς τὴν ἐλπίδα ἑτέρας καλλιτέρας. Πιστεύεις, τέκνον μου, ὅτι ὁ ἀπαρνούμενος τὰς ἡδονὰς τῆς ἰδιαιτέρας οἰκογενείας, ἵνα ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς μεγάλης ἀνθρωπίνου οἰκογενείας, εἶναι ἐγωϊστὴς ἄνανδρος; Οὐχί, οὐχὶ μηδόλως σκέφθητι τοῦτο. Ἡ ἀφοσίωσις εἶναι ἀρετὴ ἐκ Θεοῦ προερχομένη, καὶ μόνος ὁ Θεὸς ἐνισχύει αὐτήν!

—Ὦ! πάτερ μου, ὑπέλαβεν ὁ νεανίας, συγχωρήσατέ μοι· εἰμὶ ἀχάριστος καὶ ἄδικος. Χρεωστῶ ὑμῖν τὰ πάντα, καὶ ὑβρίζω ὑμᾶς! Ἡ θλῖψις ἀποπλανᾷ τὸ λογικόν μου. Ὑμεῖς εἶσθε ὑπερτάτη ἐξαίρεσις. Ἀλλ' εἴπατέ μοι, ποῦ εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀποστόλων; Εἰς μάτην ἐζήτησα περὶ ἐμὲ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἱσπανίαν τὴν γέμουσαν μοναχῶν, δὲν βλέπω εἰμὴ ἐπαίτας ποταπούς, ἢ δυνάστας ἀνάνδρους.

— Τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ Φραγκισκάνος διὰ φωνῆς σοβαρᾶς, εἶσαι νεώτατος καὶ ἄπειρος, ἵνα κρίνῃς οὕτως ἀπολύτως. Ἀναγνωρίζω ἐπίσης τὰς καταχρήσεις τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἱσπανίας, θρηνῶ καθ' ἑκάστην διὰ τὰ ἐκ τούτων δεινὰ, ἀγωνίζομαι κατ' αὐτῶν ὅλαις δυνάμεσιν. Ἀλλ' ὅτε συνέρχομαι, προσπίπτω εἰς τοὺς πόδας τοῦ

Αἰωνίου, προσφέρων αὐτῷ τοὺς ἀγῶνας, τὰς δεήσεις καὶ τὰ δάκρυά μου, καὶ λέγω ἐνίοτε κατ' ἐμαυτὸν μετὰ θλίψεως ἀλλὰ καὶ ὑποταγῆς «*τοιαῦται εἰσιν ἴσως αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου!*»

—Οὐχὶ οὐχί. Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον! ἐκραύγασεν ὁρμητικῶς ὁ νεανίας. Ὁ Θεὸς εἶναι μέγας καὶ παντοδύναμος. Ὁ Θεὸς, ὅστις ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀγάπη, δύναται νὰ ἐπιτρέπῃ νὰ καταδυναστεύωσιν ἐκείνους, οἷς ἔδωκε ψυχὴν ἀθάνατον;

— Τέκνον μου, εἶπεν ὁ μοναχὸς ἀρκετὰ ἀμηχανῶν ἐκ τοῦ ζητήματος τούτου, ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν εὐτυχίαν. Ἀλλ αὕτη ἐστὶν ἐν τῇ τελειότητι. Ἀκαταπαύστως τείνομεν πρὸς τὸν μοναδικὸν τοῦτον σκοπόν· ἴσως δὲν ἀφικνεῖται τις ἐκεῖ, εἰμὴ διὰ τῶν μόχθων, ἴσως αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦ αἵματος καὶ τῶν δακρύων τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅπως ἡμεῖς ἔσχομεν ἀνάγκην τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἴσως πάλιν διὰ τοὺς πάσχοντας, ὁ Θεὸς, ἡ πηγὴ τῆς αἰωνίου δικαιοσύνης, ἐπιφυλάττεται καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης μάλιστα ζωῆς, ἀνταμοιβὰς ἀκαταλήπτους. Ἐν ὥρᾳ καταδρομῆς ὁ ἄνθρωπος ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ μαρτύριον, ὀλίγην προσοχὴν δίδωσιν εἰς τὰ ἐπίγεια πράγματα. Συνειθίζει νὰ ζῇ πνευματικῶς, καὶ ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης μελέτης τῶν λαῶν ἐξέρχονται ἐνίοτε αἱ μεγάλαι διδασκαλίαι ἐκεῖναι, αἵτινες ἀναγεννῶσι τὰ ἔθνη. Παύσωμεν ὅθεν μεμψιμοιροῦντες, παλαίσωμεν ἐν ἐπιμονῇ· ἡ ἑκουσία ὑπόκλισις εἰς τὰ βουλεύματα Ὄντος παντοδυνάμου ἀλλ' ἀπείρως ἀγαθοῦ, φέρει ἐν ἑαυτῇ μεγαλοψύχους παρηγορίας. Διότι δὲν ὑπακούει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τυφλὴν εἱμαρμένην, ἀλλ' εἰς τὸν Θεὸν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὅστις τίθησι πάντοτε τὸ καλὸν πλησίον τοῦ κακοῦ, καὶ συχνάκις ἐν αὐτῷ τῷ κακῷ.

Ὁ νεαρὸς λαϊκὸς οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐθεώρει τὸν νέον ἐκεῖνον ὡραῖον καὶ σοβαρὸν μοναχόν, ὅστις πεπροικισμένος διὰ δώρων πολυτιμοτάτων, τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ πλούτου, εἶχεν ἀπαρνηθῇ τὰς ματαίας τιμὰς τοῦ κόσμου τούτου, ὅπως ζήσῃ πνευματικὴν ζωὴν, καὶ συντελέσῃ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ ἐξ ὅλων τῶν δυνάμεων αὐτοῦ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς κοινωνικῆς εὐτυχίας. Ὁ νεανίας εἶχεν ἀνατραφῇ μὲ αἰσθήματα ἀγνότατα καὶ χριστιανικώτατα, ἀλλ' ἡ φυσικὴ ὁρμὴ τοῦ Ἱσπανικοῦ αἵματος, καὶ ἡ ἱπποτικὴ ζωή, ἣν διῆγον οἱ ἐπίσημοι Κύριοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχον μεταβάλει τὰς ἰδέας αὐτοῦ.

— Ἰδοὺ πέντε ἡμέραι παρῆλθον, εἶπεν, ἀφ' οὗ ἐγκατελίπομεν τὴν Σηβίλλην, ἀπέχει πολὺ εἰσέτι ἡ Μαδρίτη;

— Μόλις θὰ φθάσωμεν μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, εἶπεν ὁ μοναχός.

—Ὁ γὺψ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως κατασπαράσσει τὸ θήραμα αὐτοῦ, καὶ ἴσως ὅταν ἐπιστρέψωμεν, θὰ ἦναι ἤδη πολὺ ἀργά.

—Ἔσο ἥσυχος, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις δὲν σπεύδει τόσον ταχέως· πίνει καὶ τὴν τελευταίαν ῥανίδα τοῦ αἵματος τῶν θυμάτων αὐτῆς, πρὶν παραδώσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς δημίους . . . Ἔμπρός, καὶ θάρρος, προσέθηκε βλέπων τοὺς ὁδηγοὺς φέροντας τὰς ἡμιόνους αὐτῶν, ἃς εἶχον ἀφήσει ὀπίσω ὅπως ἀναβῶσι πεζῇ τὴν ἐπικίνδυνον ἐκείνην ἀτραπόν.

Οἱ ὁδοιπόροι ἠγέρθησαν καὶ καταβάντες ἑτέραν στενὴν ἀτραπὸν πρὸς βορρᾶν, ἔφθασαν τοὺς ὁδηγοὺς καὶ ἠκολούθησαν αὐτούς.

ΚΒ'.

Τὸ Δικαστήριον

Ἡμέραν τινὰ μελαγχολικὴν καὶ πένθιμον συνεδρίαζεν ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἠνεῳγμένων τῶν θυρῶν ἐν αἰθούσῃ μεγάλῃ, τετραγώνῳ καὶ μελανοβαφεῖ. Πρὸς τὸ βάθος, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου ἐξετείνετο τράπεζα ἡμικυκλοτερὴς κεκαλυμμένη καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν διὰ μέλανος χονδροῦ ἀραιοϋφάντου,(*) καὶ ὄπισθεν αὐτῆς ἐφαίνετο θρόνος ἐκ μέλανος ἐπιχνόου ἔχων τὸ στέγασμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος. Ἦν δὲ οὗτος ὁ θρόνος τοῦ προέδρου ἢ τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ. Ὑπεράνω τοῦ στεγάσματος ἦν προσηρτημένος μέγας ἐσταυρωμένος ἐλεφάντινος. Ἑκατέρωθεν τοῦ θρόνου ὑπῆρχον δύο ἕδραι ἐπίσης ἐξ ἐπιχνόου διὰ τοὺς συμπαρέδρους ἱεροεξεταστάς. Ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης πρὸς τὰ δεξιὰ ὑπῆρχε κώδων καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ τὸ εὐαγγέλιον ἠνεῳγμένον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ, ἐνώπιον τοῦ προέδρου, τετράγωνον λευκοῦ χάρτου ἐφ' οὗ ἔγραφε τὰς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ σημειώσεις. Ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ, ἔξω τῆς τραπέζης, ἠγείρετο κάθισμα ἢ μᾶλλον τρίγωνος ῥάβδος ἐπὶ τεσσάρων ποδῶν, διὰ τοὺς κατηγορουμένους. Ἐπὶ τελους δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ προέδρου καὶ ἐπίσης ἔξω τῆς τραπέζης ἵσταντο οἱ δορυφόροι καὶ τέσσαρες μελανείμονες προσωπιδοφόροι, ἔχοντες τὰς κεφαλὰς κεκαλυμμένας διὰ κορδύλλης ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος, ἥτις εἶχε δύο ὀπὰς διὰ τοὺς ὀφθαλμούς, μίαν διὰ τὴν ῥῖνα καὶ ἑτέραν διὰ τὸ στόμα. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ ἐνώπιον μικρᾶς τραπέζης ἐκάθηντο δύο γραμματεῖς γράφοντες καθ' ὑπαγόρευσιν ἢ διαταγὴν τοῦ προέδρου τὰς ὁμολογίας τῶν μαρτύρων.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐνδεδυμένος τὴν μεγαλην αὐτοῦ στολὴν μοναχοῦ, ἐστολισμένος δὲ τοῦ λευκοῦ Σταυροῦ τοῦ λάμποντος ἐπὶ τῶν στηθῶν τῶν τέκνων τοῦ Δομινίκου, καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ προεδρικοῦ θρόνου, περιέφερε περὶ αὐτὸν βλέμμα ἀπαίσιον. Οἱ δύο αὐτοῦ πάρεδροι ἀδιάφοροι εἰς τὰς καταιγίδας, αἵτινες ἐμυκῶντο ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου ἀνθρώπου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος τοῦ δεσποτισμοῦ ἐμψυχούμενοι, περιέμενον ἐν ὑποκριτικῇ ἀνυπομονησίᾳ τὴν ἔλευσιν τοῦ κατηγορουμένου. Οὐδεμία ἐσωτερικὴ συγκίνησις ἐξεδηλοῦτο ἐπὶ τοῦ χαλκίνου αὐτῶν προσώπου. Ἠγνόουν τὰς διαμάχας καὶ τὰς ἀβεβαιότητας τοῦ δικαστοῦ, τὰς μεταξὺ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ τιμωρῆσαι ἔνοχόν τινα καὶ τοῦ φόβου τοῦ καταδικάσαι ἀθῷον. Αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν ὑπηγορεύοντο ἐκ τοῦ προτέρου. Πλήττειν, πλήττειν ἄνευ διακοπῆς, τοιαύτη ἦν ἡ παραγγελία αὐτῶν. Μόνον ν' ἀθωώσωσιν ἐφοβοῦντο καὶ οὐδέποτε ἠθώουν ἑκουσίως. Πρὸς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ἵσταντο μοναχοὶ διαφόρων ταγμάτων, μάρτυρες συνήθεις τῶν ἑορτῶν τούτων, καί τινες ἐπίσημοι Ἱσπανοὶ ἀφωσιωμένοι τῇ ἱερᾷ ἐξετάσει, οὓς εἶχε προσκαλέσει ὁ Πέτρος Ἄρβουες διὰ γραμματίων· διότι ὁ μέλλων νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρανίου τοῦ κατηγορουμένου δὲν ἦτον ἀνὴρ χυδαῖος, ἀλλ' εὐγενὴς καὶ ἰσχυρὸς Κύριος, καλὸς καθολικὸς ἐπὶ αἱρέσει κατηγορούμενος, οὗτινος οἱ ἰσότιμοι θὰ ἔβλεπον ἴσως χωρὶς νὰ τολμήσωσι μίαν μόνην λέξιν ὑπερασπίσεως νὰ προφέρωσιν.

Σιγὴ καταπλήττουσα ἐβασίλευεν ἐν τῇ θρηνώδει ἐκείνῃ δμηγύρει, ἐνόμιζέ τις ὅτι παρίστατο ἐν κηδείᾳ. Ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐκείνων προσώπων ἐφαίνετο ὁ τύπος τῆς μελαγχολίας καὶ τοῦ θανάτου. Αἴφνης δὲ ἐλαφρὰ κίνησις σχεδὸν ἀνεπαίσθητος ἠγέρθη ἐν τῇ κατηφεῖ ἐκείνῃ δμηγύρει. Τὰ βλέμματα πάντων διευθύνθησαν πρὸς τὴν θύραν, δι' ἧς εἰσήρχετο ὁ κατηγορούμενος ἐν τῷ μέσῳ δύο δορυφόρων. Ἦν δὲ οὗτος πεντηκοντούτης, ὑψηλὸς καὶ ὠχρός. Ἡ κόμη αὐτοῦ λευκανθεῖσα ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ, περιέστεφε μέτωπον πλατὺ, ἐφ' οὗ ἀνεγινώσκετο ἡ χρηστότης μᾶλλον ἢ ἡ μεγαλοφυΐα. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶχον τὴν εὐγενῆ καὶ ἱπποτικὴν ἔκφρασιν ἀληθοῦς τέκνου τῆς Καστίλλης, καὶ μεγάλην θρησκευτικὴν ὑποταγὴν, χαρακτὴρ διακριτικὸς τῶν χριστιανῶν τῆς Ἱσπανίας, ἐμετρίαζε τὴν ἔκφρασιν τῆς πικρίας καὶ τῆς θλίψεως, ἥτις ἐκάλυπτε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἦν δὲ ἀδύνατος καὶ ἰσχνός, ὡς διαμείνας ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου.

Προὐχώρησε βήματι βραδεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν φυλάκων αὐτοῦ, καὶ ἀφικόμενος ἐνώπιον τοῦ προέδρου ἐζήτησε περὶ αὐτὸν θέσιν, ὅπως ἀναπαυθῇ. Ἀλλ' ἅμα εἶδε τὸ διὰ τὰ θύματα τρίγωνον ἐκεῖνο θρανίον, μειδίαμα ἐλαφρὸν, πικρὸν καὶ σαρκαστικὸν διέστειλε τὰ χείλη αὐτοῦ. Ἐκάθησεν ὅπως ἠδυνήθη ἐπὶ τοῦ παραδόξου ἐκείνου θρανίου τῆς ἱεροεξεταστικῆς ἐφευρέσεως, καὶ ὑψώσας ἄνευ θράσους, ἀλλὰ μετ' ἀπι-

(*) Φλανέλλας.

στεύτου ἀξιοπρεπείας τὴν κεφαλὴν, προσήλωσε, ἐπὶ τοῦ Πέτρου Ἄρβουες βλέμμα καθαρὸν καὶ διαπεραστικὸν, ὅπερ ἤθελε ταπεινώσει τοὺς ὀφθαλμοὺς παντὸς ἑτέρου ἢ ἑνὸς ἱεροεξεταστοῦ. Ὁ Ἄρβουες ὑπέστη αὐτὸ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν κατηγορούμενον,

— Κατηγορούμενε, εἶπε, ἐγέρθητι καὶ ὁρκίσθητι ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὅτι θὰ εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν.

Οὗτος δὲ ἐγερθεὶς βραδέως ἔθετο τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

— Ὁρκίζομαι, εἶπεν, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Εὐαγγελίου ὅτι θὰ εἴπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Ἤδη λοιπὸν πῶς ὀνομάζεσαι; ὑπέλαβεν ὁ ἱεροεξεταστής.

— Παῦλος Ἰωακεὶμ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος, κόμης δὲ Κεβάλλος, εὐγενὴς τῆς Ἱσπανίας δευτέρας τάξεως καὶ διοικητὴς τῆς πόλεως Σηβίλλης βουλήσει τοῦ πολυποθήτου ἡμῶν βασιλέως δὸν Καρόλου τοῦ πέμπτου.

— Ἄφες τοὺς τίτλους σου, καὶ δὲν σοὶ ἀνήκουσι πλέον (108).

— Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος οὐδὲν ἀπεκρίθη ἀλλὰ τὸ κάτω χεῖλος αὐτοῦ ἀνεστάλη περιφρονητικῶς, καὶ τὸ καθαρὸν Καστιλλιανὸν αἷμα αὐτοῦ ἐταράχθη.

— Ἡ ἡλικία σου; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος.

— Πεντήκοντα ἐτῶν, ἀπεκρίθη ὁ διοικητής.

— Ἐμμανουὴλ Ἀργόζε, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες βραδείᾳ τῇ φωνῇ μεταλλικῇ καὶ ἀσπλάγχνῳ, κατηγορεῖσαι ὅτι ἐδέχθης εἰς τὴν οἰκίαν σου νέον τινὰ αἱρετικὸν μὴ πρεσβεύοντα τὰ δόγματα τῆς ἁγίας καθολικῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τὸν ὁποῖον δὲν κατήγγειλες.

— Δέσποτα, ἀγνοῶ τί θέλετε νὰ εἴπητε, ἀπεκρίθη ὁ διοικητής.

— Τὸ μὴ καταμηνύειν τὴν αἵρεσιν ταὐτόν ἐστι τὸ προστατεύειν αὐτὴν, ἠκολούθησεν ὁ ἱεροεξεταστής. Δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀγνοῇς ὅτι ὁ Ἐστεβὰν δὲ Βάργας ἀπόγονος οἰκογενείας μαυρουσίας, πολὺ ἀπέχει τοῦ εἶναι καθαρὸς καθολικὸς, καὶ οὐ μόνον ἐδέχθης αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἀλλὰ καὶ ἐμνήστευσες αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρός σου;

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον, θλιβερὸς στεναγμὸς ἐξῆλθε τοῦ στήθους τοῦ δυστυχοῦς διοικητοῦ, καὶ δάκρυ ἔρρευσεν ἐπὶ τῆς παρειᾶς αὐτοῦ.

— Δέσποτα, εἶπεν ἀναλαβὼν τὴν γενναιότητα αὐτοῦ, ὁ νέος Ἐ-

(108) Οἱ κατὰ διαταγὴν τοῦ ἱεροδικείου συλλαμβανόμενοι ἀπεγυμνοῦντο ἀμέσως τῶν τίτλων, τῶν τιμῶν καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων. Ἀνέκτων δὲ αὐτὰ μετὰ τὴν τελείαν αὐτῶν ἀθῴωσιν, τοῦθ' ὅπερ σπανιώτατα συνέβαινεν. Οὕτω δὲ ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ καταδιωγμοῦ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἦν ἡ καταστροφὴ, ἡ ἀτιμία τῶν οἰκογενειῶν!... Καὶ ὅμως οἱ ἱεροεξεταστὲς ἐπιστεύοντο ὡς ὑπέρμαχοι τῆς καθολικῆς θρησκείας.

στεβὰν δὲ Βάργας κατάγεται ἐξ ἑνὸς τῶν εὐγενῶν ἐκείνων ἱπποτῶν Ἀδενσεράγων, οἵτινες ἑκουσίως ἠσπάσθησαν τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου τῆς Ἀραγόνης καὶ τῆς μεγάλης Ἰσαβέλλης τῆς ἐνδόξου ἡμῶν ἡγεμονίδος (109). Οἱ ἱππόται οὗτοι ἔλαβον παρὰ τῶν βασιλέων ἡμῶν τὰ αὐτὰ προνόμια, οἷα χαίρουσι καὶ οἱ εὐγενεῖς Καστιλλιανοί· διατί ν' ἀρνούμεθα τὴν σήμερον αὐτοῖς δικαίωμα, ὅπερ νομίμως ἀπέκτησαν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος;

— Ὁ ἀποκτῶν δικαίωμά τι ὑποχρεοῦται καὶ εἴς τι καθῆκον, παρετήρησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, καὶ ἅμα παραβλέψῃ τὸ καθῆκον τοῦτο, τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἐκμηδενίζεται. Ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας πρεσβεύων δόγματα ἐναντία τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῆς Ἐκτλησίας ἀπόλλυσι τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ καλοῦ καθολικοῦ· εἶναι μεμολυσμένος ὑπὸ τῆς αἱρέσεως, καὶ ὁ πλησιάζων αὐτὸν θεωρεῖται ὡς αἱρετικὸς ὑποκείμενος τῇ ἀνηκούσῃ τῷ ἐγκλήματι τούτῳ τιμωρίᾳ.

— Δέσποτα, εἶπε σοβαρῶς ὁ Ἀργόζος, ὁρκίζομαι ὑμῖν ἐπὶ τῆς τιμῆς μου, ὅτι οὐδέποτε ὁ Ἐστεβὰν δὲ Βάργας προὔφερεν ἐνώπιόν μου λέξιν μὴ εὐσεβοῦς χριστιανοῦ ἱππότου. Πῶς λοιπὸν ἤθελον εἶσθαι συνένοχος ἐγκλήματος μὴ ὑπάρχοντος;

— Ἀρνεῖται! ἐπέφερεν ὁ ἱεροεξεταστὴς δι' ὕφους συμπαθητικοῦ, στρεφόμενος πρὸς τοὺς συνδίκους ὡς ἵνα συμβουλνυθῇ αὐτοῖς διὰ τοῦ βλέμματος.

Οἱ δὲ πάρεδροι ἐποιήσαντο κίνησιν φρίκης, ὑψοῦντες τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν δι' ὕφους ὑποκριτικοῦ. Ὁ τρόπος οὗτος ἦν συνήθης αὐτοῖς καὶ ἀντικαθίστα παρ' αὐτοῖς τὴν δικαστικὴν αὐτῶν εὐθύτητα, καὶ τὸ λογικὸν, ὅπερ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐκέκτητο. Οἱ γραμματεῖς ἔγραφον τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς καταθέσεις, ὁ δὲ Ἄρβουες ἐφαίνετο σκεπτόμενος. Ἐκτεταμένη σιγὴ ἐπεκράτησε, καθ' ἣν ἡ σφοδρὰ καὶ ἐμπαθὴς ἐκείνη ψυχὴ βαθέως συνείχετο, ὅπως ἐπανεύρῃ τὴν γλυκερὰν ἐκείνην ἔκφρασιν, τὸ μακάριον καὶ ἱλαρὸν ἐκεῖνο βλέμμα, τοὺς πλήρεις εὐαγγελικῆς ἡδύτητος ἐκείνους λόγους, τὴν μόνην γλῶσσαν τῶν ἱεροεξεταστῶν. Ἐπὶ τέλους δὲ θεωρῶν τὸν διοικητὴν τῆς Σηβίλλης δι' ὕφους συμπαθοῦς.

(109) Ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας κατήγετο ἐξ οἰκογενείας Μαύρων ἐκ τῆς φυλῆς Βάνεγας ἐπωνομασθείσης Βάργας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ διωρίσθη μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς Καστίλλης ὑπὸ Φιλίππου τοῦ πρώτου τῷ 1506. Εἶχε δὲ ἀδελφὸν ἱεροεξεταστὴν, ὀνομαζόμενον δὸν Πέτρον δὲ Βάργας τῆς Σάντα-Κρούζης, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ σκληρότερος αὐτοῦ καταδιώκτης. Ὁ δὸν Ἐστεβὰν, ἵνα ἀποφύγῃ τοὺς διωγμοὺς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς Ἱσπανίας.

— Τέκνον μου, εἶπεν ὁ Ἄρβουες, βλέπεις πόσον εἰλικρινῶς λυποῦμαι διὰ τὴν ἐπιμονὴν τὴν ὁποίαν ὁ ἐχθρὸς τοῦ καλοῦ σοὶ ἐμπνέει. Σὲ ἠγάπησα ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ πρὸς τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πρὸς σὲ εἰλικρινῆ φιλίαν μου ζήλῳ μου, παρακαλῶ τὸν Κύριον νὰ πέμψῃ ἐπὶ σὲ τὸ πνεῦμα τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς μετανοίας, ὥστε ἀναγνωρίζων τὰ σφάλματά σου νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τὴν ὁδηγοῦσαν εἰς τὸν οὐρανόν.

— Πάτερ μου, ἀπεκρίθη ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος ἡσύχως, μάρτυς μου εἶναι ὁ Θεός, ὅτι οὐδέποτε διενοήθην τι ἐναντίον τῶν νόμων τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὅτι πάντοτε ἐλάτρευσα αὐτὸν ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀφοσιώσει.

— Ἀλλὰ σὺ ὁμολογεῖς ὅτι ἔσχες σχέσεις μετὰ Μαύρου, προσέθηκεν ἐπιβούλως ὁ ἱεροεξεταστής.

— Ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας δὲν εἶναι Μαῦρος, ἀπεκρίθη ὁδιοικητής, εἶναι ἐπίσης καλὸς καθολικὸς, καθὼς καὶ ἡμεῖς, Δέσποτά μου.

— Θεὸ τοῦ οὐρανοῦ! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἀποτυφλοῖ αὐτὸν καὶ προσβάλλει τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν.

— Σεβασμιώτατε, ἀντεῖπεν εἷς τῶν παρέδρων χαμηλοφώνως, ὁμολογεῖ τὰς μετὰ τοῦ δὸν Ἐστεβὰν σχέσεις αὐτοῦ.

Ὁ Ἄρβουες ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, ὡς εἰ ἔλεγε, *καλὰ, θὰ ὠφεληθῶ ἐκ τούτου.*

— Ἀδελφέ μου, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν κατηγορούμενον, θὰ ἀρνηθῇς ἐπίσης ὅτι ἀνέθρεψας τὴν θυγατέρα σου εἰς δόγματα ἐναντία τῆς Καθολικῆς θρησκείας καὶ εἰς τὰς ὀλεθρίας διδασκαλίας τῆς Ἄρκτου, τὰς ὁποίας ὀνομάζουσι φιλοσοφίαν;

— Ἀρνοῦμαι, ἀπεκρίθη ὁ διοικητής.

— Δύνασαι νὰ ἀποδείξῃς τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστής.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργοζος ἐστράφη πρὸς τοὺς θεατὰς καὶ παρατηρῶν πολλοὺς εὐγενεῖς, οἵτινες ἐν καιρῷ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ ἐσύχναζον παρ' αὐτῷ,

— Κύριοι, εἶπε, τίς ἐξ ὑμῶν θὰ ἔλθῃ νὰ δώσῃ μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ὅτι μήτε ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος, μήτε ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, ἡ εὐγενὴς Δολόρα, ἠκολούθησάν ποτε ἕτερα δόγματα ἢ τὰ τοῦ Εὐαγγελίου; Ὅλοι ὑμεῖς γνωρίζετε τοῦτο, Κύριοι, διότι ἡ ψυχή μου ἦτον ἀνοικτὴ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως καὶ ἡ οἰκία μου.

Ὁ διοικητὴς εἰς μάτην περιέμενεν ἀπάντησιν· πάντες ἐσιώπων, καὶ ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς γῆς ἐφοβοῦντο μήπως ἀποδείξωσι συμπάθειαν πρὸς αὐτόν. Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος ἀφῆκε νὰ πέσωσιν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν ἀπεριγράπτῳ ἀθυμίᾳ· ἔπειτα δὲ στρεφόμενος ζωηρῶς πρὸς τὸν ἱεροεξεταστὴν,

— Δέσποτα, ἀνέκραξεν, ὡς μάρτυρα ἐπικαλοῦμαι αὐτὴν τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα. Ὑμεῖς ἤρχεσθε καθ' ἑκάστην εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ, ὡς φίλος καὶ ὡς λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου, χρεωστεῖτε κάλλιον παντὸς ἄλλου νὰ γνωρίζητε τὰ ἀληθῆ αἰσθήματά μου καὶ πρὸ πάντων τὰ τῆς θυγατρός μου.

— Δὲν ἤμην πνευματικὸς αὐτῆς, ἀπεκρίθη ὁ Δομινικανὸς ψυχρῶς.

— Ὦ! Δέσποτά μου, ἐπέφερεν ὁ διοικητὴς διὰ φωνῆς καὶ τοὺς λίθους δυναμένης νὰ συγκινήσῃ· καὶ ἡ Δολόρα λοιπὸν κατηγορεῖται ἐπίσης ὡς αἱρετική; εἶναι λοιπὸν καὶ ἡ Δολόρα ἐν φυλακῇ ὡς καὶ ἐγώ;

— Τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν πρόκειται περὶ τῆς θυγατρός σου, ἀπεκρίθη ὁ ἱεροεξεταστὴς, ὅστις ἐπὶ σκοπῷ ἤθελε νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ἀμφιβολίας τοῦ δυστυχοῦς τούτου πατρός· σὺ ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος κατηγορεῖσαι, ὁμολόγησον τὸ ἁμάρτημά σου, ἐὰν θέλῃς ν' ἀξιωθῇς τῆς συγχωρήσεως τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

Ὁ διοικητὴς οὐδὲν ἀπεκρίθη. Οἱ ἄπλητοι καὶ πυρέσσοντες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἠρώτων τοὺς τοῦ Πέτρου Ἄρβουες· προσεπάθει νὰ μαντεύσῃ ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν τύχην τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· ἀλλ' εἰς μάτην, ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἱεροεξεταστοῦ οὐδὲν προὔδιδεν ἢ σκληρότητα φρικώδη καλυπτομένην διὰ γλυκύτητος ὑποκρισίας.

— Ὦ! θύγατερ! τί ἔκαμες τὴν θυγατέρα μου; ἐξεφώνησεν ὁ διοικητὴς, συνενῶν τὰς καθικετευούσας χεῖρας αὐτοῦ· ἀποκρίθητί μοι· Δέσποτά μου, σὲ ἐξορκίζω, εἰπέ μοι ὅτι οὐδὲν ἀπειλεῖ αὐτὴν, καὶ τὰ πάντα δύναμαι νὰ ὑποφέρω.

— Ἐμμανουὴλ Ἀργόζε, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς βραδεία τῇ φωνῇ καὶ γλυκερᾷ, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ φροντίζῃς περὶ ἐπιγείων συμπαθειῶν. Παρακάλει τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἄφες εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῶν προσφιλῶν σοι ὑποκειμένων.

Ἐναντίον δὲ τῆς προσπεποιημένης γλυκύτητος τῶν λόγων τούτων τὸ πρόσωπον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐξέφραζε θέλησιν ἄκαμπτον. Ὁ πατὴρ τῆς Δολόρας ἐνόησεν ὅτι οὐδὲν ὤφειλε νὰ ἐλπίζῃ παρὰ τῆς ὀρειχαλκίνου ἐκείνης ψυχῆς. Ἐκλίνατο τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ στῆθος ὑπομένων μετὰ ἡρωϊσμοῦ ἀξίου τῶν πρώτων μαρτύρων, «*γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου*» διενοήθη καὶ ἔστη ἐν σιγῇ.

— Ἀδελφέ μου, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἱεροεξεταστὴς διὰ γλυκυτάτης φωνῆς, ὁμολόγησον τοὐλάχιστον, ὅτι ἐπηρεάσθης ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Ἀσθενῆ πλάσματα ὄντες δὲν διαφεύγομεν τὰς ἐπιβουλὰς αὐτοῦ, καίτοι καλὰς προθέσεις ἔχοντες. Λοιπὸν, ἀδελφέ μου, εἰπὲ τοὐλάχιστον ὅτι ἥμαρτες, ἵνα ἐλαττώσωμεν τὰς ἐπιγείους τιμωρίας σου

καὶ προσπαθήσωμεν συγχρόνως νὰ σώσωμεν τὴν ψυχήν σου ἐκ τῆς ἀπωλείας ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

Ὁ διοικητὴς οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

—Ὁμολόγησον τοὐλάχιστον ὅτι ηὐχαριστήθης ν' ἀκούσῃς τὰ φιλοσοφικὰ καὶ ἀντιχριστιανικὰ ἀξιώματα διὰ τῶν ὁποίων ὁ λουθηρανισμὸς μολύνει τὴν Εὐρώπην ἅπασαν.

—Ἀγνοῶ τί ἐστι λουθηρανισμός, ἀπεκρίθη ὁ διοικητής, καὶ οὐδέποτε ἐσκέφθην περὶ τούτου . . . Πραγματικῶς μέγας ἀνὴρ πρέπει νὰ ἦναι ὁ Λουθῆρος, ὥστε οὕτω νὰ καταράττῃ τὸν κόσμον.

Εἰς τὴν τολμηροτάτην ταύτην ἀπάντησιν πάντες ἐφρικίασαν.

—Ὁ δυστυχής! βλασφημεῖ! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος· Ἄρβουες καὶ προδίδεται, προσέθηκε χαμηλοφώνως.

Οἱ δύο ἀντιπρόεδροι ἀντήλλαξαν βλέμμα συνεννοήσεως.

—Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες, ὅτι δικαίως σὲ κατηγοροῦσιν ὡς πρεσβεύοντα μυστικῶς τὰ δόγματα τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι εἶσαι θαυμαστὴς τοῦ Λουθήρου;

—Πῶς δύναμαι νὰ θαυμάσω ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζω, καὶ νὰ ἀκολουθήσω τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ; ἀντηρώτησεν ὁ διοικητής. Εἶναι καλλίτερα τῶν ἡμετέρων; Ἡ θρησκεία λοιπὸν αὐτοῦ εἶναι ὀρθοτέρα ἐκείνης, ἣν ἐδιδάχθην; Ἄλλως τε τίς μὲ κατηγορεῖ; ὀνόμασον τὸν κατήγορόν μου, ἵνα δυνηθῶ νὰ ἐξελέγξω αὐτόν.

—Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο (110), ἀπεκρίθη ὁ πρόεδρος· ὁμολόγησον καὶ μετανόησον. Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον μέσον τῆς σωτηρίας, ὅπερ σοὶ μένει διὰ τὴν μέλλουσαν ζωήν.

—Οὐδὲν ἔχω νὰ εἴπω πλέον, ἀπεκρίθη ὁ διοικητής. Δὲν ἔχω πλέον εἰμὴ νὰ παρακαλέσω τὸν Θεόν, ὅστις γνωρίζει τὴν ἀθωότητά μου, ν' ἀποκαλύψῃ αὐτὴν καὶ νὰ πείσῃ καὶ τοὺς δικαστάς μου. Ὅστις δήποτέ ἐστιν ὁ ἐχθρὸς, ὅστις μὲ κατηγορεῖ, ὁρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅστις μὲ βλέπει καὶ μὲ ἀκούει, ὅτι εἶναι ἄτιμος καὶ συκοφάντης. Διακηρύττω ὅτι ἡ θυγάτηρ μου Δολόρα εἶναι ἄγγελος, κατηραμένος λοιπὸν ἔστω ὁ τολμήσων νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν αὐτῆς.

Πολλὰς καὶ ἐπιβούλους ἐρωτήσεις ἀπέτεινον αὐτῷ, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔδωκεν. Ἐστάθη ἀδύνατον νὰ βιάσωσιν αὐτὸν νὰ λαλήσῃ.

—Ὁ δυστυχής! εἶπεν ὁ Ἄρβουες ἐν εὐσπλαγχνίᾳ ὑποκριτικῇ.

Στρεφόμενος δὲ πρὸς τοὺς προσωπιδοφόρους, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸν κατηγορούμενον. Ῥίγος τὴν δμήγυριν πᾶσαν κατέλαβε, καὶ φρικαλέα σιγὴ ἐπεκράτησεν. Οἱ τέσσαρες

(110) Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις οὐδέποτε προὔδιδε τοὺς κατηγόρους, καὶ οὕτως ἐνίσχυε τὴν προδοσίαν.

προσωπιδοφόροι ἐπλησίασαν ἀψοφητὶ πρὸς τὸν κατηγορούμενον, ἥρπασαν αὐτὸν ἄνευ ἀντιστάσεως καὶ ἐγείραντες αὐτὸν ἐπὶ τῶν βραχιόνων αὐτῶν ἐγένοντο ἄφαντοι διά τινος θύρας πλαγίας.

ΚΓ'.

Τὸ Βασανιστήριον

Ἐν τῷ μέσῳ εὐρυχώρου, στρογγύλου καὶ βαθέος ὑπογείου φωτιζομένου ὑπὸ δύο ὠχρῶν δᾴδων, τέσσαρες προσωπιδοφόροι περιεκύκλουν ἄνθρωπον τεθλιμμένον καὶ ἀδύνατον, μόλις ἱστάμενον, οὗτινος ἡ ἐξησθενημένη ὅρασις ἀποκαθίστα αὐτῷ χαλεπὴν καὶ ἐπίπονον τὸν ἀμαυρὸν φωτισμὸν τοῦ ἐπικηδείου τούτου χώρου. Ἀὴρ δὲ ὑγρὸς καὶ πυκνὸς ἐξετείνετο ὡς νοσώδης ὁμίχλη ἐν τοῖς ὑπογείοις τούτοις χώραις, ὅθεν ἀνεδίδετο ὀσμὴ δυσώδης καὶ ἐπιτάφιος. Ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ἐπὶ τῶν ἀνωμάλων καὶ βεβρεγμένων τοίχων ἐφαίνοντο κρεμάμενα τὰ βασανιστήρια ὄργανα τὰ ὑπὸ τοῦ καταχθονίου νοὸς τῶν μοναχῶν ἐπινοηθέντα, ὧν ἡ θέα μόνη φρίκην προξενεῖ. Τοιαῦτα δὲ ἦσαν στρέβλαι, πέδαι σιδηραῖ, ἧλοι ὑπερμεγέθεις, σχοινία διαφόρου πάχους, καὶ ἔν τινι γωνίᾳ πυρεῖον ἀνημμένον, ὅπερ ἀνεδίδεν ἐρυθροκυάνους φλόγας. Ἦν δὲ θέαμα τρομερόν. Κατέβαινον δὲ εἰς τὸ καταχθόνιον ἐκεῖνο μέρος διὰ πληθύος μικρῶν ἑλικοειδῶν κλιμάκων, ὧν τὰς ὑγρὰς πλάκας ἐκάλυπτον εὐρωτιάσεις. Οἱ ὑπηρέται τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐγνώριζον καὶ τὰς ἐλαχίστας περιστροφὰς τοῦ φρικαλέου ἐκείνου δαιδάλου, ἔνθα εἶχον ὁδηγήσει τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον κεκλεισμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὅστις περιέμενε τὴν ἔλευσιν τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ. Ἀκολούθως ἠνέῳξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Ὁ δυστυχὴς κατηγορούμενος περιέφερε βλέμμα τεταραγμένον, ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον εἶδεν ἢ τὰ κεκαλυμμένα πρόσωπα τῶν ἀποτροπαίων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ἐν τῇ ὑπογείῳ ἐκείνῃ κολάσει, ἐξετέλουν τὰ καθήκοντα τῶν δαιμόνων, καὶ ὠνομάζοντο βασανισταί. Ἀφοῦ παρετήρησεν ἓν πρὸς ἓν τὰ περὶ αὐτὸν βασανιστήρια ὄργανα, ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐξησθενημένη ἤδη ὑπὸ τῆς νηστείας καὶ τῆς καθειρξεως, ἐγένετο βορὰ παραλογισμοῦ παραδόξου. Ὡς εὐσεβὴς δὲ χριστιανὸς ἐνόμισεν ὅτι ἐγαταλείψας τὸν κόσμον τοῦτον μετέβη εἰς τὸν τρομερὸν ἐκεῖνον χῶρον, περὶ οὗ λέγει τὸ Εὐαγγέλιον «*ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.*»

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἔφθασε τέλος πάντων συνοδευόμενος ὑπὸ δευτέρου τινὸς ἱεροεξεταστοῦ, καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ συμβολαιογράφου. Ὁ κατηγορούμενος ἵστατο ὄρθιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βασανιστηρίου, καὶ ἰδὼν τὸν δικαστὴν αὐτοῦ, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς ἵνα ἐπικαλεσθῇ αὐτόν. Ὑπεράνω δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ παρετήρησε τροχαλίαν ἐπὶ τοῦ θόλου, δι' ἧς διήρχετο σχοινίον χονδρὸν ἐκ καννάβεως πίπτον μέχρι τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀκουσίως ἐφρικίασεν. Οἱ τέσσαρες προσωπιδοφόροι ἵσταντο παρ' αὐτῷ σιωπηλοί. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες καὶ ὁ ἕτερος ἱεροεξεταστὴς ἐκάθησαν ἐπὶ θρανίων ἵνα ἴδωσιν τὴν πένθιμον ἐκείνην σκηνὴν κατὰ τὸ δέκατον ὄγδοον ἄρθρον τοῦ κώδηκος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὅπερ ἤθελεν, ὥστε εἷς ἢ δύο ἱεροεξεταστοὶ μετὰ τοῦ ἀποστολικοῦ συμβολαιογράφου νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὴν βάσανον, ἵνα καταγράφωσι τὰς ὁμολογίας τῶν κατηγορουμένων. Καίτοι δὲ ἔχων γενναίαν ψυχήν, ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ τρομάξῃ. Ἐνθυμούμενος τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐφοβεῖτο μήπως καὶ ἐκείνη τὰς αὐτὰς βασάνους ὑπέφερε, καὶ πᾶσα ἡ γενναιότης αὐτοῦ ἐγκατέλειπεν αὐτόν. Ἂν ἠδύνατο ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τῶν βασάνων τούτων, ὁμολογῶν φανταστικὰ ἐγκλήματα, οὐδεμίαν στιγμὴν θὰ ἐδίσταζεν· ἀλλὰ γνωρίζων ὅτι παρόμοιός τις ὁμολογία ἤθελε καταστρέψει ἀντὶ νὰ σώσῃ αὐτὴν, ἀνεκάλεσεν ὅλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ὑποφέρῃ. Νεύσαντος δὲ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, οἱ βασανισταὶ ἐγύμνωσαν τὸν κατηγορούμενον μέχρι χιτῶνος.

Προχωρήσας πρὸς αὐτὸν ὁ Ἄρβουες διὰ γλυκύτητος εὐαγγελικῆς,

— Τέκνον μου, εἶπε, ἐξομολογήθητι τὰ ἁμαρτήματά σου, καὶ μὴ καταθλίβῃς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐπιμένων εἰς τὴν πλάνην καὶ τὴν αἵρεσιν. Ἀπάλλαξον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς θλίψεως τοῦ ὑπακοῦσαι τοῖς δικαίοις καὶ αὐστηροῖς νόμοις τῆς ἁγιωτάτης ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Μηδόλως ἀποκριθεὶς ὁ διοικητὴς ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ βλέμμα ἀπλανές, ψυχρόν, ὀξύ, περιφρονοῦν τὰς βασάνους.

— Ἐξομολογήθητι καὶ ὁμολόγησον, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες ἐν ἀπιστεύτῳ ἐπιμονῇ ἀλλ' ἐν πραότητι πάντοτε καὶ κατανύξει. Εἴμεθα οἱ πνευματικοὶ πατέρες σου, καὶ μόνη ἡ ἐπιθυμία νὰ σώσωμεν τὴν ψυχήν σου ὁδηγεῖ ἡμᾶς. Μὴ φοβεῖσαι, τέκνον μου· μόνη ἡ εἰλικρινὴς ὁμολογία δύναται νὰ σὲ σώσῃ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, καὶ νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἐν ταύτῃ ἀπὸ τῆς δικαίας τοῦ Θεοῦ ἐκδικήσεως. Ἐξομολογήθητι λοιπὸν, ὁμολόγησον τὸ ἁμάρτημά σου.

— Δὲν δύναμαι νὰ ὁμολογήσω ἁμάρτημα μὴ ὑπάρχον, εἶπεν ὁ διοικητής.

— Τέκνον μου, ἐξηκολούθησεν ὁ δικαστὴς, θλίβομαι ὅτι δὲν μετανοεῖς, καὶ καθικετεύω τὸν Κύριον νὰ διαφωτίσῃ τὴν ψυχήν σου, ἥτις, ἄνευ τῆς χάριτος, ἐξ ἅπαντος θ' ἀπολεσθῇ, διότι ὁ δαίμων κρατεῖ αὐτὴν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνος σοὶ ἐμπνέει τὴν ἔνοχον ταύτην ἐπιμονήν. Παρακάλεσον μετ' ἐμοῦ, ἐὰν σοὶ ᾖναι δυνατὸν, ὅπως ὁ Θεὸς σ' εὐσπλαγχνισθῇ καὶ σοὶ πέμψῃ τὸ φῶς τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος.

Εἶπε καὶ πάραυτα γονυπετήσας ἐπὶ τῆς γῆς πλησίον τοῦ κατα-δίκου, ἐψιθύρισε χαμηλῇ τῇ φωνῇ δέησιν ἀκατάληπτον ἐν μεγίστῃ εὐλαβείᾳ. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ ἄγριος ἱεροεξεταστὴς τῆς Σηβίλλης δὲν ἦτο εἰμὴ ταπεινότατος δομινικανὸς δεόμενος καὶ κλαίων διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων. Ἐπὶ τέλους δὲ πολλὰ τοῦ σταυροῦ σημεῖα ποιήσας ἠγέρθη.

— Δυστυχῆ αἰχμάλωτε τοῦ διαβόλου, εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν κατηγορούμενον, ὁ Θεὸς ηὐδόκησεν ἄραγε νὰ εἰσακούσῃ τὰς ταπεινάς μου δεήσεις καὶ νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου τοὺς κεκλεισμένους εἰς τὰς διαλάμψεις τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας;

— Ἡ πίστις μου εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ, ἀπεκρίθη ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος, οὐδέποτε μηδ' ἐπὶ μίαν μόνην στιγμὴν ἐκλονίσθη. Καθὼς παρέλαβον αὐτὴν παρὰ τοῦ πατρός μου, ὅστις ἦν εὐσεβὴς χριστιανὸς, οὕτω θὰ φέρω αὐτὴν ἐν τῷ τάφῳ.

— Μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι ἐγὼ δὲν πταίω, εἶπεν ὁ δικαστὴς ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν... Ἔμπροσθεν, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς δημίους, βασανίσατε αὐτὸν διὰ τοῦ σχοινίου.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ὁ κατηγορούμενος ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὑπόκωφος βόμβος ἀντήχησεν εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, ψυχρὸς ἱδρὼς κατέβρεξεν αὐτὸν, καὶ μέγας τρόμος κατέλαβεν αὐτόν. Οἱ δὲ βασανισταὶ ἔσυραν τὸ ἀπὸ τοῦ θόλου κρεμάμενον σχοινίον.

— Θὰ ἐξακολουθήσητε τὴν βάσανον μέχρις οὗ κρίνωμεν εὔλογον νὰ διατάξωμεν νὰ παύσῃ, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστής· καὶ ἂν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἤθελε συμβῇ εἰς τὸν κατηγορούμενον εἴτε πληγὴ, εἴτε κάταγμα μέλους τινὸς, εἴτε ὁ θάνατος αὐτὸς, διαμαρτύρομαι ἐνώπιον ὅλων ὅτι τὸ σφάλμα πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτὸν μόνον... Καὶ ἤδη γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Πάραυτα δὲ οἱ τέσσαρες προσωπιδοφόροι δέσαντες τὰς χεῖρας τοῦ δυστυχοῦς διοικητοῦ ὄπισθεν τῆς ῥάχεως διὰ τῆς μιᾶς ἄκρας τοῦ σχοινίου ἔσυραν τὴν ἑτέραν ἄκραν καὶ ὑψώσαντες τὸν κατάδικον μέχρι τῆς τροχαλίας, ἄφησαν νὰ πέσῃ ὁρμητικῶς καθ' ἥμισυ πόδα ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Ὁ δυστυχὴς ἐλειποθύμησε σχεδὸν ἐκ τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου κλονισμοῦ. Οἱ βασανισταὶ περιέμενον μέχρις οὗ ἀνέ-

λαβε τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ, καὶ μόλις ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἐπανέλαβον τὴν σκληρὰν ἀνάβασιν καὶ ἄφησαν αὐτὸν νὰ πέσῃ οὕτως ἀποτόμως, ὡς καὶ πρῶτερον. Ἡ βάσανος αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ μίαν ὥραν (111). Ὁ δυστυχὴς διοικητὴς μηδὲ λέξιν προῦφερεν· ἀλλὰ λίαν ἐναγωνίως ἀνέπνεεν. Οἱ ὡς νεκροῦ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐφαίνοντο ἕτοιμοι νὰ κλεισθῶσιν διὰ τελευταίαν φοράν. Τὸ τὰς χεῖρας σφίγγον σχοινίον τόσον βαθέως εἰσῆλθεν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, ὥστε τὸ αἷμα ἔρρεε δι' ὅλου τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ κατέβρεχε τὸ ἔδαφος. Ἀφοῦ δὲ ἠβάσανος ἔλαβε τέλος, ὁ δυστυχὴς ἀπαλλαγεὶς τῶν δεσμῶν κατέπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς πτῶμα ἄψυχον. Τὰ ἐξηρθρωμένα αὐτοῦ ὀστᾶ καὶ οἱ πεπληγωμένοι μύονες δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτόν. Ἤθελε φρικιάσει τις βλέπων τὸν ὑψηλὸν καὶ ῥωμαλέον ἐκεῖνον ἄνθρωπον ἐκμηδενισθέντα ὑπὸ τῆς δρυμείας ἐκείνης βασάνου πρὶν ἢ εἰσέτι δικασθῇ. Καὶ τί δὲν ἤθελέ τις προσδοκᾷν παρὰ τοιαύτης δικονομίας, ἥτις ἐπέβαλλε τοῖς κατηγορουμένοις παρομοίους δοκιμασίας!

— Ὁδηγήτατε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Ἄρβουες δι' ὕφους τεθλιμμένου. Ἀρκεῖ τόσον διὰ σήμερον. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν ἕτερον ἱεροεξεταστήν,

— Ἀδελφέ μου, εἶπε, προσεύχου ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦς τούτου.

Δύο ὑπηρέται ἀνεγείραντες τὸν διοικητήν, ὅστις οὐδὲν σημεῖον ζωῆς ἔδιδε, μετέφερον αὐτὸν εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτοῦ.

ΚΔ'.

Αἱ εἱρκταὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως.

Ἦν μεσονύκτιον. Τὸ πᾶν ἐκοιμᾶτο ἐν Σηβίλλῃ. Ὁ δὲ Ἰωσὴς καὶ ἡ Δολόρα διευθύνοντο εἰς τὴν εἱρκτὴν τῆς Πίσεως, ἐν ᾗ νεκρικὴ σιγὴ ἐβασίλευεν. Τὸ σκότος ἦν τόσον βαθὺ καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν τόσον σκιά, ὥστε μηδὲ κατάσκοπος ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ αὐτούς. Ἅμα ἔφθασαν εἰς τὴν θύραν τῆς εἱρκτῆς ὁ μοναχὸς ἔκρουσεν αὐτὴν ἐλαφρῶς διὰ κλειδός τινος, καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἠνεῴχθη βραδέως. Ὁ Ἰωσὴς καὶ ἡ σύντροφος αὐτοῦ εἰσῆλθον καὶ πάραυτα ἡ θύρα ἐκλείσθη ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κρότου. Εὑρέθησαν δὲ εἰς σκότος βαθύτατον.

— Ὦ! τρέμω! εἶπε χαμηλοφώνως ἡ νεᾶνις.

— Μὴ φοβεῖσαι, Δολόρα, ὅταν ἦται μετ' ἐμοῦ, εἶπεν ὁ Ἰωσής.

(111) Ἐν Ῥώμῃ ἡμίσειαν ὥραν διήρκει ἡ βάσανος, καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ πλέον τῆς μιᾶς. (Llorente, Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

— Πανοσιώτατε, εἶπεν ὁ δεσμοφύλαξ ἀνάψας λυχνίσκον καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν μοναχόν, ποῦ ἀγαπᾶτε νὰ σᾶς ὁδηγήσω;

— Εἰς τὴν εἱρκτὴν τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης, προχώρει.

Ὁ δεσμοφύλαξ ἐδίστασεν ἐπί τινα στιγμήν, διότι κάλλιστα ἐγνώριζε διὰ ποίας ποινῆς ἤθελε τιμωρηθῇ παρὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐὰν ἐφωρᾶτο.

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ Ἰωσὴς, διστάζεις;

— Πανοσιώτατε!...

Ὁ εὐνοούμενος τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐποίησε χειρονομίαν ἐπιταγῆς. Ὁ δεσμοφύλαξ ὑπήκουσεν. Πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὰ ὑπόγεια, κατέβησαν, διὰ κλίμακος ἑλικοειδοῦς πεντήκοντα βαθμίδας, καὶ μικροῦ δεῖν ἐλειποθύμουν ἐκ τῆς ἐκεῖθεν ἀναδιδομένης ναυτιώδους ὀσμῆς. Ἀλλ' ὁ Ἰωσὴς γενναιότερος ἐκράτει ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτοῦ τὴν ὠχρὰν καὶ μόλις ἀναπνέουσαν Δολόραν.

— Ὦ! ἀνέκραξεν, αὕτη ἐδῶ εὑρίσκεται ὁ πατήρ μου!

— Μὴ θλίβεσαι, εἶπεν ὁ Δομινικανός· ἔσο γενναία.

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν βαρεῖα σιδηρὰ θύρα ἠνεῴγη, καὶ δυσωδεστάτη ἀποφορὰ ἐξώρμησεν. Ὁ δὲ Ἰωσὴς λαβὼν τὸν λύχνον παρὰ τοῦ δεσμοφύλακος διέταξεν αὐτὸν ν' ἀποσυρθῇ, καὶ ὡδήγησε τὴν Δολόραν ἐντὸς τοῦ βαθυτάτου ἐκείνου σκότους τῆς εἱρκτῆς, ἔνθα ἐφαίνετο ἀνήρ τις κοιμώμενος. Ἦν δὲ οὗτος ὁ πρώην διοικητὴς τῆς Σηβίλλης, μόνος, διότι εἱ μετ' αὐτοῦ συμφυλακισθέντες εἶχον ἀποθάνει, τινὲς πρὸ τῆς βασάνου καὶ τινες μετὰ ταύτην. Ἡ Δολόρα ἐπλησίασεν ἀψοφητὶ πρὸς τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς ὕπνωττεν ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ συνάψασα τὰς χεῖρας ἐθεώρει αὐτὸν τεθλιμμένη· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἔχοντος αὐτὸ ἐστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον καὶ ἐστηριγμένον ἐφ' ἑνὸς τῶν βραχιόνων αὐτοῦ. Τοσοῦτον ἐφαίνετο ἥσυχος, ὥστε δὲν ἐτόλμα νὰ ἐξυπνήσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Ἰωσὴς πλησιάζων πρὸς τὴν Δολόραν προσέκρουσε κατά τινος λαγήνου, καὶ εἰς τὸν κρότον αὐτῆς ὁ διοικητὴς ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν. Ἦν δὲ τόσον ὠχρὸς καὶ μεταβεβλημένος, ὥστε μόνη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἠδύνατο ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτόν.

— Πάτερ μου! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα θλιβερῶς στενάζουσα.

Ἐρρίφθη κλαίουσα ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἔσφιξεν αὐτὸν ἐν ἀνεκφράστῳ ἐνθουσιασμῷ στοργῆς καὶ θλίψεως ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ δυστυχὴς πατὴρ οὐδόλως ἀπεκρίθη εἰς τὴν περιβολὴν ταύτην· ἀκούσιος δὲ γοερὰ φωνὴ ἐξῆλθε τῶν χειλέων αὐτοῦ· διότι τὸ ἐναγγάλισμα τῆς Δολόρας εἶχεν ἀναζέσει τοὺς δριμεῖς πόνους τῶν τεθραυσμένων αὐτοῦ μελῶν.

— Τί ἔχεις; ὤ! τί ἔχεις, πάτερ μου; εἶπεν ὑποσηρίζουσα αὐτόν.

— Οὐδὲν, οὐδὲν, προσφιλεστάτη μοι Δολόρα, ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ· ὦ! εἶμαι εὐτυχὴς βλέπων σε!

Ὁ Ἰοσὴς μαντεύσας τὴν κατάστασιν αὐτοῦ συνεσπάσατο τὰς ὀφρῦς.

— Ὦ! Ἂν ἐγνώριζον τοῦτο, Θεέ μου! ἐψιθύρισεν ἐν ἀγανακτήσει. Εἰς μάτην ὁ διοικητὴς προσεπάθει ν' ἀνεγερθῇ. Οἱ παραλελυμένοι βραχίονες, τὰ ἐξηρθρωμένα μέλη καὶ οἱ πεπληγωμένοι μύονες αὐτοῦ ἔμενον ἀκίνητοι μὴ ὑπακούοντες εἰς τὴν θέλησιν αὐτοῦ. Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, τὸ μόνον ὄν, ὅπερ ἠγάπα ἐν τῷ κόσμῳ, ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐντὸς τῆς εἱρκτῆς αὐτοῦ, καταβάσα ἐκεῖ ὡς ἐκ θαύματος, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὀφίξῃ αὐτὴν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ψελλίσῃ λέξεις ἀσυναρτήτους καὶ διακεκομμένας ὑπὸ τῶν λυγμῶν καὶ τῶν δακρύων. Ὁ ἐξωτερικὸς οὗτος θάνατος, ὁ πατάσσων αὐτὸν ζῶντα, ἦν ἀμύθητος βάσανος. Μὴ δυνάμενος δὲ εἰσέτι νὰ λαλήσῃ ἔβλεπε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἐν παθητικωτάτῃ ἀγάπῃ καὶ ὅλως μητρικῇ τρυφερότητι, καὶ ἀναστεναγμοὶ βαθεῖς ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ στήθους αὐτοῦ, οἱ ἀμαυροὶ ὀφθαλμοὶ ἐπληροῦντο δακρύων καὶ τὰ χείλη αὐτοῦ ἔτρεμον σπασμωδικῶς κινούμενα.

— Ὦ! εἶσαι λοιπὸν ἐλευθέρα! ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους ἐν χαρᾷ μελαγχολικῇ. Τίς εἶναι ὁ μοναχὸς οὗτος; ἠρώτησε βλέπων τὸν Ἰοσήν.

— Εἷς ἄγγελος, πάτερ μου, ὅστις συνήνωσεν ἡμᾶς πάλιν.

— Πολὺ ἀργά! ἐψιθύρισεν ὁ διοικητὴς ὑποκώφως.

— Διατί πολὺ ἀργά; ἡμεῖς θὰ σ' ἐλευθερώσωμεν ἤδη.

Δὲν ἐνόει ὅτι νεκρὸν εἶχε καταστήσει τὸν ῥωμαλέον ἄνθρωπον ἡ ἱερὰ ἐξέτασις. Ὁ δὲ Ἰοσὴς δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κρατηθῇ· πικρὰ δάκρυα ἐξώγκουν τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀγανάκτησις ἐφόνευεν αὐτόν.

— Δυστυχὲς τέκνον, εἶπε, δὲν βλέπεις ὅτι ἔθραυσαν τὰ μέλη αὐτοῦ;

— Σιωπήσατε, σιωπήσατε! ἀνέκραξε ζωηρῶς ὁ πατήρ.

Δὲν ἦτο πλέον καιρὸς· ἡ Δολόρα τὰ πάντα εἶχεν ἐννοήσει, καὶ καταβεβλημένη ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς κλίνης τοῦ δυστυχοῦς αὐτῆς πατρὸς, ἀνήγειρε τὰς πληγωθείσας χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐπλήρου αὐτὰς ἀσπασμῶν καὶ δακρύων, νομίζουσα ὅτι ἠδύνατο διὰ τῆς τρυφερότητος νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ τὴν ζωήν. Ἀλλὰ βλέπουσα ἐπὶ τέλους ὅτι αἱ προσπάθειαι αὐτῆς ἦσαν ἀνωφελεῖς, καὶ ὅτι ὁ δυστυχὴς διοικητὴς ἀκίνητος πάντοτε, δὲν ἔζη, ἢ διὰ τῆς θλίψεως ἐστράφη ἐν ὀργῇ πρὸς τὸν Δομινικανόν.

— Ἐγνώριζες τοῦτο, εἶπε, καὶ δὲν μοὶ προειδοποίησες!

— Ἐὰν ἐγνώριζον τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς, δὲν θὰ σὲ ὡδήγουν ἐνταῦθα· ἠπατήθην καθὼς καὶ σὺ, Δολόρα· ἡ βάσανος διεδέχθη ἀμέσως τὴν ἀνάκρισιν, τοῦθ' ὅπερ οὐδέποτε συνέβη μέχρι τῆς σήμερον. Ἔπειτα καλῶς γνωρίζεις, ὅτι χθὲς ἤμην ἠναγκασμένος νὰ λείπω ἀπὸ Σηβίλλης.

— Ὦ! Θεέ μου! τὸν ἐφόνευσαν, εἶπε θλιβερῶς ἡ νεᾶνις. Ἰδοὺ δὸν Ἰοσῆ, δὲν δύναται ἤδη νὰ κινηθῇ· καὶ ὅμως ἐγκατέλιπον αὐτὸν ἐν τῇ δυσώδει ταύτῃ εἱρκτῇ· χωρὶς νὰ σκεφθῶσι τοὐλάχιστον περὶ τῶν πληγῶν αὐτοῦ. Ὦ! πάτερ μου! πῶς ἠδυνήθης νὰ ζήσῃς ἐνταῦθα; Ἀλλ' εἶναι τάφος ἡ εἱρκτὴ αὕτη!

— Ἡσύχασον, τέκνον μου· τὰ δεινά μου δὲν εἶναι ἀνίατα.

— Ναί, θὰ θεραπευθῶσιν, ὑπέλαβεν ἀποφασιστικῶς ἡ Δολόρα· διότι θὰ μείνω ἐνταῦθα διὰ νὰ σὲ νοσηλεύω. Τίς θὰ τολμήσῃ νὰ μ' ἐμποδίσῃ;

— Ἐγὼ, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, θέλων νὰ σώσω καὶ σὲ καὶ τὸν πατέρα σου.

— Μοὶ εἶχες εἰπεῖ ἤδη τοῦτο· καὶ ὅμως βλέπεις εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται; ὑμεῖς ὅλοι μὲ ἀπατᾶτε· Οὐδένα πλέον ἀκούω. Θέλω νὰ μείνω . . .

— Μὴ ἐπιμένῃς Δολόρα εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην· ἔσο ἐλευθέρα, ἵνα σώσῃς τὸν πατέρα σου. Ἡ ἀνάκρισις δὲν θὰ ἐπαναληφθῇ ἀμέσως. Ἀγνοεῖς ὅτι ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα προσπαθοῦσι νὰ σώσωσιν αὐτόν;

— Ηὗραν μάρτυρας; ἠρώτησεν ὁ διοικητὴς ἀσθενεῖ τῇ φωνῇ.

Εἰς τὴν λέξιν «*μάρτυρας*» ἡ Δολόρα σκεφθεῖσα ὀλίγον ἐνεθυμήθη ἀπόφασίν τινα, ἣν πρὸ πολλοῦ εἶχε λάβει.

— Δὸν Ἰοσῆ, εἶπε, μοὶ βεβαιοῖς ὅτι αἱ πληγαί του θεραπεύονται;

— Μάλιστα, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θὰ δύναται νὰ βαδίζῃ.

— Πολὺ καλὰ λοιπὸν, θὰ περιμένω τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀποστόλου.

— Δὸν Ἐμμανουὴλ, εἶπεν ὁ μοναχὸς, μὴ ἐπισπεύδητε τὴν ἀνάρρωσιν ὑμῶν. Ἀναβληθήτω οὕτως, ὅσον τὸ δυνατὸν, ἡ δευτέρα ἀνάκρισις, ἵνα λάβωσιν οἱ φίλοι ὑμῶν τὸν καιρὸν νὰ σώσωσιν ὑμᾶς . . . . Ὁ Θεὸς θὰ εὐσπλαγχνισθῇ *ἡμᾶς*, καὶ ἡ τῆς ἐκδικήσεως ἡμέρα δὲν εἶναι μακράν.

— Δύναμαι νὰ ὑποφέρω τὰ πάντα ἤδη, ἀπεκρίθη ὁ διοικητής. Ἡ θυγάτηρ μου εἶναι ἐλευθέρα, καὶ ὑμεῖς δὲν θὰ προδώσητε ἡμᾶς.

— Εἰς αὐτὸν χρεωστῶ τὴν ἐλευθερίαν μου, εἶπε ζωηρῶς ἡ Δολόρα ἐννοοῦσα τοὺς φόβους τοῦ πατρὸς αὐτῆς· Αὐτὸς μὲ ἔσωσεν ἐκ τῆς ἀτιμίας καὶ τοῦ θανάτου. Ἔλπιζε ἐπ' αὐτόν... Καὶ σὺ, Δὸν Ἰοσὴ, συγχώρησον τὰς ἀδίκους παραφοράς μου. Ὦ! ὑποφέρω τόσον, Θεέ μου!

— Καὶ ἐγὼ ἐπίσης ὑπέφερον, ἀπεκρίθη ἐν πικρίᾳ ὁ νεαρὸς δομινικανὸς, καὶ ἰδοὺ διατί ἐνδιαφέρομαι περὶ σοῦ καὶ σοὶ συγχωρῶ.

Ἀκουσθέντων δὲ βημάτων ἐπὶ τῆς στενῆς κλίμακος, ὁ Ἰοσὴς ἔκρυψεν ὑπὸ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ τὸν λύχνον καὶ ἐπέβαλε σιγήν. Πικρὸν αἴσθημα ἀμφιβολίας διηγέρθη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ διοικητοῦ. Ἐφοβήθη προδοσίαν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπέδειξεν. Ὁ κρότος τῶν βημάτων ἐξηκολού-

θησεν ἐπί τινας στιγμάς. Οἱ καταβάντες τὴν κλίμακα διῆλθον ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆς εἱρκτῆς τοῦ διοικητοῦ, ἔπειτα ἀπεμακρύνθησαν κατά τινα βήματα. Ἡ θύρα παρακειμένης εἱρκτῆς ἠνεῴχθη, ἐπανεκλείσθη, ἀνέβησαν τὴν κλίμακα, καὶ δὲν ἠκούοντο εἰμὴ λυγμοὶ σπασμωδικοὶ μόλις διακρινόμενοι διὰ μέσου τῶν παχέων τοίχων. Οἱ δορυφόροι τοῦ ἱεροδικείου εἶχον ἐκτελέσει συνήθη νυκτερινὴν σύλληψιν.

— Καὶ ἕτερον θῦμα! εἶπε πικρῶς ὁ Ἰωσής.

— Γυνή! προσέθηκεν ἡ Δολόρα φρικιῶσα.

— Ἀναχωρήσατε, ἀναχωρήσατε, ἀνέκραξεν ὁ διοικητής. Ὁ ἀὴρ τῆς εἱρκτῆς ταύτης εἶναι νοσώδης. Ἐπανέλθατε εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ὕπαγε, Δολόρα μου. Θὰ σὲ ἐπανίδω. ἀναχώρησον.

— Ναὶ, θὰ μὲ ἐπανίδῃς, πάτερ μου· διότι θα ἐπανέλθω.

— Οὐχὶ ἐνταῦθα, ἐπέφερε ζωηρῶς ὁ διοικητὴς, οὐχὶ ἐνταῦθα. Σοὶ τὸ ἀπαγορεύω. Πρᾶξον ὅ,τι δύνασαι διὰ νὰ μὲ σώσῃς, ἀλλὰ μὴ ἐπανέλθῃς ἐνταῦθα.

— Ἂς ἀναχωρήσωμεν, εἶπεν ὁ Ἰωσής· ἔχει δίκαιον ὁ πατήρ σου.

— Ὦ! οὐχὶ ἀκόμη! εἶπεν ἡ νεᾶνις μὴ θέλουσα ν' ἀφήσῃ τὸν πατέρα της.

— Πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν, ἐπανέλαβεν ὁ μοναχός. Ὑγείαινε, δὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ ἔλπιζε· ἔχεις φίλους καὶ θὰ σὲ σώσωσιν.

Ἀνοίξας δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τὴν θύραν τῆς εἱρκτῆς,

— Πανοσιώτατε, εἶπεν. ἀναχωρήσατε, σᾶς κατηκετεύω· ἐπειδὴ ἡ νεᾶνις δὲν εἶναι ἐδῶ εἰς ἀσφάλειαν· κ' ἐγὼ τρέχω μέγαν κίνδυνον.

— Ἂς ἀναχωρήσωμεν, εἶπεν ἀποφασιστικῶς ἡ Δολόρα· οὐδενὸς τὴν ζωὴν ἐπιθυμῶ νὰ ἐνοχοποιήσω. Ὑγείαινε, πάτερ μου.

Ἡ Δολόρα καὶ ὁ Ἰωσὴς ἐξῆλθον.

ΚΕ'.

Μεγάλη ἐν Σηβίλλῃ πανήγυρις.

Ἦν ἡμέρα μεγάλης πανηγύρεως ἐν Σηβίλλῃ. Ἡ ὡραία Ἀνδαλουσιανὴ πόλις, εἶχεν ἀποθέσει εὐτυχῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ πένθος. Πάντες οἱ ἐξῶσται ἐστολισμένοι διὰ πολυτίμων ὑφασμάτων καὶ ταπήτων ἦσαν πλήρεις γυναικῶν, καὶ ἐξ ὅλων τῶν οἰκιῶν ἔρριπτον τὰ νομίσματα εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τοὺς μοναχούς. Πάντες ἐτραγῴδουν, ἔψαλλον, ἐχόρευον καὶ ἐνόμιζον ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦσαν οἱ εὐτυχέστεροι τῶν θνητῶν. Καὶ ὅμως, πρᾶγμα παράδοξον, ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐγένετο πρὸς τιμὴν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἡ εὐγενὴς πόλις τῆς

Σηβίλλης ἐώρταζε τὴν ἔλευσιν τοῦ δουκὸς δὲ Μεδίνα Κέλλη, μεγάλου σημαιφόρου τῆς πίστεως, ἐλθόντος νὰ καθέξῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῷ βασιλικῷ *ἔργῳ πίστεως* τελουμένῳ εἰς ἑορτὴν τῶν πολυαρίθμων ἐκείνων *μικρῶν θριάμβων* Καρόλου τοῦ πέμπτου. Ἡ νὺξ ἐπῆλθε λαμπρὰ καὶ ἔναστρος. Ὁ ἀὴρ ἦν καθαρὸς καὶ εὐώδης. Ὁ δὲ χορὸς καὶ ὁ οἶνος εἶχον ἐξερεθίσει τὸν λαὸν τῆς Σηβίλλης. Ἐδαπάνα δὲ αὐτὸς ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ λαὸς εὐθύμει ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἔπρεπε βεβαίως καὶ οἱ ἐπίσημοι Κύριοι τῆς Ἱσπανίας νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν *ἐθνικὴν* ταύτην ἑορτήν. *Οἱ καλῶς σκεπτόμενοι* εὐγενεῖς ἰδαλγοὶ τῆς Σηβίλλης, (οἱ ὑπηρέται δηλ. τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως,) διεσκέδαζον ἐν τοῖς ὑπερλάμπροις θαλάμοις καὶ αἰθούσαις τοῦ κόμητος καὶ δουκὸς δὲ Μοντεζὰρ γαμβροῦ καὶ ἀνεψιοῦ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ *ὑπεραγάθου* δουκὸς δὲ Μεδίνα Κέλλη.

Οἱ προσκεκλημένοι συναθροισθέντες ἐν μιᾷ μεγαλοπρεπεστάτῃ καὶ φωτεινωτάτῃ αἰθούσῃ συνδιελέγοντο ἤδη καπνίζοντες. Οὐδεμία γυνὴ ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἐφεσπερίδι ἐκείνῃ, ἧς πρόεδρος ἦν ὁ κόμης δὲ Μοντεζὰρ, ἀναπληρῶν τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, ὅστις ἐνίοτε κατεδέχετο νὰ τιμήσῃ ἐπί τινας στιγμὰς διὰ τῆς παρουσίας του, ἐκείνην τὴν συναναστροφήν.

— Βλέπετε, δὸν Ῥοδρίγε, καὶ ἕτερον θρίαμβον τοῦ καθολικισμοῦ κατὰ τῶν διαμαρτυρομένων τῆς Γερμανίας, ὀφειλόμενον εἰς τὴν θαυμασίαν πολιτικὴν τοῦ πολυποθήτου ἡμῶν ἄνακτος δὸν Καρόλου τοῦ πέμπτου; Ἠρώτησε νεαρός τις Κύριος εὐνοούμενος τοῦ δουκὸς δὲ Μοντεζὰρ, ἀποτεινόμενος πρὸς γέροντα ἀκαθάρτως ἐνδεδυμένον.

Ἐν τούτοις ὁ γέρων οὗτος εἶχε μεγάλην ἐλευθερίαν περὶ τοὺς τρόπους, καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὕτη ρυπαρότης ἐφαίνετο ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀμελείας ἢ κυνισμοῦ ὑπερβολικοῦ μᾶλλον ἢ τῆς δυστυχίας. Ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἐξεδήλου τὴν μεγαλοφυΐαν, ἐν ᾗ αἱ ῥυτίδες τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἐνέφαινον τὴν μελέτην, καὶ ἡ ἔντεχνος εἰρωνεία τῶν χειλέων αὐτοῦ ἐδείκνυεν ἔμφρονας σκέψεις. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν νέον ἐθεώρησεν αὐτὸν ἐν σιγῇ.

— Ἰδού, θὰ ἔχωμεν ἕνα μῆνα ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις δημοσίας, ἐξηκολούθησεν ὁ νέος εὐγενὴς, μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ βασιλικοῦ *ἔργου πίστεως*, ὅπερ κατὰ τὸ πρόγραμμα, ἔσεται λίαν πομπῶδες.

— Ἐστὲ ἥσυχοι, οὐδὲν θὰ λείψει, ὑπέλαβεν ὁ γέρων δι' ὕφους, ὅπερ ὁ νέος ἐξέλαβεν ὡς ἐπιδοκιμασίαν, ἐν ᾧ ἦν πλήρης εἰρωνείας.

— Οὐδὲν βεβαίως· ἠκολούθησεν ὁ νέος, δὸν Κάρλος ὀνομαζόμενος· διότι λέγουσιν, ὅτι ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἐφύλαξε διὰ τὴν πανήγυριν ταύτην τὸν πρῶην διοικητὴν τῆς Σηβίλλης, Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον.

— Τὸν ἀληθῆ χριστιανὸν, εἶπε σοβαρῶς ὁ γέρων.

— Ὦ! ἐπέφερεν ὁ δὸν Κάρλος· ἦν φίλος ἐγκάρδιος τοῦ δὸν Ἐ-

στεβὰν δὲ Βάργας καὶ οὗτος ἦν ὀπαδὸς τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐννοεῖτε δά!

— Ὁ δὸν Ἐστεβὰν ἔχει καρδίαν εὐγενῆ, ἀλλ' ἔχει ἐχθρούς, εἶπεν ὁ δὸν Ῥοδρίγος... οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς *στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ*. Καὶ ὑμεῖς, δὸν Κάρλε, μήπως ἔχητε σκοπὸν νὰ γίνητε *ἅγιος;*

— Οὐχὶ εἰσέτι· ἀπεκρίθη μελαγχολικῶς ὁ νέος, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς μέλλων γαμβρὸς τοῦ Μοντεζάρ· ἀλλ' ἐλπίζω νὰ ὁμιλήσω τὴν ἑσπέραν ταύτην εἰς τὴν αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν μέγαν σημαιοφόρον.

— Ἡ περίστασις εἶναι ὡραία, προσπαθήσατε μὴ σᾶς διαφύγῃ.

— Πῶς, δὸν Κάρλε! Θέλετε νὰ γίνητε μύστης; ἀνέκραξε νέος τις Ἀραγόνιος, πρώτην φορὰν ἐλθὼν εἰς τὴν εὐγενῆ ἐκείνην συναγωγήν.

— Βεβαίως, δὸν Ξίμενες, θὰ ἐτόλμων ἄνευ τούτου νὰ ζητήσω τὴν χεῖρα τῆς δόνα Ἰσαβέλλης, θυγατρὸς τοῦ Μοντεζάρ;

— Ἀχρεῖον πρόσωπον δι' ἱππότην Καστιλλιανόν, εἶπεν ὁ Ἀραγόνιος.

— Ὡραῖον πρόσωπον, ἐξ ἐναντίας· εἶπεν ὁ δὸν Ῥοδρίγος Βαλέρος ὀξείᾳ τῇ φωνῇ· ἐξαίρετον πρόσωπον, δὸν Ξίμενες! Τὸ νὰ ἦναι τις ὑπάλληλος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως,... σημεῖον ὅτι τρέχει ἔφιππος πρὸς τὴν τύχην. Τὸ νὰ φέρῃ τις ὑπὸ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ τὰ παράσημα τοῦ τάγματος τούτου, εἶναι τὸ αὐτὸ ὥς νὰ κρατῇ τὸ διαβατήριον αὐτοῦ διὰ τὰς σημαντικωτέρας θέσεις τοῦ βασιλείου. Διὰ τούτου φθάνει τις πανταχοῦ. Ποῖαι οἰκογένειαι ἐν Ἱσπανίᾳ, εἴπατέ μοι, ἔχουσιν ὑπουργήματα, πλούτη καὶ τιμὰς ἐκτὸς τῶν οἰκογενειῶν τοῦ Μεδίνα Κέλλη καὶ τοῦ Μοντεζάρ; Πιστεύετε ὅτι, ἐὰν ὁ δὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος καὶ ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας ἀνῆκον τῇ ἱερᾷ ἐξετάσει, θὰ ἦσαν τὴν σήμερον, ὁ μὲν ἐν τῇ ἀκμῇ νὰ καῇ ζῶν, ὁ δὲ να περιπλανᾶται τῇδε κἀκεῖσε καταδιωκόμενος; καὶ ὅτι ἂν πνευματικὸς τῆς ὡραίας Δολόρας ἦν ὁ δὸν Πέτρος Ἄρβουες, ἢ ἁπλῶς ὁ Ἰοσὴς, ἡ θελκτικὴ αὕτη αἱρετικὴ θὰ ἦν πτωχὴ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁμιλοῦμεν, καὶ ἀλῆτις ὡς βοεμὶς μὴ ἔχουσα ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι.

— Σιγή! εἶπεν ὁ Ξίμενες. Καταστρέφεσθε, κύριε Βαλέρε.

— Μὴ ἀνησυχεῖτε· μ' ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἀνόητον.

Πραγματικῶς δὲ οἱ λοιποὶ τῆς συναναστροφῆς Κύριοι ἐνασχολούμενοι εἰς σοβαρὰ περὶ *θρησκείας* ζητήματα, οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδον εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ροδρίγου δὲ Βαλέρου, ἐπειδὴ δὲν ἐνόουν τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ σοφίαν.

— Πιστεύσατέ μοι, Κύριε· ἠκολούθησεν ὁ γέρων· τὴν σήμερον ἐν Ἱσπανίᾳ ἓν εἶδος τιμῆς ὑπάρχει μόνον, *νὰ ἀνήκῃ τις εἰς τὸν δεσπότην*, καὶ καλῶς γνωρίζετε ὅτι ὁ δεσπότης εἶναι ἡ ἱερὰ ἐξέτασις. Πρὸ ὀλίγου καιροῦ, ὅπως γίνῃ τις ἄξιος τοῦ ὀνόματος ἀνδρείου ἱππότου, ἐχρεώστει νὰ γνωρίζῃ νὰ κατασυντρίβῃ μίαν λόγχην καὶ νὰ δαμάζῃ ἕνα ἵππον ὁρμητικόν. Ἐθεωρεῖτο καλὸς καὶ χρηστὸς τοῦ βασιλέως στρατιώτης, ὅτε ἐμάχετο ἐπὶ τοῦ πεδίου κατὰ τῶν Μαύρων. Τότε ὑπῆρχε δόξα!... Τὴν σήμερον, Κύριοι, δὲν ὑπάρχουσι πλέον Μαῦροι, ἵνα πολεμήσωμεν, ἀλλ' ἵνα προδώσωμεν. Δὲν ὑπάρχει πλέον βασίλισσα ὡραία καὶ εὐγενὴς ἀνταμοίβουσα διὰ μειδιάματος γλυκέος μετὰ τὴν μάχην καὶ δίδουσα ν' ἀσπάζωνται τὴν χεῖρα αὐτῆς. Ὑπάρχουσι μοναχοὶ εὐλογοῦντες διὰ τῆς ῥυπαρᾶς αὐτῶν χειρὸς τοὺς καταστρέφοντας πιστόν τινα τοῦ βασιλέως ὑπήκοον. Πρό τινων ἐτῶν μετὰ τὴν μάχην ἠναίλαι τοῦ ἱππικοῦ ἰσχημάτιζον κύκλον, καὶ ὁ πολεμικὸς κήρυξ ἐφώναζε τρὶς τὰ ὀνόματα τῶν διαπρεψάντων ἐν τῇ μάχῃ, καὶ ἑξάκις τὰ ὀνόματα τῶν πεσόντων. Τὴν σήμερον ὅμως τὸ ὄνομα τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὑφ' οὐδενὸς προφέρεται, καὶ οὗτοι μηδὲ τὸ δικαίωμα ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσι τὴν αἰσχρότητα αὐτῶν.

— Δὸν Ῥοδρίγε! ἀνέκραξεν ὁ Ἀραγόνιος ἐκπλαγεὶς ἐκ τῶν λόγων τούτων. μὰ τὴν ψυχήν μου οὐδὲν σοὶ ὑπόσχομαι περὶ τῆς ζωῆς σου.

— Ὁ δὸν Ῥοδρίγος εἶναι θρασὺς καὶ προπέτης, προσέθηκεν ὁ δὸν Κάρλος· συγχωροῦσιν αὐτῷ νὰ λέγῃ ὅ,τι θέλει.

— Δὲν εἶναι δυσάρεστον τοῦτο, δὸν Κάρλε; ἠρώτησεν ὁ γέρων μετὰ πικρίας· ἐπειδὴ ἂν δὲν ὠνομαζόμην δὸν Ῥοδρίγος δὲ Βαλέρος, ὑμεῖς ἀναφέροντες εἰς τὸν Πέτρον Ἄρβουες τὸ τέταρτον μόνον τῶν λόγων τούτων, ἠθέλετε βεβαίως ἀποκτήσει τῆς χειρὸς τῆς δόνα Ἰσαβέλλης, καὶ ἐγγραφῇ, ἄνευ ἑτέρας πληροφορίας, εἰς τὸ τάγμα τῶν δαιμόνων, οὓς ὀνομάζουσι *στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ*. Δυστυχῶς ὅμως δὲν εἶμαι ἄξιος προδοσίας, καὶ ἠθέλετε χάσει τὸν καιρόν σας εἰς τοῦτο.

Εἶπεν ὁ γέρων καὶ ἀμέσως ἐγκατέλειψε τὴν συναναστροφήν. Ὁ δὸν Κάρλος ἐρυθριάσας ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν, ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς εἰσῆλθεν ἐν τῇ αἰθούσῃ μετὰ τοῦ δουκὸς δὲ Μεδίνα Κέλλη. Ἦν δὲ οὗτος μικρόσωμος γέρων ῥαχιτικός. Εἶχε τὸ βάδισμα ἀνώμαλον, τὴν φωνὴν τραχεῖαν καὶ δυνατὴν ὡς ἐγγαστριμύθου. Ἀφοῦ δὲ ἀμφότεροι ἐχαιρέτησαν τὴν δημήγυριν, στραφεὶς ὁ δοὺξ πρὸς τὸν δὸν Κάρλον,

— Νεανία, εἶπεν, ὁ γαμβρός μου μοὶ ὡμίλησε περὶ ἐπιθυμίας τινὸς, ἣν ἐξεφράσθητε. Περὶ αὐτῆς ἀνέφερον τῇ Αὐτοῦ Σεβασμιότητι, ἥτις ἐλπίζω, δὲν θέλει ἀρνηθῇ ὑμῖν τὴν χάριν ταύτην.

— Δὸν Κάρλε, προσέθηκεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τὸν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ ζῆλον ὑμῶν.

— Μὴ δειλιᾶτε λοιπὸν, ἐπανέλαβεν ὁ δοὺξ, ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης γνωρίζει τὴν ἱκανότητα ὑμῶν καὶ πόσον τὸ αἷμα ὑμῶν εἶναι καθαρόν.

Ὁ δὸν Κάρλος οὐδὲν ἀπεκρίθη. Ὁ νεαρὸς οὗτος εὐγενὴς, ὅστις πρὸ δύω ἡμερῶν τὰ πάντα ἤθελε θυσιάσει ἵνα γίνῃ μύστης τῆς ἱερᾶς

ἐξετάσεως, καθὼς ἀπῄτει παρ' αὐτοῦ ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ ἵνα ἐκδώσῃ αὐτῷ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἠσχύνετο τὴν σιγμὴν ἐκείνην διότι εἶχε ζητήσει τὸν τίτλον τοῦτον.

Ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη οὐδόλως ἐνόει τὸν δισταγμὸν αὐτοῦ, καὶ γραφεὶς πρὸς τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν.

— Δέσποτα, εἶπεν, ὁ νεαρὸς οὗτος ἱππότης ἔσεται θερμὸς ὑπέρμαχος τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν θρησκείας.

Ὁ Ἀρβουες παρουσιάσας τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἣν ἠσπάσθη ὁ νέος,

— Δῦριον, εἶπεν αὐτῷ, ἔλθετε εἰς τὴν μητρόπολιν μετὰ τὴν μεγάλην λειτουργίαν διὰ νὰ λάβητε τὴν *εὐλογίαν* παρὰ τῆς χειρός μου.

Ὁ δὸν Κάρλος ὑπεκλίνατο ἐν σιγῇ. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν κλητήρ τις ἀνυψώσας τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας,

— Ἡ δόνα Δολόρα Ἀργόζου δὲ Κεβάλλος, ἀνήγγειλεν ὑψηλοφώνως.

Ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἐσκίρτησεν, καὶ παρατηρῶν παρακείμενόν τι δωμάτιον κενὸν ἔσυρεν ἐν αὐτῷ τὸν δοῦκα δὲ Μεδίνα Κέλλη. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ Δολόρα εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Εἰς τὴν θέαν τοσούτου κόσμου, ἡ νεᾶνις ἔστη ἀμηχανοῦσα καὶ ζητοῦσα διὰ τοῦ βλέμματος τὸν οἰκοδεσπότην. Ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ εἶχεν ἐγερθῆ εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλὰ βλέπων τὸν ἱεροεξεταστὴν ἀποσυρόμενον μετὰ τοῦ δουκὸς δὲ Μεδίνα Κέλλη, τόσον ἐφοβήθη μήπως προσβάλῃ αὐτὸν, ὥστε μόλις ἠσθάνθη τὴν δύναμιν νὰ προχωρήσῃ ἓν βῆμα πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ φίλου. Ἔστη δὲ καθηλωμένος ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ, ψελλίζων ἐκ συνηθείας τύπον τινα εὐγενοῦς ὑποδεξιώσεως. Ἡ Δολόρα προὐχώρησε πρὸς αὐτὸν δι' ὕφους χαρίεντος καὶ συγκινητικοῦ. Ψιθυρισμὸς δὲ θαυμασμοῦ ἠγέρθη ἐξ ὅλης τῆς ὁμηγύρεως, καίτοι πάντων φρικιώντων διὰ τὸν φόβον *τῶν αἱρετικῶν*, τοσαύτη ἦν ἡ γοητεία τῆς ὑπερανθρώπου ἐκείνης ὡραιότητος, ἥτις συνηνοῦτο μετὰ τῆς ἀρετῆς τῆς ψυχῆς.

— Ἐκλαμπρότατε, εἶπεν ἡ Δολόρα βλέπουσα τὸν δοῦκα δὲ Μοντεζὰρ ὠχριῶντα καὶ τρέμοντα εἰς τὴν προσέγγισιν αὐτῆς, εἶναι λοιπὸν τόσον ὀλεθρία παρ' ὑμῖν ἡ παρουσία μιᾶς φυγάδος, ὥστε νὰ μεταβάλῃ εἰς θλῖψιν τὴν χαράν, ἥτις ἐμψυχοῖ τὴν εὐγενῆ ὁμήγυριν!

Ὁ δοὺξ ἔδειξεν αὐτῇ κάθισμα χωρὶς ν' ἀποκριθῇ ἀλλ' ἐπίσης κ' ἐκείνη σιγῇ παρεκάθισεν. Οὕτω δὲ παρῆλθον ἀρκεταὶ στιγμαὶ, καθ' ἃς οἱ μάρτυρες τῆς σκηνῆς ταύτης περιέμενον ἐν ἀγωνίᾳ αὐξούσῃ. Βλέπων δὲ ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ τὴν Δολόραν ἐν ἐκείνῃ τῇ καταστάσει, μεγίστην συμπάθειαν ἠσθάνθη πρὸς τὴν ὡραίαν ἐκείνην νεάνιδα, τὴν πρὸ ὀλίγου διαλάμπουσαν, καὶ τόσον πτωχὴν ἤδη καὶ ἐγκαταλελειμμένην, ἥτις παρουσιάζετο αὐτῷ ἐνδεδυμένη ὡς πτωχὴ τοῦ λαοῦ θυγάτηρ. Ἀλλ' ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς καὶ ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη

ἠδύναντο ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου νὰ βλέπωσι καὶ ν' ἀκούωσιν ὅ,τι ἔμελλε νὰ συμβῇ· καὶ ἡ τύχη, ἡ ζωὴ ἑνὸς εὐγενοῦς Ἰσπανοῦ ἐξήρτητο καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὁ δοὺξ εἶχε τὸν μέγαν τοῦτον φόβον, ὅστις μετέβαλε τὴν φύσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ τόσον εὐγενοῦς, ἱπποτικοῦ καὶ ἀφωσιωμένου. Ἡ Δολόρα ἐξήτασεν ἐπί τινας στιγμὰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ δουκὸς, καὶ δὲν ἠπατήθη ἀπέναντι τῆς μεγίστης ἐκείνης ψυχρότητος, τῆς ὀρειχαλκίνου ἐκείνης προσωπίδος, ἥτις ἀπεποιεῖτο νὰ προδώσῃ τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις.

— Ὁ πατήρ μου ἀπωλέσθη! διενοήθη ἡ δυστυχὴς νεᾶνις.

Ἐν τούτοις, ἀποφασίσασα τὰ πάντα ν' ἀψηφήσῃ, ἀνέλαβε διὰ μεγάλης τῆς θελήσεως προσπαθείας, τὴν συνήθη ἐνεργητικότητα αὐτῆς, καὶ ἐγερθεῖσα ἐκ τοῦ καθίσματος ἐν εὐγενείᾳ καὶ κοσμιότητι πλήρει θελγήτρων,

— Ἐκλαμπρότατε, εἶπεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν δοῦκα δὲ Μοντεζὰρ, βλέπω πόσον χαλεπή ἐστι παρ' ὑμῖν ἡ παρουσία μου, καὶ οὐδενὸς κακοῦ ἐπιθυμῶ παραίτιος ὑμῖν νὰ γίνω. Ἐπειδὴ γνωρίζω ἐπίσης πόσον εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος. Ἡ δυστυχία εἶναι τόσον μεταδοτική!.. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε ὀπισθεχώρησα ἀπέναντι τοῦ καθήκοντός μου. Ὁ πατήρ μου στενάζει ἐν ταῖς εἱρκταῖς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὁ πατήρ μου, συκοφαντηθεὶς ἀναμφιβόλως, προσέθηκεν ἐρυθριῶσα καὶ μὴ θέλουσα ν' ἀποκαλύψῃ τὸ ἀληθὲς αἴτιον τῆς δυσμενείας αὐτοῦ, θὰ καταδικασθῇ ὡς ἔνοχος, ἂν οἱ φίλοι αὐτοῦ δὲν βοηθήσωσιν αὐτόν. Ὑμεῖς εἴχετε ἀγαπήσει αὐτὸν, Ἐκλαμπρότατε, καὶ κάλλιον παντὸς ἄλλου γνωρίζετε τὴν ἀγνότητα τῆς πίστεως αὐτοῦ. Γίνετε μάρτυς αὐτοῦ εἰς τὴν θλιβερὰν ταύτην δίκην. Ἂς ἐξελέγξῃ τὴν πλάνην καὶ τὴν συκοφαντίαν ἡ μαρτυρία ἑνὸς τῶν ἀγνοτάτων χριστιανῶν τῆς Ἰσπανίας. Ἀποδώσατε τὸν πατέρα εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ... Ὦ! Ἐκλαμπρότατε, ἀπόδοτέ μοι τὸν πατέρα μου, καὶ θὰ σᾶς εὐλογῶ.

— Καὶ ἂν ἤθελον, εἶς μάρτυς δὲν ἀρκεῖ, ἀπεκρίθη ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ λίαν ἀμηχανῶν ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀπαντήσεως ταύτης καὶ τῆς ἐντυπώσεως ἐπὶ τῆς ὁμηγύρεως.

Τότε ἡ Δολόρα στραφεῖσα πρὸς τὴν ὁμήγυριν διὰ κινήσεως πλήρους γλυκύτητος καὶ χάριτος.

— Κύριοι, εἶπε διὰ φωνῆς ἱκετευτικῆς καὶ κλαυθμηρᾶς, ὅλοι ὑμεῖς ἐγνωρίσατε τὸν πατέρα μου!

Σιγὴ θανάτου διεδέχθη τὴν ἐπίκλησιν ταύτην. Ἡ Δολόρα συνῆψε τὰς συσπωμένας χεῖρας αὐτῆς καὶ ὕψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέμμα ἀπελπισίας. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ὁ Ῥοδρίγος δὲ Βαλέρος εἰσήρχετο ἐν τῇ αἰθούσῃ. Εἶχεν ἀκούσει ὅ,τι συνέβαινεν. Δι' ὕφους δὲ

μεγαλοπρεποῦς καὶ σοβαροῦ προχωρήσας πρὸς τὴν νεάνιδα, καὶ χαιρετήσας αὐτὴν φιλοφρόνως,

— Δεσποινὶς, εἶπε, θὰ γίνω μάρτυς τοῦ πατρὸς ὑμῶν.

— Ὦ! εὐχαριστῶ! ἐπέφερεν ἐκείνη συνάπτουσα τὰς χεῖρας.

Τὴν στιγμὴν δὲ ἐκείνην γέλως ψυχρὸς καὶ τραχὺς ἠκούσθη ἐκ τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ὁ ἱεροεξεταστὴς, ὅστις εἰσελθὼν μετὰ ταῦτα ἐν τῇ αἰθούσῃ,

— Ροδρίγε δὲ Βαλέρε, εἶπεν ἐξακολουθῶν τὸν φρικαλέον αὐτοῦ γέλωτα, δὲν γίνεται δεκτὴ ἡ μαρτυρία τῶν φρενοβλαβῶν.

Εἰς τὴν θέαν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἡ Δολόρα μεγάλην ἀφεῖσα κραυγὴν ἐλειποθύμησεν. Ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ ὠχρὸς καὶ πεπονημένος ἠγνόει ὁπωσοῦν ὕφος νὰ λάβῃ. Ὁ Ἄρβουες ἐθεώρησεν αὐτὸν ἱλαρῶς, καὶ τότε ὁ δοὺξ λαβὼν θάρρος ἐσήμανε, καὶ εἰς τοὺς παρουσιασθέντας θαλαμηπόλους,

— Ἂς μεταφέρωσι τὴν νεάνιδα ταύτην εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῆς ἐντὸς τοῦ φορείου μου, εἶπεν ὑψηλῇ τῇ φωνῇ.

Οἱ θαλαμηπόλοι ὑπήκουσαν καὶ ἤγειραν ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτῶν τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ ἀναισθητοῦσαν εἰσέτι. Ὁ δοὺξ ἐξελθὼν δι' ἄλλης θύρας, ἐπέστρεψε μετά τινας στιγμὰς ἀκτινοβολοῦν ἔχων τὸ πρόσωπον ἐξ εὐχαριστήσεως.

— Δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ, εἶπεν αὐτῷ χαμηλοφώνως ὁ ἱεροεξεταστὴς, ὅταν ὁ Θεὸς προσκαλέσῃ εἰς τὰς οὐρανίους σκηνὰς τὸν δοῦκα δὲ Μεδίνα Κέλλη. ὑμεῖς θὰ διαδεχθῆτε τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ.

— Δέσποτα, εἶπεν ὁ Ροδρίγος πλησιάσας πρὸς αὐτὸν, ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ ἀπὸ τὸ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν παράδεισον, ἐὰν καὶ ἐκεῖ διατηρήσητε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

ΚΣΤ'.

Ἡ αἴθουσα τοῦ Ἐλέους.

Ἡ φυλακὴ τοῦ ἱεροδικείου τῆς Σηβίλλης εὑρίσκετο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ συντάγματος, ἥτις τότε ὠνομάζετο ὁδὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἐν ὅλαις ταῖς μεγάλαις τῆς Ἱσπανίας πόλεσιν ὑπῆρχε πάντοτε ὁδὸς τοῦτο τὸ ὄνομα φέρουσα, καὶ ἐν κατάστημα *παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως* ὀνομαζόμενον. Τὸ ἐν Σηβίλλῃ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἦν μέγα μαυσωλεῖον τετράγωνον ὠχυρωμένον διὰ τεσσάρων προπυργίων, ᾠκοδομημένον ἐκ πλίνθων ἐρυθρῶν καὶ ἐπικαλυπτόμενον δι' ἀρδωσίας. Τὰ πολυάριθμα παράθυρα αὐτοῦ, ἐφράττοντο εἰς τρόπον ὥστε οἱ πλησίον οἰκοῦντες νὰ μὴ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἐντὸς

αὐτοῦ. Ἐν αὐτῷ δὲ εὑρίσκοντο ἡ αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου, τὸ γραφεῖον, τὰ δωμάτια τῶν βασάνων, αἱ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς μετανοίας αἴθουσαι καὶ αἱ εἱρκταὶ, διάφοροι φυλακαὶ ἐν αἷς ἔκλειον τοὺς κατηγορουμένους. Ἐὰν ὁ καταγγελλόμενος ἦν πλούσιος ὡδηγεῖτο πρότερον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ἐλέους, ὅθεν ἐξήρχετο μετά τινας μῆνας πτωχὸς ὡς ὁ Ἰὼβ, ἀλλὰ πλούσιος συγχωραχαρτίων. Αἱ αἴθουσαι τῆς μετανοίας ἦσαν ᾠκοδομημέναι ὑπὸ τὰς ὀροφὰς τῶν πυργίων, αἱ δὲ τοῦ ἐλέους καὶ ἡ τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῆς πρώτης ὀροφῆς. Ἐν τῷ ὑπογείῳ εὑρίσκοντο τὰ γραφεῖα καὶ οἱ θάλαμοι τῶν ὑποδεεστέρων ὑπαλλήλων τοῦ δικαστηρίου. Αἱ εἱρκταὶ καὶ τὰ βασανιστήρια εὑρίσκοντο ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς.

Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν τῆς πρωΐας, αἱ φωτοχυσίαι τῆς ἑορτῆς ἐξέπνεον ἤδη, βαθεῖα σιγὴ διεδέχθη τοὺς χοροὺς καὶ τὰ ᾄσματα καὶ οἱ ὁδοὶ ἦσαν ἔρημοι. Φορεῖόν τι μακρόθεν ἐρχόμενον ἔστη ἐνώπιον τῆς θύρας τοῦ παλατίου τοῦ ἱεροδικείου, καὶ ὁ συνοδεύων αὐτὸ ὑπηρέτης κρούσας τὴν θύραν, ἥτις πάραυτα ἠνεῴγη, εἶπε λέξεις τινὰς τῷ θυρωρῷ χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Οὗτος δὲ ἦλθεν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ καὶ πλησιάσαντες ἀμφότεροι πρὸς τὸ φορεῖον, ἔλαβον ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτῶν τὴν ἐν λειποθυμίᾳ διατελοῦσαν εἰσέτι Δολόραν καὶ μετέφερον αὐτὴν εἰς δωμάτιόν τι τοῦ ἐλέους. Ἐκεῖ δὲ ἀπέθηκαν αὐτὴν ἐπί τινος κλίνης, καὶ ὁ ὑπηρέτης ἀπεσύρθη. Ὁ θυρωρὸς κλείσας ἐπιμελῶς τὴν θύραν τοῦ δωματίου κατέβη μετὰ τοῦ ὑπηρέτου.

— Θηρεσία, εἶπε τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ὕπαγε νὰ ἴδῃς τί ἔχει ἡ νεᾶνις ἐκείνη, ἡ ὁποία φαίνεται νεκρὰ μᾶλλον ἢ ζῶσα.

Αὕτη δὲ ἀναβᾶσα ἀμέσως ἐκάθισε παρὰ τῇ κλίνῃ σιωπηλὴ, παρὰ τοῦ Θεοῦ περιμένουσα τὴν ἀνάστασιν τῆς νεάνιδος. Ἐν τούτοις ἡ δεσμῶτις ἐκινήθη ὀλίγον καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, ὡς ὁ ἀπὸ βαθυτάτου ὕπνου ἐξεγειρόμενος. Ἠνέῳξε βραδέως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος περιέφερε βλέμμα ἐκστατικὸν, μὴ δυναμένη νὰ ἐννοήσῃ ποῦ εὑρίσκετο.

— Ἰωάννα! ἐκραύγασε, μὴ ἐνεργούσης εἰσέτι τῆς ἀντιλήψεώς της.

— Δὲν ὀνομάζομαι Ἰωάννα, ἀλλὰ Θηρεσία, εἶπεν ἡ γυνή.

— Ποῦ εὑρίσκομαι λοιπὸν; ἐπέφερεν ἡ Δολόρα περίτρομος.

— Εἰς τὴν φυλακήν.

— Εἰς τὴν φυλακήν! Καὶ τί κακὸν ἔπραξα διὰ νὰ μὲ φυλακίσωσιν;

— Τοῦτο δὲν μὲ ἀφορᾷ, καὶ μηδὲ θέλω νὰ τὸ γνωρίζω.

— Ὦ! Θεέ μου! ἐξεφώνησεν ἡ νεᾶνις. Ἐνθυμοῦμαι ἤδη, ναί. Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μου, βλέπουσα τὸν πατέρα μου τοσοῦτῳ βασανιζόμενον καὶ ἀποθνήσκοντα, ἠθέλησα νὰ σώσω αὐτόν. Παρουσιάσθην εἰς τοὺς λεγομένους φίλους αὐτοῦ, παρεκάλεσα, ἔκλαυσα, ζητοῦσα νὰ μοὶ ἀ-

ποδώσωσι τὸν πατέρα μου, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθην. Ἐκεῖ δὲ κεκρυμμένος, ὡς προδότης ὁ μέγας ἱεροξεταστὴς, ἠκροᾶτο τοὺς λόγους μου... ἔπειτα μὲ παρέδωκαν ὡς ἄτιμοι εἰς τὸν δήμιον, καὶ μηδ' ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εὐγενοῦς δουκὸς ἔσχον τὴν προστασίαν τῆς φιλοξενίας. Ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ γενναίως ἐπλήρωσε διὰ τῆς ζωῆς μου ἓν μειδίαμα τοῦ Πέτρου Ἄρβουες. Ποία ὥρα εἶναι; ἠρώτησεν ἀποτεινομένη τῇ συζύγῳ τοῦ θυρωροῦ.

— Δὲν γνωρίζω, Κυρία· ἀλλὰ εἶναι πολὺ ἀργά. Ἤμην κουρασμένη καὶ ἐκοιμώμην, ἐπειδὴ μᾶς ἔφερον πολλοὺς φυλακισμένους.

Ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ ἀντὶ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ξένην αὐτοῦ ὡς ἀληθὴς ἱππότης, παρέδωκεν αὐτὴν κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἄρβουες εἰς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν, διότι ὡς ἄνθρωπος ἐφοβεῖτο. Ἀλλὰ τίς ἤθελε δυνηθῇ νὰ περιγράψῃ τὴν τρομερὰν φρίκην τῆς μνηστῆς τοῦ Ἐσεβὰν, τῆς εὐγενοῦς καὶ χρηστῆς ἐκείνης νεάνιδος, ἥτις ἐν ἀφοσιώσει μαρτύριον ὁλόκληρον ἤθελε προτιμήσει νὰ ὑποστῇ μᾶλλον ἢ φίλον τινὰ νὰ προδώσῃ; Τίς ἠδύνατο νὰ ζωγραφίσῃ τὴν πικρὰν, τὴν βαθεῖαν, τὴν κατασπαράσσουσαν ἐκείνην θλῖψιν, ἀπέναντι τόσον ἀποτροπαίου προδοσίας; Ἐν τῇ εὐγενείᾳ καὶ τῇ ἀξιοπρεπείᾳ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ἀντεῖχε κατὰ πάσης ἀδικίας καὶ παρανομίας, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην, ὑπερισχυσάσης τῆς εὐαισθησίας, ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ἐθεώρει τὴν παροῦσαν αὐτῆς κατάστασιν ἐν τρόμῳ θανατηφόρῳ. Ἡ θυρωρὸς ἠμιεκοιμᾶτο ἤδη καὶ οὐδόλως ἀνησύχει διὰ τὴν δεσμώτιδα. Αὕτη δὲ παραδοθεῖσα εἰς σκέψεις θλιβερὰς καὶ ἀπελπισθεῖσα, κραυγὰς σπαρακτικὰς καὶ λυγμοὺς σπασμωδικοὺς ἐξέφερεν. Ἐξυπνήσασα δὲ ἡ φύλαξ ἠγέρθη ἔντρομος.

— Κυρία, εἶπε, μὴ φωνάζῃς τόσον πολύ· δὲν εἶσαι τόσον δυστυχής· σοὶ ἔδωκαν τὸ καλλίτερον δωμάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἐπήδησε σπαμωδικῶς ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτῆς, καὶ οἱ λυγμοὶ αὐτῆς κατέπαυσαν. Ὁ τρόμος αὐτῆς τόσον μέγας ἐγένετο, ὥστε δὲν ἐτόλμησε πλέον μηδὲ νὰ στενάξῃ μάλιστα, μηδὲ νὰ παραπονεθῇ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὃν εἶχον κατασυντρίψει, φονεύσει, χωρὶς ν' ἀφήσωσι νὰ ἐκπνεύσῃ, ἀνωρθώθη ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ φρίκῃ. Ἴσως ἐπεφύλαττον καὶ δι' ἐκείνην τὴν αὐτὴν βάσανον, καὶ ἴσως ὁ θάνατος ἦν τὸ τέρμα τῶν δεινῶν αὐτῶν. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν φόβων τούτων μία μόνη ἰδέα παρηγόρει αὐτὴν, ὅτι ἀπέθνησκε μάρτυς τῆς υἱϊκῆς αὐτῆς ἀφοσιώσεως. Ἡ εὐσεβὴς καὶ μεγαλόψυχος νεᾶνις, ὡς ἀληθὴς χριστιανὴ, οὐδόλως ἐφρόντιζεν ἤδη περὶ τῶν γηΐνων πραγμάτων, ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀπέπτη πρὸς τὸν οὐρανὸν, μέχρι τῆς ὑπερτάτης ἐκείνης ἐλπίδος, τῆς κληρονομίας τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, τοῦ αἰωνίου παρηγορητοῦ πάντων τῶν πασχόντων. «*Πάτερ μου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου!*» εἶπεν ἡ νεᾶνις καθ' ἑαυτὴν, καὶ ὁ θάνατος οὐδόλως ἐπτόησεν αὐτήν. Τὸ ὡραῖον αὐτῆς πρόσωπον, τὸ πρὸ ὀλίγου ὠχρὸν, ἐφωτίσθη αἴφνης ὑπὸ ἀκτίνων οὐρανίων. Θεῖαι δὲ φλόγες ἐφαίνοντο ἐκπορευόμεναι ἐκ τῶν τόσον διαπύρων καὶ τόσον γλυκέων αὐτῆς ὀφθαλμῶν. Αἱ λευκαὶ καὶ διαφανεῖς αὐτῆς χεῖρες ἡνωθεῖσαι ἐπὶ τοῦ στέρνου αὐτῆς παρίστανον αὐτὴν ὁμοίαν πρὸς τὰς ἡρωϊκὰς ἐκείνας παρθένους, αἵτινες ἐν Ῥώμῃ ἀπέθνησκον ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

— Κυρία, εἶπεν αἴφνης ἡ θυρωρὸς, ἀφοῦ δὲν ἀπέθανες, δὲν ἔχεις τὴν ἀνάγκην μου. Θὰ ὑπάγω λοιπὸν νὰ κοιμηθῶ.

Ἐξῆλθεν. Ἡ Δολόρα δὲν εἶχεν ἀκούσει αὐτήν· τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἐπλανᾶτο εἰς χώρας ὑψηλοτέρας, καὶ τὰ τρέμοντα αὐτῆς χείλη ἐψιθύριζον δέησιν πρὸς τὸν ἐλθόντα εἰς τὴν γῆν, ἵνα παρακαλέσῃ, ὑποφέρῃ καὶ ἀποθάνῃ.

ΚΖ'.

Αἱ ὁδηγίαι.

Οἱ βαρύγδουποι κώδωνες τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως τῆς Σηβίλλης ἀνήγγελλον τῷ λαῷ τὴν ἔναρξιν τῆς μεγάλης λειτουργίας. Ἦν δὲ αὕτη λαμπροτάτη θρησκευτικὴ πανήγυρις· ἐπειδὴ, μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ Σεβασμιώτατος Πέτρος Ἄρβουες ἔμελλε διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἱεροξεταστικῆς χειρὸς νὰ δώσῃ *τὰς ὁδηγίας* (112) εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἀνθρώπων, οἵτινες ἄνευ διακρίσεως βαθμοῦ, γονυπετοῦντες ἐνώπιον αὐτοῦ, περιέμενον νὰ ἐγκαταταχθῶσιν *ἐν τῇ στρατειᾷ τοῦ Χριστοῦ*. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἐκτείνουσα τὴν παντοδύναμον χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, ἐταπείνου πάντας ἐξίσου, καὶ ἐσημείου αὐτοὺς διὰ τοῦ στίγματος αὐτῆς, ὡς ὁ ποιμὴν ἀδιακρίτως σημειοῖ τὰ κτήνη αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἦν ἐστολισμένη διὰ τῶν πομπωδεστέρων αὐτῆς παρασήμων. Χιλιάδες λαμπάδων ἔκειτο τεταγμέναι περὶ τὸ θυσιαστήριον μέχρι τοῦ θόλου. Ἐν τῷ χορῷ ὄπισθεν τοῦ κυρίου θυσιαστηρίου τὰ στασίδια κατείχοντο ἤδη ὑπὸ τῶν προϊσταμένων ἱερέων τῆς μητροπόλεως, ὅλων δομινικανῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτοῦ,

(112) Αἱ ὁδηγίαι αὗται ἦσαν αἱ ἑξῆς. Ὁ ἱεροξεταστὴς ἐνδεδυμένος τὰ ἀρχιερατικὰ παράσημα μετὰ τὴν μεγάλην λειτουργίαν, ἔδιδε τοῖς μέλλουσι νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ στρατειᾷ τοῦ Χριστοῦ, περγαμηνὴν, ἐν ᾗ ἦσαν γεγραμμένοι οἱ λόγοι, τὰ σημεῖα καὶ αἱ χειραψίαι, δι' ὧν συνενοοῦντο οἱ μύσται τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

μέγας χρυσοῦς δίσκος, διασπείρων τὰς ἀκτινοβολούσας ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων λάμψεις αὐτοῦ, καὶ θαμβεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπροστάτευε τὸν Θεὸν, ὃν ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ, κατὰ τῶν βεβήλων βλεμμάτων. Ὁ χρυσὸς, οἱ ἀδάμαντες καὶ ὁ κρύσταλλις ἐφαίνοντο παντοχοῦ τοῦ ναοῦ ἐν ἀφθονίᾳ. Αἱ λυχνίαι, τὸ ἀρτοφόριον, τὸ δισκοπότηρον, ἡ φιάλη ἐν ᾗ τίθεται ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἦσαν χρυσᾶ. Ἑκατέρωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὑπῆρχον ἄγγελοι ἐπίσης ἐκ χρυσοῦ. Ἀγάλματα δὲ ἀργυρᾶ, παριστάνοντα τοὺς διαφόρους τῆς Ἱσπανίας ἁγίους ἦσαν τεταγμένα πέριξ τοῦ ναοῦ. Ἦν δὲ καὶ ὄντως θέαμα μαγευτικώτατον καὶ ἱκανώτατον νὰ διεγείρῃ τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ, ὃν ἐχόρταινον διὰ λιβάνου, φώτων καὶ μουσικῆς, ἵνα λησμονῇ τὴν δουλείαν καὶ τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ.

Οὕτω δὲ ἔσπευδον οἱ πάντες καὶ συνωθοῦντο ἐν ταῖς εἰσόδοις τῆς ἐκκλησίας, ὁσάκις θρησκευτική τις τελετὴ προσεφέρετο, ὡς νομὴ ἐν τῇ ποιητικῇ αὐτῆς ἐπιδείξει. Εἶχον συνεθίσει τὸν λαὸν νὰ μὴ λατρεύῃ εἰμὴ τὴν ὕλην, καὶ ἐδόξαζεν ὡς Θεὸν τὸ μάρμαρινον καὶ χρυσοῦν θυσιαστήριον. Οἱ πλούσιοι εἶχον τὰς ἑαυτῶν αἰθούσας καὶ τὰς διασκεδάσεις, ἔπρεπε δὲ καὶ οἱ πτωχοὶ νὰ ἀπολαύωσι τῶν χαρῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ὑψίστου ἐστὶν ἡ αἴθουσα τοῦ πτωχοῦ. Ἕκαστος ἦδη ἵστατο ἥσυχος ἐν τῇ θέσει, ἣν εἶχε καθέξει. Ἐπῆλθεν ἡ ὥρα τῆς δεήσεως καὶ ὁ ἱερεὺς ἵστατο ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σεβίλλης, ὑπηρετούμενος ὑπὸ δύο ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διακόνων. Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐντὸς τῆς ἁψίδος, ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐνδεδυμένος τὸν λειριόχρουν αὐτοῦ μανδύαν, ὃν ἔφερεν ἐν ταῖς μεγάλαις ἑορταῖς ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου χρυσοῦ καὶ ἐπιχνόου κειμένου ἐπὶ δώδεκα βαθμίδων κεκαλυμμένων ὑπὸ πλουσίου τάπητος, αἵτινες ἀνύψουν αὐτὸν πόδας τινὰς ὑπεράνω τοῦ ἱεροῦ δίσκου, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐνεθρονίζετο ὑψηλότερον τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ τοῦ θρόνου, δύο βαθμίδας χαμηλότερα ἦν ἡ καθέδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ καθέδρας ὁμοίας ἐκάθητο ὁ Ἰοσὴς ὁ εὐνοούμενος τῆς Δύτοῦ Ἐκλαμπρότητος. Πολυάριθμοι δὲ ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ ἐπέτειναν ἔτι μᾶλλον τὴν λάμψιν τῆς πανηγύρεως ταύτης, καὶ μέγας χρυσοκέντητος, βαρὺς μανδύας ἐκάλυπτε τοὺς ὤμους τοῦ λειτουργοῦντος.

Αἴφνης δὲ μεγάλη συμφωνία ᾠδῆς ἀντήχησεν εἰς τοὺς θόλους τῆς μητροπόλεως, μονότονος καὶ θρηνώδης, ἄνευ οὐδεμιᾶς τέχνης ἀλλὰ μεθοδικῶς προχωροῦσα. Ὑπῆρχε προφανὴς ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν διαγελουσῶν λαμπροτήτων τοῦ βωμοῦ καὶ τῆς ψυχρᾶς καὶ σκιαιᾶς ταύτης ψαλμῳδίας. Αἴφνης μεγάλη κίνησις ἐγένετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ὅλος ὁ κόσμος ἠγέρθη ὄρθιος ποιῶν τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἤρξατο ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον βραδέως· ἔπειτα ὑπῆγε νὰ καθίσῃ πλησίον τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, πρὸς ὃν συνωθεῖτο ἤδη ὁ λαὸς, ὅπως κάλλιον ἴδῃ τὴν τελετὴν τῶν ὁδηγιῶν. Ἀλλὰ πλατεῖα διάβασις ἠνεῴγη ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ἀκωλύτως προϋχώρησεν ὅμιλος παντοειδῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τὴν αὐτὴν τιμὴν πάντες ἐπωφθαλίων. Ὁ ὅμιλος οὗτος διηυθύνθη πρὸς τὸν θρόνον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ἐν τῷ νάρθηκι δὲ ἐλάμβανε χώραν ὁ ἑξῆς διάλογος μεταξὺ τοῦ κατωτάτου ὄχλου.

— Παναγία Παρθένε! ἔλεγε γέρων τις βοεμὸς λευκογένειος, βλέπετε ἐκεῖνον τὸν ἄπιστον Ζουανίτον πῶς προοδεύει! Ἡ ἑταιρία τῆς Γαρδούνης μήτε ὡς γάγγλιον τοὐλάχιστον κατεδέχθη νὰ τὸν παραλάβῃ· τόσον εὐήθης καὶ ὀκνηρὸς εἶναι, καὶ ἰδοὺ ὅτι ἐπέτυχε νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν *στρατειὰν τοῦ Χριστοῦ*.

— Ἀλήθεια, θεῖε; ἠρώτησε νεαρά τις χορεύτρια τῶν *κρατάλων* ἀλήθεια; ὁ Ζουανίτος θὰ λάβῃ τὰς *ὁδηγίας* μὲ ὅλους τοὺς ὡραίους ἐκείνους Κυρίους;

— Διὰ τί ὄχι; δὲν εἶναι καὶ οὗτος υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς καὶ ἐκεῖνοι;

Οἱ μέλλοντες νὰ λάβωσι τὰς *ὁδηγίας* ἦλθον πλησίον τοῦ θρόνου τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ἐν τῷ στασιδίῳ τοῦ δουκὸς δὲ Μοντεζὰρ ἐλάμβανε χώραν σκηνὴ ζωηρὰ μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ δουκὸς δὲ Μεδίνα Κέλλη, τῆς νεάνιδος Ἰσαβέλλης καὶ τοῦ δὸν Κάρλου δὲ Χερρέρα, ἐν φωνῇ χαμηλῇ. Ὁ τελευταῖος εἶχε μέγαν ἐνθουσιασμὸν νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν, καὶ ὑπεσχέθη νὰ παρουσιασθῇ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὅπως λάβῃ τὰς *ὁδηγίας* καὶ δώσῃ τὸν ὅρκον. Ἀλλὰ ψυχρανθεὶς ἐκ τῆς δικαίας τοῦ δὸν Ξίμενες ἀγανακτήσεως καὶ τῶν σοφῶν λόγων τοῦ Ῥοδρίγου, ἠσθάνετο τρομεροὺς δισταγμούς. Ἠγάπα ὅμως περιπαθῶς τὴν δόνα Ἰσαβέλλην, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὑπακούσῃ τῷ πατρὶ αὐτῆς. Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὴν λειτουργίαν παρασυρόμενος ὑπὸ πάθους σφοδροῦ συγχρόνως καὶ καταβεβλημένος ὑπὸ φρικαλέας ἀντιπαθείας προερχομένης ἐκ τῶν λόγων τοῦ εὐγενοῦς Ἀραγονίου «*Ἄχρεῖον πρόσωπον δι' ἱππότην Καστελλιανόν.*» Αἱ λέξεις αὗται ἐγέννησαν ἐν αὐτῷ ἄβυσσον βαθέων καὶ σοβαρῶν σκέψεων. «Χριστιανὲ, ἔλεγον αὐτῷ, θὰ γίνῃς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑπέρμαχος τῆς πίστεως.» Τὸ δὲ λογικὸν αὐτοῦ προσέθετεν. «Ἱππότα, τὸ νόμιμον ξίφος σου θὰ ὑπηρετεῖ ἐπιτραχήλιον καὶ πῖλον τετράγωνον. Θὰ πωλήσῃς τὴν ἐλευθερίαν σου, καὶ ἡ συνείδησίς σου δὲν θὰ σοὶ ἀνήκει.» Ἀλλ' ὁ δὸν Κάρλος μηδὲ θεολόγος ἦν μηδὲ φιλόσοφος, ἵνα λύσῃ τὰ δύσκολα ταῦτα ζητήματα. Ἠγάπα τὴν δόνα Ἰσαβέλλην, ἀλλ' ἠσθάνετο ὅτι καὶ ὁ δὸν Ξίμενες εἶχε δίκαιον. Ἐν τοιαύτῃ διαμάχῃ ἐσωτερικῇ

εὑρίσκετο, ὅτε ὁ ὄμιλος τῶν ἐποφθαλμιώντων τὰς ὁδηγίας ἔφθασεν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

Οὗτος δὲ βλέμματι διαπεραστικῷ καταμετρήσας πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἱσταμένους, καὶ μὴ ἰδὼν τὸν δὸν Κάρλον, ἔστρεψε βραδέως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ στασίδιον τοῦ δουκὸς δὲ Μοντεζάρ Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ὁ γέρων δοὺξ ὠθήσας τὸν νεανίαν διὰ τοῦ ἀγκῶνος,

— Δοιπὸν, δὸν Κάρλε, εἶπε ζωηρῶς, οὕτως ἀποδεικνύετε τὸν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ ζῆλον ὑμῶν;

— Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ νεανίας, ἀμφιβάλλω ἂν ἦμαι ἱκανός...

— Ὁποία παράδοξος ἀκριβολογία! Δὲν εἶσθε ἐξ εὐγενῶν;..

— Νέε, ὑπέλαβεν ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη, οὕτω λοιπὸν ἀνταποκρίνεσθε εἰς τὰς πρὸς ὑμᾶς καλὰς διαθέσεις μου;

— Καὶ δι' ἐμὲ, προσέθηκε τὸ θελκτικὸν βλέμμα τῆς Ἰσαβέλλης, δὲν θὰ κάμετε λοιπὸν τίποτε δι' ἐμέ!

Ὁ δὸν Κάρλος ἔτρεμεν ἐξ ὀϊσχους, δισταγμοῦ καὶ ἀγανακτήσεως. Καίτοι περιπαθῶς ἀγαπῶν, κατηρᾶτο ἐνδομύχως ἑαυτὸν, ὡς ὑποχωρήσας εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν τελετὴν ταύτην. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ παροργισθεὶς ἐκ τῆς διαγωγῆς ταύτης,

— Λοιπὸν, εἶπεν αὐτῷ, ὑπάγετε· εἰ δὲ μὴ, ἀπαρνούμεθα ὑμᾶς.

— Ὦ! ὑπάγετε παρακαλῶ, εἶπεν ἡ Ἰσαβέλλη χαμηλοφώνως.

Συγχρόνως δὲ ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη ὤθει τὸν νεανίαν διὰ τοῦ βραχίονος. Οὗτος δὲ ἐκπεπληγμένος καὶ ἀμηχανῶν, ἐξῆλθε κλονούμενος ἐκ τοῦ στασιδίου καὶ διασχίσας τὸ πλῆθος ἔφθασεν ἐνώπιον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ὅστις τὰ πάντα μαντεύσας θριαμβευτικῶς ἐμειδία. Ἐγερθεὶς δὲ τότε ὁ Ἰοσὴς ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν διακόνου τινὸς δέσμην ἐντύπων χαρτίων καὶ κιβώτιον πλῆρες μεταλλίνων πλακῶν, ἐφ' ὧν ἦν κεχαραγμένος Χριστὸς ἀνεστραμμένος καὶ ὑπὸ ἡλίου περικυκλούμενος. Οἱ ἐγκατατασσόμενοι ἀνέβαινον τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου καὶ γονυπετοῦντες πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἄρβουες ἔλαβον ἕκαστος παρ' αὐτοῦ ἀνὰ μίαν πλάκα μεταλλίνην, καὶ ἀνὰ ἕνα ἔντυπον χάρτην παρὰ τοῦ Ἰοσὴ, περιέχοντα τὰς ἀναγκαίας τοῖς μύσταις ὁδηγίας, ἵνα ἐνεργῶσιν ἐν πάσῃ περιστάσει κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰς προθέσεις τοῦ ἱεροδικείου. Ἡ πλὰξ δὲ ἦν σημεῖον ἀναγνωρίσεως. Διαρκούσης τῆς διανομῆς, ὁ ἱεροεξεταστὴς δὲν ἔπαυσε διευθύνων τὰ βλέμματα αὐτοῦ ὁτὲ μὲν πρὸς τὸν διστάζοντα δὸν Κάρλον, ὁτὲ δὲ πρὸς τὸν τεταραγμένον δοῦκα δὲ Μοντεζὰρ, ἐν ᾧ ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη ἐθεώρει διὰ βλεμμάτων φλογερῶν τὴν ἔγγονον αὐτοῦ ὡσεὶ λέγων αὐτῇ, «Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὃν ἐξελίξω.» Ὁ δὸν Κάρλος δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν μνηστὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπελθούσης ἤδη τῆς στιγμῆς νὰ λάβῃ καὶ οὗτος τὰς ὁδηγίας, προ-

χώρησε κλονούμενος μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ Ἄρβουες καὶ ἔλαβε τὰ σήματα τοῦ νέου αὐτοῦ τίτλου.

— Δὸν Κάρλε δὲ Χερρέρα, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἱεροεξεταστὴς χαμηλοφώνως, μήπως αἰσθάνεσθε δισταγμόν τινά;

Ὁ δὸν Κάρλος ὑπεκλίνατο χωρὶς ν' ἀποκριθῇ· ἐπεθύμει νὰ εὑρίσκετο ἑκατὸν πόδας ὑπὸ τὴν γῆν. Κατέβη βραδέως καὶ ὑπῆγε νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ πλήθους τῶν νέων μυστῶν, οἵτινες ἵσταντο τεταγμένοι ἐν ἡμικυκλίῳ ἐνώπιον τοῦ θρόνου! Βαθυτάτη σιγὴ ἐβασίλευεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ πάντα τὰ βλέμματα διευθύνοντο πρὸς τὸ κύριον θυσιαστήριον. Ὁ δεσπότης Ἄρβουες κατέβη ὑπερηφάνως τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἰοσὴ ἔστη ἐνώπιον τοῦ δὸν Κάρλου. Οὗτος δὲ ἐρυθριάσας ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ δυμενος ν' ἀνθέξῃ ἀπέναντι τοῦ διαπεραστικοῦ βλέμματος τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Δὸν Κάρλε, εἶπεν αὐτῷ σοβαρὰ τῇ φωνῇ; Ὀρκίζεσαι ὅτι θ' ἀφοσιωθῇς ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν καθολικῆς, ἀποστολικῆς καὶ ρωμαϊκῆς θρησκείας;

— Ὀρκίζομαι! εἶπε προθύμως ὁ νεανίας, μὴ βλέπων τι ἐν τῷ ὅρκῳ τούτῳ ἀπάδον τῷ ἱπποτικῷ αὐτοῦ χαρακτῆρι.

— Ὀρκίζεσαι ὅτι οὐδέποτε θέλεις ἀκολουθήσει τὰ καταστρεπτικὰ δόγματα τῶν μεταρρυθμιστῶν καὶ τῶν φιλοσόφων:

— Ὀρκίζομαι, ἐπανέλαβεν ὁ δὸν Κάρλος.

— Ὀρκίζεσαι ὅτι οὐδέποτε θὰ δώσῃς ἄσυλον ἢ προστασίαν εἰς αἱρετικόν τινα ἢ ὡς τοιοῦτον καταδιωκόμενον;

Ὁ δὸν Κάρλος ὕψωσε σιωπῶν τοὺς ἐκπεπληγμένους ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀγρίας μορφῆς τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ὁ ὅρκος οὗτος ἐφαίνετο αὐτῷ δριμύς. Οὗτος δὲ συνεσπάσατο τὰς ὀφρῦς ὡς ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς, καὶ ὁ νέος ὑποχωρήσας εἰς τὴν ὑπέροχον ταύτην ἔκφρασιν τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς ἐξουσίας,

— Ὀρκίζομαι, ὑπετραύλισε διὰ φωνῆς ἀκαταλήπτου.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐφάνη εὐχαριστημένος καὶ ἐξηκολούθησεν.

— Ὀρκίζεσαι ὅτι θὰ καταδιώκεις διά τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ ξίφους πάντα μαῦρον, ἰουδαῖον, χριστιανὸν ἰουδαΐζοντα ἢ λουθηρανίζοντα, ὅτι θὰ καταγγέλλεις αὐτοὺς εἰς τὸ ἱεροδικεῖον πρὸς δόξαν ὑψίστην τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ παραδίδεις αὐτοὺς, καὶ ξένους σου ὄντας, εἴτε ἀκούων αὐτοὺς προφέροντας λόγους αἱρετικοὺς, εἴτε βλέπων αὐτοὺς ἐνεργοῦντας, μὴ ἀφωσιωμένους ψυχῇ καὶ σώματι εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἡμῶν θρησκείαν, ἢ παραμελοῦντας χριστιανοῦ τινος καθήκοντος, ἢ τέλος καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν πράττοντάς τι παρόμοιον;

— Δέσποτα, δέσποτα! εἶπε χαμηλοφώνως ὁ νεαρὸς ἱππότης ἐν ἀνεκφράστῳ ἀγωνίᾳ, τοῦτο εἶναι ἔργον κατασκόπου...

Τὸ τρομερὸν βλέμμα τοῦ Ἄρβουες διέκοψε τὸν λόγον τοῦ νεανίου. Τὰ χείλη αὐτοῦ ἔμειναν ἡμιηνεῳγμένα καὶ σπασμωδικῶς κινούμενα. Καὶ ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐφάνη εὐχαριστούμενος.

— Ὁρκίζεσαι, ὅτι θὰ ἦσαι πάντοτε ἕτοιμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, εἴτε παρὰ φίλῳ σου ἀποθνήσκοντι εὑρισκόμενος, εἴτε παρὰ τῷ προσκεφαλαίῳ τῆς ἀγωνιώσης μητρός σου;

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ νεανίου ἔμειναν ἀπλανεῖς καὶ ἐκπεπληγμένοι, καὶ ἡ κόμη αὐτοῦ ἀνωρθώθη ἐκ φρίκης.

— Συγγνώμην! συγγνώμην! δέσποτα, ἐμυρμύρισεν.

Μόνος ὁ Ἰοσὴς καὶ ὁ Ἄρβουες ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους, ἀλλ' οὗτος προσποιηθείς, ὅτι οὐδὲν ἐνόησεν, ἐξηκολούθησεν.

— Ὁρκίζεσαι ὅτι θ' ἀπαρνεῖσαι πάντα δεσμὸν φιλικὸν ἢ οἰκογενειακόν, ὁσάκις πρόκειται περὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Θεοῦ . . . καὶ ὅτι θὰ καταμηνύεις ἀσυστόλως τοὺς ἀδελφούς, τὰς ἀδελφάς, τὴν μητέρα, τὸν σύζυγον, τὸν πατέρα καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα σου, ἂν ἀνακαλύψῃς παρ' αὐτοῖς αἰσθήματα ἐνάντια τῇ ἁγιωτάτῃ καθολικῇ θρησκείᾳ.

Εἰς τοὺς τελευταίους λόγους τούτους συνελθὼν ὁ δὸν Κάρλος ἐξ ἀγανακτήσεως δικαίας ὕψωσε τὴν κεφαλὴν ἀγερώχως.

— Δέσποτα, εἶπε σταθερᾷ τῇ φωνῇ ἀλλ' ἄνευ ἐπιδείξεως, δὲν ὁρκίζομαι τοῦτο· δὲν θέλω νὰ γίνω καὶ προδότης συγχρόνως καὶ ἄτιμος. Λάβετε, προτέθηκεν ἐν πικρᾷ εἰρωνείᾳ ἐγχειρίζων τῷ ἱεροεξεταστῇ τὸν χάρτην τῶν ὁδηγιῶν καὶ τὴν πλάκα, εἶμαι ἀνάξιος τοιαύτης τιμῆς. Κρατήσατε ταῦτα, δέσποτά μου, διὰ ὑπηρέτην μᾶλλον ἐμοῦ ἀφωσιωμένον·

Εἶπε καὶ ἀμέσως ὁρμήσας ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐξῆλθε μηδόλως στραφείς, ὡς φοβούμενος μήπως κρημνήσῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία. Ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ἔφριξαν ἐκ τρόμου καὶ ὀργῆς, ἡ Ἰσαβέλλη ἔκλαιε μηδόλως ἐννοοῦσα τί συνέβαινε καὶ τὸ σκανδαλισθὲν πλῆθος περιέμενε κεχηνότι στόματι τὴν ἐξήγησιν τοῦ αἰνίγματος τούτου. Μόνος ὁ Ἰοσὴς ἐφαίνετο ἀπαθὴς ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς φρίκης. Ὁ Ἄρβουες ὕψωσε πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέμμα ἐμπεπνευσμένον καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν ὁμήγυριν,

— Ἀδελφοί μου, εἶπεν, ὁ νέος οὗτος εἶχε θανάσιμον ἁμάρτημα· Ἔδωκε δίκην οὕτως ἀνάξιον κρίνων ἑαυτὸν νὰ συμμετάσχῃ σήμερον τῆς ἁγίας ταύτης τελετῆς· παρακαλέσωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀδελφοί μου.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἐγονυπέτησεν, ὁ δὲ λαὸς ἐμιμήθη αὐτόν. Οὕτω δὲ ἔλαβε τὸν καιρὸν νὰ φαιδρύνῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐγερθεὶς ἐπανέλαβε τοὺς ὅρκους εἰς οὓς ἀπεκρίθησαν ἅπαντες μετὰ χαρᾶς.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀριθμὸς τῆς ςρατειᾶς τοῦ Χριςοῦ ηὔξησε κατὰ διακοσίους, καὶ τὸ ἑσπέρας οἱ δεσμοφύλακες τοῦ ἱεροδικείου ἠρίθμουν ἕνα δεσμώτην περιπλέον.

ΚΗ'.

Εἰλικρίνεια καὶ Ὑποκρισία.

Καίτοι κοπιάσας ἐπὶ τὴν μακρὰν ἐκείνην λειτουργίαν, ὁ Πέτρος Ἄρβουες μεταβὰς εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ, οὐδεμίαν στιγμὴν ἠδυνήθη νὰ ἡσυχάσῃ· ἐσωτερικὴ δὲ εὐχαρίστησις ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Ἡ βεβαιότης ὅτι ἡ Δολόρα ἦν ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ, ἀποκαθίστα αὐτὸν φαιδρόν. Ὁ δὲ Ἰοσὴς, σιωπηλὸς καὶ τεθλιμμένος ἐφυλλολόγει βίβλον τινὰ λατινικὴν ἔν τινι γωνίᾳ τῆς αἰθούσης. Σκαιὸν προαίσθημα ἐτάραττεν αὐτόν. Ἠγνόει ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας. Ἡ χαρὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ εἶχεν ἀπαίσιόν τι καὶ ὀλέθριον, καὶ ὁ Ἰοσὴς ἐφοβεῖτο. Διὰ πρώτην ἤδη φορὰν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἠσθάνετο δυσπιστίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ οὐδὲν ἀνέφερεν αὐτῷ περὶ τῆς Δολόρας. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ ἀκούσιον μειδίαμα διέστελλε τὰ χείλη αὐτοῦ, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐσπινθηροβόλουν καὶ διαβατικὸν ἐρύθημα ἐφώτιζε τὸ συνήθως ὠχρὸν αὐτοῦ μέτωπον. Ὁ δὲ Ἰοσὴς ὑψῶν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἔβλεπεν ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ προὔδιδε συγκινήσεις ἀσυνήθεις, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ τὴν αἰτίαν. Ἐπλησίαζεν ἤδη τὸ μεσονύκτιον, καὶ ὁ Ἄρβουες δὲν ἠδύνατο ν' ἀναβάλλῃ μέχρι τῆς ἐπαύριον τὸ εὐτύχημα τοῦ ἰδεῖν τὴν Δολόραν. Περιέμενε ν' ἀποσυρθῇ ὁ Ἰοσὴς, ἀλλ' οὗτος ἐπίτηδες ἐπέμενεν ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ βιβλίον, ὅπερ οὐδόλως ἀνεγίνωσκεν. Ἀπωλέσας λοιπὸν ὁ Ἄρβουες τὴν ὑπομονὴν αὐτοῦ ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν μειδιῶν, καὶ ἁρπάξας τὸ βιβλίον παρὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ,

— Ἄφες το πλέον, μικρέ μου Ἰοσὴ, εἶπεν· ἄλλοτε πάλιν ἀναγινώσκεις· ἐπιθυμῶ νὰ κοιμηθῶ, καθὼς καὶ σὺ, πιστεύω, διότι εἶσαι ὠχρὸς ὡς νεᾶνις τὴν ἐπαύριον χοροῦ·

— Ἀλλὰ δὲν αἰσθάνομαι εἰσέτι τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου.

— Ὁ ζῆλος σου εἶναι τόσον μέγας, καλέ μου Ἰοσὴ! ὥστε, ὅταν ἡλικιωθῇς καὶ μοὶ ἐπιτρέψῃ ὁ θάνατος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀλφόνσου Μαρρίκου νὰ γίνω γενικὸς ἱεροεξεταστὴς, ἐλπίζω νὰ σὲ διορίσω μέγαν ἱεροξεταστὴν τῆς Σηβίλλης εἰς τὴν θέσιν μου·

— Δὲν μοὶ ἀρέσκει τοῦτο· διότι θὰ ἐγκαταλείψω τὴν Γ. Σεβασμιότητα, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς διὰ θελκτικοῦ μορφασμοῦ.

— Πτωχὸν τέκνον! ἔχεις δίκαιον· θὰ ἦσαι εἰς καλλιτέραν θέσιν καὶ δὲν θὰ μ' ἐγκαταλείψεις· ἀλλ' ὕπαγε ἤδη νὰ κοιμηθῇς· ὕπαγε, τέκνον μου, ἔχομεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ὅπως ἐκτελῶμεν τὰ μεγάλα ἀποστολικὰ ἡμῶν καθήκοντα ἀναλαμβάνοντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν διὰ τοῦ ὕπνου.

— Ἐξ ἅπαντος ἔχει σκοπόν τινὰ διενοήθη ὁ Ἰουδᾶς·

— Τὸ βασιλικὸν *ἔργον πίστεως* πλησιάζει, προσέθηκεν ὁ ἱεροεξεταστὴς· αἱ εἱρκταὶ ἐπληρώθησαν αἱρετικῶν καταδίκων ἢ ὑποδίκων, καὶ πρέπει ν' ἀναδειχθῶμεν ἐνώπιον τοῦ κραταιοῦ ἡμῶν ἄνακτος Καρόλου τοῦ πέμπτου τοῦ ἐνθέρμου ὑπερασπιστοῦ τῆς θρησκείας.

— Ἂς μοὶ δώσῃ λοιπὸν ἡ Γ. Σεβασμιότης τὴν εὐχὴν αὐτῆς διὰ νὰ ὑπάγω νὰ κοιμηθῶ, εἶπεν ὁ Ἰουδᾶς κλίνων τὴν κεφαλήν.

Ὁ Ἄρβουες ἐξέτεινεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας καὶ προέφερε τὰς ἱερουργικὰς λέξεις καὶ μετὰ ταῦτα προσέθηκεν.

— Αὔριον, τέκνον μου, ἐλθὲ νὰ μ' ἴδῃς πρὸ τῶν βασάνων.

Καὶ ἀνεχώρησε διὰ θύρας ὁδηγούσης πρὸς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖθεν διὰ μυστικῆς κλίμακος κατέβη εἰς τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ Ἰουδᾶς, καταβὰς ἐπίσης καὶ φθάσας εἰς τὴν αὐλὴν συνεσπειρώθη ὄπισθεν μεγάλης ροδοδάφνης καὶ περιέμενεν. «*Ἂς ἴδωμεν ποῦ θὰ ὑπάγῃ, ἄνευ ἐμοῦ*» ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Μετ' ὀλίγον δὲ βλέπει τὸν Πέτρον Ἄρβουες μετημφιεσμένον, ὡς συνήθως ἔπραττεν ἵνα μὴ διακρίνηται, προπορευόμενον τεσσάρων σωματοφυλάκων ἑτοίμων νὰ ὑπερασπισθῶσιν αὐτὸν ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν θυσιάζοντες. Ἐξελθόντων, ἐκλείσθη ἡ θύρα τοῦ παλατίου· ἀλλ' ὁ Ἰουδᾶς ἔφερε πάντοτε ἀντικλείδιον καὶ ἀνοίξας ἐξῆλθε καὶ ἠκολούθησε τὸν Ἄρβουες ἀψοφητὶ διευθυνόμενον πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἔνθα μόλις μετὰ δέκα λεπτὰ ἔφθασαν. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔκρουσε συνθηματικῶς τὴν θύραν τῶν φυλακῶν. Ὁ δὲ Ἰουδᾶς πλησιάσας πρὸς αὐτὸν εἰσῆλθεν ἀμέσως μετ' αὐτοῦ χωρὶς νὰ ἐννοηθῇ ἕνεκα τοῦ ψηλαφητοῦ σκότους. Μόνος ὁ δεσμοφύλαξ εἶδεν αὐτὸν ἀλλ' οὐδόλως ἐθαύμασε· διότι ἔβλεπε πάντοτε αὐτὸν μετὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ἐπομένως κλείσας ἐπιμελῶς τὴν θύραν, ἔξωθεν ἧς ἔμεινον οἱ σωματοφύλακες, ἀνέβη τὴν κλίμακα, ὅπως δείξῃ τῷ Πέτρῳ τὸ δωμάτιον ὅπερ ἐζήτει καὶ δώσῃ αὐτῷ τὸν λυχνίσκον.

Ὁ Ἰουδᾶς ἐκάθισεν ἐπί τινος θρανίου εἰς τὸν διάδρομον. Μετὰ τινας στιγμὰς ὁ δεσμοφύλαξ κατέβη καὶ χωρὶς νὰ ὑποπτευθῇ διὰ τὸν νεαρὸν μοναχὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ἵνα κοιμηθῇ. Τότε ἀνέβη καὶ ὁ Ἰουδᾶς, καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἀκούσει περιπατοῦντας καὶ ἀνοίγοντας θύραν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἔστη ἐπὶ τῆς πρώτης ὀροφῆς, σκεπτόμενος ὅτι ἐκεῖ ἤθελεν ἀνακαλύψει ὅ,τι ἐζήτει. Πραγματικῶς δὲ μόλις βήματά τινα κινηθεὶς ψηλαφητὶ πάντοτε, εἶδεν

ἀκτῖνα φωτὸς ἐξερχομένην ἀπό τινος δωματίου διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κλείθρου καὶ συγχρόνως ἤκουσε δύο φωνὰς γνωστάς, τὴν τοῦ Ἄρβουες καὶ τὴν τῆς Δολόρας. Ὁ Ἰουδᾶς ἐφρικίασεν. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ διὰ τίνος συμφορᾶς εἶχον ἀποπλανήσει τὴν Δολόραν ἀπὸ τοῦ ἀναχωρητηρίου, ὅπερ αὐτὸς ἐξελάξατο αὐτῇ. «Ἀπατῶμαι,» εἶπε καθ' ἑαυτόν· ἀλλ' εὐδιακρίτως ἀκουσθείσης καὶ πάλιν τῆς φωνῆς τῆς Δολόρας, ἐσκίρτησεν, ὑπὸ ἀγωνίας θανάτου κυριευθείς. Προσεπάθει νὰ ἴδῃ διὰ τῆς ὀπῆς, ἀλλ' εἰς μάτην· ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀκούσῃ. Ἰδοὺ τί συνέβαινεν ἐν τῷ δωματίῳ. Καθ' ἣν στιγμὴν εἰσῆλθεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἐκάθητο εἰς τὴν ἄκραν τῆς κλίνης αὐτῆς ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς εἰσῆλθεν ἐν τῇ φυλακῇ οὐδόλως ἀπεγυμνώθη, ἀλλὰ μετὰ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας πλήρεις τρόμου καὶ ἀγωνίας, ὑποχωροῦσα εἰς ἀποχαύνωσιν ἀκατανίκητον ἐκοιμήθη ὀλίγον. Οὕτω δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς λευκοτάτης κλίνης, ἐφ' ἧς τὰ μέλανα αὐτῆς ἐνδύματα διεκρίνοντο ὡς ἀνάγλυφα, ἡ νεᾶνις εἶχε χάριν συγκινητικὴν καὶ ἀνέκφραστον. Ὁ γύρος τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς ἐκάλυπτε σεμνῶς τοὺς μικροὺς αὐτῆς πόδας, ὧν μόνον τὰ ἄκρα ἐφαίνοντο. Ἡ μία τῶν χειρῶν αὐτῆς ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτῆς, ἡ δὲ ἑτέρα, ἣν ἐρριμμένη ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων. Τὸ μέτωπον αὐτῆς τὸ τόσον καθαρόν, ὑπερήφανον καὶ λευκὸν ὡσεὶ μάρμαρον, ἦν ὠχρὸν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν καὶ διηυλακωμένον κατὰ τοὺς κροτάφους ὑπὸ φλεβῶν κυανῶν καὶ διαφανῶν. Ἡ ἐπὶ τῶν παρειῶν προρριπτομένη σκιὰ τῶν μακρῶν αὐτῆς βλεφαρίδων ἔδιδον εἰς τὸ εὐγενὲς ἐκεῖνο πρόσωπον ἔτι βαθυτέραν ἔκφρασιν θλίψεως καὶ ἀποθαρρύνσεως. Ἐφαίνετο ὅτι εἶχε κοιμηθῇ ἐν διαλογισμοῖς θανάτου, περιφρονητικῶς ἀποστρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου.

Βλέπων αὐτὴν οὕτως ὡραιοτέραν ἐν τῇ πενθίμῳ αὐτῆς ἐνδυμασίᾳ, ὁ ἅγριος ἱεροεξεταστὴς ἔστη φοβούμενος καὶ τρέμων μήπως διαπράξῃ ἱεροσυλίαν. Ταραχὴ ἀνεξήγητος, ἐσωτερικὸς ἴσως ἔλεγχος ἐκλόνισε τὸν ἀδάμαστον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὅστις ἐκτὸς τῶν παθῶν αὐτοῦ οὐδένα ἕτερον Κύριον ἀνεγνώριζεν. Ἐθεώρησε περὶ αὐτὸν ἐν εἴδει φρίκης ὡς ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ ἀέρι μάρτυρες ἀόρατοι, ἕτοιμοι νὰ κατηγορήσωσιν αὐτόν. Βαθυτάτη σιγὴ ἐβασίλευεν ἐν τῷ δωματίῳ· δὲν ἠκούετο εἰμὴ ἡ τακτικὴ καὶ ἥσυχος ἀναπνοὴ τῆς κοιμωμένης νεάνιδος. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἀπετείναξε μετὰ σπουδῆς τὸν ἐπαχθῆ ἐκεῖνον τρόμον, ὅστις εἶχε καταλάβει αὐτόν. «Εἶμαι ἀνόητος», διενοήθη, καὶ ἐκάθησεν ἐπί τινος θρανίου πλησίον τοῦ προσκεφαλαίου τῆς νεάνιδος. Κοιμωμένης δὲ εἰσέτι ταύτης, ἔλαβε τὸν καιρὸν νὰ παρατηρήσῃ αὐτὴν ἐπί τινας στιγμὰς, καὶ διὰ τοῦ βλέμματ-

τος νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ψυχήν του. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐθεώρει οὕτως αὐτὴν φανταζόμενος τὰ θέλγητρα τῆς σώφρονος ἐκείνης νεάνιδος, αἱ ἐντυπώσεις αὐτοῦ μετέβαλον φύσιν. Τὸν τρόμον αὐτοῦ διεδέχθη πάθος φρενητῶδες, ὅπερ ηὔξανεν. Καὶ ὅμως, ἐναντίον τῆς ἀπιστεύτου αὐθαδείας καὶ τῆς βεβαιότητος τῆς ἀτιμωρησίας αὐτοῦ, δὲν ἐτόλμησε νὰ διαπράξῃ τὸ ἔγκλημα ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ φρίκῃ. Προήρχετο ἄραγε τοῦτο ἐκ μυστικοῦ τινος ἐλέγχου; ἐφοβεῖτο ἄραγε νὰ προσθέσῃ νέον ἐπὶ τῶν ἀναριθμήτων αὐτοῦ κακουργημάτων ἁμάρτημα, ἢ μήπως ὡς ἐκ τῆς ἀκολασίας αὐτοῦ, ὁ ἀχαλίνωτα πάθη ἔχων ἄνθρωπος οὗτος ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελεν εὕρει ἐλάχιστα θέλγητρα ἐν εὐκόλῳ τινὶ νίκῃ; Ἡ ἀνθρώπινος ψυχὴ εἶναι ἄβυσσος ἀνεξερεύνητος, καὶ οὕτως ἀπέχομεν νὰ λύσωμεν τοῦτο τὸ ζήτημα. Ἐν τούτοις ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη διαμάχη ἔσωσε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐν ἐκστάσει βαθείᾳ διατελῶν ἐθεώρει αὐτὴν μετ' ἀπληστείας, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐξυπνήσῃ αὐτήν. Ἐν τῇ φρενήρει αὐτοῦ ἔκνυψε πρὸς τὴν χεῖρα αὐτῆς καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτῆς τὰ φλογερὰ αὐτοῦ χείλη. Εἰς τὴν ἐπαφὴν ταύτην ἡ Δολόρα ἐφρικίασεν, ἡμιηνέῳξε τοὺς βεβαρυμένους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς, ἐξέφερε κραυγὴν τρόμου καλύπτουσα τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν αὐτῆς.

— Μὲ φοβεῖσθε λοιπόν; εἶπεν ὁ Ἄρβουες μετὰ γλυκύτητος.

— Ὦ! Σεβασμιώτατε! Σεβασμιώτατε! διὰ τί μὲ κατατρέχετε οὕτως, ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις διὰ φωνῆς διακεκομμένης.

Αὕτη ἦν ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν εἶχεν ἀκούσει αὐτὴν ὁ Ἰοσής.

— Θύγατερ, ἀπεκρίθη ὁ Ἄρβουες, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ζητεῖ πάντοτε τὴν ἀποπλανηθεῖσαν ἀμνάδα, μέχρις οὗ ἐπανεύρῃ αὐτήν.

— Καὶ ὁ λύκος ἐπίσης ζητεῖ τὴν ἀμνάδα, ἵνα καταφάγῃ αὐτὴν, εἶπεν ἡ Δολόρα ἐν δυσπιστίᾳ καὶ πικρῷ μειδιάματι.

— Δολόρα! ἐπέφερεν ὁ ἄξιος ὀπαδὸς τοῦ Δομινίκου ἐρεθισθεὶς ἐκ τῆς εὐθύτητος καὶ εἰλικρινείας τῆς νεάνιδος, Δολόρα! μετὰ θλίψεως βλέπω τὴν ψυχὴν ὑμῶν τυφλώττουσαν καὶ διεφθαρμένην ὑπὸ τῶν διδασκαλιῶν τῆς καταχθονίου μεταρρυθμίσεως. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Θεὸν, πιστεύει καὶ εἰς τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲν πιστεύετε πλέον εἰς ἐμέ.

— Ἐστὲ δίκαιοι καὶ ἀγαθοὶ ὡς ὁ Θεὸς, ἀπεκρίθη ἡ γενναία νεᾶνις. Θὰ ὑπακούσω εἰς τὸν ὑπηρέτην, ὅταν αὐτὸς ἀκολουθήσῃ τὰ παραγγέλματα τοῦ Κυρίου. Ἀλλ' ὑμεῖς τί ζητεῖτε παρ' ἐμοῦ, Σεβασμιώτατε; νὰ λατρεύσω τὴν χεῖρα ἥτις, ἵνα πατάξῃ, ἐρευνᾷ πάντοτε ποῦ εὑρίσκεται κεφαλὴ ἀθῴα; Θέλετε νὰ εὐλογῶ ἐκεῖνον, ὅστις ἀποκατέστησε τὸν πατέρα μου, τὸν εὐγενῆ πατέρα μου, πτῶμα ζῶν;

— Δυστυχῆ πεπλανημένη! τόσον πρόωρα εἰσήλθατε εἰς τὴν ὁδὸν

τῆς ἀπωλείας, ὥστε ἡ ἀλήθεια νὰ μὴ δύναται νὰ διαλύσῃ τοὺς σκοτισμοὺς ὑμῶν! Ἀγνοεῖτε ὅτι ἡμεῖς δὲν πλήττομεν τὸ φθαρτὸν σῶμα εἰμὴ διὰ νὰ σώσωμεν τὴν ἀθάνατον ψυχήν;

— Ὦ! Δέσποτά μου, ἐὰν τοιαῦτα ἦναι τὰ ὑμέτερα μέσα τοῦ σώζειν τὰς ψυχὰς, πιστεύσατέ μοι, παραιτήθητε αὐτῶν ὅ,τι τάχιον, διότι δὲν δύνανται εἰμὴ ἀμφιβολίαν περὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ νὰ ἐμπνεύσωσιν.

— Τοῦτο εἶναι! τοῦτο βεβαίως εἶναι! ἐξηκολούθησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, τὴν περιφρόνησιν καὶ τὴν ἀπείθειαν εἰς τοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας ἀντλεῖτε πάντοτε ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀποστάτου ἐκείνου μοναχοῦ. Δὲν γνωρίζετε, νεᾶνις, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶπεν. «*Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται,*» καὶ προσέτι, «*Μακρὰν τοῦ ποιμνίου ποίησον τὸ ψωραλέον πρόβατον;*» Ἰδοὺ διὰ τί ἡ ἁγιωτάτη ἱερὰ ἐξέτασις, ὅπως ὑπακούῃ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου, καταστρέφει πάντα τὰ κακὰ μέλη τοῦ καθολικισμοῦ, ὧν ἡ ἀνομία ἀπειλεῖ νὰ μολύνῃ τὴν μεγάλην χριστιανικὴν οἰκογένειαν.

— Δέσποτά μου, ὁ Κύριος εἶπε τοῦτο· ἀλλὰ προσέτι ἐδίδαξεν νὰ μὴ θερίζῃ τις πρὶν ἢ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θέρους. Διατὶ λοιπὸν μεταχειρίζεσθε κατ' ἐμοῦ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὴν βίαν; Διὰ τί μ' ἐστερήσατε τοῦ πατρός μου; Τί ἔπραξεν καθ' ὑμῶν ἐκεῖνος, ὥστε νὰ βασανίζητε αὐτὸν οὕτως;

— Διέφθειρε τὴν ψυχὴν ὑμῶν διὰ τῆς ἐγκληματικῆς ἀνεξιθρησκείας αὐτοῦ. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἐποίησε δικαιοσύνην θέλουσα νὰ τιμωρήσῃ αὐτόν. Διὰ τῶν γονέων ἐπέρχεται ἡ διαφθορὰ εἰς τὰ τέκνα.

Λέγων δὲ ταῦτα ὁ ἱεροεξεταστὴς εἶχε ἱερογραφικὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ αὐτὴ ἡ ὑποκρισία μεγαλεῖόν τι παρ' αὐτῷ εἶχεν. Οἱ αὐστηροὶ αὐτοῦ λόγοι, αἱ σοβαραὶ κινήσεις ἡ ἐνεργητικὴ καὶ ἠχηρὰ φωνὴ καὶ ἡ φαινομένη εὐθύτης τῶν σοφισμάτων αὐτοῦ, μεγάλην δύναμιν γοητείας εἶχον. Ἀλλὰ καίτοι νέα καὶ ἄπειρος ἡ Δολόρα εἶχε λογικὸν δεξιὸν καὶ οὐδόλως ἠπατήθη. Ἡ ἀποτρόπαιος χρῆσις ἣν ἐποίει ὁ Ἄρβουες τῶν ὑψηλῶν δυνάμεων τῆς ἑαυτοῦ διανοίας ἐνέπνεεν αὐτῇ μεγίστην περιφρόνησιν, ἥτις ἀνεγινώσκετο ἐπὶ τοῦ ἐπαγωγοῦ αὐτῆς προσώπου. Ἔπειτα δὲ ἐφοβεῖτο εὑρισκομένη μόνη μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ ἐκείνῃ, ἔνθα διέταττεν ὡς βασιλεύς. Ὑπερήφανος δὲ καὶ λίαν εἰλικρινὴς ὅπως ὑποκρύπτῃ τὰς ἐντυπώσεις αὐτῆς, ἐφοβεῖτο ὅμως νὰ ἐρεθίσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον παρ' οὗ ἐξήρτητο ἡ ζωὴ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου προσώπου, ἐφ' οὗ ἡ μισαλλοδοξία ἐπέθηκε προσωπεῖον χάλκινον, ἐζήτει νὰ ἴδῃ ἐὰν ἔμεινεν αὐτῷ ἴχνος τι εὐαισθησίας, ἐὰν ὁ ὠμὸς ἐκεῖνος ἱεροεξεταστὴς, δι' ὃν ὁ θά-

νατος ἑνὸς ἀνθρώπου ἦν παίγνιον, εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἴνά τινα, ἣν ἠδύνατό τις νὰ συγκινήσῃ. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἄρβουες δὲν ἐξεφράζετο εἰμὴ σκληρότητα ἀνοικτίρμονα. Μόνον τὸ καταβιβρῶσκον αὐτὸν πάθος ἔλαμπεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Ἡ δεσμῶτις ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ οὐδὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ.

— Δολόρα! εἶπεν ὁ Ἄρβουες διὰ τόνου γλυκέος, δὲν θέλετε λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας.

— Εἰμὶ χριστιανὴ ψυχῇ τε καὶ καρδίᾳ, Σεβασμιώτατε. Διὰ τί λοιπὸν μὲ καταδιώκετε; ἐπέφερεν ἡ Δολόρα.

— Ὦ! τέκνον! πόσον καταχρᾶσαι τῶν ἀληθῶν αἰσθημάτων μου! ἐπανέλαβεν ὁ Ἄρβουες πλησιάζων πρὸς τὴν νεάνιδα, ἥτις εἶχε συσφιχθῇ ἐν τῇ μεταξίνῃ αὐτῆς ἐσθῆτι, ἣν ἤγγιζε τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ.

— Τόσον λοιπὸν μὲ ἀποστρέφεσαι! προσέθηκεν οὗτος.

— Ἔλεος, Δέσποτά μου! λάβε εἴκτον δι' ἐμέ, ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις συνάπτουσα τὰς χεῖρας, ἀπόδος μοι τὸν πατέρα μου, ἀπόδος μοι τὴν ἐλευθερίαν. Σὲ καθικετεύω ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τὸν ὁποῖον λατρεύω, ἐν ὀνόματι ἐκείνου τοῦ μεγάλου μάρτυρος, ὅστις ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὅπως ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς.

— Ὦ! ἐὰν ἤθελες! ἐπέφερεν ὁ Ἄρβουες βλέπων αὐτὴν ἔκθαμβος.

Ἡ Δολόρα ἐφρικίασεν καὶ λίαν ὠχρὰ ἐγένετο! ἐνεθυμεῖτο τὴν σκηνὴν, ἥτις πρό τινων μηνῶν εἶχε συμβῇ ἐντὸς τοῦ εὐκτηρίου αὐτῆς· καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην εὑρίσκετο εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ὁ Ἰοσὴς ἤκουεν ἔξωθεν ὅλον τὸν διάλογον τοῦτον. Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐφοβήθη διὰ τὴν Δολόραν· ἀλλ' ἐν ᾧ εἶχε τὸ οὖς ἐστηριγμένον ἐπὶ τοῦ κλείθρου ἵνα εὐκρινῶς ἀκούῃ, ἡ θύρα ὑπεχώρησεν ὀλίγον, καὶ ὀπισθεχώρησεν, ἵνα μὴ περιπλέοῃ ἀνοίξῃ, καὶ μεγάλως ἐχάρη διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐξηκολούθησεν ὡς ἔπεται, προσπαθῶν νὰ κατευνάσῃ τὴν ταραχὴν αὐτοῦ, καίτοι ὑφ' ὅλων τῶν φλογῶν τοῦ πάθους τηκόμενος.

— Τίς σοὶ εἶπε, τέκνον μου, ὅτι δὲν ἐνήργησα οὕτως ἀπέναντί σου, ὅπως ἐπαναφέρω σε εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν, ἀφ' ἧς εἶχες ἀπομακρυνθῆ καὶ μεταχειρισθῶ ἀκολούθως τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ καλοῦ ποιμένος; Ἐννόησον λοιπὸν πόσον μοὶ εἶσαι προσφιλὴς, καὶ ὅτι οὐδόλως θέλω νὰ σὲ βλάψω.

Ἀνεπαίσθητος τῶν χειλέων κίνησις ὑπῆρξεν ἡ μόνη τῆς νεάνιδος ἀπάντησις.

— Ὦ Δολόρα! ἐξηκολούθησεν ὁ Δομινικανὸς, δὲν δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς σὺ, πόσον βαρὺ καὶ ἐπίπονον εἶναι τὸ ἔργον, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡμῖν ὁ Θεὸς τοῦ διοικεῖν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὁδηγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν

εὐθεῖαν ὁδόν. Συχνάκις αὐτὸς ὁ ζῆλος ἡμῶν ἐφελκύει καθ' ἡμῶν τὸ μῖσος καὶ τὴν ὀργὴν τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι νὰ φέρωμεν ἀκαταπαύστως βαρὺν σταυρόν... Ἀλλ' ὁ Θεὸς, ἐν τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ, ἐπιφυλάττει δι' ἡμᾶς παρηγορίας ἀνελπίστους. Ὑπάρχουσιν ἐκλεκταὶ ψυχαὶ, ἡ ἰδική σου παραδείγματος χάριν, αἷς ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ ἐπιδαψιλεύωμεν οὐ μόνον πνευματικὴν ἀφοσίωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίγειον ἔρωτα, χωρὶς νὰ προσκρούωμεν εἰς τὴν ζηλότυπον αὐτοῦ Μεγαλειότητα. Τὰς ψυχὰς ταύτας πρὸ πάντων ἐνδιαφερόμεθα ν' ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τῆς πλάνης διότι αὗται ἐγένοντο εἰς παράδειγμα τῶν ἑτέρων. Ἵνα φθάσωμεν δὲ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τῶν μέσων τῆς γλυκύτητος, τῆς τρυφερότητος καὶ τῆς πειθοῦς ἀσφαλεστάτων ὄντων, ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἑλκύεται ὁλόκληρος ὑπὸ διαπύρου ἔρωτος εἰς τὴν ἔνδοξον ταύτην κατάκτησιν. Ἰδοὺ, διὰ τί σὲ ἀγαπῶ, Δολόρα, ἰδοὺ διὰ τί ἐπεθύμουν νὰ σοὶ ἐμπνεύσω τὴν βαθεῖαν ταύτην τρυφερότητα, ἧς πλήρης ἐστὶν ἡ καρδία μου.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὡμίλει ἐν κατανύξει, ἐν θέλγοντι ζήλῳ· καὶ ἡ ἄδολος νεᾶνις μὴ δυναμένη νὰ ἐννοήσῃ τοσαύτην τινὰ βδελυρίαν, ἤρξατο ἀμφιβάλλουσα ἐπί τινα στιγμὴν, μήπως εἶχε σπεύσει κακὴν περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου συλλαβοῦσα ἰδέαν.

— Ἤθελεν εἶσθαι δυνατὸν, διενοήθη, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τὰ συμφέροντα τῆς θρησκείας! Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὸ ν' ἀπατηθῇ τις εἶναι ἐντιμώτερον.

Ἔπαυσε θεωροῦσα τὸν ἱεροεξεταστὴν ἐν δυσπιστίᾳ, καὶ παρατηροῦσα αὐτὸν ἐν βλέμματι διαυγεῖ, ἀπλανεῖ καὶ ἀδόλῳ.

— Σεβασμιώτατε, εἶπεν εὐγενῶς, πιστεύω εἰς ὑμᾶς, θέλω νὰ πιστεύσω εἰς ὑμᾶς. Ὁποῖον συμφέρον ἠθέλετε ἔχει ἵνα ἀπατήσητε μίαν νεάνιδα δυστυχῆ, ἥτις οὐδὲν κακὸν ἔπραξεν ὑμῖν; Καλὰ λοιπὸν! ἐὰν νομίζητε ὅτι εὑρίσκομαι ἐν τῇ πλάνῃ, διδάξατέ με, Σεβασμιώτατε· ἔσομαι εὐπειθὴς, καὶ δὲν ζητῶ εἰμὴ τὴν ἀλήθειαν. Θέλω ἐν ἀγάπῃ ν' ἀκολουθήσω τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου ἡμῶν Σωτῆρος. Ἐὰν ἀπεμακρύνθην τῆς ὁδοῦ ταύτης ὁδηγήσατέ με εἰς τὴν ἀλήθειαν· ὑπόσχομαι ὑμῖν ὅτι τὴν καλὴν ὁδὸν θέλω ἀκολουθήσει, ἀλλ' ἀπόδοτέ μοι τὸν πατέρα μου, ἀπόδοτε ἐμὲ εἰς τὴν φιλοστοργίαν αὐτοῦ.

— Δολόρα! ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς θριαμβεύων, ὡραία Δολόρα μου! χαίρομαι βλέπων σε οὕτως εὐπειθῆ καὶ θέλγουσαν. Ναὶ· θέλω σὲ ἀποδώσει εἰς τὸν πατέρα σου, θέλω σ' ἐλευθερώσει. Ὦ! ὁποία γυνὴ ἔσεται· εὐτυχεστέρα σου καὶ μᾶλλον ἀγαπωμένη! ὤ! θέλω ἀφιερώσει εἰς σὲ ὅλους τοὺς πόθους μου!

Οὕτως ὁμιλῶν ὁ ἀσελγὴς μοναχὸς ἠγέρθη· οἱ μεγάλοι καὶ ἄγριοι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ προσηλωμένοι ἐπὶ τῆς νεάνιδος ἐσπινθηροβόλουν.

Ἡ Δολόρα ἐντραπεῖσα ὠλίσθησεν ἐκ τῆς κλίνης καὶ οἱ πόδες αὐτῆς ἤγγισαν τὸ ἔδαφος. Ὁ ἱεροεξεταστὴς δὲν ὡμίλει, ἀλλὰ τὸ στῆθος αὐτοῦ ἐξογκωθὲν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας, διεστέλλετο ἐν ἀναπνοῇ θορυβώδει καὶ ταχείᾳ. Μόνη ἡ εὐγενὴς εἰλικρίνεια τῆς νεάνιδος ἐκράτει εἰσέτι τὸν χείμαρρον τοῦ ἀχαλινώτου αὐτοῦ πάθους. Δριμεῖα διαμάχη συνέβαινεν ἐν αὐτῷ. Ἔστη δὲ ὄρθιος ἐπί τινα δευτερόλεπτα ἔντρομος, μὴ τολμῶν νὰ διαπράξῃ νέον ἔγκλημα. Διὰ τῆς πεπλανημένης αὐτοῦ φαντασίας διῆλθον ὅλα τὰ θύματα αὐτοῦ μορφάζοντα καὶ κράζοντα γοερᾷ τῇ φωνῇ, *ἐκδίκησιν! ἐκδίκησιν!* Αἰφνης δὲ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ἐταράχθη· τὸ πάθος περιέσφιγγεν αὐτὸν ὁλόκληρον ὡς ἐν δυχείλῳ φλεγομένῳ. Τότε δὲ ὡς ἄνθρωπος ὑπὸ σκοτοδινιάσεως κατεχόμενος, ὅστις ῥίπτεται κεκλιμένῃ τῇ κεφαλῇ ἐν τῇ ἀβύσσῳ, ὁ ἐμπαθὴς ἱεροεξεταστὴς ἐξέτεινεν ἀμφοτέρους τοὺς βραχίονας, καὶ ὁρμῶν πρὸς τὴν ἀκίνητον ἐκ τοῦ τρόμου νεάνιδα,

— Πρέπει νὰ γίνῃ! ἀνέκραξε σταθερᾷ τῇ φωνῇ.

Ἡ Δολόρα ἐξέφερε κραυγὴν τρομερὰν.

— Σεβασμιώτατε! ἐξεφώνησεν ὁ Ἰοσὴς, ἀνοίγων τὴν θύραν.

Συνελθὼν ὁ Ἄρβουες ἐκ τῆς αἰφνιδίας ταύτης ἐμφανίσεως, ἀνήγειρεν ἀγερώχως τὴν κεφαλὴν καὶ δι' ὕφους σκαιοῦ καὶ ὀργίλου,

— Τί ἦλθες νὰ πράξῃς ἐνταῦθα; εἶπεν.

— Σεβασμιώτατε, ἠρχόμην, ὡς καὶ ἡ ὑμετέρα Σεβασμιότης, νὰ προσπαθήσω, ὅπως φέρω εἰς μετάνοιαν αἱρετικούς τινας.

— Μὰ τὸν Χριστόν! ἐβαρύνθης τὴν ζωήν, φαίνεται καὶ ῥίπτεσαι οὕτως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μου! ἐπέφερεν ὁ ἄγριος ἱεροεξεταστής.

— Ὁ Σεβασμιώτατος παραγνωρίζει τὸν ζῆλον τοῦ πιστοτάτου θεράποντος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν ἔχει νὰ βοηθηθῇ παρὰ τοῦ κυρίου του, ὡς ἱεροεξεταστὴς ὁ Ἰοσὴς οὐδόλως φοβεῖται τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

Ἡ Δολόρα ἐθεώρει ἐν ἐκπλήξει τὸν νεαρὸν δομινικανὸν, ἀλλ' οὗτος ἔνευσεν αὐτῇ νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ αὐτόν.

— Ἔξελθε! εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐπιτάττων.

— Θὰ ἐξέλθω μετὰ τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς, φῆμαι ἐπαναστάσεως διατρέχουσιν ἐν τῇ πόλει, καὶ λόγος γίνεται περὶ συνωμοσίας κατὰ τῆς πολυτίμου ὑμῶν ζωῆς.

— Εἶναι ἀληθές! ἐπέφερεν ὁ ἱεροεξεταστὴς τεταραγμένος ὀλίγον.

— Ἀληθέστατον, Σεβασμιώτατε! Εὗρον ἤδη ἄπαξ ὑμᾶς, θέλω λοιπὸν συνοδεύσει ὑμᾶς· διότι, ἐν ἀνάγκῃ, ἡ λεπὶς αὕτη τῆς Τολέδης ἤθελε δυνηθῇ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ζωὴν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, προσέθηκε δεικνύων ἐγχειρίδιον, ὅπερ ἔφερεν ὑπὸ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ, εἶναι ὅπλον ἄριστον, Σεβασμιώτατε, καὶ οὐδέποτε θέλει προδώσει τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ὑπείκων ὁ Ἄρβουες τῇ ἐπιροῇ τοῦ Ἰοσὴ, ὃν ἀπεστρέφετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς καρδίας, ἐπλησίασε πρὸς τὴν Δολόραν.

— Ἐλπίζω νὰ σ' εὕρω αὔριον εὐπειθεστέραν, θύγατερ, εἶπεν.

— Ὦ! σὲ μισῶ! εἶπεν ἐκείνη στρέφουσα τὴν κεφαλὴν, ἐπιθυμῶ ν' ἀποθάνω μετὰ τοῦ πατρός μου! Τοῦτο μόνον ζητῶ παρὰ σοῦ.

Ὁ Ἰοσὴς συμπαρέσυρε τὸν ἱεροεξεταστήν.

— Ὦ! θὰ τὴν ἐκδικηθῶ! εἶπεν ὁ Ἄρβουες σφίγγων τοὺς ὀδόντας. Πῶς νὰ καθυποτάξω τὸ ἀδάμαστον τοῦτο πνεῦμα;

— Σεβασμιώτατε, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, στείλατε αὐτὴν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς μετανοίας.

ΚΘ'.

Ἡ δι' ὕδατος βάσανος.

Δυσκόλως ἤθελε σχηματίσει τις δικαίαν ἰδέαν τῆς μανίας καὶ ἀποθαρρύνσεως τοῦ Ἄρβουες βλέποντος τὰ μυστικώτερα μηχανεύματα αὐτοῦ ματαιούμενα ὑπὸ συμφορᾶς ἀνεξηγήτου. Καίτοι δὲ ἀγαπῶν τὸν Ἰοσὴν, δὲν ἠδύνατο νὰ συγχωρήσῃ αὐτῷ ἐλθόντι αἴφνης εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Δολόρας. Ἀλλ' οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ὑποπτευθῇ κατ' αὐτοῦ· ἄλλως τε, ἐνῷ ἡ Δολόρα διήγειρε τὰς ἀσελγεῖς αὐτοῦ ἐπιθυμίας, ὁ Ἰοσὴς θεραπεύων τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ ἦν προσφιλέστερος αὐτῷ καὶ αὐτῆς τῆς Δολόρας.

Ἦν ἡ ἡμέρα τῶν βασάνων. *Τὸ ἔργον πιστεως* ἐπλησίαζε, καὶ πολλοὶ καταδικοι ἔμελλον νὰ παρασταθῶσιν τῇ τρομερᾷ ἐκείνῃ σκηνῇ, ἥτις τρεῖς αἰῶνας διήρκεσεν. Ὁ Ἰοσὴς εὐτολμος συνήθως, εἰσῆλθε παρὰ τῷ ἱεροεξεταστῇ κατακεκλιμένῳ εἰσέτι, μετὰ νύκτα ἄϋπνον. Εἰς τὴν θέαν τοῦ εὐνοουμένου, ὁ Ἄρβουες συνωφρυώθη. Ὁ Ἰοσὴς οὐδόλως ἐταράχθη καὶ προχωρῶν μέχρι τῆς τελευταίας βαθμίδος τοῦ ὑψώματος, ἐφ' ἧς ἵστατο ἡ βασιλικὴ ἐκείνη κλίνη,

— Ἔχει νὰ μοὶ διατάξῃ τι ὁ Σεβασμιώτατος; εἶπε γλυκείᾳ τῇ φωνῇ.

— Μεγάλη εἶναι ἡ τόλμη σου, τῇ ἀληθείᾳ εἶπεν ὁ Ἄρβουες· μετὰ τὴν σκηνὴν τῆς νυκτὸς, τολμᾷς ἀκόμη νὰ παρουσιάζησαι ἐνώπιόν μου;

— Ὁ Σεβασμιώτατος μοὶ διέταξε νὰ ἴδω αὐτὸν πρὸ τῆς βασάνου.

— Ἐνόμιζον τὸν Ἰοσὴν πιστὸν, ἐν ᾧ δὲν εἶναι· εἶπεν ὁ Ἄρβουες.

— Ὑπέπεσα λοιπὸν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος ἐπαγρυπνῶν διὰ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς καὶ θέλων νὰ προλάβω, ὅσον δύναμαι, τὰς καταιγίδας;

— Εἴμεθα λοιπὸν τόσον ἀδύνατοι, ὥστε νὰ τρέμωμεν ἐνώπιον Ἰουδαίων τινῶν καὶ μαύρων ἐπαναστατούντων; εἶπεν ὁ Ἄρβουες ἀγερώχως.

— Σεβασμιώτατε, ἀπεκρίθη ὁ εὐνοούμενος, ὁ ὄφις ὁ ἕρπων καὶ ἐπὶ τῆς κοιλίας συρόμενος δάκνει ἐνίοτε τὸν λέοντα τὸν βασιλέα τῶν δασῶν. Καὶ ὁ ἐλάχιστος ἐχθρὸς ἐπίφοβος τυγχάνει. Ἡ φρόνησίς ἐστιν ἡ μήτηρ τῆς ἀσφαλείας. Ἐγρηγορῶμεν, Σεβασμιώτατε· δὲν εἶναι καιρὸς νὰ κοιμώμεθα ἐν ταῖς ἡδοναῖς τῆς γῆς. Ὁ ἐχθρὸς πλησιάζει, ἑτοιμασθῶμεν νὰ πατάξωμεν αὐτόν.

Ὁ συγκινητικὸς τόνος τοῦ Ἰοσῆ ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ προσεδόκα. Ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ὁ ἅγριος Ἄρβουες ἐγένετο κηρὸς εὔπλαστος.

— Μόνη λοιπὸν ἡ Δολόρα εὑρέθη νὰ μ' ἀντιπαραταχθῇ; εἶπεν αἴφνης ὁ Ἄρβουες ἐν πείσματι, ὑπὸ τῆς ἰδέας ταύτης κατεχόμενος.

— Ἡ Δολόρα δὲν εἶναι γυνή, ὡς αἱ ἄλλαι. Καταλαμβάνει ὅτι νὰ παραδοθῇ τις σώματι καὶ ψυχῇ διὰ νὰ σώσῃ οὓς ἀγαπᾷ, οὐδὲν ὠφελεῖ, καὶ ὅτι κάλλιόν ἐστι νὰ συναποθάνῃ μετ' αὐτῶν ἢ νὰ ἐπιζήσῃ. Τοῦτο ἐρρέθη ἐν τόνῳ πικρίας ζωηρῶς πληξάσης τὸν ἱεροεξεταστήν, ὅστις ἀνεκίρτησεν ὡσεὶ συγκινηθεὶς ὑπὸ τρομερᾶς τινος ἀναμνήσεως. Ὁ Ἰοσὴς ἐκάλυπτεν αὐτὸν διὰ τῶν βλεμμάτων.

— Εἶμαι ἕτοιμος, Ἰοσῆ· εἶπεν αἴφνης ὁ Ἄρβουες, ὡς ὑπό τινος ἀποφάσεως ἐμψυχωθείς. Ἄς ὑπάγωμεν· δὲν πρέπει ν' ἀφήσωμεν νὰ περιμένωσιν οἱ βασανισταί, οἱ ἀνδρεῖοι οὗτοι βοηθοί.

Ἐγερθεὶς δὲ μετά τινας στιγμὰς καὶ ἑτοιμασθεὶς προσέθηκεν.

— Ἐλθέ, τέκνον μου, εἶθε ὁ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ ζῆλος ἡμῶν νὰ παρηγορῇ ἡμᾶς διὰ τὰς ἀπάτας τῆς γῆς, καὶ ἀξιόνῃ ἡμᾶς τῆς προστασίας τοῦ Ὑψίστου.

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν φυλακὴν δύω βασανισταὶ ἐμαστίγουν τρεῖς ἄνδρας καὶ τρεῖς γυναῖκας. Ἡ μία, νεαρά, ὑψηλὴ καὶ ὡραία, καί τοι πολλὰ ἐν τῇ εἱρκτῇ παθοῦσα ἔφερε φίμωτρον ἵνα μὴ δύναται νὰ λαλήσῃ. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἦσαν γυμνοὶ μέχρις ὀσφύος. Οἱ ὦμοι αὐτῶν πεπληγωμένοι ὑπὸ τῆς μάστιγος, ἐκαλύπτοντο ὑπὸ κηλίδων μελαίνων καὶ ὅμως οὐδεὶς παρεπονεῖτο. Ὁ ἱεροεξεταστὴς διῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν χωρὶς νὰ συγκινηθῇ, ὁ δὲ Ἰοσὴς ἐφρικίασεν. Ἡ πεφιμωμένη γυνὴ ἐβάδιζε τελευταία καὶ ἀφικομένη ἀπέναντι τοῦ Ἄρβουες, ἐν ἐλλείψει λόγου, καθήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς πλήρεις μίσους, ἀπελπισίας καὶ ἐκδικήσεως ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ὡς ἵνα εἴπῃ αὐτῷ *δὲν μὲ γνωρίζεις;* Ὁ Ἄρβουες ἀνεγνώρισεν αὐτήν, καίτοι τῆς φυσιογνωμίας αὐτῆς παραμορφωθείσης.

— Ἡ Φραγκίσκη! ἐψιθύρισε ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνώπιον τοῦ κεραυνοβόλου τῆς ἡγουμένης βλέμματος.

Αὕτη δὲ μὴ δυναμένη νὰ λαλήσῃ ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν

οὐρανὸν, ὡσεὶ ἐγκαλοῦσα τὸν δήμιον αὐτῆς εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ μεγάλου Κριτοῦ. Ὅτε δὲ ὁ ἱεροεξεταστὴς κατέβη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν βασάνων, οἱ δορυφόροι ἔφερον ἐνώπιον αὐτοῦ νεαρὰν καὶ πολυθέλγητρον γυναῖκα, καταπληττούσης ὠχρότητος, τόσον ἀσθενῆ καὶ καταβεβλημένην, ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ. Τὸ ἀμαυρὸν καὶ ἐσβεσμένον αὐτῆς βλέμμα, ἀγγελικῆς ὡραιότητος, ἐφαίνετο ἐπικαλούμενον καὶ ἐξαιτούμενον χάριν. Παρουσιασθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, κατέβαλε πᾶσαν δύναμιν ὅπως συνάψῃ τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ προφέρῃ τὰς ἑξῆς λέξεις «*τὸ τέκνον μου!*»

— Θύγατερ, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς γλυκερῶς, ἡ ἀδελφή σου εἶναι λουθηρανὴ, καὶ κατηγορεῖσαι ὡς ἐνθαρρύνασα αὐτὴν εἰς τὴν ἀποστασίαν.

— Εἶναι ψεῦδος! εἶναι ψεῦδος! ἀπεκρίθη ἡ δυστυχής.

— Δὲν ἔχεις νὰ εἴπῃς τι, ὅπως ἀποδείξῃς τοῦτο;

— Τὸ τέκνον μου! ἄ, μοι ἀποδώσωσι τὸ τέκνον μου!

Τὸ τέκνον, ὅπερ ἐζήτει μετὰ τοσαύτης ἀγωνίας, εἶχεν ἡλικίαν ὀκτὼ ἡμερῶν. Ἡ δυστυχὴς αὕτη μήτηρ ἦν ἔγγυος εἰσελθοῦσα ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ὑπέστη τὴν βάσανον ἀμέσως μετὰ τόν τοκετόν. Ὁ Ἄρβουες ἔνευσε, καὶ ἐν τῷ ἅμα οἱ βασανισταὶ ἐδράξαντο τοῦ θύματος αὐτῶν. Δύο ἄνθρωποι ἔφερον στρέβλην ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, ἔχουσαν σχῆμα ὑδρορρόης, ξυλίνην καὶ ἀρκετὰ πλατεῖαν ὅπως δέχηται σῶμα ἀνθρώπινον. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ὑπῆρχε ῥάβδος ἐφ' ἧς ἐκάμπτετο τὸ σῶμα διά τινος μηχανισμοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ὁ βασανιζόμενος εἶχε τὴν κεφαλὴν χαμηλότερα τῶν ποδῶν. Οἱ βασανισταὶ ἤγειρον ἡμιθανῆ τὴν δυστυχῆ γυναῖκα καὶ ἔδεσαν τὰ μέλη αὐτῆς διὰ σχοινίων χονδρῶν. Τό θῦμα οὐδὲν ἔλεγεν. Ἀλλὰ πλησιάσαντος τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ὅπως βιάσῃ αὐτὴν νὰ ἐξομολογηθῇ, διεμαρτυρήθη περὶ τῆς ἀθωότητος αὐτῆς, ὅσον ἠδύνατο.

— Ἀμετανόητε! ἀμετανόητε! εἶπεν ὁ Ἄρβουες θλιβερῶς.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους οἱ βασανισταὶ στρέψαντες τὸν σφιγκτῆρα συνέσφιξαν τὴν δυστυχῆ γυναῖκα τόσον διὰ τῶν σχοινίων, ὥστε τὸ αἷμα ἀνεπήδησε μέχρι τῶν δημίων αὐτῆς. Τότε ἐξέφερε κραυγὴν ἀγωνίας, ἀσθενῆ ἀλλὰ σπαρακτικήν. Ὁ Ἄρβουες ἐπλησίασε καὶ αὖθις.

— Ὁμολόγησον, ἀδελφή μου, εἶπεν αὐτῇ διὰ τόνου θωπευτικοῦ.

Μὴ δυναμένη δὲ νὰ ὁμιλήσῃ, ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἀνένευσε τὴν κεφαλήν. Ἐν ᾗ θέσει διετέλει μόλις ἠδύνατο ν' ἀναπνεύσῃ.

— Ἀμετανόητε! ἐπανέλαβεν ὁ ἱεροεξεταστής.

Οἱ βασανισταὶ ἔθεντο τότε ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ θύματος ὀθόνην λεπτὴν βεβρεγμένην ἐν ὕδατι, ἧς ἡ μία ἄκρα εἰσήχθη ἐν τῷ β θει τοῦ λάρυγγος καὶ ἡ ἑτέρα ἐκάλυπτε τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ ἔχυνον βραδέως ὕδωρ ἐν τῷ στόματι καὶ τῇ ῥινὶ αὐτοῦ. Τὸ ὕδωρ

εἰσέδυε κατὰ σταγῶνας διὰ τῆς ὀθόνης, καὶ ἐν ᾧ εἰσήρχετο εἰς τὸν λάρυγγα καὶ εἰς τὴν ῥίνα, τὸ θῦμα μὴ δυνάμενον ν' ἀναπνεύσῃ, προσεπάθει νὰ πίῃ τὸ ὕδωρ· ἀλλ' εἰς ἕκαστον ἀγῶνα οἱ βασανισταὶ ἔστρεφον τὸν σφικτῆρα τῶν σχοινίων, εἰς τρόπον ὥστε ταῦτα εἰσεχώρουν μέχρι τῶν νεύρων. Ἦν τρομερὰ ἡ βάσανος αὕτη! Διήρκεσε δὲ ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ἐν ἑκάστῃ τοῦ σφικτῆρος στροφῇ τὸ δυστυχὲς ἐκεῖνο πλάσμα ἐξέφερε κραυγὴν ἀσθενεστέραν καὶ γοερωτέραν. Ἐπὶ τέλους ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐγένετο τοσοῦτον ἀσθενὴς, ὥστε ὁ ἰατρὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως πλησιάσας πρὸς τὴν βασανιζομένην ἐψηλάφησε τὸν σφυγμὸν αὐτῆς καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν, εἶπε,

— Σεβασμιώτατε, ἡ γυνὴ αὕτη δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀνθέξῃ περιπλέον.

— Ἂς λύσωσιν αὐτὴν, ἐπέφερεν ὁ Ἄρβουες· ἡ βάσανος ἀναβάλλεται.

Οἱ βασανισταὶ ἀφῆκαν πάραυτα τὴν ὀθόνην, ἀλλὰ λύσαντες τὰ σχοινία εἶδαν ὅτι τὰ μέλη τοῦ θύματος ἦσαν διακεχωρισμένα μέχρι τῶν ὀστέων. Ὁ δὲ Ἰωσὴς ὑπὸ τρόμου ἀνεκφράστου κατεχόμενος ἐπλησίασε καὶ ἰδὼν τὸ πρόσωπον τοῦ θύματος, εἶπεν,

— Σεβασμιώτατε, ἡ βάσανος ἐτελείωσεν. Ἡ γυνὴ ἐξέπνευσεν.

— Νομίζετε; ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστής.

Συγχρόνως δὲ οἱ βασανισταὶ ἐγείραντες τὸ θῦμα, ἔθεντο τὸ σῶμα καθέτως· λυγμοὶ δὲ σπασμωδικοὶ κατέθλιβον αὐτὸ καὶ μέλαν αἷμα ἔρρεεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, «τέκνον μου!» ἐψιθύρισε διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ ἐξέπνευσεν.

— Ὁ Θεὸς συγχωρήσοι αὐτῇ! ἐμυρμύρισεν ὁ Ἄρβουες.

— Σεβασμιώτατε, ἐὰν ἡ γυνὴ αὕτη ἦν ἀθῶα; εἶπεν ὁ Ἰωσής.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εὑρίσκεται ἐν τῷ παραδείσῳ· ἀπεκρίθη ὁ μέγας ἱεροεξεταστής. Διατί νὰ θρηνῶμεν διὰ τὸν θάνατον αὐτῆς;

Οἱ δορυφόροι μετέφερον τὸ πτῶμα, καὶ νέον θῦμα προσῆλθεν. Ἦν δὲ γυνὴ γραῖα, ἧς ἡ κεφαλὴ ἐλευκάνθη ἐν τῇ ὑπερτάτῃ φιλανθρωπίᾳ. Ἦν ἡ εὐγενὴς Μαρία τῆς Βουργονίας ἡ ἐπωνομασθεῖσα «*ἡ μήτηρ τῶν πτωχῶν*» (113) συλληφθεῖσα τὴν ἡμέραν τῆς ὀχλαγωγίας διὰ τῆς ἐξαγορασθείσης καταθέσεως ἑνὸς αἰχμαλώτου διατεινομένου ὅτι εἶχεν ἀκούσει αὐτὴν λέγουσαν «*οἱ χριστιανοὶ μήτε πίστιν ἔχουσι μηδὲ νόμον*». Ἡ Μαρία ἦν τότε ἐνενηκοντοῦτις· καίτοι δὲ τοῦ ἀνωτάτου Δικαστηρίου ἀπαγορεύοντος τὴν ἐφαρμογὴν τῆς βασάνου κατὰ προσώπων πολὺ ἡλικιωμένων, ἡ γενναία αὕτη γυνὴ ὑπέστη ὅλας τὰς βασάνους. Τὰ ἄπειρα αὐτῆς πλούτη εἰσήνεγκον εἰς πειρασμὸν τὸ δη-

(113) Ἡ Μαρία τῆς Βουργονίας ἐπωνομάσθη ἡ μήτηρ τῶν πτωχῶν διὰ τὰς μεγάλας αὐτῆς ἐλεημοσύνας. Ὑπέστη δὲ καὶ τὰς τρεῖς βασάνους τῆς ἀγχόνης, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. (Ἱστ. Ἱερᾶς Ἐξετάσεως).

μόσιον ταμεῖον, καὶ μὴ γνωρίζοντες ὁποίαν κατηγορίαν νὰ ἐφεύρωσι κατ' αὐτῆς, συνέλαβον αὐτὴν ὡς Ἰουδαΐζουσαν.

— Ἀδελφή μου, εἶπεν αὐτῇ ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἐν εὐαγγελικῇ πραότητι, θέλετε τέλος πάντων νὰ ἐξομολογηθῆτε τὸ ἁμάρτημα ὑμῶν καὶ νὰ λάβητε τὴν συγχώρησιν;

— Εἰμὶ ἀθῶα! ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως *ἡ μήτηρ τῶν πτωχῶν*.

— Ὦ ἁγία τοῦ ἐσταυρωμένου θρησκεία! ἀνέκραξεν ὁ δομινικανὸς, δὲν θὰ κατορθώσωμεν λοιπὸν νὰ θριαμβεύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐμπρός! εἶπε τοῖς βασανισταῖς, δεικνύων πυράν τινα φωτίζουσαν τὴν σκοτεινοτέραν τοῦ σπηλαίου ἐκείνου γωνίαν.

— Πέτρε Ἄρβουες! ἀνέκραξεν ἡ γραῖα διὰ τόνου ἐμπεπνευσμένου, εἶσαι κατηραμένος ὑπ' ἐκείνου ὅστις κατέβη ἐπὶ τῆς γῆς ἵνα εὐλογῇ.

— Εἶναι Ἰουδαία! ἐπέφερον οἱ βασανισταὶ ποιοῦντες τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον, καὶ ἀπογυμνώσαντες τὴν γραῖαν ἠθέλησαν νὰ ἐγείρωσιν αὐτὴν, ἀλλ' αὕτη ἀπώθησεν αὐτοὺς ἀξιοπρεπῶς.

— Θὰ περιπατήσω μόνη μου, εἶπε, ποῦ πρέπει νὰ ὑπάγω;

Οἱ βασανισταὶ ἔδεξαν αὐτῇ τὴν πυράν· καὶ ἡ Μαρία διευθύνθη βήματι σταθερῷ, καὶ παρετήρησε, χωρὶς νὰ ὠχριάσῃ, τὸν βόθρον ἐκεῖνον τοῦ πυρὸς, ὅπερ ἐφαίνετο ἐξακοντίζον ἐν τῷ σκότει μυρίας γλώσσας φλογός. Οἱ βασανισταὶ ἔδεσαν αὐτὴν ἐπὶ ξυλίνου ἑδωλίου πλησίον τῆς πυρᾶς τόσον ἰσχυρῶς, ὥστε ἀδύνατον ἦν νὰ κινηθῇ τὸ θῦμα, ὅπερ οὐδόλως ἀντέστη. Τότε δὲ ἔστρεψαν τὸ ἑδώλιον εἰς τρόπον ὥστε οἱ πόδες τῆς βασανιζομένης ἤγγισαν σχεδὸν τοὺς ἄνθρακας. Εἰς τὴν πρώτην δὲ προσβολὴν τοῦ πυρὸς ἡ Μαρία τῆς Βουργονίας ἐξέφερε μέγαν ἀναστεναγμόν.

— Ἐλησμονήσαμεν κάτι τι, εἶπεν αἴφνης εἷς τῶν δημίων βλέπων τοὺς πόδας τοῦ θύματος γενομένους ἐντελῶς ἐρυθροὺς καὶ μετὰ ταῦτα λευκοὺς, ὡς καιομένη μεμβράνη.

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ ἄλλος, δὲν τὸ ἐσυλλογίσθην.

Καὶ ἔσπευσε νὰ λάβῃ μικρὸν πήλινον ἀγγεῖον πλῆρες ἐλαίου, καὶ δι' ἑνὸς σπόγγου δεδεμένου εἰς τὴν ἄκραν ῥάβδου τινὸς ἤλειψαν τοὺς πόδας τοῦ θύματος. Ἡ ἐνέργεια τοῦ πυρὸς ἔλαβε τότε μεγάλας διαστάσεις, καὶ τὸ δέρμα διερράγη, αἱ σάρκες συνεστάλησαν, καὶ γυμνὰ ἔμειναν τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ νεῦρα. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶχε πνεῦμα ἐφευρετικὸν καταχθόνιον. Ἀπέναντι δὲ τῆς ἀπιστεύτου ταύτης βασάνου ἡ Μαρία ἀντέταξε γενναιότητα ἡρωϊκήν. Ὅτε δὲ ὡς ἐκ τῆς ὁριμύτητος τῶν πόνων δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ κραυγάσῃ, ἔλεγεν ὡς ὁ ἀγωνιῶν Χριστὸς, «*Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν*». Ἡ εὐσεβὴς δὲ αὕτη ἐκφώνησις ἦν μαρτύριον χριστιανῆς καὶ οὐχὶ Ἰουδαίας. Καὶ ὅμως παρέτεινον τὴν βάσανον μέχρις οὗ ἐπέτρεψαν αἱ

ἐξαντληθεῖσαι αὐτῆς δυνάμεις, Ὅτε δὲ ἐπανέφερον αὐτὴν ἐν τῇ εἱρκτῇ αὐτῆς, εἶχεν εἰσέτι ἀρκετὴν γενναιότητα, ἵνα εἴπῃ τῷ Πέτρῳ.

— Ὁ Θεὸς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν συγχωρήσοι σοι, ὡς κ' ἐγὼ σοὶ συγχωρῶ.

Ἡ κατάθεσις ἑνὸς μόνου μάρτυρος κατεδίκασε τὴν Μαρίαν τῆς Βουργονίας, καὶ ὁ μάρτυς οὗτος ἦν δοῦλος· ἀλλ' ἡ Μαρία ἦν ἀρκετὰ πλουσία καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ χάριν ἐνώπιον τοῦ ἱεροδικείου. Ὁ Ἰωσὴς καταβεβλημένος ἐκ τῶν συγκινήσεων μόλις ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ, καὶ πλησιάσας εἰς τὸ οὖς τοῦ Πέτρου Ἀρβουες,

— Σεβασμώτατε, εἶπεν αὐτῷ· δὲν αἰσθάνομαι καλῶς· ἡ ἀποφορὰ τῶν ἀνθράκων μοι προξενεῖ σκοτοδινίασιν· λειποθυμῶ!

— Πρέπει ὅμως νὰ συνεθίσῃς, εἶπεν ὁ Ἀρβουες. Μίαν ἀκόμη βάσανον ἔχομεν, καὶ τελειόνομεν.

Οἱ κλητῆρες ἐπανῆλθον διστάζοντες, καὶ ἐν σιγῇ ἱστάμενοι.

— Τί τρέχει λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, ὁμιλήσατε.

— Σεβασμιώτατε, ἡ δεσμῶτις ἀπέθανεν.

— Ἀπέθανεν! ἐπανέλαβεν ὁ Πέτρος Ἀρβουες.

— Ἔκοψε τὸν λαιμόν της μὲ τὸ ψαλίδιον.

— Διατί τὸ ἀφήσατε εἰς τὰς χεῖράς της; εἶπε σοβαρῶς ὁ ἱεροεξεταστής. Ἀμετανόητος! ν' ἀποθάνῃ ἀμετανόητος! Πᾶσα δέησις ὑπὲρ αὐτῆς ἤθελεν εἶσθαι ἀνωφελὴς· ἡ ψυχή της ἀνήκει εἰς τὸν δαίμονα.

Ἡ δεσμῶτις αὕτη Ἰωάννα Σανσέζη ὀνομαζομένη εἶχεν ἀσπασθῇ τὸν λουθηρανισμὸν, καὶ ἀπέθανε χωρὶς νὰ μετανοήσῃ (114).

Μετὰ τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως ἐκείνης ὁ Πέτρος Ἀρβουες ἐξῆλθε μετὰ τοῦ εὐνοουμένου αὐτοῦ.

— Σὺ, Ἰοσῆ, εἶσαι καὶ γυναικὸς τρυφερώτερος, εἶπεν αὐτῷ.

— Ἐξ ἐναντίας εἶμαι γενναῖος ἀνὴρ, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος σοβαρῶς.

— Θὰ ἴδωμεν τοῦτο ἐν τῇ δοκιμῇ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀρβουες.

— Βεβαίως, θὰ ἴδωμεν τοῦτο, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρός.

Λ'.

Ἡ Αἴθουσα τῆς Μετανοίας.

Τοῦ Ἰοσῆ αἱ συμβουλαὶ οὐδόλως ἐματαιώθησαν. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἐκάθητο ἑσπέραν τινὰ μόνη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Μετανοίας ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, ἔχουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐστηριγμένους ἐπί τινος στρογγύλου ξυλίνου θρανίου καὶ τὴν καταβεβλημένην κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς αὐτῆς χειρός,

Τὸ δωμάτιον μόλις εἶχε δέκα ποδῶν διάμετρον, ἦν δὲ ἐντελῶς στρογγύλον· Ἡ θολωτὴ ὀροφὴ καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν ἀμαυροὶ ἐκ τῆς πολυκαιρίας. Μικρὰ δέ τις ὀπὴ εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ θόλου, ὅθεν εἰσέδυεν ἀμυδρόν τι φῶς. Καταβεβλημένη δὲ ἡ Δολόρα ἐξ ἀνίας, ἀηδίας, ἀποχαυνώσεως, καὶ τοῦ μοναδικοῦ αὐτῆς καθίσματος, ἐγονυπέτησεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, θέλουσα οὕτω νὰ ὑπερνικήσῃ, διὰ τῆς φυσικῆς ἀλλαγῆς τῆς θέσεως, τὴν σκιὰν αὐτῆς ἀπελπισίαν, ἐν ᾗ ἐβύθιζεν αὐτὴν ἡ αἰώνιος μονοτονία τῆς τρομερᾶς ἐκείνης διαμονῆς. Ἀπαυδήσασα δὲ ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων δοκιμασιῶν, ἡ πτωχὴ αὕτη θυγάτηρ, τόσον νεαρὰ καὶ ὅμως τόσον γενναία, ἐξῃτεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ θάρρος τοῦ νὰ μὴ ὑποκύψῃ. Ὁ ἔρως, ἡ ἱερὰ αὕτη τροφὴ τῆς ψυχῆς, ὑπεστήριζεν εἰσέτι αὐτὴν δι' ὑπερτάτης ἐνεργείας. Ὁ ἔρως, οὗτινος μόλις ἤρξατο ἡμιαισθανομένη τὰς ἀνεκλαλήτους ἡδονὰς, ἐνέπνεεν αὐτῇ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ζωῆς ἵνα δοκιμάσῃ τὰ ἀπείρους ἐκείνας εὐφροσύνας, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐλπὶς τοῦ πάσχοντος καὶ τοῦ ἀγαπῶντος, θεῖος θησαυρὸς τῶν ἀκραιφνῶν καὶ εὐγενῶν ψυχῶν.

Ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γενναίας ταύτης νεάνιδος, ὁ πρὸς τὸν Ἐστεβὰν ἔρως αὐτῆς οὐδόλως διεχωρίζετο ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς στοργῆς, καὶ ἐφαίνετο αὐτῇ ὅτι ἐν ὅσῳ ὑπῆρχεν ὁ Ἐστεβὰν, δὲν εἶχεν ἀπωλέσει τὰ πάντα. Ἡ νὺξ κατέλαβεν αὐτὴν ἐν ταῖς τρυφεραῖς καὶ μελαγχολικαῖς ταύταις σκέψεσιν. Κατὰ μικρὸν δὲ τὸ φῶς ἐσβέσθη, καὶ ἐγένετο σκότος.

— Ὦ! ὁποία εὐτυχία! ἀνέκραξεν ἐγειρομένη, νὰ μὴ βλέπω πλέον τὸν λευκὸν τοῦτον τοῖχον ὅστις μοῦ ἀφαιρεῖ τὴν ὅρασιν.

Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγε ταῦτα, ζωηρὸν φῶς διεχύθη ἐν τῷ δωματίῳ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς νεάνιδος θαμβωθέντες ἐκλείσθησαν ἀκουσίως.

— Ἐγὼ εἶμαι, μὴ φοβεῖσαι! εἶπε φωνή τις φιλική.

Ἡ Δολόρα ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶδε τὸν Ἰοσήν.

— Ὦ! εὐχαριστῶ! εἶπε ῥιπτομένη ἔνδακρυς ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ, σ' εὐχαριστῶ, καλέ μου Ἰοσῆ, ὅτι ἦλθες.

— Δὲν ἠδυνήθην νὰ ἔλθω τάχιον, ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς μοναχός· ἐφοβούμην μήπως δώσω ὑπονοίας εἰς τὸν ἱεροεξεταστήν.

— Ὦ! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα φρίττουσα, πῶς δύνασαι νὰ ὑπηρετῇς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον;

— Εἶναι ἀνάγκη! ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς σταθερᾷ τῇ φωνῇ.

— Ναί· καταλαμβάνω. Συμφορὰ ἀκαταμάχητος ἴσως θὰ σὲ δεσμεύει πρὸς τὸ πεπρωμένον τοῦ Πέτρου Ἀρβουες. Σὺ τόσον καλὸς, τόσον εὐγενὴς, τόσον γενναῖος, ἤθελες συγκατανεύσει ἄνευ τούτου

(114) Πλησιαζούσης τῆς στιγμῆς τῆς καταδίκης τῆς γυναικὸς ταύτης, ηὐτοκτόνησεν ἐντὸς τῆς φυλακῆς. Τὸ πτῶμα δὲ αὐτῆς ὡς ἀμετανοήτου ἐκάη ἐν Βαλλαδολίδῃ ἐν ἔτει 1559.

νὰ γίνῃς, ἔστω καὶ κατ' ἐπιφάνειαν, συνένοχος τοῦ θηρίου τούτου;

— Πιστεύεις τοῦτο, δὲν ἔχει οὕτω, Δολόρα; εἶπεν ὁ Ἰοσὴς ἐν πικρίᾳ.

— Ὦ! ναί, ἀναμφιβόλως· οὕτω πρέπει νὰ ἦναι. Πρέπει νὰ ἔχῃς λόγους πολὺ σοβαροὺς, καὶ τρομερὸν δυστύχημα πρέπει νὰ προηγήθῃ. Ὅταν συλλογίζωμαι περὶ σοῦ, δὸν Ἰοσῆ, ὅστις φέρεις ἐν τοσαύτῃ γενναιότητι τὸν βαρὺν τοῦτον σταυρὸν τὸν ἐπιβληθέντα σοι, εὑρίσκω ἐμαυτὴν πολὺ μικρὰν καὶ πολὺ ἀθλίαν. Ἐπειδὴ, ἰδοὺ, πρέπει νὰ σοὶ τὸ ὁμολογήσω, ἐνίοτε ὑποκύπτω εἰς τὰ δεινὰ, ἅτινα μὲ καταπιέζουσι· καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ λογικόν μου μ' ἐγκαταλείπει. Ἡ κράτησις μὲ φονεύει, ἡ ἄραγε εἶναι τιμωρία τοῦτο δικαία τῆς ὑπερηφανείας μου, ἥτις μὲ ὤθει νὰ θεωρῶ ἐμαυτὴν ἱκανὴν νὰ ἀνθίσταμαι εἰς ὅλα.

— Δυστυχὲς τέκνον! εἶπεν ὁ Ἰοσὴς βλέμμα κατηφὲς περιφέρων.

— Ναὶ! τοῦτο εἶναι, δὸν Ἰοσῆ. Ἡ φυλακὴ αὕτη εἶναι, ἥτις μὲ φονεύει. Νὰ μὴ ἔχω εἰμὴ τόσον ἀέρα, ἵνα μὴ ἀποθνήσκω! νὰ μὴ δύναμαι τρία βήματα νὰ βαδίσῳ χωρὶς νὰ προσκρούσω κατ' ἀνυπερβλήτου φραγμοῦ . . . Νὰ κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἵνα μὴ βλέπω, καὶ νὰ θέλω νὰ κοιμηθῶ, καὶ ὅμως ν' ἀκούω ἀκαταπαύστως τρομερὰν βοὴν καὶ νὰ μὴ δύναμαι μίαν στιγμὴν νὰ παραδοθῶ εἰς τὸν ὕπνον. Νὰ ἐπικαλῶμαι τὴν νύκτα ὡς οἱ ἄλλοι ἐπικαλοῦνται τὸ φῶς καὶ ν' ἀμφιβάλλω ἐπὶ τέλους ἂν θὰ ἴδω τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὗτινος ἡ λάμψις ἀνανεοῖ ἑκάστην πρωΐαν τὸ ἀτελεύτητον τοῦτο μαρτύριον! Καὶ ὅμως, ἰδὲ, δὸν Ἰοσῆ, φυβοῦνται μὴ δὲν ὑποφέρω ἀρκετὰ, καὶ ἀφαιροῦσι τὴν ἡμέραν τὴν κλίνην, ἣν μόνον τὴν νύκτα μοὶ δίδουσιν.

Ὁ Ἰοσὴς πικρῶς μετενόησε συμβουλεύσας τὸν ἱεροεξεταστὴν νὰ ἐγκλείσῃ τὴν νεάνιδα ἐν τῷ θλιβερῷ ἐκείνῳ δωματίῳ, καί τοι μὴ ἔχων ἑτέραν πρόθεσιν ἢ τὴν ἐκεῖθεν εὐχερεστέραν δραπεύτευσιν αὐτῆς. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα τοῦτο προσεπάθησε νὰ παρηγορήσῃ τὴν δυστυχῆ δεσμώτιδα.

— Θὰ ἔρχομαι νὰ σὲ βλέπω ὅσον δύναμαι συνεχέστερον, εἶπεν αὐτῇ. Τὰ πάντα παρέρχονται. Ἀνακάλεσον ὅλας τὰς δυνάμεις τοῦ λογικοῦ σου, καὶ περίμενε μετὰ θάρρους. Ὁ Θεὸς δὲν θὰ σ' ἐγκαταλείψῃ.

— Ἀλλοίμονον, δὲν εἶναι τὸ θάρρος, ὅπερ μ' ἐλλείπει. Ἀντιπαλαίω καθ' ἑκάστην ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος τῆς θελήσεώς μου, καὶ ἀφόβως μάλιστα συλλογίζομαι, ὅτι τὸ τέλος ὅλων τῶν δυστυχιῶν τούτων θὰ ἦναι πιθανῶς ἡ βάσανος καὶ ἡ εἰς θάνατον καταδίκη.

— Οὐχὶ, εἶπεν ὁ Ἰοσής· μὴ πιστεύῃς εἰς τοῦτο.

— Ὦ! συνεθίζω ἐκ τοῦ προτέρου εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην ἐπανέλαβε ζωηρῶς ἡ νεᾶνις καὶ ἀπόφασιν σταθερὰν ἔχω τὰ πάντα νὰ ὑποστῶ ἐν γενναιότητι, ἢ νὰ φανῶ μικρόψυχος καὶ ν' ἀρνηθῶ, διὰ τὸν φόβον τοῦ θανάτου, τὴν ἁγνὴν πίστιν τοῦ Εὐαγγελίου, ἥτις ἐστὶν

ἐμὴ, ἐγὼ ἡ μνηστὴ τοῦ εὐγενοῦς μου Ἐστεβάν. Ἀλλ' ἐν πρώτοις, ὅσον ἀσθενὴς γυνὴ καὶ ἂν ἦναι, θὰ διαμαρτυρηθῶ. Ὅταν παρουσιασθῶ ἐνώπιον τοῦ παρανόμου ἐκείνου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σεβίλλης, θὰ ῥίψω ἀναφανδὸν κατὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀτιμίαν, καὶ θὰ ἴδωμεν ἀκολούθως, ἐὰν τὸ αἷμα ἑνὸς θύματος γενναίου, ἔσεται ἀνωφελὲς εἰς τὴν Ἱσπανίαν.

— Ἁγία καὶ γενναία γυνή! εἶπεν ὁ Ἰοσὴς· μηδὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο καταφύγιον θὰ σοὶ ἀφήσωσιν. Οὐδέποτε θέλεις δικασθῆ, καὶ θ' ἀποθάνῃς ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου, καθὼς καὶ ἡ Φραγκίσκη ἥτις ἐφυλακίσθη τὴν νύκτα, καθ' ἣν εἶχες ἰδεῖ τὸν πατέρα σου.

— Ὦ Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις περίτρομος. Εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνταφιασθῶ οὕτω ζῶσα; Τί μοι λέγεις, Ἰοσῆ; Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον! Εἶναι ἐναντίον πάσης δικαιοσύνης. Ἂς μὲ καταδικάσωσιν ἀθῴαν ἢ ἔνοχον, θὰ ὑπάρχει πάντοτε εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου πρᾶξις δικαστικὴ διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεως τῶν δικαστῶν μου. Ἀλλὰ νὰ μὲ θανατώσωσιν οὕτω βραδέως· διὰ τῆς ἀπελπισίας, ὤ! τοῦτο δὲν θὰ γένῃ, δὸν Ἰοσῆ. Τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν, καὶ συκοφαντεῖς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

— Ἡ Φραγκίσκη δὲ Λέρμα ἦν εὐνουμένη τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ νεκρὸς μοναχὸς, καὶ ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ μετανοήσῃ, ὁ Ἄρβουες ἐνέκλεισεν αὐτὴν ἐν τῷ ἱεροδικείῳ.

— Τὴν ἡγουμένην τῶν Καρμηλιτίδων; καὶ ἡ κατ' αὐτῆς κατηγορία;

— Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη κατηγορίας; ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ δίκη ἠδύνατο νὰ ἐνοχοποιήσῃ τὸν ἱεροξεταστὴν, ἡ Φραγκίσκη θ' ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ δικασθῇ. Πίστευσόν μοι, Δολόρα, δὲν συκοφαντῶ.

— Ὦ! τοῦτο εἶναι τρομερὸν, δὸν Ἰοσῆ! καὶ πῶς ὁ τόσον μέγας βασιλεὺς ἡμῶν Κάρολος ὁ Ε'. δύναται νὰ ὑποφέρῃ τοιαύτας καταχρήσεις;

— Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶναι ἰσχυροτέρα τοῦ βασιλέως, ἡ ἰσχὺς ἑνὸς μόνου κατεστρέφεται ἀπέναντι τῆς ἰσχύος πολλῶν ἡνωμένων. Ὁ βασιλεὺς ἡμῶν εἶναι δίκαιος, καὶ ἂν ἐγνώριζε τὰς διαπραττομένας καταχρήσεις, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ προσεπάθει νὰ καταστείλῃ αὐτάς. Ἀγνοεῖ ὅμως τὰς καταχρήσεις ταύτας. Ἔπειτα, δὲν γνωρίζεις ὅτι οἱ ἱεροεξεταστὰι, οἵτινες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορῶσι καὶ νὰ δικάζωσι τοὺς πρίγκηπας καὶ τοὺς βασιλεῖς, αὐτοὶ δὲν δικάζονται εἰμὴ ὑπὸ τοῦ ἀνάσσοντος Ποντίφηκος;

— Καλὰ, εἶπεν ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ ἐν θλίψει ἀπεριγράπτῳ, βλέπω ὅτι δὲν ἔχω πλέον εἰμὴ νὰ ὑποταγῶ.

— Οὐχὶ· ἐπέφερεν ὁ Ἰοσὴς ζωηρῶς· ἀλλὰ καὶ τὴν ζωήν μου θέλω θέσει ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας σου, Δολόρα· ἀλλ' οὔπω ἦλθεν ἡ στιγμή. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος εἶναι εἰς Μαδρίτην.

— Ναί· δὸν Ἰοσῆ, γνωρίζω τί ἔπραξαν ὑπὲρ ἐμοῦ.

— Ἴσως ἐπιτύχωσι παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν χάριν τοῦ πατρός σου.

— Καὶ ποίαν χάριν δύναται νὰ ἀπονείμῃ ὁ βασιλεὺς εἰς ἄνθρωπον καταδικασθέντα ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως οὕτως ἀνίσχυρος ὤν;

— Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις, ἵνα εὐαρεστήσῃ τῷ βασιλεῖ, ὑποχωρεῖ ἐνίοτε, ὁ μέγας αὐτοκράτωρ ἔχει τὸ μικρὸν δικαίωμα τῆς δεήσεως.

— Ὦ! Θεέ μου! εἶπεν ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ. Ὅτε ἤμην εἰσέτι παιδίον, καὶ ἔπαιζον ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ πατρός μου, ἐὰν ἤκουον προφερόμενον τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἐφανταζόμην ὃν ὡραῖον, ἰσχυρὸν καὶ μεγαλόψυχον, ὅπερ διὰ μιᾶς λέξεως, ἠδύνατο νὰ μεταβάλῃ τὰς καλύβας εἰς παλάτια, τὰ δάκρυα τοῦ λαοῦ εἰς κραυγὰς χαρᾶς καὶ ἐν τῇ διαβάσει αὐτοῦ ἔσπειρε τὴν εὐτυχίαν. τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ἐλπίδα. Βασιλεύς! αὐτοκράτωρ! αἱ δύο μαγευτικαὶ αὗται λέξεις δὲν εἶναι λοιπὸν εἰμὴ ἀπατηλὸν σύμβολον περιβάλλον ἄνθρωπον θνητὸν καὶ φθαρτὸν ὡς ἡμεῖς, ἀσυνῆθ ἐπίσης καὶ ἑκατοντάκις δυστυχέστερον. Ἐπειδὴ, ἐκτὸς τῶν παθῶν αὐτοῦ, ὑπόκειται εἰς ὅλα τὰ πράγματα, εἰς ὅλους τοὺ ἀνθρώπους, οἵτινες δι' οἱασδήποτε ἐπιρροῆς, δύνανται νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, ἢ νὰ προσβάλωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. Λοιπὸν εἶναι βασιλεύειν τοῦτο, Θεέ μου! Καὶ πρὸς τί λοιπὸν τὸ ὄνομα *Μεγαλειότατος*; Πρὸς τί οἱ ὑπήκοοι νὰ κλίνωσι τὰ γόνατα ἐνώπιον τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἀφοῦ οὗτος μηδὲ τὸ δικαίωμα τοὐλάχιστον τοῦ δικαιοσύνην τελεῖν κέκτηται;

— Ἡ δικαιοσύνη εἶναι λέξις κενὴ, ἐμυρμύρισεν ὁ Ἰοσῆς, εἶναι προσωπεῖον, Δολόρα, ὡς καὶ πολλαὶ ἕτεραι λέξεις συνήθεις. Ὡς πρὸς ἐμὲ, τί μ' ἐνδιαφέρει; Τί μοὶ χρησιμεύουσιν αἱ τόσον σεβασταὶ μυρίαι αὗται μηδαμινότητες, δι' ὧν τρέφεται ἡ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καὶ αἵτινες ἀνταναικλῶνται μέχρι τῆς οἰκιακῆς; Τί μοὶ ὠφελοῦσιν αἱ μάχαι ἑνὸς δόγματος καθ' ἑτέρου, αἱ ἐπιδεκτικότητες ἑνὸς συστήματος, ἡ ἄφρων ἀλαζονία ἑτέρου, ἡ σκληρότης τῶν νικητῶν; Ἡ πορεία μου ἐνεχαράχθη ἐνταῦθα, καὶ ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα, δὲν ἔχω ν' ἀναμιχθῶ εἰς τοὺς βορβόρους τοὺς ἐγειρομένους ὑπὸ τῶν ποδῶν τῶν διαμαχομένων· δὲν ἔχω εἰμὴ νὰ διέλθω διὰ μέσου αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐπιστρέψω, βεβαίως ὢν ὅτι οὐδέποτε θέλω βλαφθῆ· ἐπειδὴ, φέρω τὸν θώρακα τοῦτον, καθ' οὗ ἀμβλύνονται πάντα τὰ ξίφη, τὸ μοναχικὸν τοῦτο ἔνδυμα.

Ἀκούουσα αὐτὸν ὁμιλοῦντα οὕτως, ἡ Δολόρα ἐθεώρει τὸν νεαρὸν δομινικανὸν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ προσέπαθει νὰ ἐννοήσῃ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο σύγκραμα τῆς πικρίας καὶ τῆς εὐαισθησίας, τοῦ σκεπτικισμοῦ καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης, ἅτινα ἀποκαθίστων αὐτὸν ὃν ὅλως ἰδιάζον. Ὁ Ἰοσὴς ἐδείκνυε συγχρόνως ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἰσχυροτάτου ἀνδρὸς καὶ τὴν εὐαισθησίαν τῆς τρυφερωτάτης γυναικός. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ παρίστανον θελκτικὸν μίγμα τὰ μάλλιστα ἀντιθέτων ἰδιοτήτων. Βλέπων τις καὶ ἀκούων τὸν Ἰοσὴν ἐλπιζόνει ὅτι ἦν μοναχὸς, ὅτι ἦν μέλος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Δὲν ἐθεώρει τις ἐν αὐτῷ εἰμὴ νεανίαν θέλγοντα, ἀκαταμάχητον. Εἶχε πλεονέκτημα, οὗτινος ἐλάχιστοι κατέχουσι, τὸ γοήτευμα. Ἴσως ὁ πολλὰ παθὼν ἀποκτᾷ τὸ τῆς φυσιογνωμίας εὐμετάβλητον, τὴν ἀφέλειαν τῶν τρόπων, τὴν εὐκολίαν τῆς γλώσσης πρὸ πάντων δὲ τὴν περιπαθῆ ἐκείνην μελαγχολίαν, ἥτις ἐφέλκυται ἀκαθέκτως πάσας τὰς συμπαθείας, τοσαύτην φυσικὴν κλίσιν ἔχει ἡ ἀνθρώπινος καρδία πρὸς πᾶν τὸ παράδοξον! Ἴσως ἐπίσης ἡ ἕλκουσα αὕτη δύναμις ὄντων τινῶν μυστηρίων ἐστὶ φυσιολογικὸν διαφεύγον τὴν ἀνάλυσιν. Ὁρίζουσιν αὐτὸ, εἶναι ἀληθὲς, διὰ τῆς λέξεως *μαγνητισμός*. Παραδεχόμεθα τὸν μαγνητισμὸν, ἂς ἐξηγήσωσιν ὅμως αὐτὸν εἰς ἡμᾶς. Τίς ἐννοεῖ αὐτόν; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι, ἵνα εὕρωμεν τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ αἰτίαν, θὰ ἐγίνετο ἀνάγκη ν' ἀνατρέξωμεν μέχρι τῆς Θεότητος. Καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινεν ἡ ἱστορία ἡμῶν ἡ λέξις *μαγνητισμὸς* δὲν ὑπῆρχεν. Εὕρισκον δὲ εὐκολώτερον νὰ ὀνομάζωσι *μαγείαν* πᾶν ὅ,τι δὲν ὑπέπιπτεν εἰς τὰ αἰσθητήρια. Οἱ μεγαλόνοες ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν μᾶλλον πνευματισταὶ ἢ οἱ ἡμέτεροι σύγχρονοι. Ὤθουν ὅμως τὰ πράγματα ὀλίγον μακράν· ἐπειδὴ οὐ μόνον εἰς πνεῦμα ἀγαθοεργὸν καὶ αἰώνιον ἐπίστευον, ἀλλὰ καὶ ἀνεγνώριζον τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιρροὴν τοῦ κακοποιοῦ πνεύματος. Ἐντούτοις ἡ δεισιδαιμονία αὕτη θαυματίαι; ἐβοήθησε τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν ἱεροεξεταστῶν, οἵτινες ἐφοβοῦντο πάντας ἐκείνους, ὧν ἡ ἐπιστήμη ἢ ἡ φιλανθρωπία ἠδύναντο νὰ διαφωτίσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ.

Ἡ πρὸς τὸν Ἰοσὴν συμπάθεια τῆς Δολόρας εἶχε τι γλυκὺ καὶ παρηγορητικὸν ἀπηλλαγμένον παντὸς ἐναντίου. Ὁ Ἰοσὴς ἔχανε πλησίον αὐτῆς τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν σοβαρότητα τοῦ μοναχοῦ· ἡ δὲ Δολόρα, τὴν στενοχωροῦσαν ἐπιφύλαξιν, ἣν ἐμπνέει εἰς νεάνιδα ἀνὴρ φέρων ἐνδύματα ἱερέως. Ἐκ τούτου προῦκυπτε δι' ἀμφοτέρους ἀνεκφραστον θέλγητρον.

— Καλέ μου Ἰοσῆ, ἔλεγεν αὐτῷ ἡ θυγάτηρ τοῦ διοικητοῦ βλέπουσα αὐτὸν σκεπτικὸν καὶ μελαγχολοῦντα, μὲ λυπεῖς ὁμιλῶν περὶ τῶν ἰδίων σου. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο σοὶ εἶναι θλιβερὸν, καὶ οὐδέποτε ἐπανέρχεσαι, χωρὶς νὰ μελαγχολήσῃς.

— Ἀπατᾶσαι, Δολόρα· δὲν μοὶ εἶναι θλιβερόν. Διὰ τί ἤθελον μελαγχολήσει ἤδη; Σοὶ εἶπον ὅτι ἡ πορεία τῆς ζωῆς μου εἶναι ἐκ τοῦ προτέρου ἐγκεχαραγμένη. Ὑπείκω εἰς ἀδυσώπητον συμφοράν. Περὶ τίνος λοιπὸν θέλεις νὰ φροντίζω;

— Ἰοσῆ, μὲ τρομάζεις· οἱ ἰδέαι αὗται δὲν εἶναι χριστιανικαί.

— Μὴ ὁμιλῶμεν περὶ ἐμοῦ, ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς δομινικανός, σκεφθῶμεν περὶ σοῦ, Δολόρα, περὶ σοῦ μόνης. Τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ εἰμὶ τὸ ὄργανον τὸ ὁποῖον θὰ μεταχειρισθῇ διὰ νὰ σὲ σώσῃ, ἐγὼ εἰμὶ τὸ θῦμα τῆς ἐξιλεώσεως. Ὅταν ἐκπληρωθῇ ἡ ἐντολή μου θὰ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν Θεὸν ἔχων τὰς χεῖρας πλήρεις τῶν εὐλογιῶν τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ τότε ἐὰν ἡμάρτησα, δὲν θὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κραυγάσω *ἔλεος! ἔλεος!* διότι καὶ ἐγὼ ἐπίσης ὑπῆρξα μάρτυς, καὶ τὸ μαρτύριον εἶναι βάπτισμα ἀποπλύνον τὰς ἁμαρτίας;

Ὁμιλῶν οὕτως ὁ Ἰοσὴς εἶχεν ἐμψυχωθῇ, καὶ σκιὰ ἔζαψις διέφλεγε τὸ ὡραῖον αὐτοῦ πρόσωπον. Ὡμοίαζε δὲ τότε πρὸς τὴν ὡραίαν Ἰουδίθ. Ἡ Δολόρα καθημένη κατὰ γῆς καὶ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων ἔχουσα, ἤκουεν αὐτὸν ἐν σιωπῇ· ἐν ᾧ δὲ οἱ μεγάλοι καὶ ὑγροὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ διὰ βλέμματος προσεκτικοῦ ἠκολούθουν τὰς κινήσεις τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ἰοσῆ, δάκρυα σιωπηλὰ ἔρρεον ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῆς. Ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ τὴν λευκὴν, τὴν λεπτοφυῆ, τὴν χαρίεσσαν καὶ ἔζοχον ἐκείνην χεῖρα καὶ ἔθλιβεν αὐτὴν περιπαθῶς ἐντὸς τῶν ἑαυτῆς.

— Ἰοσῆ, εἶπεν αὐτῷ, καλέ μου Ἰοσῆ, τί ἔχεις;

— Οὐδὲν ἀπεκρίνατο ἐκεῖνος συνελθών· σκέπτομαι περὶ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐντολῆς μου, τοῦ σώζειν τοὺς πάσχοντας.

— Ὁ Ἐστεβὰν θὰ ἐπιστρέψῃ ταχέως; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις θέλουσα νὰ ἀποσπάσῃ τὸν Ἰοσὴν ἐκ τῶν θλιβερῶν αὐτοῦ σκέψεων.

— Ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν, ἀπεκρίθη οὗτος. Θὰ μάθω παρευθὺς τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ, καὶ θὰ ἔχω βεβαίως εὐχαρίστους εἰδήσεις νὰ σοὶ ἀναγγείλω. Ἐλπίζω πολὺ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐπιρροὴν τοῦ δ' Ἀβίλα. Πρέπει νὰ χωρισθῶμεν ἤδη· ἂς εἴμεθα φρόνιμοι, ἵνα γίνωμεν ἰσχυροί.

— Ὦ! ὄχι ἀκόμη, δὸν Ἰοσῆ· μὴ μ' ἀφίνῃς ἀπὸ τοῦδε εἰς τοὺς φρικτοὺς φόβους μου. Θὰ πέσω πάλιν εἰς τὴν ἀναισθησίαν... Ὦ! Ἰοσῆ! μὴ μ' ἀφίνῃς ἀκόμη. Θὰ ἀποθάνω. Ἐξάγαγόν με ἐντεῦθεν, φυλάκισόν με εἰς εἱρκτὴν ἂν θέλῃς, ἀλλ' ὄχι ἐνταῦθα, ὄχι πλέον!

Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐσύρετο εἰς τὰ γόνατα τοῦ Ἰοσῆ λειποθυμοῦσα. Οὗτος δὲ ἀνεγείρας αὐτὴν ἔχυσεν ἐπὶ τοῦ φλέγοντος μετώπου αὐτῆς ῥανίδας τινὰς ὕδατος καὶ διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ θωπεύσας τὸ μέτωπον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κροτάφου μέχρι τοῦ ἑτέρου ἐπανειλημμένως διὰ μαγνητικῆς ἀναμφιβόλως ἐπενεργείας ἔφερε τὴν νεᾶνιδα εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς.

Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν στιγμὴν ἐκρούσθη ἡ θύρα τοῦ κελίου αὐτῆς.

— Εἰσέλθετε, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς ἀναλαμβάνων πλησίον τῆς γονυπετούσης δεσμώτιδος τὸ πρόσχημα πνευματικοῦ.

Ἦν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ ὁ φέρων τὴν κλίνην τῆς Δολόρας.

— Ἡ φυλακισμένη μετενόησεν, εἶπεν ὁ δομινικανός· θὰ ἀφήσῃς λοιπὸν τὴν κλίνην αὐτῆς καὶ τὴν ἡμέραν.

— Θὰ ὑπακούσω εἰς τὴν αἰδεσιμότητά σας, εἶπεν ὁ δεσμοφύλαξ.

— Ὑγίαινε, ἀδελφή μου· ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰοσὴς, καὶ κλίνων πρὸς τὴν νεάνιδα χαμηλοφώνως, «θὰ ἐπανέλθω τάχιστα», εἶπε καὶ ἐξῆλθεν. Ἡ δὲ Δολόρα ἔμεινεν ἐν τῷ σκότει κεκλιμένην ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς.

ΛΑ'.

Μαδρίτη.

Δροσερὰν καὶ διαγελῶσαν πρωΐαν τινὰ τοῦ Μαΐου ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα καὶ ὁ Ἐστεβὰν διέβαινον τὴν ἀπὸ Μάγχης εἰς Μαδρίτην ἄγουσαν ὁδὸν, ὅθεν ἔβλεπον ἐπὶ τοῦ κεκλιμένου πεδίου τὴν πρωτεύουσαν ἀνυψοῦσαν εἰς τὸν αἰθέρα, ὡς δάσος ἐξ ἱστῶν, τὰ ἀπειράριθμα αὐτῆς κωδωνοστάσια. Φθάσαντες δὲ ἐνώπιον τοῦ σφαγείου ἢ τῆς σχολῆς τῶν *Τορεαδόρων*, ἐστάθησαν στιγμάς τινας, ὅπως προϊδωσι τὴν ἐπιτόπιον θέαν. Εἰς μάτην ἐζήτησαν πέριξ αὐτῶν τὰ ζῶντα ἐκεῖνα τοῦ ἐξευγενισμοῦ ἴχνη τὰ προαναγγέλλοντα τὴν παρουσίαν μεγάλης πόλεως. Ἀντὶ τῆς καλλιεργείας, δὲν εἶδον εἰμὴ πανταχοῦ τὴν οἰκτρὰν τῆς ἐρήμου γυμνότητα.

— Ὁποία γυμνότης καὶ μελαγχολία! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, δὲν ἤθελεν εἴπει τις ὅτι τὸ μέρος τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς μέγιστον νεκροταφεῖον, ὅπερ ἐκ τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ ἐξεμεῖ ἀναρίθμητα ὀστᾶ;

— Ναὶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβάν· ὁ θάνατος, ἔνθα ἔπρεπε νὰ πάλλῃ ἡ ζωῆ! Τόσον βαθεῖα λοιπὸν εἶναι ἡ ἀργία τῶν βραχιόνων, ὅσον καὶ ἡ τοῦ πνεύματος;

— Οὐχὶ, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἡ ζωὴ ἥτις ταράττεται ἐν τῷ βάθει τοῦ τάφου, ὅπως ἀνεγείρῃ τὸ καταπιέζον αὐτὴν βάρος, ἡ ζωὴ, ἥτις ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς τείνει πάντοτε νὰ ἐξέλθῃ, διότι φρίττει ἐν τῷ σκότει.

— Καὶ τὸ σκότος ἐνίκησεν αὐτὴν, πάτερ μου. Πανταχοῦ λειποθυμεῖ ἀπελπισθεῖσα. Πανταχοῦ ἡ αὐτὴ πένθιμος σκυθρωπότης, ἡ αὐτὴ φρικώδης σιγή! ἐν Σεβίλλῃ καὶ ἐν Μαδρίτῃ δὲν ἀκούει τις εἰμὴ πνιγηρούς στεναγμούς. Τοιαύτη εἶναι ἡ ζωὴ ἑνὸς μεγάλου ἔθνους;

— Ἐστεβὰν, ἐπέφερεν ὁ κληρικὸς, ὅταν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος παρατηρῇς δένδρον τι γυμνὸν καὶ ξηρὸν, ὑποθέτεις ποτὲ ὅτι ὑπὸ τὸν

τραχὺν καὶ μέλανα αὐτοῦ φλοιὸν τὸν μηδένα σημεῖον βλαστήσεως δεικνύοντα κυκλοφορεῖ χυμὸς γενναῖος καὶ θερμὸς, ὅστις εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου θέλει καλύψει τοὺς κλάδους αὐτοῦ δι' ἀφθονίας φύλλων; Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Ἱσπανίαν. Περίμενε νὰ λάμψῃ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἥλιος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ θὰ ἴδῃς ὁποία ὑπεραφθονία χυμοῦ καὶ ζωῆς κρύπτεται ὑπὸ τὰ σήματα τοῦ θανάτου, καὶ πόσον αἱ φλογεραὶ καρδίαι αἱ καταπιεζόμεναι ἤδη ὑπὸ τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀμαθείας θὰ σκιρτήσωσιν εἰς τὰς πρώτας λάμψεις νέας ἐποχῆς, ἐντελοῦς ἀναγεννήσεως.

— Εἴθε ὁ Θεὸς νά σου εἰσακούσῃ! εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν ἐξημμένος.

Ἔφθασαν εἰς τὴν πύλην τῆς Τολέδης, διῆλθον τὴν ὁμώνυμον ὁδὸν καὶ ἐστάθησαν ἐπὶ τῆς πλατείας Καβέδης. Ἐκεῖ δὲ ὁ Ἐστεβὰν ἐξεπλάγη ἐκ τοῦ πλήθους προσώπων πάσης ἡλικίας καὶ παντὸς φύλου πληρούντων τὰς ὁδούς, Καὶ ὅμως ἐναντίον τῆς συρροῆς ταύτης οὐδεμία κραυγὴ ἠκούετο, ἐκτὸς ὑποκώφου τινος βόμβου τρόμου καὶ ὀίκτου.

— Τί σημαίνει ἡ συνάθροισις αὕτη; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβάν.

— Θανατικὴ ποινὴ ἴσως θὰ ἐκτελεῖται, εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

Πραγματικῶς δὲ καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχοντο εἰς τὴν πλατεῖαν, θέαμα παράδοξον καὶ τρομερὸν προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Ἄνθρωπος ἐπὶ ὄνου ἄνευ ὤτων καθήμενος καὶ λευκὸν χιτῶνα ἐνδεδυμένος, περιήρχετο τὴν πλατεῖαν. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε σκοῦφον πράσινον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σταυρὸς λευκός. Ἐβάδιζεν ἐν τῷ μέσῳ δύο στοίχων στρατιωτῶν καὶ ἀδελφῶν *τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους*. Προηγοῦντο δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς φυλακῆς *καί* τινες μοναχοὶ ἐκ τοῦ τάγματος τῶν ἀγωνιώντων· ἁπάντων δὲ τούτων προεπορεύετο ἱεροφύλαξ τις κρατῶν τὸν σταυρόν. Εἷς τῶν μοναχῶν ἐκείνων ἵστατο πάντοτε πλησίον τοῦ καταδίκου ἐνισχύων αὐτὸν εἰς τὸν θάνατον. Οἱ ἄλλοι ἔψαλλον διὰ φωνῆς θλιβερᾶς καὶ μονοτόνου τὰς δεήσεις τῆς ἀγωνίας, ἐν ᾧ δύο ἀδελφοὶ *τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους* κρατοῦντες ἀνὰ ἕνα κωδωνίσκον συνώδευον πενθίμως τὴν ἐκκλησιαστικὴν ψαλμῳδίαν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ μέρους μέγας ἀριθμὸς ἀδελφῶν τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέου; ἤρχετο νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν συνοδευόντων τὸν κατάδικον. Οὗτοι ἀπὸ πρωΐας εἶχον διατρέξει τὴν πόλιν ἅπασαν, προηγουμένου κήρυκος κρατοῦντος κώδωνα καὶ ἐπαναλαμβάνων πανταχοῦ διὰ γοερᾶς φωνῆς. «*Δότε, ἀδελφοί, διὰ τὴν λειτουργίαν τὴν γινομένην πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ μέλλοντος νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον.*»

Ἡ εὐσεβὴς αὕτη τῶν ἀδελφῶν παροδία ἦν τοσοῦτον ἀνεπίληπτος ὑποκρισίας καὶ τοῦ γελοίου προσωπείου, ὅπερ συνοδεύει συνήθως τὰς τάξεις ταύτας, τοσαύτη εὐσπλαγχνία καὶ τοιαύτη ὑψηλὴ ἰδέα φιλανθρωπίας ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἀδελφότητι ταύτῃ ἀνδρῶν ἐπιφανεστάτων τῆς πόλεως, οἵτινες σκοπὸν εἶχον νὰ ἡδύνωσι τὰς τελευταίας στιγμὰς ἐκείνων, οὓς προσέβαλλεν ὁ νόμος, καὶ παραλληλίζωσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἀνθρώπινον δικαιοσύνην πρὸς τὸ θεῖον ἔλεος, ὥστε συνεκινεῖτο τις ὑπὸ σεβασμοῦ ἱεροῦ ἐνώπιον τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων ἰδαλγῶν, ὅλων ἐκ πλουσίων οἰκογενειῶν τῆς Ἱσπανίας, συνενωθέντων εἰς τὸ ἔργον τῆς ὑψίστης χριστιανικῆς φιλανθρωπίας τῆς παρηγορίας ἐκείνων, οὓς πάντες ἐγκαταλείπουσιν.

— Ὑψηλὴ φιλανθρωπία! ἐψιθύρισεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐμβριθῶς σκεπτόμενος περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐν λόγῳ ἀδελφότητος.

— Ἀνήκουσιν οὗτοι εἴς τι θρησκευτικὸν τάγμα; εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

— Οὐχί, τέκνον μου· οἱ ἄνθρωποι οὗτοί εἰσιν ἁπλούστατα χριστιανοὶ ἐμψυχούμενοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Συνάγουσιν ἐκ τοῦ βορβόρου τῶν ὁδῶν τοὺς λεπρούς, οὓς πάντες ἀποφεύγουσιν. Προφέρουσι τοὺς εἰρηνικοὺς λόγους τῷ μετανοοῦντι, συγκινοῦσι τὴν καρδίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Πολὺ σπάνιόν ἐστιν, ὥστε ἀπέναντι τοσοῦτον ἐντελοῦς φιλανθρωπίας, ὁ δυστυχὴς, οὗτινος τὴν ζωὴν ἀπαιτεῖ ἡ ἀνθρώπινος δικαιοσύνη πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ, νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰλικρινῶς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ μὴ ἐξαλειψῃ διὰ θανάτου ἁγίου πᾶσας τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Δὲν ἀπελπίζεται, ἐπειδὴ δίδουσιν αὐτῷ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπίνου δικαιοσύνης, πρὸς πεῖσμα τῶν ἀκάμπτων ἀποφάσεων αὐτῆς, ὑπάρχει νόμος ἀφέσεως καὶ ἀγάπης, ὅστις προστατεύει τὸν μετανοοῦντα, καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις οὐδὲν πλέον περιμένει ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀφίνει πρὸς τούτοις θείαν ἐλπίδα. Οἱ ἀδελφοὶ οὗτοι *τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους* εἰσὶν ἀληθῶς οἱ ἀπόστολοι τοῦ συγχωροῦντος τὴν μοιχαλίδα, εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς ἀπόστολοι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

— Ἔχουσι κανονισμόν; ἠρώτησεν ἐνδιαφερόντως ὁ Ἐστεβάν.

— Οὐχὶ ἀκριβῶς, εἶπεν ὁ ἀπόστολος· ἐν τούτοις, ἡ ἀδελφότης τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους ἐστὶν ἀπείρως αὐστηροτέρα πολλῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων. Οὕτω δὲ ἵνα γίνῃ τις δεκτὸς ἐν αὐτῇ, πρέπει νὰ ἦναι ἀνεπίληπτος ἀπέναντι τῆς ἐξουσίας καὶ νὰ χαίρῃ ὑπόληψιν ἀκηλίδωτον. Ἐπειδὴ, τοῦ ἀξιοτίμου τούτου σωματείου μὴ συστηθέντος ὑπὸ φανατισμοῦ ἢ κερδοσκοπίας, οἱ συνάδελφοι φροντίζουσι πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ διατηρῶσιν αὐτὸ ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ καθαρότητι. Οὕτω δὲ οἱ ἐπισημότεροι καὶ εὐϋπολημπτότεροι εὐγενεῖς τῆς Ἱσπανίας θεωροῦσιν ὡς τιμὴν αὐτῶν συνάδελφοι γινόμενοι. Εἰσερχόμενός τις ἐν αὐτῷ καταθέτει ἐν πρώτοις εἰς τὸ ταμεῖον πεντακόσια φράγκα καὶ ὑποχρεοῦται νὰ συμμερίζηται τὰς δαπάνας τοῦ μέλλοντος, αἵτινες ἅπασαι γίνονται ὑπὲρ τῶν καταδίκων.

— Τί κάμνει λοιπὸν ἡ ἀδελφότης τὰ χρήματα, ἄτινα εἰσπράττει, ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν ἐλάχιστα προσέχων τῇ καταδίκῃ.

— Ἐν πρώτοις τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως, οἱ ἱερεῖς τῆς Μαδρίτης λειτουργοῦσι καὶ δέονται ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ μέλλοντος ἀποθανεῖν. Ἔπειτα, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου, καθ' ἃς ὁ καταδικος διέρχεται ἐντὸς ἐκκλησιδίου φωτοβόλου, ἡ ἀδελφότης δίδωσιν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ζητήσῃ, προσπαθοῦσα οὕτω νὰ ἡδύνῃ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς ἱκανοποιοῦσα ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ· τέλος πάντων, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τὸ χρηστότερον καὶ ἐπαινετώτερον, ἐὰν ὁ κατάδικος ἀφίνῃ τέκνα, μητέρα, ἢ χήραν, τα δυστυχῆ ταῦτα ὄντα δύνανται νὰ ἐλπίζωσιν ὅτι μετ' αὐτὸν ἡ ὕπαρξις αὐτῶν ἐστιν ἐξησφαλισμένη, καὶ ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἔχωσι νὰ ὑποφέρωσι τὰς ἀγωνίας ζωῆς ἀτίμου.

— Ὦ! ναί· εὐγενὴς καὶ ἁγία πραγματικῶς ἐστιν ἡ ἀδελφότης αὕτη! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας, οὕτινος ἡ καρδία ἔπαλλεν εἰς πᾶσαν ὑψηλὴν ἰδέαν· ναί, τότε τιμᾷ καὶ λατρεύει τις τὴν θρησκείαν αὐτοῦ, ὅταν κάμνῃ αὐτὴν ὄργανον γενναιοτάτων πράξεων.

— Καὶ μὴ πιστεύῃς, Ἐστεβὰν, ὅτι ὡς πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ καταδίκου περιορίζεται εἰς τὴν εὐτελῆ ταύτην ἀγαθοεργίαν, τὴν ταπεινοῦσαν καὶ τὸν δίδοντα καὶ τὸν δεχόμενον. Ἡ ἀδελφότης δὲν εὐχαριστεῖται δίδουσα αὐτοῖς μόνον χρήματα, οὐχί· ἀλλ' εἰς τὴν σωματικὴν ζωὴν προσθέτει τὴν τῆς ψυχῆς. Τὰ τέκνα τοῦ καταδίκου ἀνατρέφονται ἐπιμελῶς· καὶ ἡ ἀδελφότης τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους δὲν ἐγκαταλείπει αὐτὰ, εἰμὴ ὅταν φθάσωσιν εἰς κατάστασιν νὰ προβλέπωσι περὶ τῶν ἐπιτηδείων τῆς ζωῆς ἀνέτως καὶ ἐντίμως.

Αἴφνης δὲ μεγάλη κίνησις ἐγένετο μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Ὅλος ὁ κόσμος ἠγέρθη ἐπὶ ἄκρων ποδῶν, ὁ κατάδικος εὑρίσκετο ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ δημίου, ὅστις ἀνεβίβαζεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ ὑποστάτου. Οἱ τυφλοὶ καὶ οἱ ἐπαῖται ἐφώνουν ῥινοφθόγκως καὶ κλαυθμηρῶς ἐλεεινολογίας ἀτελευτήτους. Τινὲς ἔψαλλον μονοτόνως τὸ *Πάτερ ἡμῶν* καὶ τὸ *Χαῖρε Μαρία*, καὶ οἱ πάντες διηπόρουν.

— Παναγία Παρθένε! ἐκραύγασε νεᾶνις τις, ἰδοὺ τὸν ἐκρέμασαν ἀπὸ τὸν λαιμόν. Ὦ! ὁ δήμιος ἀναβαίνει εἰς τοὺς ὤμους του!

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἐπέφερε γέρων τις λευκογένειος ἐπαίτης, ἰδοὺ ὁ ἐπὶ τῶν ἀγωνιώντων ἀδελφὸς ἀρχίζει τὸ *Πιστεύω*!

Φρίκη κατέλαβεν ἅπαντας, καὶ πάντες ἐπανελάμβανον τὸ σύμβολον τῆς πίστεως μετὰ τοῦ μοναχοῦ.

Ὁ δήμιος καθήμενος πάντοτε ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ καταδίκου ἐκίνησε τὸν μοχλὸν, στηρίζων ἰσχυρῶς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν δεδεμένων χειρῶν τοῦ ἀπηγχονισμένου, καὶ ἀφέθη εἰς τὸ κενὸν, καθ'

ἣν στιγμὴν οἱ κώδωνες τοῦ ἁγίου Μιλάνου ἐσήμανον τὸν ἐπικήδειον τῆς ἀγωνίας ἦχον. Ὁ δήμιος καὶ ὁ ἀπηγχονισμένος ἐκινήθησαν εἰς τὸν ἀέρα ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα λεπτὰ, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγωνιώντων ἀδελφὸς, ἐξηκολούθει ἐπαναλαμβάνων τὸ σύμβολον τῆς πίστεως.

— Παναγία Παρθένε, ἐκραύγασαν ἅπαντες ἐκπεπληγμένοι. Ὁ Θεὸς λοιπὸν προστατεύει τὸν κατάδικον!

Τὸ σχοινίον τῆς ἀγχόνης ἐκόπη, ὁ δήμιος καὶ ὁ κατάδικος ἔπεσαν κατὰ γῆς, καὶ ὁ πρόεδρος τῆς ἀδελφότητος τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους ἐξέτεινε τῷ τελευταίῳ μακράν τινα ῥάβδον, ἣν ἐκράτει.

— Ἐσώθη! ἐσώθη! ἀνέκραξεν ὁ λαός.

Οἱ ἀδελφοὶ τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους ἀνήγειρον τότε τὸν δυστυχῆ κατάδικον, ὅστις ἀνέπνεεν εἰσέτι. Γυνὴ δέ τις ἀνασύρουσα τὰ ἐνδύματα τοῦ ἐξαετοῦς αὐτῆς παιδὸς ἐμαστίγου αὐτὸ μέχρις αἵματος.

— Τί ἔπταισε τὸ παιδίον τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν συγκινηθεὶς ἐκ τῶν σπαραξικαρδίων δακρύων τοῦ μαστιγουμένου παιδίου.

— Οὐδὲν, εἶπεν ἡ μήτηρ· τὸ μαστιγόνω διὰ νὰ ἐνθυμᾶται τὴν ἡμέραν ταύτην, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ κλέπτης, ὅταν μεγαλώσῃ. Τὸ σχοινίον δὲν κόπτεται πάντοτε! προσέθηκενῶς σκεπτομένη ὀλίγον.

— Καὶ τί θὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὁ ὡς ἐκ θαύματος σωθείς;

— Ἀνήκει εἰς τὴν ἀδελφότητα, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος· καὶ ὅσοι οὕτω πῶς σωθῶσιν, ἅμα ἐγγίσωσι τὴν ῥάβδον τοῦ προέδρου αὐτῆς, οὐδόλως τοῦ λοιποῦ καταδιώκονται. Τὸ προνόμιον τοῦτο ἐχορηγήθη τῇ ἀδελφότητι ὑπὸ πολλῶν νόμων καὶ διαταξεων τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου τῆς Ἀραγόνης καὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ Καρόλου τοῦ πέμπτου. Ἡ ἀδελφότης ἤδη θὰ φροντίσει περὶ αὐτοῦ, καὶ ἂν δὲν διορθωθῇ τὸ σφάλμα θὰ ἦναι ἰδικόν του. Ἐὰν δὲ ἀπέθνησκεν, μετὰ ἑπτὰ ὥρας, ἡ ἀδελφότης ἤθελεν ἐνταφιάσει τὸ σῶμα αὐτοῦ ἰδίαις δαπάναις ἐν μεγάλῃ παρατάξει. Ἄγωμεν ἤδη εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως.

ΑΒ'.

Ὁ περίπατος τοῦ Βασιλέως.

Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐξηκολούθησαν τὴν ὁδὸν τῆς Τολέδης καὶ μετά τινας περιστροφὰς ἔφθασαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ παλατίου. Τὸ ἀπέραντον τοῦτο κτίριον ἦν τετράγωνον ἐκ γρανίτου τέσσαρας ἔχον ὄροφὰς καὶ ἀναρίθμητα παράθυρα. Πλατεῖς ἐξῶσται γλυπτοὶ ἐστόλιζον πᾶσαν τὴν ὑψηλοτέραν πρόσοψιν. Εἰσήρχετό τις ἐν αὐτῷ διὰ τριῶν θυρῶν ἀψιδωτῶν κεκοσμημένων ὑπὸ κιόνων ῥυθμοῦ κορινθιακοῦ ὡραιοτάτων, καὶ ἡ ἐξ ἀρδωσίας στέγη ἐσχη-

μάτιζε δῶμα κεκλιμένον καὶ περιφραττόμενον ἐντὸς κιγκλίδων ἐκ λίθου. Τὸ παλάτιον ἐν γένει εἶχε θέαν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀληθῶς βασιλικήν, ἀξίαν Καρόλου τοῦ πέμπτου.

— Ἐφθάσαμεν τέλος πάντων, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν ἱστάμενος ὅπως θαυμάσῃ τὴν ὑπέρλαμπρον ἐκείνην οἰκοδομήν. Ἰδοὺ τὸ τέρμα τῆς ὁδοιπορίας ἡμῶν, τὸ μέρος ἔνθα διαμένει ἡ τελευταία ἡμῶν ἐλπίς.

— Ἡσύχασον! ἡσύχασον, τέκνον μου! εἶπεν ὁ ἀπόστολος θέλων νὰ καταστέλλῃ πάντοτε τὴν ἔξαψιν τοῦ νεανίου, βέβαιος ὢν ὅτι αὕτη εἰς μάτην βλάπτει τὰς δυνάμεις καὶ ἐξασθενεῖ τὸ πνεῦμα.

Καὶ ἐξηκολούθησαν προχωροῦντες μέχρι τῆς μεγάλης πύλης τῆς εἰσόδου τοῦ βασιλικοῦ ἐνδιαιτήματος. Αὕτη δὲ ἐφυλάσσετο ὑπὸ πολυαριθμων σκοπῶν· καὶ μεγάλη κίνησις ἐγίνετο ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Ὁ λαὸς εἰσήρχετο καὶ ἐξήρχετο ἐλεύθερος ὡς ἐν ἡμέρᾳ μεγάλης τελετῆς, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ καὶ εὐφροσύνης.

— Εἰσέλθωμεν εἶπεν ὁ ἀπόστολος· καὶ ἴδωμεν τί συμβαίνει.

Διασκελίσαντες δὲ τὴν πρώτην πύλην, εἶδον ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ κλίμακος πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν κατεσπευσμένων.

— Ὁ βασιλεὺς θὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' οὐχὶ τόσον ταχέως· οἱ στρατιῶται δὲν φαίνονται εἰσέτι εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν. Ἐλθὲ νὰ ἐπισκερθῶμεν τὴν αὐλὴν ἥτις εἶναι ἀρκετὰ ἀξιοθέατος.

Ἐν ᾧ δὲ ὡμίλει οὕτως, δύο συντάγματα σωματοφυλάκων μετὰ τῆς μουσικῆς ἐν μεγάλῃ στολῇ ἐτάχθησαν εἰς δύο γραμμὰς παραλλήλους ἐπὶ τῆς πλατείας πρὸς ἑκάστην πλευρὰν τῆς πύλης. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος εἶχον εἰσέλθη ἐν τῇ αὐλῇ τῆς τιμῆς. Ἦν δὲ αὕτη τετράγωνος καὶ εὐρύχωρος, ἐστρωμένη ὑπὸ στιλπνῶν πλακῶν ἐκ γρανίτου, ἐφ' ὧν ἐφαίνοντο λαξεύματα ῥομβοειδῆ, ἵνα μὴ ὀλισθαίνωσιν οἱ ἵπποι ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς ἐκείνης ἐπιφανείας. Ὑψηλαὶ ἐκ λίθου ἀψῖδες στηριζόμεναι ἐπὶ κιόνων βαβδωτῶν ἐσχημάτιζον πλατὺ περιστύλιον, καὶ ὑφ' ἑκάστην ἀψῖδα ἵσταντο δύο κολοσσαῖα ἀγάλματα τῶν ἐνδοξοτέρων αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ὁδοιπόροι ἐθαύμαζον τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ἀρχιτεκτονικὴν, ὁ θόρυβος ἠὔξανεν ἐπὶ τῆς πλατείας καὶ ἐν τῷ παλατίῳ. Τὰ τύμπανα ἔκρουσαν τὸ ὁδοιπορικὸν, καὶ ἡ μουσικὴ ἤρξατο τοῦ βασιλικοῦ ὕμνου. Κρότος ταχὺς ἠκούσθη καὶ αἱ ἅμαξαι τῆς ὑπηρεσίας ἑλκόμεναι ὑπὸ ἓξ ὡραιοτάτων ἡμιόνων πλουσίως ἐπισεσαγμένων (115) εἰσήρχοντο μεγαλοπρεπῶς ἐν τῇ αὐλῇ τῆς τιμῆς, καὶ ἡ πρώτη ἅμαξα ἐστάθη

(115) Αἱ ἅμαξαι τῶν βασιλέων τῆς Ἱσπανίας μόνον τὰς Κυριακὰς καὶ ἐν καιρῷ τελειῆς ἐσύροντο ὑπὸ ἵππων.

πλησίον τῆς μεγάλης κλίμακος. Τὸ πλῆθος ηὔξανεν. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος μεγάλον κόπον κατέβαλον ἵνα φθάσωσιν εἰς τὰς πρώτας βαθμίδας. Καὶ ἦν ὡραῖον καὶ συγκινητικὸν τὸ βλέπειν τὰ νεαρὰ ἐκεῖνα ἢ προβεβηκότα πρόσωπα, ἰσχνὰ τὰ πλεῖστα καὶ μεμαραμένα, ἀκτινοβολοῦντα ἐξ ἐλπίδος καὶ εὐτυχίας ἐν τῇ προσδοκίᾳ τοῦ βασιλέως. Ὁ βασιλεὺς, διὰ τὸν πτωχὸν τοῦτον λαὸν τὸν τόσον ἐνθουσιώδη καὶ ἀγαθὸν, τόσον γλυκὺν καὶ ὑπομονητικὸν καί τοι ὑπερήφανον, ἦν ἀληθῶς ἡ εἰκὼν τῆς Θεότητος, εἰκὼν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς παντοδυναμίας, εἰκὼν ἐκείνου ὅστις ἔχει συγχρόνως τήν τε ἐξουσίαν καὶ ἀγαθότητα, ἐκείνου ὅστις δύναται καὶ ὅστις θέλει· ἐπειδὴ πᾶν ἀγαθὸν ἐξ αὐτοῦ προέρχεται καὶ ἡ εὐτυχία αὐτοῦ εἶναι νὰ τὸ διαδίδῃ. Καὶ ὁποῖον ὡραιότερον πρόσωπον ὑπάρχει δι' ἕνα βασιλέα εἰμὴ τὸ τοῦ προστάτου καὶ τοῦ Κριτοῦ! Ἀλλ' αἴφνης ὅλαι αἱ καρδίαι ἐσκίρτησαν ἐξ ὁμοθύμου αἰσθήματος, μεγάλη θύρα γλυπτὴ ἠνεῴγη ἐπὶ τοῦ πρώτου διαζώματος καὶ κλητήρ τις τρὶς ἐχειροκρότησεν. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ σημεῖον ὅπερ ἀνήγγειλε τὸν βασιλέα. Τότε δὲ προηγούμενος τῶν κλητήρων τῆς ὑπηρεσίας καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τεσσάρων δορυφόρων προὐχώρησεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν σωματοφυλάκων αὐτοῦ ὁ μέγας βασιλεὺς Κάρολος ὁ Ε', ὅστις ἐτρόμαζε τὸν κόσμον. Ἔφερε τὸν κομψὸν ἱματισμὸν τῆς ἐποχῆς· εἶχε τὸ ἀνάστημα μέτριον, ἀλλὰ τὸ βάδισμα αὐτοῦ ἦν εὐγενέστατον. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ νεαρὸν καὶ ὑπερήφανον εἶχε γόητρόν τι ἰδιάζον καὶ ἰσχυρὸν, ὅπερ δίδει βλέμμα λάμπον ἐκ μεγαλοφυΐας. Οἱ χαρακτῆρες αὐτοῦ ἦσαν πλήρεις λεπτότητος καὶ εὐγενείας· καὶ ἂν ἡ ἀγαθότης δὲν ἐπεκράτει ἐπὶ τῆς ὑπερηφάνου ταύτης φυσιογνωμίας ἀνεπληροῦτο σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ τοῦ ὕφους ἐκείνου τοῦ καθ' ὑπερβολὴν περιποιητικοῦ, ἐξ οὗ τόσοι ἄνθρωποι ἀπατῶνται.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως βλέμμα διαπεραστικὸν καὶ ἐταστικόν. Ἦν ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἔβλεπεν αὐτὸν οὕτως ἐκ τοῦ πλησίον.

— Ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ ὕφος ἀγαθὸν, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν βλέπων ἐπίσης αὐτὸν μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς.

Ὁ ἀπόστολος δὲν ἀπεκρίθη· εἶχε περισσοτέραν τοῦ Ἐστεβὰν πεῖραν ἐπὶ τῶν φυσιογνωμιῶν. Ὁ βασιλεὺς ἦν μεγαλοφυὴς, αἱ κινήσεις αὐτοῦ ἐφαίνοντο ἀγαθαὶ, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν πλεονεκτημάτων τούτων καὶ τῆς παντοτεινῆς καὶ ἐντελοῦς ἀγαθότητος μέγα χάσμα ἐστήρικται. Ὁ αὐτοκράτωρ προὐχώρησε βραδέως νὰ καταβῇ καὶ εἰς ἕκαστον βῆμα αὐτοῦ ἵστατο ἵνα αὐτὸς λαμβάνῃ τὰς παρουσιαζομένας ἀναφορὰς καὶ ἐγχειρίζῃ αὐτὰς εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν σωματοφυλάκων, ὅστις ἐβάδιζε πλησίον αὐτοῦ. Εἰς δὲ τοὺς μὴ ἔχοντας

ἀναφορὰς ἔδιδε ν' ἀσπάζωνται τὴν χεῖρα αὐτοῦ, δι' ὕφους πατρικοῦ καὶ εὐγενεστάτου. Εἶχε ἀληθῶς βασιλικὴν μεγαλειότητα καὶ πνεῦμα μέχρι τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων. Οὕτω δεκατέβη ὅλην τὴν κλίμακα, ἱστάμενος ἑρ' ἑκάστης βαθμίδος, ὑποδεχόμενος διὰ τοῦ αὐτοῦ μειδιάματος τούς τε πτωχοὺς καὶ πλουσίους, ὁμιλῶν πρὸς διαφόρους, ὥσει ἐγνώριζεν αὐτούς, καὶ δίδων ἐνίοτε δικαιοσύνην ἐν τῇ στιγμῇ τῷ ἐπικαλουμένῳ αὐτήν. Πόσας φορὰς ὁ ὑπερήφανος οὗτος πορθητὴς δὲν ἐβράδυνε τὸν περίπατον αὐτοῦ, ἵνα ἀναβῇ εἰς τὸ παλάτιον μετά τινος ἐπικαλουμένου δικαιοσύνην! Ἦν εὐγενὴς καὶ μεγάλη ἡ πρὸς τοὺς παραπονουμένους συγκατάβασις αὕτη, ἡ προθυμία νὰ προλάβῃ τὴν κατάχρησιν καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ ἀπαίτησιν κατεπείγουσαν. Ὁ πάσχων ἐξ ἁρπαγῆς τινος ἢ δυστυχήματος τινος δὲν εἶχε εἰμὴ νὰ παραπονεθῇ εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις οὐδένα ἔκαμνε νὰ περιμένῃ. Ἤρχετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν βασιλέα ἄνευ δυσκολίας, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου προσκόμματος. Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἦν βασιλεὺς δι' ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐν τῇ στιγμῇ τὰ πάντα διωρθοῦντο.

— Ἰδού, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, τὸ ὡραιότατον βασιλικὸν προτέρημα, νὰ παριστάνῃ τὸ πρόσωπον τῆς Θείας Προνοίας.

— Εἴθε νὰ παραστήσῃ αὐτὸ καὶ δι' ἡμᾶς! εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

Ὁ βασιλεὺς ἐξηκολούθησε καταβαίνων. Ὅσοι δὲ ἐκ τοῦ λαοῦ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσι θέσιν ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ ἐν τῇ αὐλῇ συνωθοῦντο πρὸς τὴν πύλην, ὅπως ἀσπασθῶσι καὶ οὗτοι τὴν χεῖρα τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ συρροὴ ἦν τόσον μεγάλη, ὥστε ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐφοβήθη μήπως δὲν δυνηθῇ νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸν βασιλέα. Ἔσυρε τὸν Ἐστεβὰν προσπαθῶν νὰ διέλθῃ διὰ μέσου τοῦ πλήθους, ὥστε νὰ εὑρεθῇ ἐπὶ τῆς διαβάσεως τοῦ μονάρχου. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος συνωθεῖτο περὶ αὐτὸν ἔχον τὰς χεῖρας ὑψωμένας, παρ' ὧν προθύμως ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς τὰς ἀναφοράς. Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα· οἱ κλητῆρες εἶχον ἀραιώσει ὀλίγον τὸ πλῆθος, ἀλλ' ὁ ἀπόστολος δὲν ἠδύνατο εἰσέτι νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸν βασιλέα. Βλέπων δὲ ὅτι ἦν ἀδύνατον νὰ προχωρήσῃ, ὕψωσεν ἀμφοτέρους τοὺς βραχίονας, καὶ ἐξέτεινε πρὸς Κάρολον τὸν Ε' τὰς ἱκετευτικὰς αὐτοῦ χεῖρας. Εἰς τὴν θέαν τοῦ μοναχοῦ τούτου, οὗτινος ἡ ὡραία μορφὴ καὶ τὸ ἱερὸν ἔνδυμα ἐνέπνεον τὸ σέβας, ὁ λαὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ὀπισθεδρόμησεν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων ἔνευσε τῷ μοναχῷ νὰ προσέλθῃ, καὶ οὗτος ἔχων τὰς χεῖρας τεταμένας πάντοτε ὑπῆγε νὰ πέσῃ εἰς τὰ γόνατα τοῦ βασιλέως. Κάρολος δὲ ὁ Ε' ἐκπεπληγμένος ἀνήγειρεν αὐτὸν ἐν εὐμενείᾳ.

— Τί δύναμαι ὑπὲρ ὑμῶν, πάτερ μου; ἠρώτησεν.

— Νὰ κάμητε χάριν, Μεγαλειότατε, χάριν εἰς ἕνα τῶν καλλιτέρων θεραπόντων τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος. Ἀλλὰ περὶ τούτου δὲν εἶναι κατάλληλος ἡ στιγμὴ αὕτη νὰ ὁμιλήσω, προσέθηκεν ὁ ἀπόστολος ῥίπτων ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους. Ἔχω ἀνάγκην νὰ ὁμιλήσω ἄνευ μαρτύρων πρὸς τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα.

— Ἔλθετε αὔριον ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς προσφέρων τὴν χεῖρα αὐτοῦ τῷ Ἐστεβάν, πλησιάσαντι νὰ ἀσπασθῇ αὐτήν.

— Ὁ νέος οὗτος εἶναι μετ' ἐμοῦ, εἶπεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα.

— Ἂς ἔλθῃ καὶ ὁ νέος οὗτος μεθ' ὑμῶν, πάτερ μου. Θέλομεν δώσει δικαιοσύνην εἰς τὴν αἴτησιν ὑμῶν.

— Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ ὑμᾶς, Μεγαλειότατε! ἐπέφερεν ὁ ἀπόστολος.

— Ἐς αὔριον, ἐπανέλαβεν ὁ βασιλεὺς ἐν εὐγενείᾳ.

Θαλαμηπόλος τις ἠνέῳξε τότε τὸ θυρίδιον τῆς βασιλικῆς ἁμάξης, Κάρολος ὁ Ε'. ἀνέβη βήματι εὐκινήτῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ ἡ ἅμαξα ἀνεχώρησεν ὡς βέλος, ἑπομένων τῶν ἁμαξῶν τῆς ἀκολουθίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ στρατιῶται ἔφεραν ὅπλα, καὶ ὁ λαὸς ἀπεσύρθη βραδέως εὐτυχὴς ὅτι εἶδεν ἐκεῖνον, ὅστις εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἦν ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

ΛΓ'.

Κάρολος ὁ πέμπτος.

Αἱ βασιλικαὶ ἀκροάσεις ἐν Ἰσπανίᾳ δὲν ἦσαν τοιαῦται, οἵας δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ἐν χώρᾳ ἔνθα ἡ αὐλικὴ ἐθιμοταξία τηρεῖται μετὰ τοσαύτης ἐπιβλητικῆς αὐστηρότητος. Ἡ ἐθιμοταξία ἐκείνη, προερχομένη ἐκ τῆς ὅλως ἰδιαιτέρας καὶ σχεδὸν φανατικῆς λατρείας τῶν Ἰσπανῶν πρὸς τὸν βασιλέα αὐτῶν, ἦν ἁπλούστατα παράδοσις διατηρουμένη ὑπὸ τοῦ σταθεροῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ ἐκείνου τοῦ ἐμβριθοῦς, τοῦ σκεπτικοῦ καὶ φύσει ἐχθροῦ τῶν ἐθνικῶν νεωτερισμῶν, ἣν σέβας ἀποδιδόμενον πρὸς πατέρα ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Καὶ ὁ τυχὼν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ παλάτιον καὶ νὰ τύχῃ ἀκροάσεως, καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τοῦ χειρασπασμοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο συνήθως ἀπὸ τῆς δεκάτης τῆς πρωΐας μέχρι τῆς δευτέρας τῆς ἑσπέρας. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ὑπῆρξαν ἀκριβεῖς εἰς τὴν συνέντευξιν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς Κάρολος ὁ Ε'. Μόλις ἐσήμανεν ἡ δεκάτη, καὶ αὐτοὶ ἀνέβαινον τὴν κλίμακα τῶν ἀνακτόρων. Εἰσῆλθον δὲ εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, χωρὶς οὐδὲν πρόσκομμα νὰ παρεμβάλωσιν αὐτοῖς οἱ δύο δορυφόροι οἱ φυλάσσοντες τὴν εἴσοδον. Οὐδεὶς εἶχεν ἔλθῃ εἰσέτι. Ὁ ἐπὶ τῶν παραπετασμάτων κλητὴρ ἐνεχείρισεν αὐτοῖς χάρτην φέροντα τὸν ἀριθμὸν 1, καὶ ἀμφότεροι ὑπῆγον νὰ ἀναπαυ-

θῶσιν, ἐπί τινος τῶν ἐξ ἐριούχου ἐρυθροῦ κεκαλυμμένων καθισμάτων, ἅτινα ἐστόλιζον τὸν ἀντιθάλαμον. Εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς θύρας κεκλεισμένας μόνον διὰ πλατέων παραπετασμάτων ἐξ ἐπιχνόου. Ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν ἤνοιγεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ θρόνου, ἡ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ ἔφερε πρὸς τὰ οἰκήματα τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ τρίτη πρὸς τὰ τῶν πριγκήπων. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος ἠδυνήθησαν νὰ θαυμάσωσιν εἰκόνας τινὰς τῶν σχολῶν τῆς Φλανδρίας καὶ Ἰταλίας, δι' ὧν αἱ κατακτήσεις Καρόλου τοῦ Ε'. εἶχον πλουτίσει τὸ παλάτιον. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἕτερά τινα πρόσωπα διαφόρου φύλου καὶ τάξεως, ἔφθασαν τὰ μὲν κατὰ πόδας τῶν ἄλλων, καὶ ἔλαβον παρὰ τοῦ κλητῆρος ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τάξεως (116). Ἡ αἴθουσα τοῦ θρόνου διέμενε κεκλεισμένη πάντοτε, καὶ ἠκούετο ἐξ αὐτῆς θόρυβος ζωηρᾶς συνδιαλέξεως, ἀλλ' οὐδόλως διακρινομένης. Ὁ αὐτοκράτωρ συνωμίλει μετά τινος ἀπεσταλμένου ἐκ Τύνιδος. Ἡ ἀκρόασις δὲ αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν, καὶ ἀναχωρήσαντος ἐπὶ τέλους τοῦ ἀπεσταλμένου, ὁ κλητὴρ τῆς ὑπηρεσίας ἀνεγείρων τὸ πλατὺ παραπέτασμα ἔκραξε μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὸν ἀριθμὸν 1. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα εἰσήχθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ θρόνου, ἧς ἀπίστευτος ἦν ἡ μελοπρέπεια. Ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, ἐν ἴσαις ἀποστάσεσι τέσσαρες μεγάλαι θύραι κεκλεισμέναι διὰ παραπετασμάτων ἐξ ἐπιχνόου πορφυροῦ ἔφερον πρὸς τὰ οἰκήματα τοῦ βασιλέως καὶ πρὸς τὰ τῶν πριγκήπων. Εἰς τὰ μεταξὺ τῶν θυρῶν διαστήματα ὑπῆρχον τράπεζαι ἐπίχρυσοι φέρουσαι ὑπερμεγέθεις ἀργυρᾶς λυχνίας, ἀγαλμάτιά τινα, ἢ λαμπρότατα τορευτὰ ἀγγεῖα. Τρεῖς μέγιστοι πολυέλεοι κρυστάλλινοι ἐκρέμαντο ἐκ τῆς διαχρύσου καὶ πεποικιλμένης ὀροφῆς. Ἄνωθεν τῶν θυρῶν περιεκύκλου ὅλην τὴν αἴθουσαν πλατεῖα χρυσῆ στεφάνη, ἐφ' ἧς ἐφαίνοντο πλούσια τρόπαια. Ἐπὶ τοῦ μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ θόλου πλατέος διαστήματος, τοιχογραφίαι ἐντέχνως ἐξειργασμέναι, παρίστανον πλῆθος ἀνθρώπων ἐνδεδυμένων διαφόρους ἱματισμοὺς πάντων τῶν ἐθνῶν. Ἡ Ἱσπανία εἶχεν οὕτω προσωποποιήσει πάσας καὶ εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου κατακτήσεις αὐτῆς. Ἐπὶ τέλους δὲ πρὸς τὴν ἄνω ἄκραν τῆς αἰθούσης θρόνος ἐξ ἐπιχνόου καὶ χρυσοῦ ἠγείρετο ὑπὸ μεγαλοπρεπὲς στέγαστρον κεκοσμημένον ὑπὸ παντοειδῶν ἐμβλημάτων, ὧν τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἦν πελεκάνις ἀνοίγων τὸ στόμα ἵνα δώσῃ τροφὴν

(116) Εἰσερχόμενός τις εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας, ὅπως τύχῃ παρ' αὐτῷ ἀκροάσεως, ἐλάμβανε παρὰ τοῦ κλητῆρος τῆς ὑπηρεσίας χάρτην φέροντα τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀφίξεως. Οὕτως ὁ κατὰ πόδας αὐτοῦ ἐρχόμενος δὲν ἠδύνατο νὰ παρουσιασθῇ πρὸ αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλέα.

εἰς τὰ νεογνὰ αὐτοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ ἔλαμπον τὰ σήματα τῆς Ἱσπανίας. Τέλος πάντων, δύο ἐν ἀναπαύσει λέοντες, οἱ ἀλαζῶνες λέοντες τῆς Ἱσπανικῆς μοναρχίας, ἠγρύπνουν, δορυφόροι ἀκίνητοι ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου. Πλατέα δὲ καὶ ὑψηλὰ παράθυρα ἐφώτιζον ὑπερλάμπρως ἅπασαν ἐκείνην τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Εὐγενεῖς τινες Ἱσπανοί, ἐνδεδυμένοι κατὰ τὸν συρμὸν τῆς ἐποχῆς συνδιελέγοντο τῇδε κἀκεῖσε χαμηλοφώνως. Ὁ δὲ βασιλεὺς προαπησχολημένος ὀλίγον ἐβάδιζε βήματι βραδεῖ ἐκ τῶν δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα εἰσῆλθεν ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὁ αὐτοκράτωρ πάραυτα ἀνεγνώρισεν αὐτὸν καὶ χαριέντως μὲν προὐχώρησε πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐθεώρησεν αὐτὸν διὰ βλέμματος πλήρους δυσπιστίας.

— Τί θέλεις; εἶπεν ἐπὶ τέλους αὐτῷ διὰ τόνου εὐμενοῦς.

— Δικαιοσύνην, Μεγαλειότατε· ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα γονυπετήσας καὶ ἀσπαζόμενος τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως, δικαιοσύνην κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἥτις καταχρᾶται τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς καὶ ἐνοχοποιεῖ τὴν Ὑψ. Μεγαλειότητα διὰ τῶν ἀνηκούστων αὐτῆς σκληροτήτων.

Εἰς τὰς λέξεις *ἱερὰ ἐξέτασις*, Κάρολος ὁ Ε'. ὁ ὑπερήφανος ἐκεῖνος δεσπότης δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ μικράν τινα ταραχήν· καὶ ἐννοῶν ὅτι ἡ συνδιάλεξις θὰ ἦτο σοβαρωτέρα, ἢ ὅσον ἤλπιζεν, ἔνευσε τοῖς εὐγενέσιν ἀκολούθοις αὐτοῦ ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Ὅτε δὲ ἔμεινε μόνος μετὰ τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα καὶ τοῦ νεαροῦ δὲ Βάργας, Κάρολος ὁ Ε'. ἀναλαβὼν τὸν συνήθη αὐτοῦ αὐστηρὸν καὶ δεσποτικὸν τόνον, εἶπε τῷ φραγκισκάνῳ.

— Γνωρίζεις, πάτερ μου, ὅτι ἀπαιτεῖται μεγίστη γενναιότης, ἵνα τολμήσῃ τις νὰ παραπονεθῇ ἀναφανδὸν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως;

— Οὐχί, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος· δὲν ἀπαιτεῖται εἰμὴ μεγίστη ἀγάπη πρὸς τὴν δικαιοσύνην.

— Ἡ ἀγάπη αὕτη ἐπικίνδυνός ἐστιν ἐν τῇ παρούσῃ ἐποχῇ.

— Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο, Μεγαλειότατε, ἔρχομαι μέχρι τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου νὰ ζητήσω αὐτὴν μὴ εὑρίσκων αὐτὴν ἀλλαχοῦ.

— Ἴδωμεν λοιπὸν περὶ τίνος πρόκειται; Ὁμίλει ἀφόβως· πρὸ πάντων ἐπιθυμῶ, θέλω νὰ ἐκτελῶ δικαιοσύνην. Κατὰ τί σὲ ἀδικοῦσιν;

— Ἐμὲ οὐδόλως ἀδικοῦσι, Μεγαλειότατε· ἀλλ' ἔχετε ἕνα πιστὸν θεράποντα, ὅστις ὠνομάζετο Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος . . .

— Διοικητὴς τῆς Σηβίλλης, νομίζω, διέκοψε ζωηρῶς ὁ βασιλεύς.

— Οὗτος αὐτός, Μεγαλειότατε· ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης οἰκίᾳ βουλήσει εἶχεν ἀπονείμει αὐτῷ τὸν ἔντιμον τοῦτον τίτλον· οὗτινος οὐδεὶς τῶν θνητῶν ὑπῆρξέ ποτε ἀξιώτερος. Ἀλλ' ὁ ἱεροεξεταστὴς Πέτρος

Ἄρβουες εἶχε ν' ἀνταμείψῃ ἓν ἐκ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ. Ἔρριψε λοιπὸν τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον εἰς τὰς εἱρκτὰς, καὶ ἀντ' αὐτοῦ διώρισεν ἄνθρωπον ποταπωτάτης οἰκογενείας, ἄνθρωπον ἀξιοκαταφρόνητον, πωληθέντα εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς φαντασιοπληξίας.

— Πραγματικῶς... ἐνθυμοῦμαι, εἶπεν ὁ βασιλεὺς; σκεφθεὶς ἐπ' ὀλίγον· ἐγὼ αὐτὸς ὑπέγραψα τὸν διορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις μοὶ συνεστήθη ὑπὸ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης; Μοὶ ἐβεβαίουν ὅτι εἶχε προσφέρει ἀριδήλους ὑπηρεσίας εἰς τὴν θρησκείαν. Ἀλλὰ γνωρίζεις, πάτερ μου, ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι σοβαρώτατον; Ὁ πρώην διοικητὴς τῆς Σηβίλλης εἶναι, καθὼς φαίνεται, ἔνοχος αἱρέσεως. Πολυάριθμοι μάρτυρες κατέθεσαν ἐναντίον αὐτοῦ. Ἀπεδείχθη λουθηρανίζων, καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐμποδίσω τὴν δίκην, ἥτις ἐκινήθη ὑπὸ τοῦ ἱεροδικείου. Ὕψιστε Θεέ! Δὲν ἠδυνήθην νὰ σώσω τὸν πτωχόν μου Βενεδικτῖνον Βιρουὲς, οὗτινος αἱ διδαχαὶ προὐξένουν τὰς τερπνοτέρας στιγμὰς τῆς ζωῆς μου (117).

— Μάρτυρες, Μεγαλειότατε! ἐπέφερεν ὁ ἀπόστολος ἐν πικρίᾳ. Ἀγνοεῖ ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης ὅτι τὸ ὀλέθριον δικαίωμα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὅπερ συγχωρεῖ αὐτῇ, ἵνα μηδέποτε ὀνομάζῃ τοὺς μάρτυρας, γίνεται αἴτιον πολλῶν καταχρήσεων, καὶ ὅτι ἀρκεῖ ὥστε ἄνθρωπός τις νὰ ἦναι ἐχθρός τινος ἵνα εἰς κίνδυνον τὴν αὐτοῦ ζωὴν φέρῃ καὶ νὰ σύρῃ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως;

— Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος εἶχεν ἐχθρούς; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

—Οὐδένα, Μεγαλειότατε· ἀλλ' ἐξ ἐναντίας παρ' ὅλων ἠγαπᾶτο ἐκτὸς τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ὅστις ἴσως ἔχει αἰτίαν νὰ τὸν κατηγορήσῃ.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ βασιλεὺς σοβαρῶς, λησμονεῖς ὁποῖον βαθὺ σέβας χρεωστοῦμεν πρὸς τοὺς ἱεροεξεταστὰς καὶ πρὸς πάντας τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ ἱεροδικείου τοῦ συσταθέντος ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου προπάτορός μου καὶ τῆς ἁγίας προμήτορός μου Ἰσαβέλλης τῆς Καθολικῆς;

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ μοναχὸς, δὲν λησμονῶ τὸ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου σέβας, ὧν καὶ ἐγὼ αὐτὸς λειτουργὸς αὐτοῦ· ἐπιδοκιμάζω καὶ σέβομαι πᾶν ὅτι τείνει εἰς τὴν διάδοσιν καὶ στερέωσιν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ θρησκείας· ἀλλὰ διαμαρτύρομαι κατὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς ὑποκρισίας τῶν ἀναξίων ἱερέων, οἵτινες ἱερόσυλοι γινόμενοι βεβηλοῦσι τὴν ἁγίαν ταύτην διδασκαλίαν ἀποκαθιστῶντες

(117) Ὁ σοφὸς οὗτος Βενεδικτῖνος ὑποπτευθεὶς ὡς αἱρετικὸς συνελήφθη ὑπὸ τοῦ ἱεροδικείου καὶ ἐτέθη ἐν ταῖς εἱρκταῖς. Μὴ ἀμφιβάλλων δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι ἐγένετο θῦμα ζηλοτυπίας μοναχῶν τινων δ ἔταξε νὰ ἀπολύσωσιν αὐτόν· ἀλλὰ ἓν εἰσηκούσθη. Ἐξώρισεν ἀκολούθως τὸν γενικὸν τοῦ κράτους ἱεροεξεταστὴν Ἀλφόνσον Μαρρίκον· καὶ ὅμως ὁ Βιρουὲς διέμεινεν ἐν ταῖς εἱρκταῖς ἐπὶ τέσσαρα ὁλόκληρα ἔτη· (Ἱστ. Ἱερᾶς Ἐξετάσεως Κεφ. Δ'. Μέρ. Δ'.)

αὐτὴν ὄργανον τῶν χαμερπῶν αὐτῶν παθῶν, καὶ πέπλον τῆς ἀδικίας, τῆς αἰσχρότητος αὐτῶν καὶ παρανομίας.

— Πάτερ μου, ἐπέφερεν ὁ βασιλεὺς θαυμάζων τὴν γενναιότητα τοῦ ἀποστόλου, ποίαν ἀπόδειξιν ἔχεις τῆς ἔχθρας τοῦ Πέτρου Ἄρβουες κατὰ τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ἀδίκων κατ' αὐτοῦ καταδιωγμῶν;

— Μεγαλειότατε, εἰσὶ πράγματα ἀνήκοντα τῇ ἐξομολογήσει καὶ μοὶ ἐνεπιστεύθησαν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς μετανοίας. Δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται, καὶ δὲν θὰ κοινολογήσω τὰ πράγματα ταῦτα· ἀλλ' ὅταν ἡ ζωὴ καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου κινδυνεύωσι, πρέπει, χωρὶς νὰ παραλείψῃ τὸ καθῆκον αὐτοῦ, νὰ εἴπῃ τις ὅ,τι εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκαλύψῃ, ἵνα σώσῃ αὐτόν. Ἐπιβεβαιῶ, ὁρκίζομαι ἐνταῦθα ἐνώπιον τῆς Υ. Μεγαλειότητος ὅτι ὁ ἱεροεξεταστὴς τῆς Σηβίλλης ἐνήργησε κατὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζου ὑπὸ καθαρᾶς ἐκδικήσεως προσωπικῆς, ὅτι ψευδῶς κατηγόρησεν αὐτὸν ὡς αἱρετικὸν, καί . . .

— Καὶ ἡ ἀπόδειξις τούτου; διέκοψε Κάρολος ὁ Ε'. Ἡ αἵρεσίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς τοῦ κράτους πληγή! Αἱ διδασκαλίαι τοῦ Λουθήρου παντα χοῦ εἰσέδυσαν. Καὶ ὁ ἄφρων οὗτος μοναχὸς, ὅστις νομίζει ἑαυτὸν ἱκανώτερον τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἁγιώτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Πάπα ἐνέσπειρεν καθ' ἅπασαν τὴν καθολικὴν Εὐρώπην μεγίστους δαυλοὺς διχονοίας. Ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐστιν ἀποτρόπαιος καὶ λυμαντικὴ, καὶ δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐπιδοκιμάσω τόσον τὸν ζῆλον, ὃν καταβάλλουσιν οἱ ἱεροεξεταστοὶ τοῦ κράτους μου κατὰ τῶν ἀφρόνων οἵτινες τόσον εὐκόλως ἀποπλανῶνται. Τοιοῦτοι εἰσιν οἱ ἄνθρωποι! πᾶς νεωτερισμὸς θέλγει αὐτούς. Μία λέξις εὔρθογγος καὶ ἀντηχοῦσα ἐπαναστατεῖ αὐτούς. Ἀνεξαρτησία! θρησκευτικὴ ἐλευθερία! εἰσὶ λέξεις κεναὶ, συγκινοῦσαι καὶ ποιοῦσαι αὐτοὺς μισεῖν τὸν ἐκκλησιαστικὸν ζυγόν. Ἀποπλανῶνται ὡς παιδία εὐχαριστούμενοι ν' ἀποφύγωσι τὴν ἐξουσίαν τῶν διοικούντων αὐτούς, καὶ δὲν θέλουσι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἡ εὐτυχία ἔγκειται ἐν τῇ ὑπακοῇ· ὅτι ἡ ἀσφάλεια, ἡ εὐδαιμονία τῶν κρατῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἑτέραν ἐγγύησιν ἢ τὴν ὁμόθυμον συμφωνίαν τῶν διοικούντων τε καὶ διοικουμένων. Ἀλλ' οὐχί· θέλουσι ν' ἀποτεινάξωσι τὴν νόμιμον τῆς Ἐκκλησίας ἰσχύν· συζητοῦσι περὶ πραγμάτων, ἅπερ τυφλῶς χρεωστοῦσι νὰ λατρεύωσιν. Ἠρνήθησαν τὴν ἰσχὺν τοῦ Πάπα, καὶ τίς οἶδεν ἐὰν μὴ φθάσωσιν εἰς τὸ ν' ἀρνηθῶσι καὶ τὴν τοῦ βασιλέως; Πίστευσόν μοι, πάτερ μου· μὴ ὑπερασπίζησαι τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Λουθήρου, οὓς ἀποστρέφομαι.

— Μεγαλειότατε! εἶπεν ὁ ἀπόστολος λαμβάνων τὸν Ἐστεβὰν τῆς χειρὸς καὶ παρουσιάζων αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. Ὁ νέος οὗτος ὀνομάζεται Ἐστεβὰν δὲ Βάργας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ διωρίσθη μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς Καστίλλης ὑπὸ Φιλλίππου τοῦ Β'. Ὑπῆρξε πάντοτε εὐσεβὴς χρι-

στιανὸς, καὶ ἔνθερμος ὑπερασπιστὴς τῆς μοναρχίας. Ὁ Ἐστεβαν ἠκολούθησε τὸ παράδειγμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Καὶ ὅμως ὁ ἱεροεξεταστὴς Ἀρβουες, μὴ δυνάμενος νὰ καταδιώξῃ αὐτὸν δικαστικῶς, ἠθέλησε ν' ἀποπειραθῇ κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

— Τί λέγεις, πάτερ μου! ἐπέφερε σοβαρῶς ὁ βασιλεύς.

— Ἔχω αὐθεντικὴν ἀπόδειξιν τῶν λόγων μου καὶ δύναμαι νὰ δώσω αὐτὴν τῇ Ὑμ. Μεγαλειότητι.

— Σιώπα, πάτερ μου! ἐψιθύρισεν ὁ βασιλεύς. Εἶπες ἀρκετὰ ἵνα τὸ ἤμισυ τῆς Ἱσπανίας στείλωσιν εἰς τὸν Ἅδην.

— Ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης εἶναι ἐχέμυθος· εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

— Ὕψιστε Θεέ! πάτερ μου, δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν ἐπὶ τῆς ἐχεμυθίας ὑμῶν, ὡς καὶ ὑμεῖς δύνασθε νὰ βασισθῆτε ἐπὶ τῆς Ἡμετέρας; Τὸ ὄνομά σου παρακαλοῦμεν, ἐπειδὴ ἀγνοοῦμεν εἰσέτι πρὸς ποῖον ἀποτεινόμεθα.

— Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ἀπεκρίθη ἁπλῶς ὁ ἀπόστολος.

Ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ βασιλεὺς κατελήφθη ὑπὸ σεβασμοῦ ἀκουσίου, καὶ ἤρξατο θεωρῶν τὸν ἀπόστολον μετὰ θαυμασμοῦ.

— Δὲν ἐκπλήττομαι ἤδη ἐκ τῆς γενναιότητός σου, πάτερ μου· καὶ μετὰ θλίψεως βλέπω τὰς καταχρήσεις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐπειδὴ δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται πλέον ν' ἀμφιβάλλω

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐχρεώστει νὰ προσθέσῃ «καὶ ἐνώπιόν σου δύναμαι νὰ ὁμιλῶ ἀφόβως.» Πράγματι ὅμως ἦν βέβαιος ὅτι οὐδὲν εἶχεν ἤδη νὰ φοβηθῇ· διὸ καὶ προσέθηκεν.

— Πάτερ μου, εἰλικρινῶς λυπούμεθα διὰ τὰς καταχρήσεις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ μεγάλως ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἠδυνάμεθα νὰ καταστείλωμεν αὐτὰς, ἀλλὰ σκέφθητι ὅτι τὸ φοβερὸν τοῦτο τάγμα, συσταθὲν ἐπὶ σκοπῷ ὠφελίμῳ καὶ εὐσεβεῖ, εἶναι τὴν σήμερον ἰσχυρότερον καὶ αὐτῆς τῆς Ῥώμης, καὶ μηδὲ ὁ Πάπας τολμᾷ νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ κατ' αὐτοῦ (118).

— Ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὁ Ε'. ἐτόλμησε ν' ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τοῦ Πάπα, εἶπεν ὁ ἀπόστολος καὶ θὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐπειδὴ πρόκειται περὶ δικαιοσύνης, περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος.

Κάρολος ὁ Ε'. ἐθεώρησε τὸν μοναχὸν εὐμενῶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ.

— Ἴδωμεν, πάτερ μου, πῶς θὰ σοὶ ἀποδείξωμεν τ ὴν ἐπιθυμίαν ἣν ἔχομεν νὰ σ' εὐχαριστήσωμεν; Προσπαθήσωμεν πρὸ πάντων νὰ συμβιβάσωμεν τὴν δικαιοσύνην μετὰ τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους.

(118) Κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἦν οὐ μόνον βασιλεὺς βασιλέων, ἀλλὰ καὶ ὁ τρόμος αὐτῶν τῶν Ποντιφήκων!

Ἐμποδίσωμεν τὰς καταχρήσεις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· Ἀλλὰ μὴ προσβάλλωμεν αὐτήν. Εἶναι ὄφις στρεφόμενος ὅπως δήξῃ ἅμα ἐγγίσωσιν αὐτὸν, καὶ αἱ πληγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν θανατηφόροι.

— Ὁ λέων δὲν φοβεῖται τὸ δῆγμα τοῦ ὄφεως, καὶ ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης εἶναι βασιλεὺς ἵνα διατάττῃ. Διὰ μόνης τῆς ἐνεργείας τῆς θελήσεως αὐτῆς θὰ ἐπιβάλῃ τὰς διαταγὰς αὐτῆς εἰς τοὺς αὐθάδεις τούτους βεβηλωτὰς νόμου πλήρους ἀγάπης, ὧν αἱ ἀνήκουστοι ὠμότητες κατερήμωσαν καὶ ἐπτώχευσαν τὴν Ἱσπανίαν. Τί ἔπραξαν αἱ μαυρούσιαι ἐκεῖναι οἰκογένειαι αἱ τοσοῦτον ἐμπαθῶς καταδιωχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἱεροεξεταστοῦ Ἀδριανοῦ, ὥστε ἐγκατέλιπον τὴν χώραν κατὰ μυριάδας φέρουσαι ὑπὸ οὐρανὸν ξένον τὰ πλούτη καὶ τὴν βιομηχανίαν αὐτῶν, τὴν πηγὴν τῆς εὐδαιμονίας τοῦ βασιλείου;

— Οἱ Μαῦροι εἶχον ἐπαναστατήσει, εἶπεν ὁ βασιλεύς.

— Οἱ Μαῦροι ἐμιμήθησαν τὰς καμήλους τῆς ἐρήμου, αἵτινες ῥίπτουσι κατὰ γῆς τὸ φορτεῖον αὐτῶν, ὅταν ἦναι βαρὺ, εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

— Ὁ Ἀδριανὸς Φλωρένσιος ἦν ἀνὴρ εἰρηνικοῦ χαρακτῆρος.

— Ὁ Ἀδριανὸς Φλορένσιος ἦν ἀδύνατος, Μεγαλειότατε· παρέβλεπε τὸ κακὸν καὶ ἠπάτα τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα περὶ τῆς ἀληθοῦς διαγωγῆς τῶν ἱεροεξεταστῶν.

— Μοναχὲ! εἶσαι πολὺ τολμηρὸς ὁμιλῶν οὕτως! ἀνέκραξεν ὁ βασιλεὺς· οὔτινος ἡ ἀδάμαστος ὑπερηφάνεια δὲν ὑπέφερεν ὥστε νὰ νομίζωσιν αὐτὸν ἱκανὸν νὰ σφάλλῃ ἢ νὰ ἐξαπατᾶται ὑπ' ἄλλων.

— Λέγω τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα, καὶ ἡ ἀλήθεια ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀκούηται. Οἱ ἱεροεξεταστὲς τῆς Ἱσπανίας δὲν εἶναι ἱερεῖς, ἀλλὰ δήμιοι. Καταπιέζουσι τὸν λαὸν, καὶ ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ ὑπερασπιστὴς τοῦ λαοῦ Μεγαλειότατε, ἄνθρωπός τις ψευδῶς κατηγορήθη καὶ ἀδίκως ἐβασανίσθη, καὶ τὸ ἔγκλημα τοῦτο διέπραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς τῆς Σεβίλλης· εἰς αὐτὸν λοιπὸν ἀπόκειται νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτό. Ἂς διατάξῃ ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης τῷ Πέτρῳ Ἀρβουες νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον.

— Δὲν δύναμαι νὰ πράξω τοῦτο· εἶπεν ὁ βασιλεὺς σκεπτόμενος.

— Ὤ! Μεγαλεότατε! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, μήπως λοιπὸν εἰς μάτην ἐχαιρέτησε διὰ τοσούτων ἀνευφημιῶν τὸ ὡραῖον βασίλειον τῆς Ἱσπανίας τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν ὑμῶν; Εἰς μάτην λοιπὸν ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης ὑπεσχέθη εἰς τὰς βουλὰς τὴν καταστολὴν τῶν διωγμῶν καὶ τῶν μαρτυρίων καὶ τὴν κατάσβεσιν τῶν πυρῶν; Οὐχὶ, Μεγαλειότατε, δὲν θὰ θελήσῃ ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης νὰ φανῇ ἐλλειπὴς εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῆς βασιλείας Αὐτῆς· καὶ δικαιωματικῶς ἤλπισα ἐπ' Αὐτήν. Ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος εἶναι ἀθῶος καὶ ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης θὰ προστατεύσῃ αὐτὸν καὶ θὰ σώσῃ τὴν

ζωὴν ἑνὸς τῶν ἀνωτέρων θεραπόντων τῆς μοναρχίας Αὐτῆς. Μία λέξις τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος ἀρκεῖ ἂς εὐαρεστηθῇ νὰ εἴπῃ τὴν λέξιν ταύτην, καὶ τὸ ὄνομα Αὐτῆς ἔσεται εὐλογημένον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἱσπανίαν. Διότι ἡ δικαιοσύνη τῶν βασιλέων εἶναι ἡ σωτηρία τῆς εὐτυχίας τῶν λαῶν αὐτοῦ.

— Ὁ νεανίας οὗτος εἶναι συγγενὴς τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζου; ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς δεικνύων τὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας.

— Ἔμελλον νὰ γίνω υἱός του, ἀπεκρίθη ὁ Ἐσεβὰν μετριοφρόνως.

— Ἔχει λοιπὸν θυγατέρα ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος;

— Ἕνα ἄγγελον, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα. Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ εἶναι ἡ ὡραιοτάτη καὶ σωφρονεστάτη πασῶν τῶν Ἱσπανίδων. Ἐννοεῖτε ἤδη, Μεγαλειότατε, διὰ τί ὁ διοικητὴς τῆς Σηβίλλης κατηγορεῖται ὡς αἱρετικός.

Κάρολος ὁ Ε'. ἔδηξε τὰ χείλη αὐτοῦ. Δὲν ἦν ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἤκουσε παρομοίας κατηγορίας κατὰ τῶν ἱεροεξεταστῶν τοῦ βασιλείου αὐτοῦ. Πλησιάσας δὲ ζωηρῶς πρός τινα τράπεζαν φέρουσαν πάντα τὰ πρὸς γραφὴν χρειώδη, «ἔστωσαν ταῦτα μεταξὺ ἡμῶν, εἶπεν· θέλεις ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ ὡς γραμματεύς; ἠρώτησε τῷ Ἐστεβάν.

— Εἰμὶ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος.

— Γράψον, εἶπεν ὁ βασιλεὺς καὶ ὑπηγόρευσεν ὡς ἕπεται.

« Ἐξοχώτατε, ὁ δὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος, τὴν ὥραν ταύτην ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου, ὑπῆρξε πάντοτε ἡμέτερος πιστὸς ὑπηρέτης, καὶ ἀεὶποτε ἐθεωρήσαμεν αὐτὸν καλὸν καὶ ἔνθερμον καθολικόν. Ἡ κατ' αὐτοῦ κατηγορία τῆς αἱρέσεως φαίνεται ἡμῖν ὑπερβολικὴ, καὶ ἴσως ἐγένετο ὑπ' ἐχθροῦ τινος ἐπιθυμοῦντος τὸν θάνατον αὐτοῦ. Τολμῶμεν ὅθεν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης θὰ προσπαθήσῃ ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ν' ἀποδώσῃ δικαιοσύνην τῷ ἡμετέρῳ πιστῷ θεράποντι. Ἐλπίζομεν ἐπίσης ὅτι ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης θὰ εὐαρεστηθῇ νὰ διεκπεραιώσῃ τὴν δίκην αὐτοῦ ὅ,τι τάχιστα συνῳδὰ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ χριστιανικῇ φιλανθρωπίᾳ.

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ παλατίῳ τῆς Μαδρίτης 20 Μαΐου 1534.

ΚΑΡΟΛΟΣ. (119)»

Σφραγίσας δὲ τὴν ἐπιστολὴν ὁ βασιλεὺς, ἐνεχείρησεν αὐτὴν τῷ ἀποστόλῳ.

— Ἐχάρημεν, εἶπεν αὐτῷ, ἰδόντες ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἀπόστολον τῆς Ἀνδαλουσίας. Καὶ ὑμεῖς, νεανίσ, ὅταν γίνητε γαμβρὸς τοῦ

(119) Κάρολος ὁ Ε'. πολλὰς τοιαύτας ἐπιστολὰς ἔγραψεν, ἀλλ' ἐθεωροῦντο παρὰ τῶν ἱεροεξεταστῶν ὡς μὴ ὑπάρχουσαι· διότι αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ πολλὰς τούτων ἀνῄρει ἀκολούθως δι' ἄλλης ἐπιστολῆς ἐπισήμου.

Ἐμμανουὴλ Ἀργόζου, ἐπανέλθετε εἰς τὴν αὐλὴν ἡμῶν. Θὰ σοὶ δώσωμεν θέσιν ἀξίαν τοῦ ὀνόματος, ὅπερ φέρετε.

— Εὐγνωμονῶ τῇ Ὑμ. Μεγαλειότητι, ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς Βάργας. Ἡ καρδία μου, ὁ βραχίων μου καὶ ἡ ζωή μου εἰσὶν εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῆς, Μεγαλειότατε.

Ὁ βατιλεὺς εὐχαριστήσας τῷ Ἐστεβὰν διὰ χαρίεντος μειδιάματος εἰσῆλθεν εἰς τὰ οἰκήματα αὐτοῦ· ὁ δὲ νεανίας καὶ ὁ ἀπόστολος τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγκατέλιπον τὴν Μαδρίτην καὶ ἔφθασαν μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας εἰς Σηβίλλην.

ΛΔ'.

Ῥοδρίγος δὲ Βαλέρος.

Ἡ πρώτη φροντὶς τοῦ Ἐστεβὰν ἦν νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς Δολόρας. Ὁ Ἰοσὶς εἶχε συστήσει αὐτῷ νὰ μὴ ὑπάγῃ ποτὲ χωρὶς αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ ἱεροδικείου, διευθύνθη εἰς τὸ Καπηλεῖον τοῦ Κόκου ἐλπίζων ὅτι ἠδύνατο νὰ μάθῃ τι παρ' αὐτοῦ ἢ παρὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ περί τε τῆς μνηστῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Εὗρε δὲ τὴν Σάπαν μόνην ἑτοιμάζουσαν τὸ δεῖπνον, καὶ ἐκάθισεν ἐπί τινος ἐδωλίου μὴ ἐλθόντων εἰσέτι τῶν θαμώνων.

— Τί ἀγαπᾶτε; ἠρώτησεν αὐτῷ ἡ Σάπα διὰ φωνῆς γλυκείας.

— Μίαν κύμβην *σοκολάτας*· ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν ἀφαιρῶν τὸν πῖλόν αὐτοῦ.

— Τί ὡραῖος νέος! διενοήθη ἡ Σάπα προθύμως ὑπηρετοῦσα αὐτόν.

— Κάθισον πλησίον μου, Σάπα· ἔχω τὴν ἀνάγκην σου σήμερον.

— Πῶς εἶναι δυνατὸν τοῦτο; καὶ τί δύναμαι νὰ πράξω ὑπὲρ ὑμῶν;

— Γνωρίζεις τὴν δεσποινίδα Δολόραν τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ;

Ἡ Σάπα ἔστη ἐκπεπληγμένη θεωροῦσα τὸν Ἐστεβὰν καὶ ἀπεκρίθη.

— Ἀγνοῶ τί θέλετε νὰ εἴπητε, κύριε, καὶ περὶ τίνος μοὶ ὁμιλεῖτε.

— Μὴ φοβεῖσαι, Σάπα· μὲ στέλλει ὁ ἀπόστολος ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ ἂν ἡ Δολόρα εὑρίσκηται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας... Ἀλλὰ ὠχριᾷς βλέπω...

— Ὦ! Θεέ μου! ἡ χύτρα χύνεται· ἀνέκραξεν ἡ Σάπα ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως καὶ ἐγερθεῖσα αἰφνιδίως ἔτρεξε πρὸς τὸ μαγειρεῖον.

Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν εἰσήρχετο ἐν τῷ καπηλείῳ ὁ Κόκος. Ἅμα δὲ εἶδε καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Ἐστεβὰν, ἔκφρασις μελαγχολικὴ καὶ θλιβερὰ διεχύθη ἐπὶ τῆς εὐμεταβλήτου αὐτοῦ φυσιογνωμίας.

— Τέλος πάντων, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, σὺ, κύριε Κόκο, θὰ μοὶ ἀ-

ποκριθῆς. Κάθισον πλησίον μου καὶ εἰπέ μοι τί συνέβη ἀφοῦ ἀνεχώρησα.

Ἡ Σάπα περιεργεία φερομένη ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μαγειρείου. Ὁ *ἀλγουαζίλ* πλησιάσας πρὸς τὸν Ἐσεβὰν ἔζη ὄρθιος τεθορυβημένος.

Ἀλλ' ὁμίλει πρὸς Θεοῦ! μήπως ἡ μνηστή μου ἀσθενῆ;

— Κύριέ μου, εἶπεν ὁ Κόκος ἀμηχανῶν, δὲν τολμῶ τῇ ἀληθείᾳ...

— Τί τρέχει λοιπόν, Θεέ μου! ἠρώτησεν ὁ νεανίας ζωηρῶς.

Ὁ *ἀλγουαζίλ* ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ οὐδὲν ἀπεκρίθη. Ὁ δὲ Ἐσεβὰν ἀπηλπισμένος δραμὼν πρὸς τὴν Σάπαν ἔσφιγξε τὰς χεῖρας της.

— Εἰπέ μοι σὺ, Σάπα, τί ἔγινεν ἡ Δολόρα; ζῇ ἢ ἀπέθανεν;

— Δύνασαι νὰ ὁμιλήσῃς εἶπεν αὐτῇ ὁ Κόκος, εἶναι ὁ μνηστήρ της.

— Κύριέ μου, εἶπεν ἡ νεᾶνις ἔντρομος, μὴ λυπεῖσθε...

— Ἀλλὰ τί συμβαίνει τέλος πάντων; εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν ἐναγωνίως.

— Κύριέ μου... ἡ μνηστή σας... εὑρίσκεται...

— Τελείωσον λοιπὸν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! ποῦ εὑρίσκεται;

— Εἰς τὸ ἱεροδικεῖον, εἶπεν ἡ Σάπα χαμηλῇ τῇ φωνῇ καὶ τρεμούσῃ.

— Ὦ! ἀνέκραξεν ὁ Ἐστεβὰν τυπτόμενος τὸ μέτωπον. Εἰς δομινικανός...

— Κύριε, ὑπέλαβεν ὁ Κόκος ὁ δὸν Ἰοσὴς εἶναι ἀθῷος εἰς τοῦτο.

— Εἶδες λοιπὸν τὴν μνηστήν μου; σὺ εἶσαι πάντοτε εἰς τὰς εἱρκτάς.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος χαμηλοφώνως ἀλλ' ὁ δὸν Ἰοσὴς ἐπισκέπτεται αὐτὴν συχνά, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ζητεῖ τρόπον νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ.

Μειδίαμα πικρὸν καὶ σαρκαστικὸν ἡμιηνέῳξε τὰ χείλη τοῦ Ἐστεβὰν. Τρομερὰ ὑποψία ἀνέβη ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. Ἐγίνωσκε τὴν *βαθεῖαν ἠθικὴν* τῶν μοναχῶν, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου τῆς Δολόρας θὰ ἦτον ἴσως αὐτῷ ἧττον θλιβερὰ ἢ ὁ φόβος ὃν συνέλαβεν. Καταβληθεὶς δὲ ἐκ τῆς ταραχῆς ἐκάθισεν, καὶ θέσας τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐστήριζε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν δύω αὐτοῦ χειρῶν. Ἀλλ' εἰς τὸν θόρυβον δύω φωνῶν ὑψηλῶν ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶδε τὸν δὸν Ῥοδρίγον καὶ τὸν δὸν Ξίμενες εἰσερχομένους ἐν τῷ καπηλείῳ.

— Ὑμεῖς ἐνταῦθα, Ἐστεβάν! εἶπεν ὁ πρῶτος ἐκτείνων τὴν χεῖρα.

— Ἐγὼ αὐτὸς, δὸν Ῥοδρίγε, εἶπεν ὁ νεανίας προσφέρων τὴν χεῖρα.

— Ἔχω ἕνα αἰῶνα νὰ ἴδω ὑμᾶς, ἐπέφερεν ὁ δὸν Ῥοδρίγος καὶ συνέστησεν αὐτῷ κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὸν δὸν Ξίμενες. Τί ἔχετε, προσέθηκε! φαίνεται ὅτι πάσχετε,

— Οὐδέν, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, μὲ ὕφος διαψεῦδον τοὺς λόγους του.

— Μὲ ἀπατᾶτε, καὶ γνωρίζετε ὅτι δύνασθε νὰ ἐμπιστεύησθε εἰς ἐμέ.

— Μάλιστα, καὶ γνωρίζω ἐπίσης ὅτι εἶσθε ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἀλλ' ὁ νέος οὗτος κύριος;...

— Ὁ νέος οὗτος κύριος εἶναι ἱππότης χρηστὸς ἔχων ψυχὴν ἀνεξάρτητον. Καὶ πῶς ἄλλως θὰ παρουσίαζον ὑμῖν αὐτὸν ὡς φίλον μου; ὁμιλήσατε, διὰ τί εἶσθε τόσον τεθλιμμένος; εἴμεθα ἀμφότεροι ἕτοιμοι νὰ συνενωθῶμεν μεθ' ὑμῶν.

— Ὦ! δὸν Ῥοδρίγε! ἀνέκραξεν, ὁ Ἐστεβὰν, ζῶμεν ἐν αἰῶνι ἀποτροπαίῳ, ἡ δικαιοσύνη ἐξωρίσθη ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς!

— Διότι ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν μοναχῶν, εἶπεν ὁ Βαλέρος.

— Θὰ ἐπιστεύετε, Κύριοι, ὅτι μὴ εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς καθείρξεως τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης ὁ Πέτρος Ἄρβουες συνέλαβε καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τὴν εὐγενεστάτην πασῶν τῶν Ἱσπανίδων; εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

— Τὴν θυγατέρα αὐτοῦ! ἀνέκραξεν ὁ δὸν Ξίμενες δὲ Χερρέρα.

— Ὦ! εἶπεν ὁ Βαλέρος ζωηρῶς, καλῶς εἶχον ὑμῖν εἰπεῖ, δὸν Ξίμενες, ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη δὲν θὰ παρήρχετο ἄνευ καταμηνύσεως ἤ τινος χείρονος.

— Γνωρίζετε λοιπὸν τί συνέβη; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν ἀνυπομόνως.

— Ἡσυχάσατε, εἶπεν ὁ Βαλέρος, θὰ εἴπω ὑμῖν ὅ,τι περὶ τούτου γνωρίζω.

Καὶ διηγήθη αὐτῷ πᾶν ὅ,τ. εἶχε συμβῇ ἐν τῇ συναναστροφῇ τοῦ κόμητος δὲ Μοντεζὰρ ἐκτὸς τῆς προδοσίας. Ὁ Ἐστεβὰν ἤκουσε τὰ πάντα θαυμάζων τὴν Δολόραν, ἀλλ' οἱ φόβοι αὐτοῦ ηὔξησαν. Ἐδυσπίστει πρὸς τὸν Ἰοσὴν καὶ ἐγγώριζε τὸν Πέτρον Ἄρβουες.

— Γνωρίζετε, Κύριοι, εἶπεν ἐπὶ τέλους, ὅτι δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ τις διὰ τὴν ὑπόκωφον ζύμην τῆς ἐπαναστάσεως τῆς κρυπτομένης ὑπὸ τὴν φαινομένην παθητικὴν ὑποταγὴν τῶν Ἱσπανῶν;

— Οἱ Ἱσπανοὶ, εἶπεν ὁ Βελέρος δὲν εἶναι εἰσέτι εἰρὴ σῶμα ἄνευ κεφαλῆς. Ὑποφέρουσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι τὸν νοῦν τοῦ συνδυάσαι καὶ ὀργανίσαι τὰ μέσα τοῦ συντρίψαι τοὺς κατακρατοῦντας αὐτῶν δεσμούς. Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἴπῃ τις ὑποφέρω ἀλλὰ χρεωστεῖ νὰ τολμήσῃ νὰ καταστρέψῃ τὸ σκῆπτρον τοῦ δεσποτισμοῦ.

— Δὸν Ῥοδρίγε! εἶπεν ὁ Ἐστεβάν, δὲν ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ στρατιῶται ἐλλείπουσιν ἀπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ. Ὁ ἐξ ἀνδρῶν ἐλευθέρων στρατὸς ἡμῶν εἶναι πολὺ ἀνίσχυρος εἰσέτι καὶ δὲν δύναται ν' ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τῶν ἀναριθμήτων μοναχῶν καὶ μυστῶν.

— Ἐπαναλαμβάνω ἐγὼ ὅτι ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ εἶπεν ὁ Ῥοδρίγος σαρκαστικῶς.

— Ὦ! δὸν Ῥοδρίγε! δὲν εἶναι καιρὸς ν' ἀστειευόμεθα, ἡ μνηστή μου εὑρίσκεται ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἴσως κατεδικάσθη.

— Πολὺ θὰ κοπιάσητε διὰ νὰ σώσητε αὐτούς, δύστηνε Ἐσεβάν.

— Θὰ σώσω τὸν διοικητήν, ἐλπίζω· ἀλλὰ τὴν Δολόραν, Θεέ μου!

— Καὶ διὰ τίνος θαύματος, παρακαλῶ, ἐλπίζετε ν' ἀποσπάσητε ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ Πέτρου Ἄρβουες τὴν λείαν, ἧς ἤδη ἐδράξατο;

— Ὦ! ὑπάρχει ἐν Ἱσπανίᾳ ἐξουσία ὑπερτέρα τῆς τοῦ ἱεροδικείου.

— Καὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ποῦ θὰ εὕρητε;

— Ἐπὶ τοῦ θρόνου, δὸν Ῥοδρίγε, καὶ ὁ βασιλεύς ...

— Ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ πρῶτος *θεράπων* τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὑπέλαβεν ὁ γέρων πιστεύσατέ μοι καὶ ζητήσατε ἀλλαχοῦ στήριγμα.

— Καὶ ὅμως, εἶπεν ὁ δὸν Ξίμενες, μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ ἰσχὺς τοῦ βασιλέως εἶναι ἀνωτέρα τῆς τοῦ μοναχοῦ, καὶ ὅτι ...

— Γνωρίζετε, Κύριοι, διέκοψεν ὁ Ἐστεβὰν, ὅτι ἔρχομαι σήμερον ἀπὸ Μαδρίτης, καὶ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὁ Ε'. ηὐδόκησε νὰ μοὶ δώσῃ μίαν ἐπιστολὴν διὰ τὸν ἱεροεξεταστὴν τῆς Σεβίλλης;

— Καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ὑμῶν, ἐπέφερεν ὁ Βαλέρος περιφρονητικῶς, ὁ μέγας αὐτοκράτωρ, θὰ ἔστειλεν ἀναμφιβόλως ταχυδρόμον τινα κομίζοντα δευτέραν ἐπιστολὴν ἥτις θὰ φθάσῃ πρὸ τῆς ὑμετέρας, δὸν Ἐστεβάν.

— Ὦ! προδοσία! ἀνέκραξαν συγχρόνως οἱ νεαροὶ ἱππόται.

— Εἶναι δυνατὸν τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ ὑπερήφανος καὶ χρηστὸς Ἐστεβάν. Γνωρίζω ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι φιλάργυρος, ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὅτι εἶναι καὶ ἀπαταιών μέχρι τοσούτου.

— Πῶς γνωρίζετε τοῦτο, δὸν Ῥοδρίγε; ἠρώτησεν ὁ Ἀραγόνιος.

— Ἡ λευκή μου κόμη εἶδε πολλὰ πράγματα. Πιστεύσετέ μοι, Κύριοι, ὅσον διὰ βοήθειαν μὴ προσδοκᾶτε εἰμὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν, ἢ παρ' ἑτέρων ἴσων ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν τὸ σπάνιον τοῦτο δώρημα. Πρὸ πάντων δὲ μηδέποτε ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φιλίαν μοναχοῦ τινος ἢ ἐπὶ βασιλικὴν προστασίαν. Ὁ δίδων πίστιν αὐτοῖς συχνάκις καταπίπτει.

— Ἡ πεῖρα εἶναι πικρά, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν τεθλιμμένος.

— Ἰδοὺ διατὶ τὸ γῆρας εἶναι ἐπαχθές, ἀλλ' ἡ πεῖρα δὲν ἀποκαθιστᾷ ὅλους τοὺς γέροντας ἐγωϊστὰς καὶ σκληροὺς, ἀλλὰ σοφωτέρους ἐνίοτε ἢ καὶ γενναιοτέρους, διότι ἡ ἀληθὴς γενναιότης εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φρονήσεως.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ εἰσῆλθεν ἐν τῷ καπηλείῳ ὁ Ἰοσὴς καὶ βλέπων τοὺς τρεῖς κυρίους τούτους συνομιλοῦντας, ἠκροάσθη χωρὶς μηδὲν νὰ εἴπῃ, διότι ἐνδιεφέρετο νὰ γνωρίζῃ πᾶν ὅ,τι ἀφώρα τὸν Ἐστεβὰν ἢ τὴν Δολόραν. Ἐννοήσας δὲ κάλλιστα τὸ πνεῦμα τοῦ δὸν Ῥοδρίγου, ἀπετάνθη πρὸς τὸν *ἀλγουαζίλ*.

— Κόκο, εἶπεν αὐτῷ, παρατήρησον καλῶς τοὺς κυρίους ἐκείνους, οἵτινες συνωμιλοῦσι μετὰ τοῦ Ἐστεβὰν διὰ νὰ γνωρίζῃς αὐτούς.

— Τοὺς γνωρίζω, πανοσιώτατε, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος.

— Θὰ τοὺς ἐπιτηρεῖς πληροφορῶν μοι περὶ τῶν πράξεων αὐτῶν.

— Θὰ δίδω πληροφορίας καὶ εἰς τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν;

— Οὐχὶ, εἰς ἐμὲ, εἰς ἐμὲ μόνον, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς αὐστηρῶς.

— Καλὰ, εἰς ὑμᾶς μόνον· ἐντελέστατα ἐνόησα.

Οἱ τρεῖς κύριοι ἐξηκολούθουν συνδιαλεγόμενοι.

— Ἐλπίζετε πολὺ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης; ἔλεγεν ὁ δὸν Ξίμενες.

— Ἐὰν χρεωστῶ νὰ πιστεύσω εἰς τοὺς λόγους τοῦ δὸν Ῥοδρίγου, δὲν ὑπάρχει ἐλπίς· ἀλλ' ἀδιάφορον, θὰ προσπαθήσω. Εἶναι ἀνάγκη νὰ δοκιμάσω ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα, καὶ ἂν τοῦτο δὲν ἐπιτύχῃ ...

Ἀφιχθέντων δὲ πολλῶν βοεμῶν καὶ μοναχῶν διαφόρων, ὁ Ἐστεβὰν διακόψας τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ παρέσυρε τὸν Βαλέρον καὶ τὸν Ξίμενες εἰς τὴν ὁδόν.

— Ὑγειαίνοιτε, εἶπεν αὐτοῖς, ἀναγκάζομαι ν' ἀφήσω ὑμᾶς.

— Ποῦ θὰ ἐπανίδωμεν ὑμᾶς; ἠρώτησεν ὁ Βαλέρος.

— Μήπως γνωρίζω; ἐπέφερεν ὁ νεαρὸς κόμης.

— Ἀκούσατε, εἶπεν ὁ Ῥοδρίγος σοβαρῶς, ἀμφιβάλλω ἂν ἡ ἐπιστολὴ Καρόλου τοῦ Β'. χρησιμεύσῃ εἰς τίποτε. Ἐὰν ἀποτύχητε, ἔλθετε νὰ μ' εὕρητε εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Γουαδαλκιβήρου. Ἐκεῖ κάμνω τὸν περίπατόν μου πᾶσαν ἑσπέραν πρὸ τοῦ δείπνου ... ἴσως εὕρωμεν μέσον νὰ σώσωμεν τὸν διοικητὴν τῆς Σεβίλλης καὶ τὴν θυγατέρα του.

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβάν.

— Θὰ ἐξηγήσω ὑμῖν τοῦτο, ὅταν δὲν θὰ ἔχητε πλέον ἕτερον μέσον νὰ σώσητε, ὡς ἀγαπᾶτε, ὑγιαίνοιτε! ἐντὸς ὀλίγου.

Ὁ Ἐστεβὰν ἀνεχώρησε πλήρης θλίψεως καὶ φόβου· Ὁ Βαλέρος καὶ ὁ δὸν Ξίμενες εἰσῆλθον ἐν τῷ καπηλείῳ.

— Ἂς καθήσωμεν, εἶπεν ὁ πρῶτος· ἐνταῦθα ἔρχομαι καὶ ἀποκαρποῦμαι τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸ θάρρος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ κώδων παρακειμένης τινος ἐκκλησίας ἤχησε τὴν ἑσπερινὴν προσευχὴν, καὶ οἱ ἐν τῷ καπηλείῳ μοναχοὶ ἐγερθέντες ἀπήγγελλον τὸ *Ἄγγελος*, τῶν λοιπῶν ἐπιφωνούντων *Ἀμήν*. Μόνος ὁ Βαλέρος ἔμεινε σιωπηλὸς καὶ μηδὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐποίησεν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ὁ Ἰοσὴς εἶχε πλησιάσει πρὸς τὴν τράπεζαν τοῦ δὸν Ῥοδρίγου, καὶ μόλις προφερθέντος τοῦ τελευταίου *Ἀμήν*, ἱερωνυμίτης τις ἀποτανθεὶς πρὸς αὐτὸν εἶπεν·

— Εἶσαι λοιπὸν αἱρετικὸς καὶ δὲν προσευχήθης μεθ' ἡμῶν!

— Εἶναι καλὸν εἰς ὑμᾶς νὰ προσεύχησθε δημοσίᾳ καὶ νὰ γονυπετῆτε εἰς τοὺς ναοὺς, ἀπεκρίθη ὁ Βαλέρος σοβαρῶς. Ἔχετε τόσας ἀσχημοσύνας νὰ ἐξιλεώσητε, ὥστε χρεωστεῖτε νὰ διέλθητε τὴν ζωὴν ὑμῶν γονυπετοῦντες καὶ ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

— Τί λέγει ὁ ἐπαίτης οὗτος; ἠρώτησε μοναχός τις τοῦ Ἐλέους.

— Λέγω, ἀπήντησεν ὁ Βαλέρος, ὅτι ὑμεῖς ἐπληρώσατε περισσότερα πλέθρα γῆς διὰ τοῦ χρυσίου τῶν πιστῶν, παρ' ὅσους αἰχμαλώτους ἐξηγοράσατε.

Ὁ μοναχὸς ἠγέρθη, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐσπινθηροβόλουν ἐκ τῆς ὀργῆς· προὐχώρησε δὲ ἀπειλητικῶς πρὸς τὸν οὕτω τολμήσαντα ν' ἀψηφίσῃ αὐτόν. Οἱ βοεμοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐταπείνωσαν τὰς κεφαλὰς ἵνα κρύψωσι τὴν ἐκ τῆς ἔριδος ταύτης εὐχαρίστησιν αὐτῶν. Ὁ Ἰωσὴς παρετήρει τὸν Βαλέρον διὰ τοῦ βαθέος καὶ ἐναστικοῦ αὐτοῦ βλέμματος. Ὁ δὲ γέρων εὐγενὴς ἔσιη ἡσύχως βλέπων τὸν ἱερωνυμίτην.

— Τί ζητεῖς παρ' ἐμοῦ; ἠρώτησεν αὐτῷ.

— Νὰ σὲ διδάξω τὰ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ὑψίστου χρέη σου!

— Οἱ ἀληθεῖς τοῦ Ὑψίστου ἀντιπρόσωποί εἰσι γλυκεῖς, καλοὶ καὶ οἰκτοίρμονες πρὸς τοὺς δυστυχεῖς, προστατεύοντες ἀντὶ νὰ καταδιώκωσιν αὐτούς.

Ὁ μοναχὸς ὕψωσεν ὁρμητικῶς τὴν χεῖρα κατὰ τοῦ γέροντος, ἀλλ' ὁ Ἰωσὴς ἐρρίφθη ἐνώπιον αὐτοῦ λέγων διὰ ψυχροῦ ὕφους.

— Ἄφες αὐτὸν, αἰδεσιμώτατε· βλέπεις καλῶς ὅτι εἶναι ἄφρων.

— Ἄφρων ἢ μὴ, χρεωστεῖ νὰ προσεύχηται γονυπετὴς ἐνώπιον τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἀπεκρίθη ἀγρίως ὁ μοναχὸς τοῦ Ἐλέους.

— Ἀνεμοβόλως, ὑπέλαβεν ὁ Βαλέρος, νὰ λατρεύω, ὡς ὑμεῖς τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ ν' ἀτιμάζω διὰ τῶν πράξεων τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ. Οὕτω δὲν λατρεύετε ὑμεῖς τὸν Θεόν;

— Εἶναι αἱρετικὸς, ἀνέκραξεν ὁ ἱερωνυμίτης.

— Εἶναι ἄφρων, λέγω, ἐπανέλαβεν ὁ Ἰωσὴς ψυχρῶς.

— Οἱ ἄφρονες λέγουσιν ἐνίοτε λόγους φρονίμους, ἀπεκρίθη ὁ Βαλέρος παρατηρῶν τὸν Ἰωσὴν κατὰ πρόσωπον.

Οὗτος ἐθεώρησεν αὐτὸν δι' ὕφους οἱονεὶ σημαίνοντος, «κάλλιον νὰ θεωρηθῇς ὡς παράφρων ἢ ν' ἀναβῇς ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

— Εἶναι λουθηρανὸς ἐξηκολούθησεν ὁ καρμηλίτης.

— Αἰδεσιμώτατε, ὑπέλαβεν ὁ Κόκος, ὁ γέρων οὗτος εἶναι τρελλός.

Ἡ ἁγία ἡμῶν ἱερὰ ἐξέτασις οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ τὸν συλλάβῃ.

— Ὁ τρελλὸς οὗτος ὁμιλεῖ πολὺ καλὰ, εἶπε γραϊά τις βαρεμίς.

Ἐκφραστικὸς μυρμυρισμὸς διέτρεξε καθ' ὅλην τὴν ὁμήγυριν. Ἡ μεταξὺ τοῦ Βαλέρου καὶ τῶν μοναχῶν ἔρις ἀπέβη σοβαρά. Ὁ Ἱσπανικὸς λαὸς εἶχεν ἀρκετὰ παράπονα κατ' αὐτῶν, καὶ ἀντὶ οἱ εἰς τὸ καπηλεῖον φοιτῶντες νὰ πεισθῶσι περὶ τῆς παραφροσύνης τοῦ γέροντος, ἤρχισαν ἔτι μᾶλλον νὰ ὑπολήπτωνται αὐτόν. Ὅτε δὲ ὁ Βαλέρος ἐξήρχετο, ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἠκολούθουν αὐτόν.

— Δὸν Ξίμενις, εἶπεν οὗτος ἐν τῇ ὁδῷ, τὸ συμβὰν τῆς ἑσπέρας ταύτης ἔσεται ἡμῖν πρόξενον ὠφελείας, νομίζω, Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ἕτοιμοι ἤδη νὰ πράξωσιν ὅτι παρ' αὐτῶν ζητήσω.

ΛΕ'.

Ἡ μαρτυρία.

Αἱ συνεδριάσεις τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐγένοντο καθ' ἑκάστην, ὡς πλησιαζούσης τῆς στιγμῆς τοῦ *ἔργου πίστεως*. Νέαι δὲ καταδίκαι νύξανον τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων. Ἑκάστην πρωΐαν ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ ἀπόστολος ἤρχοντο εἰς τὸ ἀκροατήριον ἐλπίζοντες νὰ ἴδωσι τὸν διοικητήν. Οἱ κατηγορούμενοι ἦταν πολυάριθμοι καὶ ἐδικάζοντο κατὰ σειρὰν, ὥστε μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν παρουσιάσθη ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος. Ἡ συνεδρίασις ἦν πολυπληθὴς καὶ ἐπίσημος, διότι ἔμελλον νὰ δικασθῶσι κατηγορούμενοι ὑψηλῆς περιωπῆς. Εἰδοποιηθεὶς ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα παρὰ τοῦ Ἰωσῆ διὰ τοῦ Κόκου ἦλθε μετὰ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τῶν μαρτύρων(120) Συμπληρωθείσης δὲ τῆς συνεδριάσεως, ἡ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ προέδρου θύρα ἠνεώγη καὶ παρουσιάσθησαν οἱ κατηγορούμενοι ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ τῶν βασανιστῶν. Ἦσαν δὲ πέντε. Ἡ πρώτη Καρμηλίτις, ὁ δεύτερος δομινικανὸς ὁ τρίτος καὶ τέταρτος δύω νέοι εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἑαυτῶν ἡλικίας, καὶ πέμπτος εἵπετο ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος θεραπευθεὶς καὶ ἄνευ δυσκολίας βαδίζων. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοσοῦτον ἦν ἠλλοιωμένον ἐκ τῆς ὀδύνης καὶ θλίψεως, ὥστε ὁ Ἐστεβὰν δὲν ἐγνώρισεν αὐτόν.

— Ἰδοὺ ὁ διοικητὴς, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀπόστολος χαμηλοφώνως.

— Ὦ! Θεέ μου! ἐπέφερεν ὁ νεανίας, εἶναι ποτὲ δυνατόν!

Ὁ κόμης δὲ Κεβάλλος εἶχε χάσει τὴν ἀγέρωχον καὶ ἱπποτικὴν ἐκείνην ἔκφρασιν δι' ἧς διεκρίνετο μεταξὺ τῶν μεγαλητέρων εὐγενῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ ἐκάθησε λίαν περίλυπος. Οἱ χωροφύλακες καὶ οἱ βασανισταὶ ἔλαβον τὰς συνήθεις αὐτῶν θέσεις. Ὁ δὲ Πέτρος Ἄρβουες παρατηρῶν τοὺς κατηγορουμένους εἶπε πρὸς τὴν μοναχήν·

— Ἐγέρθητι, καὶ ἀποκαλύφθητι.

Ἡ Καρδηλίτις ὑπήκουσε καὶ ἀφῆσεσε τὴν καλύπτραν τοῦ προσώπου αὐτῆς. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐσκίρτησεν ἀναγνωρίσας τὴν Φραγ-

(120) Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἤθελε νὰ φαίνηται ἀμερόληπτος, καὶ εἰς ὅλα τὰ δικαστήρια ὑπῆρχεν ἐδώλιον διὰ τοὺς μάρτυρας. Ἀλλ' ἂν ἐτόλμα τις νὰ παρουσιασθῇ ὡς τοιοῦτος, εὕρισκε μέσον νὰ ἐνοχοποιήσῃ καὶ καταδικάσῃ αὐτὸν εἰς ἣν ποινὴν καὶ αὐτὸς ὁ κατηγορούμενος καθυπεβάλλετο.

κίσκην δὲ Λέρμα. Ἐναντίον τῶν ἀλγηδόνων τῆς εἱρκτῆς, τό πρόσωπον τῆς ἡγουμένης τῶν Καρμηλιτίδων ἦν εἰσέτι ἀσυγκρίτως ὡραιότατον. Ἡ εὐμετάβλητος αὐτῆς φυσιογνωμία οὐδὲν εἶχε χάσει ἐκ τῆς ἀγερώχου αὐτῆς ἐκφράσεως. Προσήλωσε τοὺς μέλανας καὶ διαπεραστικοὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, προσπαθοῦσα νὰ ταράξῃ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ὑποκριτὴς ἦν ἕτοιμος νὰ παραστήσῃ τὸ μέρος αὐτοῦ. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἔμεινεν ἀπαθής. Τότε δὲ χωρὶς νὰ περιμένῃ τὰς συνήθεις ἐρωτήσεις, ἡ ἡγουμένη τῶν Καρμηλιτίδων ὑψοῦσα ὑπερηφάνως τὴν φωνήν.

— Ποία εἶναι ἡ κατ' ἐμοῦ κατηγορία; ἠρώτησεν.

— Ὁ λουθηρανισμὸς, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ ἱεροεξεταστὴς, ἐχρεώστεις ὅμως, ἀδελφή μου, νὰ περιμένῃς τὰς ἐρωτήσεις μου.

Ἡ Φραγκίσκη ἐμειδίασε περιφρονητικῶς,

— Ὁ λουθηρανισμός! εἶπεν, καὶ πῶς θ' ἀποδείξητε τοῦτο;

— Ἀδελφή μου, ὁ Θεὸς φροντίζει πάντοτε ν' ἀποκαλύπτῃ τὰ κεκρυμμένα ἁμαρτήματα, ἵνα γίνωσι γνωστὰ καὶ τιμωρηθῶσι κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς δὲν δύναται ν' ἀποκαλύψῃ ἁμάρτημα μὴ ὑπάρξαν.

— Ἀδελφή μου, θὰ ἦν κάλλιον, κατὰ τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν νὰ ὁμολογήσῃς τὸ ἁμάρτημά σου καὶ νὰ μετανοήσῃς.

— Ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι ἄτοπος. Τίς ποτε ἐσκέφθη νὰ μὲ νομίσῃ αἱρετικήν; τίς μου κατηγορεῖ τέλος πάντων;

— Τὸ βιβλίον τοῦτο εὑρεθὲν παρὰ σοὶ, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος Ἄρβουες δεικνύων τὴν λουθηρανὴν βίβλον, ἣν εἶχεν αὐτὸς ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ οἰκήματος τῆς Φραγκίσκης τὴν ἡμέραν τῆς προτελευταίας αὐτῶν συνεντεύξεως ἐπὶ τούτῳ μόνῳ τῷ σκοπῷ.

Ἡ Φραγκίσκη ἀνεγνώρισεν ἐντελῶς τὸ δέσιμον τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐν τοσαύτῃ εὐχαριστήσει ἀνεγίνωσκεν, καὶ τὰ πάντα ἀμέσως ἐνόησεν. Ἐξεπλάγη, καὶ ἀπέναντι τῆς φανερᾶς ἐκείνης ἀποδείξεως ἀπελπίσθη περὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς. Ἐμάντευσεν ὅτι εἰ μὴ ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐπεθύμει τὸν θάνατον αὐτῆς, οὐδέποτε θὰ μετεχειρίζετο τοιαύτην ἀναντίρρητον ἀπόδειξιν. Θεία ἐξ οὐρανοῦ ἀκτὶς κατῆλθεν ἐπ' αὐτῆς καὶ ἀπεφάσισε γενναίως καὶ καρτερῶς ν' ἀποθάνῃ. Ὕψωσε δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ἱεροεξεταστὴν καὶ εἶπεν ἀγέρωχος συνάμα καὶ μετανοοῦσα.

— Ἐξοχώτατε, μεγάλως ἡμάρτησα ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ὅλαι αἱ βάσανοι, δι' ὧν ἡ ἱερὰ ἐξέτασις τιμωρεῖ τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς αἱρετικοὺς δὲν θὰ ἐξήρκουν ἵνα ἐξιλεώσωσι πάντα τὰ ἁμαρτήματά μου... Δὲν ἔχει οὕτως, ἐξοχώτατε; Τιμωρήσατέ με λοιπὸν, τιμωρήσατέ με διὰ τῶν τρομερωτέρων βασάνων, ἀλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ

ταύτῃ πράξει τῆς δικαιοσύνης, ἐξοχώτατε, μὴ λησμονήσητε νὰ παταξητε ὅλους τοὺς συνενόχους. Ἐνθυμήθητε ὅτι μᾶλλον ἁμαρτάνει ὁ παρακινῶν εἰς τὸ κακὸν ἢ ὁ πράττων αὐτό. Δὲν ἡμάρτησα μόνη, ἐξοχώτατε· τιμωρήσατε λοιπὸν ἐπίσης καὶ τὸν συνένοχόν μου, καὶ ἂς ἱκανοποιηθῇ ἡ αἰώνιος δικαιοσύνη.

— Σὺ μόνη κατηγορεῖσαι, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος Ἄρβουες.

— Ἐξοχώτατε, ἀνέκραξεν ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, γνωρίζω ὅτι μόνη θὰ ὑποστῶ τὴν ποινὴν τῶν ἁμαρτημάτων μου· ἐπειδὴ τίς θὰ ἐτόλμα νὰ κατηγορήσῃ τοὺς ἐντολὴν ἔχοντας νὰ κρίνωσιν τοὺς ἑτέρους; Θὰ γίνω λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τὸ ἱλαστήριον θῦμα, ἀλλ' ἐκεῖ, ἐκεῖ ἄνω...

— Ἂς ἐπαναφέρωσι τὴν γυναῖκα ταύτην εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτῆς, διέκοψε ψυχρῶς ὁ ἱεροεξεταστής. Δὲν ἔχει τὰς φρένας αὐτῆς σώας. Ἄλλοτε ἀκούομεν αὐτήν.

— Ἐξοχώτατε, ἀνέκραξεν ἡ Φραγκίσκη δεικνύουσα τὸν οὐρανὸν διὰ κινήσεως ζωηρᾶς, ἐκεῖ ἄνω ὑπάρχει τὸ ὑπέρτατον δικαστήριον, ὅπερ θὰ καταδικάσῃ τοὺς παρανόμους δικαστάς. Πέτρε Ἄρβουες! εἶσαι ἄτιμος ἱερεὺς καὶ οὐδέποτε θὰ ἴδῃς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ! Θανάτωσόν με ἤδη, ἡ οὐράνιος δικαιοσύνη δύναται κάλλιστα νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀσελγῆ μοναχὸν καὶ τὸν δήμιον ἱεροεξεταστήν.

Ἡ Φραγκίσκη δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ. Νεύσαντος τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, οἱ βασανισταὶ ἐφίμωσαν αὐτὴν καὶ ἔδεσαν τὰς χεῖρας αὐτῆς. Αὕτη δὲ ἀφέθη ν' ἀπαγάγωσιν αὐτὴν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως, ἀλλὰ παρατηρήσασα τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα, διεύθυνεν αὐτῷ θλιβερὸν μειδίαμα ἀφωσιώσεως καὶ ἀποχαιρετισμοῦ. Ἔπειτα δὲ διῆλθε τὴν αἴθουσαν ἐν μεγαλοπρεπείᾳ τοιαύτῃ, ὥσπερ εὑρίσκετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν θυγατέρων αὐτῆς ἐν τῇ μονῇ. Τὸ συμβὰν τοῦτο διήγειρε βαθεῖαν συγκίνησιν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν περιεστώτων τῶν μὴ πωληθέντων εἰς τὸ ἱεροδικεῖον.

— Λάθος ἔπραξα διατάττων νὰ παρουσιασθῇ ἡ γυνὴ αὕτη. διενοήθη ὁ ἱεροεξεταστής. Ὁ Ἰοσὴς μοὶ συνεβούλευσε τοῦτο. Τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ συμβουλεύομαι εἰμὴ ἐμαυτόν.

Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἔκραξε τότε ἕτερον κατηγορούμενον.

— Πῶς ὀνομάζεσθε; ἠρώτησεν αὐτῷ.

— Ἀντώνιος Χερρεζουέλος.

— Τὸ ἐπάγγελμα ὑμῶν;

— Δικηγόρος πτυχιοῦχος.

— Ἀντώνιε Χερρεζουέλε, κατηγορεῖσθε ὡς λουθηρανός.

Ὁ κατηγορούμενος οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

— Τί ἔχετε νὰ εἴπητε πρὸς ὑπεράσπισιν ὑμῶν;

Ἡ αὐτὴ σιγὴ ἐκ μέρους τοῦ πτυχιούχου.

— Ἀντώνιε Χερρεζουέλε, εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἠσπάσθητε τὰ δόγματα τοῦ Λουθήρου;

— Πρεσβεύω τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν.

— Ἡ θρησκεία τὴν ὁποίαν ὀνομάζετε θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ εἶναι τῶν ἀποστατῶν καὶ οὐχὶ τῆς Ἐκκλησίας.

— Ὅταν ἡ Ἐκκλησία παραμορφοῖ καὶ ἐξαχρειοῖ τὰς εὐαγγελικὰς παραδόσεις, καὶ ἐμπιστεύηται εἰς χεῖρας ἀκαθάρτους τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, ἀνάγκη πᾶτα ὥστε οἱ σοφοὶ καὶ νουνεχεῖς νὰ γίνωσιν αὐτοὶ οὗτοι οἱ φύλακες τοῦ νόμου, καὶ ἔχοντες τὸ Εὐαγγέλιον ἀνὰ χεῖρας, νὰ καταδικάσωσιν ἐκείνους οἵτινες ἐποίησαν τὸ Εὐαγγέλιον κώδηκα ἀκολασίας καὶ λῃστείας.

Οὐδέποτε ἴσως λόγοι τόσον τολμηροὶ εἶχον προφερθῆ, κατὰ πρόσωπον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Κάλλιστα ἀνεγνωρίζετο τὸ δριμὺ θάρρος τῶν ὀπαδῶν τοῦ μεγάλου Λουθήρου, καὶ ὁ ἱεροεξεταστὴς δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ περιπλέον. Ἐφοβήθη μήπως ἐκ τοῦ ἠλεκτρικοῦ τούτου σπινθῆρος ἀνάψῃ μεγάλη πυρκαϊά,

— Ἀρκεῖ! εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὁμολογεῖ καὶ ἐπιμένει εἰς τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ ἂς ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν εἱρκτήν αὐτοῦ.

— Εἰπὲ νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ μαρτύριον! ἀνέκραξεν ὁ σοφὸς μετὰ σκαιοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Εὐχαριστῶ, Θεέ μου! θ' ἀποθάνω διὰ σέ. Τὸ χυνόμενον αἷμα δὲν θὰ μείνῃ ἄγονον. Ἡ ἀλήθεια θὰ λάμψει μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ κόσμου.

Βασανιστής τις ἐπλησίασεν ἵνα φιμώσῃ τὸν Χερρεζουέλον, ἀλλ' ὁ κατηγορούμενος ἀπώθησεν αὐτὸν ἐν ἀξιοπρεπείᾳ.

— Εἶναι ἀνωφελὲς ἐπέφερεν οὐδὲν ἔχω νὰ εἴπω πλέον.

Μετὰ ταῦτα στραφεὶς πρὸς τὸν ἕτερον νέον κατηγορούμενον ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος καὶ ἠκολούθησε τοὺς βασανιστάς. Τὸ δ' ἕτερον θῦμα ἠγέρθη πρὶν ἢ διατάξωσιν αὐτό.

— Τὸ ὄνομά σου, ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστής.

— Γουλλιέλμος Φράγκος, ἰδαλγός (121).

— Γουλλιέλμε Φράγκε, κατηγορεῖσαι ὅτι διέπραξας ἱεροσυλίαν κτυπήσας ἱερέα τινὰ τοῦ Ὑψίστου.

— Ἐκτύπησα ἕνα ἀσελγῆ ὅστις μ' εἶχεν ἀτιμάσει, ἕνα ἱερέα ἀνάξιον, ὅστις ὑπὸ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ἔνδυμα ἔφερεν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸ αἴσχος. Ἀπεπλάνησε γυναῖκα ἣν ἠγάπων καὶ ἐξ ἧς εἶχον τέκνα. Ἐκτύπησα ἓν τέρας τὸ ὁποῖον εἶχεν εὐλογήσει τοὺς γάμους μου, καὶ ἀκολούθως διέλυσε τοὺς δεσμοὺς τούτους. Ἠθέλησα

(121) Τὰ δύο ταῦτα πρῶτα τοῦ Χερρεζουέλου καὶ Φράγκου εἰσὶν ἱστορικά. (Llorent.) Ἱστορ. τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως.

νὰ φονεύσω αὐτὸν, ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας μου καὶ ἤμην ἐντὸς τοῦ καθήκοντός μου. Ἐκεῖνος ὑπῆρξεν ἱερόσυλος, ἐγὼ δὲ ἐκτελεστὴς τῶν καθηκόντων μου.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔδηξε τὰ χείλη αὐτοῦ· ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὅλοι οἱ παρουσιασθέντες εἰς τὸ δικαστήριον κατηγορούμενοι συνώμοσαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Εἶχεν ὅμως ἀρκετὴν ἐπιτηδειότητα, ὥστε ν' ἀνατρέψῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν γενναίων τούτων λόγων

— Γουλλιέλμε Φράγκε, εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ γλυκύπητος, μεγάλως λυπούμεθα ἀκούοντές σε προφέροντα τοιαύτας βλασφημίας. Τὸ πνεῦμα τοῦ σκότους σὲ ἐκτυφλοῖ, τέκνον μου. Ἡ σύζυγός σου εἶναι ἐναρετωτάτη καὶ εὐλαβεστάτη, ἐξομολογεῖται συχνά· εἶναι λοιπὸν παράδοξον, ἂν συναναστρέφηται καὶ συνομιλῇ μετὰ τοῦ ἁγίου αὐτῆς πνευματικοῦ; Σὺ ἠμέλησας νὰ ἐνισχύσῃς τὴν ψυχήν σου διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῶν εὐσεβῶν πράξεων. Ὁ δαίμων σοὶ ἐνέσπειρε τὴν τυφλὴν ταύτην ζηλοτυπίαν, καὶ ἀντὶ νὰ εὐχαριστεῖσαι διὰ τὴν σώφρονα διαγωγὴν τῆς συζύγου σου ὑπέπεσες εἰς μέγα ἁμάρτημα καὶ ἔγινες συγχρόνως καὶ φονεὺς καὶ ἱερόσυλος. Μετανόησον, τέκνον μου. Θὰ σὲ ὁδηγήσωσιν ἤδη εἰς τὴν φυλακήν σου καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ ἀκόλουθος δὸν Ἰσσὺς θέλει σὲ ἐπιμεληθῇ εὐσεβῶς καὶ θὰ προσπαθήσῃ ν' ἀποσπάσῃ τὴν ψυχήν σου ἀπὸ τῶν δαιμόνων καὶ ἀπὸ τῶν φλογῶν τῆς κολάσεως.

— Ὦ! Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Φράγκος, οὐδόλως φοβοῦμαι τὴν κόλασιν τοῦ ἄλλου κόσμου, ἔχω ἀρκετὰς κολάσεις εἰς τοῦτον.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ· ἐν ᾧ δὲ οἱ βασανισταὶ ἔσυρον τὸν κατηγορούμενον, ἐστράφη πρὸς τὴν ὁμήγυριν.

— Ἀδελφοί, εἶπε, παρακαλέσωμεν τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς τοῦ πτωχοῦ τούτου παράφρονος.

Καὶ γονυπετήσας πρῶτος ἵνα δώσῃ τὸ παράδειγμα προῦφερε εὐχήν τινα λατινικὴν μεθ' ἣν ἤρξατο ἀνακρίνων ἕτερον κατηγορούμενον, ἦν δ' οὗτος γέρων τις ἱερεὺς δομινικανός (122).

— Ἀδελφέ μου, εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἄρβουες, ἀπείρως θλιβόμεθα βλέποντες ἄνθρωπον ἐνδεδυμένον τὸ ἅγιον τοῦτο ἔνδυμα, ὅπερ ἔχομεν ἐπίσης τὴν τιμὴν καὶ ἡμεῖς νὰ φέρωμεν, καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τῶν κατηγορουμένων. Καθ' ὃν καιρὸν ἡ αἵρεσις, ἡ θυγάτηρ τοῦ ᾅδου ἐγκυμονεῖ ὡς μαστροπὸς εἰς τὰς θύρας τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, προσκαλοῦσα τοὺς εἰσερχομένους καὶ ἐξερχομένους διὰ λόγων ἡδυπαθῶν καὶ ἀποπλανῶσα τοὺς ἀμαθεῖς ἀσθενεῖς τῷ πνεύματι, ἡμεῖς ἄγρυπνοι φύλακες τῆς Ῥώμης, στῆλαι ἀκράδαντοι τῆς καθολικῆς πί-

(122) Ὁ δομινικανὸς οὗτος εἶναι πρόσωπον ἱστορικώτατον.

στεως, δὲν χρεωστοῦμεν νὰ διπλασιάζωμεν τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐνέργειαν ἡμῶν ἵνα διαφυλάξωμεν τὴν ἐπαπειλουμένην ἡμῶν θρησκείαν καὶ νὰ διδάσκωμεν αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀντὶ ν' ἀπατῶμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ ὑπὸ τῆς πλάνης;

— Ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ δομινικανὸς ἀκούσας ταῦτα πάντα ἐν μεγίστῃ ἀδιαφορίᾳ, ἐννοῶ κάλλιον παντὸς ἄλλου πόσον χρεωστεῖ τις νὰ ὑποστηρίζῃ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ. Ὁμολογῶ λοιπὸν ἐνταῦθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι παρουσιασθεὶς τὸ πρῶτον ἔμπροσθεν τοῦ δικαστηρίου τούτου, ὑπῆρξα ἄνανδρος καὶ ἄπιστος ἀρνηθεὶς διδασκαλίαν, ἥτις ἐστὶν ἰδική μου. Ναί· ἠπάσθην καὶ ἐδίδαξα τὴν νέαν θρησκείαν, διότι μοὶ ἐφάνη ἡ μόνη σύμφωνος πρὸς ἣν ἐδίδαξαν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοί, οἵτινες εἶχον παραλάβει αὐτὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διακηρύττω πρὸς τούτοις ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρξε συνένοχός μου εἰς τὴν ἀπάρνησίν μου ταύτην, καὶ ὅτι εἰμὶ λουθηρανὸς ψυχῇ τε καὶ σώματι ἐξ ὅλης τῆς πεποιθήσεώς μου. Μηδεὶς λοιπὸν καταδιωχθήτω ἕνεκεν ἐμοῦ. Ὁμολόγησα, θανατώσατέ με· ἀλλὰ μὴ μὲ βασανίσατε· διότι μυριάκις φοβοῦμαι τὴν βάσανον μᾶλλον ἢ τὸν θάνατον.

— Ἀδελφέ μου, ἀπεκρίθη ὁ ἱεροεξεταστής· τὸ πνεῦμα σου εἶναι τεταραγμένον σήμερον· ἴσως αἱ μετάνοιαι εἰς ἃ; θὰ ὑποβληθῇς...

— Ἔχω σώας τὰς φρένας μου, διέκοψεν ὁ Βόξας.

— Ὡμολόγησας ὅμως ἐνώπιον ἡμῶν ὅτι ἐκ πλάνης καὶ ἄνευ προθέσεως εἶχες μολύνει τὰς διδαχάς σου διά τινων αἱρέσεων· καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρξες πάντοτε σταθερὸς ὑπερασπιστὴς τῶν δογμάτων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, θέλομεν νὰ νομίζομεν ὅτι δὲν εἶσαι εἰμὴ ἠπατημένος, ἀδελφέ μου. Θὰ ἐρχόμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ σ' ἐπισκεπτώμεθα ἐν τῇ φυλακῇ σου, καὶ ἴσως ὁ Θεὸς εἰσακούων τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν δεήσεων εὐδοκήσῃ νὰ σοὶ καταπέμψῃ τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ Πνεῦμα. Ὕπαγε, ἀδελφέ μου, καὶ σύνελθε εἰς ἑαυτόν· ἐγρηγόρει καὶ προσεύχου. Ὁ προσευχόμενος οὐδέποτε πίπτει εἰς πειρασμόν.

Ὁ δομινικανὸς δὲ Βόξας ἠγέρθη σιωπηλός· ἐνόει κάλλιστα τὴν ἔννοιαν τῶν γλυκέων λόγων τοῦ Ἄρβουες. Ἔμενεν ἤδη μόνος ὁ διοικητής. Ἡ καρδία τοῦ Ἐστεβὰν ἔπαλλε βιαίως, καὶ μεγίστη σιγὴ ἐπεκράτει ἐντὸς τοῦ δικαστηρίου.

— Ἐγέρθητι, ἀδελφέ μου, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς τῷ διοικητῇ. Οὗτος ἠγέρθη ἐν μεγίστῃ ἀδιαφορίᾳ ὡς ἄνθρωπος ἀπηλπισμένος καὶ μηδεμίαν σχέσιν ἔχων πρὸς τοῦτον τὸν κόσμον.

— Τέκνον μου, ἠκολούθησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς ῥίψας πλάγιον βλέμμα ἐπὶ τοῦ θρανίου τῶν μαρτύρων, ἐφ' οὗ ἐκάθηντο ὁ Ἐστεβὰν καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλας, βλέπεις, τέκνον μου, ὅτι ἡ καθολικὴ θρησκεία, ἡ ἁγία, ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν Ἱσπανίᾳ παντὸς βιαίως ἐπαπειλεῖται. Μᾶλλον δὲ ἐνοχοί εἰσιν ὅσοι κατὰ τὰς θρησκευτικὰς ταύτας ταραχὰς δὲν χρῶνται τῇ ἰσχύϊ, ἣν περιβάλλονται ὅπως ἀναχαιτίσωσι τὴν αἵρεσιν. Οὐχὶ διότι ἡ ἐκκλησία δύναται ν' ἀπωλεσθῇ, αὐτὴ στηρίζεται ἐπὶ βάσεων αἰωνίων, ἀλλ' ἵνα προλάβωσι τὰ ἄπειρα κακὰ καὶ ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τῆς ἀπωλείας μυριάδας ψυχῶν, αἵτινες ὁσημέραι κατακρημνίζονται ἐν τῷ ᾅδει. Σὺ, τέκνον μου, ὅστις διὰ τῆς ὑψηλῆς θέσεώς σου εἶχες μεγάλην ἐξουσίαν ἐν Σεβίλλῃ, εἶσαι ἀξιόμεμπτος; οὐ μόνον διότι ἤκουες εὐχαρίστως τὰς λυμαντικὰς διδασκαλίας τοῦ Λουθήρου, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικὴν ἀνοχὴν ἀπέδειξας εἰς τοὺς διαδίδοντας αὐτὰς... εἰς τοὺς αἱρετικοὺς οὓς καθῆκον εἶχες νὰ καταγγέλλῃς εἰς τὸ ἱεροδικεῖον.

— Ἤμην λοιπὸν κατάσκοπος ἢ διοικητὴς τῆς πόλεως; ἀπεκρίθη ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος ἀνεγείρων ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν.

— Τὸ αὐτὸ πάντοτε πεῖσμα! ἐμυρμύρισεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐν ὑποκριτικῇ θλίψει. Ὁμολογεῖς λοιπὸν ἐπὶ τέλους ὅτι οὐ μόνον σχέσεις εἶχες μετὰ τῶν αἱρετικῶν ἀλλὰ ὅτι εἶσαι καὶ σὺ αἱρετικός.

— Οὐδὲν ἐκ τούτων ὁμολογῶ, ὑπέλαβεν ὁ Ἐμμανουὴλ· ἀπεκρίθην ἤδη εἰς παρομοίους ἐρωτήσεις, ὑπέστην τὴν βάσανον χωρὶς νὰ ὁμολογήσω· διότι τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ψεῦδος; καὶ οὐδέποτε θα ψευσθῶ, καὶ τὴν πυρὰν ἀκόμη ἂν πρόκειται νὰ ἀποφύγω.

— Ἐν τούτοις, τέκνον μου, σοῦ κατηγοροῦσι μάρτυρες, καὶ οὐδεὶς σὲ ὑπερασπίζεται, οὐδεὶς ἔρχεται νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῶν πρώτων καταθέσεων. Ἴδωμεν, τέκνον μου, ὁποῖοι εἶναι οἱ μάρτυρές σου;

— Ἰδοὺ ἡμεῖς; εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐγερθεὶς μετὰ τοῦ Ἐστεβάν. Ὁ Ἄρβουες παρετήρησεν αὐτοὺς μετὰ περιφρονήσεως.

— Ἤλθομεν ἐνταῦθα ἵνα διαμαρτυρηθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἀθωότητος τοῦ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζου, εἶπεν ὁ ὁρμητικὸς Ἐστεβάν.

— Πῶς ὀνομάζεσθε; ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστής.

— Ἐστεβὰν κόμης δὲ Βάργας, ἀπεκρίθη ὁ νεανίας ἀξιοπρεπῶς.

— Κύριε δὸν Ἐστεβάν, ὑπέλαβεν ὁ Ἄρβουες, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν μαρτυρίαν σου. Ὁ προπάτωρ σου δὲν ὠνομάζετο Βάργας, ἀλλὰ *Bérenkas*. Δὲν ἦτο καθολικὸς, ἀλλὰ Μωαμεθανός. Ἤλλαξεν ὄνομα, ἀλλάξας καὶ θρησκείαν. Ἡμεῖς μόνον καθολικοὺς Ἱσπανοὺς παραδεχόμεθα ὡς μάρτυρας.

— Ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν ἐν ἀγανακτήσει, ὁ βασιλεὺς δὸν Φίλιππος ὁ Α'. ὑπῆρξεν ἧττον δύσκολος τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος. Ἐνέκρινεν ὅτι ὁ ἀπόγονος φυλῆς, ἥτις εἶχε δώσει βασιλεῖς εἰς τὴν Γρενάδην, ὁ ἔγγονος γένους ἀνδρείου καὶ πιστοῦ εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἱσπανίας ἦν ἄξιος ἀμοιβῆς τινος· καὶ διώρισε τὸν πατέρα μου

μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς Καστίλλης. Ὁ υἱὸς ἑνὸς συμβούλου τοῦ δικαστηρίου τῆς Καστίλλης δὲν θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐμφανισθῇ ὡς μάρτυς ἐνώπιον τοῦ ἱεροδικείου;

— Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ θεσμοὶ ἡμῶν, τέκνον μου· καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δύναμαι νὰ παραβιάσω αὐτούς. Καθίσατε λοιπόν, θὰ ἐξετάσωμεν ἤδη τὸν ἅγιον τοῦτον μοναχόν.

Κατὰ τὸν διάλογον τοῦτον, ὁ Ἐμ. Ἀργόζος ὑπὸ θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης καταληφθεὶς διὰ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ νεανίου οὐδόλως ἐπαύσατο ἐκφράζων αὐτῷ διὰ τῶν βλεμμάτων τὴν λύπην ἣν ἐδοκίμαζε βλέπων αὐτὸν ἐκτιθέμενον οὕτως ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐφαίνετο δὲ ὡσεὶ ἔλεγεν αὐτῷ.

— Πρὸς τί καλόν; δὲν θὰ μὲ σώσῃς.

Ἐν τούτοις δὲ ὅτε ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἠγέρθη ἵνα ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, δραπέτις ἀκτὶς ἐλπίδος διῆλθε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀτυχοῦς Ἐμμανουήλ.

— Τὸ ὄνομά σου, πάτερ μου; ἠρώτησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες.

— Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος.

Τὸ καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνδαλουσίαν λατρευόμενον τοῦτο ὄνομα μεγάλην συγκίνησιν προὐξένησεν εἰς τὸ ἀκροατήριον.

— Τί ἔχεις νὰ εἴπῃς ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου;

— Ἔρχομαι νὰ διαμαρτυρηθῶ ἐνταῦθα, ἐνώπιον ὅλων ὅτι ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος ἔζησε πάντοτε βίον ὡς ἀληθὴς χριστιανὸς καὶ ὡς χρηστὸς ἱππότης. Κηρύττω λοιπὸν ὅτι εἶναι ἀθῶος πάσης κατηγορίας αἱρέσεως.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστής, ἡ μαρτυρία σου ἔχει μεγάλην βαρύτητα καὶ θλίβομαι λέγων σοι ὅτι καί τοι σέβοντές σε δὲν δυνάμεθα νὰ ἱκανοποιηθῶμεν ἐκ τῆς μαρτυρίας σου μόνης. Οἱ θεσμοὶ τῆς ἁγίας ἱερᾶς ἐξετάσεως ἀπαιτῶσι τὴν διαβεβαίωσιν δώδεκα μαρτύρων, ἵνα ἀπολύσωσιν ὡς ἀθῶον τὸν κατηγορούμενον. Ποῦ εἶναι οἱ ἄλλοι μάρτυρες, πάτερ μου;

— Εἰμὶ μόνος, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μαρτυρία μου δὲν ἀρκεῖ, ἴσως ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης δὲν ἤθελεν ἀποποιηθῆ νὰ πιστεύσῃ εἰς ταύτην.

Συγχρόνως δὲ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα παρουσίαζε τῷ μεγάλῳ ἱεροεξεταστῇ τὴν ἐπιστολὴν Καρόλου τοῦ Ε'. ἐσφραγισμένην. Οἱ δὲ περιεστῶτες μεγάλως ὡς ἐκ τούτου ἐθαύμασαν. Ἀλλ' ὁ Ἄρβουες χωρὶς νὰ ταραχθῇ, ὡς ἄνθρωπος γνωρίζων περὶ τίνος πρόκειται ἠνέῳξε βραδέως τὴν ἐπιστολήν, ἀνέγνωσεν αὐτὴν μετ' ἐπιστασίας καὶ ἔρριψεν ἀκολούθως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ δευτέρας ἐπιστολῆς ἠνεῳγμένης ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἠτοσημείωσις Καρόλου τοῦ Ε'. διαλαμβάνουσα τάδε.

« Ὁ δὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος, κόμης δὲ Κεβάλλος, τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ ἱεροδικείου, εἶναι λέγουσιν, ἀθῶος τῶν κατ' αὐτοῦ φερομένων κατηγοριῶν. Μὲ ὑπηρέτησε πάντοτε πιστῶς, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ δικασθῇ εὐνοϊκῶς ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου δικαστηρίου τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ θεῖα προηγοῦνται καὶ τὸ ἱερὸν δικαστήριον εἶναι τὸ μόνον ἁρμόδιον εἰς τὰ τοιαῦτα, ἐπιθυμῶ νὰ ἐνεργήσητε εἰς τρόπον ὥστε νὰ θριαμβεύσῃ ἡ ἁγία ἡμῶν θρησκεία πρὸς μείζονα τοῦ Θεοῦ δόξαν. Μόνη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τοῦ ἱεροῦ δικαστηρίου καὶ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, ᾗ ὁ Θεὸς χαρίζοι ἔτη ὅτι πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα.

« Ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Μαδρίτης, τὴν Μαΐου 1534.

« Ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας δὲν πρέπει νὰ καταδιωχθῇ.»

Ὁ Ἄρβουες ἐδίπλωσεν ὁμοῦ ἀμφοτέρας τὰς ἐπιστολάς, ἀφοῦ παρέβαλε τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν καὶ ἔκρυψεν αὐτὰς ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ.

— Θὰ σκεφθῶμεν περὶ τούτου, εἶπεν ἤδη πάτερ μου καὶ σὺ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας, δύνασθε ν' ἀπέλθητε. Ἡ συνεδρίασις ἔληξε, προσέθηκε καὶ ἠγέρθη.

Ὁ δυστυχὴς Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος διεύθυνεν ἀπηλπισμένον βλέμμα πρὸς τοὺς ὑπερασπιστὰς αὐτοῦ ὡς τελευταῖον ἀποχαιρετισμόν.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἔσπευσε νὰ σύρῃ τὸν Ἐστεβὰν ὅπως ἀναχωρήσωσιν. Ἀποχωρῶν δὲ καὶ ὁ Ἄρβουες ἔστη μίαν στιγμὴν ἐπὶ τοῦ ὁδοῦ καὶ ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἀπόστολον ἀπειλητικῶς ἐμυρμύρισεν, « ἡμεῖς οἱ δύω ἤδη μοναχὲ ἀνόμτε! »

ΛΣΤ'.

Συνωμοσία.

Τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν προσευχὴν, ἄνθρωποί τινες διευθύνοντο ἀπὸ *Μ υέλλου* εἰς *Ἀλαμέδαν*. Ἡ νὺξ ἐπήρχετο ἐν ἐκπληττούσῃ ταχύτητι, δύω Κύριοι συνηντήθησαν παρὰ τῇ ἀποβάθρᾳ οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ πυκνοῦ σκότους δὲν ἠδύναντο μὲν νὰ διακρίνωσι τοὺς χαρακτῆρας ἀλλήλων, ἔστησαν ὅμως ταυτοχρόνως

— Εἶσθε ὑμεῖς, δὸν Βαλέρε, ἠρώτησεν ὁ μέν.

— Ἐγὼ αὐτός, δὸν Ἐστεβάν, δὲν ἐβραδύνατε λοιπόν.

— Τρεῖς ἡμέραι παρῆλθον ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς κόμης σκυθρωπῶς.

— Λοιπὸν ἐπετύχατε, φίλε μου, τοῦ σκοποῦ ὑμῶν; ὁ διοικητής;

— Θὰ καῇ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ἐὰν τὸν ἀφήσωμεν.

— Δὲν ἔλεγον ὑμῖν ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ πρῶτος ὑπηρέτης τῆς

ἱερᾶς ἐξετάσεως; Κάλλιον θὰ ἦτο ὥστε ἀπέναντι τοῦ ἱεροεξεταστοῦ νὰ ἔχῃ τις τὴν προστασίαν ἑνὸς Γαρδούνου ἢ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος.

— Ὦ! Βαλέρε! Βαλέρε! εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν ἐν ὀργῇ, ἐὰν ἐγνωρίζετε ὁποία ἄβυσσος παρανομίας εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Πέτρου Ἄρβουες!

— Γνωρίζω τοῦτο κάλλιον ὑμῶν. Ἀλλὰ δὲν θὰ μεταβάλλετε αὐτὸν, πρόκειται μόνον νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῶν μέσων νὰ σώσωμεν τὸν διοικητὴν τῆς Σηβίλλης.

— Μοὶ ὑπεσχέθητε νὰ μὲ βοηθήσητε, δὸν Βαλέρε· εἴπατε, τί πρέπει νὰ πράξωμεν; Εἰμὶ καθ' ὅλα ἕτοιμος!

— Καθ' ὅλα! εἶναι ἀληθὲς τοῦτο, δὸν Ἐστεβάν;

— Καθ' ὅλα· τὸ ὁρκίζομαι. Ἀκούσατε δὸν Ῥοδρίγε· ὁ πατήρ μου ἦτο μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Καστέλλης, καὶ σταθερῶς ἐπολέμησεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐημερίας τῆς Ἱσπανίας. Λήθη βαθεῖα διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ. Δὲν ἐνθυμήθησαν τοὐλάχιστον ὅτι ὁ κόμης δὲ Βάργας ἀφῆκε κληρονόμον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδόλως καταδέχομαι νὰ παραπονεθῶ περὶ τούτου. Ἤμην ὅμως στενὸς τοῦ διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης φίλος τοῦ εὐγενεστέρου καὶ ἀγνοτέρου πάντων τῶν Ἱσπανῶν, ἤμην ὁ μνηστὴρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν λατρεύω. Ἐβασάνισαν τὸν πατέρα, καὶ ἐφυλάκισαν τὴν θυγατέρα· καὶ τίς οἶδεν, ἂν ἡ ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἢ ἄλλος τις μοναχὸς ἐφέρθη ἀπρεπῶς κατ' αὐτῆς. Παρουσιάσθην ὡς μάρτυς τοῦ διοικητοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦν ἀθῷος καὶ αὐτοὶ ἤθελον νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸν, ἀπέρριψαν τὴν μαρτυρίαν μου, κατηγοροῦντες τὴν εὐγενῆ καταγωγήν μου ὡς ποταπήν. Εἶχον ὑπάγει μέχρι τῆς Μαδρίτης νὰ ζητήσω δικαιοσύνην παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅστις εἰς ἐμὲ αὐτὸν ὑπηγόρευσεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἱεροεξεταστὴν, δι' ἧς διέταττεν αὐτὸν νὰ μὴ καταδικάσῃ τὸν κόμητα δὲ Κεβάλλος, καὶ ὅμως ὁ ἱεροεξεταστὴς ἵνα περιφρονήσῃ τὴν βασιλικὴν διαταγὴν, μὲ ἀπέπεμψε χωρὶς νὰ ἐκτελέσῃ δικαιοσύνην.

— Εἶχον προείπει ὑμῖν τοῦτο, πτωχέ μου Ἐστεβάν.

— Ὦ! βλέπετε, δὸν Ροδρίγε; ὅλαι αἱ παρανομίαι αὗται παροξύνουσι τὴν ψυχὴν, πληροῦσιν αὐτὴν χολῆς καὶ μίσους· καὶ ἄρχεται ν' ἀποστρέφηται πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἥτις ἔχει παράξει τοιαῦτα ἀνήμερα τέρατα.

— Τοιαῦτα εἶναι μόνοι οἱ ἱεροεξετασταὶ, καὶ τούτους ἐξ ἅπαντος πρέπει νὰ κτυπήσωμεν πρώτους.

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν;

— Ἀκούσατε, νεανία· δὲν εἶσθε μόνος ἐν Ἱσπανίᾳ, οὗ τινος ἡ καρδία ἐπληγώθη ὑπὸ τῆς παρανομίας καὶ τοῦ διωγμοῦ. Χιλιάδες θυμάτων τόσον σκληρῶς καὶ ἀδίκως καταδιωχθέντων, ὅπως καὶ ὑμεις, φυλάττουσιν ἐν ταῖς βυθοῖς τῶν ψυχῶν αὐτῶν μῖσος ὑπόκωφον καὶ διηνεκὲς, μὴ ἀνομένον εἰμὴ ἕνα μόνον σπινθῆρα ἵνα ἐκραγῇ. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις καταπλήρωσε τὴν Ἱσπανίαν ὀρφανῶν, χηρῶν καὶ γερόντων ἄνευ τέκνων· ἔσπειρε τὴν ἀδικίαν, ἂς θερίσῃ τὴν ἐκδίκησιν. Ὁ λαὸς δυσηρεστημένος καὶ καταπεπιεσμένος, ἤρχισε νὰ ἐννοῇ ὅτι δὲν ἔχει εἰμὴ νὰ στρέψῃ διὰ νὰ συντρίψῃ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ. Τὸ φῶς, μακρόθεν ἐλθὸν φωτίζει ἤδη τὰ πνεύματα. Ὁ λαὸς εἶναι ἕτοιμος· δὲν ἐλλείπουσιν εἰς αὐτὸν εἰμὴ οἱ ἀρχηγοί. Ἂς γίνωμεν ἀρχηγοὶ αὐτοῦ. Δύω ἄλλοι νεαροὶ κύριοι, οὓς γνωρίζετε, θὰ συμμερισθῶσι μεθ' ἡμῶν τὴν δόξαν ταύτην, ὁ δὸν Ξίμενες δὲ Χερρέρα καὶ ὁ δὸν Κάρλος.

— Ὁ γαμβρὸς τοῦ κόμητος δὲ Μοντεζάρ; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβάν.

— Ἔμελλε νὰ γίνῃ· ἀλλὰ τὰ πράγματα μετεβλήθησαν πρό τινων ἡμερῶν, καθὼς καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ δὸν Κάρλου. Εἶναι ἤδη μᾶλλον ἐχθρὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἢ ὅσον πρὸ ὀλίγου ἠγάπα τὴν θυγατέρα τοῦ κόμητος δὲ Μοντεζάρ.

— Δυσπιστῶ εἰς τὰς αἰφνιδίους ταύτας μεταβολὰς εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

— Ἔχετε ἄδικον· διότι αὕτη εἶναι εἰλικρινὴς. Ἡ φυσικὴ χρηστότης τοῦ δὸν Κάρλου ἐπανεστάτησε κατὰ τῶν συμφωνιῶν ἃς ἐπέβαλλον εἰς τὸν γάμον αὐτοῦ· καὶ προὐτίμησε νὰ παραιτηθῇ τῆς δόνα Ἰσαβέλλης ἢ νὰ γίνῃ ἄτιμος ὅπως ἀπολαύσῃ αὐτήν.

— Τοῦτο διαφέρει· καὶ ἤδη ὑπολήπτομαι αὐτόν· εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

— Ὥμεν λοιπὸν οἱ ἀρχηγοὶ συνωμοσίας κατὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ Ἄρβουες, κατὰ τοῦ δημίου τῆς Σηβίλλης.

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε;

— Θέλω νὰ εἴπω, ὅτι εἶναι καιρὸς ὥστε ἡ Ἱσπανία νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ληθαργίας αὐτῆς ν' ἀπαλλαγῇ τέρατος καταβιβρώσκοντος τὰ ἀγνότερα αὐτῆς τέκνα.

— Τέλος πάντων τί θέλετε νὰ συμπεράνητε ἐκ τούτου;

— Δὲν μὲ ἐννοεῖτε λοιπόν; Τὸ ἔργον πίστεως προσεγγίζει. Ἂς διοργανίσωμεν στρατὸν ἐξ ἀνδρῶν ἐλευθέρων καθὼς ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἔχει τὸν ἑαυτῆς στρατὸν τῶν μυστῶν. Ὑμεῖς, ὁ δὸν Ξίμενες, ὁ δὸν Κάρλος καὶ ἐγὼ, γινόμεθα ἀρχηγοὶ αὐτοῦ. Ἔχομεν ἤδη πολλοὺς πιστούς. Ἐπιφορτίζομαι νὰ ἐξεγείρω τὸν λαόν. Τὴν ἡμέραν τοῦ *ἔργου πίστεως*, ὅταν ἀρχίσῃ ἡ τελετὴ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Σηβίλλης, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἀναγινώσκωσι τὰς ἀποφάσεις τῶν καταδίκων, δίδομεν τὸ πρῶτον σημεῖον καὶ ἀμέσως ἐπιπίπτομεν κατὰ τῶν ἱεροεξεταστῶν. Ὁ λαὸς θὰ πράξῃ τὰ ἐπίλοιπα, καὶ σώζομεν τὰ θύματα.

— Εὐχαριστῶ, δὸν Βαλέρο, εὐχαριστῶ· τὴν ἰδέαν σου ταύτην πρὸ πολλοῦ εἶχον εἰς τὸν νοῦν μου.

— Ἅμα ἀποθάνῃ ὁ ἱεροεξεταστὴς, τὰ ἐπίλοιπα διευκολύνονται·

— Ἔχεις λοιπὸν σκοπὸν νὰ φονεύσῃς τὸν ἱεροεξεταστήν;

— Τοῦ κακούργου ὁ θάνατος εἶναι δικαιοσύνη.

— Τότε δὲν εἶμαι ἐκ τῶν Ὑμετέρων, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

— Διατί; ὁ Πέτρος Ἀρβουες δὲν θὰ καύσῃ τόσα θύματα; Ἐὰν φονεύσῃ τις αὐτὸν, ὅπως σώσῃ αὐτὰ, εἶναι λοιπὸν τόσον μέγα ἔγκλημα;

— Ἀλλ' αὐτὸς διαπράττει τὸ ἔγκλημα ὑπὸ πρόσχημα δικαστοῦ, ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ διαπράξωμεν τοῦτο ὡς δολοφόνοι καὶ δὲνσυγκατατίθεμαι.

— Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει εἰμὴ τοῦτο μόνον τὸ μέσον.

— Ἐὰν ὦμεν ἰσχυροὶ, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, δὲν δυνάμεθα ν' ἁρπάσωμεν τοὺς καταδίκους, χωρὶς νὰ ἐπιβουλευθῶμεν τὴν ζωήν του;

— Ἐν ὅσῳ ζῇ ὁ ὅφις, δάκνει πάντοτε· ἐπέφερεν ὁ Βαλέρος.

— Τὸ αἷμα ῥυπαίνει τὸν χύνοντα αὐτὸ, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν. Εὕρωμεν ἕτερον μέσον δὸν Ροδρίγε· δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τοῦτο.

— Ἀλλὰ οἱ μύσται καὶ οἱ δορυφόροι εἰσὶ πολυάριθμοι· ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ εἴμεθα τόσον πολλοὶ διὰ ν' ἁρπάσωμεν τὰ θύματα καὶ αὐτὸν τὸν ἱεροεξεταστὴν ἄνευ μεγάλης καταστροφῆς. Τότε οἱ κόποι ἡμῶν θὰ ματαιωθῶσιν. Ἐν ᾧ ἅμα φονευθῇ ὁ Ἀρβουες, ἡ Ἱσπανία θ' ἀπαλλαγῇ ἀπό τινος τέρατος ἀποδεκατίζοντος τὴν Ἀνδαλουσίαν.

— Τέρατος πάραυτα ἀντικατασταθησομένου ὑφ' ἑτέρου, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβάν. Πιστεύσατέ μοι δὸν Βαλέρο, ὅπως ἐκριζώσῃ τις τὸ δένδρον δὲν ἀρκεῖ νὰ καταβάλῃ ἕνα κλάδον. Ὅταν φονεύσωμεν τὸν Ἀρβουες, θὰ καταστρέψωμεν τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν; Ἵνα καταβάλωμεν τὸν τρομερὸν τοῦτον κολοσσὸν, ὀφείλομεν νὰ σκάψωμεν βραδέως τὸ ἔδαφος ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ καταβυθισθῇ μίαν ἡμέραν· ἀλλὰ δὲν ἐπιφυλάττεται δι' ἡμᾶς ἡ δόξα αὕτη, πιστεύσατέ μοι. Ἤδη πρόκειται νὰ σώσωμεν τὸν διοικητὴν τῆς Σηβίλλης· ἂς ἁρπάσωμεν τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀργόζον, χωρὶς μηδενὸς τὴν ζωὴν νὰ ἐπιβουλευθῶμεν.

— Οὐδέποτε θὰ ἔχωμεν τὸν ἱκανὸν πρὸς τοῦτο ἀριθμὸν, εἶπεν ὁ Βαλέρος.

— Θὰ ἔχωμεν περισσότερον παρ' ὅτον νομίζετε. Εἶσθε πλούσιος;

— Ὡς εὐπατρίδης ὅστις ἔχει περισσοτέραν ὑπερηφανίαν ἢ εἰσοδήματα. Ἡ νεότης μου ὑπῆρξε πολὺ ἐλευθέριος· καὶ ἂν δὲν ἦτον νύξ, δὲν θὰ μοὶ ἀπετείνετε παρομοίαν ἐρώτησιν.

— Καλὰ λοιπόν· ἔχω ἐγὼ τὸ εὐτύχημα νὰ ἦμαι πλούσιος. Διὰ τῶν χρημάτων τὰ πάντα κατορθοῦνται. Ἀφήσατε νὰ ἐνεργήσω ἐγώ· θὰ εὕρω βραχίονας περισσοτέρους ἢ ὅσους χρειαζόμεθα.

— Ἄ! καταλαμβάνω. Θ' ἀποτανθῆτε βεβαίως εἰς τὴν κατηραμένην ἐκείνην ἑταιρίαν τῆς Γαρδούνης, ἥτις κατερημοῖ τὴν πόλιν διὰ τῆς κλοπῆς καὶ τῆς δολοφονίας· ἀλλὰ, φίλε μου, οἱ ἄνθρωποί ἐκεῖνοι εἰσὶν πωλημένοι ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

— Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι πωλοῦνται εἰς τοὺς πλείονα προσφέροντας καὶ δύναμαι νὰ ὑποσχεθῶ ὑμῖν ὅτι δὲν θ' ἀποποιηθῶσι τὴν προσφοράν μου, καὶ ὅτι μηδὲ ῥανὶς αἵματος θὰ χυθῇ.

Οὕτω δὲ συνομιλοῦντες ἔφθασαν ἐνώπιον οἰκίας τῆς ὁποίας ἔκρουσεν ὁ δὸν Ῥοδρίγος τὴν θύραν.

— Τί κάμνετε; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβάν.

— Εἰσέρχομαι παρ' ἐμοὶ, ἢ μᾶλλον παρὰ τῷ φίλῳ μου δὸν Ξίμενες, ὅστις μοὶ προσφέρει ἄσυλον· ἐπειδὴ «οὐκ ἔχω ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι» Ἔλθετε, δὸν Ἐστεβάν. Θὰ συνομιλήσωμεν καὶ οἱ τρεῖς περὶ τῶν σχεδίων ἡμῶν.

Ἀνοιγείσης δὲ τῆς θύρας, ἀνέβησαν μέχρι τῆς πρώτης ὀροφῆς. εἰσῆλθον εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ νεαροῦ Ἀραγονίου καὶ εὗρον αὐτὸν μόνον. Οὗτος ἐφάνη ὀλίγον ἐκπληττόμενος εἰς τὴν θέαν τοῦ Ἐστεβάν.

— Δὸν Ξίμενες, εἶπεν ὁ γέρων, ἔχομεν ἐπὶ τέλους ἕνα ἄξιον συνένοχον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν κατὰ τῶν τυράννων συμμαχίας. Ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας εἶναι ἐκ τῶν ἡμετέρων.

Ὁ Ξίμενες προσέφερε τὴν χεῖρα τῷ νεαρῷ κόμητι·

— Ὦμεν λοιπὸν φίλοι, εἶπεν, ἑνώσωμεν τὰς καρδίας καὶ τὰς θελήσεις ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου.

— Εἰδοποιήσατε τὸν δὸν Κάρλον; ἠρώτησεν ὁ Βαλέρος.

— Ἐκεῖνος εὑρίσκεται ἤδη ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου, καθ' ἃ μοι εἶπεν ἡ δόνα Ἰσαβέλλη, ἡ ὁποία τόσον ἀγαπᾷ αὐτὸν, ὥστε ὅλους τοὺς ἱεροεξεταστὰς εὐχαρίστως ἤθελε καύσει, διὰ νὰ σώσῃ τὸν μνηστῆρα αὐτῆς.

— Τρεῖς ἀρχηγοὶ ἀρκοῦσιν, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, καὶ διὰ τοῦ μέσου περὶ οὗ ἐλάλησα πρὸ ὀλίγου τῷ δὸν Ῥοδρίγῳ . . .

— Διὰ τίνος μέσου; ἠρώτησεν ὁ δὸν Ξίμενες δὲ Χερρέρα.

Ὁ Ἐστεβὰν ἐξήγησε τότε εἰς τὸν νεαρὸν Ἀραγόνιον τί ἤλπιζεν παρὰ τῆς Γαρδούνης καὶ διὰ τίνος μέσου ἤθελε κινήσει αὐτὴν εἰς ἐνέργειαν.

— Μοὶ φαίνεται δυσάρεστον νὰ ζητήσωμεν συνδρομὴν παρὰ τοιούτων ἀνθρώπων, ἀλλὰ πιστεύσατέ μοι, Κύριοι, ἂς μὴ περιφρονήσωμεν τὸ μέσον τοῦτο. Ἐὰν οὗτοι μὴ ὦσιν ὑπὲρ ἡμῶν, ἔσονται καθ' ἡμῶν· καὶ Κύριος οἶδεν ὁποῖον ἔσεται τὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεώς μας.

— Γνωρίζετε λοιπὸν αὐτούς; ἠρώτησεν ὁ δὸν Ξίμενες ὑπομειδιῶν.

— Μή μου σκώπτετε, δὸν Ξίμενες· δυστυχεῖς περιστάσεις μὲ ἠνάγκασαν νὰ γνωρίσω αὐτούς. Ἠλευθέρωσαν ἤδη ἅπαξ τὴν Δολόραν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· δυστυχῶς ὅμως ἡ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς ἀγάπη κατέστρεψεν ἐκ νέου αὐτήν.

— Ναὶ, ναί· γνωρίζω τοῦτο, εἶπεν ὁ νεαρὸς Ἀραγόνιος· εἶδον αὐτὴν τὴν ἑσπέραν, καθ' ἣν ἀναμφιβόλως θὰ συνέλαβον αὐτήν.

— Λοιπὸν, Κύριοι. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δύνανται νὰ μὲ βοηθήσωσι νὰ σώσω αὐτὴν καὶ ἐκ δευτέρου. Ἐπιφορτίζομαι νὰ ἴδω καὶ νὰ προσλάβω αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἡμῶν.

— Ἐγὼ ἐπιφορτίζομαι ν' ἀναστατώσω τὰ πλήθη, εἶπεν ὁ Βαλέρος (123).

— Ἐγὼ δὲ, νὰ διευθύνω αὐτὰ ἐν ἀνάγκῃ, προσέθηκεν ὁ Ξίμενες.

— Ἐγὼ, ἤθελον τὸν θάνατον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Βαλέρος· ἦτον δίκαιον νὰ τιμωρηθῇ· ἀλλ' ὁ δὸν Ἐστεβὰν, καθὼς καὶ ὑμεῖς δὸν Ξίμενες, δὲν θέλει νὰ χυθῇ αἷμα.

— Ἴσως χυθῇ πολύ! ἐπέφερον συγχρόνως ἀμφότεροι οἱ νεανίαι.

— Εἶναι ἀργὰ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐστεβὰν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐγκαταλείψω ὑμᾶς ἵνα ὑπάγω νὰ φροντίσω καὶ τὰ πάντα νὰ ἑτοιμάσω.

— Ποῦ θὰ συναντηθῶμεν; ἠρώτησεν ὁ δὸν Ξίμενες.

— Εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Τριάνης, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν, εἰς τὸ μέρος ἔνθα συναθροίζονται οἱ *Γαρδοῦνοι*, ἐντὸς πεπαλαιωμένης οἰκίας κατὰ τὴν ἄκραν τοῦ προαστείου. Ἔλθετε νὰ μ' εὕρητε αὔριον ἐκεῖ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου. Αὕτη εἶναι ἡ ὥρα τῶν νυκτερινῶν τῆς Γαρδούνης συνεδριάσεων.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Βαλέρος· εἰς αὔριον.

— Εἶσθε τουλάχιστον βέβαιος περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων;

— Ὅσον καὶ περὶ ἐμοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβάν. Οὐδέποτε ὁ Γαρδοῦνος προδίδει ἐκεῖνον ὅστις ἔδωκεν αὐτῷ χρήματα. Ὑγειαίνετε, Κύριοι· μὴ λησμονήσητε τὴν συνέντευξιν ἡμῶν! προσέθηκε καὶ ἀνεχώρησεν.

ΛΖ'.

Δύω Ἐρημῖται.

Εἰς ἀπόστασίν τινα τῆς Σεβίλλης, πρὸς τὸ μέρος τῆς οἰκίας τοῦ ἀποστόλου ἐφαίνετο εἶδός τι σπηλαίου ἐντὸς βράχων κατὰ τούς πρόποδας δασώδους λοφίσκου, οὗτινος ἡ κατάφυτος κορυφὴ κατεκλίνετο πρὸς τὸν ποταμόν. Περὶ τὴν δεκάτην τῆς ἑσπέρας ὥραν ὁ Μανοφίνας καὶ ἡ *Σερένα* ἐκάθηντο ἔν τινι *γωνίᾳ τοῦ σπηλαίου* τούτου σκεπτικοὶ καὶ

(123) Ὁ δὸν Ῥοδρίγος δὲ Βαλέρος εἶναι πρόσωπον ἱστορικὸν σύγχρονον τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα καὶ Καρόλου τοῦ Ε'. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ περιγράφονται, ὅτε βίος καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ πιστότατα. (Ἱστορ. Ἱερ. Ἐξετάσ.)

μελαγχολοῦντες. Πλησίον τῆς εἰσόδου πῦρ ζωηρὸν ἐφώτιζεν ἅπασαν τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην κατοικίαν. Ὁ Μανοφίνας καὶ ἡ σύντροφος αὐτοῦ ἐγένοντο σχεδὸν ἐρημῖται παραιτηθέντες τῆς ἑταιρίας τῆς Γαρδούνης. Ὁ ἄγριος *Γουάπος* ὑπέφερε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν ἀντίδρασιν τῆς ἀπολύτου μεταβολῆς τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Βλέπουσα δὲ ἡ Σερένα ὅτι ὁ Μανοφίνας πρὸ μιᾶς ἤδη ὥρας διέμενεν ἀκίνητος στηριζόμενος ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς χωρὶς μηδὲ λέξιν νὰ προφέρῃ, ἔφερε τὴν τρυφερὰν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τῆς ἀνωμάλου καὶ μελαίνης αὐτοῦ κόμης. Οὗτος δὲ ἐφρικίασε, καὶ ὑψώσας τοὺς μεγάλους καὶ μελαγχολικοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς.

— Τί θέλεις, ψυχή μου; ἠρώτησεν αὐτῇ.

— Ἐπιθυμῶ νὰ σὲ βλέπω εὐτυχῆ, εἶπε θλιβερῶς ἡ Σερένα.

Ὁ Γουάπος ἀνεπήδησεν αἰφνιδίως ὡς εἰ ἤγγισέ τις τὴν πρόσφατον πληγὴν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν ἀπεκρίθη.

— Ὦ! Μανοφίνα! ἐξηκολούθησεν ἡ Κουλεβρίνα, εἰς μάτην μοὶ λέγεις ὅτι ἀπατῶμαι, καὶ προσποιεῖσαι ὅτι εἶσαι εὐτυχὴς, ὅταν ἀπαντῶμεν παλαιοὺς συναδέλφους· ἐγὼ βλέπω πολὺ καθαρὰ, ὅτι στενοχωρεῖσαι καὶ ὑποφέρεις· καὶ ἡ ἀποχώρησίς σου ἡ ὁποία σοὶ ἐφαίνετο τόσον γλυκεῖα τὰς πρώτας ἡμέρας, κατήντησε τώρα διὰ σὲ νὰ ἦναι καὶ τῆς φυλακῆς θλιβερωτέρα.

— Ὦ! Κουλεβρίνα! μὴ μ' ἐλέγχῃς, ἀπεκρίθη ὁ Γουάπος ὡς ἀρνίον γλυκὺς ἐκ τοῦ ἔρωτος, ἔπραξα πᾶν ὅτι ἠθέλησες, ὑπήκουσα εἰς τὸν ἀπόστολον. Καλὰ λοιπὸν, τώρα χωρὶς νὰ θέλω πνίγομαι ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν· ἐνίοτε μοὶ φαίνεται ὅτι ὁ λόφος οὗτος ὅστις στεγάζει ἡμᾶς, μέλλει νὰ κρημνίσῃ ἐφ' ἡμῶν. Βλέπεις, ψυχή μου, ὅτι ὑπάρχει τι ἐν ἐμοὶ, τὸ ὁποῖον ὡς ἀνίδεος δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, καὶ τὸ ὁποῖον ὅμως πολὺ ἐπεθύμουν νὰ μάθω. Ἡ ζωὴ αὕτη καταντᾷ ἀνυπόφορος, καὶ θὰ ἦτο καιρὸς νὰ τελειώσωμεν. Ὡρκίσθην εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς Γαρδούνης ὅτι ἤθελον ὑπακούσει αὐτῷ διὰ βίου. Γνωρίζεις ἂν ἐπὶ τόσον καιρὸν ὑπῆρξα πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσίν μου.

— Ὦ! ναί· ἦσο ὁ ἱκανώτερος καὶ πιστότερος τῶν λοιπῶν συντρόφων ἡμῶν, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ σ' ἀντικαταστήσῃ ἄλλος ἐκεῖ.

— Καλὰ λοιπόν! ὁ ἀρχηγὸς μὲ διέταξε νὰ *σκοτώσω* τὸν Ἐστεβάν.

— Ἔπειτα; ἐπέφερεν ἡ Σερένα.

— Δὲν ἐπιπλήττω σὲ διὰ τοῦτο· ἀλλὰ μ' εἶχες παρακαλέσει νὰ μὴ φονεύσω αὐτὸν, ἔπειτα ἦλθεν ὁ ἀπόστολος... τέλος, ἔγινα ἐπίορκος μὴ φονεύσας τὸν Ἐστεβάν. Τὸ ἓν ἁμάρτημα φέρει τὸ ἄλλο, καὶ ἠρνήθην τὴν Γαρδούνην, ἐγκατέλειψα τοὺς συντρόφους μου... καὶ τώρα... ὤ!... τώρα, ἐγὼ ὅστις πρῶτος ἔτρεχα εἰς τοὺς κινδύνους κεῖμαι κατὰ γῆς ὡς σκύλος. Ἐγὼ ὅστις ἔζων διὰ τοῦ ξίφους μου,

τώρα ζῶ διὰ τῆς μελοπίας τῶν μοναχῶν. Καὶ τέλος πάντων τὴν νύκτα, ξεύρεις, ἐν ᾧ σὺ κοιμᾶσαι πλησίον μου καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, ἐὰν ὁ ἀὴρ ταράττῃ τοὺς κλόνους τῶν δένδρων, μοὶ φαίνεται ὅτι ἀκούω παράπονα ἀγωνίας. Ὅταν ἀστραπή τις διαγράψῃ εἰς τὸν ἀέρα σχῆμά τι ἐρυθρὸν καὶ αἱματῶδες, νομίζω ὅτι βλέπω φάσμά τι διερχόμενον ἐνώπιόν μου διὰ νὰ μὲ φοβίσῃ ἢ νὰ μὲ τρομάξῃ... καὶ ἐπὶ τέλους... ἐγὼ ὅστις τοσάκις ἠψήφησα τὸν θάνατον, τρέμω εἰς πάντα θόρυβον, καὶ φοβοῦμαι.

Ἡ Σερένα ἀνήγειρεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς τὴν παραλελογισμένην κεφαλὴν τοῦ Μανοφίνα, καὶ στηρίζουσα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς ἐν ἀξιολατρεύτῳ τρυφερότητι, ἐφίλησεν ἡδέως τὸ μέτωπον αὐτοῦ, ὡσπερεὶ ἡ ἐπαφὴ τῶν χειλέων αὐτῆς εἶχε τὴν δύναμιν νὰ καταπραΰνῃ αὐτόν.

— Ψυχή μου ἀγαπητή, εἶπεν, διὰ τί ὑποφέρεις οὕτως; διατί ἐξελέγχῃς ὡς ἔγκλημα τὴν ὡραιοτάτην τοῦ βίου σου πρᾶξιν;

— Φοβοῦμαι μήπως ὁ Θεὸς μὲ τιμωρήσῃ ὡς ἐπίορκον.

— Ὁ ἀπόστολος σοὶ ἐσυγχώρησε, διὰ τί φοβεῖσαι;

— Ἀλήθεια· ὁ ἀπόστολος εἶναι ἅγιος, καὶ δὲν ἀπατᾷ.

— Ἐκεῖνος δὲν παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ σοὶ χαρίσῃ τὴν ζωὴν ὅταν ἠσθένεις τόσον, ὥστε ὅλοι σοὶ ἀπέφευγον φοβούμενοι μήπως μολυνθῶσιν ἐκ τῆς ἀσθενείας σου;

— Ἐκτὸς σοῦ, Κουλεβρίνα μου, ἤτις ὑπῆγες νὰ κράξῃς τὸν ἀπόστολον διὰ νὰ μὲ ἀναστήσῃ μὴ φοβηθεῖσα μήπως μολυνθῇς.

— Καὶ τί θὰ ἔκαμνα ἐγὼ ἐὰν σὺ ἀπέθνησκες; Κάλλιον θὰ ἦτο νὰ ἐμολυνόμην ἐκ τῆς ἀσθενείας σου καὶ ν' ἀπέθνησκον.

— Ὦ! μὲ ἀγαπᾷς λοιπόν, καὶ οὐδέποτε μὲ ἠπάτησες!

— Οὕτω θέλει ὁ Θεὸς ὅστις ἀπήλλαξεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς Γαρδούνης.

— Ἴσως ἔχεις δίκαιον, Κουλεβρίνα! ἐπέφερεν ὁ Γουάπος σκεπτόμενος. Ἀλλὰ νὰ ζῇ τις μηδὲν πράττων, χωρὶς περιπετείας, χωρὶς κινδύνους, χωρὶς ἐπευφημίας, ὦ! εἶναι παραφροσύνη! Νὰ ἠδυνάμην τοὐλάχιστον νὰ ἔσωζον θύματα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καθὼς ἔλεγεν ὁ ἀπόστολος, νὰ μάχωμαι κατὰ τῶν μυστῶν τοῦ ἱεροδικείου, καθὼς τὴν ἑσπέραν ἐκείνην καθ' ἣν εἴχομεν σώσει τὴν ὡραίαν ἐκείνην δεσποινίδα, ἐνθυμεῖσαι;

— Εἴχομεν καλῶς πράξει· ὁ ἀπόστολος εἶχε διατάξει τοῦτο.

— Ὦ! ἂν δὲν ἦσο σὺ ὅμως, ἐγὼ δὲν θὰ ἔζων τὴν σήμερον.

— Ἡσύχασε, ψυχή μου, ἐπέφερεν ἡ Σερένα· ὁ πόλεμος δὲν ἐτελείωσεν, ἔχομεν ἀκόμη πολλοὺς ἐχθρούς. Ὑπάρχουσιν ἐν Σηβίλλῃ τόσοι πτωχοὶ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως! Δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅτι ὁ ἀπόστολος συνέστησεν εἰς ἡμᾶς νὰ σώζωμεν αὐτούς.

— Ἀλλὰ ποῦ νὰ εὕρωμεν αὐτούς; ἠρώτησεν ὁ Μανοφίνας. Ἀφοῦ ἐγκατέλειψα τὴν Γαρδούνην, ἡ μάχαιρά μου δὲν ἐξῆλθε τῆς θήκης.

— Ἔσο ἥσυχος, θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ...

Τὴν στιγμὴν ταύτην θόρυβός τις ἠκούσθη ἔξωθεν.

— Τίς εἶ; ἀνέκραξεν ὁ Γουάπος ὁρμητικῶς ἐγειρόμενος.

— Μήπως ἐπιθυμῇς, ἀδελφέ, νὰ μὲ *σκοτώσῃς*; εἶπε νέηλύς τις.

— Ὦ! Παναγία μου! ἐξεφώνησεν ἡ Κουλεβρίνα, ὁ Κόκος!

— Μήπως ἔχῃς ἀνάγκην ἡμῶν; ἠρώτησεν ὁ Μανοφίνας.

— Καλά! καλά! Μανοφίνα! ὁ αὐτὸς πάντοτε, παληκάρι μου. Δὲν ἔχασες τὴν ἀνδρίαν σου, μολονότι ἔγινες ἐρημίτης.

— Ὦ! Θεέ μου! πόσον καιρὸν ἔχω ν' ἀκούσω τὰ τοιαῦτα! Σὺ εἶσαι πολὺ εὐτυχής, Κόκο! Σὺ ὑπάγεις, ἔρχεσαι, ἐργάζεσαι, εἶσαι χρήσιμος τέλος πάντων, ἐν ᾧ ἐγώ...

Ἡ Σερένα θεῖσα τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Γουάπου διέκοψεν αὐτόν· ἀλλ' ὁ *Αλγουαζίλ* δὲν εἶχεν ἀνάγκην περισσοτέρων λόγων ἵνα ἐννοήσῃ τὴν ἠθικὴν τοῦ Μανοφίνα κατάστασιν.

— Καλά! διενοήθη, στενοχωρεῖται· τὸν ἔχομεν λοιπόν.

— Τί νέα ἔχομεν εἰς τὴν Σηβίλλην, ἠρώτησεν ἡ Σερένα.

— Ὦ! μυρία ὅσα! ἀπεκρίθη ὁ Κόκος διὰ ὕφους μυστηριώδους.

— Διηγήσου αὐτά, εἶπεν ὁ Γουάπος ἀνυπομόνως.

— Ὑπομονή! ἐπέφερεν ὁ Κόκος. Εἶναι πολυδιήγητα πράγματα.

— Καλά! εἶπεν ἡ Σερένα, κάθισε λοιπόν, Κόκο, καὶ εἰπέ μας.

Ὁ Κόκος ἐκάθισε καὶ ὁ Μανοφίνας περιέμενεν ἀπλήστως καὶ προσεκτικῶς ν' ἀκούσῃ τί συνέβαινεν ἐν τῇ πόλει.

— Χρεωστῶ νὰ σοὶ εἴπω, Μανοφίνα, ἤρξατο ὁ Κόκος, ὅτι ἡ ἑταιρία τῆς Γαρδούνης δὲν σε ἀντεκατέστησεν ἀκόμη.

— Καὶ μήπως ἡ ἑταιρία ἤλπιζε τοῦτο; ὑπέλαβεν ἡ Σερένα!

— Ἄφες λοιπὸν νὰ ὁμιλήσῃ, Κουλεβρίνα· εἶπεν ὁ Γουάπος.

— Ἡ ἑταιρία ὅμως, ἐξηκολούθησεν ὁ Κόκος ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι ἀνδρεία, χρήσιμος καὶ πιστὴ εἰς τοὺς μεταχειριζομένους αὐτήν.

— Μήπως μ' ἐπιπλήττῃς! ἐμυρμύρισεν ὑποκώφως ὁ Γουάπος.

— Ὄχι, ἀνδρεῖε μου! ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάγῃ! λέγω μόνον ὅτι αἱ ἐργασίαι τῆς Γαρδούνης γίνονται ὁλονὲν σημαντικώτεραι, καὶ ὅτι...

— Τί μ' ἐνδιαφέρει τοῦτο; ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον μέλος της.

— Τὸ σφάλμα εἶναι ἰδικόν σου, εἶπεν ὁ Κόκος.

— Ὁ ἀπόστολος μοὶ τὸ ἀπηγόρευσεν.

— Διὰ τί ἔρχεσαι νὰ τὸν πειράξῃς, Κόκο; εἶπεν ἡ Κουλεβρίνα δυσαρεστηθεῖσα. Τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον καλοῦ ἀδελφοῦ.

— Ἂν μ' ἄφινες νὰ λαλήσω, δὲν θὰ ἔχανες καὶ σὺ τοὺς λόγους σου.

— Πολὺ καλὰ λοιπόν, ὁμίλει· ἡμεῖς ἀκούομεν.

— Ἡ Γαρδούνη λοιπὸν ἔχει τώρα περισσοτέρας ἐργασίας. Οἱ ἱεροεξεταστὰι πληρόνουσιν αὐτὴν διὰ νὰ *σκοτώσῃ* τοὺς αἱρετικούς, οἱ αἱρετικοὶ πληρόνουσιν αὐτὴν διὰ νὰ *σκοτώσῃ*... ὄχι, διὰ νὰ συλλάβῃ τοὺς ἱεροεξεταστάς.

— Πῶς τοῦτο; ἐπέφερεν ὁ Μανοφίνας ζωηρῶς.

— Ἀ! φίλοι μου, ἂν ἐγνωρίζετε τί τρέχει! Ὁ διοικητὴς τῆς Σεβίλλης θὰ καῇ, καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ εὑρίσκεται εἰς αἰώνια δεσμά.

— Χριστέ μου! ἐπέφερεν ἡ Σερένα, καὶ ὁ δὸν Ἐστεβὰν τί ἔγινεν;

— Σιωπή! εἶπεν ὁ Κόκος. Δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τούτου, διότι εἶναι φόβος μήπως φυλακίσωσι καὶ αὐτὸν, καί...

— Ἡσύχασον λοιπὸν, εἶπεν ἡ Σερένα, ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν μύσται.

— Ἀ! φίλοι μου! ἂν ἐγνωρίζετε, τί προετοιμάζεται;

—Τέλος πάντων, θὰ ἐξηγηθῇς; ἀνέκραξεν ὁ γουάπος ἀνυπόμονος.

— Ὁ δὸν Ἐστεβὰν, ὅστις μὲ πᾶσαν θυσίαν προσπαθεῖ νὰ σώσῃ τὸν πενθερὸν καὶ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς; ἁρπάσῃ τὴν ἡμέραν τοῦ ἔργου πίστεως καὶ νὰ συλλάβῃ τοὺς ἱεροεξεταστάς.

— Ἔρχομαι κ' ἐγὼ μετ' αὐτοῦ! ἀνέκραξεν ὁ Μανοφίνας.

— Στάσου, δὲν θὰ προάξῃς τοῦτο μόνος, εἶναι ἀνάγκη ὥστε ἡ Γαρδούνα ἡ ὁποία πάντοτε προθυμοποιεῖται νὰ ἐκδικῆται τοὺς ἀθώους νὰ λάβῃ ἐξ ἡμισείας μέρος εἰς τὴν συνωμοσίαν διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως ἡμῶν.

— Ἀλλὰ γνωρίζεις ὅτι δὲν εἶμαι ἐγὼ πλέον μέλος αὐτῆς.

— Ἴτα, ἴσα· διὰ τοῦτο ἐμπορεῖς νὰ μᾶς χρησιμεύσῃς, ἀδελφέ.

— Ἐξηγήθητι, ἀδελφὲ, εἶπεν ὁ Μανοφίνας.

— Ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Γαρδούνης· καὶ ἐπειδὴ σὺ ὑπῆρξες πάντοτε ὁ εὐνούμενος αὐτοῦ, θὰ ὑπάγῃς νὰ εὕρῃς αὐτὸν καὶ δὲν θὰ σοὶ ἀρνηθῇ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συνωμοσίαν, ἐὰν τῷ ὑποσχεθῇς ὅτι θὰ ἦσαι καὶ σὺ εἰς αὐτήν. Διότι ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ σὲ ἀποκτήσῃ πάλιν θὰ πράξῃ ὅ,τι θέλεις.

— Ἐὰν δώσω εἰς αὐτὸν τὴν ἐλπίδα ταύτην, θὰ τὸν ἀπατήσω.

— Δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ τὸν ἀπατήσῃς, ἐπέφερεν ὁ Ἀλγουαζήλ. Ἐὰν αὐτὸς συλλάβῃ τὴν ματαίαν ταύτην ἐλπίδα, τόσον τὸ χειρότερον δι' αὐτόν. Σὺ δὲν θὰ ἦσαι ὑπόχρεως νὰ κρατήσῃς; ὅ,τι δὲν ὑπεσχέθης. Καὶ ἔπειτα ὁ δὸν Ἐστεβὰν εἶναι πολὺ πλούσιος καὶ πιστεύω ὅτι ἡ ἀμοιβὴ τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν πληρεξουσιότητα νὰ προσφέρω ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ὑπηρετήσῃ τις αὐτόν. Ἐμπρὸς, παληκαρά μου, ἑτοιμάσθητι νὰ μ' ἀκολουθήσῃς· αὐτὴ εἶναι ἡ στιγμή. Ἂς σπεύσωμεν νὰ εὕρωμεν τὸν Μανδαμίατον· τὸ ἔργον πίστεως ὡρίσθη μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ χάνωμεν. Ἂς ἀναχωρήσωμεν ὅσον τάχιστα ἂς τρέξωμεν.

Ἦλθεν ἡ στιγμὴ διὰ τὸν Μανοφίναν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ ἀποστόλου, ὃν ἐνόμιζεν ὡς ἐκ Θεοῦ ἀπεσταλμένον. Ἔμελλε νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης κατὰ τῶν καταδυναστευόντων, καὶ ἐπήδησεν ὡς ἄγριος Ταῦρος.

— Ἐμπρὸς, ἐκραύγασε ζωννύμενος τὸ ξίφος αὐτοῦ.

Ἡ Σερένα καὶ τῆς ὀρεινῆς αἰγὸς ἐλαφροτέρα ἠγέρθη ἐπίσης.

— Διὰ ποῦ ἑτοιμάζεσαι; ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ ἀλγουαζίλ.

— Γίνεταί τι ἄνευ ἐμοῦ; θὰ ἔλθω κ' ἐγώ· εἶπεν ἡ Σερένα.

— Βεβαίως· εἶπεν ὁ Γουάπος, καὶ χωριζόμεθα ἡμεῖς ποτέ;

Μετὰ ταῦτα δὲ ἐξῆλθον καὶ οἱ τρεῖς ἐκ τοῦ σπηλαίου.

ΛΗ'.

Χορὸς Λυχνίσκου. (124)

Καθ' ὅσον ἐπλησίαζον εἰς τὸ παλάτιον τῆς Γαρδούνης, οἱ μυκτῆρες τοῦ Μανοφίνα διεστέλλοντο καὶ ἀνέπνεε τὸν ἀέρα ὡς ὁ ἀραβικὸς ἵππος ἀναγνωρίζων τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Σερένα δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ δοκιμάσῃ τὴν ἐλαφρὰν ἐκείνην ἀνασκίρτησιν, ἣν αἰσθάνεταί τις βλέπων προσφιλεῖς τόπους, οὓς οὐδόλως ἤλπιζε νὰ ἐπανίδῃ. Ἡ νὺξ ἦν ἥσυχος, χλιαρὰ καὶ σκυθρωπή· πρὸ πολλοῦ τῆς πανσελήνου δυσάσης. Διαβαίνοντες δὲ ἤδη τὸν πρῶτον περίβολον, ὅστις περιέφραττε τὸ παλάτιον, ἔστησαν ἐπί τινας στιγμὰς ἐκπεπληγμένοι ἐκ τοῦ θεάματος, ὅπερ ἔβλεπον. Ἄφθονον φῶς ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς ἡμικεκλεισμένης θύρας, καὶ ἦχος κιθάρας ἠκούετο ἔσωθεν συνοδευομένης ὑπὸ ἀνδρείου ᾄσματος.

— Πόσον περιχαρεῖς εἶναι! εἶπεν ἡ Σερένα στενάξασα.

— Τίς λοιπὸν ἑορτάζει σήμερον; ἠρώτησεν ὁ Μανοφίνας.

— Θὰ ἦναι ἴσως τὸ τέλος ἐννεαημέρου, ἀπεκρίθη ὁ Κόκος.

— Εἰσέλθωμεν! ἐπέφερεν ἡ Σερένα οἱονεὶ χορεύουσα.

Ταχύναντες δὲ τὰ βήματα καὶ προχωρήσαντες παρετήρησαν ἐν τῷ σκότει τρεῖς ἀνθρώπους χαμηλοφώνως συνομιλοῦντας ὄπισθεν τῶν δένδρων, ἀλλὰ μηδὲ τὰ πρόσωπα μηδὲ τὴν ἐνδυμασίαν αὐτῶν ἠδυνήθησαν νὰ διακρίνωσιν. Φθάσαντες δὲ πλησίον τῆς θύρας ὁ Γουάπος καὶ ἡ Σερένα ἔστησαν, ἐντρεπόμενοι ἴσως νὰ διασκελίσωσι τὸν οὐδὸν τῆς κατοικίας ἐκείνης, ἣν ἑκουσίως εἶχον ἐγκαταλείψει...

— Λοιπόν! ἐμπρός! εἶπεν ὁ Κόκος.

---

(124) Οὕτως ὀνομάζονται ἐν Ἱσπανίᾳ οἱ χοροὶ τοῦ λαοῦ ὡς φωτιζόμενοι ὑφ' ἑνὸς μοναδικοῦ λυχνίσκου.

— Εἴσελθε σὺ πρώτη, εἶπεν ὁ Μανοφίνας τῇ Σερένᾳ.

— Ἔμβα σύ, Κόκο· εἶπεν ἐκείνη, νὰ μᾶς παρουσιάσῃς.

— Ὦ! ἐγὼ δὲν εἶμαι τόσον δύσκολος, ἀπεκρίθη ὁ ἀλγουαζίλ χαριέντως λαμβάνων τὴν χεῖρα τῆς βοεμίδος, ἂς ἔμβωμεν λοιπὸν ὁμοῦ, Κουλεβρίνα. Καὶ σύ, Μανοφίνα, ἀκολούθησον ἡμᾶς, καὶ θὰ ἴδῃς ἂν θὰ καλοδεχθῶσιν ἡμᾶς.

Εἶπε καὶ ἀνοίξας τὴν θύραν προυχώρησε θριαμβευτικῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁμηγύρεως. Ὁ Μανοφίνας ἐνθαρρυνθεὶς ὀλίγον ἠκολούθησεν αὐτοὺς ἀπό τινος ἀποστάσεως.

— Ὁ Θεὸς νὰ διαφυλάττῃ ἡμᾶς, Κύριοι! εἶπεν ὁ ἀλγουαζίλ εὐγενῶς ἀφαιρῶν τὸν πῖλον αὐτοῦ.

Κραυγὴ ἐκπλήξεως ἠκούσθη καθ' ἅπασαν τὴν αἴθουσαν, καὶ πάντες ἀφήσαντες τὸν χορὸν συνωθοῦντο ὅπως μάθωσι τὸ αἴτιον τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Μανοφίνα καὶ τῆς Σερένας. Ὁ Μανδαμιέντος καθήμενος εἰς τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης ἀμέσως ἀνεγνώρισεν αὐτούς. Ἐγερθεὶς δὲ προυχώρησε πρὸς τὴν Σερέναν.

— Ποῖος ἅγιος τοῦ παραδείσου, κόρη μου, εἶπεν αὐτῇ γλυκερῶς, σοὶ ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν νὰ ἔλθῃς σήμερον νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇς; Καλῶς ἦλθες . . . καὶ σύ, Μανοφίνα, προσέθηκεν ἐκτείνας αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Τὴν εὐμενῆ ταύτην πρὸς τοὺς πρώην Γαρδούνους ὑποδοχὴν τοῦ ἀρχηγοῦ γενικὴ ζητωκραυγὴ διεδέχθη. Πάντες δὲ οἱ Γαρδοῦνοι μικροί τε καὶ μεγάλοι ἔσπευσαν περὶ τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν συντρόφους, οὓς ἠσπάζοντο καὶ ἐπευφήμουν. Σερένες τινὲς νεωστὶ ἐγκαταταχθεῖσαι ζηλοτύπως παρετήρουν τὴν ὡραίαν καὶ χαρίεσσαν Κουλεβρίναν. Μία δὲ ἐξ αὐτῶν στραφεῖσα πρός τινα ἀρχαιοτάτην *Κοβέρτεραν*.

— Ἰδὲ πόσον παλαιὰ εἶναι τὰ ἐνδύματά της, εἶπεν.

— Πολὺ ἐχάλασεν! ἀπεκρίθη ἡ γραῖα. Νὰ τί θὰ ᾖ νὰ ἦναι κἰνεὶς ὑπερήφανος καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν ἀδελφότητα. Καὶ ἦτο τόσον ὡραία!

Ὁ Μανδαμιέντος δὲν ἐφρόντισε νὰ ὑποκρύψῃ τὴν χαράν του. Ὡδήγησε τὴν Σερέναν πρός τι κάθισμα καὶ εἶπεν αὐτῇ!

— Διασκέδασον, κόρη μου· ἐγὼ θὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν Μανοφίναν.

Λαβὼν δὲ τοῦτον καὶ τὸν Κόκον ὡδήγησεν αὐτοὺς εἴς τινα γωνίαν.

— Ὑποθέτω, τέκνα μου, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Μανοφίνα θὰ ἔχει ἀναμφιβόλως τὸν λόγον της καὶ ἐπιθυμῶ νὰ μάθω αὐτόν. Ἴσως ὁ ἀγαπητὸς Μανοφίνας θὰ διατρέχῃ κανένα κίνδυνον, καὶ ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομήν ἡμῶν! Ἂν καὶ δὲν ἦναι πλέον μέλος τῆς ἐντίμου ἡμῶν ἀδελφότητος, καὶ ἡμεῖς ὡς ἀδελφοὶ οὐδεμίαν πρὸς αὐτὸν ὑποχρέωσιν ἔχωμεν, εἴμεθα πάντοτε πρόθυμοι, ὡς φίλοι καὶ ἀρχαῖοι συνάδελφοι, νὰ βοηθήσωμεν αὐτὸν ὁπόσας δυνάμεθα. . χωρὶς νὰ παραβῶμεν τοὺς κανονισμοὺς τῆς ἀδελφότητος.

— Ἀδελφὲ Μανδαμιέντε, ἔσπευσε ν' ἀποκριθῇ ὁ Κόκος· τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν πρόκειται νὰ βοηθήσητε τὸν Μανοφίναν, ἀλλὰ νὰ πείσητε αὐτὸν νὰ συγκατατεθῇ αὐτὸς νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς.

Ὁ Μανδαμιέντος ἐποιήσατο κίνησιν ἐκπλήξεως.

— Ἔχω νὰ σοὶ προτείνω μίαν ἐπιχείρησιν σπουδαιοτάτην, καὶ ἰδοὺ διὰ τί ἦλθον ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Μανοφίνα. Ἄκουσόν μου λοιπόν.

— Ὁμίλει, εἶπεν ὁ *Αὐθέντης* ἐπὶ μᾶλλον ἐκπληττόμενος.

— Νεανίας τις πλούσιος ἐν Σηβίλλῃ ἔχει τὴν ἀνάγκην σου.

— Εἶμὶ προθυμότατος νὰ ἐκδουλεύσω τοὺς τοιούτους νεανίας.

— Καὶ θ' ἀνταμειφθῇς μεγάλως· ἀλλ' ἰδοὺ τί πρέπει νὰ κάμῃς.

Εἶπεν ὁ Κόκος καὶ παρασύρας τὸν *αὐθέντην* καὶ τὸν Μανοφίναν μέχρι τῆς ἐσχάτης στήλης προσέθηκε χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

— Πρέπει νὰ μᾶς βοηθήσῃς νὰ σώσωμεν τὸν διοικητὴν τῆς Σηβίλλης τὴν ἡμέραν τοῦ ἔργου πίστεως, ἁρπάζοντες τὸν ἱεροεξεταστὴν τὸν ὁποῖον θὰ φυλάττῃς ὡς αἰχμάλωτόν σου, μέχρις οὗ ὁ δὸν Ἐστεβὰν φθάσῃ εἰς τὸν πρῶτον τῆς Ἱσπανίας λιμένα καὶ ἐπιβιβασθῇ δι' ἄλλην χώραν.

— Γνωρίζεις ὅτι θέτομεν τὴν ζωὴν εἰς κίνδυνον; εἶπεν ὁ *αὐθέντης*.

— Ἀντὶ διακοσίων χιλιάδων *ρηαλίων*· ἐπέφερεν ὁ Κόκος.

— Διακοσίων χιλιάδων *ρηαλίων*! ἐξέφερεν ὁ Μανδαμιέντος.

— Τὰ ὁποῖα θὰ λάβῃς διὰ ν' ἁρπάσῃς τὸν ἐξοχώτατον Ἄρβουες, καὶ νὰ φυλάξῃς αὐτὸν ἐπὶ δύω ἡμέρας ἐν τῷ ὑπογείῳ τῆς Γαρδούνης.

— Καὶ ἔπειτα νὰ μᾶς καύσῃ ὡς αἱρετικούς! Μ' ἐκλαμβάνεις λοιπὸν ὡς ἀνόητον, Κόκο; Νὰ τὸν *σκοτώσωμεν*, ναί· μὲ ὥραις καλαῖς. Οἱ ἀποθαμένοι δὲν βλάπτουσι πλέον. Ἀλλὰ νὰ τὸν ἁρπάσωμεν . . . ὄχι· ὄχι· ἡμεῖς δὲν ἁρπάζομεν εἰμὴ νεάνιδας.

— Ἀλλ' ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲν θέλει νὰ γίνῃ φόνος, εἶπεν ὁ Κόκος.

— Ἡ εὐγενεία του εἶναι ἄδολος ὡς ἀρνίον· ἄνευ ὅμως τῆς βοηθείας τοῦ Μανοφίνα καὶ τῆς διαταγῆς του . . . Ἀλλ' ἀρκεῖ, ξεύρω ἐγώ . . . Ἐὰν ζῇ ἀκόμη ὁ δὸν Ἐστεβὰν, δὲν σφάλλει ὁ ἱεροεξεταστής.

— Ὅσον διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Ἄρβουες, δὲν μοὶ μέλει, εἶπεν ὁ Κόκος· ἀλλ' ὁ δὸν Ἐστεβὰν δὲν θὰ συγκατανεύσῃ νὰ φονευθῇ, καὶ ὁ διοικητὴς θὰ καῇ.

— Καλά, θὰ εἶμαι ἐχέμυθος, ἐπέφερεν ὁ Μανδαμιέντος μειδιῶν. Διακόσιαι χιλιάδες *ρηαλίων*, διενοεῖτο, μοὶ προσφέρονται διὰ νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ φονεύσω τὸν κατηραμένον ἐκεῖνον ἱεροεξεταστήν. ὅστις μνησικακεῖ ἐναντίον μου καὶ καμμίαν παραγγελίαν δὲν μοὶ δίδει, ἀφοῦ ἀπέτυχα νὰ φονεύσω τὸν δὸν Ἐστεβάν. Διακόσιαι χιλιάδες *ρηαλίων*! λαμπροτάτη ποσότης . . . Περιπλέον δὲ θὰ ἀντικατασταθῇ βεβαίως ὁ δεσπότης Ἄρβουες· καὶ τοῦτο δὲν εἶναι δύ-

σκολον, καὶ ὁ νέος ἱεροξεταστὴς, ὅστις δὲν θὰ ἔχῃ κανὲν μῖσος ἐναντίον μου, θὰ μᾶς δίδῃ βεβαίως ἐργασίαν . . . Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ εἶναι ὤφελος εἰς τὴν ἀδελφότητα.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ στιγμιαῖαι σκέψεις τοῦ Μανδαμιέντου· ἀλλ' ὡς ἐπιδέξιος διπλωμάτης οὐδὲν εἶπεν ἐκ τούτων. Πλησιάσας δὲ πρὸς τὸν Κόκον, ὅστις περιέμενε τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ, εἶπεν·

— Καὶ ὁ Μανοφίνας θὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην.

— Ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίθη ζωηρῶς ὁ Γουάπος.

— Ἐννόησες λοιπὸν ὅτι ἡ Γαρδοῦνα εἶναι καλὴ μήτηρ, καὶ θέλεις νὰ ἐπιστρέψῃς πρὸς αὐτήν; ἠρώτησεν ἐπιβούλως ὁ *Ἀὐθέντης*.

— Αὐθέντα, δὲν εἶπα τοῦτο· ὑπέλαβεν ὁ Μανοφίνας. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη μοὶ ἀρέσκει· Θέλω νὰ σᾶς βοηθήσω εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ ἡ Σερένα, ἐὰν τὸ ἐγκρίνητε. Γνωρίζετε, αὐθέντα, ὅτι ἡ Σερένα εἶναι ἴση πρὸς ἕνα Γουάπον κατὰ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν τόλμην.

— Ἐννοῶ, ἐννοῶ! Ἡ Σερένα καὶ σὺ θέλετε νὰ λάβητε μέρος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην διὰ τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἀμοιβήν.

— Αὐθέντα, εἶπεν ὁ Μανοφίνας δι' ὕφους ἐγγικτικοῦ· οὐδέποτε ἀπεποιήθην ἀντιμισθίαν ἐντίμως κερδιζομένην. Ἀλλὰ, ἐὰν, τὴν φορὰν ταύτην, κρίνητε εὔλογον νὰ μὴ δώσητε εἰς ἡμᾶς τίποτε, ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρει. Θὰ συμμερισθῶ ἐξ ὅλης τῆς θελήσεώς μου τοὺς κινδύνους τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, χωρὶς ν' ἀπαιτήσω ἀνταμοιβὴν, ἀφοῦ νομίζετε ὅτι δὲν ἔχω δικαίωμα πρὸς τοῦτο, μὴ ὢν ἤδη μέλος τῆς ἀδελφότητος.

— Διὰ τί νὰ μὴν ἦσαι μέλος; ἠρώτησεν ὁ Μανδαμιέντος.

— Μὴ μὲ ἐμβάλλῃς εἰς πειρασμὸν αὐθέντα. Ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινεν· δὲν θὰ ἐπιστρέψω πλέον. Εἰπέ μοι μόνον ἂν δέχησαι τὴν βοήθειάν μου καὶ τῆς Κουλεβρίνας. Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ζητῶ. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ μοὶ ἀποδώσῃς τὴν ἐξουσίαν μου ὡς γουάπου, θὰ μοὶ παραχωρήσῃς ἀνθρώπους τινας ὑπὸ τὰς διαταγάς μου, καὶ ἔσο ἥσυχος· ἐγὼ φροντίζω διὰ τὰ ἐπίλοιπα.

— Λοιπόν! ἐπέφερεν ὁ Κόκος, συμφωνεῖς, ἀρχηγέ; δύναμαι νὰ ὁδηγήσω ἐνταῦθα τὸν Ἐστεβὰν καὶ τοὺς φίλους του διὰ νὰ συνεννοηθῆτε;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Μανδαμιέντος, εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Μανοφίνα, καὶ στραφεὶς πρὸς σὺτὸν, βλέπεις, τέκνον μου, ἐξηκολούθησεν, ἂν ἡ ἀδελφότης καὶ ἐγὼ ἔχωμεν φιλίαν πρὸς σέ; Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν εἰσέτι ἱκανώτερον νὰ σὲ ἀντικαταστήσῃ. Ἡ θέσις σου χηρεύει, ἀνάλαβε λοιπὸν αὐτὴν διὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ φωτίσῃ ἀκολούθως, τέκνον μου, νὰ λάβῃς μίαν καλὴν ἀπόφασιν.

— Ὑπάγω λοιπὸν, εἶπεν ὁ Κόκος νὰ εἰδοποιήσω τὸν δὸν Ἐστεβάν.

— Ὕπαγε· καὶ σὺ Μανοφίνα, δὲν θὰ χορεύσῃς μὲ τὴν Σερένα σου;

— Ναί, βεβαίως· εἶπεν οὗτος, καὶ λαβὼν τὴν Κουλεβρίναν διευθύνθη πρὸς τὸν κύκλον τῶν χορευτῶν καὶ ἤρξατο χορεύων.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ὁ Κόκος ἐξελθὼν συνήντησε τοὺς ἐν τῷ κήπῳ πρὸ ὀλίγου συνομιλοῦντας τρεῖς ἀνθρώπους.

— Τὰ πάντα ἕτοιμα, εἶπεν αὐτοῖς· θὰ γίνῃ ὅ,τι θέλετε.

— Εἶχον προειπεῖ τοῦτο πρὸς ὑμᾶς, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν πρὸς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, τὸν δὸν Βαλέρον καὶ τὸν δὸν Ξίμενες. Καὶ ἤδη ἐσμὲν βεβαιοι ὅτι ἐξ ἄπαντος θὰ ἐπιτύχωμεν.

— Δὸν Ἐστεβὰν, ἐμυρμύρισεν ὁ γέρων, ἐνεκρίνατε ὠφέλιμον νὰ ζητήσητε τὴν σύμπραξιν τῶν βοεμῶν τούτων, ἔστω· ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖτε τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεως ὑμῶν. Ἐὰν εἶχον τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν καλλονὴν ὑμῶν, δι' ἑνὸς μόνου λόγου μου, ἤθελα ἀναστατώσει ὡς ἕνα ἄνθρωπον ὅλον τὸν λαὸν τῆς Σεβίλλης καὶ καταταράξει ἅπασαν τὴν Ἱσπανίαν.

— Δὸν Βαλέρε, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν, τὴν στιγμὴν ταύτην ὑμεῖς ὁμιλεῖτε ὡς νέος, ἀφήσατε νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ ὡς γέρων. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἠδυνάμην νὰ ἐπαναστατήσω τὴν Σεβίλλην κατὰ τῶν ἱεροεξεταστῶν, ὁποῖον ὄφελος ἤθελε προκύψει ἐκ τούτου εἰς τὴν Ἱσπανίαν; Ἤθελον καταστραφῆ χιλιάδες ἀνθρώπων χωρὶς νὰ βελτιωθῇ ἡ τύχη τῶν ἐπιζώντων. Ἵνα δυνηθῇ ἡ Ἱσπανία ν' ἀποτεινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐχρεώστει ὁλόκληρος νὰ συνενωθῇ. Αἱ μερικαὶ ἐπαναστάσεις γεννῶσι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, καταστρέφουσι καὶ ἐξουδενοῦσιν. Ἡ ἐπιστήμη, ἡ φιλοσοφία μόνη δύναται ν' ἀναγεννήσῃ τὴν Ἱσπανίαν καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ αὐτὴν ἐλευθέραν. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν προωρίσθημεν ἵνα ἴδωμεν τὰς ὡραίας ἐκείνας ἡμέρας.

— Διὰ τί λοιπὸν συνομνύομεν; διέκοψεν ὁ δὸν Βαλέρος.

— Ἐγὼ μὲν συνόμνυμι, ἵνα σώσω, οὓς ἀγαπῶ, ἡμεῖς δὲ, ἵνα μοὶ συμβοηθήσητε ὡς φίλοι, πιστεύω.

— Ἐστεβὰν, εἶπεν ὁ δὸν Ξίμενες, συκοφαντεῖτε τὰς προθέσεις ἡμῶν, περιορίζων αὐτὰς εἰς συμφέρον τι μερικόν.

— Οὐχί· εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, οὐδαμῶς συκοφαντῶ αὐτάς· ἔχομεν ψυχὴν διάπυρον καὶ γογγύζομεν διὰ τὰ κακὰ ὅσα πάσχει ἡ ἀνθρωπότης· ἀλλ' ἐλλείπουσιν ἡμῖν τὰ κατάλληλα μέσα. Ἵνα προλάβωμεν αὐτά. Τὸ ξίφος κατ' οὐδὲν ἄλλο ὠφελεῖ τὴν σήμερον εἰμὴ ν' ἀνοιξῇ πληγὰς ἐπὶ πληγῶν. Ἐὰν συνομνύω, μεθ' ὑμῶν, δὲν πράττω τοῦτο διὰ τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς μου, ἀλλὰ δι' ἐκείνην ἣν ἀγαπῶ. Τοῦτο εἶναι ἐγωϊσμὸς, νομίζω, προσέθηκε μετὰ πικρίας.

— Ἐστεβὰν, εἶπεν ὁ δὸν Ξίμενες, εἶσθε ἱκανώτερος ἡμῶν, καὶ δοθείσης τῆς περιστάσεως θὰ ἦσθε μᾶλλον ἐμοῦ ἀφωσιωμένος.

— Ὁποιονδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ αἴτιον τῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν, αὕτη ἐστὶν ἱερά· ἐμπρὸς λοιπόν, εἶπεν ὁ Βαλέρος, καὶ ἐστὲ ἀρχηγὸς ἡμῶν καθ' ὅλα, Ἐστεβάν. Εἶσθε εὐγλωττότερος τοῦ Κικέρωνος καὶ εἰλικρινής. Ποῦ πρέπει νὰ ὑπάγωμεν; προσέθηκεν ὁ γέρων πλησιάσας πρὸς τὸν Ἀλγουαζίλ.

— Ἀκολουθήσατέ μοι, κύριοι, εἶπεν ὁ Κόκος· καὶ διὰ νὰ μὴ διεγείρωμεν ὑπονοίας, εἰσέλθετε εἰς τὸν χορὸν ἐλευθέρως, διασκεδάσατε, συνομιλήσατε πρὸς τὰς ὡραίας νεάνιδας. Ὑμᾶς, εὐγενέστατε δὸν Ἐστεβάν, συμβουλεύω νὰ χορεύσητε μετὰ τῆς Κουλεβρίνας.

— Μετὰ ποίας νὰ χορεύσω ἐγώ; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ γέρων Ῥοδρίγος.

— Ἐστὲ ἥσυχος, ἐπέφερεν ὁ Κόκος μειδιῶν· ἐν τῇ Γαρδούνῃ δὲν ὑπάρχει ἔλλειψις χορευτριῶν· θὰ εὕρητε τοιαύτας πολλὰς διαφόρων καλλονῶν καὶ ἡλικιῶν.

— Ὕπαγε λοιπὸν ἐμπρὸς σὺ, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

Ὁ ἀλγουαζὶλ εἰσῆλθε μόνος εἰς τὴν Γαρδοῦναν. Ὁ χορὸς ἦν ζωηρός. Ἐχόρευε δὲ ὁ Μανοφίνας μετὰ τῆς Σερένας μετὰ τοσαύτης χάριτος, ὥστε πάσης τῆς ὁμηγύρεως οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς αὐτοὺς ὡς εἰς γενικὸν κέντρον διευθύνοντο, καὶ ζητωκραυγαὶ καὶ χειροκροτήσεις ἀντήχουν ἐν τῇ αἰθούσῃ. Ἡ ἄφιξις δὲ τῶν τριῶν εὐγενῶν οὐδεμίαν αἴσθησιν προὐξένησε τῇ ὁμηγύρει.

— Ἰδοὺ ὁ νέος, ὅστις θὰ πληρώσῃ, εἶπεν ὁ Κόκος τῷ Αὐθέντῃ.

— Εἶναι ὁ Ἐστεβὰν ὁ ἴδιος, τὸν ὁποῖον ἤθελε νὰ *σκοτώσῃ* ὁ Μανοφίνας, παρετήρησεν ὁ Μανδαμιέντος. Φαίνεται ὅτι μεταξὺ τοῦ νέου τούτου καὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης ὑπάρχει πόλεμος μέχρι θανάτου. Πολὺ καλά, Κόκο, ἂς μείνωσιν. Μετὰ τὸν χορὸν θὰ συνομιλήσωμεν. Πρὸς ὥρας ἡ Γαρδοῦνα ἔχει ἀνάγκην νὰ δειπνήσῃ.

Πραγματικῶς δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου τῶν χορευτῶν μία μαθητευομένη *σερένα* καὶ τρεῖς *χιβάτοι* ἐκτελοῦντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν καθήκοντα μαγείρου ἤρξαντο νὰ ἑτοιμάζωσι τὸ δεῖπνον ἐπὶ μεγάλης καὶ ἐκτεταμένης ψιάθου ἐν εἴδει τραπέζης.

— Εὐγενέστατοι, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος τοῖς συνωμόταις, θὰ καταδεχθῆτε νὰ συμμεθέξητε τοῦ δείπνου τῶν τέκνων μου;

— Μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως! ἀπεκρίθησαν καὶ λαβόντες ἀνὰ μίαν ψίαθον ἐκάθησαν κατὰ γῆς, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι. Ὁ Ἐστεβὰν ἐκάθησε πλησίον τῆς Κουλεβρίνας, ἥτις εὐμενῶς ἤδη διακειμένη πρὸς αὐτὸν ὡς τὴν ζωὴν αὐτοῦ σώσασα ἐθεώρησεν αὐτὸν ἐν γλυκερᾷ μελαγχολίᾳ, καὶ ἐδάκρυσεν ἐνθυμηθεῖσα ὅτι ἡ ὡραία αὐτοῦ μνηστὴ εὑρίσκετο ἐν ταῖς εἱρκταῖς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ ὅτι ὁ δυστυχὴς Ἐστεβὰν ἠναγκάζετο νὰ μειδιᾷ. Ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἐν ὀρέξει κατεβρόχθιζον τὰ παρακείμενα, ὁ Ἐστεβὰν προσποιούμενος ὅτι κατεβρόχθιζεν ἐπίσης, εἶπε πρὸς τὴν Κουλεβρίναν ἣν ἤθελε νὰ κερδίσῃ·

— Θὰ χορεύσωμεν καὶ μαζὺ, δὲν εἶναι ἀληθές;

— Ὄχι, Κύριε· εἶπεν ἡ Σερένα μετὰ θλίψεως. Ἀγαπῶ τὸν χορὸν, καὶ θὰ ἦτο τιμή μου νὰ συγχορεύσωμεν· ἀλλὰ, σᾶς εὐχαριστῶ.... Ὁ χορὸς ἐτελείωσεν ἤδη, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἕκαστος θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ἔργον του.

— Καλὴ Κουλεβρίνα! ἐπέφερεν ὁ Ἐστεβάν.

— Ἐστέ ἥσυχος ὅμως, εἶπεν ἡ νεᾶνις χαμηλοφώνως· μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας θὰ χορεύσωμεν ἀλλέως, διότι θὰ ἦμαι κ' ἐγὼ... ἀλλὰ τρώγετε λοιπὸν, καὶ ἂς μὴ ὁμιλῶμεν πλέον, διότι ἡ *σερένες* ζηλεύουσιν.

Τὸ δεῖπνον ἐτελείωσεν ἐν θαυμασίᾳ ταχύτητι. Ὁ δὸν Ῥοδρίγος ἔτρωγεν ὡς βοσκὸς, καὶ ἐπείραζε τὰς νεάνιδας. Ὁ δὸν Ξίμενες ἐγέλα ὅσον ἠδύνατο κάλλιον μετά τινος εὐειδεστάτης *σερένας*, ἥτις εὐχαρίστως ἀντήλλαξε τὸν *γουάπον* αὐτῆς ἀντὶ τοῦ ὡραίου κυρίου, ὅστις ἔφερεν ἐνδυμασίαν ἐξ ἐπικρόκου. Οὐδεὶς δὲ ὑπωπτεύετο ὅτι ἡ φαινομένη ἐκείνη φαιδρότης ἐκάλυπτε συνωμοσίαν. Ἀλλ' ἅμα ὁ Μανδαμιέντος εἶδεν ὅτι τὸ δεῖπνον ἐτελείωσεν, ἔνευσε καὶ πάντες οἱ Γαρδοῦνοι, ὡς εἷς ἄνθρωπος ἐγερθέντες ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὸ ἔργον του.

ΛΘ'.

Μία Συνωμοσία.

Δὲν ἔμενον ἤδη ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Γαρδούνης εἰμὴ ὁ Αὐθέντης, ὁ ἀλγουαζίλ, ὁ Μανοφίνας, ἡ σύντροφος αὐτοῦ καὶ οἱ τρεῖς εὐγενεῖς. Ἦν δὲ ἡ δευτέρα ὥρα τῆς πρωΐας. Ὁ Μανδαμιέντος ἠνέῳξε μέγαν ἐκ δρυὸς σάνδυκα, ἐξ οὗ ἔλαβε κιτρίνην τινὰ μεμβράνην καὶ τὰ πρὸς γραφὴν χρειώδη, μεθ' ἃ διευθύνθη πρὸς τὴν θύραν ἵνα βεβαιωθῇ ἂν ἦτο καλῶς κεκλεισμένη· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπλησίαζε πρὸς τὴν θύραν, ἠνεῴγη αἴφνης αὕτη καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰοσής. Εἰς τὴν θέαν δὲ τοῦ δομινικανοῦ ὁ Ἐστεβὰν ἀφῆκε κραυγὴν τρόμου, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Κόκον.

— Με προὔδωκες, ἄθλιε! εἶπεν αὐτῷ χαμηλοφώνως.

— Οὐχὶ, εὐγενέστατε! εἶπεν ἐκεῖνος μηδόλως ταραχθείς.

— Τί ἐπιθυμεῖ ὁ αἰδεσιμώτατος; ἠρώτησεν ὁ *Αὐθέντης*.

— Νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοὺς τρεῖς τούτους κυρίους, εἶπεν ὁ Ἰοσής. Ὁ Μανδαμιέντος συνεσπάσατο τὰς ὀφρῦς.

— Τί θέλει ὁ μοναχὸς οὗτος; ἠρώτησεν ὁ Βαλέρος τῷ Ἐστεβάν;

— Τώρα τὸ μανθάνομεν, ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς κόμης.

Ταῦτα δὲ λέγων προὐχώρησε πρὸς τὸν μοναχὸν, ὅστις ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα· ἀλλ' ὁ Ἐστεβὰν μὴ δεχθεὶς αὐτὴν, ἐθεώρει τὸν δομινικανὸν εἰς τὸ πρόσωπον.

— Δὲν εὐχαριστήθητε, ὅτι μ' ἐπροδώσατε, ἀλλὰ θέλετε ἀκόμη καὶ νὰ μὲ καταστρέψητε, δὲν εἶναι ἀληθές; ἠρώτησεν αὐτῷ.

— Οὐδόλως προὔδωκα ὑμᾶς· ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσὴς διὰ τόνου γλυκέος καὶ θλιβεροῦ. Ἔρχομαι νὰ παρηγορήσω καὶ βοηθήσω ὑμᾶς.

— Ἀλλ' ἡ Δολόρα! ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐστεβὰν οὕτινος ἡ ζηλοτυπία ἐξηγείρετο ἐνώπιον ἐκείνου ὃν ὑπωπτεύετο· τί ἔγινεν ἡ Δολόρα;

— Ἡ Δολόρα θ' ἀποδοθῇ πρὸς ὑμᾶς σῶα καὶ ὑγειής.

— Ναί· ἐπειδὴ θὰ τὴν σώσω ἐγώ! ἀνέκραξεν ὁρμητικῶς ὁ Ἐστεβάν. Ἡ ἀπιστία ὑμῶν δὲν μ' ἀπατᾷ πλέον, δὸν Ἰωσῆ· καὶ ἂν ἤθελον τὴν στιγμὴν ταύτην . . . Ἴδατε, ὑπήρξατε ἀπερίσκεπτος . . . Εἴμεθα ἐνταῦθα πέντε ἐναντίον ὑμῶν, καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς ἐμέ.

— Ἡ ἀπόδειξις ὅτι δὲν φοβοῦμαι ὑμᾶς, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσὴς, εἶναι ὅτι ἦλθον μόνος ἐνταῦθα. Ἐὰν προὔδιδον ὑμᾶς, πρὸς τί θὰ ἐζήτουν ὑμᾶς; ὁποίαν ἀνάγκην ἔχω ὑμῶν; Πιστεύσατέ μοι, δὸν Ἐστεβὰν, μὴ παραγνωρίζητε τοὺς εἰλικρινεῖς ὑμῶν φίλους. Ἡ βοήθεια αὐτῶν εἶναι ἀναγκαία ὑμῖν, καὶ προσφέρουσι ταύτην ὑμῖν ἐν πάσῃ τῇ εἰλικρινείᾳ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς.

— Ὕψιστε Θεέ! ἀνέκραξεν αἴφνης ὁ Ῥοδρίγος, εἶναι ὁ μοναχὸς, ὅστις μ' ἔσωσε προχθὲς ἐκ τῆς μανίας τῶν συναδέλφων αὐτοῦ. Πανοσιώτατε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εὐχαριστήσω ὑμᾶς διὰ τὴν βοήθειαν ἣν παρέσχετέ μοι ἐν τῷ καπηλείῳ τῆς *Καλῆς Τύχης*. Ἀνέκτησα ὅλον τὸ λογικόν μου, πάτερ μου! προσέθηκε μειδιῶν.

— Τὸ λογικὸν δὲν συνίσταται εἰς τὸ ὁμιλεῖν φρονίμως, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ Ἰωσὴς, ἀλλ' ἐγκαίρως. Ὅταν σπείρῃ τις ἐπὶ βράχων, οὐδὲν θερίζει. Αἱ ἀπαγγελίαι ὑμῶν θὰ πέμψωσιν ὑμᾶς ζῶντα εἰς τὴν πυράν.

— Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις μὲ νομίζει παράφρονα· καὶ οὐδεὶς φόβος.

— Ἠδύνατο ὅμως ἐπὶ τέλους νὰ παρατηρήσῃ ὅτι εἶσθε παράφρων ἐπικίνδυνος, καὶ νὰ μεταχειρισθῇ ὑμᾶς ὡς τοὺς φρονίμους.

— Τί πρὸς ἐμέ; Τὸ μαρτύριον εἶναι ὡραία δόξα.

Νικηθεὶς καὶ πάλιν ὁ Ἐστεβὰν ἐκ τῆς εἰλικρινείας τοῦ Ἰωσῆ, ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα φιλικῷ τῷ τρόπῳ. Οὗτος δὲ λαβὼν ἔσφιξεν αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀφοσιώσει.

— Ὦμεν φίλοι μέχρι θανάτου, εἶπεν. Εἰμὶ ἄξιος τῆς φιλίας ὑμῶν· Ἴσως ἡμέραν τινὰ ὁ Ἰωσὴς ἔσεται ὑμῖν προσφιλέστατος.

— Δὸν Ἰωσῆ, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν μετά τινος δισταγμοῦ· ἂν θέλητε νὰ μὲ πείσητε, ἀπόδοτέ μοι τὴν Δολόραν καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς.

— Καὶ νομίζετε ὅτι ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἀποδίδει τόσον εὐκόλως τὰ θύματα αὐτῆς; ἐπέφερεν ὁ Ἰωσὴς στενάξας.

— Οὐχί· ἀλλ' ὁ εὐνοούμενος τοῦ Ἄρβουες πράττει ὅ,τι θέλει.

— Ναί· ἀλλ' οὐχὶ ν' ἀποδώσῃ ὑμῖν καὶ ἄνθρωπον, οὗτινος ἔθραυσαν καὶ κατέκαυσαν τὰ μέλη.

— Τί λέγετε; ἀνέκραξεν ὁ Ἐστεβὰν ζωηρῶς.

— Ὅτι ὁ διοικητὴς ὑπέστη χθὲς τὴν βάσανον τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ σώσω αὐτὸν μὴ δυνάμενον νὰ βαδίσῃ.

— Καὶ ἡ Δολόρα! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας ἐναγωνίως.

— Οὐδὲν ὑπέφερεν, εἶπεν ὁ Ἰωσής· καὶ θὰ σώσω αὐτήν. Ἐὰν μετὰ τὸ ἔργον πίστεως, δὲν εὕρετε αὐτὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἰωάννας. . . .

— Ὀμνύετε ὅτι θὰ μοὶ ἀποδώσητε τὴν Δολόραν; εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

— Οἱ κακοῦργοι μόνον ὁρκίζονται, ἐγὼ ὑπόσχομαι.

— Κύριοι! ἀνέκραξεν ὁ νεαρὸς δὲ Βάργας, ἂς ἀρχίσωμεν τοῦ ἔργου ἡμῶν, πρόκειται νὰ σώσωμεν τὸν Ἐμ. Ἀργόζον, ἢ ν' ἀποθάνωμεν.

— Ἀλλ' ὁ μοναχὸς οὗτος; . . . παρετήρησεν ὁ δὸν Βαλέρος.

— Ὁ Θεὸς μεταβάλλει τὸ κακὸν εἰς καλὸν, εἶπεν ὁ Ἰωσής.

— Μήπως παρεφρονήσατε, δὸν Ἐστεβάν; ἠρώτησεν ὁ δὸν Ξίμενες. Θέλετε λοιπὸν νὰ παραδώσητε ἡμᾶς εἰς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν;

— Ὁ Θεὸς μεταβάλλει τὸ κακὸν εἰς καλόν· ἐπανέλαβεν ὁ Ἐστεβάν. Ὁ Θεὸς ἠὐδόκησε νὰ μεταβάλῃ τὸν ἱεροεξεταστὴν τοῦτον εἰς καλὸν καὶ συμπαθητικὸν πλάσμα, καὶ θὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς. Μὴ φοβεῖσθε, δὸν Ξίμενες. Ἴδωμεν, Αὐθέντα. Εἶσθε ἕτοιμος νὰ θέσητε εἰς τὰς διαταγάς μου ὅλας τὰς δυνάμεις ὑμῶν;

— Κατὰ τὰς συμφωνίας, Κύριε· ἀπεκρίθη ὁ Μανδαμιέντος. Αἱ δυνάμεις ἡμῶν αὐξάνουσιν ἢ ἐλαττοῦνται κατὰ τὴν ἀπαίτησιν καὶ τὴν πληρωμὴν τῶν πελατῶν ἡμῶν.

— Δὲν πρόκειται περὶ πληρωμῆς· θὰ πληρώτω γενναίως.

— Διακοσίας χιλιάδας *ῥηαλίων*; μοὶ εἶπεν ὁ Κόκος.

— Δύνασθε διὰ τῆς πληρωμῆς ταύτης νὰ θέσητε ἐπὶ ποδὸς τριακοσίους ἢ τετρακοσίους ἄνδρας ἱκανούς;

— Ποῦ θὰ εὕρῃ αὐτούς; ἠρώτησεν ὁ δὸν Ξίμενες.

— Θὰ εὑρισκεν ἐν ἀνάγκῃ εἴκοσι χιλιάδας, εἶπεν ὁ Ἰωσής.

— Δύναμαι, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος· ἀλλὰ τῇ προσθήκῃ εἴκοσι χιλιάδων *ῥηαλίων* δι' ἔξοδα ὁδοιπορικά. Θὰ προσκαλέσω ἐκ τῶν πέριξ πόλεων πολλοὺς συναδέλφους.

— Ἐγὼ δίδω αὐτάς· ἐπέφερεν ὁ δὸν Ξίμενες.

— Εὐαρεστήθητε λοιπὸν νὰ μοὶ δώσητε ἐγγράφως τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ἵνα γράψω τὴν ἐντολὴν εἰς τὸ κατάστιχον τῆς ἀδελφότητος.

Ὁ Ἐστεβὰν ἔγραψε προθύμως τὰ ἑξῆς·

« Ὑπόσχομαί ἐπὶ τῆς τιμῆς μου νὰ πληρώσω τῷ Μανδαμιέντῳ, ἀρχηγῷ τῆς Γαρδούνης διακοσίας χιλιάδας *ρηαλίων* τὴν ἐπαύριον τοῦ ἔργου πίστεως τῆς 4 Ἰουνίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους.

« Ἐν Σηβίλλῃ τὴν 27 μαΐου 1534. Ἐστεβὰν κόμης δὲ Βάργας ».

Κατωτέρω δὲ ἔγραψεν ὁ δὸν Ξίμενες.

« Ὑποχρεοῦμαι ἐπὶ τῆς τιμῆς μου νὰ πληρώσω τὸ ῥηθὲν ποσὸν τῷ Μανδαμιέντῳ, ἐν ἐλλείψει τοῦ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας τὴν ἐπαύριον τῆς ἄνω μνησθείσης ἡμέρας. » Ξίμενες δὲ Χερρέρα.

— Τίς οἶδε τί συμβαίνει; εἶπε τῷ Ἐστεβάν. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἦμαι ἐγγυητὴς ὑμῶν.

— Τοῦτο ἀρκεῖ, Κύριοι, εἶπεν ὁ Αὐθέντης καὶ ἔγραψεν ἐν τῷ καταστίχῳ αὐτοῦ τὰ ἑπόμενα·

« Παραγγελία δοθεῖσα τῇ ἀδελφότητι τῆς Γαρδούνης ὑπὸ τοῦ κυρίου δὸν Ἐστεβὰν δέ Βάργας τὴν 27 μαΐου 1534. Α΄. Νὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τοῦ εἰρημένου κυρίου τετρακόσιοι ἄνδρες τῆς Γαρδούνης, *ποστουλάνται, χιβάτοι καὶ γουάποι, κοβέρτεραι καὶ σερένες*, οἵτινες ἐξ ἴσου κατὰ τὸ εἶδος αὐτῶν, εἰσὶν ὠφέλιμοι εἰς τὴν ἀδελφότητα καὶ συντρέχουσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς. Β΄. Νὰ διατεθῶσιν οὗτοι τὴν ἡμέραν τοῦ ἔργου πίστεως εἰς τρόπον, ὥστε νὰ *σκοτώσωσι* τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν . . .

— Οὐχί· δὲν εἶπα τοῦτο, διέκοψεν ὁ Ἐστεβάν. Θὰ τὸν ἁρπάσητε μόνον. Δὲν Θέλω φόνους, κύριε Μανδαμιέντε.

— Οὐχὶ βεβαίως! εἶπεν ὁ Ἰοσής. Θὰ τὸν ἁρπάσῃς μόνον, καταλαμβάνεις; καὶ θὰ τὸν ὁδηγήσῃς εἰς τὰ ὑπόγειά σου.

Ὁ Μανδαμιέντος διώρθωσεν ὡς ἔπεται·

« Εἰς τρόπον ὥστε ν' ἁρπάσωσι τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν Α. Ε. τὸν ἀρχαῖον διοικητὴν τῆς Σηβίλλης ἀδίκως καταδικασθέντα ὑπὸ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, καὶ νὰ ὁδηγήσωσι τὸν διοικητὴν εἰς τὴν Γαρδοῦναν, ἵνα παραδώσῃ αὐτὸν εἰς χεῖρας τοῦ δὸν Ἐστεβὰν δὲ Βάργας . . . »

— Ἢ εἰς τὰς ἰδικάς μου, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Ναί, ναί· ἐπέφερεν ὁ Ἐστεβάν. Γράψατε, « ἢ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πανοσιωτάτου δὸν Ἰοσῆ, ἀκολούθου τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ».

— Τοῦτο μόνον; ἠρώτησεν ὁ Μανδαμιέντος·

— Ἀρκεῖ τοῦτο, νομίζω· εἶπεν ὁ δὸν Ῥοδρίγος. Ἐννοεῖτε δὲ, κύριε Μανδαμιέντε, ὅτι οὐδὲν ἐκ τούτων θὰ παραμεληθῇ.

— Ὡς οὐδὲν λοιπὸν λογίζεσθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀδελφότητος! ἐπέφερεν ὁ *Αὐθέντης*.

— Πρόσθες, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

« Νὰ κρατηθῇ ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐν τοῖς ὑπογείοις τῆς Γαρδούνης,

μέχρις οὗ ἐπιτρέψῃ ὁ Ἰοσὴς τῷ Μανδαμιέντῳ νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτόν ».

— Ἀνωφελές! εἶπεν ὁ *Αὐθέντης*. Ἀφοῦ ὁ ἱεροεξεταστὴς ἁρπασθῇ, ἡ αἰδεσιμότης ὑμῶν δύναται, ὅπως θέλει νὰ διαθέσῃ περὶ αὐτοῦ.

— Ἐπιφορτίζομαι ἐγὼ περὶ αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Μανοφίνας, ὅστις σέβων τὴν εὐγενῆ ὁμήγυριν οὐδόλως εἶχε λαλήσει μέχρι τότε.

— Θὰ σοὶ δώσω ἐγὼ ὁδηγίας ἐπὶ τούτου, εἶπεν ὁ Αὐθέντης.

— Καλὰ, ἀρχιγέ· θ' ἀκολουθήσω τὰς ὁδηγίας σου.

— Ἤδη, κύριοι, ἡμᾶς ἀφορῶσι τὰ ἐπίλοιπα· εἶπεν ὁ Βαλέρος.

— Διατηρήσωμεν σιωπὴν καὶ ἐχεμύθιαν· ὑπέλαβεν ὁ Ἰοσής.

— Ἂς παρευρεθῶμεν τὴν ἡμέραν τοῦ ἔργου πίστεως, προσέθηκεν ὁ δὸν Ξίμενες, μετὰ τῶν φίλων ἡμῶν εἰς τὰς εἰσόδους τῆς Πλατείας.

— Οἱ Γαρδοῦνοι μου δὲν θὰ συνενωθῶσι μεθ' ὑμῶν, Δὲν πρόκειται ν' ἁρπάσωμεν τὸν δοιηκητήν; Μείνατε ἥσυχοι.

— Χρεωστοῦμεν ὅμως νὰ συμβοηθήσωμεν ὑμᾶς, εἶπεν ὁ Ἐστετάν.

— Δὲν ἔχετε εἰμὴ νὰ διαθέσητε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ οὐχὶ νὰ μᾶς βοηθήσῃ· ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ ἡμᾶς νὰ ἐνεργήσωμεν ἐλευθέρως.

— Γενικὴ ἐπανάστασις θὰ σώσῃ ὅλα τὰ θύματα· παρετήρησεν ὁ Βαλέρος.

— Φεῦ! ὁ Γαρδοῦνος οὗτος ἔχει ἴσως δίκαιον· εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν στενάξας. Ἀφήσωμεν αὐτὸν νὰ πράξῃ ὅπως θέλῃ.

— Ναί, βεβαίως· ἐπέφερεν ὁ Ἰοσής. Ἡ ἐπανάστασις θὰ διπλασιάσῃ τὴν ὠμότητα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ θ' αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων. Ἔπειτα λησμονεῖτε ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Κάρολος Ε΄. θὰ παρατηθῇ εἰς τὸ ἔργον πίστεως μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ; Δὲν πρόκειται λοιπὸν εἰμὴνὰ ἐλευθερώσωμεν, ὅπως δυνάμεθα, τὸν διοικητήν.

— Ὁ δὸν Ἰοσὴς ἔχει δίκαιον, προσέθηκεν ὁ δὸν Ξίμενες· ἡ ἐπανάστασις τότε θὰ χαρακτηρισθῇ ὡς συνωμοσία κατὰ τοῦ βασιλέως.

— Λοιπόν! Κύριοι, τί ἀποφασίζομεν; ἠρώτησεν ὁ δὸν Βαλέρος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκρούσθη ἰσχυρῶς ἡ θύρα τῆς αἰθούσης, καὶ πάντες ἐσκίρτησαν. Ὁ δὲ Μανδαμιέντος μηδόλως ταραχθεὶς ἔκρυψε τοὺς συνωμότας ἐντὸς τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ γραφείου καὶ ὑπῆγε ν' ἀνοίξῃ. Ἦν δὲ ἡ Σάπα, ἥτις ὥρμησεν ἐν τῇ αἰθούσῃ κλαίουσα.

— Τί τρέχει, Σαπίκα; ἠρώτησεν ὁ *Αὐθέντης* ἐνθαρρυντικῶς.

— Ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός μου; ἠρώτησεν ἐκείνη τρέμουσα.

Ὁ Μανδαμιέντος νῆέωξε τὸ γραφεῖον αὐτοῦ.

— Μὴ φοβεῖσθε, Κύριοι, εἶπεν· δύνασθε νὰ ἐξέλθητε.

Καὶ πάντες ἐπανῆλθον ἐν τῇ αἰθούσῃ.

— Ὦ! Κύριοι! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις πνιγομένη ἐκ τῶν δακρύων, ὁ ἀπόστολος, ὁ πατὴρ τῆς Σηβίλλης συνελήφθη ὑπὸ τοῦ ἱεροδικείου.

— Ὦ! Θεὲ τῶν ἐκδικήσεων! ἀνέκραξεν ὁ Ἐστεβάν.

— Συνελήφθη καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο ἐκ τῆς λειτουργίας, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἐδίδασκεν εἰς τοὺς καθολικοὺς τὴν αἵρεσιν.

— Λοιπὸν, δὸν Ἐστεβάν! εἶπεν ὁ Βαλέρος φείσθητε τοῦ καλοῦ Ἄρβουες! ὑπερασπίσθητε τὸν βασιλέα, ὅστις συγχωρεῖ τοιαύτας παρανομίας!

— Δὸν Ῥοδρίγε, ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρὰ ἡμῶν. Ἡ ἰσχὺς τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ γινώσκειν νὰ ὑποφέρῃ. Αὐθέντα, εἶπε τῷ Μανδαμιέντῳ, θὰ ἐνεργήσῃς μόνος, θ' ἁρπάσῃς τὸν ἱεροεξεταστὴν καὶ τὸν Ἐμ. Ἀργόζον. Καὶ ἡμεῖς, Κύριοι, θὰ προετοιμάσωμεν τὸν λαόν.

— Ἐνθυμοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ φονευθῇ ὁ Ἄρβουες, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Ἔστω ἥσυχος ἡ αἰδεσιμότης σου, ἀπεκρίθη ὁ *Αὐθέντης*.

Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Ἰοσὴς καὶ οἱ τρεῖς Κύριοι ἀνεχώρησαν.

Μ'.

Ἡ εἰς τὰς γωνίας τῶν ἀγυιῶν διδαχή.

Τὴν τετάρτην Ἰουνίου, ὁ λαὸς τῆς Σηβίλλης, ἠγέρθη πρὸ τῆς συνήθους ὥρας· διότι ἦν ἡ ἡμέρα ἱερὰ τοῦ ἔργου πίστεως, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἐχρεώστουν νὰ διακόψωσι τὰς ἐργασίας αὐτῶν καὶ νὰ προσεύχωνται. Τὴν πέμπτην δὲ ὥραν τῆς πρωΐας πολλοὶ νέοι εὐγενεῖς ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν δὸν Ῥοδρίγον διέτρεχον τὰς ἀγυιὰς τῆς Σηβίλλης συνομιλοῦντες μυστηριωδῶς, καὶ ἱστάμενοι ἐνίοτε διέδιδον τὰς ἰδέας αὐτῶν ταῖς διαβάταις. Ἀκατάληπτός τις κίνησις ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. Ἡ ἀπαίσιος ἐκείνη ἡμέρα, ἣν ἡμέρα ἐπαναστάσεως καὶ ὀχλαγωγίας. Βαθέως ἐρεθισθεὶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Βαλέρου, τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ μεγάλως δελεασθεὶς ὑπὸ τῆς ἐπιβούλου εὐφραδείας τοῦ Ἰοσῆ, ἀνυπομόνως περιέμενε τὸ βασιλικὸν ἔργον πίστεως. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν τοῦ Βαλέρου, ὥστε ἐδικαίου τοὺς λόγους, οὓς πρό τινων ἡμερῶν εἶχεν εἰπεῖ ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ καπηλείου τοῦ Κόκου, «*οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ἕτοιμοι ἤδη νὰ πράξωσιν ὅ,τι παρ' αὐτῶν ζητήσω.*» Ἀλλ' αἱ μεγάλαι ἐκεῖναι Ἰσπανικαὶ καρδίαι δὲν προσεκύνουν ματαίας λέξεις καὶ ἀπατηλὴν φαντασίαν ἀλλ' ἐλάτρευον τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν, τὴν θυγατέρα τοῦ οὐρανοῦ, ἥτις ἦν τὸ ἀντικείμενον τῆς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεως αὐτῶν.

— Γενναιότης! Θάρρος! ἔλεγεν ὁ Βαλέρος, πλησιάζομεν εἰς τὸ τέρμα τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν. Ἡ ἡμέρα αὕτη, δὸν Ἐστεβὰν, μεγάλως θὰ ὠφελήσῃ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἱσπανίας.

— Ἄ! ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβὰν, διατὶ νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἐμπνεύσω εἰς τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ τὴν πεποίθησιν, ἥτις μ' ἐμψυχοῖ, καὶ ν' ἀποκαταστήσω αὐτὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εὐτυχῆ καὶ ἐλεύθερον, καθὼς ἔσεται, ἐλπίζω, μετά τινας αἰῶνας;... Ὁ ἄδολος καὶ ἀφελὴς οὗτος λαὸς, πρὸς ὃν εἴπομεν νὰ προστατεύσῃ σήμερον τοὺς μέλλοντας νὰ σώσωσι τὸν πρῶην αὐτοῦ διοικητὴν, νομίζει ὅτι διὰ ταύτης μόνης τῆς πράξεως, ποιεῖ ἓν βῆμα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.. καὶ ὅμως δὲν πράττει εἰμὴ νὰ ὑπηρετήσῃ ἀτομικὰ συμφέροντα.

— Τὸ διπλασιάσαι τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν τυράννων αὐτοῦ, εἶπεν ὁ δὸν Ξίμενες, εἶναι ἐκδούλευσις προσφερομένη αὐτῷ. Τοῦτο προετοιμάζει αὐτὸν διὰ τὴν μεγάλην καὶ γενικὴν ἐκείνην ἐπανάστασιν, ἥτις τάχιον ἢ βράδιον θα λάβῃ χώραν κατ' ἐξουσίας παρανόμου καὶ ἀσπλάγχνου.

Οὕτω δὲ συνομιλοῦντες ἐνεποδίσθησαν ἐν τῇ ὁδῷ ὑπὸ πλήθους μοναχῶν ἐπαιτούντων καὶ ἡμιμεθυσμένων, οἵτινες ἐξήρχοντο ἔκ τινος καπηλείου. Πολλοὶ ἐκ τούτων ἦσαν νέοι, καὶ τὸ μελάγχρουν καὶ σιλπνὸν πρόσωπον αὐτῶν ἔφερε τὸν τύπον τῆς λαιμαργίας, τῆς ἀκηδίας καὶ τῆς ἀφροντισίας τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν. Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ κοπιάζωσιν, ἐν ᾧ ὅλος ὁ κόσμος εἰργάζετο δι' αὐτούς; Καίτοι δὲ μεθυσμένοι, ἀνέλαβον ὀλίγον τὸ λογικὸν αὐτῶν ὡς ἐκ τοῦ ἀέρος, ὅστις προσέβαλεν αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον. Ἡ ὁδὸς ἦν πλήρης ἀνθρώπων.

— Ἀδελφοὶ, εἶπεν ὁ πρεσβύτερος τῶν μοναχῶν. σήμερον εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ ἔργου πίστεως. Δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐκλέξωμεν καλλιτέραν περίστασιν διὰ νὰ διαδώσωμεν τὴν ἁγίαν καθολικὴν ἡμῶν θρησκείαν. Ἂς σταθῶμεν ἐνταῦθα· θέλω διδάξει τὸν λαόν.

Οὕτω δὲ ὁμιλῶν ὁ μοναχὸς ἐδείκνυε πλατεῖαν θέσιν πλησίον οἰκίας τινὸς ἔξωθεν τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν μέρος τι ἐξέχον ἔνθα ἡ εὐσεβὴς γενναιότης τῶν κατοίκων τῆς οἰκίας ἔθετο ἄγαλμα τῆς Παρθένου, ἐνώπιον τῆς ὁποίας διετήρουν ἄσβεστον φῶς. Ἀναβὰς ὁ μοναχὸς ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ἐποίησε τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον, ἐδεήθη ἐπί τινας στιγμὰς ἐνώπιον τῆς εἰκόνος καὶ στραφεὶς πρὸς τὸ πλῆθος ηὐλόγησεν αὐτὺ καὶ ἡτοιμάσθη ν' ἀρχήσῃ τὴν διδαχὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ δὸν Ῥοδρίγος διέκοψεν αὐτὸν, εἰπών.

— Μοναχὲ, ἔχεις ἀνάγκην νὰ κοιμηθῇς πρῶτον καὶ ἔπειτα νὰ διδάξῃς. ἀγνοεῖς ὅτι πᾶν τὸ ἐκ τῶν ἀκαθάρτων χειλέων σου ἐξερχόμενον ἀποκαθίσταται ἀκάθαρτον;

Ὁ μοναχὸς ὠργίσθη κατὰ τοῦ τολμητίᾳ.

— Μὴ τὸν ἀκούῃς, αἰδεσιμώτατε· εἶπεν ἕτερός τις μοναχός· εἶναι ὁ τρελλὸς Βαλέρος. Ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλλῃ. Τί ζητεῖς τοιαύτην ὥραν ἐνταῦθα; ἠκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν γέροντα.

— Ἤλθον νὰ ἴδω πῶς «*Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι*» ἀπεκρίθη ὁ Βαλέρος σοβαρῶς.

— Ἄθλιε ἄφρον! ἐκραύγασαν οἱ μοναχοί.

Ὁ Βαλέρος ἐξηκολούθησε διὰ τόνου προφητικοῦ,

— «*Πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ, καὶ οὐ ποιοῦσιν.*»

— Θὰ σιωπήσῃς! ἐπανέλαβεν ὁ ἱεροκήρυξ.

— Ἀφήσατε αὐτὸν, ἐπέφερεν ὁ λαὸς, ἀφήσατε νὰ ὁμιλήσῃ.

Ὁ Βαλέρος ἐξηκολούθησε χωρὶς νὰ ταραχθῇ.

— «*Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων· τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά.*»

— Ἀδελφοί μου, ἤρξατο ὁ ἱεροκήρυξ, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καθ' ἣν ἡ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία νικᾷ τὴν αἵρεσιν, ἥτις τὴν γῆν καταθλίβει . . .

Ὁ δὸν Ροδρίγος διέκοψε παρῳδῶν.

— «*Ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγετε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης;*»

Οἱ ἐνεργετικοὶ οὗτοι λόγοι τοῦ Εὐαγγελίου μεγάλως ἀντήχησαν εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. Ὑπόκωφος ψιθυρισμὸς ἠγέρθη περὶ τοὺς μοναχούς. Ὁ λαὸς ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκδικήσεως, ἀλλ' ἤθελε νὰ ἐκδικηθῇ ἀξιοπρεπῶς.

— Ὁ Ροδρίνος δὲ Βαλέρος ἐλησμόνησε τὰς ἀσωτίας τῆς παρελθούσης αὐτοῦ ζωῆς; εἶπεν ὁ ἱεροκήρυξ σαρκαστικῶς.

— Ὁ Ροδρίγος μετενόησε, καὶ ὁ Θεὸς συνεχώρησεν αὐτῷ, ὑπέλαβεν ὁ γέρων· ἀλλ' ὑμεῖς ἔχετε τὴν συνείδησιν τοῦ κακοῦ, καὶ ὅμως ἐμμένετε ἐν αὐτῷ. Προσέξατε· ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ ἐνίοτε, ἀλλὰ τιμωρεῖ πάντοτε. Θὰ ὑπάγητε λοιπὸν ἔνθα «*ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.*»

— Ὁ οἶνος καὶ αἱ γυναῖκες οὐδέποτε ποιοῦσιν αἱρετικοὺς, εἶπον οἱ μοναχοί· ὁ ᾅδης εἶναι διὰ τοὺς αἱρετικούς.

— Ὑπάγετε, ἀνέκραξεν ὁ Βαλέρος, ἄπιστοι φύλακες τοῦ νόμου τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἔχετε τὴν καρδίαν πλήρη ἁρπαγῆς καὶ αἰσχρότητος, ὑπάγετε νὰ κείρητε τὰ πρόβατα, ἅπερ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, ἵνα πλουτίσητε ἐκ τοῦ ἐρίου αὐτῶν. Ὑπάγετε, ἔχιδναι! νὰ θηλάσητε ἐν τῇ σκοτίᾳ τὸ αἷμα τῶν ἐν τῷ ὕπνῳ βεβυθισμένων.

— Ὁ τρελλὸς εἶναι φρονιμώτερος πάντων ὑμῶν, εἶπόν τινες.

— Οἱ μοναχοὶ εἶναι μεθυσμένοι, εἶπον ἕτεροι. Ἄγωμεν.

Ἀραιωθέντος δὲ τοῦ λαοῦ, ἀνεχώρησαν καὶ οἱ μοναχοί. Μέγας θόρυβος ἠγέρθη μεταξὺ τοῦ πλήθους τοῦ πληροῦντος τὰς ὁδούς. Τὴν ὀγδόην ὥραν ὁ λαὸς προϋχώρει πρὸς τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ μεταξὺ αὐτοῦ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐφαίνοντο μὴ ἀπομακρυνόμενοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ συνεννοούμενοι ἐνίοτε διὰ τῶν βλεμμάτων. Τινὲς δὲ συναντώμενοι ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους χαμηλοφώνως «Θεὸς καὶ ἐλευθερία». Πάντες δὲ οὗτοι ἀνῆκον εἰς τὴν συνωμοσίαν. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤρξατο ἡ πομπὴ ἀπὸ τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Οἱ ἀνθρακεῖς ὡπλισμένοι ἤνοιγον τὸν δρόμον.

Προϋπορεύετο δὲ δομινικανός τις κρατῶν μέγαν λευκὸν σταυρὸν, ὅστις ἦν ἡ σημαία τοῦ τάγματος αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθουν πάντες οἱ δομινικανοὶ, ἐνδεδυμένοι τὰ μακρὰ ἱερατικὰ ἄμφια καὶ τὸν μανδύαν αὐτῶν Ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαίνης καὶ ποδήρους ἐφεστρίδος αὐτῶν ἔλαμπε μέγας λευκὸς σταυρὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ζώνης αὐτῶν ἐκρέματο μακρὸν κομβολόγιον. Κατὰ πόδας δὲ ἠκολούθει ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη κρατῶν τὴν μεγάλην τῆς πίστεως σημαίαν ἐξ ὑφάσματος πορφυροῦ δαμασκηνοῦ, καὶ ἔνθεν μὲν ταύτης ἦσαν πεποικιλμένα τὰ ὅπλα τῆς Ἱσπανίας, ἔνθεν δὲ γυμνὸν ξίφος περιστοιχιζόμενον ὑπὸ στεράνης ἐκ δάφνης σὺν τῇ ἐπιγραφῇ *Δικαιοσύνη καὶ ἔλεος*. Μετὰ τὸν δοῦκα εἵποντο οἱ εὐγενεῖς τῆς Ἱσπανίας καὶ οἱ πολυάριθμοι *εὐσεβεῖς* μύσται τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Πάντοτε ἡ παρανομωτάτη τῶν ἐξουσιῶν ἔχει ὄργανα πολυάριθμα. Οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ μύσται ἐβάδιζον ταπεινῶς κλίνοντες τὰς κεφαλὰς καὶ ψελλίζοντες τὰς δεήσεις τῆς ἐκκλησίας. Ἐγνώριζον κατὰ βάθος νὰ ὑποκρίνωνται τὴν ἀφοσίωσιν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρακτικῶν τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας, οὐδέν!... Ὁ λαὸς ἵστατο ἄλαλος καὶ περίτρομος ἀπέναντι τῆς πομπῆς τοῦ θανάτου. Δίφνης δὲ ἐφάνησαν οἱ κατάδικοι, πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, βαδίζοντες φύρδην μίγδην ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ παιδία ἄνευ διακρίσεως τάξεως ἢ φύλου. Προηγοῦντο δὲ οἱ εἰς ἐλαφρὰς ποινὰς καταδεδικασμένοι φέροντες ἐπωμίδα ἐξ ἁπλοῦ ὑφάσματος μετὰ τοῦ μεγάλου σταυροῦ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἐξ ἐριούχου κιτρίνου. Ἦσαν δὲ ἀσκεπεῖς καὶ γυμνόποδες, περίλυποι καὶ τεταπεινωμένοι. Ἐγνώριζον ὅτι καίτοι σωθέντες ἐκ τοῦ θανάτου, ἦσαν καταδεδικασμένοι εἰς αἰωνίαν ἀτιμίαν. Κατόπιν δὲ ἤρχοντο οἱ κατάδικοι εἰς τὰ κάτεργα, τὰς μαστιγώσεις καὶ τὰς φυλακὰς, καὶ μετ' αὐτοὺς ἐβάδιζον οἱ καταδεδικασμένοι εἰς τὴν πυρὰν, οἵτινες μετανοήσαντες ἔτυχον τῆς χάριτος τῆς ἀγχόνης. Ἔφερον δὲ οὗτοι ἐπωμίδα, ἐφ' ἧς ἦσαν ἐζωγραφισμένοι διάβολοι καὶ φλόγες ἀνεστραμμέναι. Τὴν κεφαλὴν δὲ ἑκάστου αὐτῶν ἐκάλυπτε *σκοῦφος* ὑψηλὸς κατὰ τρεῖς πόδας. Οἱ μέλλοντες νὰ καῶσι ζῶντες ἐβάδιζον τελευταῖοι, τὰ αὐτὰ ἐμβλήματα φέροντες, ἀλλ' αἱ ἐπὶ τῶν ἐπωμίδων

αὐτῶν φλόγες ἐρχίνοντο καίουσαι. Ἕκαστος τῶν καταδίκων ἐκράτει λαμπάδα ἐκ κιτρίνου κηροῦ, καὶ οἱ εἰς θάνατον καταδεδικασμένοι συνωδεύοντο ὑπὸ δύο μυστῶν καὶ δύο μοναχῶν. Ἦσαν δὲ ἐν γένει ἰσχνοί, ὠχροὶ καὶ πελιδνοί, καὶ οἱ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν δὲν ἠδύναντο νὰ βαδίσωσιν, ἀλλ' ἔφερον αὐτοὺς οἱ μύσται καὶ οἱ μοναχοί. Ὁ δὲ ἀτυχὴς Ἐμμανουὴλ Ἀργόζος ἤρχετο τελευταῖος πάντων. Ἔχων πάντα τὰ μέλη κατασυντετριμμένα, ἀδυνατίσας ἐκ τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ πόνων, ἐκ τῆς διαίτης τῆς εἱρκτῆς, ἐκ τῆς δι' ὕδατος βασάνου, ἕνεκα τῆς ὁποίας πολλὰ στηθικὰ ἀγγεῖα συντριβέντα ἔφερον αἱμόπτυσιν, ὁ Ἐμμ. Ἀργόζος δὲν ἐβάδιζεν. Οἱ πόδες αὐτοῦ καέντες μέχρι τῶν νεύρων δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτόν. Ἐφέρετο δὲ ὑπὸ δύο μυστῶν. Καὶ δύο μοναχοὶ δομινικανοί, οἵτινες ἐβοήθουν αὐτὸν ἐπίσης νὰ προχωρῇ, προέτρεπον αὐτὸν διὰ φωνῆς γλυκερᾶς νὰ μετανοήσῃ. Ἀλλ' ὁ δυστυχὴς κόμης δὲ Κεβάλλος ἐφαίνετο ὅτι εἶχε χάσει καὶ αὐτὴν τὴν αἴσθησιν τῆς ὑπάρξεως. Τὸ πελιδνὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἔφερεν ἤδη τὸ χρῶμα τοῦ τάφου, καὶ οἱ θολεροὶ αὐτοῦ καὶ ἀπλανεῖς ὀφθαλμοὶ ὡμοίαζον πρὸς τοὺς τῶν ἐπιθανάτων, οἵτινες ἕτοιμοι ν' ἀφήσωσι τὴν γῆν, στρέφουσιν ἴσως τὰ βλέμματα πρὸς ἑτέραν πατρίδα. Τίς δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὰ μυστήρια τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ θανάτου, τῆς ὑπερτάτης ἐκείνης πάλης τῆς γηΐνου μορφῆς καὶ τοῦ ἀΰλου ἀνθρώπου;

Βλέπων ὁ λαὸς τὸν πρώην αὐτοῦ διοικητήν, τὸν δίκαιον ἐκεῖνον, γλυκὺν καὶ φιλάνθρωπον ἄνδρα, ὃν ὡς πατέρα ἠγάπα, συνεκινήθη μέχρι δακρύων, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα ν' ἀποδείξῃ τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ. Πολλοὶ δὲ κρύψαντες τὰς κεφαλὰς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προδίδωνται τὰ δάκρυα αὐτῶν, προσεποιοῦντο ὅτι προσηύχοντο. Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ εἰς τὴν πυρὰν καταδεδικασμένοι ἐξήρχοντο ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ Γαρδοῦνοι ἀναμεμιγμένοι μεταξὺ τοῦ πλήθους, φέροντες ἀνὰ ἓν μακρὸν κομβολόγιον καὶ ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν Μανδαμιέγτον, ἐτάχθησαν ἀμφοτέρωθεν τῶν θυμάτων καὶ ἠκολούθουν ἐν ἀφοσιώσει τὴν τελετὴν προσευχόμενοι μετὰ ζήλου. Δύο γουάποι ἀνδρεῖοι καὶ ρωμαλέοι ἐβάδιζον πλησίον τοῦ διοικητοῦ. Πολλοὶ δὲ χιβάτοι προηγοῦντο αὐτῶν ἢ εἵποντο δεόμενοι καὶ ἐκδηλοῦντες βαθυτάτην εὐλάβειαν. Πλεῖστοι δὲ ἕτεροι *γαρδοῦνοι* ἀνεμίχθησαν μετὰ τοῦ λαοῦ ὅστις προετοιμασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ ἐν ἀγνοίᾳ ἐβοήθει τὴν μυστηριώδη ταύτην συνωμοσίαν καὶ ἑκουσίως ἔδιδε ἐλευθέραν διάβασιν ἑκάστῳ *γαρδούνῳ* θέλοντι νὰ ὑπάγῃ ἢ νὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν θέσιν ἣν ἤθελε νὰ λάβῃ. Καθ' ὅσον δὲ ἡ πομπὴ προϋχώρει, νέοι *γαρδοῦνοι* εἰσεχώρουν ἀμφοτέρωθεν ἐν αὐτῇ εὐλαβῶς πάντοτε προσευχόμενοι. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐφάνησαν

τὰ τελευταῖα θύματα, ἅτινα δὲν ἦσαν ἤδη εἰμὴ πτώματα!... Μηδ' εἰς τοὺς νεκροὺς συνεχώρουν τὴν εἰρήνην τοῦ τάφου! Μὴ δυνάμενοι νὰ καύσωσι τὰς σάρκας αὐτῶν ἔκαιον τὰ ὀστᾶ αὐτῶν. Ἀνδρείκελα δὲ ἐκ ναστοχάρτου, εἰκονίζοντα τοὺς μὴ ὑπάρχοντας ἤδη ἐφέροντο εἰς τὸ μαρτύριον, ἵνα παραδοθῶσιν εἰς τὴν πυράν. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ τὰ θύματα αὐτῆς ἐν τῷ παραδείσῳ ἢ ἐν τῷ ᾅδει ἵνα ἱκανοποιήσῃ τὴν *ἁγίαν* ἐκδίκησιν. Ἦν δὲ θλιβερὸν καὶ τρομερὸν συνάμα τὸ βλέπειν τοὺς ἀσεβεῖς ἢ φανατικοὺς ἐκείνους μοναχοὺς κρατοῦντας σταυρὸν ἐν ταῖς χερσὶ, καὶ λόγους εἰρήνης ἐπὶ τῶν χειλέων ἔχοντας καὶ παρακινοῦντας τὰ θύματα τῆς ἑαυτῶν βαρβαρότητος, ἐν ὀνόματι ἐκείνου ὅστις ἐπὶ τοῦ σταυροῦ συνεχώρει τοῖς δημίοις αὐτοῦ. Ὦ! πόσον κατὰ τοὺς αἰῶνας ἐκείνους τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς θρησκευτικῆς καταπιέσεως ἐξεπληροῦντο οἱ προφητικοὶ λόγοι τοῦ Θεανθρώπου! «*Μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν.*» Ὁ Θεῖος ἀναμορφωτὴς ἐγνώριζε πάντα ὅσα οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πάσης ἐποχῆς ἔμελλον νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὸ τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων.

Αἴφνης δὲ βήματα ἵππων ἀνήγγειλον τὴν παρουσίαν τῶν ἱεροεξεταστῶν. Οἱ σύμβουλοι τοῦ Ὑπερτάτου Δικαστηρίου, οἱ συνήθεις ἱεροεξεταταὶ καὶ ἅπας ὁ κλῆρος μεγάλην συνοδίαν συγκροτοῦντες ἤρχοντο κατόπιν τῶν μαρτύρων. Ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἠκολούθει τελευταῖος συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς σωματοφυλακῆς αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς προηγεῖτο αὐτοῦ κατά τινα βήματα. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ διῆλθεν ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς, ὁ Μανοφίνας ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς πιστῆς αὐτοῦ Κουλεβρίνας, ἤρξατο βαδίζων ταπεινῶς πλησίον αὐτοῦ, δεόμενος μετὰ πλείονος ζέσεως ἢ οἱ ἐπίλοιποι. Μετά τινας δὲ στιγμὰς ὑλακή τις ἐκτεταμένη ἠκούσθη. Διὰ τοῦ συνθήματος τούτου εἰδοποιεῖτο ὁ Μανοφίνας, ὅτι ἡ συνοδία ἐντελῶς εἶχεν ἐξέλθη. Τότε δὲ ὁ *Αὐθέντης*, ὅστις ἦν τὸ κέντρον τῶν βλεμμάτων τῶν Γαρδούνων, ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἠσπάσθη τὸ εἰκόνιον τοῦ κομβολογίου αὐτοῦ. Ἐν τῷ ἅμα δὲ οἱ παρὰ τὸν διοικητὴν βαδίζοντες δύο γουάποι, ὠθήσαντες βιαίως τοὺς μύστας, οἵτινες ἔφερον αὐτὸν, ἥρπασαν τὸν Ἐμμ. Ἀργόζον ἐν τοῖς σιδηροῖς αὐτῶν βραχίοσι, τῶν χιβάτων κρατούντων τοὺς μύστας, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἐν ἀστραπῆς ταχύτητι. Τὸ πλῆθος ἀφ' ἑαυτοῦ παρεμέρισεν ὅπως διευκολύνῃ τὴν φυγὴν αὐτῶν, καὶ οἱ *γαρδοῦνοι* ὡς ἐκ μαγείας ἐγένοντο ἄφαντοι ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Σηβίλλης. Οἱ μοναχοὶ δὲ οἱ συνοδεύοντες τὸν διοικητὴν καὶ οἱ ἰδόντες τὴν προσβολὴν ταραχθέντες καὶ φοβηθέντες ἐπάναστασιν ἀπέρριψαν τοὺς σταυροὺς αὐτῶν καὶ ἠθέλησαν ν' ἀναχωρήσωσιν. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος εἶχε περικυκλώσει αὐτούς,

καὶ ἦν ἀδύνατον νὰ ἐξέλθωσιν. Οἱ δὲ γαρδοῦνοι φρονίμως ἀνεχώρουν.

Νέα δὲ ὑλακὴ ἠκούσθη καὶ πάραυτα ὁ Μανοφίνας ἐν ταχύτητι θωὸς πηδήσας ἐπὶ τῶν γλουτῶν τοῦ ἵππου τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἐκτύπησε τὸν Ἄρβουες διὰ τοῦ ἐγχειριδίου αὐτοῦ ὄπισθεν τῆς ῥάχεως καὶ καταβὰς ἀνεχώρησε τοσούτῳ ὁρμαίως, ὥστε οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ τὸν δολοφόνον. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ Μανοφίνας ἐπήδησεν ἐκ τοῦ ἵππου ἡ *Σερένα* δραξαμένη ζωηρῶς τοῦ βραχίονος δορυφόρου τινὸς τοῦ ἱεροδικείου, ἤρξατο κραυγάζουσα «ἰδοὺ ὁ δολοφόνος! αὐτὸς εἶναι ὁ δολοφόνος! Ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν ἐξοχώτατον ἱεροεξεταστήν!» Μόνος ὁ Ἰωσὴς παρετήρησε τὸν Μανοφίναν κτυπήσαντα τὸν Ἄρβουες καὶ συνεσπάσατο τὰς ὀφρεῖς ἐν δυσαρεσκείᾳ. Ἀλλ' ὁ Ἄρβουες, καίτοι τῆς προσβολῆς θανατηφόρου οὔσης, οὐδόλως ἐκλονίσθη. Οἱ ἱεροεξεταστὰι καὶ ὁ κλῆρος δὲν ἐστράφησαν εἰμὴ εἰς τὰς φωνὰς τῆς *Σερένας*, καὶ ἔσπευσαν τότε περὶ τὸν Ἄρβουες. Οὗτος δὲ ὑπερήφανος καὶ ἀτάραχος, βλέπων αὐτοὺς ἐν μειδιάματι θριαμβευτικῷ, εἶπε τοῖς ἐρωτῶσιν αὐτῷ,

—Δὲν εἶναι τίποτε. Ἀσεβής τις ἠθέλησε νὰ μὲ φονεύσῃ, ἀλλ' ὁ Θεὸς μὲ προστατεύει· τὸ ἐγχειρίδιον δὲν διεπέρασεν εἰμὴ τὸν χιτῶνά μου.

Μεγίστη χαρὰ ἔλαμψεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ Ἰωσῆ.

—Ὁ Θεὸς ἐθαυματούργησεν ὑπὲρ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος! εἶπον μοναχοί τινες· καὶ ὁ λαὸς ἐπίστευσεν αὐτοῖς, καὶ ἤρξατο νὰ λατρεύῃ τὸν Ἄρβουες, ὃν πρὸ ὀλίγου ἐξ ὅλης ψυχῆς κατηρᾶτο. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἠγνόει ὅτι ὁ Ἄρβουες ἔφερε θώρακα ὑπὸ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ. Ἐν τούτοις οἱ δορυφόροι συνέλαβον ἐκεῖνον, ὃν ἡ Κουλεβρίνα ὑπέδειξεν ὡς δολοφόνον, αὕτη δὲ συνηνώθη τότε μετὰ τοῦ πλήθους τῶν ἄλλων γυναικῶν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ δυνηθῇ νὰ καταμυνήσῃ αὐτήν.

Ταῦτα δὲ πάντα τόσον ταχέως συνέβησαν, ὥστε ἡ πομπὴ οὐδόλως ἐταράχθη. Εἷς μύστης μόνος ἀπεστάλη πρὸς τὸν ἱεροεξεταστὴν, ὅπως ἀναγγείλῃ αὐτῷ τὴν ἁρπαγὴν τοῦ διοικητοῦ. Εἰς τὴν εἴδησιν ταύτην ὁ Ἄρβουες συνωφρυώθη.

— Καλά, εἶπε ψυχρῶς· οὐδὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἱερὰν ταύτην τελετήν. Ἐμπρός! Ὁ αὐτοκράτωρ δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ. Μετὰ τὸ ἔργον πίστεως θὰ καταδιώξωμεν τοὺς ἐνόχους.

Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν μοναχός τις δομινικανὸς ἐξῆλθε μετὰ τῶν λοιπῶν ἐκ τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· ἔπειτα δὲ ἀντὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πομπὴν, εἰσέδυσε μεταξὺ τοῦ πλήθους καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας· ἀνοίξας δὲ τὴν θύραν διὰ κλειδὸς ἣν ἐκράτει, εἰσῆλθε καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν. Ὁ μοναχὸς οὗτος ἦν ἡ Δολόρα. Ὁ Ἰωσὴς εἶχεν ἐκτελέσει τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ.

ΜΑ'.

Τὸ ἔργον πίστεως.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ πομπὴ ἐξήρχετο ἐκ τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἡ μεγάλη πλατεῖα, ἔνθα ἔμελλε νὰ τελεσθῇ τὸ *ἔργον πίστεως*, ἐπληροῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνθρώπων. Ἐπὶ τοῦ εὐρυτέρου τῆς πλατείας μέρους, ἐνώπιον τοῦ παλατίου, ἢ μᾶλλον τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ ἔμελλε νὰ καθίσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, ἀνηγείρετο πῆγμά τι ὕψους πεντήκοντα ποδῶν φθάνον μέχρι τοῦ βασιλικοῦ ἐξωστέγου. Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ πήγματος ὑψοῦτο ἀμφιθέατρον προωρισμένον διὰ τοὺς συμβούλους τοῦ Ὑπερτάτου Συμβουλίου, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Ἱσπανίας ἀνώτερα δικαστικὰ μέλη. Ὑπεράνω δὲ τοῦ ἀμφιθεάτρου ἐφαίνετο ὁ θρόνος τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ κείμενος ὑψηλότερον τοῦ βασιλικοῦ ἐξωστέγου. Ὁ ἱεροεξεταστὴς παρίστανε τὴν *παπικὴν* ἀρχὴν, ἥτις ἐστὶν *ἀνωτέρα* πασῶν τῶν γηΐνων ἐξουσιῶν. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ ὑψοῦτο δεύτερον ἀμφιθέατρον ἀπέναντι τοῦ πρώτου ὡρισμένον διὰ τοὺς καταδίκους.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ, ἄντικρυ τοῦ βασιλικοῦ ἐξώστου, ὑπῆρχε τρίτον μικρότερον ἀμφιθέατρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔθεντο δύο κλωβία ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκλείετο ἕκαστος κατάδικος, μέχρις οὗ ἀνεγινώσκετο ἡ κατ' αὐτοῦ ἀπόφασις. Ἀπέναντι δὲ τῶν κλωβίων τούτων ὑπῆρχον δύο ἄμβωνες, καὶ κάτωθεν τοῦ πρώτου ἀμφιθεάτρου ὑψοῦτο βωμὸς, παρ' αὐτῷ δὲ ἦν ἐμπεπηγμένος πράσινος σταυρὸς μέγας κεκαλυμμένος ὑπὸ μέλανος πενθίμου ὑφάσματος. Ἐξῶσται δὲ διὰ τοὺς πρέσβεις καὶ τοὺς ὑπουργοὺς τοῦ στέμματος καὶ καθίσματα διὰ τὸν λαὸν περιεκύκλουν τὴν πλατεῖαν. Πολυάριθμοι δὲ δομινικανοὶ γονυπετεῖς ἐπὶ τοῦ θεάτρου ἐδέοντο ἐν ζήλῳ ταπεινῷ· ἕτεροι ἔψαλλον λειτουργίας ἐγειρόμενοι, ἵνα ἡ ἁγία θυσία τελεσθῇ ἄνευ προσκόμματος. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας ἐπὶ εὐρέος ἱκριώματος ἐφαίνοντο δεκαπέντε ἐσχάραι ἐκ ξύλων ῥητινωδῶν, ἐξ ἐλαιοειδῶν ὕλῶν καὶ ἀχύρου, ἵνα ἐπιταχύνηται ἡ ἀνάφλεξις. Ἕκαστος κατάδικος εἶχε τὴν ἑαυτοῦ, ἣν δὲ αὕτη ἡ καίουσα κλίνη, ἐφ' ἧς ἔμελλε νὰ τεθῇ πέρας εἰς τὴν τρομερὰν αὐτοῦ ἀγωνίαν. Εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἱκριώματος, ἰσάριθμα μεγάλα ἐκ γύψου ἀγάλματα ἵσταντο ὡς ἀκίνητοι φύλακες, καὶ πέριξ ἑκάστου αὐτῶν ἠγείροντο τέσσαρες θημῶνες ξύλων εὐφλέκτων. Τρομεραὶ ἦσαν αἱ προπαρασκευαὶ τῆς καταστροφῆς.

Κάρολος ὁ Ε'. εὑρίσκετο ἤδη ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ ἐξώστου σο-

βαρὺς καὶ κωμψὸς μηδόλως διαφέρων τῶν αὐλικῶν αὐτοῦ. Εὐκόλως ὅμως ἐγνωρίζετο ἐκ τῆς ὑποξάνθου αὐτοῦ γενειάδος. Πλησίον δὲ αὐτοῦ ἵσταντο πολυάριθμοι Κυρίαι πλουσίως ἐνδεδυμέναι. Τὰ καθίσματα τοῦ λαοῦ ἐπληροῦντο ταχέως. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἡ πομπὴ ἔφθασεν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, Κάρολος ὁ Ε'. καίτοι σέβων τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν, συνωφρυώθη ἐν δυσαρεσκείᾳ. Εἶχεν ἀπολέσει τὴν ὑπομονὴν αὐτοῦ ἕνεκα τῆς βραδύτητος· τέλος πάντων ἀνέπνευσεν· ἡ τελετὴ ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ. Οἱ ἀνθρακεῖς ἱστάντοντο ἐπὶ τοῦ θεάτρου ἐξ εὐωνύμων τοῦ βασιλικοῦ ἐξώστου, καὶ οἱ σύμβουλοι τῆς ἐπικρατείας ἐλάμβανον τὰς θέσεις αὐτῶν κατὰ ἱεραρχικὴν τάξιν. Οἱ κατάδικοι διῆλθον ὑπὸ τὸν βασιλικὸν ἐξώστην καὶ ἐκάθισαν ἐπὶ τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἀμφιθεάτρου. Οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ μύσται ἔμειναν παρ' αὐτοῖς ὑποστηρίζοντες καὶ παραινοῦντες αὐτούς. Ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ ἐξώστου. Ὁ δοὺξ δὲ Μοντεζὰρ ἔλαβε θέσιν μεταξὺ τῶν συμβούλων τοῦ κράτους. Ἡ θυγάτηρ δὲ αὐτοῦ ἡ Ἰσαβέλλη ἵστατο μετὰ τῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ γυναικῶν μελαγχολικὴ καὶ περίλυπος. Ἐπὶ τέλους δὲ ὁ μέγας ἱεροεξεταστής, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐν *θριαμβευτικῇ ταπεινοφροσύνῃ*. Καὶ βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτησεν. Ἱεροδιάκονός τις ἐνδεδυμένος τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ ἄμφια ἤρξατο τῆς ἱερουργίας, καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως κλίναντες τὰς κεφαλὰς προσηύχοντο. Ἕκαστος πρὸ πάντων προσεπάθει νὰ δειχθῇ εὐλαβὴς, διότι ἐκινδύνευε τόσον τοιοῦτος μὴ φαινόμενος. Ὁ λαὸς μετὰ τὸ εὐαγγέλιον ἠγέρθη, καὶ δομινικανός τις ἀνέβη ἐπί τινος ἄμβωνος, καὶ ἐφ' ἑτέρου ὁ γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου. Ὁ εὐνοούμενος τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, ὁ Ἰοσὴς ἔθηκεν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ Ἄρβουες μανδύαν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μίτραν χρυσῆν, οὗτος δὲ προῦχώρησε μέχρι τοῦ βασιλικοῦ ἐξώστου, ἀκολουθούμενος ὑπό τινων ἀξιωματικῶν κρατούντων τὸν σταυρὸν, ἓν εὐαγγέλιον καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἐμπεριέχον τὸν τύπον τοῦ ὅρκου. Ὁ Ἄρβουες κατέβη τὰς πρώτας βαθμίδας μέχρι τῆς τετάρτης ἱστάμενος πάντοτε ὑψηλότερον τοῦ βασιλέως καὶ σταθεὶς εἶπε τῷ αὐτοκράτορι γεγονυῖα καὶ ἠχηρᾷ τῇ φωνῇ·

— Μεγαλειότατε, ὁρκίζεται ἡ Ὑμ. Μεγαλειότης ὅτι θὰ *προστατεύει* τὴν Καθολικὴν Ῥωμαϊκὴν θρησκείαν, ὅτι θὰ ἐκριζώσῃ τὰς αἱρέσεις, καὶ ὅτι θὰ ὑποστηρίζει ἐξ ὅλης τῆς βασιλικῆς Αὐτῆς ἰσχύος τὰς διαδικασίας τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως;

Ὁ ἀλαζὼν αὐτοκράτωρ ἠγέρθη ὄρθιος καὶ ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπεκρίθη διὰ φωνῆς σταθερᾶς καὶ ἐντόνου.

— Ὁρκίζομαι! . . .

Τότε δὲ ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς στραφεὶς πρὸς τὸν λαὸν ἐφώνησεν.

— Ὑμεῖς, τέκνα τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὁρκίζεσθε πάντες

ὅτι θὰ ὑπερασπίζεσθε παντὶ σθένει τὴν Καθολικὴν Ἀποστολικὴν καὶ Ῥωμαϊκὴν θρησκείαν, ὅτι θὰ καταδιώκετε καὶ θὰ καταγγέλλετε τοὺς αἱρετικοὺς, καὶ θὰ βοηθεῖτε τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς πράξεις;

— Ὁρκιζόμεθα! Ὁρκιζόμεθα, εἶπεν ὁ λαὸς ἐν χορῷ.

— Ἀκούσατε ἤδη, εἶπεν ὁ Ἄρβουες ἐκτείνων τὴν χεῖρα.

Ἀναβάντος δὲ τούτου καὶ καθίσαντος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὁ ἱεροκήρυξ ἐποίησε τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον καὶ ἤρξατο ὡς ἀκολούθως.

« Ἀδελφοί μου, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶναι ἀνωτέρα τῶν βασιλέων, διότι ἡ ἐξουσία τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἰσχύος τῆς γῆς. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶναι ἡ θύρα τοῦ παραδείσου. Πράγματι, ἀδελφοί μου, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶναι ἀνωτέρα τῶν βασιλέων· διότι ἔρχεται ἀπὸ καταβολῆς κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ».

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ὁ αὐτοκράτωρ συνωφρυώθη· εἶχε ταραχθῆ. Ἀλλ' οὐδὲν εἶπε μὴ θέλων νὰ γίνῃ ἐχθρὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἀφῆκε λοιπὸν τὸν ἱεροκήρυκα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν παράδοξον ἀπολογίαν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἐπὶ εἴκοσι λεπτὰ διαρκέσασαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρξαντο τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀποράσεων. Οἱ δύο πρῶτοι ἐν τοῖς κλωβίοις κεκλεισμένοι κατάδικοι ἦσαν ἡ Φραγκίσκη δὲ Λέρμα καὶ ὁ Χερρεζουέλος. Οὗτος δὲ ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος μέχρι θανάτου, ἀπεποιεῖτο τὰς παραινέσεις τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κλωβίου ἵν' ἀκούσῃ τὴν ἀπόφασιν, ὁ ἱερεὺς ἀπέτεινεν αὐτῷ νέας νουθεσίας, ἀλλ' ὁ Χερρεζουέλος ἀπώθησεν αὐτὸν ἠρέμα καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐν πικρίᾳ.

— Ἐγκαταλείπω ὑμῖν τὸ σῶμα· ἄρετε τὴν ψυχὴν ἥσυχον.

Ἀκούσας δὲ τὴν καταδίκην του ἀταράχως ἐπέστρεψεν εἰς τὴν θέσιν του. Ἀλλ' ἡ γενναιότης τῆς Φραγκίσκης ἐξέλιπεν ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ γραμματεὺς ἀναγινώσκων τὴν καταδίκην αὐτῆς, προῦφερε τὰς λέξεις «νὰ καῇ ζῶσα» ἀνέκραξεν,

— Οὐχὶ ζῶσα, οὐχί· Μετενόησα! Εἰμὶ καλὴ χριστιανή!

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπεν ὁ Ἄρβουες. Ἐσώθη μία ψυχή.

— Δύο νέοι κατάδικοι διεδέχθησαν τοὺς πρώτους. Ὁ μὲν ἦν ὡραῖος καὶ εὐγενὴς νέος τῆς Βερόνης ἐκ τῶν πρώτων τῆς Ἰταλίας οἰκογενειῶν ἀξιωθεὶς ὑψηλῆς θέσεως παρὰ Καρόλῳ τῷ Ε'. ὡς πεπαιδευμένος δὲ καὶ πλουσιώτατος ἦν ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὠνομάζετο Κάρλος δὲ Σέζος· διαβαίνων δὲ ἐνώπιον τοῦ βασιλικοῦ ἐξώστου ἔρριψεν ἐπὶ τὸν βασιλέα βλέμμα οἴκτου καὶ μορφῆς, ὡσεὶ λέγων· « Ἰδοὺ ἐν τούτοις ὃν μέγαν ὀνομάζουσιν.» Γονυπετήσας δὲ ἐν τῷ κλωβίῳ ἐζήτησε τὰ πρὸς γραφὴν χρειώδη καὶ συνέταξε τὴν ὁμολογίαν τῆς πίπτεως αὐτοῦ, ἣν ἀνέγνωσεν ὑψηλοφώνως.

— Κηρύττω ὅτι θέλω ν' ἀποθάνω ἐν τῇ θρησκείᾳ τοῦ Λουθήρου, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀληθὴς τοῦ εὐαγγελίου πίστις, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ, ἧς τὰ διεφθαρμένα δόγματα μετοχειρίζεται ὁ καθολικὸς κλῆρος διὰ τὰ κακουργήματα αὐτοῦ.

— Φιμώσατε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστής.

Ἀναγκασθεὶς ὁ δὸν Κάρλος νὰ σιωπήσῃ, ἤκουσε τὴν καταδίκην αὐτοῦ χωρὶς νὰ ὠχριάσῃ. Τοῦτον δὲ διεδέχθη ὁ Φραγκίσκος δὲ Βόξας καθίσας σιωπηλῶς καὶ ἀποποιούμενος ν' ἀποκριθῇ τῷ ἐξομολογοῦντι αὐτὸν ἱερεῖ. Ἤκουσε τὴν καταδίκην αὐτοῦ μηδὲν εἰπὼν καὶ μηδόλως φοβηθεὶς τὸν θάνατον ἀλλὰ καταβαίνων ἐκ τοῦ ἐκριώματος ἐστράφη πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπεν,

— Ἀποθνήσκω ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς πίστεως τοῦ εὐαγγελίου!

Ἐν τῇ στιγμῇ δ' ἐκείνῃ οἱ βασανισταὶ μεγάλους ἥλους κρατοῦντες καὶ σφύραν ἐπλησίασαν πρὸς μέγαν τινὰ σταυρὸν ἐπὶ τοῦ ἐκριώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήλωσαν ἀνὰ μίαν χεῖρα δέκα ἰουδαΐζόντων αἱρετικῶν πρὸς ἐξιλασμὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ σταυρώσεως. Οἱ δυστυχεῖς ἐξέφερον τρομερὰς κραυγὰς ἀλλ' οἱ βασανισταὶ ἀσπλάγχνως ἐξεκολούθουν τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἔμειναν δὲ οὕτω καθηλωμένοι μέχρις οὗ ἀνεγνώσθησαν αἱ κατ' αὐτῶν τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεις. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀποκαθηλώσαντες ὡδήγησαν αὐτοὺς εἰς τὸν θάνατον. Ἀκολούθως δὲ ἔφερον ἕνα ἱερέα μετὰ τοῦ ὑπηρέτου αὐτοῦ καὶ δύο μοναχὰς καταδεδικασμένας εἰς τὴν πυρὰν καὶ εἰς τὴν ἀγχόνην. Ἐπὶ τέλους δὲ ἦλθον οἱ εἰς τὰ κάτεργα κατάδικοι, εἰς δεσμὰ αἰώνια ἢ εἰς ἁπλῆν μαστίγωσιν. Μεταξὺ δὲ τούτων διεκρίνετο ὁ ἀτυχὴς Γιλλῶμος Φράγκος κατάδικος εἰς διὰ βίου δεσμά, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποφέρῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἱερέα ἀποπλανήσαντα τὴν σύζυγον αὐτοῦ. Ἀναγινωσκομένης δὲ τῆς καταδίκης τῶν τελευταίων τούτων, οἱ μέλλοντες νὰ καῶσι μετέβησαν εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν. Κάρολος δὲ ὁ Ε'. ἵστατο κατηφὴς καὶ σκεπτικός!... Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀποφάσεων, ὁ ἱερεὺς ἐξεκολούθησε τὴν ἱερουργίαν, μεθ' ἣν ὁ Ἄρβουες ἀπηγγειλε τὴν ἀθώωσιν τῶν μετανοησάντων. Ἐν τούτοις δὲ τὰ θύματα εἶχον ὁδηγηθῇ εἰς τὴν καταδίκην. Ὁ ἱεροεξεταστὴς πάντοτε ἀλαζὼν καὶ ἀγέρωχος ἐφαίνετο αὐτὸς μᾶλλον βασιλεὺς ἢ Κάρολος ὁ Ε'. Ἐπενόει δὲ νέας βασάνους διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρπασθέντος διοικητοῦ, ἥτις εἶχεν ἀντισταθῇ εἰς αὐτόν. Πᾶσα ἡ ὀργὴ αὐτοῦ κατὰ τῆς Δολόρας ἤδη ἐφέρετο. Ὁ Ἰσὺς μετὰ προσοχῆς ἐξήταζε τὴν φυσιογνωμίαν ἐκείνην, ἧς τὰς μεταβολὰς πρὸ πολλοῦ συνείθισε νὰ ἐξηγῇ. Σκυθρωπὸς καὶ ἠγανακτισμένος ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἔκρυπτε ὑπὸ ἐντελῆ ἀπάθειαν τοὺς ἐκτεταμένους τῆς καρδίας αὐτοῦ παλμούς. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ λίαν προσεκτικῶς ἠκολούθουν ὅσα ἐγίνοντο εἰς τὸ

ἔργον πίστεως καὶ ἐσωτερικὸς πυρετὸς κατεβίβρωσκεν αὐτόν. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ πάντα τὰ θύματα ἀνέβησαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς, λυγμοὶ σπαρακτικοὶ ἐξώγκουν τὸ στῆθος τοῦ εὐσεβοῦς, ὅστις γονυπετήσας ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὅπως κρύψῃ τὰ δάκρυα.

Ὁ βασιλεὺς ἐγκατέλιπε τότε τὸν ἐξώστην, καὶ ἐν ᾧ εἰσήρχετο εἰς τὰ οἰκήματα αὐτοῦ, ἡ θυγάτηρ τοῦ δουκὸς δὲ Μοντεζὰρ ἐρρίφθη γονυπετὴς πρὸ αὐτοῦ καὶ κλαίουσα ἐξέτεινεν αὐτῷ τὰς ἱκετικὰς αὐτῆς χεῖρας.

— Τί θέλεις παρ' ἐμοῦ, τέκνον μου; εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἐκπλαγείς,

— Χάριν! Μεγαλειότατε, χάριν ὑπὲρ τοῦ μνηστῆρός μου, ὅστις εὑρίσκεται ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου.

— Τέκνον μου, εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγκινηθείς, ἡ ἰσχύς μου εἶναι ἐλαχίστη ἀπέναντι τῆς ἰσχύος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως· νομίζω ὅτι ὁ μόνος δυνάμενος νὰ σὲ βοηθήσῃ ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει, εἶναι ὁ πάππος σου, ὁ δοὺξ δὲ Μεδίνα Κέλλη, καὶ ἰδοὺ αὐτός!..

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ γέρων εὐπατρίδης, ὁ μέλλων νὰ γίνῃ γαμβρός μου ἠτίμασε τὸν τίτλον τοῦ ἱππότου, τοῦ εὐπατρίδου καὶ τοῦ χριστιανοῦ. Τὸ ἱεροδικεῖον ἐτιμώρησεν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ δὸν Κάρλος ἔβωκε δίκην ἑαυτῷ θραύσας τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ τοίχου τῆς εἱρκτῆς αὐτοῦ, ὅπως ἀποφύγῃ τὸ αἶσχος τοῦ μαρτυρίου.

Εἰς τὴν σκληρὰν ταύτην ἀπάντησιν τοῦ μεγάλου σημαιοφόρου, Κάρολος ὁ Ε'. δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ ἐπιφωνηματίφρικης καὶ ὀίκτου· ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ἔπεσε κατὰ γῆς πρηνὴς καὶ ἀναίσθατος. Νεύσαντος δὲ τοῦ Μεδίνα Κέλλη, δύο γυναῖκες ἐγείρασαι ἀπήγαγον αὐτήν. Ὁ βασιλεὺς ἀπεμακρύνθη ἐν σιγῇ. Αἱ ἐκτελέσεις ἤρχοντο. Ἦν δὲ θέαμα τραγικώτατον! Ἕκαστος τῶν καταδίκων ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς πυρᾶς, ἥτις ἡτοιμάζετο ἵνα καταφάγῃ αὐτόν. Οἱ μοναχοὶ κρατοῦντες ἀνὰ ἕνα σταυρὸν παρεκάλουν καὶ παρήνουν τὰ θύματα ἐν ἐπιμονῇ ἀνηκούστῳ. Οὐδεὶς εἰσέτι ἐξωμολογήθη. Οἱ δέκα ἰουδαΐζοντες αἱρετικοὶ ἀνέβησαν πρῶτοι ἐπὶ τῆς πυρᾶς, καὶ μετ' ὀλίγον πυκνὸς καπνὸς ὑψώθη καὶ περιεκάλυψεν αὐτούς. Εἰς τὴν θέαν δὲ τῶν φλογῶν αἱ δύο μοναχαὶ αἱ καταδικασθεῖσαι ὡς λουθηραναὶ, ἐστράφησαν ἐν ἀγωνίᾳ πρὸς τὸν πνευματικὸν αὐτῶν.

— Πάτερ μου, ἐκραύγασαν, μετενόησα! ἐξομολογήσατέ με.

Ὁ ἱερεὺς ἀκούσας τὴν βεβιασμένην αὐτῶν ἐξομολόγησιν ἀπήγγειλε τοὺς εἰρηνικοὺς λόγους, καὶ οἱ βασανισταὶ ὡδήγησαν τότε αὐτὰ πλησίον τῆς Φραγκίσκης, ἥτις ἔμελλε ἐπίσης ν' ἀπαγχονισθῇ, Ἔδεσαν αὐτὰς πλησίον τοῦ *σφιγκτῆρος*, ὁ δήμιος ἔστριψε τὸν ἕλικα, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔπαυσαν ὑποφέρουσαι. Ἡ ἀγωνία τῆς ἡγουμένης ὑπῆρξεν διαρκεστέρα. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ δήμιος ἔθετε τὸν κύφωνα

περὶ τὸν λαιμὸν αὐτῆς, ἡ Φραγκίσκη ἀναλαβοῦσα αἰρνηδίαν ἐνεργητικότητα ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸ ἀμφιθέατρον καὶ ἐκραύγασε πρὸς τὸν ἱεροξεσταστήν,

— Ἱερεῦ ἀνάξιε! ἔσο κατηραμένος..

Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς λέξεως ταύτης ἐχάθη ἐν τῇ τελευταίᾳ πνοῇ τῆς Φραγκίσκης. Ὁ δήμιος τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἔστρεψε τὸν ξύλικα ὥστε τὸ θῦμα ἐν τῷ ἅμα ἐξέπνευσεν. Οὐ μακρὰν δὲ τῆς πυρᾶς ἦτις ἐβρόχθιζε τὰ λείψανα τῶν τριῶν μοναχῶν, ὁ δὸν Κάρλος δὲ Σοῦζος καὶ ὁ γενναῖος Χερρεζουέλος ἀπώθουν ἐν ἀκαταμαχήτῳ ἀποφάσει τὰς προτροπὰς τῶν πνευματικῶν αὐτῶν, Ὁ δὸν Κάρλος δεθεὶς ἤδη ἐπὶ τῶν ὀλεθρίων πασσάλων ἀπηλλάγη τοῦ φιμώτρου. Ὁ ἱερεὺς γονυπετήσας πρὸ αὐτοῦ καὶ προβάλλων τὸν σταυρὸν ἔλεγεν ἐπανειλλημένως—ἐξομολογήθητε. τέκνον μου, ἵνα συγχωρηθῶσιν αἱ ἁμαρτίαι σου.

— Ἄφες με ἡσυχον! ἀπεκρίθη ὁ δὸν Κάρλος, καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς δημίους, θέσατε πῦρ! ἐκραύγασε. Θέσατε πῦρ! (125).

Οἱ δήμιοι ὑπήκουσαν καὶ ὁ νεανίας ἐξηφανίσθη ἐν τῷ καπνῷ. Οὐ μακρὰν αὐτοῦ ἀπηγχονίζοντο ὁ Δομίνικος δὲ Βόξας καὶ δύο ἕτεροι ἱερεῖς οἵτινες φοβηθέντες ἐξωμολογήθησαν. Ἀναβὰς δὲ ὁ Χερρεζουέλος ἐπὶ τῆς πυρᾶς οὐδόλως ἀπεκρίνατο τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ, ὅστις συμβουλεύων αὐτῷ νὰ μετανοήσῃ, καὶ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀλλοίωσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπέδειξεν. Εἷς δὲ τῶν χωροφυλάκων παροργισθεὶς ὑπὸ τῆς μεγάλης αὐτοῦ γνναιότητος, ἐβύθισε τὴν λόγχην αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι τοῦ δυστυχοῦς, καὶ τὸ αἷμα ἔρρεεν ἄφθονον (126). Ὁ εὐγενὴς Χερρεζουέλος ἐξέπνευσεν ἐν ἡρωϊκῇ ἀταραξίᾳ. Μεγάλαι φλόγες ὑψοῦντο πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἡ δυσώδης τῶν καιομένων πτωμάτων ὀσμὴ ἀνεμιγνύετο μετὰ τῆς ῥητινώδους ἀποφορᾶς τῆς πεύκης. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μοναχοὶ ἐδέοντο γονυπετεῖς, ὁ δὲ λαὸς μιμούμενος αὐτοὺς προσηύχετο μετὰ τρόμου καὶ οἴκτου. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ γοεραὶ φωναὶ ἠκούοντο ἐκ τοῦ μέρους ἔνθα ἐκαίοντο οἱ δυστυχεῖς Ἰουδαῖοι. Σιγὴ θανάτου ἐβασίλευε μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Κατά τινας δὲ στιγμὰς ἡ πένθιμος ψαλμῳδία τῶν μοναχῶν συνηνοῦτο μετὰ τῶν σπαρακτικῶν κραυγῶν τῶν καιομένων. Ἔπειτα δὲ αἱ φλόγες ἠλαττώθησαν κατὰ μικρὸν, αἱ φωναὶ, οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ κλαυθμοὶ ἐξέλιπον καὶ ὁ λαὸς ἤρχισε ν' ἀναχωρῇ.. Οἱ εὐγενεῖς τοῦ στέμματος ἀπεσύρθησαν... Τὰ πάντα εἶχον τελειώσει

Ἡ νὺξ ἐπήρχετο ἤδη. Οἱ μοναχοὶ ἔμειναν τελευταῖοι. Τότε ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐγερθεὶς ἐθεώρησεν ἐν καταχθονίᾳ εὐχαριστήσει τὸ

(125) Ἴδε. Llorent Ἱστο. Ἱε. Ἐξετάσεως. (126) Αὐτόθι.

θέατρον τῆς καταστροφῆς, καὶ ἐμυρμύρισεν ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν. «Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν. Ὡς ἐκλείπει καπνὸς, ἐκλειπέτωσαν· ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς, οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ.»

Ἔχοντες δὲ ἡσυχον τὴν ψυχὴν πάντες ὅ,τε ἱεροξεσταστὴς καὶ ὁ κλῆρος, ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ θεάτρου τῶν ἑαυτῶν κακουργημάτων. Οὕτω δὲ ἔληξεν ἡ ἀξιομνημόνευτος ἐκείνη ἡμέρα.

ΜΒ'.

Εἷς Μάρτυς.

Ἁρπάσαντες οἱ δύο *Γουάποι* τὸν διοικητὴν, εἰσέδυσαν ἐν μεγίστῃ ταχύτητι ἐν ταῖς ἑλικοειδέσιν ὁδοῖς τῆς Σηβίλλης, διευθύνθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας, ἔνθα περιέμενον αὐτοὺς ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ἐν ἀνυπομονησίᾳ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἐπί τινος ἀνακλίντρου. Ὁ δυστυχὴς Ἐμμ. Ἀργόζος οὐδὲν σημεῖον ζωῆς ἔδιδεν. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκρέμαντο ἀκίνητοι, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἐντελῶς κεκλεισμένοι, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου, καὶ αἷμα ἔρρεεν εἰσέτι ἐκ τῶν πληγῶν τῶν συντετριμμένων αὐτοῦ μελῶν. Βλέπουσα δέ ἡ Δολόρα τὸν πατέρα αὐτῆς ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἀλγεινὰς κραυγὰς ἐξέφερεν. Τοσοῦτον ὠχρὰ καὶ ἀδύνατος ἦν, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ τὴν θλῖψιν αὐτῆς. Ἔπεσε γονυπετὴς παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς καὶ διὰ τῶν μαρανθέντων καὶ ὠχρῶν χειλέων ἥσπάσθη τὴν πελιδνὴν αὐτοῦ χεῖρα, ἥτις τοσάκις εἶχεν εὐλογήσει αὐτὴν, ἀλλ' ὁ δυστυχὴς διοικητὴς οὐδόλως ἐκινήθη.

— Ὦ! Ἐστεβάν! Ἐστεβάν! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα ἐν αὔξοντι τρόμῳ, ἴδε, μηδ' εἰς τὰς θωπείας μου ἀποκρίνεται!... ἡ χεὶρ του εἶναι ψυχρὰ... ἡ καρδία του δὲν πάλλει πλέον... Ἐστεβάν! ἀλλ' εἰπέ μοι λοιπὸν, ζῇ ἀκόμη ὁ πατήρ μου!...

Ὁ Ἐστεβὰν καταβεβλημένος ἐκ τῆς νέας ταύτης καὶ ἀπροσδοκήτου θλίψεως, καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας ἐκείνης, ἣν ἠγάπα, ἐπλησίασεν ἐν δειλίᾳ, καὶ ἔθηκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Ἐμ. Ἀργόζου. Ἔπαλλεν εἰσέτι, ἀλλὰ τόσον ἀσθενῶς, ὥστε εὐκόλως ἐφαίνετο ὅτι οἱ παλμοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι. Ἡ Δολόρα ἠκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος ὅλας τοῦ Ἐστεβὰν τὰς κινήσεις, ἀλλ' οὗτος δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμιλήσῃ. ἐφοβεῖτο τὴν ἀπελπισίαν τῆς θυγατρὸς, ἥτις

μετὰ τοσαύτας προσπαθείας καὶ καρτερίαν ἐνηγκαλίζετο οὐχὶ πλέον τὸν πατέρα αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ πτῶμα αὐτοῦ.

— Λοιπόν; ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους τρέμουσα, λοιπὸν ἀποκρίθητι, Ἐστεβὰν . . . ὁμίλει, πρέπει νὰ ἐλπίζω;

— Ἡ καρδία πάλλει εἰσέτι, εἶπεν ὁ νεανίας· πρέπει νὰ τῷ δώσωμεν νὰ εἰσπνεύσῃ ἀρωματικόν τι ρευστόν.

— Λάβετε, λάβετε, εἶπεν ἡ Ἰωάννα ἐκβαλοῦσα ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς φιάλην πλήρη ἀραβικῶν ἀρωμάτων τῆς τότε ἀλχυμίας.

Ἡ Δολόρα λαβοῦσα ταχέως ἔθηκε τὴν φιάλην ὑπὸ τὴν ῥῖνα τοῦ διοικητοῦ, ὅστις ἐκίνησεν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν καὶ ἡμιηνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ Δολόρα ἐξέφερε κραυγὴν χαρᾶς, ἀλλ' ὁ Ἐμμ. Ἀργόζος οὐδὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ὡμίλουν, προσπαθῶν, φαίνεται, νὰ συνάψῃ τὰς ἰδέας αὐτοῦ καὶ νὰ ἴδῃ ποῦ εὑρίσκετο. Τὰ χείλη του ἄφνης ἐκινήθησαν . . . ἐψιθύρισεν ἀσθενῶς «τὸ πῦρ» . . . Ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὸ ἔργον πίστεως. Ὅλοι ἐσιώπων καὶ ἤκουον αὐτὸν προσεκτικῶς.

— Θύγατερ . . . Ἐστεβὰν . . . ἔλεγεν ὁ διοικητὴς, καὶ τὰ βλέμματα αὐτοῦ διευθυνόμενα πρὸς τὰ ἐνώπιον αὐτοῦ γονυπετοῦντα τέκνα του ἐπλανῶντο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸ ἕτερον, χωρὶς νὰ δύναται νὰ διακρίνῃ αὐτά.

— Πάτερ μου! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα.

— Σιωπή! εἶπεν ὁ Ἐστεβάν· ἴδ' ὅτι ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.

— Δάβετε, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, δότε αὐτῷ τὸ ῥωσικὸν τοῦτο φάρμακον.

Καὶ ἐνεχείρισε τῇ Δολόρᾳ ἀργυροῦν ποτήριον πλῆρες παλαιοῦ τῆς Ἀλικάντης οἴνου μεμιγμένου βάμματι ἀλόης. Ἡ Δολόρα ἔβρεξε τὰ χείλη τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ μετὰ μεγάλης προσοχῆς εἰσήγαγε σταγῶνας τινὰς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Τὸ δραστήριον τοῦτο ῥευστὸν ἐθέρμανεν ὀλίγον τὸ αἷμα αὐτοῦ. Τὸ πρόσωπον ἐχρωματίσθη, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ προσηλώθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Δολόρας, ἐν ἀμυθήτῳ ἐκφράσει στοργῆς καὶ θλίψεως Ἤρχισε ν' ἀναγνωρίζῃ τὴν θυγατέρα του. Ἐμειδίασε καὶ ἔφερε τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τῆς Ἰωάννας.

— Ποῦ εὑρίσκομαι; ἐψιθύρισεν ἐπὶ τέλους.

— Μεταξὺ φίλων, μεταξὺ ἀληθῶν φίλων, ἀπεκρίθη ἡ Δολόρα· ἐσώθης πάτερ μου· καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐγκαταλείπομεν τὴν Ἱσπανίαν.

— Ναί, ναί· ἐγκαταλείψατε αὐτὴν ὅσον τάχιστα· εἶπεν ὁ διοικητὴς διὰ φωνῆς ἀσθενεστέρας.

— Μεθ' ὑμῶν, πάτερ μου· εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν γονυπετήσας ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ πλησίον τῆς φιλτάτης αὐτοῦ Δολόρας.

Βλέπων αὐτοὺς οὕτως, ὁ Ἐμμ. Ἀργόζος ἐπλήσθη χαρᾶς· ἀνήγειρε μετὰ δυσκολίας τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἔθετο αὐτὴν ἐν τῇ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ ἐψιθύρισεν ἐν οὐρανίᾳ ἀγαλλιάσει.

—Ἔχετε τὴν εὐχήν μου· μοὶ χωρίσθητε καὶ φύγετε . . . φύγετε . . .

— Μεθ' ὑμῶν, πάτερ μου! εἶπεν ἡ Δολόρα δακρυχέουσα.

— Ναί! . . μεταφέρατε τὰ λείψανά μου . . . Θὰ τὰ ῥίψωσιν εἰς τοὺς δρόμους . . . ὑγειαίνοιτε . . . ἀγαπᾶτε ἀλλήλους . . . πάντοτε . . .

Οἱ λόγοι οὗτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι. Ἡ χεὶρ τοῦ θανάτου ἐκάλυψε τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἡ Δολόρα οὐδεμίαν κραυγὴν ἐξέφερεν, οὐδ' ἐδάκρυσεν· ἀλλὰ στραφεῖσα πρὸς τὸν Ἐστεβὰν καὶ συνάψασα ἱκετευτικῶς τὰς χεῖρας εἶπεν αὐτῷ παρατηροῦσα τὸν ἐκπνεύσαντα.

— Θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ, δὲν ἔχει οὕτως;

— Πανταχοῦ· ἀπεκρίθη ὁ Ἐστεβάν.

Ἡ Δολόρα ἠπάσθη εὐλαβῶς τὸ ὠχρὸν τοῦ πατρὸς αὐτῆς μέτωπον καὶ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ λεπτοῦ λινοῦ. Τὴν στιγμὴν δὲ ἐκείνην ἔφθασεν ὁ Ἰωσὴς, ὅστις ἐκ τῆς κατηφείας τῶν περιεστώτων ἀμέσως ἐνόησε τί συνέβαινε, καὶ ἠγανάκτησεν. Βλέπουσα αὐτὸν ἡ Δολόρα βαθέως συνεκινήθη, καὶ κλαίουσα ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ πιστοῦ ἐκείνου φίλου, ὅστις εἶχε σώσει αὐτήν. Ἔπειτα δὲ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν νεκρὸν ὅστις ἐφαίνετο ἡσύχως καθεύδων.

— Ἔπραξα ὅ,τι ἠδυνήθην, Θεέ μου! εἶπεν ὁ Ἰωσὴς ἐν συγκινήσει.

— Τὸ γνωρίζω· εἶπεν ἡ νεᾶνις· διεκινδύνευσας τὴν ζωήν σου διὰ νὰ μᾶς σώσῃς· ἐπειδὴ ἂν ὁ ἱεροεξεταστὴς ἀνεκάλυπτεν . . .

— Τὴν ζωήν μου; καὶ εἰς τί δύναται νὰ χρησιμεύσῃ;

Ὁ Ἐστεβὰν ὡδήγησε τὸν νεαρὸν μοναχὸν εἰς ἕτερον δωμάτιον. Ἡ δὲ Δολόρα ἔμεινε γονυπετὴς ἐνώπιον τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

— Δὸν Ἰωσὴ, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, ὁ μὴ ὑπάρχων ἤδη διέταξεν ἡμᾶς νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν Ἱσπανίαν. Τοῦτο εἶναι πολὺ δύσκολον, ἀλλά...

— Θὰ φροντίσω ἐγὼ, εἶπεν ὁ Ἰωσής.

— Μᾶς διέταξε νὰ μεταφέρωμεν τὰ λείψανα αὐτοῦ.

— Καὶ περὶ τούτου ἐγὼ θὰ φροντίσω. Θ' ἀναχωρήσητε μετὰ τρεῖς ἡμέρας. Ὁ καιρὸς οὗτος μοὶ ἀρκεῖ ἵνα τὰ πάντα προετοιμάσω. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἐξέρχησθε ἐν Σηβίλλῃ. Ἡ ζωὴ ὑμῶν διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ἡ ἐξ ἰδιοτροπίας φεισθεῖσα αὐτῆς τίγρις δύναται ἐξ ἀντιθέτου ἰδιοτροπίας νὰ στερήσῃ ὑμᾶς τῆς ἐλευθερίας.

— Ναί· εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, ὡς ἔπραξεν ἐναντίον τοῦ . . .

Ὁ Ἰωσὴς διέκοψεν αὐτὸν διὰ νεύματος· δὲν ἤθελεν ὥστε ἡ Δολόρα νὰ γνωρίζῃ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Ἐστεβὰν, δὲν συνελήφθη, νομίζω, ὁ Ἄρβουες; Ἡ Γαρδοῦνα σπανίως ἀποτυγχάνει.

— Ἡ Γαρδοῦνα κακῶς ἐξετέλεσε τὰς παραγγελίας ἡμῶν. Δὲν συνέλαβε τὸν ἱερεξεταστὴν, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ τὸν φονεύσῃ· ἐκεῖνος ὅμως φέρει πάντοτε θώρακα ἀλυσιδωτὸν ὑπὸ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, καὶ ἤδη εἶναι ἐλεύθερος, πνέει μένεχ . . . ἡ ὀργὴ αὐτοῦ εἶναι ἀχαλίνωτος. Τί θὰ συμβῇ ὅταν μάθῃ τὴν φυγὴν τῆς Δολόρας; Πρέπει λοιπὸν νὰ ἦσθε συνετοί, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἔχητε ὑπομονήν. Τρεῖς ἡμέραι ταχέως παρέρχονται.

— Ἐνίοτε ὅμως εἰσὶν ἀρκεταὶ ἐκτεταμέναι, εἶπεν ἡ Δολόρα πλησιάσασα πρὸς αὐτοὺς, ἵνα μάθῃ περὶ τίνος ὡμίλουν.

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, ἀλλὰ πρέπει τις νὰ περιμένῃ. Ὦ! Δολόρα, ἐν τῷ μέσῳ τῶν περικυκλούντων σε δυστυχημάτων, μία μόνη παραμυθία σοὶ ἐναπολείπεται, εἷς φίλος αἰώνιος, ἐκλελεγμένος καὶ εὐλογημένος παρὰ τοῦ πατρός σου. Τὸ μέλλον δύναται νὰ μειδιάσῃ καὶ πάλιν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκ τῆς μεγάλης ὑμῶν χαρᾶς μηδὲ ἡ ἐκδίκησις ἀφαιρεθήσεται, ἡ ὑπηρέτρια ἐκείνη τοῦ Θεοῦ, ἥτις, ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου ἐκτελεῖ τὰς θελήσεις τοῦ θείου αὐτῆς κυρίου, καὶ ὀνομάζεται *Δικαιοσύνη*!. . . Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος δικαιοδότης, δὲν ἐλησμόνησε τὰς παρανομίας τοῦ Πέτρου Ἀρβουες. Θὰ πατάξει αὐτὸν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ θρόνου ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀχαλινώτου ἀσωτίας.

— Δὸν Ἰοσῆ, μὲ τρομάζεις· εἶπεν ἡ Δολόρα τρέμουσα. Εἶσαι σκοτεινὸς καὶ τρομερὸς ὡς ἡ Εἱμαρμένη.

— Εἰμὶ ἰσχυρὸς ὡς ἡ Δικαιοσύνη, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς· ἀλλ' ἡ ψυχή μου ἐστὶ περίλυπος. Δὲν θὰ χαρῶ εἰμὴ τὴν ἡμέραν τῆς τιμωρίας καθ' ἣν ὁ Θεὸς θὰ ὑψώσῃ τὴν ἠχηρὰν αὐτοῦ φωνὴν, ἵνα εἴπῃ τῷ δημίῳ τῆς Ἀνδαλουσίας «ἀρκεῖ, ἀρκεῖ! ἐξαφανίσθητι ἀπὸ τοῦ θεάτρου τῶν κακουργημάτων σου. Ἀπηύδησα βλέπων τοὺς φόνους καὶ τοὺς διωγμούς.»

Οὕτως ὁμιλῶν ὁ Ἰοσὴς ἦν ὡραῖος καὶ τρομερὸς ὡς ὁ τῆς Ἀποκαλύψεως ἄγγελος. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ἔκυψαν σχεδὸν νὰ προσκυνήσωσιν αὐτόν. Ὁ νεαρὸς μοναχὸς καλέσας τότε τὴν Ἰωάνναν εἶπεν αὐτῇ.

— Ἑτοιμάσθητι ν' ἀκολουθήσῃς ἡμᾶς μετά τινας ὥρας.

Ἔπειτα δὲ ἀνεχώρησεν ὑποσχεθεὶς νὰ ἔλθῃ καὶ παραλάβῃ αὐτοὺς ἅμα τοῦ καιροῦ ἐπιστάντος. Τὸ αὐτὸ ἑσπέρας περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ Ἐστεβὰν, ἡ Δολόρα καὶ ἡ Ἰωάννα ἔφθανον πρὸ τῆς θύρας τοῦ Μανδαμιέντου. Δύο *γουάποι* προϋπορεύοντο δίκην φρουρᾶς, καὶ δύο ἕτεροι εἵποντο ἀπό τινος ἀποστάσεως φέροντες εὐλαβῶς ἐπὶ τῶν ὤμων ξύλινόν τι κιβώτιον ἐπιμελῶς κεκαλυμμένον, καὶ δύο *χιβάτοι* συνώδευον αὐτοὺς ἕτοιμοι πάντοτε νὰ ὑπερασπισθῶσιν αὐτοὺς ἐν ἀνάγκῃ. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἡ Δολόρα ἔστρεφεν, ἵνα ἴδῃ, ἂν τὸ πολύτιμον κιβώτιον ἤρχετο ἀσφαλῶς. Ὁ *Αὐθέντης* ἠνέῳξε τὴν θύραν καὶ τὰ ἑπτὰ πρόσωπα εἰσῆλθον εἰς τὸ παλάτιον τῆς Γαρδούνης.

ΜΓ'.

Τελευταία ἡμέρα προσποιήσεως.

Τὴν αὐτὴν νύκτα ὁ Ἰοσὴς εὑρίσκετο μόνος ἐν τῷ δωματίῳ αὐτοῦ. Καθήμενος ἐπὶ τραπέζης ἐφ' ἧς ἐφαίνοντο διάφορα ἀσκητικὰ βιβλία, ἐμέτρα σημαντικὴν ποσότητα συναλλαγμάτων, ἅτινα πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀγοράσει παρά τινος Ἰουδαίου τραπεζίτου, ἐτακτοποίει αὐτὰ καὶ ἐσημείου τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐπί τινος χάρτου καὶ ἀκολούθως προσέθηκε τὸ ὅλον. Αὕτη ἦν ἡ περιουσία τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ.

— Καλὰ, διενοήθη ἐν εὐχαριστήσει, τὸ ποσὸν τοῦτο δύναταί τις νὰ μεταφέρῃ ἤδη ὅπου ἂν θελήσῃ, καὶ οὕτω τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα τέκνα θὰ ἔχωσι νὰ ζήσωσιν.

Ἔπειτα δὲ ἔθηκεν ἐπιμελῶς τὴν σημείωσιν μετὰ τῶν συναλλαγμάτων ἐντὸς χαρτοφυλακίου ἐξ ἐρυθροῦ μεταξίνου ὑφάσματος συνοδεύων αὐτὰ δι' ἐπιστολῆς, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶχε γράψει, δι' ἑνὸς χρυσοῦ δακτυλιδίου, ὅπερ ἀφῄρεσεν ἀπὸ τοῦ δακτύλου αὐτοῦ, καὶ διά τινων τριχῶν ἐμπερικεκλεισμένων ἐντὸς μικροτάτου τινὸς εἰκονισματίου. Ἔδεσεν ὅλα ὁμοῦ διὰ μετάξης πρασίνης καὶ ἐσφράγισεν αὐτὰ διὰ κηροῦ τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Ἔθετο τὸ χαρτοφυλάκιον ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ καὶ λαβὼν χάρτην ἔγραψε τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα.

«Αὔριον δικάζεσαι, ἀλλ' ἡ κράτησίς σου δὲν ἐκοινοποιήθη εἰς τὸ Ὑπέρτατον Συμβούλιον. Ἐπωφελήσῃτι ἐκ τῆς παρατυπίας ταύτης. Τὸ ἱεροδικεῖον θ' ἀναγκασθῇ νὰ σ' ἐλευθερώσῃ.»

Καὶ ἔθηκε τὸν χάρτην ὑπὸ τὴν χειρίδα τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ.

— Ἐμπρός! διενοεῖτο, ὀλίγας ὥρας ἀκόμη θὰ φέρω τὴν βαρεῖαν τῆς ὑποκρισίας καὶ τοῦ ψεύδους ἄλυσιν. Ὀλίγας ὥρας θὰ κοπιάσω ἀκόμη, καὶ ἡ ἐκδίκησίς μου θὰ εἶναι τελεία. Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἐξεπλήρωσα τὸ ἔργον μου μετὰ θάρρους; Δὲν ἐξυπηρέτησα εὐπειθῶς τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας τοῦ τέρατος ἐκείνου, ὅπερ ἀποδεκατίζει τὴν Ἀνδαλουσίαν! Ὦ! Ἱερὰ Ἐξέτασις! ἀρκετὰ ἄτιμον καὶ ἀποτρόπαιον ἐπέτυχα νὰ σὲ ἀποδείξω εἰς τὰ ὄμματα τῆς Ἱσπανίας, ἥτις θέλει ἐπαναστατήσει ἡμέραν τινὰ κατὰ σοῦ. Ἐγὼ θὰ κρημνήσω τὸν πρῶτον λίθον τῆς οἰκοδομῆς ταύτης τοῦ θανάτου. Ἀκολουθήσαι με ἡ Ἱσπανία, ἐὰν ἦναι γενναία! Ὦ! Θεέ μου! Θεέ μου! πόσον ὑποφέρω! πότε θ' ἀναπαυθῶ! Οἵα τρομερὰ ἡ ἡμέρα αὕτη! . . Ὦ! αἱ φλόγες αὗται,

αἱ κραυγαὶ αὗται τῆς ἀγωνίας πανταχοῦ μὲ καταδιώκουσιν! πανταχοῦ πελιδνὰ πρόσωπα βλέπω, τρομερὰ φάσματα!.. Πανταχοῦ ἐπαναβλέπω ἐκεῖνον... τὸν ὁποῖον ἠγάπων... ἐκεῖνον ὅστις πρὸ τόσων ἐτῶν ἀδιακόπως μὲ κράζει, *ἐλθέ! ἐλθέ!*.. Ὦ! οἱ νεκροὶ μετέχουσιν ἴτως τῆς αἰωνίας ἐπιεικείας τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν γνωρίζουσι πλέον εἰμὴ νὰ συγχωρῶσιν!.. Εἰμὶ λοιπὸν ἔνοχος ἐγκλήματος, ἐγὼ, ὅστις ἐκδικοῦμαι!.. Οὐχὶ, οὐχί! ὑπακούω εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ... Δὲν εἶμαι εἰμὴ τὸ ὄργανον τῆς θείας δικαιοσύνης... περίμενε, περίμενε σὺ, ὅστις μὲ κράζεις. Ἡ ἡμέρα πλησιάζει, δὲν θὰ περιμένῃς πολὺν καιρόν!

Ἐκρούσθη ἡ θύρα αὐτοῦ, ἠνέῳξεν. Ἦν δὲ ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὅστις ἤρχετο νὰ ζητήσῃ αὐτὸν μέχρι τοῦ δωματίου. Ἐπιστρέφων ἀπὸ τοῦ ἔργου πίστεως ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔμαθε τὴν φυγὴν τῆς Δολόρας· καὶ ἡ ἄτλητος ἐκείνη ψυχὴ μὴ κορεσθεῖσα ἐκ τῶν βασάνων καὶ τοῦ μαρτυρίου νέα θύματα ὠνειροπόλει. Ἦν δὲ ὠχρὸς καὶ ἀπηυδημένος, ἀλλ' ἡ τῶν καταστρεπτικῶν αὐτοῦ ὁρμεμφύτων ἀπληστία ὑπεστήριζεν εἰσέτι τὸν ἀνεξάντλητον αὐτοῦ ἐνεργητικότητα. Ἐκάθισεν, καὶ παρατηρῶν τὸν εὐνοούμενον αὐτοῦ, ὅστις ἵστατο ὄρθιος ἐνώπιόν του.

— Ἰοσὴ, εἶπεν, οἱ πάντες μὲ προδίδουσι σήμερον!

— Ἐκτὸς ἐμοῦ, ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς μοναχός.

— Σὺ, Ἰοσὴ, εἶσαι ὁ μόνος ὅστις γνωρίζεις νὰ ἐννοῇς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀγρίας ταύτης καρδίας, ἥτις πάλλει ἐν τοῖς στέρνοις μου, ὁ μόνος ὅστις οὐδέποτε ἠναντιώθης εἰς τὰς κλίσεις μου, ὁ μόνος τουλάχιστον ὅστις μὲ ὑπηρέτησας ἄνευ συμφέροντος. Οἱ ἄλλοι εἶσὶν ἐγωϊσταί! Ἡ προστασία ἣν χορηγῶ αὐτοῖς, ὁ χρυσὸς ὃν ἐπιδαψιλεύω αὐτοῖς, αἱ ἡδοναὶ δι' ὧν μεθύω αὐτοὺς; δὲν εἶναι ἡ ἐγγύησις τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν; Ὁ Ἐρρικέζος ὃν ἀνέδειξα διοικητὴν τῆς Σηβίλλης, οἱ ἄλλοι οὓς προεχείρισα συμβούλους, προεστῶτας ἢ ἐπισκόπους, ὅλοι οὗτοι δὲν ἐχρεώστουν νὰ ὦσι πιστοὶ πρὸς ἐμέ; Καὶ ὅμως... ὅμως... ὁ Ἐμ. Ἀργόζος ἀνηρπάσθη σήμερον, καὶ ἡ Δολόρα ἐγένετο ἄφαντος ἐκ τῶν φυλακῶν τοῦ ἱεροδικείου.

— Τί πρὸς ὑμᾶς; εἶπεν ὁ Ἰοσὴς ἀνεγείρων τοὺς ὤμους αὐτοῦ.

— Τί πρὸς ἐμέ; λέγεις! Μὰ τὸν Σατανάν! Θὰ στείλω εἰς τὰ κάτεργα ὅλους τοὺς δεσμοφύλακας τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Θὰ καύσω ὅλους ἐκείνους τοὺς ἀνοήτους μοναχοὺς, τοὺς *μυροβολοῦντας* ἐπισκόπους, τὸν ἀγροῖκον ἐκεῖνον, ὅστις ἐνεδύσατο στολὴν εὐπατρίδου, καὶ τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἀνέδειξα διοικητὴν τῆς Σηβίλλης.

— Καὶ καλῶς θὰ πράξητε, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Δὲν περικυκλοῦμαι πανταχόθεν ὑπὸ προδοτῶν; Ἄνθρωπός τις τοῦ λαοῦ ἐτόλμησε σήμερον νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου

ἱεροεξεταστοῦ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦν ὑπάλληλος τῆς ἱερ. ἐξετάσεως!..

— Τὸ γνωρίζω, εἶπε ψυχρῶς ὁ εὐνοούμενος.

— Ἄνευ σοῦ, κύριέ μου Ἰοσὴ, ἄνευ τῆς ἱερᾶς καὶ σωτηρίου φρονήσεώς σου, τί θὰ ἐγίνετο σήμερον; Δὲν χρεωστῶ τὴν ζωήν μου εἰμὴ εἰς τὸν θώρακα τοῦτον ὃν φέρω ὑπὸ τὸν χιτῶνά μου ἀπὸ τὴν ἑσπέραν καθ' ἣν μ' ἠκολούθησες εἰς τὴν φυλακὴν ὑποπτεύομενος κίνδυνόν τινα τῆς ζωῆς μου.

— Εἶχον ἄδικον, ἐξοχώτατε;

— Οὐχί· μὰ τὸν Χριστόν! κ' ἐγὼ ἀδίκως ἐτόλμησα νὰ ὀργισθῶ ἐναντίον σου! ἐναντίον σοῦ ὅστις εἶσαι ὁ ἄγγελος φύλαξ τῆς ζωῆς μου.

— Ἡ ζωὴ ὑμῶν ἐξοχώτατε μοὶ εἶναι καὶ τῆς ἐμῆς πολυτιμωτέρα, καὶ προσεπάθουν νὰ διασώζω αὐτήν. Ἀλλὰ διὰ τί ἡ Ὑμ. Ἐξ. καταδέχεται ν' ἀνησυχῇ διὰ τὴν φυγὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ διοικητοῦ; Τί ἐνδιαφέρει τῷ Πέτρῳ Ἄρβουες μία γυνὴ περιπλέον ἢ ὀλιγώτερον; Τί πρὸς τὸν ἑκατομμυριοῦχον ἂν λείψῃ ἓν τεμάχιον χρυσοῦ ἐκ τοῦ πεπληρωμένου ταμείου αὐτοῦ; Πιστεύσατέ μοι, ἐξοχώτατε, ἡ ἀληθὴς ὑμῶν δόξα δὲν ἐξήρτηται ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων. Ἀντὶ νὰ ὠφελήσωσι ταῦτα, ἀποχαυνοῦσι τὴν ψυχὴν, καὶ σβύνουσι τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς. Ἡμεῖς βασιλεύετε διὰ τοῦ τρόμου, αὐξήσατε λοιπὸν τὴν παντοδυναμίαν ὑμῶν. Δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Σηβίλλῃ ἀρκεταὶ κεφαλαὶ ὅπως πατάξητε αὐτάς; Ὁ μοναχὸς ὅστις συνελήφθη πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν, καί...

— Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες. Ὦ! θὰ τὸν ἀφήσω νὰ σήπηται ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου.

— Τοῦτο θὰ ἦν ἄσκοπον, Ἐξοχώτατε! Ὁ μοναχὸς οὗτος ἐδίδαξε δόγματα ἐνάντια τῇ καθολικῇ θρησκείᾳ· πρέπει νὰ δώσητε παράδειγμα καὶ νὰ ἐξασφαλίσητε τὸν θρίαμβον τῆς πίστεως, ὅστις αὐξάνει τὴν δόξαν καὶ τὴν ἰσχὺν ὑμῶν. Ὁ πάπας καὶ ὁ βασιλεὺς θὰ εὐγνωμονῶσιν ὑμᾶς. Ἀμφότεροι ἀποστρέφονται τὴν αἵρεσιν τοῦ Λουθήρου. Προσκαλέσατε τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλὰ παῤῥήμως· ἀφήσατε νὰ εἰσέλθῃ, ὅστις βούλεται, καὶ ἀποδείξατε ἐνώπιον πάντων ὅτι ἐκεῖνος, ὃν ἡ Ἀνδαλουσία ἀποκαλεῖ ἀπόστολον, δὲν εἶναι εἰμὴ ἄθλιος ἀποστάτης, αἱρετικὸς ἐπικίνδυνος.

— Ὦ! ἔχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ Ἄρβουες. Συχνάκις λησμονῶ τὸν ἀληθῆ τῆς εἰς τὴν γῆν ἀποστολῆς μου σκοπόν. Ἀφίνομαι εὐκόλως εἰς τὰ πάθη μου· ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐμοὶ ὑπερέχει πολλάκις τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, καὶ εἰκοσάκις ἤδη αἱ ἀπερισκεψίαι μου θὰ μὲ κατέστρεφον. Σὺ εἶσαι πολὺ εὐτυχὴς, Ἰοσὴ· σὺ εἶσαι φρόνιμος ὡς παρθένος· ἢ μᾶλλον κατακυριεύεις τῶν παθῶν σου διὰ τῆς ἰσχύος τῆς θελήσεώς σου. Εἶσαι τέλος πάντων ὁ μόνος μεταξὺ ἡμῶν, ὅστις ἀμέμπτως διάγεις.

— Ἐξοχώτατε, ἵνα ἄρχῃ τις τῶν ἄλλων, χρεωστεῖ ἐν πρώτοις ἑαυτοῦ νὰ ἐξουσιάζῃ. Ὁ μᾶλλον δυσπολέμητος ἐχθρὸς εἶναι τὸ ἐγώ. Τότε μόνον θὰ γίνητε πραγματικὸς ἰσχυρός, ὅταν ὑποταξῆτε τὰ πάθη ὑμῶν ὑπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς θέσεως ὑμῶν καὶ δὲν κυριεύησθε.

— Σὺ ὁμιλεῖς οὕτως, Ἰοσῆ, σὺ ὅστις τοσάκις ὑπηρέτησας τὰς κλίσεις καὶ τὰς ἰδιοτροπίας μου, ὡς ὀνομάζεις αὐτάς;

— Ὁσάκις μόνον δὲν ἠδύναντο νὰ βλάψωσι τὴν Ὑμ. Ἐξοχότητα· σήμερον ὅμως, τὸ ἐνθαρρύνειν τὸν ἄφρονα ὑμῶν ἔρωτα πρὸς τὴν νεάνιδα ἐκείνην, ἥτις μάλιστα δὲν εἶναι ὡραιοτέρα ἄλλης τινος, ἤθελεν εἶσθαι μεγάλη πρὸς ὑμᾶς προδοσία. Ὁ λαὸς εἶναι δυσηρεστημένος. Τὸ σημερινὸν συμβὰν ἀρκετὰ ἀποδεικνύει τοῦτο. Μὴ ἐρεθίζητε αὐτὸν περιπλέον, καταδιώκοντες φανερὰ τοὺς δύο φυγάδας, οἵτινες προστατεύονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἡσυχάσατε ἤδη, καὶ προσπαθήσατε νὰ κολακεύσητε τὸν πάπαν καὶ τὸν βασιλέα, δεικνύων αὐστηρὸν ζῆλον κατὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἐπὶ τέλους ἐστὲ, ἐξοχώτατε, ἡγεμὼν πνευματικὸς παντοδύναμος, καὶ οὐχὶ ἄθλιος αἰχμάλωτος γυναικός.

— Ἰοσῆ, εἶπεν ὁ Ἄρβουες, ἐὰν ἤμην βασιλεὺς ἤθελον σὲ διορίσει πρωθυπουργόν μου.

— Ὁ πρωθυπουργὸς θὰ ἦτον ὁ πρῶτος αἰχμάλωτος τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἀπεκρίθη ὁ εὐνοούμενος.

— Ἔστω λοιπόν! καταστείλωμεν τὰς ἐπαναστάσεις τῆς ἀδαμάστου ταύτης σαρκὸς, ὦμεν ἰσχυροὶ ἵνα ἄρχωμεν. Μία γυνή! Τί ἐστιν ἡ γυνή; Τί σημαίνει ἂν ὀνομάζηται Δολόρα ἢ Παυλίνα; Τί σημαίνει ἂν ἦναι θυγάτηρ εὐπατρίδου τινὸς τῆς Ἱσπανίας ἢ τοῦ ἐσχάτου τῆς Ἀνδαλουσίας; Βοεμοῦ; Ἡ γυνὴ δὲν εἶναι ἐπὶ τέλους εἰμὴ ἄθλιόν τι παίγνιον ἀνάξιον τῆς προσοχῆς τοῦ ἀνδρός.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπενὁ Ἰοσὴς φρικιάσας εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παυλίνας, ἡ γυνὴ δὲν εἶναι ἀξία, ὥστε νὰ ἐνασχοληθῇ περὶ αὐτῆς ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης περὶ πλέον μιᾶς στιγμῆς. Νὰ θεωρῇ τις τὴν γυναῖκα ἄλλως ἢ ὡς παίγνιον ἢ αἰχμάλωτον, ἦλεν εἶσθαι μεγίστη μωρία. Οὕτω λοιπὸν αὔριον, Ἐξοχώτατε, αὔριον καὶ οὐχὶ ἀργότερα, θὰ προσκαλέσητε εἰς τὸ δικαστήριον τὸν ἐπικίνδυνον ἐκεῖνον μοναχόν;

— Ναὶ, αὔριον· δὲν πρόκειται νὰ ὑπερασπισθῶμεν τὰ συμφέροντα τῆς Ῥώμης; Οἱ ἐπικίνδυνοι οὗτοι ἱερεῖς κηρύττουσιν εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐλευθερίαν, παρεξηγοῦσι τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν, «*Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος, Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ.*» Οἱ μεταρρυθμισταὶ λέγουσιν ἐξ ἐναντίας, «Ἀφαιρέσατε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, ἣν ἔλαβε παρὰ Θεοῦ.» Δέκα μοναχοὶ, ὡς ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα εἰσὶν ἱκανοὶ νὰ ἀναστατώσωσιν ὅλην τὴν Ἱσπανίαν καὶ νὰ καταστρέψωσι τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

— Ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης εἶναι ἀπηυδημένη, εἶπεν ὁ Ἰοσής· μετὰ τοσαύτας ἐργασίας ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως.

— Καὶ σὺ ἐπίσης, πτωχέ μου Ἰοσῆ· εἶπεν ὁ Ἄρβουες θεὶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ θερμοῦ μετώπου τοῦ εὐνοουμένου. Ἂς ὑπάγω· ὑγείαινε, ἐς αὔριον· θὰ παρακαλέσω μίαν ὥραν ἀκόμη ὅπως εὐδοκήσῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ μὲ διαφωτίσῃ ἐν τῇ δυσχερεῖ ταύτῃ περιστάσει.

Ὁ Ἄρβουες ἠγέρθη, ὁ Ἰοσὴς συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας.

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ἀποχαιρετῶν αὐτὸν, παρακαλῶ νὰ μοὶ δώσητε τὴν ἄδειαν νὰ περιορισθῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ κελλίῳ μου.

— Ἔστω, καλέ μου Ἰοσῆ, ἐννοῶ . . . ἔχεις ἀνάγκην ν' ἀναπαυθῇς, ἀλλὰ τρεῖς ἡμέρας μόνον, καταλαμβάνεις; Γνωρίζεις ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ζήσω ἄνευ σοῦ. Θὰ ἱερουργήσω καὶ θὰ διδάξω τὴν κυριακὴν τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὴν μητρόπολιν. Παρευρέθητι λοιπὸν ἐκεῖ τὴν ὥραν τῆς διδαχῆς.

— Σᾶς τὸ ὑπόσχομαι, εἶπεν ὁ Ἰοσής.

— Ἔσο ἀκριβὴς εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην.

— Ἐστὲ ἥσυχος, ἐξοχώτατε, δὲν θέλω λείψει.

Ὁ Ἰοσὴς εἰσελθὼν ἐρρίφθη ἐπί τινος πλατέος ἀναλίντρου.

— Τετέλεσται! εἶπεν, ἰδοὺ ἡ ἐσχάτη ἡμέρα τῆς ὑποκρισίας μου.

ΜΔ'.

Εἷς ἱερεὺς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον.

Ἐπανέλθωμεν καὶ τρίτον ἤδη ἐνώπιον τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, τοῦ μέλλοντος νὰ δικάσῃ τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἐφοβεῖτο μᾶλλον τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ἢ τὴν κακίαν των ἄλλων. «Καταστρέψωμεν ἐκεῖνον, διενοήθη, ὅστις ἐστὶν ἡ ζῶσα καταδίκη τῶν ἐγκλημάτων ἡμῶν.» Πρό τινων ὡρῶν ὁ Ἰοσὴς ἔλαβεν ἄδειαν ἀπουσίας παρὰ τοῦ Ἄρβουες καὶ ἐξελθὼν τὴν αὐγὴν διευθύνθη εἰς τὸ καπηλεῖον τοῦ Κόκου. Ἐκεῖ δὲ ἐκλείσθη μετὰ τοῦ ἀλγουαζίλ ἐν τῷ μικρῷ αὐτοῦ κοιτωνίσκῳ, καὶ συνδιελέχθησαν ἐν ἐκτάσει καὶ ἐν φωνῇ χαμηλῇ περὶ σπουδαιοτάτων ὑποθέσεων. Μετὰ μίαν δὲ ὥραν ὁ Κόκος διευθύνθη πρὸς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν, παρουσίασε τῷ δεσμοφύλακι διαταγὴν τοῦ Ἰοσῆ ἐσφραγισμένην διὰ τῆς σφραγῖδος τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἵνα συγχωρήσῃ αὐτῷ νὰ εἰσέλθῃ ἐλευθέρως ἐν τῇ εἱρκτῇ τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα, ἵνα *δοκιμάσῃ* δῆθεν αὐτὸν, τοῦθ' ὅπερ συνήθως ἐγένετο εἰς ὅλους τοὺς δεσμίους τοῦ ἱεροδικείου. Εἰσελθὼν ὁ Κόκος ἐν τῇ εἱρκτῇ τοῦ ἀποστόλου ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰοσῆ. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἀνα-

γνώσας αὐτὴν, ἔγραψε διὰ μολυβδοκονδύλου, προμηθευθέντος ὑπὸ τοῦ ἀλγουαζίλ, γραμμάτιον πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Ὑπερτάτου δικαστηρίου. Λαβὼν δὲ τοῦτο ὁ Κόκος ἀνεχώρησεν ἵνα φέρῃ αὐτὸ πρὸς τὸν πρόεδρον. Ὁ δὲ Ἰοσὴ διευθύνθη πρὸς τὴν Γαρδοῦναν.

Ἐπανέλθωμεν ἤδη εἰς τὸ προκείμενον. Ἀπὸ πρωΐας ὁ λαὸς εἶχε μάθει ὅτι ἡ δίκη τοῦ ἀποστόλου ἤθελε γίνει ἠνεῳγμένων τῶν θυρῶν. Πάντες ἐταράχθησαν καὶ ἐγκαταλιπόντες τὰς ἐργασίας αὐτῶν μετέβησαν εἰς τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐνέδωκεν εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἰοσὴ, καὶ ἄφινε πάντας νὰ εἰσέλθωσιν ἐλευθέρως εἰς τὸ δικαστήριον ἔνθα ἔμελλε νὰ δικασθῇ ὁ φίλος τοῦ λαοῦ ὁ παρὰ πάντων τῶν κατοίκων τῆς Σηβίλλης ἅγιος θεωρούμενος, ὁ παρηγορητὴς τῶν δυστυχούντων, ὁ πατὴρ τῶν πτωχῶν καὶ τῶν καταδυναστευομένων. Πλῆθος λαοῦ περιεστοίχιζε τὸ παλάτιον πολὺ πρὸ τῆς ὁρισθείσης ὥρας. Μεταξὺ δὲ αὐτοῦ διεκρίνοντο καὶ ἀναρίθμητοι οἰκογένειαι πλουσίων ἰδαλγῶν, περίεργοι νὰ ἴδωσιν ὁποίαν κατηγορίαν προσῆπτον κατ' ἀνθρώπου, ὅστις ἦν τὸ παράδειγμα ὅλων τῶν ἀρετῶν. Μόλις ἠνεῴγησαν αἱ θύραι καὶ πάραυτα ἠλθουσα ἐπληρώθη ἀνθρώπων. Πολλοὶ ἔμενον ἔξω, μὴ ὑπαρχούσης θέσεως ἐν τῇ αἰθούσῃ. Ὅλος ὁ λαὸς τῆς Σηβίλλης εὑρίσκετο εἰς κίνησιν. Καὶ ταύτην τὴν φορὰν ἠπατήθη ὁ Ἄρβουες ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Ἰοσὴ. Καὶ ὅταν ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς προεδρικῆς ἕδρας ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἠκτινοβόλει προδίδουσα τὰ ἐσωτερικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα. Παρηγορεῖτο τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἁρπαγὴν τοῦ Ἐμμ. Ἀργόζου καὶ τῆς Δολόρας ὑπὸ τῆς ἐλπίδος νὰ καταδικάσῃ τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα. Ἡ παραλλαγὴ αὕτη τῆς φυσιογωμίας αὐτοῦ δὲν διέφυγε τὴν δμήγυριν, καὶ τὸ κατὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ δημόσιον μῖσος ηὐξήθη τὴν ἡμέραν ἐκείνην, διότι πάντες μεγάλως ἐσέβοντο τὸν ἀπόστολον.

Αἴφνης δὲ παρουσιάσθη ὁ κατηγορούμενος. Τὸ ὕφος αὐτοῦ, καίτοι μηδὲ ὑπερηφάνου μηδ' ἀλαζῶνος ὄντος, εἶχεν ἀνέκφραστον μεγαλοπρέπειαν· καὶ εὐαγγελικὴ πραότης ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ ἀλλοιωθέντος ὑπὸ τῆς καθείρξεως προσώπου αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἦν ἐζωγραφισμένη ἡ γλυκεῖα καὶ ἐνεργητικὴ σοβαρότης τοῦ ἀληθοῦς ποιμένος τοῦ Εὐαγγελίου. Βλέπων δέ τις αὐτὸν προβαίνοντα ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ τῇ ἁπλότητι τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς ἰσχύος, φέροντα τὰς ἁλύσεις αὐτοῦ, ὡς ἕτερός τις ἤθελε φέρει ἓν σκῆπτρον, περιφέροντα τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἡδέως καὶ πατρικῶς, ὡς ὅτε ἐπεσκέπτετο τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ, καὶ προσηλοῦντα αὐτὰ ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ, ὅστις, δι' ὅλης τῆς συνήθους αὐτοῦ θρασύτητος, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποστῇ τὸ κατήγορον ἐκεῖνο βλέμμα, ἤθελεν ἀμφιβάλει τις ἐκ τῶν δύω ἐκείνων ἦτον ὁ δικαστὴς, ὁ

Πέτρος Ἄρβουες ἢ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ἐὰν ὁ τελευταῖος δὲν ἤθελεν ὑπάγει ἐν συγκινητικωτάτῃ ταπεινώσει νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τῶν κατηγορουμένων. Ἐκεῖ δὲ περιέμενε ν' ἀνακρίνωσιν αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Πέτρος Ἄρβουες περιφρονῶν τοὺς συνήθεις τύπους, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ προβῇ κατὰ δικαστικὴν τάξιν, ὡς ἐχρεώστει νὰ πράξῃ, εἶπεν αὐτῷ ἐν βραχυλογίᾳ «ἐγέρθητι.» Ἔπειτα δὲ συναισθανθεὶς ὅτι ὁ ἀπότομος ἐκεῖνος τρόπος ἐξήρχετο τῶν καθηκόντων τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἐπανέλαβε μετὰ προσπεποιημένης γλυκύτητος.

— Ἐγέρθητι, ἀδελφέ μου, καὶ ἀποκρίθητι ἡμῖν.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλλα ἠγέρθη ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀξιοπρεπείᾳ. Ὅλων αἱ καρδίαι ἔπαλλον καὶ λόγοι χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἀπαμείβοντο, καίτοι παρόντων τῶν ἱεροεξεταστῶν. Γενικὸς δὲ ψιθυρισμὸς ἀπέδειξε τὴν συμπάθειαν τοῦ λαοῦ.

— Ἀδελφέ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἄρβουες, ὁ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ ζῆλος ἡμῶν δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ ἡμᾶς νὰ λησμονήσωμεν ὅτι εἶσαι εἷς τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, καὶ ὅτι φέρεις τὸ ἱερὸν ἔνδυμα τῶν Λευϊτῶν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐπίσης ἡ εὐθύνη ἡμῶν μείζων ἐστὶ, καὶ δὲν δυνάμεθα ν' ἀνεχώμεθα ἐν σοὶ τὸ ἐλάχιστον, ὅπερ τείνει ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων, οἵτινες εἶναι οἱ κώδηκες τῆς Ἐκκλησίας.

— Ὁ κώδηξ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον, ἀπεκρίθη ἁπλῶς ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα.

— Αἱ σύνοδοι ἐποιήσαντο προσθήκας εἰς τὸν κώδηκα τοῦτον, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστής· ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχει κάλλιστα τὸ δικαίωμα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον τοῦ θείου αὐτῆς Κυρίου.

Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα οὐδὲν ἀπεκρίθη. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἤλπιζεν ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐκ τῆς ἀπαντήσεως αὐτοῦ ἤθελε θεωρηθῇ ἔνοχος, ἀλλ' ἡ προσδοκία αὐτοῦ ἐματαιώθη καὶ ἐξηκολούθησεν.

— Ἀδελφέ μου, ἐπιφορτισμένος δι' ἱερᾶς ἐντολῆς νὰ ὁδηγῇς καὶ νὰ διευθύνῃς τὰς ψυχὰς διὰ τῆς διδαχῆς, διὰ τί τείνεις ν' ἀποπλανήσῃς αὐτὰς διαδίδων τὰ δόγματα τῶν νεωτεριστῶν; Γνωρίζεις ὅτι τοῦτο εἶναι ἔγκλημα καθοσιώσεως κατὰ τοῦ καθολικισμοῦ;

—Αὕτη λοιπὸν εἶναι ἡ κατ' ἐμοῦ κατηγορία; ἠρώτησεν ὁ ἀπόστολος.

— Τοῦτο εἶναι τὸ ἔγκλημά σου, ἀδελφέ μου, ἢ μᾶλλον ἡ πλάνη σου, προσέθηκεν ὁ Ἄρβουες ἐν προσπεποιημένῃ μετριοπαθείᾳ, καὶ πάλιν διεκόπη· ἀλλὰ καὶ ἤδη ὁ ἀπόστολος οὐδὲν ἀπεκρίθη.

—Κηρύττεις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι καλὸς δι' ὅλους, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, καὶ ὅτι ἐξ ἴσου διανέμει τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ εἰς τοὺς δικαίους καὶ εἰς τοὺς ἁμαρτωλούς;

— Ταῦτα ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς αὐτὸς, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὰ οὐ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

— Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνεθεμάτισε τοὺς ἀσεβεῖς καὶ αἱρετικούς.

— Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὐδένα ἀνεθεμάτισεν, ἐξοχώτατε· δὲν κατηγόρησε, δὲν ἐστιγμάτισεν εἰμὴ τοὺς ὑποκριτάς· ἐκείνους οἵτινες ἐκάλυπτον τὰς κακίας αὐτῶν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἐκείνους οἵτινες ὑπὸ ἐξωτερικὸν αὐστηρὸν ἔκρυπτον αἴσχη βάναυσα. Ἰδοὺ ποίους ἐστιγμάτισεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐξοχώτατε. Τοὺς δ' ἄλλους τοὺς ἀποπλανημένους ἢ τοὺς μετανοοῦντας ἤγαγεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, ἐδέχθη καὶ ἐθέρμανεν αὐτοὺς ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ διὰ τῆς θείας αὐτοῦ φιλανθρωπίας.

Τὸ ἀκροατήριον ἤκουεν ἐν βαθείᾳ συννοίᾳ· ὁ ἀπόστολος ἦν ὑπέρτερος τῆς ὁμηγύρεως καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς οὐρανίας αὐτοῦ ἠθικῆς. Ὁ Ἄρβουες ἠσθάνετο ἐκλεῖπον τὸ θάρρος αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο μετανοῶν ὅτι ἠθέλησε νὰ κρίνῃ τὸν ἀπόστολον τόσῳ δημοσίως.

— Ἀδελφέ μου, εἶπε τῷ ἀποστόλῳ, οὐ μόνον ἐν ταῖς διδαχαῖς σου ἐφάνης θερμὸς ὀπαδὸς τῆς μεταρρυθμίσεως, ἀλλ' ἀπέδειξας καὶ ἀδιαφορίαν ἐγκληματικὴν πρὸς τὴν καθολικὴν Ρωμαϊκὴν θρησκείαν, καὶ ἀνοχὴν μᾶλλον ἢ ἔνοχον πρὸς τοὺς δυστυχεῖς αἱρετικούς, οἵτινες ἐκουσίως ἀποσχίζονται ἐκ τῶν κόλπων τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

— Δὲν ἐννοῶ τί λέγετε, ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

— Συγκοινωνεῖς, λέγουσι, μετὰ τῶν ἐπαιτῶν, Ἰουδαίων καὶ Μαύρων, καὶ ἀρκεῖν' ἀνήκῃ τις εἰς μίαν τῶν κατηραμένων τούτων φυλῶν.

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, αἱ φυλαὶ αὗται καταδιώκονται καὶ δυστυχοῦσιν· αἱ λοιπαὶ οὐδεμίαν ἀνάγκην ἐμοῦ ἔχουσιν.

Γενικὸς ψιθυρισμὸς διεδέχθη τοὺς ἁπλοῦς τούτους λόγους, δι' ὧν ἐφαίνετο ἡ ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἰωάννου δ'' Ἀβίλα. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐνόησεν ὅτι δύσκολον θὰ ἦν νὰ καταδικάσῃ τὸν Ἀπόστολον ἐνώπιον ὅλου τοῦ λαοῦ τῆς Σεβίλλης. Ἐνόμισεν, ὅτι διὰ μιᾶς μόνης λέξεως ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τῆς ἀληθείας ὁ ἅγιος ἱεροκήρυξ ἀπέκρουσε νικηφόρος τὰς ἀτόπους ἐκείνας κατηγορίας, καὶ ὅτι ὁ θρίαμβος μετέβαινεν εἰς ἐκεῖνον ὅστις οὐδέποτε ἐζήτησεν εἰμὴ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἐν τῷ σκότει. Διότι ἡ διδαχὴ, ἡ θεία ἐκείνη ἐντολὴ ἡ παραδοθεῖσα παρὰ τῶν ἀποστόλων τοῖς διαδόχοις αὐτῶν, ἡ θυγάτηρ ἐκείνη τοῦ Εὐαγγελίου, ἣν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία κατέστησεν ἀναιδῆ κωμῳδὸν χειρονομοῦσαν καὶ ἐπιδεικνυμένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἦτο διὰ τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα εἰμὴ μέσον παρηγορίας καὶ διδασκαλίας, οὐχὶ δὲ καὶ κοσμικῆς φιλοδοξίας. Ὁ ταπεινὸς καρμηλίτης δὲν περιέμενεν ἐκ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ τὰς ἐπισκοπικὰς τιμὰς, δὲν ἐδίδασκεν ὡς

δικηγόρος ἢ κωμῳδὸς, ἀλλ' ὡς ἐδίδασκεν ὁ ἅγιος Παῦλος καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος, τὰ δύο ταῦτα στηρίγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐμάντευσε τὸ αἴσθημα τῆς ὁμηγύρεως, ἐγνώριζεν ὅτι οἱ Ἱσπανοὶ ἦσαν εὐσεβεῖς, καὶ ἐζήτησε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἦν κακὸς καθολικός. Ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν ἀπόστολον ἐπιβούλως,

— Ἀδελφέ μου, εἶπε, μεγάλως λυπούμεθα, ἔχοντες νὰ μεμφθῶμεν σήμερον λειτουργὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς δὲν εἶχε δώσει εἰμὴ παραδείγματα ἀρετῆς. Ἀλλὰ πάντες ἀδύνατοι ἐσμὲν καὶ θνητοί. Τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐγρηγορεῖ, κατακυριεύει ἀμέσως τοὺς ῥαθυμοῦντας. Δὲν θέλομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὰς αἰτίας τῆς μεταβολῆς σου ταύτης, ἀλλ' ἀπεδείχθη δι' ἐξ μαρτύρων ὅτι τὸ τόσον περωτισμένον πνεῦμά σου ἀπεπλανήθη ὑπὸ τῶν λυμαντικῶν δογμάτων τῆς Γερμανίας. Πολλάκις ἐδίδαξες ἐπ' ἄμβωνος ὅτι ὀλίγον ἐνδιαφέρουσιν αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδείξεις, ὅτι ἡ καθαριότης τῆς καρδίας εἶναι τὸ πᾶν. Ἀρνεῖσαι τοῦτο, ἀδελφέ μου; καὶ τοιαῦται δὲν εἶναι αἱ διδασκαλίαι τῆς μεταρρυθμίσεως;

— Ἀρνοῦμαι ὡς πρὸς τὰς ἐκφράσεις, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα· εἶναι βέβαιον ὅτι καταμηνύοντές με μετέβαλον καὶ τοὺς σκοποὺς καὶ τοὺς λόγους μου. Εἶπα, ἐξοχώτατε, καὶ ἐπαναμβάνω τοῦτο ἐνώπιον ὑμῶν, ὅτι αἱ ἐξωτερικαὶ πράξεις οὐδὲν εἰσὶν ἐὰν μὴ ὑπαγορεύωνται ὑπὸ τῆς καρδίας καὶ τῆς εὐθύτητος τῆς ψυχῆς. Πιστεύετε, ἐξοχώτατε, ὅτι ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς ἐκεῖνον ὅστις προσκυνεῖ εἰς τοὺς βωμοὺς καὶ ἀσπάζεται τὴν κόνιν τῶν ἐκκλησιῶν, ἔχων τὴν ψυχὴν μεμολυσμένην ὑπὸ φόνου, ἐκδικήσεως ἢ μοιχείας; ἐκεῖνον ὅστις κραυγάζει ἐν στεναγμοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, «*Θεέ μου, ἐλέησόν με*» καὶ ὅμως μελετᾷ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, ἐκεῖνον ὅστις λέγει τῷ Ἰησοῦ «*Ἀμὴ ἄμωμε, εὐσπλαγχνίσθητί με*» καὶ ὅμως μετὰ τὴν προσευχὴν ἑτοιμάζεται νὰ κακουργήσῃ, ἐκεῖνον...

— Ἀδελφέ μου, διέκοψεν ὁ ἱεροεξεταστὴς τεταραγμένος, γνωρίζεις ἂν ἐκεῖνος ὅστις δέεται καὶ κλαίει τύπτων τὸ στῆθος αὐτοῦ δὲν ἀγαπᾶται μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἢ ὁ ὑπερήφανος ὁ λέγων «*δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς προσευχῆς, εἰμὶ καθαρός*;»

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ ἀπόστολος πραΰτητι καὶ σοβαρᾷ τῇ φωνῇ· μὴ εἰσερχώμεθα, παρακαλῶ, εἰς συζητήσεις θεολογικὰς, ἐξ ὧν οὐδὲν ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ἡ θρησκεία. Ὁ λαὸς οὗτος, ὅστις ἀκούει ἡμᾶς, εἶναι δίκαιος, εὐσεβὴς καὶ εὔπιστος, δὲν φροντίζει ὑπὸ ποῖον τύπον μᾶλλον ἢ ἧττον ἀφηρημένον χρεωστεῖ νὰ εὕρῃ τὴν ἀληθῆ τήρησιν τῶν νόμων τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἐγὼ ἐπίσης ὀλίγον φροντίζω νὰ διδάξω τὸν τύπον τοῦτον εἰς αὐτόν. Εἶπα μόνον, «*ἐστὲ πρᾶοι σώφρο-*

νες καὶ φιλάνθρωποι, διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ὑπογραμμὸς ἡμῶν, ὑπῆρξε φιλάνθρωπος καὶ πραΰς. Εἶπα «*ἀγαπᾶτε καὶ συμβοηθεῖτε ἀλλήλους, ἐπειδὴ εἶσθε ὅλοι ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ὅστις εἶναι ὁ Θεός*». Εἶπα ταῦτα οὐ μόνον πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς καθολικῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς κλίνοντας εἰς τὴν τῶν Μεταρρυθμιστῶν. Εἶπα ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς μαύρους καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κλονουμένους εἰσέτι ἐν τῇ πίστει αὐτῶν, καὶ πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἐκ φόβου ἐγκατέλειψαν τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων αὐτῶν. Πρὸς πάντας ἐδίδαξα τὴν αὐτὴν ἠθικὴν καὶ τὸν αὐτὸν νόμον, καὶ συχνότατα, ἐξοχώτατε, ὦ! ναί, συχνότατα εἶδον νὰ γονυπετῶσι καὶ νὰ κραυγάζωσι κλαίοντες ὅτι ἤθελον νὰ ἐγκολποθῶσι τοιαύτην γλυκεῖαν θρησκείαν ἐκεῖνοι οἵτινες μάλιστα κατηράσθησαν ἀργότερα καὶ ἐβλασφήμησαν τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν φλογῶν.

— Βλασφημεῖ, Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Ἄρβουες, εἷς ἱερεὺς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τολμᾷ νὰ συκοφαντῇ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν!

Εἰς τὴν ὑποκριτικὴν ταύτην καταφορὰν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ τὸ βλέμμα ὅπερ καθήλωσεν ἐπὶ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἦν τόσον καθαρὸν, τόσον ψυχρὸν, τόσον διαπεραστικὸν, ὥστε ὁ πελώριος Ἄρβουες δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ἀκατάληπτον αὐτοῦ λάμψιν. Ὁ ποιῶν τὴν Σηβίλλην τρέμειν ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνώπιον ἁπλοῦ ἱερέως τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἤρξατο τρέμειν ἐνώπιον ἑνὸς κατηγορουμένου. Τὸ βλέμμα τοῦ ἀποστόλου ἦν εὔγλωττος καὶ ἄφωνος ἔκθεσις, ἐν ᾗ ὁ ἱεροεξεταστὴς ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ πάσας αὐτοῦ τὰς παρανομίας, τὰς μᾶλλον αὐθεντικὰς καὶ τὰς μᾶλλον ἀποκρύφους, τὰς ἀδίκους αὐτοῦ ἀποφάσεις, ἐγκλήματα διαπραχθέντα μετ' αὐθαδείας ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, καὶ τὰς μυστικὰς αὐτοῦ ἀσωτίας, κακουργήματα μᾶλλον ἀποτρόπαια, ἅτινα συχνάκις ἦσαν ἡ μόνη ἀφορμὴ τῶν πρώτων. Ἀπὸ τῆς κλίνης ἑνὸς ἱεροεξεταστοῦ εἰς τὴν πυρὰν ἡ μεταφορὰ ἦν φυσικωτάτη. Τί δύναται νὰ πράξῃ ἀκάθαρτός τις ἱερεὺς τὰ θύματα τῆς ἀσελγείας αὐτοῦ, ἅτινα βλέπει ὡς μάρτυρας ἑτοίμους νὰ κατηγορήσωσιν αὐτόν; Ὅταν ἦναι ἱεροεξεταστής, καίει αὐτά· ἐν καιρῷ δὲ τῆς *πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας* φονεύει αὐτά. Ὁ Μιγκράτιος καὶ ὁ Λακολόγκιος, γεννηθέντες τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, τοιαύτην τιμὴν περιεποιήσαντο τῇ ἱερᾷ ἐξετάσει.

Ὁ Ἄρβουες ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀταραξίαν. Τὸ ἀκροατήριον ἠλεκτρισθὲν ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου, συγκινηθὲν ὑπὸ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, ὡς εὐεργετηθέν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ, περιέμενεν ἐν ἀγωνίᾳ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεδριάσεως ταύτης. Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ὁμιλήσῃ, μηδὲ νὰ διακοινώσῃ τὰς σκέψεις αὐτοῦ, ἀλλὰ πάντες ἀνεξαιρέτως ἐπεθύμουν νὰ σώσωσι τὸν ἅγιον αὐτῶν ἱεροκήρυκα. Ὁ Ἄρβουες ἐνόησεν ὅτι κατὰ διαλεκτικοῦ, οἷος ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ἀδύνατος ἦν ὁ θρίαμβος, καὶ ἔνευσε τῷ γραμματεῖ, ὅστις εἶχε γράψει ὅλας τὰς ἀποκρίσεις τοῦ ἀποστόλου. Οὗτος δὲ ἐνεχείρησεν αὐτὰς τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι, ἥτις ἀνέγνωσεν αὐτὰς ἐκ νέου καὶ παρέβαλεν αὐτὰς πρὸς τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων συμφωνοῦσιν ἐντελῶς πρὸς τὰς ἀπαντήσεις τοῦ κατηγορουμένου. Ὅλοι ἐξ ἴσου ἐπιβεβαιοῦσιν ὅτι ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης, ὁ ἐπωνομαζόμενος Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, μοναχὸς ἱεροκήρυξ τοῦ τάγματος τῶν κονιοπόδων Καρμηλιτῶν, οὐ μόνον συχνάκις ἔσχε σχέσεις μετὰ τῶν αἱρετικῶν λουθηρανῶν, ἰουδαίων ἢ μαύρων, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐν ταῖς διδαχαῖς αὐτοῦ ἐξέφερε προτάσεις ἐναντίας, τῇ καθολικῇ θρησκείᾳ. Ἐπειδὴ οἱ μάρτυρες ὡρκίσθησαν ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὅτι εἶπον τὴν ἀλήθειαν, χρεωστοῦμεν νὰ παραδεχθῶμεν τὰς καταθέσεις αὐτῶν. Συνῳδὰ λοιπὸν τοῖς νόμοις τῆς ἁγιωτάτης ἱερᾶς ἐξετάσεως ἀναγκαζόμεθα νὰ καταδικάσωμεν τὸν ἱερέα Ἰωάννην εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου κώδηκος τοῦ ἱεροδικείου προβλεπομένας ποινὰς, ἐκτὸς ἂν ὁ κατηγορούμενος δυνηθῇ ν' ἀποδείξῃ παρευθὺς διὰ δώδεκα μαρτύρων ὅτι ἀδίκως κατηγορήθη.

Προφέρων τοὺς λόγους τούτους ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἐκάθητο ὁ ἀπόστολος. Οὗτος οὐδόλως ἐταράχθη· ἀλλ' ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ μέγας ψιθυρισμὸς διηγέρθη, καὶ τὰ καθίσματα τῶν μαρτύρων ἐπληρώθησαν ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων παρόντων ἱδαλγῶν, οἵτινες εἵριζον περὶ τὴν δόξαν τοῦ προκινδυνεῦσαι ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς αὐτῶν ἀποστόλου. Ὅλοι οἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ δικαστηρίου ἦσαν ἕτοιμοι νὰ μαρτυρήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἀθωότητος τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα. Ἀλλ' οὗτος βλέπων αὐτοὺς ἐκτεθειμένους ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς θάνατον ἢ εἰς σκληρὰς ποινὰς, ἔνευσεν αὐτοῖς διὰ τῆς χειρὸς νὰ ἀποσυρθῶσιν. Ἀπέναντι τῆς γενικῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, τόσον συνεκινήθη, ὥστε δὲν ἔσχε τὴν δύναμιν νὰ ὁμιλήσῃ. Δύο μακρία δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οἵτινες οὐδέποτε ἔκλαιον εἰμὴ διὰ τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων.

— Εἶναι ἀθῶος! εἶναι ἀθῶος! ἐκραύγαζον ὅλοι ἐν χορῷ.

— Ἔθρεψεν ἡμᾶς, ὅτε ἐπεινῶμεν!

— Παρεμύθησεν ἡμᾶς, ὅτε ἐκλαίομεν!

— Ἔφερε τὴν εἰρήνην εἰς τὰς οἰκογενειακὰς ἡμῶν διενέξεις.

— Ἠλόγει τοὺς νέους, συνδιήλλατε τοὺς διχονοοῦντας συζύγους.

— Εἶναι ἡ δόξα καὶ ἡ εὐτυχία τῆς Ἀνδαλουσίας.

Βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα ὁ ἅγιος Ἄρβουες, ἠσθάνθη μέγα κατὰ τοῦ λαοῦ μῖσος, ἀλλ' ἀποφασίσας νὰ ἀντιπαραταχθῇ φανερὰ, περιεφρόνησε τὴν γενικὴν καὶ ἱερὰν ταύτην ἐκδήλωσιν. Οἱ δυνηθέντες νὰ καταλάβωσι τὰς ἕδρας τῶν μαρτύρων ἵσταντο ὀρθοὶ ἀπαιτοῦντες ν' ἀκούσωσι τὰς καταθέσεις αὐτῶν, ἀλλ' ὁ ἱεροεξεταστὴς οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν αὐτοῖς· μὴ τολμῶν ὅμως νὰ ἐκφέρῃ δημοσίως τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἀφοῦ ἀπεποιήθη ν' ἀκούσῃ τοὺς μάρτυρας, ἐποιήσατο χρῆσιν τῆς συνήθους αὐτοῦ ὑπεκφυγῆς, καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς δορυφόρους.

— Ἡ συνεδρίασις ἀναβάλλεται, εἶπεν· ἂς ὁδηγήσωσι τὸν κατηγορούμενον εἰς τὴν φυλακήν.

Γενικὴ κραυγὴ ἠκούσθη ἐν τῇ ὁμηγύρει.

— Οἱ μάρτυρες! οἱ μάρτυρες! ἂς ἀκροασθῶσιν οἱ μάρτυρες.

— Ἂς κενωθῇ ἡ αἴθουσα! εἶπεν ὁ Ἄρβουες ἐγειρόμενος.

Ὁ ἀπόστολος ἐγερθεὶς καὶ ἀποτεινόμενος τῷ λαῷ, εἶπεν·

— Ἡσυχάσατε, φίλοι μου, θὰ μοὶ δοθῇ δικαιοσύνη, ἐστὲ βέβαιοι.

Οὕτω δὲ ὁμιλῶν ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ὡσπερεὶ περιέμενέ τινα· ἀλλ' οὐδεὶς ἤρχετο. Ὕψωσε τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐψιθύρισεν ἐν μεγάλῃ καρτερίᾳ.

— Γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ λαὸς ἐξηκολούθει κραυγάζων, καί τινες ἐτόλμησαν νὰ ὑπερβῶσι τὰς κιγκλίδας τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ κατηγορουμένου, καὶ γονυπετήσαντες ἐνώπιον τοῦ ἀποστόλου ἠσπάζοντο τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἡ σκηνὴ ἀπέβαινε θορυβωδεστέρα, ἀλλ' ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἦν προφυλακτική. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς τριπλασία στρατιωτικὴ δύναμις ἐξετάθη ὡς βόας περὶ τὸν λαὸν, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς αἰθούσης, ἐὰν τοιαύτη ἦν ἡ θέλησις τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Μεγάλη δὲ συμπλοκὴ ἦν ἀναπόφευκτος· διότι ὁ παροργισθεὶς καὶ γενναῖος ἐκεῖνος λαὸς δὲν θὰ ἀφίνετο νὰ θυσιασθῇ ἄνευ ἀντιστάσεως. Βλέπων ταῦτα ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἔτρεμε καὶ ἐλυπεῖτο διὰ τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἐξετίθετο ὁ λαός. Ὁ δὲ Ἄρβουες ὀρθιος ὄπισθεν τῆς ἕδρας αὐτοῦ, περιέφερε τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐν εὐχαριστήσει θηρευτοῦ, βλέποντος τὸν λέοντα συλλαμβανόμενον ἐν ταῖς παγίσιν αὐτοῦ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ θύρα ἠνεῴγη καὶ οἱ φύλακες καὶ ὁ λαὸς ὄπισθεν θεδρόμησαν μετὰ βαθέος σεβασμοῦ καὶ ὑποκλίσεως. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐγένετο ὠχρός· ὁ εἰσελθὼν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἦν ὁ πρόεδρος τοῦ Ὑπερτάτου Συμβουλίου ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν συμβούλων αὐτοῦ, ὅστις φθάσας ἐνώπιον τοῦ Ἄρβουες ἔστη καὶ εὑρίσκετο πλησίον τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ὑπερτάτου Συμβουλίου, διότι οὗτος παρετήρησεν αὐτὸν διὰ βλέμματος ὀργίλου. Ὁ πρόεδρος ἐστράφη τότε πρὸς τὸν ἀπόστολον, ὃν δύο δορυφόροι ἡτοιμάζοντο ἤδη να ὁδηγήσωσιν εἰς φυλακήν.

— Ἐλευθερώσατε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, εἶπε σοβαρᾷ τῇ φωνῇ.

Οἱ τὸν ἀπόστολον κρατοῦντες δεσμοὶ ἔπεσαν ὡς ἐκ μαγείας.

— Ἐξοχώτατε, ἀπετόλμησε νὰ εἴπῃ ὁ Πέτρος Ἄρβουες.

— Τίνι δικαιώματι ἔθητε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὑπ' ἀνάκρισιν; διέκοψεν ὁ πρόεδρος· δὲν κατεδέχθητε μηδὲ τὴν πρᾶξιν τῆς συλλήψεως αὐσοῦ νὰ κοινοποιήσητε τῷ Συμβουλίῳ. Γνωρίζετε ὅτι ἠδυνάμην..

— Ἀλήθεια, ὁ τύπος οὗτος παρελείφθη, ἀλλὰ βραδύτερον . . .

— Τοιαύτη παράλειψις εἶναι ἔγκλημα. Ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ Συμβούλιον θέλουσι μὲν νὰ καταδιώκωνται οἱ αἱρετικοὶ, ἀλλὰ νὰ γίνηται τοῦτο νομίμως, ἵνα ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἐνοχῆς τῶν κατηγορουμένων. Εἶσθε ἐλεύθερος, αἰδαίσιμε πάτερ μου· προσέθηκεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Συμβουλίου ἀποτεινόμενος τῷ Ἰωάννῃ δ' Ἀβίλα ἐν μεγίστῃ εὐγενείᾳ.

— Εὐχαριστῶ, ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ ἀπόστολος. Δὲν περιέμενον ὀλιγώτερον παρὰ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος.

Ὁ Ἄρβουες ἀπῆλθε μένεα πνέων· ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἔληξεν.

— Ζήτω! Ζήτω! ἐκραύγασεν ὁ λαός. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ Μήτηρ νὰ εὐλογῇ τὸ Ὑπέρτατον Συμβούλιον!

Καὶ ὁ καλὸς καὶ ἄδολος ἐκεῖνος λαὸς ἔξέφερε κραυγὰς ἐνθουσιώδους θαμασμοῦ, καὶ ἔχυνε δάκρυα χαρᾶς διὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην καὶ ἐπιδεξιωτάτην *πολιτικὴν* πρᾶξιν. Μεγίστην γενικὴν χαρὰν προὐξένησεν ἐν ὅλῃ τῇ Σηβίλλῃ ἡ ἀπόλυσις τοῦ ἀποστόλου. Ἀπελύθη δὲ οὗτος, διότι τὸ Ὑπέρτατον Συμβούλιον ἐθεώρησε προσβεβλημένα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἀμελήσαντος νὰ κοινοποιήσῃ αὐτῷ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα (127). Ἐξελθόντα δὲ τοῦ δικαστηρίου ὁ λαὸς ὕψωσεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ, καὶ θριαμβευτικῶς συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ κατοικίας κράζων ἐν χαρᾷ,

— Ζήτω ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀπόστολος! Ζήτω ὁ βασιλεύς! Ζήτω ὁ ἐξοχώτατος πρόεδρος τοῦ Ὑπερτάτου Συμβουλίου!

---

(127) Ὁ ἔνδοξος οὗτος ἱεροκήρυξ διέτριψεν ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱεροδικείου ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἡ ἀνεξιθρησκεία αὐτοῦ ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ὡς αἵρεσις μὴ θέλοντος νὰ καταρασθῇ ἐν ταῖς ἱερουργίαις ἢ ν' ἀναθεματίσῃ τοὺς ἰουδαίους, τοὺς μαύρους καὶ τοὺς αἱρετικούς. Ἠλευθερώθη δὲ, ἐπειδὴ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἠμέλησε νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου τὸ Ὑπέρτατον Συμβούλιον.

ΜΕ'

Γάμος καὶ ἐνταφιασμός

Ἐντὸς τῶν ἐκτεταμένων ὑπογείων τῆς Γαρδούνης, ἅτινα διωρύχθησαν διαρκούντων τῶν μεταξὺ τῶν Μαύρων καὶ τῶν Καθολικῶν πολέμων, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς μυστικαὶ συγκοινωνίαι τῶν στρατῶν, ὡδήγησεν ὁ Μανδαμιέντος τὸν Ἐστεβὰν, τὴν Δολόραν καὶ τὴν Ἰωάνναν. Ἐξαγαγόντες δὲ τὸ σῶμα τοῦ Ἐμ. Ἀργόζου ἐκ τοῦ κιβωτίου ἔθεντο αὐτὸ ἐν φερέτρῳ ἐκ κέδρου κατασκευασθέντι ὑπὸ τῶν Γαρδούνων. Ταῦτα πάντα ἐγένοντο δαπάνῃ τοῦ Ἐστεβὰν ἐκ τῆς διασωθείσης αὐτοῦ περιουσίας. Οἱ Γαρδοῦνοι ἦσαν οἱ μᾶλλον ἀφωσιωμένοι τῷ ἐκμισθοῦντι αὐτούς. Τὸ φέρετρον μετεφέρθη ἐντὸς τῆς κρύπτης, καὶ τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ διοικητοῦ ἦν ἐν φανερῷ, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ περιεβάλλετο χιτῶνα ἐξ ὑφάσματος ὁλλανδικοῦ λεπτοτάτου καὶ λευκοτάτου. Αἱ χεῖρες τοῦ νεκροῦ διεσταυροῦντο ἐπὶ τοῦ στήθους· τὰ δὲ βλέφαρα ἦσαν καλῶς κεκλεισμένα. Ὁ θάνατος εἶχε δώσει τῷ πρὸ ὀλίγου πάσχοντι καὶ ὠχρῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἔκφρασιν ἀμυθήτου γαλήνης. Ὁ Ἰοσὴς οὐδόλως ἐγκατέλειψε τοὺς φίλους αὐτοῦ ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ περιστάσει. Ἡ Ἰωάννα ἡ τοσοῦτον ἀφωσιωμένη καὶ ἀντέχουσα ἐδέετο παρὰ τῇ Δολόρᾳ καὶ ἐδέχετο ἐπὶ τοῦ κόλπου αὐτῆς τὰ δάκρυα τῆς τεθλιμμένης νεάνιδος. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα μόλις ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῶν εἱρκτῶν τοῦ ἱεροδικείου, καὶ εἰδοποιηθεὶς παρὰ τῆς Σάπας ἔσπευσε πρὸς τὴν Γαρδοῦναν. Ἡ ἀνέλπιστος αὐτοῦ παρουσία ὑπῆρξε διὰ τὸν Ἐστεβὰν καὶ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ γλυκυτάτη παρηγορία. Ἦν δὲ μεσονύκτιον. Ὁ ἀπόστολος καὶ ὁ Ἰοσὴς γονυπετεῖς παρὰ τῷ φερέτρῳ ἔψαλλον ἡσύχως τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Ἡ Δολόρα ἔκλαιε βήματά τινα μακρὰν αὐτῶν, ἀλλὰ μηδὲ ὁ Ἐστεβὰν μηδὲ ἡ Ἰωάννα ἐτόλμων νὰ παραμυθήσωσιν αὐτήν. Ἦν ἡ πένθιμος στιγμὴ καθ' ἣν τὸ ὑλικὸν μέρος τοῦ ὄντος, ὅπερ ἡ Δολόρα τόσον ἠγάπα, ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ μηδέν. Ἐν τινι γωνίᾳ τῆς κρύπτης δίκην θυσιαστηρίου ὑπῆρχεν ἁπλῆ ξυλίνη τράπεζα κεκαλυμμένη διὰ λευκῆς ὀθόνης, καὶ ἐπ' αὐτῆς ὠρθοῦτο μέγας σταυρός. Δύο λυχνίαι ἀργυραῖ ἀνήκουσαι τῷ Μανδαμιέντῳ ἔφερον ἀνὰ τρία κίτρινα κηρία, καὶ ἔν τινι ποτηρίῳ ὑπῆρχεν ἁγιασμός. Τοιαύτη ἦν ἡ πολυτέλεια τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἐκείνου. Ἡ σοβαρὰ καὶ ὀξεῖα φωνὴ τοῦ ἀποστόλου προὐξένει μεγίστην κατάνυξιν· ταύτῃ δὲ συνήχει ἡ γλυκεῖα καὶ εὐρθογγος φωνὴ τοῦ Ἰοσῆ, καὶ οἱ λυγμοὶ τῆς Δολόρας. Ὁ δὲ Ἐστεβὰν ἦν περίλυπος μέχρι θανάτου. Ἡ ζωὴ τῆς

γυναικὸς ἠδύνατο εὐστόχως νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τῆς λέξεως ἔρως.. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ σκέπτεται περὶ ὑψηλοτέρων καὶ συνθετωτέρων πραγμάτων, καὶ πρὸ τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ τίθησι τὴν πατρίδα. Ἡ ψαλμῳδία λοιπὸν τῶν δύο μοναχῶν ἦν διὰ τὸν Ἐστεβὰν ἡ τελευταία κραυγὴ τῆς ἀγωνιώσης αὐτοῦ πατρίδος. Διαρκούσης δὲ τῆς ἀκολουθίας ὁ ἔνθερμος οὗτος πατριώτης τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων οὐδόλως ἐκινήθη, ἀλλ' ὅτε ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα προὔφερε «*Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμόν*,» ἠγέρθη ὡς ἐξ ὕπνου καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὴν Δολόραν. Τότε ἐνόησεν ὅτι ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ νικήσῃ τὸν πρὸς τὴν μνηστὴν αὐτοῦ ἔρωτα, καὶ ὅτι ἐπιβλέπων ἐπ' αὐτῆς καὶ βελτιῶν τὴν τύχην αὐτῆς ἤθελε πράξει ἐπίσης ἔργον θεάρεστον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην δύο *γαρδοῦνοι* εἰσῆλθον εἰς τὴν κρύπτην ἵνα λάβωσι τὸ φέρετρον. Ἡ Δολόρα ἐνόησεν ὅτι ἡ τελευταία στιγμὴ ἐπέστη, καὶ δι' ὅλης τῆς γλυκύτητος τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, ἔχουσα ἐνεργητικὴν θέλησιν, προὐχώρει σταθερῷ βήματι πρὸς τὴν ἐπικήδειον κλίνην, ἐφ' ἧς ἀνεπαύετο ὁ πατὴρ αὐτῆς. Ὁ Ἐστεβὰν ἠθέλησε νὰ ἐμποδίσῃ αὐτήν.

— Ἄφες με, εἶπεν, ὠθοῦσα αὐτὸν ἡσύχως, ἄφες νὰ εἴπω αὐτῷ ἓν ὕστατον *χαῖρε*! καὶ προχωρήσασα πρὸς τὸ φέρετρον ἐγονυπέτησε καὶ κλίνασα ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς νεκροῦ, ἠσπάσθη τὸ μέτωπον αὐτοῦ τρὶς καὶ ἐγερθεῖσα ὑπῆγε νὰ καθήσῃ ἐν τῇ μάλιστα μεμακρυσμένῃ ἄκρᾳ τῆς κρύπτης. Ἀπολέσασα δὲ τότε τὴν γενναιότητα αὐτῆς ἐκρύψατο τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς χερσὶν, ἵνα μηδὲν πλέον βλέπῃ ἐκ τῶν συμβαινόντων. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Ἰωάννα παρετήρησαν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς. Οἱ γαρδοῦνοι μετέφερον τὸ φέρετρον εἰς μεγαλητέραν καὶ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην κρύπτην, ἔνθα περιέμενον αὐτοὺς ὀκτὼ συνάδελφοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Τοῦ φερέτρου δὲ κατὰ γῆς ἤδη τεθέντος δύο κοβέρται ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἐπλησίασαν πρὸς τὸ πτῶμα.

Ἑκάστη δὲ αὐτῶν ἐκράτει ἀνὰ μίαν μάχαιραν. Ἔθεντο τὸ πτῶμα ἐπί τινος τραπέζης, ἀπεκάλυψαν αὐτὸ, ὅπως ἤθελε πράξει ὁ ἀνατόμος, καὶ ἐξέβαλον τὰ ἔντερα καὶ τὴν καρδίαν μετ' ἀπιστεύτου ἐπιτηδειότητος. Δύο γουάποι λαβόντες τὰ ἔντερα ἔθεντο αὐτὰ ἐν τῷ φερέτρῳ, ἔρραναν αὐτὰ δι' ἀρωμάτων καὶ ἐνάλυψαν ἀκολούθως διὰ μεταξίνου ὑφάσματος. Οἱ Γαρδοῦνοι γονυπετήσαντες περὶ τὸ φέρετρον ἐψιθύρισαν εὐχάς τινας, καὶ κατεβίβασαν αὐτὸ ἐντὸς τάφου ὃν ἐκάλυψαν διὰ γῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ μία γυνὴ ἔθηκε τὴν καρδίαν ἐντὸς ἀργυροῦ δοχείου καὶ ἐπιμελῶς ἔρρανεν αὐτὴν δι' ἀρωμάτων, ἡ δὲ ἄλλη ἔπλυνε τὸ σῶμα δι' εὐώδους ὕδατος. Ἔπειτα δὲ ἀμφότεραι ἐξήπλωσαν αὐτὸ ἐπὶ ἀργυροειδοῦς λευκοφαίου ὑφάσματος ἀμιάντου, καὶ ἤρχισαν ἐκ νέου νὰ προσεύχωνται. Ἡ δὲ τρομερὸν τὸ

βλέπειν τὰς εἰδεχθεῖς ἐκείνας γυναῖκας, ὧν αἱ χεῖρες ἦσαν εἰσέτι αἱματόφυρτοι, γονυπετούσας ἐνώπιον τῶν ἀνθρωπίνων ἐκείνων λειψάνων καὶ ἐπικαλουμένας διὰ τῶν χειλέων Θεὸν ἢ δαίμονα ἄγνωστον. Μετά τινας στιγμὰς ἠγέρθησαν, καὶ ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἔδωκε τὸ δοχεῖον, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἡ καρδία, εἰς γουάπον τινὰ λέγουσα «φύλαξε αὐτὸ καλά.» Ἐπὶ τέλους δὲ καλύψασαι τὸ πτῶμα διὰ τοῦ ἐξ ἀμιάντου ὑφάσματος ἔρραψαν αὐτὸ ἐπιμελῶς· στραφεῖσαι δὲ πρὸς τοὺς γαρδούνους εἶπον «τὸ ἔργον ὑμῶν ἐτελείωσεν.» Οἱ γαρδοῦνοι εἶχον σκάψει ἐν τῷ μέσῳ τῆς κρύπτης μέγαν λάκκον ἐν εἴδει σταυροῦ καλυπτόμενον διὰ μεγάλης σιδηρᾶς ἐσχάρας. Πληρωθέντος δὲ τοῦ λάκκου ἀνθράκων ἀνημμένων, δύο γαρδοῦνοι ἔθεντο τὸ πτῶμα ἐπὶ τῆς διαπύρου ἐσχάρας, καὶ φλὸξ κυανόλευκος ὑψώθη. Ἐν ᾧ τὸ πῦρ ἔκαιε τὸ πτῶμα, τὸ ἐξ ἀμιάντου ὕφασμα ἐλάμβανε χρῶμα λευκότερον καὶ ἔλαμπεν ὡς ὁ ἀναλυόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς πυρᾶς ἄργυρος. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὀσμὴ ἰσχυρὰ καὶ δυσώδης ἠνώθη μετὰ τῆς ἀποφυρᾶς τῶν ἀνθράκων. Καταναλωθέντος δὲ ὁλοκλήρου τοῦ σώματος ἔμεινεν ὀλίγη τέφρα, καὶ καταβιβάσαντες ἀπὸ τῆς πυρᾶς τὸ ἐξ ἀμιάντου ὕφασμα, ἠνέῳξαν αὐτὸ ψυχρανθέν, καὶ ἐπιμελῶς περιεσύναξαν ὅλην τὴν κόνιν τῶν λειψάνων τοῦ διοικητοῦ, ἣν ἔθεντο ἐντὸς μικροῦ θυλακίου ἐκ δέρματος Μαρόκου κεκοσμημένου διὰ πολλῶν ταινιῶν. Τελειωθέντος δὲ τοῦ ἔργου τούτου, ὁ γαρδοῦνος ὁ ἐπιτετραμμένος ὑπὸ τοῦ Μανδαμιέντου ἵνα προεδρεύῃ εἰς τὴν τελετὴν ἐκείνην, εἶπε λαμβάνων τὸ θυλάκιον ἀνὰ χεῖρας.

— Τοῦτο ἀφορᾷ ἐμέ· τὸ ἀργυροῦν δοχεῖον ἐμπιστεύεται τῷ Γαραβάτῳ

Δύο γαρδοῦνοι ἐκάλυψαν τὸν λάκκον, καὶ οὕτως ἡ τελετὴ ἐπεραιώθη. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, σκηνὴ πάντη διάφορος συνέβαινεν ἐν τῇ πρώτῃ κρύπτῃ. Ἀφοῦ οἱ γαρδοῦνοι μετέφερον τὸ φέρετρον, ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἐπλησίασε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ.

— Κόρη μου, εἶπεν αὐτῇ· ἡ θλῖψις σου εἶναι ἱερὰ καὶ συμμερίζομαι αὐτῆς· ἐντοσούτῳ ἐν ὀνόματι ἐκείνου, διὰ τὸν ὁποῖον κλαίεις, σὲ παρακαλῶ νὰ φανῇς ἰσχυρὰ καὶ γενναία. Δὲν ἐξεπρώθησαν εἰσέτι πάντα τὰ χρέη σου.

— Τί μένει λοιπὸν νὰ πράξω; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις ἐν τῇ εὐήθει ἐκείνῃ ἐκπλήξει, ἐν ᾗ ῥίπτουσιν ἡμᾶς αἱ μεγάλαι θλίψεις.

Ὁ ἀπόστολος ἔλαβεν αὐτὴν τῆς χειρὸς ἡσύχως, καὶ βοηθήσας αὐτὴν νὰ ἐγερθῇ ὡδήγησεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἐστεβὰν, ὅστις, ἐκ σεβασμοῦ, μὴ τολμήσας νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτὴν ἵστατο ὀλίγον μακρὰν ἔχων τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους. Βλέπων δὲ ὁ νεαρὸς κόμης τὸν ἀπόστολον προχωροῦντα πρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ, ἔσπευσεν εἰς προϋπάντησιν αὐτῶν. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα

ἔλαβε τότε τὴν χεῖρα τῆς Δολόρας καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν τῇ τοῦ Ἐστεβὰν, λέγων αὐτοῖς μετὰ γλυκύτητος.

— Αὕτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ πατρὸς ὑμῶν.

— Καὶ ἡ ἐμὴ, ἀπεκρίθη ἡ Δολόρα ἐν εὐγενεῖ εἰλικρινείᾳ.

Ὁ Ἐστεβὰν ἔλαβεν ἐν παραφορᾷ τὴν χεῖρα ἐκείνης ἣν ἠγάπα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς παρετήρει αὐτοὺς σιωπῶν, καὶ εἴδός τι παραλογισμοῦ, πυρετός τις ἐσωτερικὸς καὶ ἠθικὸς ἔλαμπεν ἐν τοῖς μᾶλλον τοῦ συνήθους διαπύροις αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς.

— Ἀδελφέ μου, εἶπεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἀποτεινόμενος τῷ νεαρῷ δομινικανῷ, σὺ θὰ εὐλογήσῃς τοὺς δύο φίλους ἡμῶν.

Ὁ Ἰησοῦς ἀνήγειρεν αἰφνιδίως τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡσπερεὶ οἱ λόγοι οὗτοι ὄνειρόν τι εἶχον διακόψει.

— Ἐγώ! εἶπε μετὰ πικρίας, ἐγὼ, νὰ εὐλογήσω τὴν ἕνωσιν τῶν δύο τούτων τέκνων; οὐχὶ, πάτερ μου· οὐχί· τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν... Τοῦτο εἶναι δικαίωμα, ὅπερ εἰς σὲ ἀνήκει, προσέθηκε διὰ τόνου ἡσύχου ταπεινώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπέναντι τοῦ ὀξέος βλέμματος τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα.

— Ἂς γίνῃ, ὅπως ἐπιθυμεῖς, εἶπεν ὁ ἀπόστολος. Ἐλθετε, τέκνα μου, ἐγὼ θὰ ἑνώσω ὑμᾶς.

Καὶ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς δύο μεμνηστευμένους.

Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ Ἰωάννα ἀντήλλαξαν χαμηλοφώνως λέξεις τινὰς, καὶ ἡ τελευταία ἐδάκρυσεν. Ὁ δὲ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα πλησιάσαντες πρὸς τὴν τράπεζαν, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς θυσιαστήριον, ἐγονυπέτησαν ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ. Ἀντήλλαξαν τὰ δακτυλίδια αὐτῶν, καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ηὐλόγησεν αὐτούς. Μετὰ δὲ τὰς συνήθεις ἐρωτήσεις, τύπους τοῦ εὐαγγελικοῦ γάμου ὁ Φραγκισκάνος ἀπήγγειλε τὰς ἱεροτελεστικὰς λέξεις... Γονυπετεῖς πλησίον ἀλλήλων ἐν εὐσεβεῖ καὶ μελαγχολικῇ συννοίᾳ, οἱ δύο μεμνηστευμένοι προσηύχοντο καὶ δι' ὅλης τῆς θλίψεως αὐτῶν, λάμψις τις εὐτυχίας ἐφώτιζεν εἰσέτι τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα, ἅπερ εἰς ἓν νὰ ἑνωθῶσιν ἤμελλον. Ἡ Δολόρα ἦν ὠχρὰ καὶ συγκεκινημένη. Τόσα συμβάντα τρομερὰ εἶχον προηγηθῆ τῆς στιγμῆς ταύτης, ὥστε ἀμφιέβαλλε μήπως καὶ αὕτη ἦν ἀπάτη ἐκ τῶν σκληρῶν ἐκείνων, αἵτινες ἀπό τινων μηνῶν προήρχευον τῆς ζωῆς αὐτῆς. Καὶ ὅμως ὅτε ἐστήριξε τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐν τῇ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ ἠσθάνθη αὐτὴν ὀλίγον πιεσθεῖσαν παρ' ἐκείνου ὅστις ἔμελλεν νὰ ἦναι ὁ ὁδηγὸς καὶ τὸ στήριγμα τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς, βαθὺς στεναγμὸς ἐξώγκωσε τὸ στῆθος αὐτῆς. Προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ Ἐστεβὰν βλέμμα οὐράνιον, ὑψηλὴν τοῦ ἔρωτος δέησιν, εὐγλωττότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου. Ὅτε ἠγέρθησαν ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ἦσαν διὰ παντὸς ἡνωμένοι. Τότε ὁ Ἰησοῦς προὐχώρησε πρὸς τὸ νεαρὸν

ζεῦγος καὶ εἶπεν αὐτοῖς διὰ τόνου ἀνεξηγήτου καὶ διὰ φωνῆς δονουμένης ἐκ συγκινήσεως.

— Ἤδη, φίλοι μου, φύγετε· εὐτυχοῖτε! μηδέποτε ἀποχωρίσθητε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην *γαρδοῦνός τις* εἰσελθὼν ἠρώτησεν ἂν ὁ Μανδαμιέντος ἠδύνατο νὰ παρουσιασθῇ. Δοθείσης δὲ καταφατικῆς ἀπαντήσεως παρὰ τοῦ ἀποστόλου, ὁ Αὐθέντης εἰσῆλθεν.

— Ὅλα ἠτοιμάσθησαν διὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν εὐγενεστάτων, εἶπεν· δύο ἡμίονοι ἐκ τῶν καλλιτέρων περιμένουσιν αὐτούς. Οἱ γαρδοῦνοί μου θ' ἀκολουθήσωσι πεζῇ. Ἰδοὺ πρὸς τούτοις καὶ τὸ σύνθημα, ὥστε ὁπουδήποτε συναντήσωσιν ἀδελφοὺς τῆς Γαρδούνης νὰ βοηθῶσιν αὐτούς, ἀντὶ νὰ βλάψωσιν.

Συγχρόνως δὲ ὁ Μανδαμιέντος ἐνεχείρισε τῷ Ἐστεβὰν τεμάχιον περγαμηνῆς ἐφ' ἧς ἦν γεγραμμένη λέξις τις δυσανάγνωστος. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ διαβατήριον ὅπερ ἤμελλε νὰ προστατεύσῃ τὴν φυγὴν τῶν ἐξορίστων.

— Ἰδού, οἱ δύο ἀδελφοὶ οἱ ὁποῖοι θὰ σᾶς συνοδεύσωσι, προσέθηκεν ὁ Αὐθέντης δεικνύων τὸν *γουάπον* καὶ τὸν *ποστουλάντην*, οἵτινες ἔφεραν τὰ λείψανα τοῦ διοικητοῦ καὶ εἰσήρχοντο ἐν τῷ ὑπογείῳ, εἶναι ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων καὶ τῶν χρηστοτέρων.

— Ποῦ μέλλομεν νὰ συναντηθῶμεν, πάτερ μου; ἠρώτησεν ὁ Ἐστεβὰν τῷ Ἰωάννῃ δ' Ἀβίλα.

— Εἰς Κάδιξ, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος, θὰ φθάσω τὴν αὐτὴν στιγμὴν μεθ' ὑμῶν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ὁδοῦ. Δὲν εἶναι καλὸν νὰ ταξειδεύσωμεν ὁμοῦ.

— Καὶ ὑμεῖς, ὸν Ἰοσῆ; ἠρώτησεν ἡ Δολόρα ἐν θλίψει· διότι ἠσθάνετο πρὸς τὸν νεαρὸν μοναχὸν φιλίαν ὅλως ἀδελφικήν.

— Ἐγώ! ὅπου εὐδοκήσει ὁ Θεός! ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς ἐν σπαρακτικῇ ἐκφράσει ἀπολύτου ἀποθαρρύνσεως καὶ ἀπελπισίας.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε ν' ἀποχωρισθῇ ἐκ τῶν δύο ἐκείνων ὄντων, ὑπὲρ ὧν διὰ μίαν στιγμὴν εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν ὕπαρξιν, ὁ Ἰοσὴς ἐξησθένει, ὡς ὅλαι αἱ τρυφεραὶ ψυχαὶ ἀπέναντι νέας τῆς καρδίας θλίψεως. Ἐν τοσούτῳ πρὸ πολλοῦ συνεθίσας νὰ κατακυριεύῃ ἑαυτοῦ, ἐστράφη πρὸς τὴν Ἰωάνναν καὶ εἶπεν αὐτῇ γλυκείᾳ ἀλλὰ διαπεραστικῇ τῇ φωνῇ.

— Καλή μου τροφός, θ' ἀναχωρήσῃς καὶ σύ· δὲν εἶναι ἀληθές;

— Ἐγώ! εἶπεν ἡ Ἰωάννα· ν' ἀναχωρήσω, ἀφοῦ σὺ μένεις!

— Θὰ ἔλθω νὰ εὕρω ὑμᾶς ὅλους μετά τινας ἡμέρας· βλέπεις, καλή μου Ἰωάννα, ὅτι καὶ ὑμεῖς χρωστοῦμεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν Ἱσπανίαν. Οὐδεὶς εἶναι πλέον ἐδῶ ἐν ἀσφαλείᾳ.

— Θὰ ἐγκαταλείψω αὐτὴν μετὰ σοῦ, Ἰοσῆ μου, εἶπεν ἡ τροφός.

— Ναί· ἀλλὰ σὺ θ' ἀναχωρήσῃς πρώτη μετὰ τῶν φίλων ἡμῶν, καὶ μετά τινας ἡμέρας, ἀφοῦ πραγματοποιήσω τοὺς σκοπούς μου, θὰ συναντήσω ὑμᾶς ὅλους... Ὕπαγε, Ἰωάννα· ἀπόψε ἀναχώρησον.

— Δὲν θ' ἀναχωρήσω! εἶπεν ἐκείνη ἐντόνως.

— Τὸ θέλω, Ἰωάννα· ἐπέφερεν ὁ Ἰοσὴς αὐστηρῶς, ἀλλ' ἦν τόσον ὠχρὸς, καὶ τὸ σύνηθες λάμπον βλέμμα αὐτοῦ ἐγένετο αἴφνης τόσον ἀμαυρὸν, ὥστε κάλλιστα ἔβλεπέ τις ὅτι ἐσωτερικῶς εὑρίσκετο ἔρμαιον βιαίας διαμάχης.

— Θ' ἀναχωρήσω, εἶπεν ἡ Ἰωάννα διὰ φωνῆς ἐκλειπούσης.

— Ὦ! τόσον τὸ καλλίτερον! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα. Θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ λοιπὸν καὶ ὁ Ἰοσής...

Αἱ δυνάμεις τοῦ μοναχοῦ εἶχον ἐξαντληθῇ. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔτρεμον σπασμωδικῶς, ἐκλονεῖτο ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐκλείοντο ὑπὸ ἀντιδράσεως ἀκουσίας. Ἐν τούτοις τὸ ἠθικὸν θάρρος ὑπερίσχυσεν· ὁ Ἰοσὴς ἰξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς νέους συζύγους, ἀνεῦρεν ἀρκετὴν δύναμιν ἵνα πιέσῃ τὴν χεῖρα αὐτῶν σπασμωδικῶς· ἔπειτα δὲ ἐρρίφθη ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἰωάννας, ἐνηγκαλίσθη αὐτὴν ἐν τρυφερότητι πλήρει ἀπηλπισμένου πάθους, καὶ ἐδάκρυσεν.

— Ἐντὸς ὀλίγου, Ἰωάννα μου, εἶπεν αὐτῇ, θὰ συναντηθῶμεν, ἔσο ἥσυχος.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα τροφός. Βεβαίως θὰ συναντηθῶμεν.

— Εὐγενέστατοι, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος, σπεύσατε· μόλις ἔχετε τὸν καιρὸν νὰ διατρέξητε δύο λεύγας πρὶν ἐξημερώσῃ διὰ νὰ φθάσητε εἰς τὴν πρώτην διαμονὴν μιᾶς ἀδελφότητος, ὅπου θὰ διέλθητε τὴν ἡμέραν· ἐπειδὴ, τὸ γνωρίζετε, μόνον τὴν νύκτα δύνασθε νὰ ταξειδεύητε.

Κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ Ἰοσῆ ἡτοιμάσθη καὶ τρίτη ἡμίονος διὰ τὴν Ἰωάνναν. Ἡ μικρὰ συνοδία ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ Ἰοσὴς καὶ ὁ ἀπόστολος ἔμειναν μόνοι.

— Πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἰοσής, πρὶν χωρισθῶμεν, εὐλογήσατέ με.

— Τέκνον μου, εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκπληττόμενος ἐκ τῶν τρόπων τοῦ νεαροῦ δομινικανοῦ, ἡ κόμησα Ἐστεβὰν δὲ Βάργας δὲν ἦτο μᾶλλον ὑμῶν μελαγχολικὴ ἀπόψε.

— Ὦ! οὐχί· ἀπεκριθη Ἰοσὴς διὰ τόνου ἐνεργητικοῦ· ἤδη τῆς Δολόρας μὴ ἐχούσης ἀνάγκην ὑμῶν, πάτερ μου, παρακαλεῖτε ὑπὲρ τοῦ Ἰοσῆ.

— Ἔσο εὐλογημένος καὶ παρηγορημένος σὺ, ὅστις ὑποφέρεις, εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐν συμπαθείᾳ.

Ὁ Ἰοσὴς ἀπεμακρύνθη τότε ἀποτόμως καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς Ἰωάννας.

ΜΣΤ'.

Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

Τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν θαυμασίαν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀποστόλου, καθήμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης τῆς οἰκίας τῆς Ἰωάννας ἐπὶ ἀνακλίντρου πλατέος, ὁ Ἰοσὴς ὠχρὸς καὶ καταβεβλημένος ἐστηρίζετο νωχελῶς ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων. Ἡ λευκὴ καὶ διαφανὴς αὐτοῦ χεὶρ ὑπεστήριζε τὴν καταπεπονημένην κεφαλὴν αὐτοῦ. Δύο στεφάναι ὑποκύανοι περιεκύκλουν τοὺς ἀπηυδηκότας ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Σκοτεινὴ δὲ ἔξαψις, σκέψις βαθεῖα καὶ μοναδικὴ ἔδιδον ταῖς πλατείαις καὶ μελαίναις κόραις τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ προσήλωσιν καταπλήττουσαν, ἐν ᾧ ὑπερτάτη ἀποχαύνωσις φυσικὴ διεκρίνετο καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέλη. Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Δολόρας καὶ τοῦ Ἐστεβὰν ὁ Ἰοσὴς διέμεινεν μόνος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκείνῃ κατοικίᾳ· οὐδὲν εἶχε φάγει πρὸ δύο ἡμερῶν. Ἡ νηστεία δὲν ἦν ἀποτέλεσμα ἀσκητισμοῦ ἢ εὐήθους φαγατισμοῦ. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν δύο παρελθουσῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν τὰ χείλη τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ οὐδεμίαν λέξιν ἐξέφερον, πρὸ πολλοῦ δὲ ὁ Ἰοσὴς δὲν προσηύχετο πλέον. Ἀπειροδιαλογισμοὶ ἀνέβησαν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, μιᾶς μόνης σκέψεως κυριευούσης... Εἴδε διερχόμενα ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀπίστευτα καὶ τρομερὰ πράγματα, σκηνὰς φαντασμαγορικὰς ἀδυνάτους, ἀγγέλους καὶ δαίμονας, γέλωτας καὶ δάκρυα· λευκὴν περιστερὰν ὀνομαζομένην ἀλήθειαν, σείουσαν μετὰ φρίκης τὰς πτέρυγας αὐτῆς καὶ ἀναβαίνουσαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφοῦ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς γῆς βλέμμα μελαγχολικώτατον. Ἔπειτα ὁ Ἰοσὴς συνδιελέχθη μετά τινος ἀοράτου καὶ θελκτικοῦ ὄντος καλοῦντος αὐτὸν ὀνομαστὶ καὶ λέγοντος αὐτῷ, «Ἔμπρός». Τότε προσεπάθει νὰ ἐγερθῇ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ προσφιλὲς ἐκεῖνο ὄν, ἀλλὰ χεὶρ σιδηρὰ ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς αὐτοῦ βραχίονος καὶ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ καθίσῃ διὰ φωνῆς τραχείας, «Οὐχί ἀκόμη», καὶ ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἔκρυπτεν ὁλόκληρον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἓξ ἐπικρόκου προσκεφαλαίων, ἵνα ἀπορύγῃ τὴν σκληρὰν ἐκείνην ὀπτασίαν. Ἔπειτα δὲ ἠγείρετο μανιώδης καὶ ἀπηλπισμένος. Ἀπαίσιος χαρὰ ἐφώτιζε τὸ ἄγριον βλέμμα αὐτοῦ, οἱ λευκοὶ ὀδόντες ἔβρυχον σπασμωδικῶς, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐκράτει ἐν μανίᾳ τὴν ἓξ ἐβένου λαβίδα τοῦ ἐγχειριδίου οὗτινος ἡμικρὰ καὶ ἠκονισμένη λεπὶς εἶχε τὴν λάμψιν καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ ἀδάμαντος. «Νὰ περιμένω! νὰ περιμένω!» ἐψιθύριζεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, «ἑπτὰ ἔτη περιμένω.» Ἐπὶ τέλους ἀνέτρεψε διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν κλεψύδραν, ἥτις ἐδείκνυεν αὐτῷ τὰς ἀτελευτήτους ὥρας τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ἡμέρας. Εἶχε δὲ ἀρχήσει ἤδη ἡ ἐνάτη ὥρα τῆς πρωΐας. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ βλέμμα τοῦ Ἰοσὴ προσηλώθη ἐπὶ τάπητός τινος, ὃν εἶχεν ἀρχίσει νὰ κατασκευάζῃ ἡ Ἰωάννα, καὶ τὸ φλεγόμενον αὐτοῦ στῆθος ἐξωγκώθη ὑπὸ πικρᾶς θλίψεως, βαθεῖα συγκίνησις κατέλαβεν αὐτὸν καὶ ἔνδακρυς ἐφίλησε τὸ ἀναίσθητον ἐκεῖνο ὕφασμα.

— Πτωχὴ Ἰωάννα! ἀνέκραξεν, πῶς κατέστρεψα καὶ τὴν ζωήν σου ἐπίσης... Ὤ! νὰ σ' ἴδω, νὰ σ' ἴδω μίαν ὥραν ἀκόμη, νὰ στηρίξω τὴν κεφαλήν μου ἐπὶ τοῦ στήθους σου τὸ ὁποῖον μὲ ἔθρεψεν! νὰ μὴ ἦμαι μόνος, μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, προσέθηκε διὰ φωνῆς σπαραξικαρδίου. Ἐν τούτοις καλῶς ἔπραξα θελήσας νὰ ἐλευθερώσω αὐτὴν ἐκ τοῦ κινδύνου. Ἤδη ἐκείνη εἶναι ἐλευθέρα· ἡ θλιβερὰ ὕπαρξίς μου δὲν θέλει πλέον προσβάλει τὴν ἰδικήν της. Ἔδωκα αὐτῇ φίλους οἵτινες θὰ ἦναι εἰς αὐτὴν τέκνα... Πτωχὴ Ἰωάννα!.. ὤ! πόσον θὰ κλαύσῃ, ὅταν μάθῃ ὅτι δὲν θὰ μ' ἐπανίδῃ πλέον...

Ὁ Ἰοσὴς παρετήρησε τὴν κλεψύδραν, δὲν ἔμενεν ἤδη ἐν αὐτῇ εἰμὴ ἐλαχίστη ποσότης ἄμμου.

— Ὤ! ὁ χρόνος, ἀνέκραξεν ὁ χρόνος φέρει ὅλα μεθ' ἑαυτοῦ... τὴν θλῖψιν καὶ τὴν χαράν, τὸ κάλλος καὶ τὴν νεότητα, τὰ μεγαλεῖα καὶ τὴν δόξαν... Ἓν μόνον πρᾶγμα ἀνθίσταται... καὶ οὐδέποτε συντρίβεται, τὸ μῖσος, τὸ ὁποῖον φέρει μέχρι τοῦ τάφου, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν σβέννυται μηδ' ἀφοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν καταβροχθίσῃ... Ἔμπρός! Τὸ πᾶν τετέλεσται ἐνταῦθα! ἕτερος κόσμος μὲ προσκαλεῖ, ἡ τελευταία ὥρα σημαίνει... ἔμπρός!...

Οὕτω δὲ ὁμιλῶν ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἠὐτρέπισε τὸν ἐν ἀταξίᾳ αὐτοῦ χιτῶνα, ἐκάλυψε τοὺς ὤμους διὰ τοῦ μανδύου αὐτοῦ, ἐπλησίασε πρός τι κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον φιάλαι διαφόρων ῥευστῶν, ἐξελέξατο μίαν καὶ κατέπιεν ὅλον τὸ ἐν αὐτῇ ῥευστόν. Ἦν δὲ τοῦτο πολύτιμον ἐκχύλισμα συσκευασθὲν ὑπὸ τῆς Ἰωάννας. Μόλις ὁ Ἰοσὴς εἶχε καταπίει αὐτὸ καὶ τὸ ὠχρὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἀνέλαβε χροιὰν ῥαδινὴν, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνεζωογονήθησαν, ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἔπαυσε τρέμουσα, καὶ ἐβάδιζε σταθερῷ βήματι, ἦν ἕτοιμος διὰ τὴν πάλην. Ὁ τελευταῖος κόκκος τῆς ἄμμου ὠλίσθησεν ἐν μεγίστῃ ταχύτητι, καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ κώδων τῆς μητροπόλεως ἀνήγγειλε τὸ τέλος τῆς λειτουργίας.

— Ἰδοὺ ἡ ὥρα! ἀνέκραξεν ὁ Ἰοσὴς, καὶ σπεύσας ἐξῆλθεν.

Ἦν δὲ ἡ συμφωνηθεῖσα στιγμὴ τῆς μετὰ τοῦ Ἀρβουὲς συνεντεύξεως αὐτοῦ.... Ὁ Ἰοσὴς ἐβάδιζε λίαν κατεσπευσμένως, καὶ ἡ δε-

ξιὰ χεὶρ αὐτοῦ κεκρυμμένη ὑπὸ τὸν χιτῶνα ἔσφιγγεν ἰσχυρῶς τὴν λαβίδα τοῦ ἐγχειριδίου αὐτοῦ. Ἡ ἡμέρα ἦν θαυμασία. Ὁ ἥλιος ἔλαμπεν ἐπὶ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ θερμότης νύξανεν. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν πλήθουσαι, ὁ λαὸς ἐξήρχετο ἀπὸ τῆς λειτουργίας καὶ ἕκαστος διευθύνετο πρὸς τὰ ἴδια ἢ εἰς τὸ καπηλεῖον ἵνα γευματίσῃ, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς διήρχετο διὰ μέσου τοῦ πλήθους χωρὶς μηδένα νὰ παρατηρήσῃ, διπλασιάζων τὸ βῆμα αὐτοῦ, ἵνα τάχιον φθάσῃ, καὶ ἐξηκόντιζε τὸ ἀπλανὲς αὐτοῦ βλέμμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡσπερεὶ σκιάν τινα κατεδίωκεν. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς μητροπόλεως, οὐδεὶς σχεδὸν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τῆς πλατείας. Ὁ νεαρὸς μοναχὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν μητρόπολιν. Ἰσχυρὰ ὀσμὴ θυμιάματος κατεπλήρου εἰσέτι τὴν ἐκκλησίαν. Γλυκερὸν φῶς διήθει διὰ τῶν κεχρωματισμένων ὑέλων τῶν παραθύρων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θόλου ἐκρέματο ἀργυρᾶ λυχνία, ἧς ἡ φλὸξ ἦν ζωηρὰ καὶ ὑπότρομος. Τῇδε κἀκεῖσε γυναῖκές τινες ἀνακαθήμεναι ἐπὶ τῶν γυμνῶν πλακῶν προσηύχοντο τύπτουσαι τὰ στήθη αὐτῶν. Βλέπων δέ τις αὐτὰς οὕτω περικεκαλυμμένας διὰ τῶν μελάνων πέπλων αὐτῶν καὶ γονυπετούσας ἐπὶ τῶν ἐπιτυμβίων πλακῶν, ὧν ἡ ἐκκλησία ἦν πλήρης ἤθελεν ἐκλάβει αὐτὰς ὡς ψυχὰς ἐν μόχθῳ ζητούσας νὰ κερδίσωσι τὸν οὐρανόν, ἢ, ἐν τῇ παντελεῖ αὐτῶν ἀκινησίᾳ, ὡς φάσματα ἐκείνων οἵτινες εὑρίσκοντο ὑπὸ τὰς ἐπιταφίους πλάκας. Πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου ἐβασίλευεν ἀπόλυτος ἠρεμία· μόνον δὲ ὑπὸ τὴν μοναδικὴν ἀκτῖνα τοῦ φωτὸς, ἥτις ἄνωθεν καταπίπτουσα, ἐφώτιζε τὸ σκοτεινὸν καὶ μυστηριῶδες ἐκεῖνο μέρος, ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ τὴν ἀμφίβολον μορφὴν μοναχοῦ τινος δομινικανοῦ γονυπετοῦντος ἐπὶ τῶν βαθμίδων. Μέγας ἀργυροῦς Χριστὸς ἐξήπλου τοὺς δύο αὐτοῦ βραχίονας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐν θείᾳ καρτερίᾳ, καὶ ὑπεράνω τοῦ θυσιαστηρίου ἔβλεπέ τις τὴν εἰκόνα τῆς Παρθένου μετὰ τοῦ παιδὸς Ἰησοῦ, ῥιπτούσης ἄνθη καὶ κομβολόγια εἰς δύο δομινικανούς. Βλέπων δέ τις μακρόθεν ἐκεῖνον τὸν μοναχὸν γονυπετοῦντα ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἀπετέλει μέρος τῆς εἰκόνος ἐκείνης καὶ περιέμενε τὰ δῶρα τοῦ οὐρανίου προστάτου τοῦ τάγματος αὐτοῦ. Ἡ κεκαρμένη αὐτοῦ κεφαλὴ ἔκλινεν ἐπὶ τῶν ἡνωμένων αὐτοῦ χειρῶν ὑποκρύπτουσα οὕτω τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ βαθυτάτη ταπείνωσις διεκρίνετο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ στάσει. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἔτυπτε τὸ στῆθος αὐτοῦ μετὰ ζήλου διαπύρου καὶ ἀμιμήτου, ὡςπερεὶ ἡ δέησις ἦν ἡ προσφιλεστέρα ἐνασχόλησις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Ἦν δὲ οὗτος κατὰ τὰ φαινόμενα ἢ μέγας ἅγιος ἢ μέγας ἁμαρτωλός. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως ὁ Θεὸς θὰ εἰσήκουσε τῆς ἐνθέρμου αὐτοῦ δεήσεως. Ὁ μοναχὸς οὗτος ἦν ὁ Πέτρος Ἄρβουες. Ὁ μέγας τῆς Σηβίλλης ἱεροεξεταστὴς συνείθιζε μετὰ τὴν λειτουργίαν νὰ προσεύχηται μόνος πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου. Ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὄπισθεν κίονός τινος τῆς ἐκκλησίας ἵνα παρατηρήσῃ ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἦλθε ζητῶν. Ἀκουσίως δὲ ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἤρχισε νὰ τρέμῃ, ἐφρικίασεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιγῆς ἐκείνης.

— Ἐκεῖνος εἶναι! διενοήθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν ὑποκριτὴς καὶ ἀπαταιών!... ὦ! ναί, προσεύχεται νέα ἐγκλήματα μελετῶν. Προσεύχου, μοναχὲ ἀνόητε!... ἀνάπεμψον πρὸς τὸν Θεὸν τὴν τελευταίαν σου δέησιν... Ἴσως μετανοεῖ... Παραχωρήσωμεν αὐτῷ τὴν ἱερὰν στιγμὴν τῆς μετανοίας.

Ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐπί τινας στιγμὰς ὡς περιμένων νὰ τελειώσῃ ὁ Ἄρβουες τὴν τῆς ἀγωνίας προσευχήν αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ἐπανειλημμένα σημεῖα τοῦ σταυροῦ ποιήσας, ἡτοιμάζετο νὰ ἐγερθῇ.

— Ὦ! ἀλλ' εἶμαι ἄφρων, διενοήθη ὁ Ἰησοῦς, ἄφρων νομίζων ὅτι ὁ Πέτρος Ἄρβουες δύναται νὰ μετανοήσῃ.

Καὶ ἀναλαβὼν ὅλην τὴν ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ἐκείνῃ στιγμῇ προὐχώρησεν ἡσύχως πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ὡς θέλων δῆθεν νὰ προσευχηθῇ. Εἰς τὸν κρότον δὲ, ὅστις ἐγένετο, καθ' ἣν στιγμὴν ἤνοιγε τὴν κιγκλίδα τῆς ἁψίδος ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐστράφη καὶ μεγάλως ἐχάρη ἰδὼν τὸν εὐνοούμενον, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ εἶχεν ἔκφρασιν τόσον ὀλεθρίαν καὶ ἀπαίσιον, ὥστε ὁ Ἄρβουες καὶ ἀέκων ἐφρικίασεν.

— Τί ἔχεις; ἠρώτησε τῷ Ἰησοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς οὐδόλως ἀπεκρίθη, ἀλλὰ τρομερὸς γέλως ἡμιηνέωξε τὰ ὠχρὰ αὐτοῦ χείλη, καὶ παρετήρησε τὸν Ἄρβουες ὡς θέλων νὰ καταφάγῃ αὐτόν. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ὀπισθεχώρησε νομίσας ὅτι ὁ εὐνοούμενος αὐτοῦ ἐστερήθη τοῦ λογικοῦ· καὶ πρὶν ἢ λάβῃ τὸν καιρὸν νὰ προΐδῃ τὴν προσβολὴν, ὁ Ἰησοῦς ὥρμησε κατ' αὐτοῦ ὡς τίγρις, καὶ ἐνέπηξε ὁλόκληρον τὸ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ ἐν τῷ λαιμῷ, τοῦ Ἄρβουες πρὸς τὸ μέρος ὅπερ ὁ θώραξ δὲν ἐκάλυπτεν. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὰ ἔμπροσθεν καὶ ἔπεσεν ὕπτιος, ἀλλ' ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐκεῖ ἔμεινεν ἡμικεκλιμένος. Τὸ αἷμα ἔρρεεν ἄφθονον ἐκ τῆς πληγῆς αὐτοῦ.

— Σύ!... σὺ, Ἰησοῦ! ἐμυρμύρισεν ἀγωνιῶν.

— Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς κύψας πρὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὅπερ ὠχρία καὶ ἐλάμβανε τὴν ἰώδη χροιὰν τοῦ θανάτου, προσήλωσε φλογερὰ βλέμματα ἐπὶ τῶν σβεννυμένων ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ διὰ φωνῆς ὑποκώφου.

— Ἐνθυμήθητι τὴν Παυλίναν!...

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἡμιηνέωξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ παρετήρησε τὸ ὠχρὸν πρόσωπον τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ.

Τρομερά τις ἐνθύμησις ἐφάνη προσβάλλουσα αὐτὸν, καὶ ἐψιθύρισε διὰ φωνῆς ἀδυνάτου.

— Ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος.

Καὶ ἐξέπνευσεν . . . Τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Ἰοσῆ εἶχε διακόψει τὰς σφαγίτιδας φλέβας (128). Εἰς τὴν θέαν δὲ τοιούτου ἐγκλήματος διαπραχθέντος ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας αἱ παρευρισκόμεναι γυναῖκες ἐξέφερον κραυγὰς τρομερὰς, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἡ Ἐκκλησία ἐπληρώθη ἀνθρώπων. Τινὲς τῶν γυναικῶν ἐξῆλθον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας κραυγάζουσαι καθ' ὅλην τὴν πόλιν.

— Τρέξατε, σπεύσατε, ἰδολοφόνησαν τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν.

Εἰς τὰς κραυγὰς ταύτας, ὅλος ὁ στρατὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅ τε οἱ χωροφύλακες, εὑρέθησαν εἰς κίνησιν, καὶ μετά τινας στιγμὰς περιεκύκλωσαν τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅτε, ὁ ἀνώτερος Ἀλγουαζὶλ εἰσῆλθεν, ἵνα βεβαιωθῇ περὶ τοῦ πράγματος, τὸ πτῶμα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ ἔκειτο πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὁ Ἰοσὴ, ἔχων τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ ἐθεώρει αὐτὸ διὰ βλεμμάτων ἀγρίων. Τὸ πρὸς τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν σέβας δὲν ἐπέτρεπε νὰ ὑποπτευθῶσι τὸν νεαρὸν δομινικανόν· ἐντοσούτῳ ὁ ἀνώτερος Ἀλγουαζὶλ ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτὸν εἶπε μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ.

— Αἰδέσιμε πάτερ μου, γνωρίζετε τίς εἶναι ὁ δολοφόνος ;

— Ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσής.

Εἰς τόσον σαφῆ ὁμολογίαν, δὲν ἠδύνατό τις ν' ἀπαντήσῃ εἰμὴ διὰ τῆς συλλήψεως, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξε καὶ ὁ ἀνώτερος Ἀλγουαζὶλ διατάξας νὰ δέσωσι τὸν Ἰοσὴν, ὅστις οὐδόλως ἀντεστάθη. Ἡ διὰ πάντα ἕτερον τρομερὰ αὐτὴ στιγμὴ, ὑπῆρξε δι' αὐτὸν πλήρης ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, Πλῆθος λαοῦ συνεσωρεύθη πέριξ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξερχομένου δὲ τοῦ Ἰοσῆ, πάντες οἱ ὀρθαλμοὶ πρὸς αὐτὸν διευθύνθησαν ἐν μεγίστῃ περιεργείᾳ. Ἦν τόσον νέος, τόσον ὡραῖος καὶ τόσον μελαγχολικὸς, ὥστε ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἐνέπνεεν οἶκτον, συγκίνησιν καὶ συμπάθειαν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, τὸ πρὸς τὸν ἱεροεξεταστὴν μῖσος τοῦ λαοῦ ἦν τοσοῦτον, ὥστε ᾤκτειρε τὸν φονέα καὶ οὐχὶ τὸ θῦμα.

— Τί ἄραγε ἔπραξεν αὐτῷ ὁ ἱεροεξεταστής; ἠρώτα ὁ μέν.

— Καὶ ὅμως ἦν εὐνοούμενος αὐτοῦ, ἀπεκρίνετο ὁ δέ.

— Ἰδοὺ πῶς οἱ λύκοι κατατρώγουσιν ἀλλήλους! εἶπεν ὁ Βαλέρος.

— Σιώπα, δὸν Ῥοδρίγε, εἶπεν αὐτῷ ὁ δὸν Ξίμενες· ἡ ἀπερισκεψία σου θὰ σὲ καταστρέψει.

(128 Ὁ Πέτρος Ἄρβουες εἶναι πρόσωπον ἱστορικὸν, ὁ ὠμότατος πάντων τῶν ἱεροεξεταστῶν. Ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ, τὰ κακουργήματα καὶ ἡ πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου δολοφονία περιγράφονται ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ πιστότατα. Εἶναι δὲ προσωποποίησις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ ὅμως μετά τινα καιρὸν ἐθεωρήθη ὡς ἅγιος.

— Ἀδιάφορον! ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι ὁ μοναχὸς ὁ φονεύσας τὸν Ἄρβουες, εἶναι ἐκεῖνος, ὃν εἴδομεν εἰς τὸν χορὸν τῆς Γαρδούνης.

— Ἐκεῖνος εἶναι· ἀνεγνώρισα αὐτὸν ἐντελῶς. Ὁ νεαρὸς οὗτος μοναχὸς ἦν βεβαίως δημιούργημα παράδοξον . . .

— Ἡ δυστυχὲς, διέκοψεν ὁ Βαλέρος. Οὐδόλως ὡμοίαζε πρὸς τοὺς ἄλλους μοναχοὺς τῆς Ἱσπανίας· ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ ὅ,τι οἱ ἐθνικοὶ αὐτοὶ ἔλεγον περὶ τοῦ Χριστοῦ· «Οὐδέποτε εἶδέ τις αὐτὸν γελῶντα, ἀλλὰ συχνάκις κλαίοντα.»

— Ἦτον φιλάνθρωπος καὶ γλυκὺς, εἶπον γυναῖκές τινες βλέπουσαι αὐτὸν ἐν μεγίστῃ συμπαθείᾳ. Τί κρίμα! νὰ τὸν φονεύσουν! . . .

— Ἔπραξεν ὡς ἡ Ἰουδήθ, ἐπέφερεν ὁ Βαλέρος. Εἶναι μάρτυς καὶ οὐχὶ δολοφόνος . . .

Ἐνῷ ὁ Βαλέρος οὕτως ἐξεφράζετο, ἄνθρωπός τις μελανείμων ἐβάδιζε πλησίον αὐτοῦ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς τεταπεινωμένους, καὶ κλαίων ὥσει μεγάλην θλῖψιν ᾐσθάνετο. Ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ ὑπὸ τὸν ἡμιπνεωγμένον ὑπενδύτην αὐτοῦ ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ τὴν γωνίαν πλακὸς ἀργυρᾶς τορευτῆς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐδεμίαν τῶν λέξεων τοῦ Βαλέρου ἀπώλεσεν. Ὁ Ἰοσὴς ἐφρίνετο ἐντελῶς ἀναίσθητος εἰς ὅ,τι περὶ αὐτὸν συνέβαινεν. Τὴν ἔξαψιν καὶ πυρετικὴν ἐμψύχωσιν τοῦ προσώπου αὐτοῦ διεδέχθη ὠχρότης πελιδνή. Προϋχώρουν δὲ βραδέως πρὸς τὴν φυλακὴν τῆς κουρᾶς, ἔνθα ὡς ἱερεὺς ἔμελλε νὰ φυλακισθῇ ὁ Ἰοσής. Κατόπιν τοῦ ὡπλισμένου στρατοῦ τοῦ συνοδεύοντος τὸν Ἰοσὴν ἠκολούθουν πολυάριθμοι δορυφόροι καὶ μοναχοὶ κρατοῦντες ἐπὶ φορείου τὸ σῶμα τοῦ Ἄρβουες. Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὑποκριταὶ προσεποιοῦντο ζωηρὰν θλῖψιν, καὶ ἔκλαιον τὸν θάνατον τοῦ καταχθονίου ἐκείνου ἀνθρώπου, ὃν ἀπεστρέφοντο. Τινὲς δὲ ἀπέμασσον διὰ τοῦ χειρομάκτρου αὐτῶν τὸ αἷμα ὅπερ ἔρρεεν εἰσέτι ἐκ τῆς ἡμιπνεωγμένης πληγῆς τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Οἱ δομινικανοὶ μοναχοὶ ὑπερεπῄνουν τὴν ἁγιότητα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ λαὸς ἔμενεν ἄλαλος καὶ ψυχρὸς ἀπέναντι τῶν ἐγκωμίων ἐκείνων, ἅτινα οὐδόλως συνῆδον πρὸς τὰς πράξεις τοῦ φονευθέντος. Ἀπεναντίας δὲ πάντες ἐχαίροντο ἐσωτερικῶς διὰ τὴν καταστροφὴν ἑνὸς δεσπότου πλήρωσαντος τὴν Ἀνδαλουσίαν αἵματος καὶ δακρύων. Τὸν δὲ Ἰοσὴν καίτοι μέγα ἔγκλημα διαπράξαντα ἐλυποῦντο καὶ ἠγάπων, οἱ δὲ ἐπιεικέστεροι ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς παράφρονα. Καθ' ἣν δὲ ἑσπέραν ὁ Ἰοσὴς κατεγράφη ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τοῦ δεσμωτηρίου τῆς κουρᾶς, ὁ δὸν Ῥοδρίγος δὲ Βαλέρος καταμηνυθεὶς ὑπὸ μύστου τινὸς ἐρίφθη ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ ἱερωδικείου μετὰ τοῦ δὸν Ξίμενες δὲ Χερέρα. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον εἶχεν ἀνεχθῇ τὰς ἀποτόμους τοῦ Βαλέρου καταφοράς, ἔπαυσεν ἤδη θεωροῦσα αὐτὸν ὡς παράφρονα.

ΜΖ'.

Ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων.

Καίτοι μὴ ἐπικρατούσης ἐν Ἰσπανίᾳ τῆς συνηθείας τοῦ δικάζειν παρευθὺς μετὰ τὴν σύλληψιν, ἡ ἀγανάκτησις ὅμως τοῦ κλήρου ἦν τοσαύτη, ὥστε τὸ ἱεροδικεῖον ἐζήτει ταχεῖαν καὶ φανερὰν τιμωρίαν τοῦ δολοφόνου, δι' ὃ καὶ τὸ πολιτικὸν δικαστήριον τὸ συγκροτηθὲν ὅπως δικάσῃ αὐτὸν, εὗρεν ἁρμόδιον νὰ προσκαλέσῃ τὸν διάδικον ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν. Ἡ στιγμὴ ἐπὶ τέλους ἐπέστη... Ὁ νεαρὸς μοναχὸς περιέμενε ταύτην ἐν εὐχαριστήσει, γνωρίζων ὅτι μετὰ τὴν δίκην εἵπετο ὁ θάνατος· καὶ τὸ ὀλέθριον τοῦτο διὰ πάντα ἕτερον τέρμα τῆς ζωῆς ἦν δι' αὐτὸν προσφιλὲς καὶ ἐπιθυμητὸν, εὐεργεσία πρὸ πολλοῦ προσδοκωμένη. Ἅμα δὲ τῇ πρωΐᾳ τῆς ἡμέρας τῆς δίκης, ὁ Ἰοσὴς ἐγερθεὶς ἐνεδύσατο ἐπιμελῶς τὰ καθαρὰ ἐνδύματα τοῦ τάγματος εἰς ὃ ἀνῆκεν. Ἡ εὐγενὴς καὶ ὡραία κεφαλὴ αὐτοῦ ἦν ἐντελῶς σχεδὸν κεκαρμένη· ἀλλ' ἡ μικρὰ στεφάνη τῶν τριχῶν ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ μετώπου ἐκάμπτετο ὑπεράνω τῶν ὤτων μέχρι τοῦ αὐχένος εἶχε θαυμασίαν λεπτότητα καὶ χρῶμα μέλαν στιλπνότατον. Διὰ πρώτην ἤδη φορὰν μετὰ πολλὰ ἔτη ὁ Ἰοσὴς κατέβρεξε τὸ διαφανὲς καὶ τρυφερὸν πρόσωπον αὐτοῦ δι' εὐώδους ὕδατος, ἐξ οὗ καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ, τόσον ὡραῖαι ἤδη, ἔλαβον λευκότητα καὶ λεπτοφυΐαν γυναικὸς ἐκλεκτοτάτης. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔλαβε μεγάλην διαύγειαν, ἥτις μᾶλλον ἐπεδεικνύετο ὑπὸ τοῦ μέλανος αὐτοῦ ἐνδύματος. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνεψυχώθησαν αἰφνιδίως, καὶ τὰ χείλη αὐτοῦ ἐλαφρῶς διεστάλησαν, ὡσπερεὶ ἰδέα τις χαρμόσυνος ἀνέβη ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. Ἐλθόντες οἱ χωροφύλακες ἵνα ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ἔστησαν ἐκπεπληγμένοι εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀκτινοβολοῦντος ἐκείνου προσώπου. Σέβοντες δὲ πάντοτε τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα διέταξαν αὐτὸν ν' ἀκολουθήσῃ αὐτούς. Ὁ Ἰοσὴς οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἤρξατο βαδίζων μεταξὺ αὐτῶν ἥσυχος ὡσπερεὶ εἰς πανήγυριν διευθυνόμενος. Οἱ περίεργοι ἔβλεπον αὐτὸν μετὰ σπουδῆς. Ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐγκλήματος δὲν ὡδηγεῖτο εἰς τὸ ἱεροδικεῖον, ἔνθα ἐδικάζοντο οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ μύσται ὑπὸ τῶν ἱεροεξεταστῶν, ἀλλ' εἰς τὰ συνήθη δικαστήρια, ἔνθα ἐδικάζοντο οἱ *ἁπλοὶ θνητοί*. Οὔτως δὲ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην δυσαρέσκειαν ἀποδείξας ἐφαίνετο ὀλίγον φροντίζων περὶ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων. Ἐβάδιζε μετὰ μεγίστης ἀδιαφορίας καὶ ἀταραξίας, καὶ ὅτε εὑρέθη ἐνώπιον τῶν δικαστῶν αὐτοῦ

ἐφάνη ὅτι ἐξεγείρετο ἐξ ὕπνου βαθέος καὶ τότε διὰ πρώτην φορὰν συνησθάνθη τί συνέβαινε περὶ αὐτόν.

Τὸ δικαστήριον συνεκροτεῖτο ἐκ τριῶν δικαστῶν, τοῦ προέδρου καὶ δύο συμβούλων. Εἷς γραμματεὺς δὲ καθήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ προέδρου ἡτοιμάζετο νὰ γράψῃ τὰς ἀποκρίσεις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων. Ὀλίγον μακρὰν αὐτοῦ ἐκάθηντο οἱ συνήγοροι, καὶ παρὰ τοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ κατηγορουμένου, ὁ εἰσαγγελεὺς, ὅστις ἔμελλε λαμβάνειν σημειώσεις. Ὁ Ἰοσὴς ἐκάθισεν ἐν τῷ μέσῳ ἀπέναντι τοῦ προέδρου· ἀλλὰ περὶ αὐτὸν οὐδεὶς μάρτυς ἐφαίνετο! Ἡ αἴθουσα ἦν κενὴ ἀκροατῶν. Ἐσκέφθησαν ὅτι τοιαύτη δίκη οὐδόλως συνέφερε νὰ γίνῃ τῶν θυρῶν ἠνεῳγμένων, χάριν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα τοῦ κατηγορουμένου, ἢ μᾶλλον χάριν τοῦ φόβου μὴ οὗτος ἀποκαλύψῃ τὰ αἴσχη τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Περιττὸν δὲ ἐθεώρησαν νὰ προσκαλέσωσι καὶ τοὺς μάρτυρας, ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος ὡμολόγει τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ.

Ἦν λοιπὸν μόνος ἐνώπιον τῶν δικαστῶν αὐτοῦ.

Ὁ πρόεδρος αὐστηρὸν βλέμμα ῥίψας ἐπ' αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ διὰ τόνου αὐστηροτέρου.

— Ἐγέρθητι!

Ὁ δομινικανὸς ἠγέρθη.

— Πῶς ὀνομάζεσαι; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος.

— Μὲ ὀνομάζουσιν Ἰοσὴν, γνωρίζετε τὸ ἐπάγγελμά μου. Εἰμὶ μοναχὸς τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Δομινίκου.

— Ἰοσὴς δὲν εἶναι ὄνομα οἰκογενειακόν· ἐπέφερεν ὁ δικαστής. Ποῖον εἶναι τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας σου, δὸν Ἰοσῆ;

— Δὲν ἔχω πλέον οἰκογένειαν, ἀπεκρίθη ὁ δομινικανὸς, καὶ ὅσον διὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς, δὲν θὰ τὸ εἴπω.

— Ποῦ ἐγεννήθης; ἐξηκολούθησεν ὁ πρόεδρος.

— Ἐν Γρενάδῃ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς, καὶ εἰς τὴν λέξιν ταύτην οἱ ἄγριοι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἐδάκρυσαν, ὡσπερεὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε καταληφθῆ ἀΐφνης ὑπὸ συγκινητικῆς ἀναμνήσεως.

— Πλησίασον, εἶπεν ὁ δικαστὴς μηδόλως παρατηρήσας τοῦτο.

Ὁ μοναχὸς προὐχώρησε μέχρι τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ὑπῆρχεν εὐαγγέλιον ἠνεῳγμένον. Ὁ δικαστὴς διέταξεν αὐτὸν νὰ θέσῃ τὴν χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ Ἰοσῆ ὑπακούσαντος, παρετήρησεν αὐτὸν προσεκτικῶς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὀρκίζεσαι εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, εἶπεν ἐπὶ τέλους, ὅτι θὰ εἴπῃς ὅλην τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅ,τι σοὶ ἐρωτήσωσιν;

— Ὀρκίζομαι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσής.

— Ὀρκίζεσαι ὅτι θὰ εἴπῃς αὐτὴν καὶ ἐναντίον σου;

— Ὀρκίζομαι, εἶπεν ὁ Δομινικανὸς σταθερᾷ τῇ φωνῇ.

— Καλὰ λοιπόν· σὺ ἐδολοφόνησες τὸν Ἐξοχώτατον Πετρον Ἄρβουες τὸν μέγαν ἱεροεξεταστὴν τῆς Σηβίλλης;

— Ἐγὼ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσής.

— Διὰ ποῖον λόγον διέπραξας τοσοῦτο μέγα ἔγκλημα;

— Θὰ εἴπω τοῦτο ἀμέσως, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς σαρκαστικῶς.

— Ὁ δικηγόρος δύναται νὰ εἴπῃ τὴν ὑπεράσπισιν, εἶπεν ὁ πρόεδρος.

Ὁ Ἰοσὴς ἐμειδίασεν· ἀφῆκε τὸν δικηγόρον νὰ ποιήσῃ χρῆσιν ὅλων τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ πάσης τῆς εὐφραδείας αὐτοῦ ὅπως κάμψῃ τὴν ψυχὴν τῶν δικαστῶν. Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν, ὁ κατηγορούμενος ἐστράφη πρὸς αὐτὸν ὑπομειδιῶν πικρῶς ὡς θέλων νὰ εἴπῃ αὐτῷ.

— Πτῶμα ζητεῖς ν' ἀναστήσῃς!

Πράγματι δὲ αἱ προσπάθειαι τῆς ἐπιδεξιωτέρας εὐγλωττίας δὲν ἤθελον δυνηθῇ νὰ σώσωσιν ἄνθρωπον, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ σωθῇ.

— Ἔνοχε! εἶπε τότε ὁ πρόεδρος ἔχεις τι νὰ προσθέσῃς πρὸς ὑπεράσπισίν σου;

— Πρὸς ὑπεράσπισίν μου! . Οὐχὶ, ἀπεκρίθη ὁ δομινικανός· διότι κηρύττω ἐνταῦθα, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ θάνατος μοὶ εἶναι προσφιλέστερος τῆς ζωῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τιμὴ προηγεῖται τῆς ζωῆς, θέλω νὰ σώσω τὴν τιμήν μου, καὶ διὰ τοῦτο μόνον θὰ ὁμιλήσω.

— Ὁμίλει λοιπὸν, καὶ τὸ δικαστήριον σοῦ ἀκούει.

— Πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν, ἤρξατο ὁ Ἰοσὴς, ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὑψώθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης· ἦν δὲ νέος, ὡραῖος, ἐπαγωγός. Καίτοι δὲ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τρόμον πάντοτε ἐμπνεούσης τῇ Ἱσπανίᾳ, ἤλπισαν ἐπί τινας στιγμὰς ὅτι ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἤθελεν εἶσθαι ἧττον σκληρὸς τῶν προκατόχων αὐτοῦ. Ἡ ἐλπὶς αὕτη ὀλίγον διήρκησεν. Αἱ καταδιώξεις ἐξηκολούθουν ἐν πλείονι ζήλῳ, ὡς περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Τορρεκουεμάδα. Οἱ εὐγενέστεροι τῆς Ἱσπανίας δὲν ἠρυθρίασαν νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κατασκόπου καὶ τοῦ προδότου ἵνα διατηρῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν. Οἱ ἀγνότατοι τῶν συμπολιτῶν εὑρίσκοντο ὁσημέραι εἰς τὸ ἔλεος ψευδοῦς τινος μαρτυρίας Τὰ μίση, αἱ οἰκογενειακαὶ ἀπέχθειαι ἀνεπτύσσοντο εἰς αἱματηρὰ δράματα ἐν ταῖς δικαστηρίοις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἕνεκα τῶν ἐρέβων τοῦ φανατισμοῦ. Ἡ ἁρπαγή, ἡ κλοπὴ καὶ ἡ δολοφονία κατέστρεφεν ἡμᾶς, καὶ πένθος ἄπειρον ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς Ἀνδαλουσίας.

— Κατηγορούμενε, εἶπεν ὁ πρόεδρος, ὑπερβαίνεις τὰ ὅρια.

— Ὑπερασπίζομαι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς ἀγερώχως, ἀκούσατε· Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἔζη ἐν Σηβίλλῃ οἰκογένειά τις καθολικὴ ἐκ τῶν εὐγενεστέρων τῆς Ἱσπανίας, ἧς ἡ μήτηρ καταγομένη ἐκ τῆς φυλῆς

τῶν Ἀβενσερράγων, ἀπέθανε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἄπειρα πλούτη ἀφεῖσα. Ἡ οἰκογένεια αὕτη συνεκροτεῖτο ἐκ δύο ἀδελφῶν . . . ἐκ τριῶν ἀδελφῶν εὐγενῶν καὶ ὡραίων, ὧν οἱ δύο ἠσπάθησαν τὰ ἱερὰ τάγματα. Ὁ τρίτος . . . ἦν ἀνδρεῖος καὶ ὡραῖος . . . ὠνομάζετο Φερνάνδος. Ὁ πατὴρ ἔζη εἰσέτι, γέρων ἔμπλεως πίστεως καὶ ἀρετῆς. Ἔπειτα δὲ ὑπῆρχε καὶ ἀδελφή τις γλυκεῖα καὶ ἁγνὴ ὡς ἄγγελος καὶ ὀρφανή τις συγγενὴς αὐτῶν μεμακρυσμένη, νεᾶνις ζωηρὰ καὶ ὑπερήφανος, ἥτις ἠγάπα τὸν Φερνάνδον καὶ ἀντηγαπᾶτο παρ' αὐτοῦ. Ἔν τινι πύργῳ, ὃν κατεῖχεν ὀλίγον μακρὰν τοῦ Ἀνδουζάρου, ἡ οἰκογένεια αὕτη ᾠκοδομήσατο ἐκκλησίαν καθολικὴν ὑπηρετουμένην ὑπὸ μοναχῶν ἱερωνυμιτῶν. Ἡ μήτηρ, ἥτις ἐλάτρευε τὸν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἀνήγειρε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἵνα χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ὡς κοινὸν κοιμητήριον. Μηδὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἤθελε ν' ἀποχωρισθῇ ἐξ ἐκείνων οὓς ἠγάπα. Νέα εἰσέτι ὑπῆγε πρώτη νὰ περιμένῃ αὐτοὺς ἐν τῇ πενθίμῳ ἐκείνῃ συνεντεύξει. Θέλουσα δὲ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις νὰ ἰδιοποιηθῇ τὰ ἄπειρα αὐτῆς πλούτη κατηγόρησεν αὐτὴν ὡς ἀποθανοῦσαν ἐν τῇ αἱρέσει καὶ ἐν αἰσθήμασιν ἐναντίοις τῆς ἀληθοῦς καθολικῆς πίστεως, ἐξεῦρον ψευδομάρτυρας, καὶ ἐναντίον τῶν διαμαρτυρήσεων τῶν δύο υἱῶν τῆς συκοφαντηθείσης, οἵτινες ἦσαν μοναχοί, ἐξορύξαντες τὸ πτῶμα αὐτῆς, κατηδάφισαν τὴν οἰκίαν αὐτῆς, διαταγῇ ἵνα μηδέποτε ἀνοικοδομηθῇ καὶ ἐδήμευσαν ὅσα πλούτη ἀφῆκεν.

— Ἔνοχε! διέκοψεν ὁ πρόεδρος, εἶσαι βέβαιος περὶ ὅσων λέγεις;

— Τοῦτο ἦν δικαίωμα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς σαρκαστικῶς καὶ ἐξηκολούθησεν. Ὁ πατὴρ ἀπέθανεν ἐκ θλίψεως διαρκούσης τῆς ἀποτροπαίου ταύτης δίκης. Τὰ τέκνα, ἅτινα ἔκλαιον τὴν μητέρα αὐτῶν, ἅτινα ἐτόλμησαν ν' ἀγανακτήσωσι κατὰ τῆς βεβηλώσεως τῶν λειψάνων αὐτῆς, ἐρρίφθησαν εἰς τὰς εἱρκτάς. Μόνη ἡ ὀρφανὴ ἐσώθη, ἡ μνηστὴ τοῦ Φερνάνδου, ἥτις διέμεινε μόνη, μετὰ τῆς τροφοῦ αὐτῆς, ἵνα κλαίῃ τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς, οὓς δὲν ἔμελλε πλέον νὰ ἐπανίδῃ.

— Τί ἀπέγινον; ἠρώτησεν ὁ δικαστὴς καταληφθεὶς ὑπὸ τρόμου καὶ οἴκτου αὔξοντος.

— Τί ἀπέγινον, ἐξοχώτατε; ἐρωτᾶτε τί ἀπέγινον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πέτρου Ἄρβουες! Παρεδόθησαν εἰς τὰς φλόγας ἀσπλάγχνως. Οἱ δύο πρεσβύτεροι, ὁ Αὐγουστῖνος καὶ ὁ Φραγκίσκος κατηγορηθέντες ὅτι ἐπρέσβευον ἐναντίον τοῦ πνεύματος τῆς καθολικῆς θρησκείας, καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν Βιατρίκη ὡς ἀκολουθήσασα δῆθεν τὰς διδασκαλίας τῶν ἀδελφῶν, ἐκάησαν ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ πίστεως (129). Ὁ Αὐγου-

(129) Γεγονὸς ἱστορικόν.

στῖνος φοβηθεὶς ἐκ τῶν βασάνων, οὐχὶ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ τὴν νεαρὰν αὐτοῦ ἀδελφὴν, ὅτε ἔφθασεν ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου, ἐκραύγασε ζητῶν χάριν καὶ λέγων ὅτι ἤθελε νὰ ζήσῃ ὡς καλὸς καθολικός. — «Ψεύδεται! ὁ φόβος ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ μετανοήσῃ!» εἶπεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες.— «Μετανοῶ! μετανοῶ!» ἐξηκολούθει κραυγάζων τὸ δυστυχὲς θῦμα.— «Ἂς ἀπαγχονισθῇ λοιπὸν, πρὶν ἢ ῥιφθῇ εἰς τὴν πυρὰν,» εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστής. Αὕτη ἦν ἡ μόνη χάρις ἣν ἠδύνατο νὰ παράσχῃ.—«Εἶσαι ἄνανδρος!» ἐκραύγασε τῷ Αὐγουστίνῳ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἀποτείνων νεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ τῇ Βιατρίκῃ, ἥτις ἀπέθανεν ἐν καρτερίᾳ μάρτυρος.

Ὁ Ἰωσὴς ἐσιώπησεν.

Οἱ δικασταὶ καίτοι συνειθισμένοι ν' ἀκούωσι παρόμοια τρομερὰ δράματα ἀκουσίως ἐφρικίασαν.

— Ἐξακολούθησον, εἶπεν ὁ πρόεδρος· τί ἔγινεν ὁ τρίτος ἀδελφός;

Ὁ Ἰωσὴς ἐφρικίασεν ἐπὶ τῆς ἕδρας αὐτοῦ, οἱ ὀδόντες ἔβρυχον, ὡσεὶ ῥῖγος αὐτὸν κατέλαβεν. Ἤκουον δὲ αὐτοῦ μετὰ προσοχῆς αὐξούσης.

— Ὁ τρίτος . . . ἐξηκολούθησεν βραδείᾳ τῇ φωνῇ καὶ διακεκομμένῃ· ὁ τρίτος ἔζη εἰσέτι. Ἦν τόσον νέος! Δὲν ἐτόλμησαν νὰ θανατώσωσιν αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐφύλαττεν αὐτὸν διὰ βασιλικὸν ἔργον πίστεως. Παυλίνα ἡ ὀρφανὴ, ἥτις ἠγάπα αὐτὸν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ σώσῃ αὐτόν. Αὕτη ἦν εἰκοσαέτις. Ποία γυνὴ εἰκοσαέτις ἀπελπίζεται παρὰ τῆς ἐπιεικείας ἑνὸς ἀνθρώπου, καὶ ὅταν προσέτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὀνομάζηται Πέτρος Ἄρβουες, καὶ ἦναι μέγας ἱεροεξεταστής; Πρὸ ἓξ μηνῶν ἡ δυστυχὴς αὐτῆς οἰκογένεια ἐρρίφθη εἰς τὰς φλόγας. Ἐγίνετο λόγος περὶ νέου ἔργου πίστεως μέλλοντος νὰ λάβῃ χώραν κατὰ τὴν βασιλικὴν πανήγυριν, ὅπερ τὸ δικαστήριον ἀνήγγειλεν εἰς τὸ δημόσιον πρὸ ἑνὸς μηνός.

— Κατηγορούμενε, ἐπάνελθε εἰς τὸ προκείμενον, εἶπεν ὁ πρόεδρος.

— Εἰμὶ ἐντὸς αὐτοῦ· ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσὴς ἡσύχως· ἀκούσατέ μου, ἐξοχώτατοι· Αἱ ἀποφάσεις ἐξεδόθησαν, ἀποφάτεις καταχθόνιοι, προβλήματα ἀποτρόπαια, ἅτινα πάντα εἶχον τὴν αὐτὴν λύσιν, . . . τὸν θάνατον. Ἡ Παυλίνα καταβιβρωσκομένη ὑπὸ ἀνησυχίας δι' ἐκεῖνον ὃν ἠγάπα, ἔλαβεν ἡμέραν τινὰ μεγάλην ἀπόφασιν, τρομερὰν! Θὰ ἴδητε, ἐξοχώτατοι. Ὡπλίσθη ὑπερτάτην γενναιότητα, ἐσκέφθη πάσας τὰς περιπετείας τοῦ διαβήματος εἰς ὅπερ ἔμελλε νὰ προβῇ· Καίτοι δὲ ἐλπίζουσα νὰ συγκινήσῃ τὸν ἱεροεξεταστὴν καὶ νὰ σώσῃ τὸν μνηστῆρα αὐτῆς, ἐσκέφθη καθ' ἑαυτὴν, ὅτι τὸ χείριστον ἀποτέλεσμα τοῦ διαβήματος αὐτῆς ἦν ν' ἀποθάνῃ μετ' ἐκείνου· ἀλλ' οὐδόλως κατεπτόει αὐτὴν ὁ θάνατος . . . Ἡ ἡμέρα ἦν σκοτεινὴ, καὶ κατὰ παράδοξον συμπάθειαν ἡ ἐθρίαν τύχην, ὁ ἥλιος ἐκρύπτετο ὑπὸ νεφῶν,

καὶ πλατεῖα μέλαινα κηλὶς ἐκάλυπτε τὸ ἥμισυ τοῦ δίσκου αὐτοῦ. Ἦν ὁλικὴ σχεδὸν ἔκλειψις. Ἦν μεσημβρία, καὶ νὺξ σχεδὸν ἐφαίνετο. Ἡ Παυλίνα, διαφυγοῦσα τὴν ἐπιτήρησιν τῆς τροφοῦ αὐτῆς, καὶ περικαλυψαμένη τὸ πρόσωπον ἐβάδισε πρὸς τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Πολυάριθμοι μύσται ἐφύλαττον τὰς εἰσόδους. Ὅτε ἡ Παυλίνα ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν, ἀπηγόρευσαν αὐτῇ τὴν διάβασιν, καὶ μύστις τις πλησιάσας ἠρώτησεν αὐτὴ τί ἤθελεν. — «Θέλω νὰ ἴδω τὸν ἐξοχώτατον Ἄρβουες», ἀπεκρίθη ἐκείνη τρέμουσα· διότι οὐδεὶς χωρὶς νὰ τρέμῃ εἰσέρχεται εἰς τὸ παλάτιον ἑνὸς ἱεροεξεταστοῦ. — «Ποία εἶσαι;» ἠρώτησεν ὁ μύστης. — «Νεᾶνις εὐγενὴς» ἀπεκρίθη ἡ Παυλίνα ὑπερηφάνως. —«Περίμενε,» εἶπεν ὁ μύστης, ἔφυγε καὶ μετά τινας στιγμὰς ἐπέστρεψεν. Μειδιῶν δὲ εἶπε πρὸς τὴν περιμένουσαν νεάνιδα. — «Ἀκολούθησόν με, δεσποινίς· ὁ ἐξοχώτατος συγκατατίθεται νὰ σὲ δεχθῇ». Οὕτω δὲ ἡ Παυλίνα ἀκολουθήσασα τὸν μύστην, διῆλθε πολλὰς μεγαλοπροπεῖς αἰθούσας, μακρὰς στοὰς, ὧν τὸ ἔδαφος ἦν ἐστρωμένον διὰ μαρμάρων ἡ δὲ ὀροφὴ κεκοσμημένη δι' ἀραβουργημάτων. Ὑπῆρχεν ἀνατολικὴ πολυτέλεια ἐν τῷ παλατίῳ ἐκείνῳ τοῦ θανάτου. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐν τῇ μᾶλλον μεμακρυσμένῃ ἄκρᾳ τοῦ οἰκοδομήδατος ἐκείνου, θύρα τις ἠνεῴγη, καὶ ἡ Παυλίνα διεσκέλισε τὸν οὐδὸν αὐτῆς, ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ὁ μύστης ἐγένετο ἄφαντος. Ἡ Παυλίνα εὑρέθη ἐνώπιον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ πλατέος ἀνακλίντρου ἐκτεινομένου περὶ τὴν αἴθουσαν. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἦν τότε ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος αὐτοῦ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐξεῖχε κατὰ τὴν ὡραιότητα, καίτοι ἀναγινωσκομένης ἐπ' αὐτοῦ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ὠμότητος. Ἡ κατατομὴ τοῦ προτώπου αὐτοῦ εἶχέ τι εὐγενὲς, καὶ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα ἦν εὐθὺ καὶ μεγαλοπρεπές. Ἡ Παυλίνα ἐφρικίασεν εὑρισκομένη μόνη μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. — «Πλησίασον, νεᾶνις·» εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς γονητευθεὶς ὑπὸ τοῦ ὡραίου ἀναστήματος τῆς Παυλίνας, ἧς ἀτελῶς ἔβλεπε τοὺς χαρακτῆρας. Ἡ Παυλίνα ἀφῄρεσε τὴν καλύπτραν αὐτῆς καὶ προύχώρησεν ἀφόβως πρὸς τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν. Οὗτος δὲ ἔβλεπεν αὐτὴν μετὰ θαυμασμοῦ. Φθάσασα ἡ νεᾶνις ἐνώπιον αὐτοῦ ἐγονυπέτησε καὶ σύναψασα ἱκετευτικῶς τὰς χεῖρας ἀνέκραξεν, — «Ἔλεος! ἐξοχώτατε, ἔλεος, διὰ τὸν μνηστῆρά μου ὅστις εἶναι ἀθῶος. Ὦ! ἀπόδοτέ μοι αὐτὸν, καθικετεύω ὑμᾶς!» Τὸ πρόσωπον τοῦ ἱεροεξετσστοῦ ἔδειξε φανερὰν δυσαρέσκειαν. — «Τὸ ὄνομα τοῦ μνηστῆρός σου;» ἠρώτησεν ἐν βραχυλογίᾳ. — «Φερνάνδος δὲ Καζάλλα,» ἀπεκρίθη ἡ Παυλίνα διὰ φωνῆς σβεννυμένης. Τὸ ἄγριον βλέμμα τοῦ Ἄρβουες κατετρόμαζεν αὐτήν. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Καζάλλα ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ αἰφνιδίως ἐσκυθρώπασεν, παρετήρει προσεκτικῶς τὴν νεάνιδα ἐκείνην, ἥτις μετὰ

τοσαύτης θρασύτητος ἐτόλμα νὰ ἔλθῃ μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ ἱεροεξεταστοῦ νὰ ζητήσῃ τὴν ζωὴν ἀνθρώπου κατηγορουμένου ὡς αἱρετικοῦ. Ἡ Παυλίνα ἦν ὡραία· ὦ! πολὺ ὡραία, ἐξοχώτατοι! Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἠτένισε αὐτῇ ἐπί τινας στιγμὰς, καὶ παρατηρήσας ἡσύχως τὸ θελκτικὸν τῆς νεάνιδος πρόσωπον, τὸ ὑψηλὸν καὶ εὔκαμπτον αὐτῆς ἀνάστημα, ὅπερ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα διὰ τὴν ἀγραίαν Ἄρτεμιν, ἐπραΰνθη βαθμηδὸν, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν γονυπετοῦσαν πάντοτε ἐνώπιον αὐτοῦ Παυλίναν καὶ εἶπεν. — «Ἐγέρθητι, καὶ ὁμίλησόν μοι ἀφόβως. Οἱ νόμοι τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἶναι τρομεροί· ἀλλ' ἐγὼ συνεκινήθην ὑπὸ συμπαθείας πρὸς σέ.» Ἡ Παυλίνα ἀμυδράν τινα ἐλπίδα συλλαβοῦσα ἀνέκραξεν, — «Ὦ! Ἐστὲ εὐλογημένος, ἐξοχώτατε· θὰ σώσητε τὸν Φερνάνδον, δὲν εἶναι ἀληθές;» — «Εἶπον λοιπὸν τοῦτο, νεᾶνις;» — ἐπέφερεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες μειδιῶν ὡς τίγρις. Διεσκέδαζε μετὰ τῆς βορᾶς αὐτοῦ. — «Ὦ! Ἐξοχώτατε, μὴ ἀναιρεῖτε τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους εἴπατε· ἐλάβετε οἶκτον πρὸς ἐμέ. Θὰ σώσητε τὸν μνηστῆρά μου, δὲν ἔχει οὕτως;» — «Καὶ ἂν σώσω τὸν μνηστῆρά σου, τί θὰ πράξῃς σὺ δι' ἐμέ;» — «Ὦ! Ἐξοχώτατε, ὅλη ἡ ζωή μου ὑμῖν ἀνήκει. Ἀλλὰ τί δύναμαι νὰ πράξω δι' ὑμᾶς ἐγὼ ἡ ταπεινή! Τί δύναμαι νὰ πράξω δι' ὑμᾶς, τὸν παντοδύναμον;» — «Εἶσαι ὡραία, Παυλίνα!» ἀνέκραξεν ὁ Ἄρβουες ἐν βλέμματι ὅπερ κατεπτόησε τὴν νεάνιδα. Ἀλλ' ἐκείνη δὲν ἐτόλμησε νὰ δείξῃ ὅτι ἐφοβήθη. Ὁ ἱεροεξεταστὴς ἔνευσεν αὐτῇ νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ καθίσῃ παρ' αὐτῷ. Ἐκάθισε τρέμουσα ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ ἀνακλίντρου, καὶ ὁ Ἄρβρυες ἀνέλαβε τὴν σοβαρὰν αὐτοῦ φυσιογνωμίαν. — «Δὸν Φερνάνδος δὲ Καζάλλα, ἐμυρμύριζεν, γνωρίζεις, νεᾶνις, ὅτι ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια αὐτὴ κατηγορεῖται ὡς λουθηρανίζουσα;» — «Αὕτη εἶναι ἡ οἰκογένειά μου, ἐξοχώτατε· εἶμαι μεμνηστευμένη μετὰ τοῦ δὸν Φερνάνδου τῇ θελήσει τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῇ ἰδικῇ του. Ἐὰν κατεδικάσθη, δὲν ζητῶ εἰμὴ μίαν μόνην χάριν, νὰ μὴ ἐπιζήσω μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.» — «Ἰδοὺ διάπυρος ἔρως!» ἀνέκραξεν ὁ ἱεροεξεταστὴς, «τί δὲν ἤθελον δώσει ὅπως ἐμπνεύσω παρόμοιον.» Ἡ Παυλίνα ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνώπιον τοῦ ἱερέως ἐκείνου, ὅστις ὡμίλει πρὸς αὐτὴν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. . . .

— Συκοφαντεῖς τὴν μνήμην ἀνθρώπου, ὅστις ἔφερεν ἱερὸν χαρακτῆρα· διέκοψεν ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου.

— Δὲν συκοφαντῶ, ἐξοχώτατε· ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς, διηγοῦμαι· ἰδοὺ τὸ ἀληθές. Ἂς εὐδοκήσῃ ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης νὰ μοῦ ἀκούσῃ μέχρι τέλους.

— Τοῦτο εἶναι δίκαιωμά σου· εἶπεν ὁ δικαστὴς σεβόμενος τοὺς ἐκ συνηθείας νόμους τῆς χώρας, οἵτινες ἀπῄτουν ὥστε ν' ἀφίνωσι τῷ κατηγορουμένῳ πᾶσαν ἐλευθερίαν νὰ ὑπερασπίζηται.

Ὁ Ἰοσὴς ἀνέλαβεν. — «Γνωρίζεις, ἐξηκολούθησεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ὅτι ὁ δὸν Φερνάνδος κατεδικάσθη διὰ τὸ προσεχὲς ἔργον πίστεως, καὶ ὅτι θὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν βάσανον;» Βαθὺς στεναγμὸς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στήθους τῆς δυστυχοῦς Παυλίνας· ἡ βάσανος! ἦν τρομερωτέρα τοῦ ἰκριώματος! — «Τί ἔχεις λοιπὸν, νεᾶνις;» ἠρώτησεν ὁ ἱεροεξεταστής. — «Εἰς τὴν βάσανον, ἐξοχώτατε! δὲν εἴπατε ὅτι ὁ δὸν Φερνάνδος θὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν βάσανον;» — «Δύναμαι νὰ παραβλέψω αὐτὴν δι' αὐτὸν,» ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος Ἄρβουες. Ἡ Παυλίνα ἀνέπνευσεν ἐπὶ τὸ ἐλευθερώτερον καὶ ἀνέκραξεν. — «Ἐξοχώτατε, δὲν δύναμαι ν' ἀποθάνω δι' ὑμᾶς!» — «Νὰ μὴ ἀποθάνῃς· ἀλλὰ νὰ ζήσῃς,» εἶπεν ὁ ἱεροεξεταστὴς λαμβάνων ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὰς ἀσθενεῖς χεῖρας τῆς Παυλίνας. — «Γνωρίζεις, ἐξηκολούθησεν, ὅτι κατὰ τὴν κατάθεσιν τῶν μαρτύρων ὁ δὸν Φερνάνδος ἠσπάσθη τὰ δόγματα τοῦ λουθηρανισμοῦ, καὶ ὅτι κατεδικάσθη διὰ τοῦτο νὰ καῇ;» Ἡ Παυλίνα ἐπανέπεσεν ἐκ νέου ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῆς ἀμφιβολίας, καὶ ἀνέκραξεν, — «Ἀλλὰ δύνασθε ν' ἀθωώσητε αὐτὸν, ἐξοχώτατε! δύνασθε νὰ σώσητε αὐτὸν, καὶ θὰ τὸν σώσητε! Ὁ Φερνάνδος εἶναι ἀθῶος, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶναι ἀγνὴ ὡς ἡ τοῦ ἀγγέλου.» — «Σὺ μόνη δύνασαι νὰ σώσῃς αὐτόν» — «Ἐγὼ, ἐξοχώτατε! τί πρέπει νὰ πράξω; Ὦ! Θεέ μου! εἴπατε, εἰμὶ ἑτοίμη καθ' ὅλα. Θέλετε ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντ' αὐτοῦ;» — «Τρελλὴ· ὁποίαν ἀνάγκην τῆς ζωῆς σου ἔχω ἐγώ; Σὺ εἶσαι πολὺ ὡραία καὶ δὲν πρέπει ν' ἀποθάνῃς·» ἔλεγεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐν ἐξάψει, καὶ ἡ βάρβαρος αὐτοῦ χεὶρ ἀπέσπασεν ἀναιδῶς τὸν πέπλον ὅστις ἐκάλυπτε τοὺς μαστοὺς τῆς Παυλίνας.

Οἱ δικασταὶ ἀνεσκίρτησαν ἐπὶ τῶν ἑδρῶν αὐτῶν.

— «Ἔλεος, ἐξοχώτατε! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις ποιοῦσα προπύργιον τῶν στέρνων αὐτῆς διὰ τῶν ἐσταυρωμένων ἐπ' αὐπῶν χειρῶν αὐτῆς, ἔλεος διὰ τὸν Φερνάνδον, ἔλεος δι' ἐμὲ ἐπίσης, ἐξοχώτατε! Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, οὗτινός ἐστε ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωπος, ἐστὲ ἐπιεικὴς, εὐσπλαγχνίσθητε μίαν πτωχὴν γυναῖκα, ἥτις οὐδένα πλέον ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ εἰμὴ ἐκεῖνον ὃν ἀγαπᾷ . . . δὲν ἔχω πλέον μητέρα, ἐξοχώτατε, εἶμαι ὀρφανή. Δὲν ἔχω πλέον ἕτερον στήριγμα εἰμὴ τὸν Φερνάνδον. Ἀπόδοτέ μοι αὐτὸν, καθικετεύω ὑμᾶς . . . Ὦ! ἀπόδοτέ μοι αὐτὸν, ἐξοχώτατε, καὶ θὰ εὐλογῶ ὑμᾶς, θὰ εὐλογοῦμεν ὑμᾶς ὁμοῦ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ἡμῶν.» Ἡ Παυλίνα ἔχυνεν ἄφθονα δάκρυα. Ἡ φυσιογνωμία αὐτῆς, εὐγενὴς καὶ ὑπερήφανος, οὕτω δὲ κατατεθλιμμένη καὶ ἔνδακρυς, εἶχεν ὡραιότητα ὑπεράνθρωπον. Ἀντὶ δὲ νὰ συγκινηθῇ ὁ Πέτρος Ἄρβουες, ἠσθάνθη ἐξ ἐναντίας ἀναστατούμενα τὰ κτηνώδη πάθη αὐτοῦ καὶ καταταράττοντα τὸ στῆθος αὐτοῦ ὡς παρωργισμένη θάλασσα. Ὥρμησεν ὡς ἄγριος λέων πρὸς τὴν Παυλίναν,

καὶ ἀνεγείρων αὐτὴν ἐπὶ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ἔθηκεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου ἡμιλειποθυμημένην. Ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ὠλίσθησεν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ ἀσπλάγχνου ἐκείνου ἀνθρώπου. Ἔσφιγξεν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς τὰ γόνατα τοῦ ἱεροεξεταστοῦ, ἅττινα κατέβρεχε διὰ δακρύων καὶ ἀνέκραξε διὰ φωνῆς σβυνομένης. —« Ἔλεος, Ἔλεος, ἐξοχώτατε, ἀπόδοτέ μοι τὸν μνηστῆρά μου! » —« Γενοῦ ἰδική μου, εἶπενἐν βραχυλογίᾳ ὁ Ἄρβουες, καὶ θὰ ἐλευθερώσω τὸν Φερνάνδον σου.» Ἡ Παυλίνα ἐγένετο ὠχρὰ καὶ ψυχρὰ ὡς μάρμαρον, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκαλύφθησαν ὑπὸ σκιᾶς θανάτου. Ἠγέρθη βραδέως, ἐκινήθη βήματά τινα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἵνα ἐξέλθῃ. Ἔπειτα δὲ ἐκτείναντα τὴν χεῖρα αὐτῆς πρὸς τὸν ἱεροεξεταστὴν, ἀνέκραξεν,—« Ἔσο κατηραμένος! Δύνασαι νὰ φονεύσῃς τὸν θὸν Φερνάνδον, θὰ συναποθάνω μετ' αὐτοῦ.»—« Ὁ Φερνάνδος θ' ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἔργου πίστεως, εἶπεν ὁ Πέτρος Ἄρβουες, εἶναι νέος καὶ ἀδύνατος καὶ δὲν θὰ ὑποφέρῃ τὴν δι' ὕδατος βάσανον.» Ἡ Παυλίνα ἐξέφερε κραυγὴν ὀξεῖαν καὶ τρομερὰν. Ἠθέλησε νὰ κατασχίσῃ διὰ τῶν ὀνύχων αὐτῆς τὸν θηριώδη ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις τοῦ Φερνάνδου κατεπράϋνε τὴν μανίαν αὐτῆς. Ἐφοβεῖτο διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ,καὶ ἡ τρομερὰ ἐκείνη διαμάχη ἐξεμηδένισεν αὐτήν.Τότε ὁ Πέτρος Ἄρβουες ἐπλησίασε πρὸς αὐτὴν, ἔλαβεν αὐτὴν ἐντὸς τῶν βραχιόνων αὐτοῦ καὶ ἐπανέφερεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἕδρας αὐτοῦ. Ἐκείνη δὲ ἀφέθη νὰ ὁδηγηθῇ ἄνευ ἀντιστάσεως! – « Οὐδὲν δύναται νὰ σώσῃ τὸν Φερνάνδον ἐκτὸς τῆς θελήσεώς μου, εἶπεν ὁ Ἄρβουες, καὶ μὰ τὸν Χριστὸν, ἐὰν θὰ σώσω αὐτὸν εἰμὴ ἐπί τινι συμφωνίᾳ.» Ἡ Παυλίνα ἔβλεπεν αὐτὸν διὰ βλέμματος ἀγρίου καὶ ἐκστατικοῦ. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἄρβουες ἦν ἄσπλαγχνον ὡς ἡ εἱμαρμένη.—« Θέλεις τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἢ τὸν θάνατον αὐτοῦ; ἠρώτησεν ἐν παραφορᾷ· ὁμίλει, ἢ ἀναχώρησον καὶ ἄφες τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν νὰ πράξῃ τὰ ἐπίλοιπα » Ἡ Παυλίνα δὲν ἤκουε πλέον. Τὸ λογικὸν ἐγκατέλιπεν αὐτήν. Ἐξέτεινε τὰς χεῖρας αὐτῆς, ὡς ὁ ἐκφέρων τὴν ὑστάτην ἐκπνοὴν τῆς ἀγωνίας. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκλείσθησαν, ἡ καρδία αὐτῆς ἔπαυσε πάλλουσα.... —« Ἂς σωθῇ ὁ Φερνάνδος!... » ἐμυρμύρισε διὰ φωνῆς ἐκλειπούσης»..

. . . . . .

Ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπησεν. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ βαθμηδὸν ἐξησθένησε, καὶ ψυχρὸς ἱδρὼς ἐκάλυπτε τὸ μαρμάρινον αὐτοῦ μέτωπον. Οἱ δικασταὶ, καίτοι φύσει ἀπαθεῖς, ἔφριττον καὶ οὐδόλως ἐσκέφθησαν νὰ διακόψωσι τὴν διήγησιν τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ περιέμενον ἐν μεγίστῃ ἀγωνίᾳ τὴν λύσιν τοῦ τρομεροῦ τούτου δράματος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐνεψυχώθη κατὰ μικρὸν καὶ ἐξηκολούθησε διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης.

— Μετὰ ἕ α μῆνα, νεᾶνίς τις ὠχρὰ, ἰσχνὴ, καταβεβλημένη ὑπὸ

τὸ ἄχθος ἀνιάτου θλίψεως ἐκάθητο ἐνώπιον τῆς θύρας τοῦ δεσμωτηρίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἡ νεᾶνις αὕτη ἦν ἡ Παυλίνα. Ἐωρτάζετο κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν βασιλικὸν ἔργον πίστεως. Τὸ πρόγραμμα πρὸ μηνὸς ἀνήγγειλε δέκα καὶ τρία θύματα. Ὁ Πέτρος Ἄρβουε, εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὴν νεάνιδα ὅτι, δὲν θὰ ἦσαν εἰμὴ δώδεκα, καὶ ὅτι τὸ δέκατον τρίτον, ὅπερ ἤθελον κηρύξει ὡς τεθνειὸς, ἤθελεν ἀποδοθῇ αὐτῇ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν τοῦ ἔργου πίστεως. Ἡ Παυλίνα περιέμενεν. Πλῆθος ἄπειρον διευθύνετο πρὸς τὴν πλατεῖαν. Ὑπόκωφος ψιθυρισμὸς ἠκούετο ἐν τοῖς ὁδοῖς. Τὰ βλέμματα τοῦ λαοῦ ἐξεφράζοντο τὴν ἔκπληξιν καὶ τὴν φρίκην. Τὰ μελανείμονα ἐκεῖνα ὠχρὰ φάσματα ἐφαίνοντο παριστάμενα εἰς τὴν κηδείαν τῆς Ἱσπανίας. Τινὲς δὲ ἱστάμενοι περὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐβύθιζον ἐν τῷ βαθεῖ σκότει τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου δαιδάλου βλέμματα δειλὰ, προσπαθοῦντες νὰ ἴδωσιν μήπως μεταξὺ τῶν θυμάτων ὑπῆρχε πρόσωπόν τι ἀγαπητόν. Γυναῖκες τὸ πρόσωπον κεκρυμμένον ἔχουσαι, ἔκλαιον καταπνίγουσαι τοὺς λυγμοὺς αὐτῶν φοβούμεναι μήπως ἀκουσθῶσιν. Αὗται δὲ ἦσαν εὐτυχέστεροι τῶν ἀνδρῶν, τοὐλάχιστον αὗται ἠδύναντο νὰ κλαύσωσιν, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐχρεώστουν νὰ φέρωσιν ἐν φανερῷ τὸ βαθὺ ἐκεῖνο πένθος τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ τόσον τεθλιμμένον μέτωπον αὐτῶν, ἠφαίστειον ἐγκλεῖον τόσας θυελλώδεις σκέψεις ἀγανακτήσεως καὶ ἐπαναστάσεως, ἐχρεώσει νὰ ἐπιδεικνύηται ἥσυχον καὶ ἀπαθὲς, ὡς λευκὴ σελὶς, ἐφ' ἧς οὐδεὶς οὐδὲν δύναται ν' ἀναγνώσῃ, διότι ἡ πόλις ἦν πλήρης μυστῶν, καὶ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις κατηγόρει ἐπίσης ὡς ἐνόχους τὰς πράξεις, τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς προθέσεις. Ἐπὶ τέλους ἡ θύρα τοῦ δεσμωτηρίου ἠνεῴγη ὡς στόμα ᾅδου Ἡ πομπὴ τοῦ ἔργου πίστεως ἐξῆλθε ἐκ τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ οἱ κατάδικοι ἤρχισαν τὸ πρὸς τὸν θάνατον θλιβερὸν ταξείδιον αὐτῶν. Ἡ Παυλίνα τότε ἠγέρθη ἀπὸ τοῦ λίθου, ἐφ' οὗ ἐκάθητο. καὶ πλησιάζουσα πρὸς τὸν δεσμοφύλακα ὅσις ἠνέῳξε τὴν θύρσν, παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀφήσῃ νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν πένθιμον ἐκείνην συνοδείαν Ὁ δεσμοφύλαξ ἀπώθησεν αὐτὴν κτηνωδῶς. Οἱ δυστυχεῖς ἐπλήρονον τόσον ἀκριβὰ καὶ τὰς ἐλαχίστας φιλοφροσύνας! Ἡ Παυλίνα ἐπέστρεψε λοιπὸν εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ ὕψωσε τὴν κεφαλὴν ἵνα βλέπῃ. Τὸ πρῶτον θῦμα ὅπερ ἐφάνη ἦν ἀρχιεπίσκοπός τις, ἅγιός τις ἱερεὺς σεβαζόμενος παρ' ὅλης τῆς Ἱσπανίας. Ἐβάδιζε βραδέως φέρων τὸν *πένθιμον σκοῦφον*, καὶ τὴν *ἐπωμίδα*. Τὸ βάδισμα αὐτοῦ ἦν σταθερὸν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί αὐτοῦ πλήρεις πίστεως καὶ καρτερίας βαθεῖαν θλῖψιν ἐξεφράζοντο. Ἔρριψε περὶ ἑαυτὸν βλέμμα ἐκτενὲς, καὶ ἀνεύθυνεν αὐτὸ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὡς ἵνα διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς παρανομίας τῶν δικαστῶν αὐτοῦ. Ἔπειτα δὲ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ καὶ τὰ εὐφραδῆ χείλη

αὐτοῦ, ἅπερ τοσάκις εἶχον προφέρει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐξεφράζοντο ἤδη εἰμὴ πικρὰν καὶ θλιβερὰν εἰρωνείαν. Μετ' αὐτὸν δὲ εἵποντο δύο μοναχαί, δύο νεάνιδες καταδικασθεῖσαι εἰς τὰς φλόγας ὡς ἀσπασθεῖσαι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουθήρου. Αὗται εἶχον γενναιότητα ἡρωϊκήν· ἐβάδιζον πρὸς τὸν θάνατον ὡς εἰς πανήγυριν. Ἡ Παυλίνα ἔρριψε πρὸς αὐτὰς βλέμμα θλιβερὸς συμπαθείας, καὶ ἐκεῖναι ἀπεκρίθησαν αὐτῇ διὰ μειδιάματος ἀγγελικοῦ δεικνύουσαι αὐτῇ τὸν οὐρανὸν, ὡσεὶ ἔλεγον ὅτι πάντα τὰ θύματα τῆς γῆς, ἐκεῖ ἄνω ἀναδικάζονται ἐνώπιον τοῦ θείου δικαστηρίου. Τὸ τέταρτον θῦμα ἦν μαῦρός τις κατηγορούμενος ὡς πρεσβεύων ἐν τῷ κρυπτῷ τὴν θρησκείαν τῶν προγόνων αὐτοῦ. Βιβλίον τι τοῦ Κορανίου, κληροδότημα πατρικὸν, εὑρεθὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἤρκεσεν, ἵνα καταδικασθῇ ὁ δυστυχὴς εἰς τὴν πυράν. (130) Οὗτος ἐβάδιζεν ὑπερηφάνως καὶ μεγαλοπρεπῶς. Οἱ μέλανες καὶ βαθεῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ περισκοποῦντες τὴν ὡραίαν πόλιν τῆς Σηβίλλης, ἐν ᾗ οἱ Ἄραβες εἶχον βασιλεύσει, ἐφαίνοντο συγκρίνοντες ἐν ταχείᾳ περιλήψει τὴν ἐποχὴν τῶν Μαύρων πρὸς τὴν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Τότε ἡ Ἱσπανία δὲν θὰ ἐφαίνετο ἄραγε αὐτῷ ὡς νεᾶνις ὡραία ἀνατεθραμμένη ἵνα ζῇ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, συνειθισμένη εἰς τὰς ἐναρμονίους καὶ πλήρεις χαρμονῶν νύκτας, εἰς τὰς θωπείας τῶν ἐπιστημῶν, τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ ἔρωτος, καὶ αἴφνης ἀνταλλάξασα τὴν πανηγυρικὴν αὐτῆς ἐσθῆτα ἀντὶ ἑνὸς κιλικίου, καὶ τὰς ἐρωτικὰς αὐτῆς νύκτας, ἀντὶ νυκτῶν θρήνων καὶ δακρύων. Δὲν θὰ ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι ἐπὶ τοῦ κατηφοῦς καὶ ὠχροῦ αὐτῆς προσώπου, τοῦ πελιδνοῦ ἤδη ὡς τὸ τῶν ἐπιθανάτων, εἶχεν ἀπλώσει τὸ πένθιμον σουδάριον, ὅπερ χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ζωῆς! Ὦ! πόσον θὰ ἔπαλλεν ἡ καρδία τοῦ τέκνου ἐκείνου τῶν Ἀβενσερράγων! Πόσον θὰ ἐταράττετο τὸ ἀφρικανὸν αὐτοῦ αἷμα ἐν ταῖς φλεγούσαις φλεψὶν αὐτοῦ, οὗτινος οἱ πρόγονοι εἶχον βασιλεύσει! Εἶχεν ὑποστῆ οὐ μόνον τὴν δουλείαν τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ πνεύματος! Ἡ ὥρα τῆς ἀγωνίας θὰ ἦν τρομερά! Διῆλθεν.

— Ἀρκεῖ! ἀρκεῖ! ἐκραύγασαν οἱ δικασταί.

— Ἄφετε, εἶπε χαμηλοφώνως, ὁ πρόεδρος, ἄφετε· αὕτη εἶναι ἡ τελευταία χάρις, ἥτις παρέχεται τῷ κατηγορουμένῳ.

— Δύο ἕτερα θύματα διῆλθον ἐν σιωπῇ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰσαὴς ἀταράχως. Ταῦτα ἐβάδιζον βραδέως ὡς σκιαὶ ἐξελθοῦσαι ἐκ τοῦ μνημείου. Τὰ ὑπὸ τῆς βασάνου κατεαγότα μέλη αὐτῶν μόλις ὑπεστήριζον αὐτοὺς ἵνα βαδίσωσι πρὸς τὸν θάνατον. Ἡ Παυλίνα ἐμέτρα αὐτὰ ἓν πρὸς ἕν, παρατηροῦσα ἐν ἀπληστίᾳ τὸ πρόσωπον ἑκάστου, ἀσθμαίνουσα καταβεβλημένη, μὴ γνωρίζουσα ἐὰν ἐχρεώστει νὰ ἐλπίζῃ ἢ νὰ φοβῆται καίτοι ἔχουσα τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Πέτρου Ἄρβουες. Ἡ συνοδεία ἐξηκολούθησε προχωροῦσα. Ἡ Παυλίνα ἐμέτρησε τὸ δωδέκατον θῦμα. Τότε μέγας ἀναστεναγμὸς ἐξώγκωσε τὸ στῆθος αὐτῆς, εἰσέπνευσε τὸν ἀέρα ἐν ἀπληστίᾳ, μέγα βάρος ἀφῃρέθη ἐκ τῆς καρδίας αὐτῆς, καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς χαρᾶς αὐτῆς μικροῦ δεῖν προὔδιδεν αὐτήν. Ἀλλ' αἴφνης βήματα τινα ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου καταδίκου ἐφάνη φάσμα τι ὠχρὸν καὶ πελιδνὸν, οὗτινος τὰ ἐξηρθρωμένα ὀστᾶ κατασυνετρίβησαν ἐν τῇ βασάνῳ. Δύο ἱερεῖς καὶ δύο δορυφόροι ὑποστηρίζοντες ἐβοήθουν αὐτὸ νὰ σύρηται πρὸς τὸ μαρτύριον. Ὁ κατάδικος οὗτος εἰκοσαέτης μόλις, τοσοῦτον ἐβασανίσθη, ὥστε οἱ μεῖς τοῦ προσώπου αὐτοῦ διετάθησαν καὶ κατεβλήθησαν ὡς οἱ γέροντός τινος. Τὸ μέτωπον καὶ αἱ παρειαὶ αὐτοῦ ἦσαν κεκαλυμμέναι ὑπὸ ῥυτίδων, καὶ οἱ μεγάλοι μέλανες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ λάμποντες καὶ πυρέσσοντες ἐντὸς πλατέος κοιλώματος γεννηθέντος ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων παραδόξως ἐσπινθηροβόλουν, ὡς φλὸξ ἀβέβαιος λαμπάδος ἑτοίμης νὰ σβεσθῇ. Ὁ νεανίας οὗτος ἦν τόσον ἠλλοιωμένος, ὥστε ἡ Παυλίνα δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἐκεῖνος βλέπων τὴν νεάνιδα, ἣν ἠγάπα ἐξέτεινε ἀμφοτέρους τοὺς ἰσχνοὺς καὶ συντετριμμένους βραχίονας αὐτοῦ, καὶ τότε μόνοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐξεδήλωσαν σκέψιν σαφῆ, αἴσθημα πόνου καὶ φίλτρου ζωηροῦ καὶ σπαρακτικοῦ .—«Παυλίνα! Παυλίνα!» ἐμυρμύρισεν ὁ δυστυχὴς διὰ φωνῆς θνησκούσης, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος ἐν τοῖς βραχίοσι τοῦ μύστου, ὅστις ὑπεστήριζεν αὐτόν. Κραυγὴ ἀπελπισίας τραχεῖα καὶ συγκεκομμένη ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στήθους τῆς Παυλίνας. Ἠθέλησε νὰ ὁρμήσῃ πρὸς τὸν κατάδικον, ἀλλ' οἱ δορυφόροι ἐρρίφθησαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνου, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ διέλθῃ τὸν ζῶντα ἐκεῖνον καὶ ἀδιάβατον ῥαγμόν. Τότε, ὡς ὑπὸ ἀοράτου δυνάμεως παραφερθεῖσα ὥρμησε διὰ μέσου τοῦ πλήθους ἐν ταχύτητι πληγωθείσης λεαίνης, διῆλθε τὰς ὁδοὺς καὶ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς θύρας τοῦ παλατίου τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ἐκεῖ δέ ὡς παράφρων ἤρξατο κραυγάζουσα ὅτι ἤθελε νὰ ἴδῃ τὸν μέγαν ἱεροεξεταστήν. Δὲν ἐτόλμησαν νὰ κακοποιήσωσιν αὐτὴν διότι τὴν ἐξέλαβον ὡς τρελλὴν, καὶ εἰς τὰς ἐπανειλημμένας αὐτῆς παρακλήσεις ηὐχαριστήθησαν νὰ ἀπαντήσωσιν ὅτι ὁ ἱεροεξεταστὴς ἦν ἤδη ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας μετὰ τῆς πομπῆς. Μετά τινας στιγμὰς ματαίων προσπαθειῶν, ἡ Παυλίνα ἐπλησίασε πρός τινα μύστην καὶ ἐνεγνώρισεν αὐτόν. Ἦν ἐκεῖνος ὅστις εἶχεν ὁδηγήσει αὐτὴν τὴν πρώτην φορὰν παρὰ τῷ ἱεροεξεταστῇ. — «Ἀπαμακρύνθητι, εἶπεν αὐτῇ χαμηλοφώνως, εἰδεμὴ θὰ διατάξω νὰ σὲ φυλακίσωσιν».

(130) Ἡ κτῆσις βιβλίου ἀπηγορευμένου, μιᾶς βίβλου, ἀντίτυπον εὐαγγελίου εἰς κοινὴν γλῶσσαν, ἢ βιβλίου τινος ἀγγλικοῦ, ἔφερε ἵνα πέμψῃ ὁλόκληρον οἰκογένειαν εἰς τὰς φλόγας, πρὸ πάντων ἂν αὕτη ἐκ τῶν πλουσίων ἐτύγχανεν.

Ἡ Παυλίνα ἐστράφη πρὸς τὸν οὐρανὸν μὲ βλέμμα πλῆρες μανίας ἔπειτα δὲ ἔσπευσε χωρὶς νὰ σταθῇ μέχρι τῆς μεγάλης πλατείας τῆς Σηβίλλης. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, τρομεραὶ φλόγες ὑψοῦντο πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἠκούοντο μετὰ χειμάρρων καπνοῦ... Τὰ πάντα ἦσαν τετελεσμένα... Ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς ἦν ἥσυχος ἐπὶ τῆς ἕδρας αὐτοῦ, καὶ παρεκάλει ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐκείνων, ὧν ὑπῆρξεν ὁ δήμιος... Τότε ἡ Παυλίνα ὑψοῦσα τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἐν ἀκαταλογίστῳ ἀπελπισίᾳ χωρὶς νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ καταπεπλημμένου καὶ τρέμοντος πλήθους, ὅπερ ἐν ἐκστάσει ἐθεώρει αὐτὴν,— «Πέτρε Ἄρβουες! ἀνέκραξε τρομερᾷ καὶ θρηνώδει τῇ φωνῇ, Πέτρε Ἄρβουες! ἐσὺ κατηραμένος! Προφυλάχθητι ἀπὸ τῆς ἐκδικήσεώς μου!» Ἀλλ' ἡ μεγάλη φωνὴ τοῦ λαοῦ ἐκάλυψε τὴν φωνὴν τῆς Παυλίνας. Οἱ περὶ αὐτὴν παρεμέριζον ἵνα δώσωσιν αὐτῇ διάβασιν, ἐκλαμβάνοντες αὐτὴν ὡς παράφρονα....

Ὁ Ἰοσὴς ἐσιώπησεν. Τὸ στῆθος αὐτοῦ βιαίως πιεζόμενον, ἐξωγκοῦτο ὑπὸ τῆς ταχείας καὶ διαρκοῦς κινήσεως τῆς καρδίας, τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἐγένετο πορφυροῦν, καὶ μεγάλαι σταγῶνες ἱδρῶτος ἔρρεον ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ὡς λάμποντες μαργαρῖται. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν στιγμὴν εἶχεν ὡραιότητα ὑπεράνθρωπον.

— Καλὰ λοιπόν! τί ἀπέγινεν ἡ Παυλίνα; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος περιεργείᾳ φερόμενος καὶ ἐνδιαφέροντι ἀκαταμαχήτῳ.

— Ἡ Παυλίνα ἐξεδικήθη, ἀπεκρίθη ὁ Ἰοσὴς διὰ φωνῆς ὑποκώφου. Αὕτη ἐφόνευσε τὸν Πέτρον Ἄρβουες.

— Τί σημαίνει τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος· ἐξηγήθητι, τί κοινὸν τῇ νεάνιδι, ἧς διηγήθης ἡμῖν τὴν ἱστορίαν, καὶ τῷ δομινικανῷ Ἰοσῇ;

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Ἰοσὴς, δὲν εἶπα ὑμῖν ὅτι ἡ Παυλίνα ὡρκίσθη νὰ ἐκδικηθῇ;

— Λοιπόν! ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος.

— Μετὰ ἓξ μῆνας νεανίας τις παρουσιάσθη εἰς τὴν μονὴν τῶν δομινικανῶν τῆς Σηβίλλης, ζητῶν νὰ γίνῃ ἱερεύς. Ἦν εἰκοσαέτης καὶ οὐδεμίαν λέξιν λατινικὴν ἐγνώριζεν. Ἀλλ' εἶχε εὐφυΐαν καὶ θέλησιν ἀκλόνητον, καὶ ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἔμαθεν ἀρκετὰ λατινικὰ, ὥστε νὰ δύναται νὰ σπουδάσῃ τὴν θεολογίαν. Ἐχρηγορήθη αὐτῷ ὁ πρῶτος βαθμὸς καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὴν δοκιμασίαν. Ἐγένετο ἐπὶ τέλους ἱερεὺς καὶ ἐγκατετάχθη εἰς τὸ τάγμα τοῦ ἁγίου Δομινίκου. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Πέτρος Ἄρβουες ὁ μέγας ἱεροεξεταστὴς τῆς Σηβίλλης, διέκρινε τὸν δόκιμον, καὶ ἐκ τινος ἰδιοτροπίας ἐκ τῶν τόσων κοινῶν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς ἔχουσι χαρακτῆρα ἀλλόκοτον καὶ τρομερὸν, ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἔχῃ τὸν νέον τοῦτον πλησίον του πάντοτε. Ὁ δόκιμος ἐποίησε χρῆσιν τοσαύτης ἀπάτης καὶ ἐπιδεξιότητος ἐν ταῖς

μετὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ σχέσεσιν αὐτοῦ, ὥστε οὗτος γοητευθεὶς καὶ ὑποταγεὶς δὲν ἐτόλμα νὰ ἔχῃ θέλησιν, ἥτις δὲν ἦν τοῦ Ἰοσῇ.....

— Τοῦ Ἰοσῇ! ἐκραύγασαν οἱ δικασταὶ μεγάλως ἐκπλαγέντες.

— Ναί, τοῦ Ἰοσῇ· ἐξηκολούθησεν ὁ δομινικανὸς, τοῦ Ἰοσῇ, ὅστις ἐγένετο αἰχμάλωτος τοῦ Πέτρου Ἄρβουες, ἵνα ἀποβῇ κύριος αὐτοῦ, τοῦ Ἰοσῇ, ὅστις ὅμοιος πρὸς τὴν τὸ πῦρ ἀνασκαλεύουσαν χεῖρα, ἀνεκύκα διηνεκῶς τὰ κακὰ πάθη τοῦ Ἄρβουες, ἵνα ὁδηγήσῃ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀπώλειαν, τοῦ Ἰοσῇ, ὅστις τὸν σκληρὸν καὶ διεφθαρμένον ἄνθρωπον μετέβαλεν εἰς τέρας, ἵνα μὴ ὑπάρχῃ πλέον δι' αὐτὸν συγχώρησις μήτε ἐν τῇ γῇ μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, τοῦ Ἰοσῇ, ὅστις ἀποκαταστήσας τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου Ἄρβουες ἐπαχθὲς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀνδαλουσίαν, προσέβαλον αὐτὸν μέχρι θανάτου, ἵνα μὴ λάβῃ τὸν καιρὸν νὰ μετανοήσῃ, καὶ ν' ἀπολεσθῇ ἐν τῇ αἰωνιότητι... τοῦ Ἰοσῇ τέλος πάντων, ὅστις ἐξεδικήθη τὴν Παυλίναν.

Ἐν ᾧ δὲ ὁμίλει οὕτως, ἡ φωνὴ τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ ἔπαλλεν ἰσχυρῶς, τὸ σπινθηροβολοῦν αὐτοῦ βλέμμα ὑψώθη πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐν ἀγρίᾳ ἐκφράσει χαρᾶς. Οἱ δικασταὶ ἐνόμισαν αὐτὸν παράφρονα, δὲν ἐνόουν εἰσέτι.

— Ὁ Ἰοσὴς λοιπὸν, καὶ οὐχὶ ἡ Παυλίνα, ἐφόνευσε τὸν ἱεροεξεταστήν; ἠρώτησεν ὁ πρόεδρος ὡς τελευταίαν ἐρώτησιν.

— Ὁ Ἰοσὴς καὶ ἡ Παυλίνα, ἀπεκρίθη ὁ κατηγορούμενος· ἐπειδὴ Παυλίνα καὶ Ἰοσὴς εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Δὲν ἐννοεῖτε, ἐξοχώτατοι, ὅτι ἐγενόμην ἀνὴρ καὶ μοναχὸς διὰ νὰ ἐκδικηθῶ;

— Ἱεροσυλία! ἀνέκραξαν μιᾷ τῇ φωνῇ πάντες οἱ δικασταὶ, αἵτινες ἐπὶ τέλους ἐνόησαν τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο μυστήριον. Διπλῆ ἱεροσυλία! ἐβεβήλωσε τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ ἱερέως, καὶ ἐδολοφόνησεν ἱερέα!

— Πᾶν ὅ,τι ἔπραξα, θὰ ἔπραττον ἐκ νέου, ἀπεκρίθη ἡ Παυλίνα ἐν σκιᾷ ἐξάψει. Ὁ Πέτρος Ἄρβουες δὲν ἐβεβήλωσε τὴν ἐντολὴν τοῦ ἱερέως; Πάντες οἱ ἱεροεξεταστὰι ὑμῶν, παράνομοι δήμιοι μεμολυσμένοι λαγνίας καὶ φόνου, δὲν εἶναι βέβηλοι καὶ ἀσεβεῖς. Ὦ! ἐξοχώτατοι! θὰ ἔλθῃ καιρὸς καθ' ὃν ἡ βασιλικὴ δικαιοσύνη θὰ φέρῃ τὸ φῶς εἰς τὰ βαθέα ταῦτα σκότη· διότι, τῇ ἀληθείᾳ λέγω ὑμῖν, καὶ μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι δὲν πράττω τοῦτο ἵνα σώσω τὴν ζωήν μου, τὰ δικαστήρια τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἰσὶ καταγώγια ἄτιμα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καῶσι, καὶ οἱ ἱεροεξεταστὰι θηρία τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ σταλῶσιν εἰς τὰ κάτεργα!....

— Ἀρκεῖ! ἀρκεῖ! ἀνέκραξεν ὁ πρόεδρος· κατηγορούμενε, ἡ ὑπομονή ἡμῶν ἐξηντλήθη. Ἐὰν ἦσαι γυνὴ, τὸ ἔγκλημά σου εἶναι μεγαλήτερον, ἀλλ' ἀνὴρ ἢ γυνὴ, θανάτου εἶσαι ἄξιος.

— Καὶ ἐγὼ τὸν θάνατον θέλω! ἐπέφερεν ἡ Παυλίνα. ἥτις ὁμολο-

γήσασα τὸ φῦλον αὐτῆς, ἐφαίνετο ὡς ἐνδυσαμένη πάσας τὰς θελγούσας τῆς γυναικὸς χάριτας.

Οἱ δικασταὶ ἀπεσύρθησαν ἐπί τινα λεπτὰ ἵνα συνδιασκεφθῶσι, καὶ ἡ Παυλίνα ἦσυχος καὶ ἀτάραχος περιέμενε τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν. Λύσασα τὸ δρᾶμα τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐθεώρει ἤδη αὐτὴν ὡς φορτίον. Ὅτε δὲ οἱ δικασταὶ ἐπανῆλθον, τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἦσαν σοβαρὰ καὶ τρομερά, ἀλλ' ἀκούσιός τις οἶκτος ἀνεγινώσκετο ἐπὶ τῆς αὐστηρᾶς αὐτῶν φυσιογνωμίας. Ὁ πρόεδρος ἐγερθεὶς καὶ μὴ παρατηρῶν τὴν κατηγορουμένην, προὔφερεν οὕτω τὴν ἀπόφασιν. «Θεωροῦντες ὅτι ὁ ἐξοχώτατος μέγας ἱεροεξεταστὴς ἐτελειώθη βιαίῳ θανάτῳ ὑπὸ δολοφόνου ὁμολογήσαντος τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ, θεωροῦντες ὅτι ἡ ὀνομαζομένη Παυλίνα, ψευδῶς λαβοῦσα τὸ ὄνομα Ἰσσὺς μοναχὸς δομινικανός, λειτουργὸς τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, τὰ πάντα ἐβεβήλωσεν ἵνα προβῇ εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ ἐγκλήματος τούτου, θεωροῦντες ὅτι ἡ κατηγορουμένη διεκήρυξεν, ἐξωμολογήθη καὶ ὡμολόγησε τὰ κακουργήματα, ὑφ' ὧν ἐπιβαρύνεται, οἱ δικασταί, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς Θεὸν Πατέρα, εἰς Θεὸν Υἱὸν καὶ εἰς Θεὸν Ἅγιον Πνεῦμα, τρία ἅγια πρόσωπα διακεκριμένα, μὴ ἀποτελοῦντα εἰμὴ ἕνα μόνον ἀληθῆ Θεὸν, ταπεινοῦνται ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐξαιτούμενοι τὴν χάριν νὰ ὑπαγορεύσῃ αὐτοῖς τὴν ἀπόφασιν ἣν χρεωστοῦσι νὰ ἐκφέρωσιν, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι ἡ συνείδησις αὐτῶν εἶναι ἥσυχος. Διὰ τοὺς λόγους τούτους, οἱ δικασταὶ καταδικάζουσι τὴν ὀνομαζομένην Παυλίναν τὴν διαπράξασαν τὸ ἔγκλημα τῆς δολοφονίας καὶ τῆς ἱεροσυλίας κατὰ τοῦ ἱεροῦ προσώπου τοῦ ἐξοχωτάτου Πέτρου Ἄρβουες μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ τῆς Σηβίλλης, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἀκούσαντες δὲ ὅτι, πρὸς διάπραξιν τοῦ ἐγκλήματος τούτου, προὐπῆρξεν ἐκτεταμένη προμελέτη, οἱ δικασταί, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ κράτους, κατα δικάζουσι τὴν εἰρημένην Παυλίναν νὰ ὑποστῇ ζῶσα τὴν βάσανον τοῦ τροχοῦ, ἔπειτα νὰ κατακερματισθῇ εἰς τέσσαρα, καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρξε πατροκτόνος νὰ κοπῇ ἡ δεξιὰ αὐτῆς χεὶρ καὶ νὰ καῇ ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ δημίου. Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, τὰ μέλη τῆς βασανισθησομένης θὰ ἐκτεθῶσιν ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀγυιῶν καὶ θὰ ἐγκαταλειφθῶσιν εἰς βορὰν τῶν κτηνῶν, ἀπαγορευομένης τῆς ταφῆς αὐτῶν. Ἐγένετο ἐν Σηβίλλῃ κτλ.»

Ἡ Παυλίνα ἤκουσε τὴν καταδίκην αὐτῆς χωρὶς νὰ ταραχθῇ, ἀλλ' εἰς τὰς λέξεις «τὰ μέλη τῆς βασανισθησομένης θὰ ἐκτεθῶσιν ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀγυιῶν, ἀπαγορευομένης τῆς ταφῆς αὐτῶν» βαθὺ αἴσθημα ἀνίας, αἰδοῦς ἐξεγειρομένης καὶ φρίκης ὁρμεμφύτου τῆς καὶ μετὰ θάνατον ἐγκαταλείψεως, ἐκλόνισεν ἐπί τινα στιγμὴν τὸ θάρρος αὐτῆς. Ἔθετο τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν

ὀφθαλμῶν ὡς ἵνα μὴ ἴδῃ τὸ φρικαλέον ἐκεῖνο θέαμα ὅπερ ἐφαντάζετο. Ὅτε δὲ ἠγέρθη ἵνα ὁδηγηθῇ εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς φυλακῆς, ἐν ᾧ ἐχρεώστει νὰ διέλθῃ τὴν νύκτα, τρόμος σπασμωδικὸς ἐτάραττε τὰ μέλη αὐτῆς. Μόλις ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ εἰς τοὺς πόδας της. Ἐξερχομένη δὲ ἐκ τοῦ δικαστηρίου διέκρινε μεταξὺ τοῦ πλήθους γραΐαν τινα γυναῖκα ὑψηλὴν καὶ ὠχρὰν, ἥτις ἐνδακρυς ἐθεώρει αὐτὴν ἐκτενῶς ὡς ἵνα εἴπῃ αὐτῇ, «μὲ ἠπάτησας, ἀλλ' ἰδοὺ ἐγώ!»

—Ὦ! ἐπέφερεν ἡ Παυλίνα παρατηροῦσα αὐτὴν, δύναμαι ν' ἀποθάνω ἥσυχος ἤδη. Ζῶσαν ἢ νεκρὰν αὕτη πάντοτε θὰ μὲ προφυλάττει.

Ἡ γυνὴ αὕτη ἦν ἡ Ἰωάννα. Ἀναχωρήσασα μετὰ τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τῆς Δολόρας, ἵνα ὑπακούσῃ τῇ Παυλίνᾳ μετὰ διήμερον ὁδοιπορίαν ἐγκατέλιπε τοὺς συνοδοιπόρους καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Σηβίλλην, ἀνήσυχος διὰ τὸ τέκνον, ὅπερ ἔθρεψε, καὶ πρὸς ὃ πᾶσαν αὐτῆς τὴν ζωὴν ἀφιέρωσεν ἄχρι τοῦ ἀκολουθῆσαι αὐτὸ καθ' ὅλας τὰς φάσεις καὶ τὰς παρεμπτώσεις τῆς ἀσυγκρίτου αὐτοῦ ἐκδικήσεως· ἀλλ' ὀλίγον γνωρίζουσα τὰς ὁδοὺς ἡ Ἰωάννα ἀπεπλανήθη καὶ ἰδοὺ διατὶ δὲν ἔφθασεν εἰς Σηβίλλην εἰμὴ μετὰ τὴν δίκην τῆς Παυλίνας.

ΜΗ'.

Ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ.

Συνήθεια ἐπεκράτησεν εὐσεβῶς ἐν Ἱσπανίᾳ ν' ἀρίνωσι τὸν εἰς θάνατον καταδεδικασμένον ἐντὸς εἰρκτῆς τινος μεταμορφουμένης εἰς παρεκκλήσιον ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὥρας. Ἐν αὐτῇ ἡ θρησκεία προσφέρει τῷ μέλλοντι ἀποθανεῖν τὰ εὐσεβῆ βοηθήματα καὶ τὰς παντοδυνάμους παρηγορίας αὐτῆς κατὰ πάντα τρόπον. Ἱερεῖς ἀλλάσσοντες κατὰ πᾶσαν ὥραν συμπαραστατοῦσιν αὐτὸν καὶ παρηγοροῦσι προσπαθοῦντες νὰ ἐνισχύσωσιν αὐτὸν διὰ τῆς ἐλπίδος κατὰ τῆς φρίκης τοῦ μαρτυρίου. Ἡ ἀδελφότης τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους, φιλόστοργος μήτηρ πάντων ὅσους ἀπαιτεῖ ὁ δήμιος ἐπαγρυπνεῖ ὅπως καταστήσῃ γλυκείας τὰς τελευταίας αὐτῶν ὥρας ἐνδελεχῶς ἐπιμελουμένη καὶ εὐχαριστοῦσα καὶ τὰς ἐλαχίστας αὐτῶν ἰδιοτροπίας. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐπιτρέπεται τοῖς δυστυχέσιν ἐκείνοις νὰ συνδιαλέγωνται μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ μετὰ τῶν φίλων αὐτῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ χορηγοῦνται αὐτοῖς ὅλαι αἱ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀπηνοῦς νόμου ἐπιτρεπόμεναι παρηγορίαι. Ἐν Ἱσπανίᾳ ὁ νόμος ἴσως καταδικάζει ἀδίκως ἐνίοτε, ἀλλὰ τῇ ἀναγκαίᾳ αὐτοῦ αὐστηρότητι συγκεράννυσι τῆς εὐσπλαγχνίας τοὺς γλυκασμούς. Καταδικάζει εἰς θάνατον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὰς ἀγωνίας, Τὸ παρεκκλήσιον, ἐν ᾧ ἐκλείσθη ἡ Παυλίνα, ἦν θόλος ζη-

ριζόμενος ἐπὶ εὐθράστων στηλῶν ὧν τὰ κιονόκρανα ἐξαπλούμενα ὡς φύλλα λεπτὰ καὶ ἐλαφρὰ ἐστρογγυλοῦντο κατὰ τὸ ὕψος ὡς κορυφαὶ φοινίκων, ἦν γλυφὴ σαρακηνὴ, χαρίεσσα ἀπομίμησις Ἀφρικανῆς φύσεως. Ἐπὶ τοῦ κατηφοῦς καὶ διὰ μελαίνης ὀθόνης κεκαλυμμένου θυσιαστηρίου ἑκατέρωθεν τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ἀνημμέναι δύο λαμπάδες ἐκ κηροῦ πρασίνου. Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θυσιαστηρίου δύο ἕδραι ἡτοιμάσθησαν ἡ μὲν διὰ τὴν κατάδικον ἡ δὲ διὰ τὸν μοναχὸν ὅστις ἤρχετο νὰ παραινῇ αὐτήν. Κατὰ γῆς ἔν τινι γωνίᾳ ἐφαίνετο πλατὺς ἐγκοπεύς, σχοινία καὶ μέγας σταυρὸς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἐκ δρυὸς ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο βαρὺ σιδηροῦν ῥόπαλον. Ταῦτα ἦσαν τὰ ὄργανα τοῦ μαρτυρίου. Ἡ Παυλίνα οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν εἰς αὐτά. Τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην στιγμὴν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐγκαταλίψῃ τὴν ζωὴν τόσῳ νέα, πικρά τις ἀμφιβολία παρηνώχλει αὐτήν. Αἴσθημα δικαίου καὶ ἀνυπερβλήτου μίσους, ἀχαλίνωτος ἐπιθυμία ἐκδικήσεως ἀλληλοδιαδόχως ὤθησεν αὐτὴν εἰς τὴν βεβήλωσιν πολλῶν ἱερῶν πραγμάτων, καὶ ἐπὶ τέλους εἰς τὸν φόνον, τὸ ἔγκλημα ὅπερ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται. Τὸ ἔγκλημα τοῦτο διέπραξεν ἐν καρτερίᾳ, ἄνευ δισταγμοῦ, χωρὶς ἐλέγχων. Καὶ ἀληθὲς μέν ἐστιν ὅτι ἐφόνευσε τέρας μιαιφονίας μεστὸν, μεμολυσμένον παραβιάσεων καὶ ἁρπαγῶν, καὶ ὅμως διηπόρει μήπως ὁ Θεὸς, ὁ μέγας καὶ πανοικτείρμων Θεὸς, ὅστις ἀναμφιβόλως προσεδέξατο ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὸν προφιλῆ ἐκεῖνον Φερνάνδον, δι' ὃν ἐθυσίασε τὴν ζωὴν αὐτῆς, ἤθελεν ἀπωθήσει αὐτὴν τὴν ἰδίαν ὡς ἀναξίαν τῶν οὐρανίων αὐτοῦ ἀγαθῶν. Ἐγονυπέτησεν ἐπὶ τῆς γυμνῆς πλακὸς τοῦ παρεκκλησίου, καὶ ἐστήριξε τὸ φλεγόμενον μέτωπον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τοῦ θυσιαστηρίου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην μοναχός τις εἰσῆλθεν. Ἡ Παυλίνα ἐρρίφθη εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ διηγήθη αὐτῷ πάσας τὰς ἀγωνίας αὐτῆς. Ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος παρηγόρησεν αὐτὴν ὁμιλῶν περὶ τοῦ φρικαλέου μαρτυρίου, ὅπερ ἔμελλε νὰ ὑποστῇ καὶ παραινῶν αὐτὴν νὰ λησμονήσῃ τὸν πρὸς τὸν αἱρετικὸν ἱερόσυλον αὐτῆς ἔρωτα, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τοῦ ἐξογωτάτου Ἄρβουες, τοῦ μάρτυρος, ὅστις ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ συνεχώρει αὐτῇ ἀναμφιβόλως· ἔπειτα δὲ ὡμίλησεν αὐτῇ ἐν ἐκτάσει περὶ τῆς χάριτος, τῆς ἐκστάσεως καὶ τῆς μακαριότητος... Ἡ Παυλίνα ἠγέρθη ἀπηλπισμένη, εἶχε πρὸς λίθον προσκόψει, καὶ οὐδὲν ἀπήντησε τῇ ἀμηχανίᾳ τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Ἡ ὥρα ἐσήμανεν, ὁ μοναχὸς ἀπεσύρθη ὡς στρατιώτης τελειώσας τὴν φυλακὴν αὐτοῦ.

—Ὦ! εἶπεν ἡ Παυλίνα μετὰ πικρίας καὶ ἀνίας, ἐχρεώστουν νὰ ἐνθυμηθῶ ὅτι οἱ μοναχοὶ οὗτοί εἰσι κτήνη, ζῶται μηχαναὶ ἐνεργοῦσαι καθ' ἕξιν καὶ οὐχὶ ἐν πεποιθήσει. Τὸ ὑψηλὸν πνεῦμα οὐδόλως εὑρηται παρ' αὐτοῖς, Εἰσὶν αὐτόματα, καὶ μόνη ἡ ὕλη ἐνεργεῖ ἐν αὐτοῖς.

Θεέ μου πολυεύσπλαγχνε! ὑπῆρξας ὁ μάρτυς τῶν αἰσχρῶν ἱερέων καὶ τῶν ὑποκριτῶν· συγχώρησόν μοι ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ὑπῆρξα ὁ μάρτυς αὐτῶν. Σὺ, ὅστις ἔφερες εἰς τὸν κόσμον νόμον ἀγάπης καὶ μόνην τὴν ἀγάπην ἐδίδαξας, συγχώρησόν μοι, Θεέ μου, ὅτι ἐγενόμην ἔνοχος διότι ἠγάπησα.

Καὶ πικρὰ δάκρυα ἔχυνεν. Ἐκ τῆς μοναχικῆς αὐτῆς στολῆς μόνον τὸν ἐξ ἐρίου λευκὸν χιτῶνα ἐφύλαξεν. Ἐπειδὴ πρὸ ὀκτὼ ἤδη ἡμερῶν ἡ κόμη αὐτῆς ἦν ἀκούρευτος, ἡ φυσιογνωμία αὐτῆς πολὺ μετεβλήθη. Βλέπων τις αὐτὴν οὕτως, ὡραίαν καὶ τρυφερὰν καὶ ὅμως σέβας ἐμπνέουσαν διὰ τὴν ἕξιν ἣν ἔλαβε τοῦ διατάττειν, θὰ ἔμενεν ἀναποφάσιστος, μὴ μαντεύων ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ φῦλον αὐτῆς.

Ἦν ἡ Παυλίνα, καὶ ὅμως ἦν εἰσέτι ὁ Ἰσὺς, ἦν σύγκραμα παράδοξον χάριτος καὶ ἰσχύος, ἐνεργείας καὶ τρυφερότητος. Οὕτω δὲ κεκλιμμένη ἐπὶ τῶν βαθμίδων κατέναντι τῶν ὀργάνων τῆς βασάνου, ἅτινα τὴν ἐπαύριον ἔμελλον νὰ κατασυντρίψωσι τὰ μέλη αὐτῆς, ὡμοίαζε πρὸς εὔθραστον ἄνθος κύπτον ἐπὶ τῆς μελλούσης νὰ καταπίῃ αὐτὸ ἀβύσσου, ὡς ἵνα καθικετεύσῃ καὶ συγκινήσῃ αὐτήν. Ὡς δὲ ὁ ἀποπλανηθεὶς καὶ ἀνευρὼν τὴν ὁδὸν ὁδοιπόρος, ἡ Παυλίνα ἐπανῆλθε βραδέως εἰς τὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς ζωὴν, καὶ ἀναγινώσκουσα τὸ βιβλίον τῶν ἀνάμνήσεων αὐτῆς, ἐφαντάσθη ἑαυτὴν παιδίον λευκὸν καὶ ἁγνὸν, παῖζον ὑπὸ τὰς ἀνθούσας πορτοκαλλέας τῆς Ἀλχάμβρας, τοῦ μαυρουσίου θαύματος, ὀνειροπολοῦν ἤδη ἐν τῇ ἐνθέρμῳ καὶ ὑπερηφάνῳ ψυχῇ αὐτοῦ τὸν ἔρωτα εὐγενοῦς καὶ ἀνδρείου ἱππότου. Ἔπειτα ἐφαντάσθη τὰς ἐκκλησίας ἐκείνας τῆς Γρενάδης, μεγαλοπρεπῆ τεμένη μετατραπέντα εἰς ναοὺς καθολικοὺς ὑπὸ Ἰσαβέλλης τῆς εὐσεβοῦς. Ἐν αὐτοῖς εἶδεν ὡς ἐν ὀνείρῳ διερχομένην ὅλην τὴν φαντασμαγορίαν τῆς Ρωμαϊκῆς θρησκείας, ἐφαντάσθη ὅλας τὰς πομπὰς καὶ λιτανείας αὐτῆς, αἵτινες ἱεροκρυφίως καὶ γλυκερῶς συνεκίνουν αὐτὴν, καὶ συγκρίνουσα τὰ ἀφελῆ τότε αἰσθήματα αὐτῆς πρὸς τὸν πικρὸν σκεπτικισμὸν τοῦ παρόντος, ἡ Παυλίνα ἐνόησε διατὶ ὁ κλῆρος ἤθελε νὰ ἐπεκτείνῃ παντὶ σθένει τὴν ἄγνοιαν τοῦ λαοῦ. Ἔπειτα δὲ εἶδεν ἑαυτὴν ὀρφανὴν συνηγμένην ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης οἰκογενείας τῶν Καζάλλα, εὑρέθη πλησίον τοῦ ὡραίου αὐτῆς μνηστῆρος, τοῦ χαρίεντος καὶ προσφιλοῦς Φερνάνδρου... Τότε δὲ ἐνόμισεν ὅτι ἤκουεν κραυγὰς ἀπαισίους, ἔβλεπε νεκροὺς βεβηλωμένους, ζῶντας καταδιωκομένους καὶ βασανιζομένους καὶ αὐτὸν τὸν Φερνάνδον αὐτῆς ἀγόμενον εἰς τὸ μαρτύριον, καὶ ἑαυτὴν... Ὦ! ἐν τῇ τρομερᾷ ἐκείνῃ ἀναμνήσει, ἡ ψυχὴ αὐτῆς ὑπερεπλήσθη πικρίας, καὶ ἠρίθμησεν ὥραν πρὸς ὥραν, στιγμὴν πρὸς στιγμὴν τὰς ἡμέρας τὰς ὁποίας διῆλθεν οὕτως, ἔλκουσα τὴν ἄλυσιν τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῆς, ἀσπαζομένη τοὺς πόδας

τῆς τίγριδος, ἣν ἀπεχθάνετο, καλύπτουσα τοὺς πλήρεις δακρύων ὀφθαλμοὺς αὐτῆς διὰ μειδιάματος ὑποκριτικοῦ καὶ τὸ καταβεβλημένον μέτωπον αὐτῆς διὰ στεφάνου χαρᾶς, μὴ θέλουσα μάλιστα νὰ προσεύχηται φοβουμένη μήπως βεβηλώσῃ τὴν προσευχὴν, ἐφευρίσκουσα κατὰ πᾶσαν ὥραν νέον δόλον, βυθιζομένη μετ' ἀηδίας ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῆς χαμερπείας καὶ τῆς ἀκολασίας, ἐν ᾗ ἔζων οἱ ἱερεῖς τοῦ Χριστοῦ, χειροκροτοῦσα εἰς τὰς αἰσχρὰς αὐτῶν πράξεις, ὑπερετοῦσα αὐτὰς ἐνίοτε, καὶ ταῦτα πάντα ἵνα καταπραύνῃ τὴν ἀκαταλόγιστον ἀπελπισίαν τῆς ψυχῆς αὐτῆς... Ἔπειτα δὲ, αὕτη, ἡ γλυκεῖα, ἡ δειλὴ καὶ πεφοβισμένη, ὥπλιζε τὴν ἀσθενῆ χεῖρα αὐτῆς δι' ἐγχειριδίου, καὶ πρὸ αὐτοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐθυσίαζε τὸν καταστρέψαντα αὐτήν... Ἔβλεπεν αὐτὸν ἔχοντα ἀγρίους τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν λαιμὸν αἱματόρυτον καὶ μυρμυρίζοντα ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκπνοῇ τῆς ἀγωνίας τάς δὲ τὰς λέξεις ἀό Θεὸς εἶναι δίκαιος.»

—Ναί· ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος! ἀνέκραξεν ἡ Παυλίνα ἀνεγειρομένη ὁρμητικῶς, ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος! θά μοι συγχωρήσῃ... Ὦ! τὸ μαρτύριον δὲν εἶναι βάπτισμα; Δὲν θὰ ὑποστῶ ἐγὼ τὸ μαρτύριόν μου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τούτου;

Στραφεῖσα ἡ Παυλίνα, εἶδε τὰ ὄργανα τοῦ μαρτυρίου αὐτῆς, καὶ ἀντὶ νὰ φοβηθῇ ἠσθάνθη ἄφατον καὶ σκληρὰν χαρμονὴν συλλογιζομένη τὰς τρομερὰς ὀδύνας, ἃς ἔμελλε νὰ ὑποφέρῃ. Διότι ἐφρόνει ὅτι διὰ τούτων θὰ ἐξηλείφοντο τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς. Ἡ Παυλίνα ἄλλως τε οὐδὲν ἕτερον ἐπεθύμει εἰμὴ νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Φερνάνδου. Ἡ θύρα τοῦ παρεκκλησίου ἠνεῴγη καὶ δύο εὐγενεῖς Ἱσπανοὶ, μέλη τῆς ἀδελφότητος τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους, ἠρώτησαν μετὰ μεγάλης φιλοφροσύνης ἐὰν ἡ κατάδικος εἶχεν ἀνάγκην πράγματός τινος.

— Οὐδενὸς, εὐγενέστατοι, διὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀπεκρίθη ἡ Παυλίνα δι' ἀγγελικοῦ μειδιάματος· ἀλλὰ διὰ τὴν ἄλλην...

—Θὰ ληφθῇ φροντὶς καὶ περὶ τούτου, εἶπον οἱ εὐγενεῖς πλησιάσαντες πρὸς τὴν Παυλίναν. Θὰ δεηθῶμεν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς σου.

— Εὐγενέστατοι, εἶπεν ἡ Παυλίνα, οὐχὶ δεήσεις ἱερέων, παρακαλῶ· τὰς ὑμετέρας, τὰς ὑμετέρας μόνον ἐπιθυμῶ, αἵτινες οὐδόλως ἔσονται ἀργυρώνητοι καὶ ὑποκριτικαὶ...καὶ ἔπειτα....

— Νεᾶνις, διέκοψεν εἷς τῶν εὐγενῶν, μετρίασον, παρακαλῶ, τὰς ἐκφράσεις σου. Οἱ ἱερεῖς εἰσιν οἱ ὁδηγοὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

— Γνωρίζω αὐτοὺς κάλλιον ὑμῶν, ἐπέφερεν ἡ Παυλίνα ἐν βραχυλογίᾳ· ἀλλ' αἱ δοξασίαι εἰσὶν ἐλεύθεραι, εὐγενέστατε· καὶ ἐπειδὴ θέλετε νὰ ἐκτελέσητε τὰς τελευταίας ἐπιθυμίας ἐπιθανάτου, ἐπιφορτίσθητε νὰ δώσητε τοῦτο τῇ ἐνδεεστέρᾳ κόρῃ τῆς Ἱσπανίας καὶ νὰ ὑπανδρεύσητε αὐτήν.

Ταῦτα δὲ λέγουσα ἡ κατάδικος ἀνείλκυσεν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς ἀδαμάντινον σταυρὸν, κόσμημα πολύτιμον προερχόμενον αὐτῇ παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς.

— Θὰ πράξητε τοῦτο, εὐγενέστατε, δὲν εἶναι, ἀληθές;

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι, εἶπεν ὁ εὐπατρίδης.

— Εὐχαριστῶ, εὐγενέστατε· τοῦτο εἶναι τὸ μόνον ἀγαθὸν ὅπερ μοὶ μένει, ἂς χρισιμεύσῃ τοὐλάχιστον ὅπως ποιήσῃ τινὰ εὐτυχῆ...

— Τοῦτο μόνον; ἠρώτησεν ὁ ἀδελφὸς τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους.

— Ὑπάρχει καί τι ἄλλο, εἶπεν ἡ Παυλίνα διστάζουσα ὀλίγον.

— Ὁμίλει· θὰ πράξωμεν ὅ,τι παρ' ἡμῶν ἐξαρτᾶται.

— Εἰσερχόμενοι ἐνταῦθα, εὐγενέστατοι, θὰ εἴδατε πτωχήν τινα μελανείμονα γυναῖκα, ἥτις ἔκλαιεν ἴσως ὑπὸ τοὺς πέπλους αὐτῆς βλέπουσα πρὸς τὸ δεσμωτήριον. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι μήτηρ μου, εἶναι ἐκείνη ἥτις μὲ ἀνέθρεψεν. Δὲν ἀποποιοῦνται τοῖς καταδίκοις τὴν χάριν τοῦ νὰ ἐνακγαλισθῶσι διὰ τελευταίαν φορὰν ἐκείνους οὓς ὁποίους ἀγαπῶσιν. Ποιήσατε λοιπὸν, εὐγενέστατε, νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ νὰ ἔλθῃ πλησίον μου.

— Αἱ ἐπιθυμίαι σου ἐκτελεσθήσονται, εἶπεν ὁ εὐσεβὴς εὐπατρίδης, καὶ ἐξῆλθε παρευθὺς μετὰ τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην δεύτερος μοναχὸς ἦλθε νὰ διαδεχθῇ τὸν πρῶτον ὅστις εἶχεν ἀκούσει τὰς ἐξομολογήσεις τῆς Παυλίνας. Ἐπλησίασε πρὸς αὐτὴν καὶ ἐπανέλαβε τὰς συνήθεις προτροπάς. Ἡ Παυλίνα οὐδὲν πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐδέετο ἐσωτερικῶς καὶ ἐπεκαλεῖτο ἐνθέρμως τὸν μέγαν τοῦ ἐλέους δωτῆρα. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ μοναχὸς ἀνέτως καθίσας ἐν τῇ ἕδρᾳ αὐτοῦ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ἀπεκοιμήθη ἀπαγγέλλων τὴν προσευχὴν, ἡ Παυλίνα ἄλαλος καὶ σύννους ἐστράφη πρὸς τὴν θύραν περιμένουσα τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ εὐπατρίδου, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἐπανῆλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς Ἰωάννας. Βλέπουσαι δὲ ἀλλήλας ἥ,τε Παυλίνα καὶ ἡ τροφὸς αὐτῆς ἔμειναν ἄφωνοι, ἀλλ' ἡ κατάδικος ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ στήθους, ὅπερ ἐθήλασε καὶ πικρὰ ἔχυσε δάκρυα. Σέβοντες τὴν τελευταίαν ταύτην συνέντευξιν οἱ ἀδελφοὶ τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους ἀπεσύρθησαν. Ἦν συνήθεια ἐπίσης ἵνα ὁ ἱερεὺς ἀφίνῃ τὸν κατάδικον νὰ συνομιλῇ ἐλευθέρως μετ' ἐκείνων, οἷς ἐπετρέπετο νὰ ἐπισκεφθῶσιν αὐτόν. Ὁ μοναχὸς λοιπὸν οὐδόλως ἐκινήθη· ἅμα εἰσῆλθεν ἡ Ἰωάννα, ἠμιηνέῳξε τοὺς ὀφθαμοὺς, καὶ ἔπειτα ἐξηκολούθησε χαμηλοφώνως τὰς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις. Ἀνεγείρασα δὲ ἡ Παυλίνα τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ προσηλώσασα τοὺς μεγάλους μέλανας ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ τῶν τῆς γραίας εἶπεν αὐτῇ μετὰ μεγίστης στοργῆς.

— Θέλεις λοιπὸν ν' ἀποθάνῃς καὶ σὺ ἐπίσης;

— Κατόπιν σου μόνον, ἀπεκρίθη ἡ Ἰωάννα.

— Ἔχεις δίκαιον· τί θὰ πράξῃς μόνη ἐνταῦθα;

— Δὲν εἶναι ἀληθές; ἐπέφερεν ἡ αὐστηρὰ Ἰωάννα· ὡσπερεὶ διὰ τὰς δύο ταύτας γυναῖκας, αἵτινες ἔζησαν μόνον διὰ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς ἀγάπης, ἡ ὑλικὴ ζωὴ ἦν μηδὲν ἄνευ τῆς πνευματικῆς.

Ἔπειτα δὲ σιωπῶσαι ἵσταντο, ὡς μηδὲν ἔχουσαι νὰ εἴπωσιν. Ἡ γῆ δὲν ὑπῆρχε πλέον δι' αὐτὰς, ἔμελλον ν' ἀποθάνωσι... καὶ πάλιν νὰ συναντηθῶσιν... Οὕτω δὲ παρῆλθε μία ὥρα χωρὶς νὰ αἰσθανθῶσι τὰς στιγμάς. Δορυφόρος τις εἰσελθὼν εἰδοποίησεν αὐτὰς ὅτι ἦν καιρὸς ν' ἀποχωρισθῶσιν. Τότε μόνον ἐπανῆλθε νὰ ταράξῃ τὸ πνεῦμα τῆς Παυλίνας ἡ ἀμφιβολία, ἥτις ἠνώχλει αὐτὴν, καὶ ὅτε ἡ τροφὸς αὐτῆς ἐξέτεινε τοὺς δύο βραχίονας, ἵνα ἐναγκαλισθῇ αὐτὴν διὰ τελευταίαν φοράν, εἶπε πρὸς αὐτὴν ἐν ἀγωνίᾳ.

— Δὲν θά με δεχθῇ ὁ Θεὸς ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ; δὲν ἀφῆκε τὰ ἁμαρτήματά μου;

— Δυστυχὲς θῦμα! εἶπεν ἡ Ἰωάννα, ἔσο ἥσυχος θὰ συναντηθῶμεν.

Οὐράνιος ἀκτὶς διέλαμψεν εἰς τοὺς λόγους τούτους ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Παυλίνας. Προσέφερεν αὐτὸ εἰς τοὺς ἀσπασμοὺς τῆς θετῆς αὐτῆς μητρός. Ἡ Ἰωάννα ἠσπάσθη τὸ μέτωπον αὐτῆς φιλοστόργως καὶ ἐξῆλθε λέγουσα, «ἐντὸς ὀλίγου...»

Ἡ Παυλίνα ἐβυθίσθη εἰς ἔκστασιν οὐρανίαν, ἥτις διήρκεσε μέχρι τῆς ἡμέρας.

ΜΘ'.

Ἡ διὰ τροχοῦ βάσανος.

Τὴν ἕκτην τῆς πρωΐας ὥραν εἰσῆλθεν ὁ δήμιος παρὰ τῇ Παυλίνᾳ. Βλέπουσα δὲ τοῦτον ἡ Παυλίνα ἐν πρώτοις μὲν ἐτρόμαξεν, ἀλλ' ἀκολούθως ἐχάρη. Ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ!.. Εἰς τὴν θέαν δὲ τοῦ μέλλοντος νὰ βασανίσῃ αὐτὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ περιστείλῃ τὸ πρῶτον κίνημα τῆς φρίκης, ἥτις ἐστὶν ὁρμέμφυτον μὴ ὑποχωροῦν εἰς τὸ ἠθικὸν αἴσθημα εἰμὴ μετὰ τὴν σκέψιν.

— Εἰμὶ ἑτοίμη, εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐγειρομένη.

Ὁ δήμιος πλησιάσας τότε, ἔθηκεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς καταδίκου πῖλον πράσινον κεκοσμημένον διὰ λευκοῦ σταυροῦ· ἔπειτα δὲ ἀφαιρέσας τὸν λευκὸν χιτῶνα τῆς Παυλίνας ὁ ἐκτελεστὴς τῶν ὑψηλῶν πράξεων, περιέβαλεν αὐτὴν δι' ἐνδύματος μέλανος ἐξ ἡμιβείας καὶ ἐρυθροῦ. Τὸ μέλαν χρῶμα ἐχαρακτήριζε τὸν πατροκτόνον, τὸ δὲ ἐρυθρὸν, τὸν ἱερόσυλον. Ἡ Παυλίνα ἐν ἀδιαφορίᾳ ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ

ἐνεργήσῃ. Ἐλάχιστα ἐνδιέφερεν αὐτῇ τὸ ἔνδυμα, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ζωήν. Ἀφοῦ δὲ ὁ δήμιος ἐτελείωσεν,

— Τοῦτο μόνον; ἠρώτησεν αὐτῷ ἡ κατάδικος.

— Πρὸς τὸ παρὸν τοῦτο μόνον, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Πότε χρεωστῶ ν' ἀποθάνω;

— Οὐχὶ ἀκόμη.

— Ὦ! Θεέ μου! ἐπέφερεν ἡ Παυλίνα ἀνυπομόνως.

Ὁ δήμιος παρετήρει αὐτὴν θαυμάζων. Δὲν ἐνόει πῶς κατάδικός τις ἀνυπομονεῖ ν' ἀποθάνῃ. Ἀφῆκε τὴν Παυλίναν μόνην λέγων αὐτῇ,

— Κάμε τὸ τελευταῖον σου ἔργον τῆς μετανοίας.

Ἡ Παυλίνα ἐρρίφθη γονυπετὴς προφέρουσα πρὸς τὸν Θεὸν τὴν τελευταίαν αὐτῆς δέησιν, «Εἴθε νὰ ἑνωθῶ μετὰ τοῦ Φερνάνδου.» Ἱερεύς τις εἰσῆλθε τότε ἵνα διὰ τελευταίαν φορὰν παραινέσῃ τὴν κατάδικον, ἀλλ' αὕτη δὲν ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἐξηκολούθησεν ἐπικαλουμένη τὸν Θεὸν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐπέμενεν, ἀπεκρίθη αὐτῷ μετὰ γλυκύτητος.

— Ὁ Θεὸς μοὶ συνεχώρησε, μοὶ εἶπε τοῦτο ἡ μήτηρ μου.

Ὁ ἱερεὺς ἐνόμισεν ὅτι ἐκ τοῦ φόβου ἀπώλεσε τὰς φρένας. Ὅτε ἦλθον νὰ παραλάβωσιν αὐτὴν, ἐγερθεῖσα ἐν κραυγῇ χαρᾶς ὥρμησε πρὸς τὴν θύραν. Ἀλλὰ μὴ πληρωθείσης εἰσέτι τῆς κύλικος τῆς θλίψεως αὐτῆς ἔλαβον καὶ ἔδεσαν τὰς χεῖρας αὐτῆς διὰ σχοινίων, ὡσπερεὶ ἦν ἀνάγκη νὰ σύρωσιν αὐτὴν διὰ τῆς βίας εἰς τὴν βάσανον, ἣν μετὰ τοσαύτης ἐπιθυμίας ἐζήτει. Ἡ καρτερία ὅμως τῆς Παυλίνας δὲν εἶχε πλέον ὅρια. Αὕτη ἠνεύτυχὴς ὑποφέρουσα... Ἐξῆλθε τοῦ παρεκκλησίου, περιεκυκλώθη ὑπὸ στρατιωτῶν καί τινων εὐσεβῶν, οἵτινες κρατοῦντες ἀνὰ μίαν λαμπάδα συνώδευον αὐτὴν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ μαρτύριον, καὶ ὑπὸ μοναχῶν τεταγμένων εἰς δύο στοίχους καὶ προφερόντων διὰ τόνου θρηνώδους τὰς προσευχὰς αἵτινες προηγοῦνται τῆς τελευταίας σιγμῆς. Εἷς τῶν μοναχῶν ἐβάδιζε πλησίον τῆς καταδίκου προτρέπων αὐτὴν εὐχαρίστως νὰ ἀποθάνῃ. Πρὸς τούτοις δὲ ἡ ἀδελφότης τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους, τελευταῖος φίλος τῶν βασανιζομένων, συνώδευε τὸ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς αὐτῆς, ἢ τῆς λατρείας αὐτῆς, ἠδύνατό τις εἰπεῖν. Ἦν δὲ αὕτη ἀντίθεσις ζῶσα τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου, ἡ πιστὴ διερμηνεύτρια τῆς ἐπιεικείας τοῦ θείου Σωτῆρος. Ὁ λαὸς ἄπληστος πάντοτε τῶν τρομερῶν θεαμάτων ἔδραμεν ἀγεληδὸν κατόπιν τῶν ἰχνῶν τοῦ καταδίκου. Πολλοὶ δὲ ἐξεπλήσσοντο βλέποντες τὸ νεαρὸν καὶ ὡραῖον ἐκεῖνο πρόσωπον, ὅπερ ἐφαίνετο ἀνῆκον εἰς γυναῖκα ἢ εἰς ἀρχάγγελον. Ἐπειδὴ ἡ δίκη τῆς Παυλίνας ἐγένετο κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, δὲν διεδόθη εἰμὴ ἡ καταδίκη μόνον τοῦ δολοφόνου, καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἠγνόει τὸ φῦλον αὐτοῦ, καὶ ἐφαν-

τάζοντο ἄνθρωπον τρομερὸν καὶ κολοσσαῖον. Ὁ δολοφόνος μεγάλου ἱεροεξεταστοῦ δέν ἠδύνατο νὰ ἦναι εἰμὴ ἄνθρωπος παράδοξος, καὶ ὅμως ὁ λαὸς εἶχεν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ὂν ἀσθενές, ὠχρόν, γλυκὺ καὶ ὡραῖον, πλάσμα σχεδὸν ἰδανικόν. Ἐντούτοις ἡ Παυλίνα ἐγένετο τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας καὶ ἀπιστεύτου συμπαθείας. Ὁ λαὸς ὅστις ἐνόμιζεν αὐτὴν πάντοτε ὡς νεαρὸν μοναχὸν ἀέκων συνεκινεῖτο ὑπὲρ τοσαύτης νεότητος, καὶ ἡ ἀπεχθὴς ἐνθύμησις τοῦ Πέτρου Ἄρδουες ἤνοιξεν εἰσέτι τὴν πρὸς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ δολοφόνου αὐτοῦ διάθεσιν ἐκείνην. Ἡ συνοδεία ἔφθασεν οὕτω μέχρι τῆς μεγάλης πλατείας. Ὅτε δὲ ἡ Παυλίνα ἐπανεῖδε τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐν ᾧ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔργον πίστεως ὁ Πέτρος Ἄρδουες ἐθυσίασε τοσούτους μάρτυρας, ἡ καρδία αὐτῆς ἐσκίρτησεν ἐξ ἀγανακτήσεως· ἔρριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν τόπον τῆς καταστροφῆς ὡσπερεὶ ζητοῦσα νὰ ἴδῃ τὰ πεσόντα θύματα. Ἐκεῖ ἐκάη καὶ ὁ Φερνάνδος. Ἦν ἡ τελευταία τῆς Παυλίνας πρὸς τὴν ἐπίγειον αὐτῆς ὕπαρξιν ἐπιστροφή. Ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς καὶ περιέμενε τὸν θάνατον νὰ ἔλθῃ νὰ ζητήσῃ αὐτήν. Εἶδε χωρὶς νὰ ὠχριάσῃ τὰ βασανιστήρια ὄργανα καὶ σταθερῷ βήματι ἀνέβη ἐπὶ τοῦ πήγματος. Μοναχός τις ἀνέβη μετ' αὐτῆς. Ἀναβάσα δὲ ἐγονυπέτησεν ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκ βαθέων τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπεκαλέσθη τελευταίαν φορὰν τὸ ἔλεος τοῦ Ὑψίστου. Ἔπειτα ἐγερθεῖσα περιέμεινεν. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔφερε τὰ βλέμματα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ περικυκλοῦντος τὸ ἱκρίωμα πλήθους, καὶ μεταξὺ ὅλων τῶν ἀγνώστων ἐκείνων προσώπων, διέκρινε λευκήν τινα καὶ γλυκεῖαν μορφήν, ἥτις ἵστατο παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Γολγοθᾶ αὐτῆς, ὡς ἡ μήτηρ τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ γλυκεῖα αὕτη μορφὴ ἦν ἡ τῆς γενναίας Ἰωάννας, ἥτις τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην στιγμὴν ἤθελεν ἔτι νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ ἔσχε τὴν γενναιότητα νὰ παρασταθῇ εἰς τὸ μαρτύριον αὐτῆς. Ἡ Παυλίνα ἐμειδίασεν αὐτῇ ἀνεπαισθήτως καὶ ἔδειξεν αὐτῇ τὸν οὐρανὸν διὰ τοῦ βλέμματος. Τότε ἡ Ἰωάννα ἔρριψε τὸν μανδύαν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς καὶ αἴφνης ἀφήρεσεν αὐτό, ὡς ἵνα εἴπῃ αὐτῇ ἅπαξ εἰσέτι ἐν γλώσσῃ συμβολικῇ, «Ὁ χωρισμὸς ἡμῶν δὲν θὰ διαρκέσει εἰμὴ μίαν ἡμέραν.» Ὁ παρὰ τῇ καταδίκῃ ἱερεὺς ἔδωκεν αὐτῇ νὰ φιλήσῃ τὸν σταυρόν, ἡ Παυλίνα ἤγγισεν εὐλαβῶς τὰ χείλη αὐτῆς ἐπ' αὐτοῦ, ὁ ἱερεὺς ηὐλόγησεν αὐτὴν καὶ ὁ λαὸς εἰς τὴν θέαν τοσαύτης καρτερίας ἐνθουσιάσθη ὑπὲρ τοῦ ἐνόχου, ὅστις ἀπέθνησκεν τόσον ἁγίως. Ἡ ἐκτέλεσις ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ. Ἐπὶ τοῦ πήγματος ὑπῆρχε μέγας σαυρὸς, ὄγκος σιδηροῦς, ὅλμος καὶ πέλεκυς. Ὁ δήμιος ἔλαβε καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ ὅλμου τὴν δεξιὰν τῆς Παυλίνας χεῖρα καὶ ἠθέλησε νὰ δέσῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ξύλου.

— Τοῦτο εἶναι ἀνωφελές, εἶπεν ἡ Παυλίνα, πάταξον.

Ὁ δήμιος ὕψωσε τὸν πέλεκυν, ἡ Παυλίνα ἠκολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅλας αὐτοῦ τὰς κινήσεις. Ἀλλὰ καὶ τῆς διανοίας ταχύτερος ὁ πέλεκυς ἐπανέπεσε συρίζων.... καὶ ἡ λευκὴ καὶ ὠχρὰ ἐκείνη χεὶρ ἀνεπήδησεν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ, βεβρεγμένη ὑπὸ τοῦ αἵματος ὅπερ ἔρρεεν ἐκ τῆν κεκομμένης ἀρτηρίας, Κραυγὴ φρίκης ἠγέρθη ἐκ τοῦ πλήθους. Μόνη ἡ Παυλίνα οὐδὲν εἶπεν. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐγένετο ὠχρότερον καὶ ἐλαφρὸς νευρικὸς τρόμος κατέλαβεν αὐτήν. Ὁ δήμιος ἠθέλησε νὰ σταματήσῃ διά τινος ὑφάσματος τὸ αἷμα ὅπερ ἐξώρμα ἐκ τῆς πληγῆς.

— Ἄφες, εἶπεν ἡ Παυλίνα, ἐντὸς ὀλίγου τελειόνει.

Ὁ ὁριμὺς πόνος, ὃν ἠσθάνετο καὶ ἡ ἐκροὴ μεγάλης ποσότητος αἵματος ἐξησθένουν αὐτὴν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, καὶ μόλις ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ. Ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔμελλε νὰ δοθῇ πέρας εἰς τὴν βάσανον αὐτῆς, ἐμειδίασε πρὸς τὴν κλίνην ἐκείνην τῆς θλίψεως, ἥτις ἔμελλε τοὐλάχιστον νὰ βαστάσῃ τὸ ἄψυχον αὐτῆς σῶμα. Ἀποτανθεῖσα δὲ πρὸς τὸν δήμιον εἶπεν αὐτῷ διὰ φωνῆς ἱκετευτικῆς, «Ἀποτελείωσον.» Ὁ δήμιος βοηθούμενος ὑπό τινος ἀκολούθου ἀνήγειρεν αὐτὴν ἐν τῷ ἅμα ἐπὶ τῶν ῥωμαλέων αὐτοῦ βραχιόνων, ἐξήπλωσεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ προσέχων ὥστε ἕκαστον τῶν ἄκρων αὐτῆς νὰ τεθῇ ἐπὶ ἑκάστου τῶν σκελῶν, εἰς τρόπον ὥστε οὕτω τεθειμένον τὸ σῶμα ἔλαβε τὸ σχῆμα τοῦ Χ, ἔδεσεν ἔπειτα τὰς κνήμας καὶ τοὺς βραχίονας τοῦ θύματος, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ἄσπλαγχνος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀνήγειρεν ἀπαθὴς τὸ σιδηροῦν ῥόπαλον, ὅπερ βαρέως καταπεσὸν ἐπὶ ἀσθενοῦς βραχίονος συνέτριψεν αὐτὸν ὡς ὕελον· ὑπόκωφος στεναγμὸς, ἐκτεταμένος καὶ ἀκούσιος ἦλθε νὰ ἐκπνεύσῃ ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Παυλίνας, καὶ τρομερὰ φρικίασις ἄλγους διέτρεχεν ἐν τῷ μυελῷ τῶν ὀστέων αὐτῆς. Ἦν τρομερόν!.. Τὸ πλῆθος, ἅλαλον καὶ κατηφὲς παρίστατο φρικιῶν εἰς τὸ κλαυστὸν ἐκεῖνο δρᾶμα. Καὶ τοι δὲ τὰ μέλη τῆς Παυλίνας δεδεμένα ὄντα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐκείνου τῆς ἀγωνίας ἤσπαιρον ἐν σπασμοῖς φρικαλέοις, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῆς συνεκρούοντο ὡσπερεὶ δρυμὺ ἠσθάνετο ψῦχος. Ὡς δὲ ἐκ τῆς ἀπαύστου ἐκροῆς τοῦ αἵματος ἔτι μᾶλλον ἐξησθένει. Τρία ὅμοια πρὸς τὸ πρῶτον κτυπήματα τοῦ ῥοπάλου κατασυνέτριψαν ἄρδην τὸ τόσον ὡραῖον ἐκεῖνο σῶμα τὸ πλασθὲν διὰ πάσας τὰς ἡδυπαθείας τῆς ζωῆς, καὶ καθ' ἕκαστον τούτων οἱ στεναγμοὶ τῆς Παυλίνας ἀπέβαινον μᾶλλον ὑπόκωφοι καὶ μᾶλλον δυσδιάκριτοι. Εἰς τὸ τελευταῖον δὲ κτύπημα οἱ στεναγμοὶ μόλις ἐγένοντο ἐπαισθητοί... Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θύματος ἀμαυροὶ ἤδη καὶ ἡμινεφγμένοι ἐκλείσθησαν, αἱμακραὶ μέλαιναι βλεφαρίδες ἔπεσαν ἐπὶ τῶν παρειῶν ὡς ἐλα-

φρὰ σκιά, τὸ μέτωπον ὠχρίασε καὶ ἔλαβε χροιὰν κιτρινωποῦ ἐλεφαντίνου, . . . τὰ χείλη περιεστάλησαν ἐπὶ τῶν ἐκλευκων ὀδόντων ὡς εἰς τελευταῖον μειδίαμα, καὶ ἐλαφρὸς σπασμὸς ἀνήγειρε διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ στῆθος τῆς Παυλίνας. . . ἔπειτα δὲ τὰ πάντα κατέπαυσαν. . . Τὸ αἷμα δὲν ἔρρεεν ἐκ τῆς ἐκκενωθείσης ἀρτηρίας. . . ἡ Παυλίνα δὲν ὑπέφερε πλέον. Ὁ δήμιος ἔθηκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς βασανισθείσης. Δὲν ἔπαλλε πλέον. . .

— Ἀπέθανε, πάτερ μου· εἶπε τῷ μοναχῷ, ὅστις συνώδευεν αὐτὴν μέχρι τοῦ ἱκριώματος.

— Ὁ Θεὸς ἐλεήσαι τὴν ψυχὴν αὐτῆς, ἀπεκρίθη ὁ μοναχὸς, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν λαὸν, ἂς παρακαλέσωμεν, ἀδελφοί μου, ὑπὲρ τοῦ θύματος, ὅπερ ἐξέπνευσεν.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους, ἡ Ἰωάννα ἥτις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου μαρτυρίου ἵστατο παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἱκριώματος πνίγουσα τοὺς λυγμοὺς αὐτῆς καὶ κατατρώγουσα τὰ δάκρυα, ἐξέφερε μέγαν ἀναστεναγμὸν, ὡσπερεὶ φρικαλέον ἄχθος ἀφῃρεῖτο ἀπὸ τοῦ στήθους αὐτῆς. Τὸ τέκνον αὐτῆς, ὅπερ δὲν ἠδυνήθη νὰ σώσῃ, ἔπαυσε τοὐλάχιστον νὰ ὑποφέρῃ. . . Μεγάλη σιγὴ ἐβασίλευε μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Ἡ φρικώδης ἐκείνη ἐκτέλεσις ὑπῆρξε τόσον ταχεῖα, ἡ παθοῦσα, θῦμα γεννσῖον καὶ καρτερικὸν, τόσον ὀλίγον προσεπάθησε νὰ συγκινήσῃ τὸν λαὸν ὑπὲρ ἑαυτῆς, ἀπέδειξε γενναιότητα τοσοῦτον ἡρωϊκὴν, ὥστε ὁ Ἱσπανικὸς ἐκεῖνος λαὸς, ὁ τόσον πᾶν μέγα ἀγαπῶν, ἠσθάνετο ἑλκόμενος εἰς θαυμασμὸν μὴ ἔχοντα ὅρια ὑπὲρ τοῦ πατροκτόνου μοναχοῦ. Ἐὰν δὲ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος ἦν γυνή. . . πόσον μείζων θὰ ἦν ὁ θαυμασμὸς αὐτοῦ! . . Ἀλλὰ κατά τινα ὑπολογισμὸν τῆς δικαιοσύνης, τὸ μυστικὸν τοῦτο ἔμεινε πάντοτε ἄγνωστον. Ἐφοβοῦντο μήπως ἀποκαλύπτων τις αὐτὸ ἤθελε δώσει τῷ κόσμῳ νὰ πιστεύσῃ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τοῦ θανάτου τοῦ Πέτρου Ἄρβουες. Ἄλλως τε δὲν ἤρχετο εἰς τὸν λογαριασμὸν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἤθελε νὰ κανονίσῃ τὸν ἱεροεξεταστὴν ἅγιον καὶ μάρτυρα. Ὁ δήμιος καὶ οἱ βοηθοί αὐτοῦ κατέβησαν ἀπὸ τοῦ πήγματος. . . ὁ λαὸς ἀπεσύρετο βραδέως συνομιλῶν, κατὰ τὸ κοινὸν αὐτοῦ πνεῦμα, περὶ τοῦ ἐκτάκτου συμβάντος τούτου ἱεροεξεταστοῦ θανατωθέντος, διότι εἶχε δολοφονήσει ἕτερον ἱεροεξεταστήν. Μετ' ὀλίγον δὲν ἔμεινον περὶ τὸ ἱκρίωμα εἰμὴ οἱ σκοποὶ οἱ ἐπιφορτισθέντες νὰ φυλάττωσι τὸ σῶμα μέχρις οὗ ὁ δήμιος ἤθελε κατακερματίσει αὐτό, τοῦθ' ὅπερ ἔμελλε νὰ γίνῃ τὴν αὐτὴν νύκτα. Ἡ Ἰωάννα ἀπεσύρθη τελευταία, ἀλλ' ἵστατο ὀλίγον μακρὰν τῆς πλατείας ἐντὸς ἐκκλησίας τινός. Τὸ ἔργον αὐτῆς δὲν εἶχε τελειώσει εἰσέτι. . . Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς, ἡ πλατεῖα ἦν ἔρημος. Γαρδοῦνοι μόνον τινὲς

διήρχοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἐν σιγῇ, γυμνόποδες καὶ βαδίζοντες τόσον ἐλαφρῶς, ὥστε ἤθελέ τις εἴπει ὅτι τὸ ἔδαφος ἐπατεῖτο ὑπὸ πτηνῶν. Καὶ ἐφαίνοντο μὲν ἀδιάφοροι, ἀλλὰ πράγματι περιέμενον ν' ἁρπάσωσι τὸ πτῶμα τῆς Παυλίνας, ἀφ' οὗ ὁ δήμιος ἤθελε κερματίσει αὐτὸ εἰς τέσσαρα. Ἡ Ἰωάννα ἠγρύπνει εἰσέτι ἐπὶ τῶν λειψάνων τῆς παθούσης. Εἶχεν ἀγοράσει διὰ χρυσίου καὶ κοσμημάτων, ἅτινα εἶχον μείνει αὐτῇ, τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Ὅτε δὲ ἐσήμανεν ἡ δεκάτη τῆς ἑσπέρας, ὁ δήμιος ἀκολουθούμενος ὑπό τινος βοηθοῦ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ μέρος τῆς ἐκτελέσεως. Ἐκράτει σμίλην λεπτοτάτην, καὶ οἱ ἀκόλουθοι αὐτοῦ ἔφερον προβόλια σιδηρὰ ἔχοντα τὰς αἰχμὰς ὀξείας. Ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ πήγματος ὁ δήμιος ἔλυσε τὸ πτῶμα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἔσχισεν εἰς δύο κατὰ τὴν ῥάχιν τὸν χιτῶνα τῆς Παυλίνας καὶ ἐξέθηκε γυμνὸν τὸ λευκὸν καὶ καθαρὸν ἐκεῖνο σῶμα, ὅπερ εἶχε σχῆμα γοητευτικώτατον. Ἔπειτα δὲ, εἰς τὴν ἀμυδρὰν λάμψιν πυρσοῦ τινος ἐκ ῥητίνης, οὗτινος ἡ τρέμουσα φλὸξ ἔρριπτεν ἐπὶ τῶν ὠχρολεύκων ἐκείνων σαρκῶν ἀκτῖνας ἐρυθρὰς ἡνωμένας μετὰ μελαιγῶν σκιῶν, ὁ δήμιος ἤρξατο ἀνατέμνων τὸ σῶμα μετ' ἀπιστεύτου ἐπιδεξιότητος. Ἔκοψε τοὺς τένοντας καὶ ἐχώρισε τὰ κῶλα ἀπὸ τοῦ κορμοῦ. Ἀφῄρεσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔθηκεν αὐτὴν πλησίον τῶν μελῶν, μεθ' ὃ ἀνώτερός τις ἀδελφὸς τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους προχωρήσας πρὸς τὸ ἱκρίωμα ἐζήτησε τὸν κορμὸν τοῦ πτώματος ὅπως ἐνταφιάσῃ αὐτόν. Τοῦτο ἦν δικαίωμα τῆς ἀδελφότητος, καὶ ἔσπευδε νὰ ποιήσῃ χρῆσιν τούτου. Ὁ κορμὸς ἐτέθη εὐλαβῶς ἐντὸς φερέτρου ἐκ δρυὸς καὶ οἱ συνάδελφοι κύριοι γινόμενοι τοῦ πολυτίμου ἐκείνου λαφύρου τῆς ἀγαθοεργίας, θλιβερὸν βλέμμα ἔρριψαν ἐπὶ τῶν ἐγκαταλειφθέντων μελῶν, ἅτινα ἔμενον ὡς βορὰ τοῦ δημίου. Ἵνα λάβῃ δὲ τὸ σῶμα ἡ ἀδελφότης ὡρκίσθη νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ τὸ φῦλον τῆς Παυλίνας. Ἦν ἀνάγκη ὥστε ἡ δικαιοσύνη νὰ χαίρῃ τὴν ὑπόληψιν αὐτῆς. Ὁ δήμιος ἔθηκε τὰ μέλη καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς σάκκου πλήρους πιτύρων καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν βοηθῶν αὐτοῦ ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Κάδιξ ὁδόν. Οἱ γαρδοῦνοι ἠκολούθουν αὐτοὺς μακρόθεν. Φθάσαντες δὲ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας λεύγης ἀπὸ Σηβίλλης, οἱ ἐκτελεσταὶ ἐνέπηξαν ἐν τῇ γῇ πέντε προβόλια σιδηρὰ, καθήλωσαν αὐτὰ στερεῶς καὶ ἔπειτα αὐτὸς ὁ δήμιος ἔθηκεν ἐπὶ τῶν αἰχμῶν τῶν ἐξεχόντων τῆς γῆς προβολίων τὰ μέλη καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Παυλίνας, ἅτινα ἔμενον οὕτως ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν διαβατῶν καὶ εἰς τὴν ἀδηφαγίαν τῶν ἀγριμαίων. Τούτου δὲ γενομένου, οἱ ἐκτελεσταὶ ἀπεσύρθησαν. Οἱ γαρδοῦνοι ἵσταντο κεκρυμμένοι εἴς τινα ἀπόστασιν.

— Ἦλθε καὶ ἡ σειρά μας τώρα, εἶπαν, ἀφοῦ οἱ ἐκτελεσταὶ ἀπεμακρύνθησαν, καὶ ἂς κάμωμεν γρήγορα διὰ νὰ μὴ μᾶς συλλάβῃ ὁ Καπνός.

—Ὁ Θεὸς φυλάξαι! κάλλιον εἶχον νὰ συλληφθῶ κλέπτων τὴν μίτραν τοῦ ἀρχιεπισκόπου, εἶπεν ὁ ἕτερος καὶ ἤπλωσεν ὀθόνην κατὰ γῆς, ἐν ᾗ ὁ σύντροφος αὐτοῦ ἔθηκε τὰ μέλη καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς παθούσης, μεθ' ὃ λαβόντες τὸ πολύτιμον αὐτῶν φορτίον διευθύνθησαν πρὸς τὸ παλάτιον, ὅπερ εὐτυχῶς οὐ πολὺ μακρὰν ἔκειτο. Ὁ Μανδαμιέντος περιέμενεν αὐτοὺς εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνδιασκέψεων.

—Ἰδού, Αὐθέντη, ἡ δουλειά μας ἐτελείωσεν, εἶπον φθάσαντες.

—Ὄχι ἀκόμη, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος, ἀκαλουθήσατέ με.

Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὸ ὑπόγειον ἔνθα εἶχον καύσει τὸ πτῶμα τοῦ πρώην διοικητοῦ τῆς Σηβίλλης. Ἐκεῖ δὲ περιέμενεν ἡ Ἰωάννα· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ὑπογείου ὑπῆρχε φέρετρον κεκαλυμμένον διὰ λευκοῦ σημικοῦ πλησίον τάφου ἠνεῳγμένου. Ἰδοῦσα τοὺς γαρδούνους ἡ Ἰωάννα ἠγέρθη, ἦλθε πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν τὰ ἠκρωτηριασμένα μέλη τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἔπειτα δὲ εἶπε τῷ Μανδαμιέντῳ.

—Ἂς μ' ἀφίσωσι μόνην στιγμάς τινας· ἐγὼ ἡ ἰδία θὰ ἐνταφιάσω τὸ τέκνον μου.

Ὁ Αὐθέντης καὶ οἱ γαρδοῦνοι ἀπεσύρθησαν. Ἡ Ἰωάννα ἤπλωσε κατὰ γῆς τὴν τὰ λείψανα τῆς θυγατρός αὐτῆς ἐμπεριέχουσαν ὀθόνην, ὅσα δὲν ἠδυνήθη νὰ θάψῃ ἡ ἀδελφότης τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους, εἰς τὴν θέαν τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης κεφαλῆς, ἣν τοσοῦτον ἠγάπα, τὸ θάρρος τῆς γηραιᾶς γυναικὸς ἐγκατέλειψεν αὐτὴν ἐπί τινα στιγμήν. Ἔκλινεν ἐπὶ τῶν ψυχρῶν καὶ ὠχρῶν χειλέων, ἅτινα εἶχον θηλάσει τὸ γάλα αὐτῆς, ὅτε ἡ Παυλίνα ἦν νήπιον, καὶ ἔκλαυσε χύνουσα τὰ ὕστατα αὐτῆς μητρικὰ δάκρυα. Ἀλλ' ἡ γενναία καὶ πλήρης πίστεως ἐκείνη ψυχὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποχωρήσῃ ἐπὶ πλεῖον τῇ ἀσθενείᾳ. Παρετήρησε τοὺς ἐσβεσμένους ἐκείνους ὀφθαλμούς, ὧν ἡ ὅρασις εἶχεν ἀποσυρθῇ, καὶ εἶπεν φιλοῦσα αὐτοὺς διὰ τελευταίαν φοράν.

—Περικάλυμμα θνητὸν τῆς ψυχῆς τῆς Παυλίνας μου, ἐπίστρεψον εἰς τὴν γῆν μέχρι τῆς αἰωνίας ἀναστάσεως! Ἡ Παυλίνα εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ ὑπάγω νὰ εὕρω αὐτήν.

Ἀπομαξαμένη δὲ τὰ δάκρυα, ἔθηκε τὰ ψυχρὰ μέλη τῆς θανούσης ἐν τῷ φερέτρῳ, ἐκάλυψεν αὐτὸ διὰ μεγάλης ὀθόνης, καὶ γονυπετήσασα ἐδέετο. Μετὰ μίαν ὥραν εἰσῆλθεν ὁ Μανδαμιέντος μετὰ τῶν γαρδούνων Ἡ Ἰωάννα ἐγερθεῖσα ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν,

—Λάβε, κύριε Μανδαμιέντε, ἐξετέλεσας τιμίως τὰς ὑποσχέσεις σου· ἐξετέλεσα κ' ἐγὼ ἐπίσης τὰς ἰδικάς μου· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, καὶ θέλω ν' ἀνταμείψω τὸν ζῆλόν σου.

Ταῦτα δὲ λέγουσα ἀφῄρεσεν ἐκ τοῦ δακτύλου αὐτῆς μεγάλης ἀξίας ἀδάμαντα καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ ἀρχηγῷ τῆς Γαρδούνης.

—Κυρία, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος ἐκπλαγεὶς ὑπὸ τόσον πλουσίου δώρου, τί θὰ κάμῃ ἡ ἀδελφότης διὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὴν ἀσύγκριτον γενναιότητά σου;

—Ἀφήσατέ με νὰ προσευχηθῶ μέχρι τῆς αὔριον πλησίον τοῦ φερέτρου, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, καὶ αὔριον ἐνταφιάζετε αὐτό.

—Ἂς γίνῃ ὅπως ἐπιθυμεῖς, εἶπεν ὁ Μανδαμιέντος.

—Μὴ ἔλθῃ τις ἐνταῦθα πρὸ τῆς πρωΐας, προσέθηκεν ἡ Ἰωάννα.

Ὁ Μανδαμιέντος κατένευσεν. Ἡ τροφὸς τῆς Παυλίνας ἔμεινεν μόνη προσευχομένη παρὰ τὸ φέρετρον μέχρι τῆς πρωΐας. Ὅτε τὴν ἐπαύριον ἦλθον οἱ Γαρδοῦνοι ἵνα καταβιβάσωσιν αὐτὸ ἐν τῷ τάφῳ, ἡ Ἰωάννα ἦν κεκλιμένη ἐπὶ τῶν λειψάνων τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας. Ἐτήρησε τὴν πρὸς τὴν Παυλίναν ὑπόσχεσιν αὐτῆς. Ἐγκαταλιπούσης ταύτης τὴν γῆν καὶ ἡ Ἰωάννα ἐγκατέλειψεν αὐτήν, ἄνευ κλονισμῶν, δίχα προσποθειῶν, χωρὶς οὐδενὸς ὑπευθύνου μέσου, διὰ μόνης τῆς θελήσεως αὐτῆς τοῦ ἀποθανεῖν...

—Αὐθέντη, εἶπον οἱ γαρδοῦνοι τῷ Μανδαμιέντῳ, αὐτὴ ἡ γραῖα, ἀπέθανεν, τί νὰ τὴν κάμωμεν;

—Τὸ φέρετρον εἶναι εὐρύχωρον, ἀπεκρίθη ὁ ἀρχηγός· ἡ τελευταία θέλησις τῆς γυναικὸς ταύτης θὰ ἦναι βεβαίως νὰ ταφῇ μὲ τὰ ἠκρωτηριασμένα ταῦτα μέλη. Θέσατε λοιπὸν τὸ πτῶμα ἐν τῷ φερέτρῳ, καὶ ἂς δεχθῇ αὐτὰς ὁ ἴδιος τάφος.

Δύο γυναῖκες τῆς γαρδούνης προσκληθεῖσαι ἵνα ἐνταφιάσωσι τὴν Ἰωάνναν, κατεβίβασαν τὸ φέρετρον ἐν τῷ τάφῳ μετὰ προσευχὰς καὶ παραδόξους ἱερουργίας καὶ ἐκάλυψαν αὐτὸν διὰ χοός. Τὰ ὑπόγεια τῆς Γαρδούνης διὰ παντὸς θὰ ἐφύλαττον τὸ μυστικὸν καὶ παράδοξον ἐκείνου ἐνταφιασμοῦ, ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς κατὰ τὴν ἀμετάτρεπτον συνήθειαν τῆς ἀδελφότητος δὲν ἐσημείου τὴν πρᾶξιν ἐν τοῖς μυστηριώδεσι κατατίχοις τοῖς ἀνακαλυφθεῖσι μετά τινας αἰῶνας.

Ν'.

Ὁ ἀποχαιρετισμός.

Ἐν τῷ μέσῳ χαμηλῆς τινος αἰθούσης ἑνὸς τῶν παρὰ τὴν προκυμαίαν πανδοχείων, ἔνθα ναῦται ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου ἐρχόμενοι εἰς Κάδιξ κατέλυον, ἐκάθηντο ὁ κύριος δὲ Βάργας, ἡ νεαρὰ κόμησσα καὶ ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, φθάσαντες ἐκεῖ πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν σῶοι καὶ ὑγιεῖς ἐλέῳ τῆς Γαρδούνης, καὶ περιμένοντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἰοσῆ. Ὁ ἀπόστολος ὀλίγας ἡμέρας μετ' αὐτοὺς ἐλθών περιέμενεν ἐπίσης βοηθῶν αὐτοὺς νὰ ὑποφέρωσι τὰς τε-

λευταίας ἐκείνας στιγμὰς τῆς ἐπιμόχθου ἀμηχανίας ἥτις προηγεῖται τῆς ἐκτελέσεως ἀποφασιστικῆς τοῦ βίου πράξεως. Ἐν τούτοις ἡ ἀνυπομονησία κατεκυρίευεν αὐτῶν. Ἐκτὸς τούτου καίτοι ἀγνώστων τῶν νεονύμφων καὶ προφυλαττομένων ὑπὸ ἐνδύματα τοῦ λαοῦ, ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα δὲν ἦτον ἥσυχος, ἐφοβεῖτο δι' αὐτοὺς τὰς καταδιώξεις τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

—Πάτερ μου, εἶπεν ὁ νεαρὸς κόμης, ἰδοὺ εἴκοσιν ἡμέραι πλησιάζουσιν ἀφ' οὗ ἐγκατελείψαμεν τὴν Σηβίλλην. Τὸ ὁλλανδικὸν πλοῖον διὰ τοῦ ὁποίου ἀναχωροῦμεν δύναται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ λύσῃ τὰ πρυμνήσια, καὶ φοβοῦμαι μήπως ἐκθέσω τὴν Δολόραν διατρίβων ἐπὶ πλεῖστον ἐν Ἱσπανίᾳ. Νομίζετε ὅτι ὁ Ἰοσὴς θὰ ἔλθῃ νὰ εὕρῃ ἡμᾶς καθὼς ὑπεσχέθη... Καὶ δὲν ἔχω μάλιστα τὸ ἐνδόσιμον νὰ φοβῶμαι...

—Τίς οἶδεν; ἀπεκρίθη ὁ μοναχὸς, ἡ ἀναχώρησις τῆς Ἰωάννας μοὶ φαίνεται παράδοξος, καὶ μυστήριόν τι βεβαίως κρύπτει ἡ φυγὴ αὕτη· ἐν τοσούτῳ δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω...

—Ὦ! οὐχί, οὐχί· ἀνέκραξεν ἡ ἀφελὴς Δολόρα. Ὁ Ἰοσὴς ἔχει καρδίαν ἀγγέλου, εἶναι μάρτυς ὡς καὶ ἡμεῖς. Τίς οἶδεν ὁποῖον δυστύχημα προσέβαλε τὴν νεαρὰν ἐκείνην κεφαλήν... Ὑπῆρχέ τι ὀλέθριον ἐν αὐτῷ...

—Οὐδέποτε ἔσχον ἐντελῆ ἐμπιστοσύνην ἐν αὐτῷ, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν.

—Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις κρύπτει τόσα παράδοξα μυστήρια! παρετήρησεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα.

—Ἀλλὰ τέλος πάντων πάτερ μου, ἐπέφερεν ὁ Ἐστεβάν, ἡ σωτηρία ἡμῶν ἀπαιτεῖ ν' ἀναχωρήσωμεν ὅσον τάχιον. Χρεωστῶ ἄραγε, ἵνα τηρήσω τὸν λόγον μου, ὃν ἔδωκα εἰς ὑπόσχεσιν ἀβέβαιον, νὰ θέσω εἰς κίνδυνον ἐκείνην ἥτις μοι εἶναι καὶ τῆς ζωῆς μου προσφιλεστέρα;

—Περιμένωμεν, δύο ἡμέρας μόνον, Ἐστεβάν μου· ἐὰν μετὰ τὰς δύο ἡμέρας ὁ Ἰοσὴς δὲν ἔλθῃ... καλά!.. τότε ἀναχωροῦμεν.

Τότε δὲ τῶν ναυτῶν τις τοῦ πλοίου ἐφ' οὗ ἔμελλον νὰ ἐπιβιβασθῶσιν, εἰσελθὼν εἰδοποίησεν αὐτοὺς ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἀναπετάννυσι τὰ ἱστία.

—Ὢ! τόσον ταχέως! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα ζωηρῶς.

—Ὁ ἄνεμος εἶναι οὔριος, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ ναύτης.

Ὁ ἄνεμος εἶναι ὁ βασιλεύς, εἶναι ὁ θεὸς τῶν ναυτῶν. Ἡ Δολόρα ἐκλίνατο θλιβερῶς τὴν κεφαλὴν καὶ οὐδὲν ἀπεκρίθη.

—Βλέπετε, πάτερ μου, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν, εἶναι ἀδύνατον νὰ περιμένωμεν περιπλέον. Πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν, ν' ἀναχωρήσωμεν σήμερον μάλιστα.

—Εἶναι ἀληθὲς, ἀπεκρίθη ὁ ἀπόστολος, συγκινηθεὶς ἐκ τῆς θλίψεως τῆς Δολόρας. Ἡ ἀνάγκη εἶναι κατεπείγουσα χρεωστοῦμεν νὰ ὑπακούσωμεν εἰς αὐτήν... Ἔπειτα τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ ἀναμφιβόλως.

—Λοιπόν! εἶπεν ὁ Ἐστεβάν εἰς τὸν ναύτην δεικνύων αὐτῷ δύο κιβώτια, λάβε καὶ φέρε ταῦτα εἰς τὸ πλοῖον. Τὸ ἑσπέρας ἐπιβιβαζόμεθα καὶ ἡμεῖς.

Ὁ ναύτης ὑπήκουσε καὶ ἀπεσύρθη. Ἡ Δολόρα ἔλαβε τὸ μικρὸν θυλάκιον ὅπερ ἐμπεριεῖχε τὴν κόνιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ ἐκράτησεν αὐτό, καὶ ὁ Ἐστεβὰν ἐξῆλθεν ἵνα ἀναπνεύσῃ τὸν ὁροσερὸν τῆς θαλάσσης ἀέρα. Προυχώρησε βήματά τινα ἐπὶ τῆς προκυμαίας κατὰ μῆκος τοῦ τείχους τοῦ περικλείοντος τὸν κόλπον, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ὁ λιμὴν τοῦ Κάδικος, καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ μονοτονίᾳ τοῦ ῥοΐσβου τῆς θαλάσσης ἐβυθίσθη εἰς διαφόρους σκέψεις.

—Τὸ ἑσπέρας λοιπὸν, διενοεῖτο ὁ Ἐστεβάν, θὰ ἐγκαταλείψω τὴν Ἱσπανίαν! Ὦ! εἴθε ὁ Οὐρανὸς νὰ ἦναι πρὸς αὐτὴν εὐμενής! Εἴθε ὁ Θεὸς ν' ἀποστρέψῃ ἀπ' αὐτῆς τὴν πληγὴν τῶν ἀρῶν αὐτοῦ, καὶ νέαν ζωὴν νὰ παράσχῃ αὐτῇ! Ἐμπρός! δι' ἐμὲ ἡ τελευταία θυσία ἐγένετο... Χρεωστῶ ν' ἀφήσω αὐτὴν, ἐπειδὴ οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῆς δύναμαι....

Οὕτω δὲ διανοούμενος, εἶδεν ἐρχομένους ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς γῆς πέντε ἀνθρώπους φέροντας τὴν στολὴν τῆς Σηβίλλης. Στραφεὶς τότε διευθύνθη πρὸς τὸ πανδοχεῖον, ἐπειδὴ ἔτρεμε καθ' ἑκάστην στιγμὴν μήπως ἀναζητῶσιν καὶ ἀνακαλύψωσιν τὰ ἴχνη αὐτῶν πρὶν ἢ ἀναχωρήσωσιν. Ἀλλὰ μόλις ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς αἰθούσης ἐν ᾗ ἦν ἡ Δολόρα μετὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ ἔκρουσαν αὐτὴν ὁρμητικῶς.

Ὁ Ἐστεβὰν ἐσκίρτησε καὶ ἐδίστασεν ἐπὶ μίαν στιγμήν.

—Τί εἶναι λοιπόν; ἠρώτησεν ἡ Δολόρα ἐκπεπληγμένη.

—Ἀνοίξατέ μας, εὐγενέστατε Ἐστεβάν, ἀπεκρίθη ἔξωθεν ὁ Κόκος.

—Ἄ! ἦλθε λοιπὸν ὁ Ἰοσής! ἀνέκραξεν ἡ Δολόρα.

Ὁ Ἐστεβὰν ἐνθαρρυνθεὶς ὀλίγον ἠνέῳξε τὴν θύραν, Ἀλλὰ δὲν ἦτο ὁ Ἰοσής. Ἦσαν ὁ Κόκος, ἡ Σάπα, ὁ Μανοφίνας, ἡ Σερένα καὶ γαρδοῦνός τις συνοδευόν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐν Κάδικι ἀδελφότητος, ὅστις εἶχεν ὑποδεχθῇ τὸν Ἐστεβὰν καὶ τὴν Δολόραν καὶ συστήσει αὐτοὺς εἰς τὴν διεύθυντριαν τοῦ πανδοχείου, ἐν ᾧ εὑρίσκοντο. Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις τοῦ Ἐστεβὰν, τῆς Δολόρας καὶ τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα.

—Τί ἤλθατε νὰ πράξητε εἰς Κάδιξ, τέκνα μου; ἠρώτησεν ὁ ἀπόστολος.

—Ἤλθαμεν νὰ ζητήσωμεν τὸν εὐγενέστατον δὸν Ἐστεβὰν καὶ τὴν κυρίαν Δολόραν διὰ ν' ἀκολουθήσωμεν καὶ νὰ ὑπηρετήσωμεν αὐτοὺς πανταχοῦ ὅπου θέλουν νὰ ὑπάγωσιν, ἀπεκρίθη ἡ Σερένα.

—Εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ τὴν ἀφοσίωσιν ὑμῶν, εἶπεν ἡ νεαρὰ κόμησσα συγκεκινημένη, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν συναισθάνο

μαι ταύτην. Ἀλλὰ γνωρίζετε, φίλοι μου, ὅτι θέλετε ν' ἀκολουθήσητε πτωχοὺς φυγάδας, οἵτινες μόλις θὰ ἔχωσι νὰ διαθρέψωσιν ὑμᾶς;

— Θὰ ἐργαζόμεθα ἡμεῖς διὰ νὰ διατρέφωμεν αὐτούς, ἀπεκρίθησαν συγχρόνως ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες.

— Ἡ ἐργασία οὐδένα κόπον προξενεῖ εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ χάριτι θείᾳ οἱ εὐγενέστατοι δὲν θὰ ἔχωσιν ἀνάγκην τῆς εὐτελοῦς ἡμῶν βοηθείας· εἶπεν ὁ Κόκος.

— Καὶ ὁ δὸν Ἰοσής; τί ἔγινεν ὁ δὸν Ἰοσής; ἠρώτησεν ἡ Δολόρα ἐν ἀγωνίᾳ. Δὲν μοὶ ὡμιλήσατε ἀκόμη περὶ τοῦ Ἰοσῆ, Κόκο.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰοσῆ ὁ ἀλγουαζὶλ ἐταπείνωσε θλιβερῶς τὴν κεφαλήν, ὁ Μανοφίνας ἔμεινεν ἄλαλος καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἤρχισαν νὰ κλαίωσιν.

— Τί εἶναι λοιπόν; τί συνέβη εἰς αὐτόν; ἠρώτησεν ἡ Δολόρα.

Τότε, διὰ φωνῆς θλιβερᾶς κλαυθμηρᾶς καὶ διακεκομμένης, ὁ πιστὸς ἀλγουαζὶλ διηγήθη πρὸς αὐτοὺς τὴν τρομερὰν λύσιν τῆς τραγῳδίας, ἥτις ἔλαβε χώραν ἐν Σεβίλλῃ. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ἤκουσαν ἐν βαθείᾳ ἐκπλήξει τὴν φρικαλέαν ἐκείνην διήγησιν. Ὅτε δὲ ὁ Κόκος, διὰ γλώσσης ζωηρᾶς καὶ ζωγραφικῆς, ἐξιστόρει τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ Ἰοσῆ,

— Ὦ! ἀνέκραξεν ἡ νεαρὰ κόμησσα ἔνδακρυς, κάλλιστα ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Ἰοσὴς ἦτο μάρτυς.

— Δὲν ἐτελείωσα, Κυρία, προσέθηκεν ὁ Κόκος ἐξάγων ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ τὸ χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ἡ Παυλίνα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς εἶχε σφραγίσει καθ' ἣν ἡμέραν ἐγκατέλειψε τὸ παλάτιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, καὶ ὅπερ εἶχεν ἐγχειρίσει τῷ Κόκῳ, ἰδοὺ μία παρακαταθήκη τὴν ὁποίαν ὁ δὸν Ἰοσὴς μοὶ ἐνεπιστεύθη δι' ὑμᾶς, λάβετε, Κυρία, εἰς ὑμᾶς ἀνήκει.

— Εἰς ἐμέ! ἐπέφερεν ἡ Δολόρα ἐκπεπληγμένη.

— Εἰς σέ, τέκνον μου, εἶπεν ὁ ἀπόστολος. Εἶναι κληροδότημα θανόντος.

Ἡ Δολόρα ἔλαβε τότε τὸ χαρτοφυλάκιον διὰ τρεμούσης χειρὸς, καὶ ἀνοίξασα ἔδωκεν αὐτὸ τῷ Ἐστεβάν. Οὐδόλως ἐνόει τὴν ἀξίαν τῆς πληθύος ἐκείνης τῶν χαρτίνων ἐκείνων τεμαχίων, ἅτινα ἔφερον ὑπογραφὴν δυσανάγνωστον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ὁ Ἐστεβὰν κάλλιον γνωρίζων ταῦτα, ἔρριψε ταχὺ βλέμμα ἐπ' αὐτῶν καὶ εἶπε τῇ συζύγῳ του.

— Εὐγενῆ Ἰοσῆ! δὲν ἠθέλησεν ὥστε ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἠγάπησε νὰ ὑποφέρωσιν ἔνδειαν. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁλόκληρος περιουσία, Δολόρα.

— Δυστυχῆ Ἰοσῆ! ἀνέκραξεν ἡ νεαρὰ γυνὴ μᾶλλον συγκινηθεῖσα ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θανάτου τοῦ φίλου αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῆς ἀφοσιώσεως

ἣν εἶχεν ἀποδείξει αὐτοῖς, ἢ ὑπὸ τῆς βελτιώσεως, ἣν ποσὸν τόσῳ σημαντικὸν ἠδύνατο νὰ φέρῃ εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν αὐτῶν. Συγχρόνως δὲ παρετήρησεν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ ἐπιστολήν τινα ἐσφραγισμένην. Ἐπὶ τοῦ περικαλύμματος ἡ Παυλίνα εἶχεν ἐπιγράψει «Πρὸς τὴν κόμησσαν Δολόραν δὲ Βάργας, ὅταν εὑρεθῇ ἐν ἀσφαλείᾳ ἐκτὸς τῆς πατρίδος αὐτῆς.»

— Τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀναγνώσωμεν ἀκόμη, εἶπεν ἡ Δολόρα, καὶ ἐπανέθηκε τὴν ἐπιστολὴν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ. . .

Ἡ ἡμέρα παρῆλθε ταχέως. Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὸν ὁρίζοντα, ἡ κίνησις καὶ ἡ ζωὴ ἐπανήρχοντο ἐν τῇ πόλει. Ὁ ναύτης ἀνήγγειλεν ἐκ νέου τῷ Ἐστεβὰν ὅτι ἐφολκίς τις περιέμενεν ἐν τῷ λιμένι, ἵνα φέρῃ αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον.

— Ἀναχωρήσωμεν, εἶπεν ὁ Ἐστεβάν, ἀναχωρήσωμεν. Ἀφοῦ ἦναι ἀνάγκη, ἀναχωρήσωμεν ὅτι τάχιον.

Ἡ Δολόρα πλησιάσασα πρὸς τὸν ἀπόστολον, εἶπεν αὐ τῷ διὰ τῆς γλυκείας καὶ διαπεραστικῆς αὐτῆς φωνῆς ἧς τινος τὸ θέλγητρον ἦν ἀκαταμάχητον.

— Πάτερ μου, δὲν θὰ ἀκολουθήσατε ὑμᾶς;

— Οὐχί, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, οὐχί, κόρη μου· δὲν θὰ ἀκολουθήσω ὑμᾶς, δὲν ἀνήκω εἰς ἐμαυτόν, ἀνήκω εἰς τὴν Ἱσπανίαν. Οἱ πτωχοί μου καὶ οἱ τεθλιμμένοι μου μ' ἀπαιτοῦσιν, καὶ πρὸς αὐτούς χρεωστῶ νὰ ἐπιστρέψω.

— Εἴπατέ μοι τοὐλάχιστον ὅτι θὰ μᾶς λυπεῖσθε, προσέθηκεν ἡ νεαρὰ κόμησσα.

— Δολόρα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα· ἄφες μοι τοὐλάχιστον τὴν ἀξίαν τῆς θυσίας. Εἰμὶ ἄνθρωπος, καὶ ἡ καρδία μου εἶναι εὐπρόσιτος εἰς τὴν θλῖψιν καὶ εἰς τὴν ἀφοσίωσιν. Πρὸ τούτου ὅμως εἰμὶ λειτουργὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ τοιοῦτος ὑπερνικᾷ τὸν ἄνθρωπον. Δυστυχεῖς ἔχουσιν ἀνάγκην ἐμοῦ, ἀνήκω εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους.

— Εἶναι ἀληθές, εἶπεν ἡ Δολόρα. Ἐπιστρέψατε πλησίον εἰς αὐτούς· δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ἄνευ ὑμῶν. Εἶσθε δι' αὐτοὺς ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, ὅστις γνωρίζει νὰ μεταβάλλῃ τὸ κακὸν εἰς καλόν, ἐν ᾧ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις μεταβάλλει εἰς κακὸν τὸ ἐντελέστερον καλόν.

— Ἰδοὺ διατὶ δὲν θέλω ν' ἀκολουθήσω ὑμᾶς, εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

— Πάτερ μου, ὑπακούσατε εἰς τὴν ἐξ ὕψους φωνήν, ἀλλ' ἂς ἐποπτεύῃ ἡμᾶς μακρόθεν τὸ πνεῦμά σου. Ἂς μένωμεν ἡνωμένοι ἐνάγια καὶ αἰωνία φιλία.

— Δὲν εἶναι αὕτη ἡ ἀληθὴς κοινωνία τοῦ πνεύματος ἡ προαγγελθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεανθρώπου; Ναί, θύγατερ, θὰ ἦμαι πάντοτε ἐν πνεύματι ἡνωμένος μεθ' ὑμῶν.

— Ὦ! εἶπεν ἡ Δολόρα, καὶ μακρόθεν ἀκόμη μοὶ φαίνεται ὅτι θὰ μένω ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς παντοδυνάμου προστασίας ὑμῶν.

— Θὰ εἶσθε ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα. Τί φοβεῖσθε;

Οἱ ὁδοιπόροι ἐξῆλθον τότε ἀπὸ τοῦ πανδοχείου. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ αὐτοὺς μέχρι τοῦ πλοίου. Ἐπεβιβάσθησαν ἐντὸς δύο λέμβων, αἵτινες περιέμενον αὐτοὺς εἰς τὴν παραλίαν, οἱ ναῦται ἐκωπηλάτησαν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔφθασαν ὑπὸ τὸ Ὁλλανδικὸν πλοῖον, ὅπερ ἔμελλε νὰ παραλάβῃ αὐτούς. Ἔρριψαν εἰς αὐτοὺς τὴν κλίμακα, καὶ ὁ Κόκος, ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ὁ Μανοφίνας καὶ ἡ Σερένα ἀνέβησαν πρῶτοι. Ὁ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ἔμενον ἐν τῇ πρώτῃ λέμβῳ μετὰ τοῦ Ἰωάννου δ' Ἀβίλα.

— Σπεύσατε, κύριοι, ἐκραύγασεν αὐτοῖς ὁ ναυηγός, ὁ ἄνεμος αὐξάνει καὶ θὰ ὑψώσωμεν τὰ ἱστία.

Ὁ Ἐστεβὰν ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Δολόρας ἵνα βοηθήσῃ αὐτὴν ν' ἀναβῇ, ὁ δὲ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ἠγέρθη.

— Ὑγίαινε, πάτερ μου, εἶπεν αὐτῷ ἡ νεαρὰ κόρη σσα συγχρατοῦσα τὰ δάκρυα αὐτῆς, ὑγίαινε... εὔχου ὑπὲρ ἡμῶν.

— Ὑγίαινε, κόρη μου, ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος συγκεκινημένῃ τῇ φωνῇ, ὑγίαινε.... Μὴ λησμονήσατε ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰμὴ μία μόνη εὐτυχία ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ τῶν ἀγνῶν καὶ ἀφωσιωμένων καρδιῶν.

— Πάτερ μου, ἀπεκρίθη ἡ Δολόρα χαμηλοφώνως, δὲν ὑπάρχει εὐτυχία διὰ τοὺς φυγάδας, καὶ ὥρμησεν ἐλαφρὰ καὶ ταχεῖα καὶ εὐθὺς εὑρέθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου.

— Ὑγίαινε, πάτερ μου, εἶπε καὶ ὁ Ἐστεβάν· ἐάν ποτε ἡ Ἱσπανία ἐξεγερθῇ, ἐνθυμήθητι ἑνὸς τῶν τέκνων αὐτῆς, ὅπερ θὰ μαρανθῇ μακρὰν αὐτῆς ἐν τῇ ἐξορίᾳ καὶ ἀργίᾳ.

— Ἐστεβάν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα, τὰ ἀληθινὰ τοῦ Θεοῦ τέκνα δὲν ἔχουσιν εἰμὴ μίαν μόνην πατρίδα, τὴν γῆν. Ἀφ' ὁποιασδήποτε γωνίας τῆς σφαίρας ἀκουσθῇ φωνή τις θερμὴ καὶ ἰσχυρὰ ψάλλουσα τὸν ὕμνον τῆς ἀληθείας, προστίθησιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς κοινωνικῆς εὐτυχίας. Σοὶ εἶπα τοῦτο, οὐδόλως ἀναγεννᾷ τις λαόν τινα διὰ τῆς ῥομφαίας, ἀλλὰ διὰ τοῦ λόγου, καὶ ὁ λόγος, υἱὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θ' ἀντιχήσῃ ἀόρατος, ἀλλὰ διαταράττων τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Ὕπαγε, ἔσο στιβηρὸς καὶ ἀλλόκοτος εἰς τὴν πορείαν σου, καὶ ἐνθυμοῦ ὅτι ἵνα μεταμορφώσῃς τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου, δώδεκα ἀπόστολοι μόνον ἤρκεσαν, δώδεκα ἄνθρωποι ἁπλοῖ καὶ ταπεινοί, ἀλλ' ἐμψυχούμενοι ὑπὸ πίστεως ἀδιασείστου. Καὶ μακρόθεν ἀκόμη, δύνασαι νὰ βοηθῇς εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἱσπανίας.

Ὁ Ἐστεβὰν ἀνέβη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὅλοι ἦσαν ἐν τῷ πλοίῳ,

ἀνέσυρον τὴν λέμβον τοῦ πλοίου, καὶ ἡ φέρουσα τὸν Ἰωάννην δ' Ἀβίλα ἀπεμακρύνθη διὰ τῆς κωπηλασίας. Ὁ δὲ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα στηριχθέντες ἐπὶ τηλεβολοθυρίδος ἀπέτεινον τῷ ἁγίῳ αὐτῶν φίλῳ ἓν νεῦμα ἔτι ἀποχαιρετισμοῦ. Ὁ Ἰωάννης δ' Ἀβίλα ὕψωσε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν οὐρανόν, ὡς ἵνα εἴπῃ αὐτοῖς, «Ἐκεῖ ἄνω θὰ ἐπανιδωμεν ἀλλήλους.» Ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀσυνήθης θόρυβος ἐγένετο, οἱ ναῦται ἀνεπέτασαν τὰ ἱστία, καὶ ὁ κολοσσὸς ἐκεῖνος, ὡς ἀνυπόμονος νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐφάνη ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ κινούμενος ἐπὶ τοῦ κύματος, οἱ δὲ ταξειδεύοντες ἐτήρουν ἀπόλυτον σιωπήν. Δὲν ἠκούοντο εἰμὴ αἱ φωναὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν διδόντων τὰς βραχυσυλλάβους αὐτῶν διαταγάς, καὶ τὰ σπεύδοντα βήματα τῶν ναυτῶν προθύμων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν, καὶ ἀνυπομονούντων νὰ ἀφήσωσι τὴν γῆν, ἐφ' ἧς ὁ ναύτης μελαγχολεῖ.

Ὁ Μανοφίνας καὶ ἡ Σερένα, ὁ Κόκος καὶ ἡ Σάπα ὡς ἀληθεῖς Ἀνδαλουσιανοὶ πιστοὶ εἰς τὰ τῶν Βοεμῶν ἤθη αὐτῶν, κατεκλίνθησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ ἔβλεπον μακρὰν δακρυρροοῦσιν ὀφθαλμοῖς τὸν κυανοῦν ὁρίζοντα μεταβληθέντα ὅλον εἰς κέγχρους χρυσοῦ. Ὁ δὲ Ἐστεβὰν καὶ ἡ Δολόρα ὄρθιοι πλησίον τοῦ μεγάλου ἱστοῦ ἠτένιζον μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ θλίψεως εἰς τὰς λαμπρότητας τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης ἑσπέρας. Ὁ ἥλιος κατέβαινε πρὸς τὸν ὁρίζοντα, καὶ βεβυθισμένος ἐν ἀναριθμήτοις ἀκτῖσι πρισματικαῖς, ὡμοίαζε πρὸς μέγα ὀπάλιον ἐν μέσῳ νάρθηκος πολυτίμων λίθων μυριοχρόων. Ἐκ τοῦ μέρους, ἔνθα ἵσταντο οἱ φυγάδες, ἐθαύμαζον τὸ Κάδιξ, τὴν ἀπόρθητον πόλιν, πέραν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ γῆ τῆς Ἱσπανίας. Ἐκεῖθεν δὲ ἦν ἡ ὡραία Βαλάνση, ἡ Γρενάδη, ἡ προσφιλεστάτη θυγάτηρ τῶν Μαύρων, ἡ Μαλαγα μὲ τοὺς θεσπεσίους οἴνους αὐτῆς καὶ μακρύτερον ἡ Σεβίλλη, ἡ πατρὶς τοῦ Ἐστεβὰν καὶ τῆς Δολόρας. Ἦσαν δὲ σιωπηλοί, καὶ αἱ θλίψεις αὐτῶν ἐξηφανίζοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν· δὲν ἀνεμιμνήσκοντο εἰμὴ τὴν πρὸς τὴν ὡραίαν Ἱσπανίαν ἀγάπην αὐτῶν, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου ἔμελλε νὰ γίνῃ ἅφαντος διὰ παντὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Λίψνης δὲ ἐσκιρτησαν· ἡ Δολόρα ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ἐστεβάν. Τὸ πλοῖον εἶχε βαρέως ἀναπηδήσει ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὡς ἄγριος ταῦρος, ἐκινήθη ταλαντευόμενον ἐπί τινα λεπτά, καὶ ἔπειτα ὠλίσθαινεν ἡσύχως ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς θαλάσσης, πλατὺν ὀλκὸν ὄπισθεν αὐτοῦ διαγράφον. Τὰ ἐλαφρὰ κύματα ἀνυψούμενα περὶ τὰς πλατείας αὐτοῦ πλευρὰς ἤρχοντο καὶ ἀπεσύροντο σχηματίζοντα ζώνην ἀφροῦ. Ὁ ἄνεμος ἐπλήρου τὰ ἱστία, ἡ πρῴρα διέσχιζε συρίζουσα τὴν κυανῆν καὶ διαφανῆ θάλασσαν, καὶ κατὰ μικρὸν τὸ Κάδιξ ἐγένετο ἄφαντον. Ὁ ἥλιος ἔδυσεν, πλατεῖαι δὲ ταινίαι χρυσοπόρφυροι διέτρεχον ὡς φλόγες ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τοῦ

ἀχανοῦς ἐκείνου ὁρίζοντος. Ἡ δὲ νὺξ ἔθετο βραδέως ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς μέλανας αὐτῆς πέπλους ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Καὶ ὁ Ἕσπερος ἔλαμπεν εἰς τὸν οὐρανόν...

Τότε ὁ Ἐστεβὰν ἠτένισεν εἰς τὴν σύντροφον αὐτοῦ. Ἀκίνητος δὲ καὶ ἄλαλος ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πρὸς τὸ ἀδιόρατον σημεῖον, ὅπερ δι' αὐτὴν ὠνομάζετο Σηβίλλη, ἡ Δολόρα ἐφαίνετο βεβυθισμένη ἐν θρησκευτικῇ καὶ μεγαλοπρεπεῖ ἐκστάσει. Τὸ μέτωπον αὐτῆς ἀπέναντι τῶν ἐπιχρύσων ἀπαυγασμάτων χρωματιζόμενον ὑπὸ τῆς τελευταίας πορφύρας τοῦ ἡλίου διέλαμπεν εἰς τὸ λυκόφως τῆς ἑσπέρας, ὡς ὀρειχάλκινον ἄγαλμα γεγλυμμένον ὑπὸ τοῦ Φειδία. Οἱ διαστελλόμενοι μυκτῆρες αὐτῆς εἰσέπνεον εἰσέτι τὸν ζωογόνον καὶ καθαρὸν ἀέρα τὸν μεστὸν εὐωδιῶν πορτοκαλλεῶν καὶ ῥόδων, αἵτινες ἐφέροντο αὐτῇ ἀπὸ τῆς γῆς... τὰ ἄπληστα δὲ καὶ τρέμοντα αὐτῆς χείλη ὡμοίαζον πρὸς τὰ τῆς Σεβίλλης, ἡμιηνεῳγμένα εἰς ἱερὸν ᾆσμα.

«Χαῖρε! ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους διὰ φωνῆς ἥπερ ἡ ἔμπνευσις ἐδάνειζε θέλγητρον καὶ ἰσχὺν σχεδὸν ὑπεράνθρωπον, χαῖρε, μῆτερ τῶν ἡρώων, ἐρωμένη τοῦ ποιητικοῦ Ἰδέρου καὶ τοῦ ἀγρίου Γότθου, γῇ προσφιλὴς τοῦ οὐρανοῦ, ἡ γνωρίσασα νὰ μεταβάλῃ εἰς χρυσὸν καθαρὸν τὸ εὐτελέστατον μέταλλον. Χαῖρε, ἡ βαστάσασα καὶ γεννήσασα τὸν θεῖον Πελάγιον καὶ Ἀλφόνσον τὸν Γενναῖον, τὸν νουνεχέστερον καὶ φιλοσοφικώτατον τῶν βασιλέων (131).

«Βασίλισσα, ἡ θέσασα ἐπὶ τοῦ μετώπου σου τὰ πλουσιώτατα τοῦ κόσμου στέμματα, εἶδες νὰ λάμπωσιν ἐπὶ τοῦ μανδύου σου οἱ ἀδάμαντες τοῦ Μεξικοῦ καὶ οἱ φοίνικες τῆς ἐρήμου.

«Τὸ πᾶν ἠνώθη, ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν δόξαν σου. Οἱ Γότθοι σοὶ ἔδωκαν τὴν τόλμην αὐτῶν, τὴν θρασύτητα αὐτῶν, τὴν ἀθάνατον αὐτῶν χρηστότητα, Οἱ Μαῦροι τὴν μεθυστικὴν ποίησιν, τὸν τὰ ἤθη μειλίσσοντα εὐγενισμόν, καὶ ἐκ τῆς συγκράσεως τῶν δύο τούτων πραγμάτων ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἐποίησε τὴν Ἱσπανίαν ἱπποτικὴν καὶ χριστιανήν, τὴν Ἱσπανίαν σοφὴν καίτοι κατακτήτριαν, τὴν Ἱσπανίαν γῆν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς δόξης, ἥτις εἶχε δι' ὅλα τὰ τέκνα αὐτῆς τοὺς μαστοὺς τῆς τροφοῦ καὶ σπλάγχνα μητρός. Ὦ ὑψηλὴ ἕνωσις τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας! ἢ μᾶλλον θείαρβε ὑπέρλαμπρε παρηγορητικῆς καὶ μητρικῆς θρησκείας!.. δὲν εἴδομεν ταττομένου ὑπὸ τοὺς νόμους βασιλίσσης γλυκείας εὐσεβοῦς καὶ ἀνεξιθρήσκου τοὺς ὑπερηφάνους τῶν Ἀβενσερράγων ἀπογόνους; τὴν ἡρωϊκωτάτην ἐκείνην φυλήν, ἧς τὸ εὐτελέστατον τέκνον εἶχε βασιλικὸν αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν αὐτοῦ; . . . . . .

(131) Ἀλφόνσος ὁ Γενναῖος ἢ Ἀλφόνσος ὁ Σοφὸς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος προικίσας τὴν Ἱσπανίαν διὰ κώδηκος τακτικοῦ νόμου, οὗτινος μέγα μέρος ἰσχύει εἰσέτι ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ πολὺ τιμᾷ τὸν Ἱσπανικὸν χαρακτῆρα.

. . . . . .

Ἡ νὺξ ἐπήρχετο ταχυτέρα, πέπλος ὑποκύανος ἐξετείνετο ἐπὶ τοῦ ἀπείρου τοῦ ὠκεανοῦ, ὁ κυανοῦς οὐρανὸς ἐκοσμεῖτο δι' ἀστέρων στιλβόντων καὶ τὸ Κάδιξ βυθισθὲν ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ὁλοσχερῶς ἐγένετο ἀφανές... Μόλις δὲ μακρὰν εἰς τὸν ὁρίζοντα διεκρίνοντο αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων ἢ τῶν ὀρέων, ὡς ἀπεικάσματα ἄμορφα, ἄτινα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐσμικρύνοντο καὶ ἐξαφανίζοντο ἐν τῷ κατακλύζοντι σκότει. Ἡ Δολόρα ἐξηκολούθησε τὸ πεπνυμένον αὐτῆς ᾆσμα.

—«Ἱσπανία! Ἱσπανία! ἐκραύγασεν, ὤ! πόσον ὡραία ἐτύγχανες ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἀκηλιδώτου λαμπρότητός σου! Πόσον εὐχαρίστως τότε προὔφερέ τις τὴν ἱερὰν λέξιν «Πατρίς!» Διότι ἦν ἀληθῶς ἡ φύλαξ τῆς εὐτυχίας πάντων, καὶ ἡ ὕπαρξις ἦν γλυκεῖα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς. Τότε ὑπῆρχε περιθαλψις διὰ τοὺς ἀσθενεῖς, δόξα διὰ τοὺς ἰσχυροὺς, δικαιοσύνη δι' ὅλους! Τότε ἡμιανοίγων καθ' ἑκάστην τὰ στέρνα τῆς γοργοῦ ταύτης γῆς, ὁ Ἱσπανὸς ἠδύνατο ἐν ὑπερηφανίᾳ νὰ εἴπῃ. «δι' ἐμὲ ὁ θερισμὸς οὗτος ὡριμάζει, δι' ἐμὲ αἱ ἄμπελοι αὗται πληρωθήσονται χρυσῶν σταφυλῶν... δι' ἐμέ, ἢ μᾶλλον δι' ὅλους,» διότι ἡ Ἱσπανία συνεκρότει μεγάλην ἀδελφῶν οἰκογένειαν. Τὰ στηρίγματα τῆς Ῥώμης, οἱ ἄπληστοι δημοβόροι, δὲν εἶχον εἰσέτι φθάσει ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ θυλάσωσι τὸ γενναῖον αἷμα τῶν ὑπνωττόντων, ἵνα μὴ εὕρῃ τις αὐτοὺς τὴν ἐπαύριον εἰμὴ πτώματα ἄνευ δυνάμεως. Τότε καὶ αὐτοὶ οἱ διαμαχόμενοι ἦσαν γενναῖοι καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ εἶχον ἐμπιστοσύνην πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ὅσην καὶ πρὸς τοὺς τρυφερωτέρους αὐτῶν φίλους. Ὦ! διὰ τί ἤδη ἐπὶ τῆς ἐφόρου ταύτης γῆς τῆς κεκαλυμμένης διὰ πλούτου παρὰ τῆς δαψιλοῦς χειρὸς τοῦ Αἰωνίου βλέπει τις πρόσωπα ἰσχνὰ καὶ ἀποτρόπαια! Ὁποῖον πένθιμον σουδάριον περικαλύπτει τὴν βασιλικὴν κεφαλὴν τῆς ὑποδούλου καὶ καταδυναστευομένης ταύτης βασιλίσσης; Ὁποῖαί εἰσιν αἱ χεῖρες ἐκεῖναι, αἵτινες, διὰ γυπὸς ὀνύχων πιέζουσι τοὺς μαστοὺς αὐτῆς, ἵνα ἐξαντλήσωσι καὶ κατασχίσωσιν αὐτούς;.. Ἡ ὠχρότης αὐτῆς εἶναι βαθεῖα, ἡ ἀτονία αὐτῆς πλήρης, αἱ σάρκες αὐτῆς καταβεβλημέναι ὡς αἱ τοῦ ἀγωνιῶντος... Ἡ φωνὴ αὐτῆς, ἡ τόσον μεστὴ καὶ ἰσχυρὰ δὲν ἀντηχεῖ πλέον εἰμὴ ἐκ διαλειμμάτων διὰ μακρᾶς κραυγῆς ἀγωνίας διακοπτομένης ὑπὸ ᾀσμάτων ἀπαισίων τραχειῶν ὡς ὁ βρυγμὸς τοῦ πρίονος ἐπὶ τοῦ σιδήρου, καὶ θλιβερῶν ὡς ὁ κρότος τῆς σφύρας ἥτις καθηλοῖ τάφον. Ἱσπανία! Ἱσπανία! τί ἀπέγινες; ὁποία τερηδὼν οὕτω σοῦ ἔδηξε τὴν καρδίαν καὶ μετέβαλε τὴν παντοδύναμον ἐνέργειάν σου εἰς ἀτονίαν θανάτου; Γενναιότης! Δὲν ἀκούεις μακρόθεν ἀν-

τηχοῦσαν τὴν φωνὴν τῶν θριάμβων σου; Ἐκτείνεις διὰ μιᾶς τὴν ἐξουσίαν σου καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοῦ κόσμου μερῶν... Βασιλεὺς κατακτητὴς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου ἔνθα αἰωνίως ἐπαγρυπνοῦσιν οἱ τρομεροὶ λέοντές σου καὶ ἡ φωνὴ τῆς φήμης τρέχει πανταχοῦ ἐπαναλαμβάνουσα τὰς δύο ταύτας μαγικὰς λέξεις, «Ἱσπανία, Κάρολος ὁ πέμπτος!»

«Ναί, ἀλλὰ ἀκούω ν' ἀποκρίνησαι γοερᾷ τῇ φωνῇ.—«Ὁ βασιλεὺς πράττει τὰ πάντα διὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Ἐν ᾧ ὁ κόσμος ὅλος στέφει Κάρολον τὸν πέμπτον, ἐγὼ πνευστιῶσα κραυγάζω καὶ καταβεβλημένη, δόξα! ἐλευθερία! φιλοσοφία! καὶ μοὶ ἀποκρίνονται κατάκτησις! πλοῦτος! δεσποτισμός! Ἡ ἄγνοια ὡς μέλας πέπλος ἐκάλυψε τὸ μέτωπόν μου δι' ἐρέβους, καὶ τὸ μόνον φῶς, ὅπερ ἀφίνουσι νὰ φθάσῃ μέχρις ἐμοῦ, εἶναι τὸ τῶν πυρῶν, αἱ ὁποῖαι κατασβιβρώσκουσι τὰ σπλάγχνα μου (132). Ἐν τούτοις μὲ ὀνομάζουσι μεγάλην, διότι μακρὰν ἔχω πολεμιστὰς οἱ ὁποῖοι βασιλεύουσιν ἐν ὀνόματί μου ἐπὶ ἐκτεταμένων ἐπαρχιῶν, καὶ διότι ἡ σημαία μου κυματίζεται ἐπὶ τῶν θαλασσῶν τῶν δύω κόσμων. Μὲ ὀνομάζουσιν ἰσχυράν, διότι εἶμαι καρτερικὴ καὶ ἥσυχος, καὶ διότι φροντίζουσι νὰ καλύπτωσι τὰς αἱματοσταγεῖς πληγάς μου διὰ τοῦ πέπλου τῆς ὑπερηφανίας καὶ τοῦ ψεύδους!»

«Οὕτως ὁμιλεῖ ἡ Ἱσπανία ἀναλαβοῦσα ὀλίγον, ἀλλ' ἰδοὺ μορμολύκεια τρέχουσιν ἐν τῇ σκιᾷ νὰ ὠθήσωσιν αὐτὴν ἐκ νέου ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ τάφου. Ὦ! ἔλεος! ἔλεος δι' αὐτήν! Μὴ ἀποσβέσατε τὸν τελευταῖον αὐτῆς σπινθῆρα τῆς ζωῆς! Ἀφήσατε αὐτὴν μίαν στιγμὴν ν' ἀναλάβῃ τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς! Δότε αὐτῇ τὸν καιρὸν ν' ἀνακτήσῃ τὸ αἷμα ὅπερ ἀπώλεσεν!... Ἀλλ' οὐχί.... Τὰ μορμολύκεια εἰσὶν ἄσπλαγχνα! Τὸ θῦμα αὐτῶν ἀφανισθὲν καὶ θνῆσκον, ἀπώλεσεν ἐπίσης καὶ τὴν τελευταίαν ἐκείνην πνοήν, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνην τῆς ζωῆς ἣν ἐδίδον αὐτῇ αἱ νίκαι Καρόλου τοῦ πέμπτου. Φάσμα βασιλέως δια-

(132) Δικαίως ἡ Ἱσπανία ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ πυραὶ κατεβίβρωσκον τὰ σπλάγχνα αὐτῆς. Ἐν διαστήματι 339 ἐτῶν, ζῶντες Ἱσπανοὶ ἐκάησαν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως περὶ τὰς 34,658· εἰς ἀνδρείκελα 18,049· κατεδικάσθησαν δὲ εἰς κάτεργα καὶ εἰς διὰ βίου δεσμὰ 288,214· εἰς τὸ φέρειν δὲ τὸ San benito προσκαίρως ἢ αἰωνίως 200,000, ὧν οἱ ἀπόγονοι ἐθεωροῦντο ἄτιμοι. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, οἱ εὐγλωττοι κατήγοροι τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως εἰσιν ἱστορικοί. Ἰδοὺ καὶ κατάλογος ἀντιγραφεὶς κατὰ λέξιν ἀπὸ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ὑπὸ Llorent, ὅστις εὑρίσκεται καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἱσπανίας κατὰ τὸ 1820 ὑπὸ Ch, L....

Κατάλογος γενικὸς τῶν θυμάτων ὅσα ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις ἐθυσίασεν ἐν Ἱσπανίᾳ ἀπὸ τοῦ 1481—1820, ἐπὶ 45 γενικῶν ἱεροεξετάστων.

		Ἔκαυσαν		Κατεδικάσθησαν	
		Ζῶντες	εἰς ἀνδρείκελα	εἰς κάτεργα ἢ εἰς φυλ.	
Ἀπὸ 1481—1498	ἐπὶ Τορκεμαδα ἀ. Γεν. Ἱεροεξ.	10,220	6,840	97,371	
» 1481—1498	» Δεζὰ β'. » »	2,592	829	32,592	
» 1507—1517	» Ξιμένες Κισνέρου γ'. » »	3,554	2,232	48,059	
» 1517—1521	» Ἀδριανοῦ Φλωρεντίου δ'. » »	1,620	560	21,835	
» 1821—1523	» Ἀντιποσωπείας	324	112	4,481	
» 1523—1545	» Ἀλφόνσου Μαρτίνου ε. » »	2,250	1,425	14,250	
» 1545—1557	» Ταβέρα στ'. » »	840	420	6,420	
	Ἐπὶ Λοΐζα ζ' καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Καρόλου Ε',				
» 1556—1597	ἔπὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου Β'.	1,320	660	6,600	
» 1597—1621	» Φιλίππου Γ'.	3,990	1,845	18,450	
» 1621—1665	» Φιλίππου Δ'.	1,840	692	10,746	
» 1665—1700	» Καρόλου Β'.	2,852	1,428	14,080	
» 1700—1746	» Φιλίππου Ε'.	1,630	540	6,512	
» 1746—1759	» Φερδινάνδους ΣΤ'.	1,600	760	9,120	
» 1759—1788	» Καρόλου Γ'.	40	5	170	
» 1788—1808	» Καρόλου Δ'.	4	»	56	
		»	1	42	

δέχεται τὸν πορθητὴν βασιλέα. Τὸ φάσμα τοῦτο βασιλεύει ἐν τῇ νυκτί... Τὰ μορμολύκεια, οἱ πιστοὶ αὐτοῦ δορυφόροι ταττόμενα περὶ αὐτὸ ὠθοῦσι διὰ τῶν λειποσάρκων αὐτῶν χειρῶν ἐν τῷ τάφῳ τὸ πτῶμα τῆς Ἱσπανίας. Καὶ ἡ Ἱσπανία, κεκμηκυῖα ἐκ τῆς πάλης συμπεριστέλλεται ἐν ἀναπαύσει ὁμοίᾳ πρὸς θάνατον καὶ ἐπὶ τοῦ νεναρκωμένου αὐτῆς καὶ σχεδὸν ἀναισθήτου σώματος κινοῦνται ἐν τῇ ἀπραξίᾳ τῆς μοναστικῆς αὐτῶν ζωῆς πάντα τὰ στηρίγματα τῆς Ῥώμης... Ἐπὶ τοῦ ἀδρανοῦς τούτου πτώματος χύνουσιν αἷμα... καὶ καθ' ἑκάστην χιλιάδες πυρῶν καταβιβρώσκουσιν ἀνὰ ἓν τεμάχιον τοῦ ἀκινήτου τούτου πτώματος... Τὸ πτῶμα γίνεται σκελετός... Καὶ ὅμως δὲν ἐλέχθησαν εἰσέτι ὅλα!... Ἡ τέφρα, ἡ γόνιμος τέφρα δύναται νὰ ζωογονηθῇ... Ὁποῖον ἀγαθουργὸν καὶ μεμακρυσμένον φῶς λάμπει αἴφνης ἐπ' αὐτῆς!... ἡ κόνις ἀνεγείρεται καὶ γίνεται πάλιν ἄνθρωπος... Ἡ Ἱσπανία ἐκοιμᾶτο. Ἀλλ' ἀλλοίμονον! Ὁ μακρὸς οὗτος ὕπνος θὰ διαρκέσει ἴσως αἰῶνας, καὶ ἡμεῖς δὲν θὰ ἴδωμεν τὰς ὡραίας ἡμέρας, αἵτινες μέλλουσι νὰ λάμψωσι διὰ τὴν πατρίδα... Δι' ἡμᾶς δὲν ἐναπολείπεται εἰμὴ ἡ ἐξορία, ἡ ἐξορία ἐν ἄρτῳ πικρῷ καὶ ἡ πάλη, ἡ αἰώνιος πάλη! Διότι καὶ ὅσοι δὲν θὰ ὑπάρχωσι πλέον τότε, θὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, καὶ ἐκεῖνοι ἐπίσης θὰ συνδράμωσιν εἰς τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ κόσμου!...»

Ἡ Δολόρα ἔπαυσεν ὁμιλοῦσα· ἄφθογγος ἰδρὼς ἔρρεεν ἀπὸ τοῦ μετώπου αὐτῆς· καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῆς ταραχθὲν ὑπὸ σπασμωδικοῦ κλονισμοῦ ἐφαίνετο ἕτοιμον νὰ πέσῃ ἐν λειποθυμίᾳ. Ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀφέθη νὰ ὀλισθήσῃ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ἐστεβάν. Οὗτος δὲ λαβὼν αὐτὴν ἐν τοῖς βραχίοσιν αὐτοῦ ἐκάθισεν ἐπὶ δέματος κατὰ γῆς κειμένου, καὶ ἐστήριξεν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ τὴν ὡραίαν κεφαλὴν τῆς Δολόρας... Ἡ ἐμπεπνευσμένη νεᾶνις καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν συγκινήσεων καὶ τοῦ κόπου ἐκοιμήθη ἐν τοῖς κόλποις ἐκείνου ὃν ἠγάπα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσήρχοντο ἐν τῷ πελάγει· ὁ ἄνεμος σφοδρότερος ἤδη ἐπλήρου διὰ νέας δυνάμεως τὰ ἱστία τοῦ πλοίου. Ἡ σελήνη, πλατεῖα καὶ ὠχρά, ἐπιδεικνύουσα ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν ἀργυροειδῆ αὐτῆς ὄψιν, ἐφώτισε διὰ γλυκείας ἀνταυγείας τὸ ὡραῖον πρόσωπον τῆς νεαρᾶς γυναικός. Ἡ θάλασσα ὡμοίαζε πρὸς ἀργυρᾶν πλάκα στίλβουσαν, ἐπικοσμουμένην διὰ μικρῶν λοφίσκων ἀκτινοβολούντων. Πάνδημος καὶ θρησκευτικὴ σιγὴ ἐβασίλευεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀχανοῦς ἐκείνης ἠρεμίας τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὸ πλοῖον ὀλισθαῖνον ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὡς τάχιστον βέλος, ἔφερε τοὺς φυγάδας πρὸς τὴν μεμακρυσμένην ἐκείνην γῆν, ἔνθα ἔλαμπεν ἤδη ἡ τῆς ἐλευθερίας αὐγή.

Ἴσως ἐπανεύρωμεν αὐτοὺς ἐκεῖ ἡμέραν τινά.

ΤΕΛΟΣ.

Ἐν τῷ ὄπισθεν καταλόγῳ δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ βασιλεία Φερδινάνδου τοῦ Ζ'. ἐφ' ἧς ὑπὲρ τὰς 100,000 ἐφυλακίσθησαν ἢ ἐξωρίσθησαν. Προσθετέον ἐπίσης τὸν ἀκαταλόγιστον ἀριθμὸν τῶν θυμάτων ὅσα ἡ ἱερὰ ἐξέτασις τῆς Ἱσπανίας ἔθυσεν εἰς τὴν φιλοδοξίαν αὐτῆς ἐν Σικελίᾳ, ἐν Σαρδινίᾳ, ἐν Φλανδρίᾳ, ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν ταῖς Ἰνδίαις. Ἐκτὸς τούτου 5,000,000 κατοίκων ἐγκατέλειψαν τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ ἐγένοντο ἐκούσιοι ἐξόριστοι, ὅπως σωθῶσιν ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Διὰ ταῦτα ἐν ᾧ ἡ Ἱσπανία ἠρίθμει 35,000,000 κατοίκων, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἠλαττώθη εἰς 10,000,000. Τοιαύτη ἄραγε ἐστὶν ἡ ἐντολή, ἣν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ! Οὕτως οἱ διάδοχοι τῶν μαθητῶν ἐκείνων ἔπονται τῇ ῥήτρᾳ τοῦ Κυρίου «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε» καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους!»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ.

Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις δὲν ὑφίσταται ἤδη. Κατεστράφη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Ναπολέοντος τοῦ Α', ὅστις κατακτητικῷ δικαιώματι ἐδημοσίευσε τὴν 4 Δεκεμβρίου 1808 διάταγμα περὶ τῆς καταργήσεως τῆς συστάσεως ταύτης. Τῷ 1809 ἓν σύνταγμα στρατιωτῶν ἐπολιόρκησε τὸ ἐν Μαδρίτῃ παλάτιον τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως καὶ εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ διὰ ῥήγματος οὐχὶ ἄνευ κόπου καὶ ἐκχύσεως αἵματος. Κυριεύσαντες δὲ οἱ στρατιῶται τὸ παλάτιον καὶ κατακρατήσαντες τοὺς ἱεροεξεταστὰς κατέβησαν εἰς τὰ ὑπόγεια, ἔνθα τὰ δυστυχῆ θύματα τοῦ μίσους τῶν θηριωδῶν ἐκείνων μοναχῶν, ἐκλείοντο μέχρις οὗ ὁ θάνατος ἀπήλαττεν αὐτὰ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν δημίων αὐτῶν. Ἔν τινι δὲ τῶν εἱρκτῶν εὗρον τὰ λείψανα ἀνθρώπων νεωστὶ ἀποθανόντων, ἐν ἑτέρᾳ δὲ σκελετοὺς δεδεμένους δι' ἁλύσεων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἐν ἑτέρᾳ θύματα ζῶντα παντὸς φύλου καὶ πάσης ἡλικίας, ὅλα γυμνὰ, ὥσπερ ἐκ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἐγεννήθησαν. Οἱ στρατιῶται ἐνέδυσαν αὐτὰ ὡς ἠδύναντο διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐνδυμάτων καὶ ἐποίησαν αὐτὰ νὰ ἴδωσι τὸ φῶς βαθμηδόν. Ἀνακαλύψαντες δὲ καὶ τὰς αὐθούσας τῶν βασάνων, μετὰ τρόμου ἠτένισαν εἰς τὰ βασανιστήρια ὄργανα, ἅπερ νοῦς ἀνθρώπινος ἢ δαιμόνιος εἶχεν ἐπινοήσει, καὶ ἤρχισαν νὰ βασανίζωσιν αὐτοὺς τοὺς ἱεροεξεταστάς.

Ἅμα ἐξελθόντων τῶν δυστυχῶν θυμάτων ἐκ τῶν εἱρκτῶν, πολλοὶ ἦλθον νὰ ἴδωσιν ἂν εὐτυχῶς εὕρισκον εἰσέτι τοὺς φίλους αὐτῶν ἐν τῇ ζωῇ. Ἑκατὸν σχεδὸν θύματα πρὸ πολλοῦ τεθνεότα θεωρούμενα, ἀπεδόθησαν τοῖς συγγενεῦσιν ἢ τοῖς φίλοις αὐτῶν.

Ἡ κατάργησις τῶν δικαστηρίων τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἀπεφασίσθη τὴν 12 Φεβρουαρίου 1813 ὑπὸ τῶν ἐκτάκτων βουλῶν τῆς Ἱσπανίας, κατεστράφη δὲ ἐντελῶς ἡ σύστασις αὕτη ἐν ἔτει 1821, καὶ χάρις εἰς τὰς προόδους τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς μάτην τὸ ἱερατεῖον θὰ προσπαθήσει ν' ἀνεγείρῃ τὸ αἱματηρὸν τοῦ παρελθόντος ἱκρίωμα.

Ἄρθρα ἴδια σχήσει 27
Σημειώσεις ἰδίᾳ σχήσει 5

ὡς Κεφ. 50